

བདེ་སྐྱིད་ནི་རང་དབང་གི་འབྲས་བུ་ཡིན་ལ།
རང་དབང་ནི་དཔའ་སློབས་ཀྱི་འབྲས་བུ་ཡིན་ནོ།

——གནའ་བོའི་ཀེ་རི་སེའི་དམངས་གཙོའི་ཆབ་སྲིད་མཁན་པོ་རི་ཁི་ལེས།

གནམ་ས་གོ་འབྱེད།

གནམ་ས་གོ་འབྱེད།

—ས་བྱི་ཞི་བའི་གསར་བརྗེ་ལ་བྲིས་པ།

ཞོགས་དུང་།

དཀར་ཆག

གཏམ་གྱི་འགོ་མ།	7
དང་པོ།	
དགའ་བ་སྤྱིང་སྤྱོད་ས་སྔོན་དགུ་འགྱུར།	9
གསར་བརྗེའི་དོན་སྤྱིང་།	20
གསར་བརྗེའི་ཤུགས་རྒྱུན།	30
གསར་བརྗེའི་དམིགས་ཡུལ།	40
བདེན་མཐའ་གསལ་རྒྱུའི་རྟགས་མཐོང་བ།	42
གཉིས་པ།	
སྤྱི་བ་དམ་པ་ལྷག་མཁུ་སྤྱོད།	47
དབང་མཐའ་སྐྱེར་གཙོ་བོ་རིང་ལུགས་ཀྱི་བྱུང་ཚུལ།	53
བོད་ཡུལ་གཤེན་བརྗེའི་བཤས་རར་བསྐྱར་ཚུལ།	64
བོད་ཡུལ་གྱི་བདུད་ཀྱི་བཙོན་རར་བསྐྱར་ཚུལ།	67
བོད་ཡུལ་དཔལ་བའི་ཁྲིམས་རར་བསྐྱར་ཚུལ།	70

པོད་ཡུལ་འཛིགས་སྐུལ་འཐབ་རར་བསྐྱར་ཚུལ།.....	73
གསུམ་པ།	
འཛིགས་པ་སྒྲེར་གཞུང་ཐལ་མཐའ་དག་འགྲིལ།.....	81
སྒྲེར་གཅོད་རིང་ལུགས་པའི་སྲིད་ཀྱི་གདུག་རྩལ་དཔལ་པས་འཛིགས་པ།.....	87
མི་རིགས་རིང་ལུགས་ཐལ་མཐའ་པར་རྒྱང་ཉེན་ལ་འཛིགས་པ།	92
ཁོ་བོ་མི་སྒྲེར་གྱི་བདེ་སྐྱེག་ལ་དཔགས་པས་འཛིགས་པ།	97
མ་འོངས་སྒྲོན་རྟོག་གིས་འཛིགས་པ།	106
བཞི་པ།	
བསྐྱབ་པ་ཞི་བའི་ཐབས་ལམ་དག་ཤོལ།	113
སྤྱི་དམངས་ཀྱི་མི་རྟོན་པའི་ཐོབ་ཐང་།	115
བདེན་པའི་ཧུ་ཚུགས་ཀྱི་ལྷ་སྦྱོད།	133
འཆེ་མེད་བསྐྱུན་མེད་ཀྱི་ལས་འགུལ།	173
མཐའ་དོན་གསལ་བཤད།	181
མཚུག་བསྐྱུ་བ།	187
ཟུར་བཀོད་དང་པོ།	
ཡོངས་ཁྱབ་རིན་ཐང་།	191
ཟུར་བཀོད་གཉིས་པ།	
ཡོངས་ཁྱབ་གསལ་བསྐྱེགས་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་།	194

གནམ་ས་གོ་འབྱེད།

——ས་བྱི་ཞི་བའི་གསར་བརྗེ་ལ་བྲིས་པ། ཁྱེད་ཀྱི་ཞི་བའི་གསར་བརྗེ་ལ་བྲིས་པ། ཁྱེད་ཀྱི་ཞི་བའི་གསར་བརྗེ་ལ་བྲིས་པ།

2008ལོའི་བོད་ཀྱི་ཞི་བའི་གསར་བརྗེ་འདིར་དབང་ལྷན་པས་“3.14དོན་
ཀྱིན་”དང་། “ལྷ་སའི་དོན་ཀྱིན་” “ལྷ་སའི་3.14དོན་ཀྱིན་” “3.14ལྷ་སའི་བྱི་
ཆ” “ལྷ་སའི་3.14རྒྱ་གཞི་གཞི་གཞི་དོན་ཀྱིན་”སོགས་བཏགས་འདུག་པ་
དང་། བོད་ཀྱི་གསར་ལམ་ཁག་དང་ཚུམ་པ་པོའི་ཁྱོད་དུ། “ཞི་ཁྱོལ་ལས་འགུལ་ཆེན་
མོ་”དང་“ས་བྱི་ཞི་ཁྱོལ་ཆེན་མོ་” “ཞི་བའི་འོས་ལངས་” “སྐྱེས་ལངས་” “སྐྱེ་
ལངས་”ཞེས་སོགས་བཏགས་མིང་གང་མང་འདུག་མོད། ཁོ་བོས་མིང་དེ་ལྟར་
འདོགས་དོན་ནི། དབང་ལྷན་པའི་བཏགས་མིང་ནམས་ཁྱབ་ཆུང་བ་དང་། དོས་
བཟུང་མེད་པ། ཕྱོགས་རེ་བའི་སྒྱུ་འདུག་ཅིང་། བལ་ཆེ་བ་ཕྱོགས་རིས་འཐེན་འཁྱེར་
དང་སྐྱོང་ཕྱོགས་ངན་དམིགས་ཀྱིས་བཏགས་ཕྱིར། བཏགས་མིང་དོན་ལ་མི་གནས་པས་
དབྱུགས། བོད་མིས་བཏགས་པ་ལྟར་ན། ཞི་བའི་གསར་བརྗེ་འདིར་“ཆ་འཇུགས་ཡོད་
པ་དང་། དམིགས་ལྷུ་ཡོད་པའི་”དོན་ཅན་གྱི་ལས་འགུལ་གྱི་ཁྱད་ཆོས་མེད་པ་དང་།
“གཞུང་གཞིན་པ་ལ་ངོ་ཚལ་”བྱས་པ་ཅམ་མ་ཡིན་པར་གྱུར་ལོག་གི་ཁྱད་ཆོས་འདུག་
པ་དང་། “ལོག་སྒྱུད་དབང་ལྷན་པ་ལ་ཁྱོལ་བྱེད་ཐུན་མིང་གིས་དྲག་པོས་སྒྱུར་བ་

བཅུམས་པའི་དོན་ཅན་གྱི་འོས་ལངས་མ་ཡིན་པར་ཞིབ་པའི་བྱང་ཆོས་འདུག་ཕྱིར།
བཏགས་མིང་དེ་ནམས་ཀྱང་དོར། ཁོ་བོས་དུས་ས་བྱི་དང་ནམ་པ་ཞི་བ། རོ་བོ་གསར་
བརྗེ་ལྟེ། “རང་བྱུང་ཁམས་བཅོས་སྐྱར་དང་སྐྱི་ཚྭ་གས་བཅོས་སྐྱར་ཁྲོད་གསར་བཅོས་
ཆེན་པོ་བྱས་པ་དང་། “སྐྱི་ཚྭ་གས་ལམ་ལུགས་རྟེང་པ་གཏོར་ཏེ་སྐྱི་ཚྭ་གས་ལམ་
ལུགས་གསར་བ་གཞི་ཚུགས་པར་བྱེད་པ་དང་། སྐྱི་ཚྭ་གས་མདུན་སྡོད་འཕེལ་རྒྱས་
གཏོང་བ་ཡིན”ཞེས་པའི་ཐ་སྙད་ཀྱི་མཚན་ཉིད་ལྟར་དང་། བོད་ཀྱི་གདགས་སྤངས་
ལྟར་དང་། རྒྱལ་སྤྱིའི་ཡོངས་གྲགས་བྱུང་གྱི་བརྗོད་པ་དང་ཡང་བསྟན་ཏེ་“ས་བྱི་
ཞིབ་པའི་གསར་བརྗེ་ཞེས་བཏགས་པ་ཡིན།

གཏམ་གྱི་འགོ་མ།

ད་ལོར། ཁོ་བོར་ཚོར་ཤེས་ཆེན་པོ་གསུམ་བྱུང་ཡོད་པ་ཡིན། དེ་ཡང་དགའ་བའི་
ཚོར་པ་དང་། རྒྱུ་བའི་ཚོར་པ་དང་། འཇིགས་པའི་ཚོར་པ་བཅས་སོ།། ཁོ་བོས་ཐོག་
མར་འདི་གསུམ་བཤད་པའི་རྗེས་ལ། དེ་འབྲེལ་རང་བཞིན་གྱིས་བཤད་དགོས་བྱུང་
བའི་བསྐྱབ་པ་འཆེ་མེད་ནི་བའང་བཤད་རྒྱ་ཡིན།

སྤྱིར་ཚོར་ཤེས་ཞེས་པ་ནི་ཇི་མ་ཇི་བཞིན་བརྟུན་ཅུས་པ་ཞིག་མ་རེད། རྒྱ་མཚན་
གཉིས་ཡོད་དེ། གཅིག་ནི་མི་རྒྱལ་ལ་རྫོང་བྱེད་ཀྱིས་ཁེགས་པས་དང་། གཉིས་ནི་མི་
རྒྱལ་ལ་ཉམས་སྤྱོད་གིས་ཁེགས་པས་སོ།། དེ་ཡང་ཚོར་ཤེས་གང་རུང་བརྟུན་མཁན་
ལ་ཐ་སྟད་ཀྱིས་སྟོངས་པར་གྱུར་པ་དང་། ཚོར་ཤེས་གང་རུང་ཉན་མཁན་ལ་ཉམས་
སྤྱོད་དང་བྲལ་བར་གྱུར་པ་ན། ཚོར་ཤེས་གང་ཡང་དཔྱད་ཤེས་ཀྱིས་བཤད་ཅུས་པ་
ཞིག་མ་རེད། མི་རྒྱལ་ཀྱིས་ཚོར་ཤེས་གོ་བྱེད་དུ་མིང་བརྟུན་ཐ་སྟད་གང་ཇི་སྟེད་ཅིག་
བཟོས་ཤིང་། གདོང་གི་ཉམས་འཁྱུར་དང་། ལག་གི་ཕྱག་རྒྱ། སྐད་ཆའི་གདངས་
དབྱངས་དང་བཅས་ཏེ་བརྟུན་པར་བྱེད་མོད། བརྟུན་པ་ཇི་བཞིན་འཕྲོད་པར་
འཁྱུར་བ་ནི་དཔེ་མི་སྟེད་པ་ཞིག་རེད། དེ་ལྟ་ན་འང་། ཚད་འདི་ནས་བཤད་ན། འགོ་
བ་མིའི་རིགས་ཀྱི་ཤེས་བྱ་ཡོད་རྒྱ་དཔྱད་ཤེས་ཀྱིས་བཤད་ཁུལ་བྱས་པ་ཙམ་མམ་རྫོང་
པ་ཙམ་པོ་བའི་ངོས་ནས་མ་དར་བ་མེད་པ་འདྲ་བས། ཁོ་བོས་ཀྱང་འདི་ཉིད་ཆོས་
ཉིད་ཅིག་ལ་ཆ་བཞག་སྟེ་ཚོར་ཤེས་གང་རུང་ཟུ་ཚུགས་ཀྱིས་བཤད་འདོད་པ་ཡིན། །

ངག་རྒྱན་དུ། སྔོན་གྱི་དུས་སུ་བོད་དུ་ཉི་མ་གཅིག་ལ་སྦྱིད་ཕྲག་ཐངས་གསུམ་བྱང་
མྱོང་བའི་བཤད་སྒྲོལ་ཞིག་འདུག དེ་ཡང་། རྒྱལ་དབང་ལྷ་པོའི་དུས་ཏེ། ཉིན་ཞིག་
རྒྱལ་དབང་ལྷ་པོ་སྐྱེ་བའི་ལས་འདས་པའི་གཏམ་ངན་ཐོས་པས་མི་རྣམས་སྦྱོ་ཕྲག་
གིས་ལྷོན་ཏེ་ཡོད་པ་ལ། ཡང་སྤྱི་བཙལ་རྟེན་བྱང་ཡོད་ཅེས་པའི་གཏམ་བཟང་དེ་
ལུང་ཐོས་པས་དགའ་བ་རྒྱས་པ་དང་། ཡང་ཡུད་ཙམ་དུ་སྤྱི་འདོན་མཛད་སྒོ་བྱུ་བ་
པའི་བརྒྱུ་ཡང་ཐོས་པས་ཐམས་ཅད་སྦྱོ་བ་བརྟམ་སོང་ཟེར་བའི་བཤད་རྒྱན་ཞིག་
དམངས་ཁྲོད་དུ་འདུག བོད་མིའི་ལོ་རྒྱུས་བཤད་རྒྱན་ལ་མ་གཞི་ནས་ལྷ་སྐྱེང་དང་
རྟོག་བཏགས་འདྲེས་ཕྱིར་ཡིད་ཆེས་དཀའ་ནའང་། རྒྱལ་དབང་ལྷ་པོ་འདས་དུས་ཕྱི་
ནང་རྒྱ་རྒྱུན་དུ་མའི་དབང་གིས་ཐེ་སྤྱི་སངས་རྒྱས་རྒྱ་མཆོས་ལོ་ངོ་བརྒྱ་ཕྲག་ལྷག་ལ་
གསང་རྒྱ་བཟུམས་ཞེས་ལོ་རྒྱུས་ལ་འཁོད་འདུག་པ་ལྟར་ན། དམིགས་བསལ་གྱི་དུས་
རྒྱུ་བས་དེ་དག་ལ་དམིགས་བསལ་གྱི་བྱང་བ་དེ་འདྲ་མ་བྱང་བའི་ངེས་པའང་མེད་
པས་འདྲིར་དགོས་དབང་གིས་ཚོམ་གྱི་རྒྱ་ཆར་བཏུས་ནས། བོད་དུ་ཉི་མ་གཅིག་གི་
ནང་ལ་སྦྱིད་ཕྲག་ཐངས་གསུམ་བྱང་བ་ནང་བཞིན། ང་ལ་ད་ལོ་ལོ་གཅིག་གི་ནང་ལ་
དགའ་སྦྱོ་འཛིགས་གསུམ་གྱི་དམིགས་བསལ་ཆོར་བ་བྱང་བ་རེ་རེ་བཞིན་བཤད་ན།

དང་པོ། དགའ་བ་སྒྲིང་སྟོབས་ས་བོན་དགུ་འབྱུང།

ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་མཐོ་ས་ནས་བལྟས་ན། དུས་རབས་ཉེར་གཅིག་པའི་དུས་མགོར་སྟོབས་
པ་ན། བོད་མི་རྒྱལ་སྤྱིའི་དུས་དཔེ་དང་དབང་དང་འདྲ་མཉམ། ཐོབ་ཐང་དང་
དམངས་གཙོ། དད་མོས་སོགས་སོ་སོའི་ཐོབ་ཐང་རྒྱལ་སྤྱིའི་ཆེན་པོ་དང་། ལ་ཞེ་
གཉིས་མེད། རྒྱུ་ཐོབ་ཐང་ཆེད་ཀྱིས་བཅད་བྱུང་བ་ནི་དངོས་གནས་དགའ་འོས་པ་
ཞིག་རེད། ཐོབ་ཐང་གི་ཕྱིར་དུ་ཞི་བའི་གསར་བརྗེ་བསྐྱངས་པ་འདིས་ཆེ་ས་ནས་
བཤད་ན་མི་ཕྱ་སྒྲིང་གི་ཐོབ་ཐང་བཅད་པ་དང་། རྒྱུ་ས་ནས་བཤད་ན་མི་རིགས་ཀྱི་
སོག་དཔུང་ལ་རྒྱ་བཅད་བྱུང་བས། ཆེ་ས་རྒྱུང་ས་གང་ནས་བསམས་ཀྱང་བསུབ་དུ་
མེད་པའི་བོད་མིའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་དོན་ལྡན་སྤངས་འདུག་ཕྱིར། སྒྲིང་གཙོ་བོའི་ལག་
རྒྱུ་ཐོབ་ཐང་མིན་ཆེ་ཐོབ་ཐང་ཅད་དགའ་འོས་པའི་དོན་དག་གལ་ཆེན་ཞིག་དུ་ཅི་ལ་མི་
བརྟེན།

ཕྱིར་དུན་ཞིག་བྱས་ན། བཅོན་པོའི་རྒྱལ་རབས་མཐུག་རྒྱུ་མིན་པ་ནས་བཟུང་། བོད་
མི་ཆོའི་ཤེས་རབ་དང་རྒྱུ་ཐོབ་ཐང་། འཛོན་ལྷན་མཐུག་དག་ནང་སེམས་ཀྱི་ཕྱིར་དུ་ཤུགས་
ལུལ་ཏེ་སེམས་ཀྱི་དེ་ཉིད་བཅའ་ཅིང་ཆོས་དང་ཆོས་ལུགས་མཐུག་གཅིག་དུ་བསྐྱབས་
ཏེ་མི་ལོ་རྒྱུང་ཕྱག་ཡས་མས་འགོར། དུས་ལྟན་རིང་པོ་དེ་འདྲའི་ནང་ལ། ཁོང་ཆོས་དེ་
ལྟའི་བཅོན་པོའི་སྐབས་ཀྱི་ས་ཁོངས་འདྲེ་ཤེས་དང་རིགས་རྒྱུད་འདྲེ་ཤེས། བྱིས་སྤྱི་
འདྲེ་ཤེས། དཔལ་པོའི་འདྲེ་ཤེས་རྒྱལ་སྤྱིའི་དུ་སྤངས་ཏེ། མར་གྱུར་སེམས་ཅན་
ཐོབ་ཐང་ཅད་ཀྱི་ཕྱིར་དུ་འཛོང་རྒྱ་བའི་གདམས་པ་གཅིག་ཕྱ་དེ་གཞི་རྒྱ་ཆེན་པོ་དང་།

ལ་ཞིག་གིས་མེད་དང་། རྫོང་ཐག་ནང་ཆོད་ཀྱིས་སྤྱར་སྒྲངས་པ་སྟེ། རྫོང་སྤྱང་ཞིན་པ་
བཞི་བྲལ་གྱིས་བདེན་པ་བཞི་དང་ལྟ་བ་བཀར་བཏགས་ཀྱི་ཕྱག་རྒྱ་བཞི་སོགས་
བཤད་ཅིང་བསྐྱབས་ཏེ་འོངས་པ་དེ་འདྲ་རེད། དེ་ཡང་མི་ཚོས་རིག་གནས་དང་ལྟ་
ཚུལ་རིག་གནས་གཉིས་དང་། འཛིག་རྟེན་རིག་གནས་དང་འཛིག་རྟེན་ལས་འདས་
པའི་རིག་གནས་གཉིས། སྲིད་པའི་རིག་གནས་དང་ཞི་བའི་རིག་གནས་གཉིས།
མངོན་གྱུར་རིག་གནས་དང་སྒྲིག་གྱུར་རིག་གནས་གཉིས་བཅས་ལས་ལྷ་མ་རྣམས་
སྒྲངས་ཏེ་བྱི་མ་རྣམས་སྒྲངས་པ་དང་། མ་མཐར་ཡང་བྱི་མ་གཙོ་ལ་སྤྲེལ་པ་ལས་བར་
བསྐྱར་བཞག་པ་རེད། དེ་བས། སངས་རྒྱས་དང་ཆོས་དང་དགེ་འདུན་ཞེས་ཡང་ཡང་
བསྐྱབས་ཤིང་བསྒྲོམས་ཏེ་ཆོས་ལུགས་བསྐྱབས་པ་མ་གཏོགས། རང་དབང་དང་། འདྲ་
མཉམ། ཐོབ་ཐང་། དམངས་གཙོ་ཞེས་སྲིད་ཀྱི་དོན་བྱས་མི་འདུག བྱིས་སྲིད་བསྐྱབས་
མི་རུང་ཞེས་པའི་བཅན་པོའི་སྐབས་ཀྱི་བྱིས་སྲིད་འདུ་ཤེས་ཀྱི་རྒྱུ་ཞིག་ཡིད་པའི་
དབང་དུ་བཏང་ནའང་། བྱི་བྱིར་སླེབས་དུས་“ཆོས་སྲིད་ཟུང་འབྲེལ་”ཞེས་པལ་བའི་
གནས་སུ་དེད་སོང་བས། མི་རྣམས་ལ་མཆོན་ན་རང་དབང་ཞེས་པ་དང་འདྲ་མཉམ་
ཞེས་པ་དང་ཐོབ་ཐང་ཞེས་པ་དང་དམངས་གཙོ་ཞེས་པའི་བྱིས་སྲིད་ཀྱི་དོན་རྣམས་
ནི་ཟ་རྒྱ་ཞིག་གམ་འཐུང་རྒྱ་ཞིག་ཡིན་མིན་ཡང་ཉ་གོ་མེད་པའི་ཆོད་རེད།

རང་དབང་དང་འདྲ་མཉམ། ཐོབ་ཐང་དང་དམངས་གཙོ་སོགས་ནི་གཞི་རྒྱུ་ཆ་
ནས་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་བརྒྱ་ཆད་ཅིག་ཡིན་ནའང་། ཆབ་སྲིད་ཀྱི་འདུ་ཤེས་དང་། ས་ཁོངས་
ཀྱི་འདུ་ཤེས། མི་རིགས་ཀྱི་འདུ་ཤེས་དབུན་པའི་ཡུལ་དུས་སུ་བརྒྱ་ཆད་དེ་དག་ལ་
ཤེས་རྟོགས་འབྱུང་བ་ནི་དཔེ་མི་སྲིད་པ་ཞིག་རེད། འདུ་ཤེས་དེ་དག་ཡོད་མ་ཅིང་
བའི་རྟགས་ནི་ལོ་ཚོགས་སྒྲོར་ཞིག་གཞན་དང་བསྐྱར་བས་ཀྱང་ཤེས་ཏེ།

སྤྱི་ལོ་1215ལོར་དབྱིན་ཇི་པ་རྣམས་ཀྱིས་《རང་དབང་ཙུ་འཛིན་ཆེན་མོ་》
བཅོས་ཤིང་། དེར་རང་དབང་དང་ཐོབ་ཐང་གི་གོ་དོན་ཙུ་འཛིན་དུ་པལ་པའི་དུས་

རབས་སུ། བོད་རྒྱལ་སྐུ་བྱུང་མཉེན་སྐུ་བྱུང་གནམ་ཤིང་སོ་སོའི་ས་ནས་ཡོན་
རྒྱལ་པོ་དང་རྒྱལ་སྐུ་ལ་མགོ་བཀགས་ཁྱུ་ཞོར་ཆོས་ལྷོ་གསར་རྒྱག་ལ་བྲེལ་བའི་
གནམ་སྐབས་སུ་ལྷན་སོང་།

དེ་ནས་མི་ལོ་མང་པོ་ཕྱིན་པ་སྟེ་ཕུན་ཀློང་ལྷ་བྱུང་འཕྲུལ་རབས་བར་མ་མཇུག་
རྫོགས་ནས་ཡུན་རིང་མ་ལོན་པའི་སྟེ་ལོ་1689ལོར། དབྱིན་ཇི་པ་རྒྱལ་ཁྲིམ་ཡང་
བསྐྱར་《ཐོབ་ཐང་སྤྱི་མཐུན་འཆར་》བཞུགས་ཏེ་རང་དབང་དང་འདྲ་མཉམ་དག་
སྤྱི་མཐུན་གྱི་འཆར་ཟུན་དུ་བཅས་དུས་སུ། བོད་རྒྱལ་ཁྲིམ་རང་ཉིད་སྐུ་བྱུང་སྐུ་
བྱུང་འཐོར་བྱེད་གྱི་ལྷ་བའི་ནང་རྒྱུན་ཏེ། ཆོས་ལུགས་གྲུབ་མཐའ་རྩོད་པའི་སྐར་རེད།
ཏམ་པ་ལྷག་རྒྱུ་གིས་ཟ་སེམས་ཆེ་བའི་གཞན་རིགས་ཁྲིམ་ཚུལ་དེ་ལ་གནམ་དུས་
ཆོད་རྩིས་ཁྲིམ་སྤྱི་དབང་གཡོ་འཛིན་བྱེད་པའི་སྟེར་བ་མངོན་སྟོན་གྱིན་ནས་བསྐྱར་
ནང་། བོད་རྒྱལ་ཁྲིམ་ཆོས་ལུགས་གྲུབ་མཐའ་ཙམ་བསྐྱར་དེ་རྩོད་ཉེག་གི་རྒྱལ་
པམ་ཤན་མ་བྱེད་པར་ཡོད་ཚུལ་ནི་འཇམ་དབྱངས་བཞད་པའི་རྩོམ་སྟེ། 《གྲུབ་
མཐའ་ཆེན་མོའི་རྩ་བ་》མཛད་པའི་དུས་ལ་ཁེལ་འདུག་པས་ཤེས་པོར་།

དེ་ནས་མི་ལོ་ཆེག་བརྒྱ་མ་ལོན་པའི་དུས་ཏེ་སྟེ་ལོ་1776ལོར་ཨ་རི་པ་རྒྱལ་ཁྲིམ་
《རང་བཅོན་གསལ་བསྐྱགས་》སྟེལ་ཅིང་། མི་བྱུང་རང་དབང་དང་འདྲ་མཉམ་གྱི་
ཐོབ་ཐང་རྒྱལ་སྤྱི་ཐོར་བཀོད་དེ་འཇམ་སྤྱིང་ཡོངས་ལ་གསལ་བསྐྱགས་བྱས་དུས་
ནི། སྐབས་དེར་མཆན་སྟན་མཐོ་བའི་པཎ་ཆེན་སྐུ་བྱེད་དུག་པ་དཔལ་ལྷན་ཡོ་ཤེས་
ཆིང་ཆན་ལུང་གིས་རྒྱ་ནག་པེ་ཅིང་དུ་གདན་ཞུའི་ཡི་གེ་འབྱོར་བའི་ལོ་ལ་ཁེལ་
འདུག་ཅིང་། མ་འགྲངས་པར་(1779ལོ)ཤེས་འབྱོར་བྱུང་ནས་གསུང་ཆོས་མང་
པོ་བསྐྱེད་པའི་དུས་རེད། བོད་གཞུང་དབང་ཆ་ཆོད་འཛིན་དང་བོད་རྫོང་ཨམ་བན་
གྱི་དབང་ཆ་སྤྱི་བཏུན་བཏང་བའི་《ཁུ་སྤང་རྩ་ཆོག་》དོན་ཆོན་ཉེར་དགུ་ཅན་
གཏན་འབེབས་བྱེད་མཁན་ནས། སྤྱི་དོན་མགོ་མཇུག་གོ་ཚྭ་བྱེད་མཁན་དེ་རིགས་

ལ་བོད་རྒྱལ་གྱིས་གོང་མ་ཞེས་འབོད་ཅིང་། འཇམ་པའི་དབངས་ཀྱི་སྤྱལ་པ་ཡིན་
ཟེར་ནས་བྱ་སྒྲར་མ་ལ་དྲུངས་པ་བཞིན་ཞབས་ལ་མགོ་བོས་ཕྱག་བྱེད་དུ་སོང་ངོ་།
འབྱོན་དོན་ནི་“མཚོད་ཡོན་འབྲེལ་བ་”ཟེར་བའི་སྤྱི་མེད་ཀྱི་འབྲེལ་བར་རྣོན་པ་དེའི་
ཟམ་མཐུད་དུ་བྱོན་པ་ཡིན་ཟེར་ལས་ཆེ་མོད། དོན་དངོས་སུ་སོ་སོའི་བདག་པོས་
འབངས་ལ་བསྐྱལ་བའི་ཐམ་ག་དང་། འཇམ་ས། གོ་གནས། རྒྱ་ཤོར་སོགས་ཀྱི་ཕྱིར་དུ་
རེད། གདན་ཁུས་ཐེབས་འབྱོར་དེ་ལྟ་བུ་ནི་“མཚོད་ཡོན་འབྲེལ་བ་”ཡི་བྱུང་བ་བརྒྱ་
ལས་དཔེ་མཚོན་གཅིག་སྟེ། དེས་གོང་མ་དང་འོག་མ། རྟེང་མ་དང་འགལ་མའི་
འབྲེལ་བ་མཚོན་པ་མ་གཏོགས། འདྲ་མཉམ་དང་རང་དབང་མཚོན་མེད་པ་མངོན་
གསལ་རེད། ཁྱེད།

ཡང་མི་ལོ་མང་པོ་མ་ཕྱིན་པའི་སྤྱི་ལོ་1789ལོར། རྒྱ་རན་སི་པ་རྒྱལ་གྱིས་མི་
བྱའི་ཐོབ་ཐང་དེ་དག་ཁོ་ཚོའི་《མི་བྱའི་ཐོབ་ཐང་གསལ་བསྒྲགས་》སུ་གསལ་པོར་
བཀོད་དུས་སྟེ། བོད་རྒྱལ་གྱིས་རང་དབང་དང་འདྲ་མཉམ་ཞེས་པ་གོ་ཐོས་ཡོད་པ་
ལྟ་ཞོག འཇམ་སྤང་ཞེས་པའང་ག་འདྲ་ཞིག་ཡིན་པ་ཏེ་གོ་མེད་པའི་ཚོད་རེད། རྒྱ་
མཚན་ནི། འཇམ་སྤང་ཞེས་པ་དོ་སྟོན་རགས་རིམ་མཚོད་མཐན་གྱི་བཅན་པོ་ནི་མིན་
ཏེ་འཇམ་དཔལ་ཚོས་ཀྱི་བསྟན་འཛིན་འཕྲིན་ལས་འབྱུངས་མ་ཐག་པའི་ལོ་རེད།
ཁོང་གིས་ཕྱིས་སུ་《འཇམ་སྤང་རྒྱས་བཤད་》(1830ལོ)བཙམས་གནང་ནའང་།
འཇམ་སྤང་ཏིལ་པོ་མ་ཡིན་པའི་ཡུལ་གྱི་སྒྲོར་ཞིག་གི་སྟོན་བརྒྱུད་དག་ལྟ་སྤྱང་དང་
གནའ་ཐོས། མཚར་གཏམ་གྱིས་བཅིངས་ཏེ་ལྟ་ཚོས་ཀྱི་ཕྱག་མཚུབ་གཡོས་པ་ཅམ་
ལས་མི་ཚོས་ཀྱི་སྒྲོ་མིག་སྟོན་བྱུང་མེད་པ་འདྲ། དེ་འདྲ་ཡིན་ཕྱིན། འཇམ་སྤང་ཡུལ་གྱི་
གཞན་ན་ཆེས་གལ་ཆེན་གཅིགས་ཆེན་དུ་བརྩེ་ཞིང་སྤྱོད་ཆོས་སུ་གྱུར་པའི་མི་བྱའི་
རང་དབང་དང་འདྲ་མཉམ་སོགས་ནི་བོད་རྒྱལ་གྱིས་སྤང་ལ་ཅི་ལྟར་ངེས་ཏེ་ངེས་
སྤྱོད་པ་མ་རེད།

གྲིང་ཆོས་རྒྱ་བཞིན་དོར་ལ་ལྷ་ཆོས་གསེར་བཞིན་སྒྲངས་ཏེ་རྩོད་གཡེང་འབྲུག་
 ཤོར་གྱིས་མི་ལོ་རྩོད་ཐུག་སོང་བ་ཤྲེ། ཟ࿳་ལོ་1948ལོར་སྤེབས་པ་ན། འཛམ་སྐྱིང་སྐྱང་
 ཏུ་མཉམ་འབྲེལ་རྒྱལ་ཚོགས་བཙུགས་ཏེ། རྒྱལ་ཁབ་དང་མི་རིགས་གང་ཡང་བཅན་
 གཏོན་དང་དབུལ་ཕྱག་ལ་མ་རྩོས་པར་སོ་སོའི་གོ་ཐང་ཉེ་རྩོམས་བབ་འབྲེལ་འབྲུང་
 པའི་《འཛམ་སྐྱིང་མི་བུའི་ཐོབ་ཐང་གསལ་བསྒྲགས་》བྲིས་ཏེ་འདྲ་མཉམ་དང་
 རང་དབང་གི་རྩ་དོན་སྐྱེ་འགྲོ་ཡོངས་ལ་བསྒྲགས་ཏུས་སྟ། མར་ཡུར་སེམས་ཅན་
 ཐམས་ཅད་ཀྱི་དོན་དུ་འཛང་རྒྱ་བར་འདྲོད་པའི་བོད་མི་ནི་དེ་དུས་ད་གཞོད་གཉིད་
 ལས་ས་མ་སད་དུ་འཛམ་སྐྱིང་ཞེས་པ་དོས་འཛིན་དུ་ཕྱི་རོལ་ལ་ལྷ་སྐོར་དུ་འགྲོ་ཁུལ་
 བྱས་པ་ཤྲེ། རལ་པོར་ལྷན་པའི་སྐྱོ་རིགས་ཀྱི་དཔེ་བཞིན་ཨ་རི་དང་དབྱིན་ཇིའི་རྒྱལ་
 སྐྱོར་འོག་ཚོང་དོན་སྐྱེ་ཆབ་ཚོགས་པ་ཞེས་པ་ཞིག་རྩ་འཛུགས་གྱིས་ཨ་རི་སོགས་ཕྱི་
 རྒྱལ་ཁག་ལ་བཏང་སོང་བ་དེ་ཙམ་རེད། བོད་ཀྱི་བརྟན་གཡོ་རྒྱུས་དེ་ལྟའི་ཕྱིར་ཅི་
 མེན་འདི་མེན་དུ་སྟག་གི་སྤྱང་ལ་སྦ་མོ་བསྒྲན་པ་ལྷ་བུའི་གཞན་རིགས་གྱིས་རྟོག་
 བརྩིས་བྱེད་ས་ཞིག་ཏུ་ཡུར་ཅིང་། ད་ལྟའི་བར་དུ་ཅི་ཡིན་འདི་ཡིན་མེད་པར་ས་
 བསད་པ་ལ་རྒྱལ་རྩ་བརྟུངས་ནས་སོས་དལ་བག་ཤེབས་སུ་བསྐྱད་སོང་བ་དེ་འདྲ་
 རེད། (གོང་གི་བོད་ཀྱི་གནས་ཚུལ་རྒྱུས་《བོད་རྒྱ་ཚོགས་མཛོད་ཆེན་མོ་》ཡི་《བོད་
 ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་འདས་པའི་ལོ་ཚོགས་དང་ཡུར་ཏེ་བསྐྱིགས་པའི་རེའུ་མེག་》དང་《དུང་
 དཀར་ཚོགས་མཛོད་ཆེན་མོ་》ཡི་《ལོ་ཚོགས་དྲངས་ཤེལ་མེ་ལོང་》དག་གཞིར་
 བཟུང་ནས་བྲིས་པ་ཡིན།)

ང་ཚོས་གོང་གི་ལོ་ཚོགས་འདི་ཙམ་གཤིབ་བསྐྱར་བྱས་པས་ཀྱང་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་
 ཀྱི་གནད་འགའ་ཟེན་ཡོད་སྟུང་སྟེ། བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ནི་མགོ་འདྲགས་རིང་ལུགས་དང་།
 གྲུབ་མཐས་འཐེན་འབྱེད། མཆོད་ཡོན་འབྲེལ་བ། ཁ་རྩབ་སྒོ་བཟུངས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ལས་
 མ་འདས་པའི་ཚུལ་དེ་རེད།

དེ་ནི་འཛམ་གླིང་ཡུལ་གྱ་གཞན་དུ་མི་བྱའི་མི་ངོ་ཤེས་ཏེ་སོ་སོའི་བདེ་སྤྱད་གི་
ཕྱིར་དུ་རང་དབང་དང་འདྲ་མཉམ་ལ་སོགས་སྒོལ་དུ་བསྟུགས་ཤིང་ཁྲིམས་རྩར་
བཅས་པའི་ལོ་རབས་སྟུ། བོད་རྒྱལ་མི་ལྔ་ལ་བཞིན་ཆོས་ཀྱི་ཐར་ལམ་བཤོད་ཀྱང་
ལམ་སྟེ་མ་རྟེན་པ་དང་སྲིད་ཀྱི་མགོན་སྐྱབས་བཅའ་ཀྱང་སྲིད་དོན་མ་འཁྱོངས་པའི་
ལོ་རྒྱུས་གནས་སྟངས་ཏེ། འདི་ཙམ་གྱིས་ཀྱང་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཕྱགས་བཅོམས་བྱེད་
ཀྱས་པ་འདྲ།

ཡིན་ནའང་། སྤྱི་ལོ་དུས་རབས་ཉེར་གཅིག་པའི་དུས་མགོར་སྤེལ་པ་ན། མི་བྱ་
སྐར་གྱི་ཐོབ་ཐང་གི་གོ་རྟོགས་སད་པའི་རྟགས་སུ་མཐོང་དགའ་ནའང་། མི་རིགས་
དང་རིག་གནས། ས་ཁོངས་སོགས་ཀྱི་འདུ་ཤེས་རྟེན་པའི་དན་རྟགས་སུ། དེ་ལྟའི་སྟེ་
ས་ཁོ་ན་ཙམ་མ་ཡིན་པར་མདོ་དབྱས་ཁམས་གསུམ་དུ་རང་དབང་དང་འདྲ་མཉམ་
གྱི་སྐད་གསང་མཐོན་པོར་བསྐྱགས་པའི་ཞི་བའི་གསར་བརྗེ་གཞི་ཁྲོན་ཆེན་པོ་ཞིག་
སྟོ་ཐག་བྲད་ཆོད་དང་ཁ་ཞེ་གཉིས་མེད་ཀྱིས་འཕྱར་བ་དང་། སྟེ་སར་གསུམ་བཅུའི་
དུས་དྲན་ནས་དབྱ་བཅའས་པའི་གསར་བརྗེ་དེ་ནི་རྗེ་ལ་རྟོ་བ་དབྱགས་པ་བཞིན་
ཕྱགས་བཅུར་མཆེད་ཅིང་། དགོན་གྲོང་དང་པོ་མའི་དབྱེ་བ་མེད་པར་སྟོད་མངའ་
རིས་ནས་སྤྲད་མདོ་ཁམས་བར་དུ་འབྲོག་གི་རྩ་ཐང་དང་རོང་གི་སྤང་ལམ་གང་
ལའང་གནམ་ལ་སྐར་འོད་འཆོར་བ་བཞིན། ས་ལ་མེ་རྟོག་གང་པ་བཞིན་ཤིན་ཏུ་རབ་
ཏུ་རྒྱུ་པར་གཤམ་སོ།།

ཐག་དང་སྟོང་། ཁྲ་དང་བྱེའུ། ར་དང་སྤྱང་ཀའི་ངང་ཚུལ་ཡིན་པ་ཤེས་བཞིན་དུ།
སྤྱག་དམར་ཡག་རྩ་རྩོད་ནགས་དང་འབྲོང་བྲེ་སེར་ཁྲ་ཡག་རྩ་ལ་འབྲུག་པ་སྟེ་བྱའི་
རྟོགས་སད་འདི། མ་གཞི་དུས་ཡུན་རིང་པོར་ཡིད་མཁར་བརྟགས་པའི་རེ་བའི་
འདོད་པ་སྐར་མདའ་བཞིན་གནམ་ནས་སྤྱང་བ་དང་། མི་ལོ་མང་པོར་སེམས་ལ་
བཅངས་པའི་བདེན་པའི་ན་བྲུག་རྩ་མིག་བཞིན་ས་ནས་བརྟོད་པ་ཡིན་ནའང་། སྤྱག་
རྩུན་འཕུལ་གསུམ་གྱིས་རྩ་ནས་ཁྲིད་ཅིང་གཤམ་སྤྱི་ཁམས་གསུམ་གྱིས་རྩེབ་ནས་བསྐྱོར་

ལ། གཏུམ་དྲག་བཙན་གསུམ་གྱིས་རྗེས་ནས་བཤར་བའི་མི་ཡུལ་སྐར་གཙོང་གི་
གཤིན་རྗེའི་འཁོར་ལོ་དེས། རྩང་འཛིར་གཞོན་གསུམ་ནམ་ལངས་པ་འདྲ་བ་ཞིག་
དང་སྒྲི་སྒྲར་ཙུང་གསུམ་ས་རུབ་པ་ལྟ་བུའི་ལས་ཀྱིས། སྐད་ཅིག་ཉིད་ལ་ཆ་དང་ཆ་བ་
ཡང་སོས་དང་བྲང་དང་བྲང་བ་པད་ཆེན་ལྟར་གས་པའི་གནམ་ལ་ཁྲེལ་བག་མེད་
པར་མངོན་སུམ་གྱིས་བརྗོད་སོང་།

འོན་ཀྱང་། རྒྱག་པ་ལེབ་རྩང་བྱས་ཀྱང་དངངས་མ་སྒྲག དཀར་པོ་རུས་རྐང་
གཏོར་ཡང་འཇིགས་མ་ཡིར། དམར་པོ་ཁྲག་ལ་བརྗེས་ཀྱང་དཔའ་མ་ལུས། རྩ་ལྷགས་
ངར་མ་དང་ལྷགས་སྒྲིག་ཁོལ་མ། མདའ་མདེའུའི་ཆ་དབལ་ལ་བྲང་ཁོང་དང་གདོང་
པ་གཏོད་རུས་པའི་སྤྲིང་སྤྲོབས་འདིས། རང་ས་མ་མོའི་བྲང་མགོ་འདྲ་བོ་རང་གིས་
སྤང་ཁོང་། རང་ཐང་གསེར་གྱི་བྱ་ལུས་འདྲ་བོ་རང་གིས་འཛོམས་པ་ཡིན་ཟླུ། མི་ཡུལ་
འཇིག་རྟེན་འདིའི་སྤྲིང་སྤྲོབས་གང་གིས་ཀྱང་འདི་ཡི་ཁྲི་ཆའི་ཆར་ཡང་ག་ལ་འོང་།
སྒྲག་གཟིག་དོམ་དྲེད་དཔའ་བ་གཟན་ལ་དཔའ་བ་ཙམ་དང་། ལྷགས་ཀྱི་མི་བྱ་དཔའ་
བ་འཕྱལ་ལ་དཔའ་བ་ཙམ་རེད། ལྟ་འཇུག་མདངས་གྲོལ་ཁོང་འདྲེ་ཁོང་སྤང་ལངས་
ལ། མི་བྱས་སྒྲིན་པ་ཤོར་པའི་སྤྲིང་སྤྲོབས་འདི་ལྟ་ཡི་བྱིན་རྒྱབས་དང་འདྲེ་ཡི་ཆ་
འཕྱལ་མིན་ལ། མི་བྱས་བཤུག་སྒྲོད་ཀྱང་མ་ཡིན་པར། པ་རྒན་གྱི་ལྷ་སྤེལ་ནས་གསུངས་
ཤིང་མ་རྒན་གྱི་ལག་སྤེལ་ནས་སོན་པས། རྒྱན་རས་གཟིགས་དབང་གཟིགས་ན་སྒྲོད་རི་
རབ་ཀྱི་ཚེ་མོ་ནས་འཇུག་ཆོག་ཅིང་སྤང་བ་མཐའ་ཡས་ཐོས་ན་སྤྲད་རྒྱ་མཛོའི་གཏོང་
རིམ་ནས་བཞད་ཆོག་ཨང་། “བདག་སྒྲོའི་ཉི་མའི་རི་བོར་བག་ལ་ཉལ་བའི་གངས་
སང་དཀར་མོས་གནམ་ས་གཡོ་བའི་གཡུ་རལ་གསིག”པའི་སྒྲན་དག་པའི་བརྗོད་པ་
དེ། ད་ལྟ་“བདག་སྒྲོའི་ཉི་མའི་རི་བོར་མཐའ་ལ་འཕྱོ་བའི་གངས་སང་དཀར་མོས་
གནམ་ས་གཡོ་བའི་གཡུ་རལ་གསིག”ཏུ་ངང་ཤུགས་ཀྱིས་བཙོས་པ་མ་ཡིན་ནམ།

འཇིག་རྟེན་ཐམས་ཅད་རྟིག་རྟིག་པོ་དང་འཛམ་གླིང་གི་པོ་ཡེར་ཡེར་བོར་
བཟོས་པའི་མི་ཡུལ་གཟི་བརླིང་ཡོད་ཚད་ཀྱི་དྲངས་མ་འདྲིའི་རྒྱ་རྒྱུན་ནི། ལ་ལས་
དབང་རྒྱར་འགོངས་པའི་སྤྱི་རྒྱས་མ་རྩངས་པ་ཡིན་པར་བཞེད་པ་ལྟར་ན། གཞོན་
ཤུགས་གང་ཞིག་ཐེགས་པར་དཀའ་བས་ཞབས་ནས་ཀྱེན་ལ་ཚྲོག་པར་ཚུམ་པའི་སྤྱིང་
སྟོབས་ལ་བསམ་ན་དེ་ལ་རྒྱ་མཚན་ཞིག་ལོས་ཡོད་སྟམ་ཞིང་། འགའ་ཤས་ཏམ་པ་
ཅན་གྱིས་རྒྱ་ཞོར་བཞོ་སྐལ་ཕྱོགས་པས་ཡིན་པར་བཞེད་པ་ལྟར་ན། ཞིང་གི་རྩལ་སྟེད་
རང་ལ་དབང་བས་རྒྱ་རྒྱ་ཐག་ཚོགས་ལ་སྐོལ་བར་ཚུམ་པའི་འཁྱུག་ལ་བསམ་ན་དེ་
ལའང་གཏུན་ཚོགས་ཤིག་ལོས་ཡོད་སྟམ་བྱུང་། ཁ་ཅིག་གིས་དངོས་གཙུག་སྤྱི་
གཙུག་ལ་ལས་པམ་པའི་འབྲས་རྟགས་སུ་བཞེད་པ་ལྟར་ན། ཤིན་སྟོག་རིག་གནས་ཀྱི་
རྩ་གྲུབ་ལ་དབྱེད་མི་བཟོད་པས་དད་པའི་སྟོབས་ནི་སྟོབས་ཤུགས་ཀྱན་ལས་ཀྱང་ལྷག་
པར་བསམ་ན་དེ་ལའང་གནས་ལྷགས་ཤིག་མི་འདུག་བསམ་གྱི་མེད། དེ་ལྟར། ཁབ་
སྤྱིང་གྱི་ཆ་གཙུན་གཞོན་ཚྲོམ་དང་། དཔལ་འབྱོར་གྱི་ཏམ་ལེན་བཅན་འཕྲོག་རིག་
གནས་ཀྱི་སིམ་ཟོས་འདྲ་རྒྱར་བཅས་བྱུར་གང་ནས་བལྟས་ནའང་ཞི་བའི་གསལ་བརྟེ་
འདྲི་འདྲ་སྟོང་བའི་རྒྱ་རྒྱུན་དུ་མ་སོང་བ་འགའ་ཡང་མེད་པ་འདྲ། ཡིན་ནའང་། ཁོ་
བོས་དེའི་ཕན་ཚད་ནས་མཐོང་བ་ནི། བཅན་པོའི་སྐབས་ཀྱི་བག་ཆགས་ཏེ་བག་ལ་
ཉལ་བའི་བྱིས་སྤྱིང་འདྲ་ཤིས་གཏིང་ནས་སད་དེ། རིགས་རྒྱུད་དང་ས་ཁོངས་ཀྱི་
“བདག་འཛོལ་བའི་སྤྱིང་སྟོབས་དེ་ཡིན་སོང་། རྒྱ་མཚན་ནི། སྤྱི་ཚྲོག་ནས་བལྟས་ན།
བོད་རྒྱལ་ལ་ད་ལྟའི་དུས་ནའང་སྤྱིང་འབྱོར་རིག་གསུམ་གྱི་རྟོགས་པ་ཆེར་རྒྱས་
མེད་པ་དང་གཅིག་དད་པ་ཅན་དུ་ཁས་འཆིས་པའི་མི་འབོར་མང་ཤོས་གསལ་བརྟེ་
རུ་མ་ཞུགས་པ་དང་གཉིས། ལས་ཞུགས་མི་སྤྱི་གཙོ་བོ་ན་གཞོན་ཡིན་པ་དང་གསུམ་
བཅས་ལ་དཔག་ན། གསལ་བརྟེ་འདྲིའི་རྒྱ་རྒྱུན་གཙོ་བོ་ནི་དད་པ་ལས་གཞན་སོ་སོའི་
བག་ཆགས་ལྷགས་སྤྱབས་ཀྱི་སྤྱིང་སྟོབས་སོས་པ་ཡིན་པར་ཐག་བཅད་ཆོག་པ་འདྲ།
སྟོས་བཅས་གྱིས་བཤད་ན། ལས་ཞུགས་ཀྱི་མི་བྱ་དཔའ་བོ་དཔའ་མོ་སལ་ཆེ་བ་ནི་

ཁྱིམ་གྱི་འཆོ་ཆོས་ཀྱི་ཁུར་ཆེན་པོ་མེད་པ་དང་། བརྒྱ་འཕྲིན་དང་དུས་སྐད་དུས་ཐོག་
དུ་ཐོས་པ། སྟོབས་པ་ཆེ་ཞིང་མིག་རྒྱ་རིང་བ། རིགས་ཞེན་གྱི་ཁོག་དཔུང་དང་ལ་
རྒྱས་ཕྱག་པ་བཅས་ཀྱི་ཕྱིར། ཉམ་ཞིག་སྤིང་སྟོབས་ཀྱི་བག་ཆགས་སད་ཆོ་ཡུལ་དུས་
དང་འཆོམ་པའི་རང་དབང་དང་འདྲ་མཉམ་གྱི་སྐད་བརྒྱབ་ཅིང་གསར་བརྗེ་དེ་འདྲ་
མི་འབྲུང་རང་འབྲུང་ཆགས་པ་རེད་སྟེ།

ལོ་རྒྱུས་ནི་ངེས་ཅན་རྒྱ་འབྲས་ཀྱི་ཆོས་ཅན་ཡིན་ནམ་ཡང་ན་ངེས་མེད་སྟེས་
དབང་གི་ཆོས་ཅན་ཡིན་ཞེས་པ་ནི་འཛམ་གླིང་ལོ་རྒྱུས་སྒྲུབ་དག་གི་བརྗོད་གཞི་
ཆེན་པོ་ཞིག་ཡིན་སྐད་དེ་ཁོ་བོས་དེ་ལ་དབྱད་པ་བརྗོད་མི་འདོད། ཉར་གྱིས་བལྟས་
ན། གསར་བརྗེ་འདི་ནི་ངེས་མེད་སྟེས་དབང་གིས་བྱུང་བའི་དོན་རྒྱུན་སྒྲོ་བྱར་བ་ཞིག་
ཡིན་པ་འདྲ་ཡང་། དོན་དམ་དུ་རྩས་རྒྱ་དང་བྱུངས་ཐྱག་ལ་བརྒྱད་པ་ཟམ་མ་ཆད་
པའི་བཅན་པོའི་སྐབས་ཀྱི་རིགས་རྒྱུད་འདྲ་ཤིས་དང་དཔལ་པོའི་སྤིང་སྟོབས་ཀྱི་བག་
ཆགས་སད་པ་ཡིན་པར་འདོད། གསར་བརྗེའི་འབྲུང་རྒྱུན་ནི་དད་སྟོབས་ཁོ་ན་ལ་
རག་ལས་པ་ཡིན་ཟེར་ན། དད་ལྡན་ཡོད་དོ་ཅིག་འདི་ལ་ཞུགས་མ་སོང་བས་ཁས་
ལེན་དཀའ་བའི་ཆོད་དུ་སྒྲུང་བྱིས། ཁོ་བོས་དད་པ་ལས་སྟག་སྤིང་སྟོབས་རྒྱས་པའི་
འབྲས་བྱར་ཁ་ཆོན་གཅོད་དོ།

ས་བྱི་ཞི་བའི་གསར་བརྗེ་ནི་ཁ་དོག་གསར་བརྗེ་ཡི་རྒྱན་མཐུད་པའི་གསར་བརྗེ་
ཞིག་རེད་ཅེས་འཛམ་གླིང་མཐོང་བའི་སྤྱན་མིག་ཅན་དག་གིས་བཞེད། འཛམ་གླིང་
གཞི་ཁྱོན་གྱི་ངོས་ནས་བལྟས་ན་དེ་ལ་རྒྱ་མཚན་ངེས་ཅན་འདུག་པ་བསྟོན་མེད་རེད་
དེ། 1989ལོར། ཅེ་ཁེ་སི་ལོ་ལ་ཁེ་རུ་རྒྱས་པ་དང་པའི་ཁུལ་ལྷར་འཇམ་པའམ་རྒྱམ་
པ་དར་ཟབ་ལྷར་འཇམ་པའི་ཆ་ནས་བཏགས་པའི་“དང་ཁུལ་གསར་
བརྗེ”འམ་“དར་ཟབ་གསར་བརྗེ”བྱུང་བ་སྟེ། འཆོ་མེད་ཞི་བའི་ཐབས་ལམ་གྱིས་གྲུང་
ཁན་ཏང་པ་མཐུན་མོང་ཐོན་སྐྱེད་ཆོག་པའི་དབང་རྒྱུར་ལ་དོ་སྐོལ་གྱིས་དམངས་

གཙོ་བོ་ཕྱི་ལོ་གསར་བཅའ་བུ་བའི་རྒྱུ་ལྟར་། ལྷ་མོ་ལྷ་མོ་21པའི་ལྷ་མོ་ལྷ་མོ་
སྐབས་ལ་ན། ཡོ་རོབ་ཤར་མ་དང་ཨེ་ཤ་ཡ་དབུས་མའི་རྒྱལ་ཁབ་ཁག་ལ་ཁ་དྲག་
གསར་བཅའ་བུ་ལྷ་མོ་བུ་དཔེ་ན། 2004ལོ་ཀེ་ཇེ་ཡ(Georgia)ཡི་
མེ་རྟག་རྒྱ་མའི་གསར་བཅའ་སྟེ། ལོ་ཚའི་གསར་བཅའ་མེ་མེ་རྟག་རྒྱ་མའི་མཚན་ཞིང་།
ཁ་དྲག་ཟེང་དམར་ཡིན་པའི་ཆ་ནས་ཁ་དྲག་གསར་བཅའ་བུ་བཟགས་པ་དང་།
ཡང་2004ལོ་ཡོ་ཁི་རན(Ukraine)ཀྱི་མེ་རྟག་ཨ་ལྷ་མོ་ཀྱི་གསར་བཅའ་སྟེ། ལོ་
ཚའི་གསར་བཅའ་མེ་མེ་རྟག་ཨ་ལྷ་མོ་ཀྱིས་མཚན་ཞིང་། ཁ་དྲག་ཁམ་ནག་ཡིན་པའི་
ཆ་ནས་ཁ་དྲག་གསར་བཅའ་བུ་བཟགས་པ་དང་། 2005ལོ་ཁེ་ཇེ་སི་སི་
ཐན(Kyrgyz)ཀྱི་མེ་རྟག་ཡུལ་རྒྱལ་གསར་བཅའ་སྟེ། ལོ་ཚའི་གསར་བཅའ་མེ་མེ་རྟག་
ཡུལ་རྒྱལ་ཀྱིས་མཚན་ཞིང་། ཁ་དྲག་མེར་པོ་ཡིན་པའི་ཆ་ནས་ཁ་དྲག་གསར་བཅའ་བུ་
བཟགས་པ་དང་། 2007ལོ་འབར་མའི་ཆོས་གོས་གསར་བཅའ་སྟེ། འབར་མའི་
དམག་གཞུང་ལ་ཆོལ་བའི་གཙོ་ཤུགས་གྲུ་པ་ཡིན་ཞིང་། ཆོས་གོས་ཀྱི་ཁ་དྲག་དུར་
སྒྲིག་ཡིན་པའི་ཆ་ནས་ཁ་དྲག་གསར་བཅའ་བུ་བཟགས་པ་ལྟ་བུས་མཚན་ཏེ། ཉེ་བའི་
ལོ་འདི་འགར་བུ་བའི་ཁ་དྲག་གསར་བཅའ་མེ་སྒྲེར་གཙོ་དང་དམངས་གཙོ་མ་
ཡིན་པའི་སྤྲོད་དབང་བཅའ་སྟེང་བའི་གསར་བཅའ་ལས་འགུལ་ཤ་སྟག་དང་། དེ་
ཡང་གསར་བཅའ་ལ་ཞུགས་མཁན་རྣམས་ཀྱིས་མེ་རྟག་འཆང་ཞིང་། འཆོ་མེད་ཞི་བའི་
ཐབས་ལམ་ལ་བརྟེན་ནས་རང་དབང་དང་དམངས་གཙོ་ནན་སྤྲོད་དང་དོན་གཞིར་
བྱས་པའི་ཞི་བདེའི་རིམ་འགྱུར་ཞིག་རེད།

ང་ཆོས་བོད་ཀྱི་ས་བྱི་ཞི་བའི་གསར་བཅའ་འདི་འཛམ་གླིང་གཞི་ཁྱོན་ཀྱི་རང་
དབང་དང་དམངས་གཙོར་བསྟོད་པའི་ཞི་བདེའི་རིམ་འགྱུར་ཀྱི་གསུལ་བཞག་སྟེ་
བཟུང་པ་ཡིན་ན། གསར་བཅའ་འདིའི་ཆོལ་ས་སྒྲེར་གཙོ་དང་རིང་ལུགས་པ་ཡིན་པ་དང་།
ཐབས་ལམ་འཆོ་མེད་ཞི་བ་ཡིན་པ། དམིགས་ཡུལ་རང་དབང་དང་དམངས་གཙོ་
ཡིན་པ་བཅས་ཀྱི་ཕྱིར། ཁ་དྲག་གསར་བཅའ་མེ་རྟག་སྤོང་ཞིང་ཁ་དྲག་གསར་བཅའ་མེ་

གས་སུ་བགྱང་བྱུང་བ་སྟེ། སྒྲིལ་གཙོ་དྲག་དཔྱད་ལ་ཁ་གཏད་བཅག་པའི་གསར་
བརྗེ་ཡི་གཙོ་ཤུགས་ཟུ་བ་ཡིན་པ་དང་། ཆོས་གོས་ཀྱི་ཁ་དྲག་ཅུར་སྒྲིག་ཡིན་པས་བོད་
ཀྱི་ཆོས་གོས་གསར་བརྗེ་འཇུག་བོད་ཀྱི་ཅུར་སྒྲིག་གསར་བརྗེ་ཞེས་གདགས་འོས་འདུག
ཁོ་བོས་བཏགས་པའི་བོད་ཀྱི་ཅུར་སྒྲིག་གསར་བརྗེ་འཇུག་ས་བྱི་ཞི་བའི་གསར་བརྗེ་འདི་
བྱི་སྒྲིང་གསར་ལམ་དག་ཏུ2008ལོའི་དོན་ཆེན་གཅིག་ཏུ་བགྱང་གི་འདུག་ཅིང་།
བགྱངས་པ་གང་ལ་གནས་ལུགས་ཆེན་པོ་འདུག་པ་དེ་དེ་བཞིན་དུ་འཛམ་གླིང་ལོ་
རྒྱུས་སུ་ཐེབས་པ་ཡིན་ན། གསར་བརྗེ་ལ་རེ་ཞིག་འབྲས་བུ་མ་ལོན་ཀྱང་། གསར་བརྗེ་
ལ་རེ་ཞིག་རྒྱལ་ཁ་མ་ཐོབ་ཀྱང་། གྲུབ་པར་གྱུར་ན་ལྟ་ཅི་སྟོས། མ་གྲུབ་ན་ཡང་མཛེས་
པའི་རྒྱ། ཞེས་པ་ལྟར། བོད་རྒྱལ་སྤྱི་ལོ་འགྲོ་བ་མའི་རིགས་ཀྱི་རང་དབང་དང་འབྲ་
མཉམ་དང་ཐོབ་ཐང་དང་དམངས་གཙོ་དང་ཞི་བདེ་ཡི་ལོ་རྒྱུས་སུ་ཁ་བཤད་ཅི་མ་
མེད་པ་དང་། སྟོན་ལམ་ཅི་མེད་པ་དང་། རྩ་ན་མེད་པ་དང་། བསུབ་དུ་མེད་པའི་
བྱས་རྒྱུས་བཞག་སྤང་ཞེས་ཁོ་བོས་ཁ་ཆོན་བཅད་དེ་སྟེ།

བོད་རྒྱལ་སྤྱི་ལོ་འགྲོ་བ་མའི་རིགས་ཀྱི་འཕེལ་རྒྱས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་
ལྱོད་མེད་ཅིང་། དེ་བཞིན་དུ་ཆབ་སྲིད་འོས་ལངས་དང་། ཆབ་སྲིད་འཐབ་ཚུད། ཆབ་
སྲིད་གསར་བརྗེ་གང་ཡང་བྱས་ལྱོད་ཡོད་པ་མ་ཤིང་། ཁོ་བོས་བསམ་ན་དེ་ལ་རྒྱ་རྒྱུན་
གསུམ་ཡོད་དེ། གཅིག་ནི་ས་ཁོངས་དང་མངའ་དབང་གི་ཆབ་སྲིད་འདུ་ཤེས་མེད་པ་
དང་། གཉིས་ནི་ཆོས་དང་ཆོས་ལུགས་མ་གཏོགས་དོན་གཉེར་མེད་པ། གསུམ་ནི་ཕྱི་
བ་དང་ཆོ་བའི་ཁ་ཐོར་སྤྱི་ཆོགས་རྒྱུ་ཅུ་མ་གཏོགས་འདུས་སྡེ་དེ་ཀྱི་སྤྱི་ཆོགས་ཆེན་པོ་
ཆགས་མ་ལྱོད་བ་བཅས་ཀྱིས་རེད་འདོད། ད་ལྟའི་མི་རྒྱལ་སྤྱི་ལོ་འགྲོ་བ་མའི་རིགས་
ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ལྱོད་མེད་ཅིང་། གསར་བརྗེ་སྤྱི་ལོ་འགྲོ་བ་མའི་རིགས་ཀྱི་བརྒྱ་ཆ་དུ་སྤང་བའི་མིང་
འདི་དག་ཐོས་ཆོ། ཁ་སྒྲེར་སྒྲེར་བྱེད་ཅིང་འཛིགས་སྒྲག་དངངས་སྒྲག་ཏུ་འགྲོ་བ་ནི་
དམར་པོའི་གསར་བརྗེ་ཞེས་པའི་མཚུག་འབྲས་ཏེ། དམར་པོའི་གསར་བརྗེའི་སྤྱང་ལ་
མི་རྒྱལ་སྤྱི་ལོ་འགྲོ་བ་མའི་རིགས་ཀྱི་བརྒྱ་ཆ་དུ་སྤང་བ་དང་ཐོབ་ཐང་གསུམ་ནས་འཐབ་ཚུད་དང་།

རྒྱ་རྒྱུ་འཛིན་གཞི་ན། ཉམ་ཉམས། ཅ་གཏོར། ཆེག་ཆེད། ལ་བཏགས་པར་བྱས་སང་
བས། ད་དུང་ཡང་འཛིན་སྒྲིལ་གི་རྒྱུ་མ་ཡལ་བར་ཡོད་པས་རེད། དེ་ལྟ་བུའི་
འཐབ་ཚུད་ལ་འཐབ་ཚུད་དང་དེ་ལྟ་བུའི་གསར་བཞེ་ལ་གསར་བཞེ་ཅུ་འབོད་
ནའང་། དེ་ནི་དྲག་པོའི་འཐབ་ཚུད་དང་དྲག་པོའི་གསར་བཞེ་སྟེ་དྲག་པོའི་འཐབ་
ཚུད་དང་དྲག་པོའི་གསར་བཞེ་ཡིས་རྒྱལ་ཁ་ལོན་པའི་དབང་དུ་བཏང་བྱས་། སྐར་
ཡང་དྲག་པོའི་དབང་རྒྱར་བྱེད་པ་ཆོས་ཉིད་རེད། ས་བྱི་ལོའི་གསར་བཞེ་ནི་ཞི་བའི་
གསར་བཞེ་དང་། ཞི་བའི་འཐབ་ཚུད། ཞི་བའི་བྱམ་ལོག་ཡིན་ཞིང་། མི་བུའི་གནས་
ལྷགས་དང་མ་འགལ་བའི་གསར་བཞེ་ཞིག་སྟེ། འདི་འདྲའི་གསར་བཞེ་ནི་དབང་
སྒྲིལ་གཙོ་བོ་དང་ལྷགས་(集权专制主义)པ་ཞིག་མིན་ཆོ། ལྷབས་ཆེ་ལ་གཟི་
བཞེད་ལྡན་པའི་གསར་བཞེ་ཞིག་ཏུ་འཛིན་སྒྲིལ་ཤར་རུབ་ཀྱི་གྲིས་ཁས་ལེན་གྱིད་
པ་རེད།

དེ་ལྟར་ཞིབ་ཏུ་བསམ་ན། ཁོ་བོ་དགའ་བའི་ཆོར་པ་རྒྱུས་པ་ལ་རྒྱ་མཚན་བཞི་ཡོད་
དེ། གཅིག་ནི་གསར་བཞེའི་དོན་སྦྱང་དང་། གཉིས་ནི་གསར་བཞེའི་ཤུགས་རྒྱུ།
གསུམ་ནི་གསར་བཞེའི་དམིགས་ལུལ། བཞི་ནི་བདེན་མཐའ་གསལ་རྒྱུའི་རྟགས་
མཛོད་བ་བཅས་སོ།

གསར་བཞེའི་དོན་སྦྱང་།

གསར་བཞེའི་དོན་སྦྱང་ལ་སྦྱང་སྟོབས་དང་། རྟོགས་སུ། བྱམ་ལོག་ཞིན་གྱི་
དེལ་བསྐྱགས་བཅས་ལྡོག་དེ།

1. སྦྱང་སྟོབས་ཞེས་པ་ནི་གསར་བཞེ་འདིར་དཔའ་བོའི་སྦྱང་སྟོབས་མ་ཉམས་
པའི་དགེ་མཚན་དོན་སྦྱང་ཡོད་པ་ལ་གོ་བ་ཡིན། བཅོན་པོའི་སྐབས་ཀྱི་སྟག་འདྲ་

གཟིག་འདྲའི་དཔའ་པོའི་སྤྲོད་སྟོབས་བག་ལ་ཞ་བ་དེ་རྒྱུན་དང་ཕྱད་པས་དགུང་དུ་
འཕྱེལ་བའི་། རྟོན་གྱི་སྤྲོད་ཐེ་དྲུག་ཅུ་ཅུ་གཅིག་གི་སྤྲུལ་པ་དང་ཡང་སྤྲུལ་ལྟ་བུར་སོང་
བའི་གསར་བརྗེའི་ནང་ཞུགས་ཀྱི་ཤི་གསོན་བཙོན་བཞུགས་གནང་ལུས་ཀྱི་མི་བྱ་
རྣམས་ནི་དཔའ་པོ་དང་དཔའ་མོར་མ་གྱུར་པ་མེད་པ་དང་། དཔའ་པོའི་སྤྲོད་སྟོབས་
གཟུགས་ཡིན་ན། ས་གཞི་འདི་འང་སྤྲོད་དུ་ཆུང་བའི་ཚུལ་འདི་ནི། མི་ལོ་སྤྲོད་ཕྱག་
ཡུན་གྱི་བདག་མེད་དང་སྤྲོད་ཉིད་བཤད་པའི་ཆོས་ཀྱི་ཞི་བས་མ་ཐུབ་ཅིང་། མི་ལོ་ལྷ་
བརྩའི་རིང་གི་བཙོན་གཞོན་དང་ཆ་གཅུན་རྟོན་པའི་སྤྲོད་ཀྱི་དྲག་པོས་མ་ཐུལ་བར།
བྲག་རི་རྩད་ཀྱིས་ཉེལ་བའི་རྩམ་བརྗེད་དང་། འབྲུག་སྤྲོད་ཅིག་ཅར་ལྷེར་བའི་ཟེལ་
ཤུགས། རབ་ཆུ་དྲག་ཏུ་རྒྱག་པའི་འབྲུམ་སྒྲ། རིམ་པ་དགུ་རུ་གཡོ་བའི་ས་འགུལ་གྱི་
ཤུགས་ཀྱིས་སྤྲོད་ནས་སྤྲོད་ལ་ཐུར་ཞིང་སྤྲོད་ནས་སྤྲོད་ལ་མཆེད། གནམ་ནས་ས་ལ་
བབས་ཤིང་ས་ནས་གནམ་ལ་འཕྱོ། རི་རབ་བཞིན་ལྷེ་བའི་གཞོན་ཤུགས་དང་། ཡང་
སོས་བཞིན་གཟེར་བའི་མནར་གཅོད། ཡི་དྲགས་བཞིན་གཏུང་བའི་བཀྲོས་སྒྲོམ་ཡོད་
པ་ཤེས་བཞིན་དུ། རྟོན་སྤྲོད་སྟོག་སྟོག་དང་། བྲག་དམར་འཛར་འཛར། དཔུང་དང་
ཤིག་ཤིག་གིས་འཕྱར་བའི་སྤྲོད་སྟོབས་ས་བོན་དགུ་འགྱུར་འདི་ནི་བཙོན་པའི་སྤྲོད་
སྟོབས་ཀྱི་བག་ཆགས་རྒྱང་ནས་སད་པ་ཡིན་ཏེ། ལྷག་གི་སྤྲུལ་པོ་ཐུབ། འོག་རྟ་གཡུལ་
དུ་བསད། གདོང་བྲག་གིས་བྱུགས་ཏེ་སྤྲོད་མི་ལྷོག་པའི་ཆེས་སྤྲུལ་པའི་སྤྲོད་ཀྱི་
དཔའ་ཚན་དང་། རལ་གྱི་ལ་རི་མོ་བྲིས། དུར་རྒྱགས་སྤྲོད་ཐོས། ཆོ་སྟོག་རྒྱབ་ཏུ་གོན་
ཏེ་ཕྱིར་མི་ལྷོག་པའི་ཆེས་སྤྲུལ་པའི་བར་གྱི་དཔའ་ཚན་དང་། རལ་གྱི་འོ་ཤུགས་
བཅག ཁ་ཆེམས་ཉེ་བ་ལ་ཤོག བྱ་སྤྲོད་ཉེ་དུང་ལ་བཙོན་ནས་ཕྱིར་མི་ལྷོག་པའི་ཆེས་
སྤྲུལ་པའི་སྤྲོད་ཀྱི་དཔའ་ཚན་རི་བཞིན། ཆོ་སྟོག་གཏང་མ་ལ་བཞག མི་ཆོ་རིན་
དོད་དུ་ཐུལ། བདེ་སྤྲུག་ལ་ཅི་སྟུམ་པར་རང་དབང་དང་ཐོབ་ཐང་གི་རྒྱལ་ས་དམིགས་
པའི་ཕྱིར་མི་ལྷོག་པའི་ལམ་ལ་རྩ་བརྟན་རྩད་ཆོད་ཀྱིས་འབྲུག་པའི་དབྱ་བརྩམས་པ་
ཡིན་ཞིང་། འདི་ལ་སོ་བ་དང་སྟོ་བ་འགྲངས་པ་ཅམ་གྱིས་ཡིད་ཆེས་དུ་སྤྲོད་པའི་ཅི་

ནའམ་རྒྱ་ནག་པས་བསྐྱེད་དུ་མེད་ཅིང་། འཕྱོར་པ་དང་ཁེ་ཕན་རག་པ་ཙམ་གྱིས་
གནམ་ལུགས་དབྱུགས་བཞག་པའི་“སྐྱ་མེར་སྤྲེའུས་”ཀྱང་དོ་བ་མིན། ལོ་རྒྱུས་མཐུན་
དག་གིས་དཔའ་བོ་དཔའ་མོ་རྣམས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་གནས་ཚུལ་དང་ཐ་ན་རུས་མིང་ཙམ་
ཡང་ཟེན་ཐོར་འགོད་པ་བརྗེད་མི་རུང་བའི་གསར་བརྗེད་ནང་ཞུགས་ཀྱི་སྡིང་སྟོབས་
ཅན་ཁོང་ཚོས་སྡིང་དངས་པ་ནས་བཟུང་། བོད་མིའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ཤོག་སྟེ་གསར་པ་ཞིག་
གི་མཚན་བརྗོད་བརྒྱུ་མཁས་སོང་བ་དང་། བོད་མིའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་རྩི་རིང་གསར་པ་ཞིག་
གི་ཆ་དང་གཞི་བཏིངས་སོང་བས་ན། སྡིང་སྟོབས་སོགས་ཀྱི་བྱས་པའི་མི་རིགས་ཤིག་དང་
སྡིང་སྟོབས་སོགས་ཤིག་བཟུང་བའི་མི་བྱ་ཞིག འཛམ་སྐྱིད་འདིར་སྤྱད་དང་གང་གིས་
ཀྱང་གཞོམ་གཞིག་མེད་པའི་ཚོས་ཉིད་བདེན་པ་དུན་པས་དཔའ་བོའི་སྡིང་སྟོབས་མ་
ཉམས་པའི་དོན་སྡིང་འདི་ཡིས་མི་དགའ་གང་གིས་དགའ།

2. རྟོགས་སད་ཅེས་པ་ནི་གསར་བརྗེ་འདིར་བྱིས་སྤྱིད་ཀྱི་འདུ་ཤེས་གང་རུང་རྟེན་
ཅིང་བྱིས་སྤྱིད་ཀྱི་གོ་རྟོགས་གང་རུང་སད་པའི་དགེ་མཚན་དོན་སྡིང་ཡོད་པ་ལ་གོ་
བ་སྟེ། རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་འདུ་ཤེས་དང་། མངའ་དབང་གི་འདུ་ཤེས། ཆབ་སྲིད་ཀྱི་འདུ་
ཤེས། ས་ཁོངས་ཀྱི་འདུ་ཤེས། མི་རིགས་ཀྱི་འདུ་ཤེས། མི་བྱའི་འདུ་ཤེས་སོགས་རྟེན་པ་
དང་། རང་དབང་གི་གོ་རྟོགས་དང་། འདུ་མཉམ་ཀྱི་གོ་རྟོགས། ཐོབ་ཐང་གི་གོ་
རྟོགས། བདག་ཉིད་ཀྱི་གོ་རྟོགས། དམངས་གཙོའི་གོ་རྟོགས་སོགས་སད་པའི་འགོ་
བརྒྱུ་མཁས་པ་ཡིན་ཁོང་། བོད་རྣམས་ལ་འདུ་ཤེས་དང་གོ་རྟོགས་དེ་དག་སད་པ་ནི་ཕྱི་
ཕྱིར་རྗེས་ལ་འོངས་པ་ཞིག་སྟེ། ད་ལྟོ་ལ་ཐུག་གི་བར་དུ་ཁོ་ཚོར་སངས་རྒྱུས་བྱང་
སེམས་དང་། སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད། བསྐྱལ་པ་འཇིག་རྟེན། སྤྱབས་འགོ་ཐུག་འཇལ།
རྒྱལ་པོ་གོང་མ། ལྷ་ཚོས་འདྲེ་ཚོས་སོགས་ཀྱི་འདུ་ཤེས་དང་གོ་རྟོགས་ཡོད་པ་མ་
གཏོགས། གོང་གསལ་བྱིས་སྤྱིད་ཀྱི་འདུ་ཤེས་དང་གོ་རྟོགས་དེ་རིགས་ཡོད་པ་མ་རེད།
བརྒྱལ་ཡོད་པའི་དབང་དུ་བཏང་ནའང་རེ་འགའ་ཙམ་ལས་མེད། དལ་ཅིང་འགོར་

བའི་ངང་ལ་ཕྱིན་པའི་འདུ་ཤེས་དང་གོ་རྟོགས་རྣམས་ད་ནི་ཚང་མ་དང་། རྩིལ་པོ་
དང་། ཡོད་ཚད་དང་། ཡོངས་རྫོགས་དང་། ཀུན་ཁྱབ་ཀྱི་ཚུལ་གྱིས་བོད་དུ་རྟེན་དང་
རྟེན་བཞིན་ལ། ག་ལེ་ག་ལེར་འབྱོར་བའི་འདུ་ཤེས་དང་གོ་རྟོགས་འདི་དག་ཉ་ལས་
པ་སྟེ། འདི་ཡི་དབང་གིས་དུས་རྒྱུ་ཀུན་ཏུ་བློ་གཏོག་ལྟར་དབང་སྦྱར་འདོད་པའི་
སྒྲེར་གཅོད་དབང་སྦྱར་པ་ལ་ན་བྱུག་བཟོད་སྒྲགས་མེད་པ་བྱིན་ཡོད་པ་དང་། འདི་
ཡི་དབང་གིས་རྒྱལ་ཁབ་དང་མི་རིགས་ཀྱི་འདུ་ཤེས་རྗེས་ལྷན་ཡིན་པར་སྒྲིག་པའི་ཕྱི་
སྒྲིང་གི་མཁས་པ་དེ་ཚོར་བསམ་ཞིབ་ཡང་བསྐྱར་གཏོང་བའི་གསལ་བཟུང་ཡོད་པ་
དང་། འདི་ཡི་དབང་གིས་ཁོ་ཚོ་རང་དབང་དང་དམངས་གཙོར་བྱིན་ཀྱང་གཞན་གྱི་
བདེ་སྤྱད་ལ་ཁ་ཡ་མི་བྱེད་པའི་ཕྱི་སྒྲིང་གི་“མིའི་རིགས་ཀྱི་ཕུ་རུ”དེ་ཚོ་ཁ་སྐྱོངས་ངོ་
སྐྱོངས་བཅོས་ཡོད་ལ། འདི་ཡི་དབང་གིས་སྒྲེར་གཅོད་དབང་སྦྱར་འོག་སྤྱག་འཇུག་
དུག་ཉིལ་ལེར་འཆི་བ་ལས་སྤ་རྩ་ཤལ་ལེར་གསོན་ན་དགའ་བེར་བའི་ཅི་ནའི་
རིགས་རྣམས་ཉ་ལས་ཉང་སང་དུ་བཟང་བ་དང་། འདི་ཡི་དབང་གིས་འཁོར་པ་སྦྱང་
པོ་མེད་པར་སྒྲིག་པའི་རང་རེའི་སྤུལ་སྦྱ་དང་“རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་རིགས་གཞུང་ལས་
གཞི་སྒྲིག་པར་བཅོན་པའི་རང་རེའི་མཁས་པ་དེ་ཚོ་དགོས་མེད་དོན་མེད་དུ་བྱས་
སོང་བ་དང་། འདི་ཡི་དབང་གིས་སྒྲེར་གཅོད་དབང་སྦྱར་པའི་བློ་གཏོག་རྒྱུག་ཅིང་
སྒྲིག་ཟ་རུལ་སྤངས་ཀྱིས་མགུ་ཁ་མ་ཁེངས་པའི་རང་རེའི་དཔོན་པོ་དེ་ཚོ་ཅི་དགའ་
གང་དགའ་རུ་བཟང་སོང་ལ། འདི་ཡི་དབང་གིས་ཁོ་པོ་ཐེ་བའི་ལར་ཞེན་གདུང་
སེམས་བསམ་གཞིག་མེད་ཀྱང་ཡོད་མདོག་སྟོན་པའི་རང་རེའི་ཡི་གེ་རྩོམ་པ་པོ་
རྣམས་སྤྱི་མེད་དགུན་གྱི་ཁྱུག་ལྟར་བཅོས་པ་ནི། ཡ་མཚར་རྟོགས་སད་གཅིག་གི་
དོན་སྦྱང་གིས་ཏེ། འདི་ཡིས་མི་དགའ་གང་གིས་དགའ།

3. གྲུག་ལོག་ཅེས་པ་ནི་གསར་བཟེ་འདྲི་དབང་སྒེས་སྒྲེར་གཅོད་རིང་ལུགས་ཀྱི་
དབང་སྒྲུར་ལ་འདྲོད་མོས་མེད་པ་དང་ཁས་ལེན་མེད་པའི་གྲུག་ལོག་གི་དགེ་མཚན་
དོན་སྤང་ཡོད་པ་ལ་གོ་འདྲི་ལ་དེང་དུས་ཀྱི་ཡིག་ཆའི་སྐད་དུ་ན་ངོ་སྤྲོད་ཞེས་འབྲི་བ་
རྒྱགས་ཆེ་ཡང་དོན་ལ་བསམ་ན་གནམ་ས་སྐད་དུ་ཡོད་པ་དེ་སྤྲད་པས་འཆོམ། དུས་
དང་རྣམ་པ་ཀུན་དུ་ཁོ་ཆོའི་དབང་ཆ་དང་ཁེ་སན་བསམ་པ་མ་གཏོགས་མང་ཆོགས་
ཀྱི་རང་དབང་དང་ཐོབ་ཐང་ལ་ཅི་མི་སྒྲུམ་པ་ནི་དབང་སྒེས་སྒྲེར་གཅོད་རིང་ལུགས་
དང་དབང་མཐའ་སྒྲེར་གཅོད་རིང་ལུགས་(极权专制主义)ཀྱི་ཁྱད་གཤིས་རེད།
ཁོ་ཆོས་མི་རྣམས་རྟག་དུ་བསྐྱེད་བྱེད་དང་། མགོ་སྐོར། རྒྱུ་མཐུ་འཛུལ་གྱིས་འཆོ་བར་
བྱེད་པ་དང་། ལུ་དང་གང་ཞིག་ཁོ་ཆོའི་དབང་སྒྲུར་ལ་འདྲོད་མོས་མེད་པ་དང་ཁས་
ལེན་མེད་པ་ཡིན་ན། གང་དེ་དག་གཞོན་དང་བཅན་ཤུགས། འཇིགས་སྐྱུལ་གྱིས་ཆར་
གཅོད་པ་རེད། ཁོ་བོས་བལྟས་ན། སྒྲེར་གཅོད་དེ་དག་གི་དབང་སྒྲུར་མཚུགས་སྒྲིལ་བ་
ལ་ཐབས་ལམ་རྣམ་པ་གཉིས་ཡོད་དེ། གཅིག་ནི་དབང་སྒྲུར་འཕྲུལ་འཁོར་ཁོ་ལས་ཆེ་
བའི་སྟོབས་ཤུགས་ཅན་དང་སྤྲད་པས་དྲག་པོས་དྲག་པོ་འདྲུལ་བའི་ཚུལ་གྱིས་པམ་
པར་གྱུར་པ་དཔེར་ན། ར་ཅི་དབང་མཐའ་སྒྲེར་གཅོད་རིང་ལུགས་དང་། རྩ་ཤི་སི་
དབང་མཐའ་སྒྲེར་གཅོད་རིང་ལུགས་ལྟ་བུ་དང་། ཅིག་ཤོས་ནི་རང་དབང་དང་
དམངས་གཙོའི་གོ་རྟོགས་སད་པའི་མང་ཆོགས་ཀྱི་སྟོབས་ཤུགས་ཆེན་སྒྲིལ་གྱིས་ཞི་
བའི་ཐབས་ལམ་ལ་བརྟེན་ནས་སྒྲེར་གཅོད་དབང་སྒྲུར་མཚུགས་སྒྲིལ་བར་བྱེད་པ་
དཔེར་ན། གོང་དུ་སོང་བའི་ཁ་དྲོག་གསར་བཟེའི་རྒྱལ་ཁ་ལྟ་བུ་རེད། དེ་དག་ལས་
གཞན་པའི་ཐབས་ལམ་གསུམ་པ་ཞིག་མཐོང་དགོན་ཏེ། རང་དབང་དང་དམངས་
གཙོ་ལ་མོས་པའི་རྒྱ་ནག་གི་མཁས་པ་ཡིའུ་ཞའོ་པོ་སོགས་ཀྱིས་ད་ལོར་《 08ཙ་
འཛིན་》 ཞེས། རྒྱ་ནག་དེ་རྒྱལ་སྤྱན་མཉམ་འབྲེལ་རྒྱལ་ཁབ་ཅིག་ཆགས་རྒྱུའི་
དམངས་གཙོའི་རྩ་འཛིན་དོན་ཆོན་བཅུ་དགུ་ཅན་སྟེལ་པར་དྲ་ཐོག་མིང་རྟགས་

འགོད་མཁན་མི་གངས་ཁྱི་ལ་ཉེ་བ་ཡོད་ནའང་། དབང་སྒྲུབ་སྒྲིལ་གཙོད་པས་འབྲེལ་
ཡོད་མི་སྣ་འཛིན་བཟུང་བཀག་ཉར་དང་འགྲུག་འབོད་འདྲི་གཙོད་བྱས་དང་བྱེད་
བཞིན་པས་རེ་བ་འཆང་རྒྱ་ཡོད་པ་མ་རེད། རྒྱ་ནག་འདི་ཞི་བའི་ལྷགས་འགྱུར་(和平
转型)དང་དམངས་གཙོའི་ལྷགས་འགྱུར་(民主转型)ཀྱི་དུས་སྐབས་སུ་ཡོད་
ཟེར། ཚུལ་དེ་དོན་ལ་གནས་པ་བདེན་དུ་ཆུགས་ཀྱང་། མང་ཚོགས་ཀྱི་ཆབ་སྲིད་འདུ་
ཤེས་དང་ཐོབ་ཐང་གོ་རྟོགས་མ་སང་ཆོ། ཤེས་ཡོན་ཅན་ཉུང་ཤོས་ཀྱི་རེ་ལྷན་ཅམ་
གྱིས་རྩོམ་ཡང་མི་ཐོགས་པ་བདེན་རྒྱབ་ར་འཕྲོད་ཡོད། སྒྲིལ་གཙོད་དབང་རྒྱུར་པས་
མི་བྱ་མི་བྱར་མི་བརྩོན་ཞིང་ཆེ་སྟག་ཆེ་སྟག་ཏུ་མི་མཐོང་གཤིས། མི་བྱའི་ཐོབ་ཐང་
རྒྱལ་མང་འདོད་མོས་བཞིན་རང་བསམ་གྱིས་སྒྲོད་མི་སྲིད་པས་ན། ཁོ་ཚོའི་དབང་རྒྱུར་
མཚུགས་སྒྲིལ་མིན་ནི་མང་ཚོགས་ཀྱི་གོ་རྟོགས་སང་མིན་ལ་རག་ལས་འདུག ས་བྱི་ཞི་
བའི་གསར་བརྗེ་ནི་ཐབས་ལམ་སྟ་སྟེ་གཉིས་ལས་སྟེ་མར་གཏོགས་ཤིང་། མང་ཚོགས་
ཀྱི་ཆབ་སྲིད་འདུ་ཤེས་དང་ཐོབ་ཐང་གོ་རྟོགས་སང་བའི་འབྲས་ཆུགས་སུ་མཐོང་
འོས་ལ། འབྲས་ཆུགས་ཡོད་པ་དེ་བཞིན་གསར་བརྗེ་ལ་རྒྱལ་ཁའི་འབྲས་བྱ་རེ་ཞིག་མ་
ལོན་ནའང་དོན་སྤང་ཤིན་ཏུ་ཆེ་བ་མིག་མཐོང་ལག་ཟེན་རེད། བོད་རྒྱལ་ཀྱིས་དུས་
ལུན་རིང་པོའི་ནང་ལ་གྲུན་ལོག་བྱས་སྐྱོང་མེད་པ་སྟེ། བཅོན་པོའི་རྒྱལ་རབས་མཚུགས་
རྩོགས་པ་ན་འབངས་གྲུན་ལོག་བྱུང་བའི་ལོ་རྒྱུས་ཤིག་འདུག་པ་མ་གཏོགས། ད་ལྟ་
ལ་ཐུག་གི་བར་དུ་ཆབ་སྲིད་གྲུན་ལོག་བྱས་མེད་ཅིང་། བྱད་པར་དུ། རང་དབང་དང་
འདུ་མཉམ། ཐོབ་ཐང་དང་དམངས་གཙོ་ཞེས་པའི་དེད་རབས་རང་བཞིན་གྱི་གྲུན་
ལོག་དེ་བས་ཀྱང་བྱས་ཡོད་པ་མ་རེད། 2008ལོར་སྐབས་དུས། སྒྲིལ་གཙོད་དབང་
རྒྱུར་ལ་འདོད་མོས་མེད་པའི་གྲུན་ལོག་བྱས་པར་མ་ཟད། རང་དབང་དང་དམངས་
གཙོར་བཟོད་པའི་གསར་བརྗེ་བྱས་སང་བ་འདི་ཤིན་ཏུ་རབ་ཏུ་ཅ་ཆེ་བའི་དོན་སྤང་
སྟེ་འདི་ལས་དགའ་བ་གཞན་ཡོད་དམ།

4. ཟིན་ཐོ་ཞེས་པ་ནི་གསར་བརྗེ་འདི་རྒྱལ་སྤྱིའི་འགྲོ་བ་མིའི་རིགས་ཀྱི་རང་དབང་དང་དམངས་གཙོའི་ལོ་རྒྱུས་ཟིན་ཐོ་ལ་ཐེབས་པའི་དགེ་མཚན་དོན་སྤྱིང་ཡོད་པ་ལ་ཟེར། བོད་རྒྱལ་གྱིས་འཛམ་སྐྱིང་ལོ་རྒྱུས་འཕེལ་རྒྱས་དང་། ཆབ་སྲིད། དཔལ་འབྱོར། རིག་གནས་སྐོར་མདོར་ན་མིའི་རིགས་ཀྱི་དཔལ་ཡོན་ཡར་རྒྱས་ལ་ཕན་པའི་དགེ་མཚན་དོན་སྤྱིང་ཅན་གྱི་ལས་ཤིག་ད་ལྟའི་བར་དུ་བྱས་ཡོད་པ་མ་རེད་ལ། གཞན་གྱི་གྲུབ་འབྲས་ལ་སྤྱོད་རྒྱུ་གིས་ཆོ་རབས་ནས་མི་རབས་རྒྱུགས་པ་ནི་གནས་ཚུལ་ངོ་མ་རེད། བརྒྱལ་དགེ་མཚན་དོན་སྤྱིང་ཅན་གཅིག་ཅིང་བའི་དབང་དུ་བཏང་ནའང་། རང་ཉིད་ཀྱི་བཅོན་པའི་རྒྱལ་རབས་ཅ་བ་ནས་འཇིག་པར་བྱས་ཤིང་སོག་པའི་བཅོན་རྒྱལ་སྐད་པ་ནས་ཆད་པར་བྱས་པའི་སངས་རྒྱས་ཆོས་ལུགས་སམ་ནང་ཆོས་མ་གཏོགས་ཡོད་པ་མ་རེད། ད་ལྟའི་དུས་སུ། བོད་རྒྱལ་གྱིས་སངས་རྒྱས་ཆོས་ལུགས་ཤེས་པ་རྒྱ་མཚན་དུ་བྱས་ནས། བོད་ལ་“འོད་སྟངས་ལྡན་པའི་རིག་གནས་ཡོད” “རིན་ཐང་བྲལ་བའི་ཆོས་ལུགས་ཡོད” “འཛམ་སྐྱིང་གི་བདེ་ཐམས་པ་ཡོད”སོགས་ཟེར་ནས་རང་སེམས་གསོ་བྱེད་ཀྱི་ཆོག་ཁ་ལ་མ་ཁེ་བཞིན་སྒྲོ་ཞིང་ཤོག་བྱར་རི་མ་བཞིན་འབྲི་ནའང་། ཁོ་བོས་བརྟམ་ན་ད་དུང་བརྗེ་མས་ཆོག་ཁ་ཚོན་གཅོད་ཟུ་བར་ཡོད། དེ་ལ་སྟོས་པས་ད་ལྟའི་ཞི་བའི་གསར་བརྗེ་འདིས་འཛམ་སྐྱིང་གི་མིའི་རིགས་ཀྱི་རང་དབང་དང་དམངས་གཙོའི་ལོ་རྒྱུས་སུ་འོད་སྟངས་ལྡན་ལ་རིན་ཐང་བྲལ་བའི་ཤོག་ལྷེ་གསར་པ་ཞིག་སྟོན་པ་བརྒྱབ་ཡོད་སྟེ། བོད་རྒྱལ་མི་ལོ་ལྷ་བཅུའི་ཡུན་ལ་རང་དབང་དང་འདྲ་མཉམ་དང་དམངས་གཙོ་དང་ཐོབ་ཐང་སོགས་ཡོངས་ཁྱབ་རིན་ཐང་(普世价值)མི་འདོད་པ་དང་མི་མཁོ་བ་དང་མི་དགོས་པ་ལྟར་བསྐྱད་པ་ནི། དོན་གྱིས་ཁོ་ཆོས་དེ་དག་གི་རིན་ཐང་མ་རྟོགས་པ་དང་དེ་དག་གི་རྟོགས་པ་མ་སང་པ་ཙམ་མ་གཏོགས། “གལ་ཏེ་མི་རིགས་ཤིག་གཞན་གྱིས་དབང་དུ་བསྐྱུས་ཀྱང་། གང་ལ་ངན་རྒྱུང་བྱུང་མེད་པ་ཡིན་ན། དེའི་གནས་སྟངས་ལེགས་བཅོས་འབྱུང་བའི་སྲིད་

པ་ཡོད་ཅིང་། ལམ་འགོ་རྒྱལ་པའི་གོ་སྐབས་ཤར་ཅམ་གྱིས་གང་དེས་གོ་སྐབས་དེ་
རིགས་ཚུད་ཟོས་སུ་གཏོང་མི་མིན།.....”(《古代人的自由与现代人的自由》 [法] 贡斯当贡斯当著 商务印书馆出版 1999
年 12 月第 1 版 P294)ཅེས་པ་ལྟར་རྒྱ་རྒྱུན་དང་དུས་མཁོ་འདོད་པ་
གང་གི་ཕྱིར་དུ་གཅེས་པའི་སྟག་ཀྱང་ཡངས་མེད་དུ་སྦྱོན་པའི་སྟབས་གདང་ཡོད་པ་
འདི་བཞིན། སྟོན་ཆད་ཆོས་ལུགས་ལ་གཞི་ཆེ་བས་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་མངའ་དབང་ཡང་
སྟོངས་པར་བྱས་སོང་བ་ལྟ་བུ་རེད། རང་དབང་དང་འདྲ་མཉམ་འཛོལ་རེ་བྱེད་པ་
དང་། ཐོབ་ཐང་དང་དམངས་གཙོ་དོན་གཉེར་བྱེད་པའི་མི་དམངས་དང་མི་རིགས་
དང་མི་བྱ་གང་ཡང་ཆོས་ཆེན་གྱི་མི་དམངས་དང་མི་རིགས་དང་མི་བྱར་བགྲང་
འོས་ཞེས་བཤད་པོད་ནའང་། དེ་སྐད་དུ་ཞིབ་འཇུག་ཆེད་མཁས་པ་དག་གིས་
གསུངས་ན་སྒོ་འགྲུག་གོ་སྟོན་འབྱུང་བ་མ་གཏོགས། ཁོ་བོའི་ངག་ལ་ཡིད་ཆེས་མཁན་
དུ་ཡོད། ངས་ཤེས་པ་ནི། བོད་འདིས་བསམ་དོན་མ་གྲུབ་པར་ནམ་ཞིག་འཇིག་པར་
གྱུར་པའི་དབང་དུ་བཏང་ནའང་། མིའི་རིགས་ཀྱི་རང་དབང་དང་དམངས་གཙོའི་
ལོ་རྒྱུས་སུ། དེ་དུས་བོད་ཅེས་པའི་རི་སྒུལ་གྱི་མི་རིགས་ཤིག་གིས་ཀྱང་རང་དབང་
དང་དམངས་གཙོ་སྟགས་འགྲོ་བ་མིའི་རིགས་ཀྱི་གཤམ་འགངས་ཆེ་བའི་ཡོངས་བྱུང་
རིན་ཐང་གི་ཕྱིར་དུ་དཀའ་ལས་བརྒྱབ། བཙོན་པ་བསྐྱེད། སྟག་ལ་བཙོན་སྦྱང་བྱས།
མིའི་རིགས་ཀྱི་དབལ་ཡོན་ཡར་སྐྱེད་གྱི་རྒྱ་རྒྱུར་ཡོད་ཅེས་པ་ལྟ་བུའི་ཆོག་འབྱུང་
སྲིད་པས་དགོ་མཆན་དང་དོན་སྟོང་ཆེ་བར་སྒྲམ་སྟེ་དགའ་འོས་པ་དང་། ཡང་
གཅིག་བཤད་ན། དེ་དུས་རང་དབང་དང་དམངས་གཙོར་བསྟོད་པའི་ལམ་རིམ་ཆེ་
དང་། ཁོད་རེ་ཡངས། ཐབས་རིམ་ཆེ། ཡུན་རིང་ཡོན་ལ། རང་དབང་དང་
དམངས་གཙོ་དེ་རྒྱལ་ཆེ་བའི་ཆབ་སྲིད་ལམ་ལུགས་སུ་ཆགས་འདུག་ཕྱིར། ཕྱིར་མི་
སྟག་པའི་ལམ་དུ་ཞུགས་པའི་བོད་མི་རེ་རེས་ཁ་ཏྲོན་མ་ཆེའི་ཞར་ལ་རང་དབང་དང་

དམངས་གཙོ་བོད་པ་ཡིན་ན། ཁ་ཏྲོན་མ་ཁྱིའི་ཕན་ཡོན་མི་ཤེས་པ་དེ་བཞིན་རང་
དབང་དང་དམངས་གཙོའི་ཕན་ཡོན་མི་ཤེས་ཀྱང་ནམ་ཞིག་བདེན་དོན་མཐའ་
གསལ་འོང་བར་ཁོ་བོར་ཡིད་ཆེས་བརྟན་པོ་ཡོད་པ་ཡིན། རྒྱ་མཚན་ནི། ཡ་ཏུ་དྲ་པ་
ནམས་ཀྱིས་མི་ལོ་ཉིས་སྟངས་གི་རིང་ལ་གསོད་གཏུབ་དང་། མནར་གཅོད། སྤང་
འབྲམས། ཁ་ཐོར། ཆག་འཛིག་མཉམས་མཐར། 1948ལོ་ལ་སླེབས་དུས། ཤར་དབྱས་
སུ་རྒྱུ་ཚུགས་ཤིང་རང་དབང་དང་དམངས་གཙོའི་རྒྱལ་ས་ཟིན་ཏེ་འདུག་པས་སོ།

5. ས་བྱི་ཞི་བའི་གསར་བཞེན་གྱི་དྲིལ་བསྐྱགས་ཀྱི་འབྲས་བུ་ཆེན་པོ་ལོན་པའི་དགེ་
མཚན་དོན་སྟོང་ཅན་གྱི་གསར་བཞེན་ཞིག་རེད། ཐོག་མ་གསུམ་བརྩེའི་དུས་དྲན་ནས་
བཟུང་དུས་ཡུན་རིང་པོའི་ནང་ལ། འཛམ་གླིང་གསར་འགྱུར་བརྒྱད་ལམ་ཆེ་མ་ཆུང་
གསུམ་ཀྱན་ཏུ་“བོད་”དང་། “བོད་ཀྱི་གནས་བབ་” “3·14དོན་ཁྲེན་” “རྒྱ་ལའི་སྤྱི་
མ་སོགས་ཞི་བའི་གསར་བཞེད་གནས་ཚུལ་བཞིན་པའི་གསར་འགྱུར་གྱིས་ཁེངས་
ཤིང་། གསར་ལམ་ཁ་ཤས་སུ་གསར་བཞེད་འབྱུང་རྒྱུན་དང་། ལྷག་ཀྱང་དུས་རིམ་
ནམ་པ་སོགས་བཞིན་པའི་གསར་འགྱུར་གྱིས་བརྒྱ་ཆའི་ལྷ་བརྒྱ་ཡན་ཟིན་སོང་བ་
དང་། དུས་མཆུངས་སུ་བོད་དང་བོད་ཀྱི་ས་བྱི་གསར་བཞེད་འབྲེལ་ཡོད་ཀྱི་གཏམ་
བཞིན་དང་། རྟན་ལྷན་དབྱུང་བཞིན། རོ་སྤོང་གི་ཚོམ་ཡིག་དང་པར་རིས་ལྟ་བུས་
གངས་མི་ཟིན་པ་བཀོད་པ་མཐོང་། དེ་ལ་བདེན་རྒྱུན་གཉིས་དང་། དང་ཚྭ་གཉིས།
དངོས་མིན་གཉིས་ཅི་རིགས་སྤང་ནའང་། ཟ෍་ཚྭ་ནས་བལྟས་ན་བོད་དྲིལ་བསྐྱགས་
ཤུགས་ཆེན་བྱས་སོང་བ་དང་། བོད་ཅེས་པ་མ་མཐོང་བ་དང་། མ་ཐོས་པ་དང་། མ་
ཤེས་པ་དང་། དོ་སྤང་མ་བྱས་པ་ནམས་ལ་དོ་སྤང་དང་མཐོང་ཐོས་ཤེས་ཀྱི་བསྐྱེད་
སོང་བའི་དགེ་མཚན་དོན་སྟོང་འདུག ལྷན་པར་དུ། སྤེན་གཅོད་མིད་གཞུང་གིས་
རྒྱུང་འཕྲིན་དང་བརྟན་འཕྲིན། ཚགས་པར། དུས་དེབ་སོགས་“ཚོགས་པའི་མཐོན་
དག”ཟེར་བའི་གསར་ལམ་བརྒྱུད་དེ། དང་པོ་བོད་ཀྱི་དཔལ་བ་ལུན་ནག་གི་བར་

གཡོག་སྤྱི་ཚོགས་ཟེར་བ་ནས་དེང་དུས་བོད་ཀྱི་འོད་ཟེར་སྣང་ལྡན་གྱི་སྤྱི་ཚོགས་རིང་
ལུགས་ཟེར་བའི་བར་དང་། ཏཱ་ལའི་སླ་མའི་ནག་ཉེས་སྤྱོད་པ་ཟེར་བ་ནས་རྒྱལ་སྤྱིའི་
རྒྱ་སྐོལ་སྤྱོད་པ་ལྟགས་ཟེར་བའི་བར་དང་། བཅན་བྱོལ་སྲིད་གཞུང་གི་སྲིད་འཛིན་
སྤྱིག་གཞིའི་གནས་སྟངས་ནས་གཞུང་འབྲེལ་མ་ཡིན་པའི་ཚོགས་པ་ལྷན་གནས་ཚུལ་
བར་ལ་གསལ་འགྱུར་གྱི་ཚུལ་དང་། དངོས་བཤུས་གྱི་ཚུལ་དང་། སྤྱན་ལུང་ཚུལ་དུ་
བཞུན་སོང་བར་མ་ཟད། རྒྱ་བོད་སོག་གསུམ་གྱི་མཁས་པ་དང་། ཆེད་མཁས། ཞིབ་
འཇུག་པ། དཔོན་པོ། སླ་སྤྲུལ། མི་སེར་སོགས་ཆེད་དམིགས་ཚགས་བཅུགས་ཀྱིས་བོས་
ཏེ། བོད་ཀྱི་ཡུར་སོང་“བཅན་གཡོག་སྤྱི་ཚོགས་”ལ་དགག་རྒྱག་དང་། མཚང་འབྲུ། ལུན་
འབྲེན། ཐེར་འདོན། དམའ་འབེབས། རྒྱུན་རྒྱུ་བྱེད་བྱེད་ཆོད་ཅིག་བྱས་ཤིང་། བོད་
ཀྱི་ད་ལྱིང་“སྤྱི་ཚོགས་རིང་ལུགས་ཀྱི་སྤྱི་ཚོགས་”ལ་གཟེངས་བཏོན་དང་། བཟླགས་
བརྗོད་ཡིན་འཛིག་བྱེད་བྱེད་ཆོད་ཅིག་བྱས་ཏེ་བོད་རྒྱལ་ལེགས་པ་ཆེན་པོའི་དུས་
རབས་སུ་གནས་ཡོད་པར་སྒྲོག་པ་དང་། ལྷག་དོན་ཏཱ་ལའི་སླ་མ་ཟེར་བ་ནི་“མི་
གདོང་གཅན་གཟན་གྱི་སེམས་ཅན་ཡིན་པ་”དང་། “ཆོས་གོས་གྲོན་པའི་སྤྱང་གི་ཡིན་
པ་”སོགས་ཁྲ་ན་མེད་པའི་སྒྲོ་སྒྱུར་དང་མཚན་སྟོན་བྱས་པ་ན། ང་འབྲུ་མགོ་སྟོང་ལྷང་
མེད་དག་གིས་ཏཱ་ལའི་སླ་མ་ཟེར་བ་དེར་བཤད་རྒྱུའི་ཡིག་འབྲུ་གསུམ་(རྒྱ་ཡིག་ཡོད།
དེ་ནི་“ཁོ་བས་ད་ཞོག་”ཅས་པ་དེ་ཡིན་ཟེར་བ་དང་བར་བཀོད་པ་མཐོང་བ་དང་།
དཔོན་ཕྱོགས་ཀྱིས་ད་དུང་འཐབ་རྩོད་འདི་ནི་“རྒྱལ་ཁབ་གཅིག་གྱུར་དང་རྒྱལ་ཁབ་
ཁ་སྤུལ་བར་གྱི་འཐབ་རྩོད་ཡིན་པ་”དང་། “དག་དང་རང་ཕྱོགས་བར་གྱི་ཁྱོད་ཤིང་
གསོན་གྱི་འཐབ་རྩོད་ཡིན་པ་” “རྒྱ་བོད་གཉིས་ལག་སྤྲུག་མ་སྟོང་བ་མིན། ལག་སྤྲུག་
པའི་འབྲས་བུ་ག་འདྲ་ཡིན་པ་སུ་ལའང་གསལ་སོགས་དག་པོ་ཤ་སྟག་དུ་བཞུས་ནས་
འཛིགས་སྒྲུལ་དང་བཅས་ལངས་ཕྱོགས་སྟོན་པ་བཅས། དཔྱད་ཤེས་དང་ཆོར་ཤེས་
གང་དུ་གྱུར་ཀྱང་གཞུང་སླེར་ཀྱན་གྱིས་རྒྱལ་འགྱུར་སྟོན་པ་གང་ཡང་བོད་ཀྱི་གནས་
སྟངས་དྲིལ་བསྐྱགས་སུ་མ་སོང་བ་མེད་པའི་བོད་ནང་གི་གནས་ཚུལ་དང་། དེ་ག་

ནང་བཞིན་ཕྱི་སྒྲིང་གི་ཡུལ་གྱུ་སོ་སོར་བོད་མི་རྣམས་ཀྱིས་ཞི་བའི་གོམ་བཟོད་སོང་བ་
ནས་རམ་སྟོན་ཁྲིམ་སྒྲོལ་བྱས་པའི་བར་དང་། ཁ་གཡང་སྐད་འབོད་བརྒྱབ་པ་ནས་
སྟན་ཁུ་རེ་ཁུ་ཕུལ་བའི་བར། དེ་བས་ཀྱང་། ཨོ་ལེས་ཕིག་གི་དབལ་འབར་ལག་བརྒྱད་
སྐབས་སུ། རང་དབང་ལུང་པར་སྟོད་པའི་བོད་མི་མང་པོས་བོད་ཀྱི་གནས་བབ་དང་
འདོད་མོས་གང་ཡིན་དཔལ་འབར་དེ་དང་འགྲོགས་ཏེ་འཛམ་སྐྱིང་སྐང་ལ་ཆ་ཆ་
འུར་འུར་གྱིས་བརྒྱད་སྟོག་བྱས་པ་ཏུ་ལས་པའི་ཚད་དུ་སྐྱེབས་པ་བཅས། མདོར་ན།
ཞི་བའི་གསར་བརྗེ་ཡིས་བོད་འདི་རང་དབང་དང་དམངས་གཙོར་མོས་པ་འཛམ་
སྐྱིང་ཡོངས་ལ་ངོ་ཤེས་སུ་བརྟག་པ་དང་། ཕྱི་ནང་ཀྱན་གྱི་དྲང་ཐོག་གཉིས་དང་།
བདེན་རྒྱུན་གཉིས། དངོས་དང་དངོས་མིན་གཉིས་ཀྱི་ཡིག་རིས་དང་པར་རིས་དང་
བརྟན་རིས་དང་བརྟ་འཕྲིན་གང་ཡང་བོད་ཀྱི་གནས་བབ་དྲིལ་བསྐྱགས་ཀྱི་རྒྱ་ཁྱུ་མ་
སོང་བ་མེད་གཤིས། ད་ལོའི་ཞི་བའི་གསར་བརྗེ་འདིར་དྲིལ་བསྐྱགས་ཀྱི་རྒྱལ་ཁ་ཆེན་
པོ་ལོན་པའི་དགེ་མཚན་དོན་སྟོང་འདུག་པ་བསྟོན་དུ་མེད་པས། འདི་ཡིས་མི་དགའ་
གང་གིས་དགའ། ☐

གསར་བརྗེའི་ཤུགས་རྒྱུན།

གསར་བརྗེའི་ཤུགས་རྒྱུན་ལ་བཞི་ཡོད་དེ། དཔེ་བརྗོད་དང་ཁ་ཆོག་

གསལ་འདེབས། སྐུལ་མ་བཅས་སོ།

1. དཔེ་བརྗོད་ཅས་པ་ནི་ཞི་བའི་གསར་བརྗེ་འདིས་“སྟོན་གཞི་གཅིག་གམ་“ཁྱིམ་
ཚང་གཅིག་“དུ་ཆབ་སྟོན་འཆོ་བ་རོལ་བའི་མི་རྣམས་ལ་དེང་རབས་ཀྱི་གསར་བརྗེ་
ཞེས་པའི་དཔེ་བརྗོད་གསོན་པོ་ཞིག་བསྟན་ཏེ་གསར་བརྗེ་བྱེད་པའི་ཤུགས་རྒྱུན་བག་
ཆགས་བཞག་པ་ལ་ཟེར། འདི་ལྟ་སྟེ། བ་རྩ་མ་ཤལ་ལེར་གསོན་པ་ལས། སྟག་འཇུག་

དྲུག་ཉིལ་ལེར་ཤི་ན་དགའ། ཞེས་པ་ནི་བོད་ཀྱི་བཤད་སྤངས་ཤིག་རེད། རྒྱ་ལའང་དེ་
མཚུངས་ཀྱི་བཤད་སྤངས་ཤིག་ཡོད་པ་བོད་སྐད་དུ་དོན་བསྡུར་བྱས་ན། རྟག་འཛུམ་
དྲུག་ཉིལ་ལེར་ཤི་བ་ལས། བ་རྩ་མ་ཤལ་ལེར་གསོན་ན་དགའ། ཞེས་པའོ། བཤད་
ཚུལ་འདི་ལས་བོད་རྒྱ་གཉིས་ཀྱི་རིན་ཐང་ལྟ་ཚུལ་དང་ཤི་གསོན་ལྟ་ཚུལ་མཐོང་ཐུབ་
ལ་དེ་དག་ཐོག་ཟླ་རྒྱུད་ཡིན་ཚུལ་ཀྱང་རྟོགས་ནུས། ད་ལོའི་ཞི་བའི་གསར་བརྗེ་
ཡིས་བོད་མི་རྒྱལ་ཀྱི་བཤད་ཚུལ་དེ་དབང་རྟགས་ཁྲུངས་འཕེར་ཡོད་པ་བསྟན་ཅིང་
ཁ་མིན་དོན་ལ་གནས་པ་ར་འཕྲོད་པར་བྱས། སློམ་གཞི་གཅིག་དུ་ཡོད་པའི་མི་རྒྱལ་
སྐར་གཅོད་དབང་སྤུར་གྱི་འོག་དུ་ཐོད་པ་གཅིག་མཚུངས་ཡིན་ནའང་། བ་རྩ་མ་
ཤལ་ལེར་གསོན་འདྲེད་ཀྱི་མི་རྒྱལ་ནི་བཙན་དྲག་གཏུམ་སྤྱོད་ཀྱི་འགའ་དུ་སྟོག་
མགོ་གང་ཐོན་གྱིས་འཛོལ། དཔོན་ཕྱོགས་ཀྱི་ནང་ཁུལ་རྒྱ་ཆ་ལྷར་ན། ཙོག་འདུག་རེ་ཞུ་
དང་། མཇལ་གཏུག་ ཐར་ན་དྲག་རྩལ་རྩོད་པའང་འདུས་པའི་ཐོབ་ཐང་རྩོད་ལེན་གྱི་
དོན་རྒྱུ་གངས་ཀ་ལ་རེ་བཞིན་བརྒྱུད་ཁྲི་ནས་བཅུ་ཁྲིའི་བར་འབྱུང་གི་འདུག་
རབས་བཀོད་པ་གཞན་རྩོམ་དུ་མཐོང་མོད། ད་ལོའི་བོད་ནང་བཞིན་རང་དབང་
དང་དམངས་གཙོའི་ཕྱིར་དུ་གཞི་ཁྲོན་ཆེན་པོའི་སྐད་འབོད་དང་། ཁྲིམ་སྐོར་གྱི་
ལྷག་སྟོགས་གསར་བརྗེ་བྱེད་པའི་སྤྱི་ལོ་བསྟོན་ཡོད་མི་འདུག ཁོ་ཚོས་མི་ལོ་89ཕྱིན་
གྱི་“ལྷ་བཞི་ལས་འགྲུལ་”ཡས་མས་སུ་དམངས་གཙོའི་ཁ་གཡང་ཅམ་བསྐྱགས་སྤྱོད་
ཡོད་ནའང་། དེའི་རྗེས་ཀྱི་མི་ལོ་མང་པོའི་ནང་ལ་སྐར་གཅོད་དང་སྐར་གཅོད་པའི་
བར་ལ་སྟོག་པ་མིག་བཙུམ་གྱི་འཐབ་རྩོད་ནང་དུ་མས་མ་བྱུང་བར་ལུས་ཤིང་། མཇུག་
མཐར་དམར་པོ་ཁྲག་གི་འཁོར་ལོ་བསྐོར་པའི་དྲག་པོའི་གསར་བརྗེ་ལ་རྒྱལ་ཁ་ཐོབ་
པ་ན། སྤར་ལས་ཀྱང་འཇིགས་སུ་རུང་བའི་དབང་མཐའ་སྐར་གཅོད་ཀྱི་ལམ་དུ་
ཞུགས་ཏེ། འཐབ་རྩོད་ཀྱི་རྗེས་ལ་འཐབ་རྩོད་མཐུད་ཅིང་དྲག་སྤྱོད་ཀྱི་ཁ་ལ་དྲག་
སྤྱོད་བསྐྱར་པའི་འཆར་གཞི་དང་རྩ་འཛུགས། དམིགས་ལུལ་ཡོད་པའི་ལས་འགྲུལ་
བསྐྱེད་མར་སྟེལ་ནས་མི་རྒྱལ་འཕུལ་ཆས་བཞིན་བཙོས་ཏེ། ཉེས་ཉེས་མེད་ཀྱི་མི་བྱ་

བྱེ་བ་མང་པོ་ལྷ་ལམ་དུ་བརྒྱུད་ས་དུས། རང་དབང་དང་དམངས་གཙོའི་ལྷ་བ་ཡོད་
མཁན་ལྷ་ཞེས་ཁ་ལ་འབྱེད་མཁན་ཡང་ཡོད་མ་ཁྱོད་ལ། ཐོག་སྟེ་ཁ་ཞེ་གཉིས་མེད་དུ་
བསམ་ཞིང་སྟོག་པ་ནི་སྒྲིལ་གཙོད་པ་ཁྲི་ལོར་ཤོག་དང་སྒྲིལ་གཙོད་སྲིད་གཞུང་ཁྲི་
ལོར་ཤོག་ཅེས་པ་དེ་རེད། དེ་ལྟར་དུས་ཡུན་རིང་པོ་འདས་ཤིང་“བཙུག་རྒྱུར་སྒྲིལ་
འབྲུང་”ཟེས་ཀྱི་ལོ11པ་སྟེ། 1989ལོའི་“དུག་བཟི་དོན་རྒྱུན་”དུས་སྟེ་ཁར་དང་
ཞོར་ལ་རང་དབང་དང་དམངས་གཙོའི་ཁ་གཡང་བསྐྱགས་པ་ཡོད་ཀྱང་། སྒྲིལ་
གཙོད་སྲིད་གཞུང་གི་འཛུལ་བག་བྲལ་བའི་དུག་གཞོན་ལས་ད་ལོའི་བོད་ཀྱི་ཞི་བའི་
གསར་བརྒྱུད་ནང་བཞིན་སྐྱུ་མ་མ་མང་ལ་ཤོར་ལྟར་སོང་ཞིང་། ད་ལྟའི་བར་དུ་རྒྱ་ནག་
རང་དབང་རིང་ལུགས་ཀྱི་མཁས་པ་རྣམས་མ་གཏོགས་སྐད་རྒྱལ་མཁན་ཅུ་ཡང་
བྱུང་ཁྱོད་ཡོད་པ་མ་རེད། དེ་དང་བསྟུར་བས་བོད་ཀྱི་ས་བྱེ་ཞི་བའི་གསར་བརྒྱུད་ནི་
གཞི་ཁྲོན་ཆེན་པོ་དང་། སྤང་སྟོབས་རྟོགས་སད། སྒྲོ་ཐག་ཅད་ཆོད། ཁ་ཞེ་གཉིས་མེད་
ཡིན་ཕྱིར། ལ་ར་མ་ཤལ་ལེར་གསོན་ན་དགའ་བའི་“པ་མ་གཅིག་གི་བྱ་སྐྱུན་”རྣམས་
ལ་དཔེ་བསྟན་པ་འདི་ལྟ་སྟེ། སྒྲིལ་གཙོད་པས་དུས་དང་རྣམ་པ་ཀུན་དུ་རང་དབང་
དང་དམངས་གཙོ། ཐོབ་ཐང་སོགས་ཡོངས་ཁྱབ་རིན་ཐང་རྣམས་མི་བྱ་སོ་སོར་གང་
དགར་སྟོད་པ་དཔེ་མི་སྲིད་པས། དེ་དག་ཚོད་ཅིང་བརྟོན་པ་ལ་ཞི་བའི་གསར་བརྒྱུད་
ཐབས་ལམ་ལས་གཞན་མེད་པ་དང་། དེང་རབས་ཀྱི་ཞི་བའི་གསར་བརྒྱུད་ཇི་ལྟར་བྱ་
ཚུལ་གསལ་པོར་བསྟན་པར་མ་ཟད། ཡོངས་ཁྱབ་རིན་ཐང་ནི་ཚོད་འོས་པ་ཞིག་དང་།
ཚོད་དགོས་པ་ཞིག་ ཚོད་རུང་བ་ཞིག་ཡིན་པའི་དེང་རབས་ཀྱི་ཞི་བའི་གསར་བརྒྱུད་
དཔེ་གསོན་པོ་ཞིག་བསྟན་སོང་། དུས་མཚུངས་སྟེ། བོད་རྣམས་ནི་སྒྲིལ་གཙོད་དབང་
རྒྱུར་པའི་སྤྱིང་སྟོགས་ཀྱིས་བག་ཆགས་བཞག་པ་ལྟར་སྒྲོ་སྟོད་དང་། མྱོངས་རྒྱལ། དུས་
གོད། ཅི་དང་གང་ཡང་མི་ཤེས་པའི་སྟེན་སྐྱུན་དེ་འདྲ་མ་ཡིན་པར། རང་དབང་དང་
དམངས་གཙོ། ཐོབ་ཐང་གི་གོ་རྟོགས་སད་ཅིང་། སྒྲིལ་གཙོད་དབང་རྒྱུར་འོག་གཡུང་
མོ་ལུག་བཟིན་དང་ཤི་མ་གསོན་དུ་སྟོད་མི་འདྲོད་པའི་རིགས་ཤིག་ཡིན་པ་ཁོ་ཚོར་

ངེས་ཤེས་འདྲོང་བའི་ཤུགས་རྒྱུན་བག་ཆགས་ཀྱང་བཞག་སོང་བ་སྟེ། འདི་ཡང་ཁོ་པོ་
དགའ་བའི་རྒྱ་རྒྱུན་གཅིག་ཡིན།

2. ཐ་ཚིག་ཅེས་པ་ནི་སྒྲེར་གཙོད་དབང་རྒྱུར་པའི་དབང་རྒྱུར་ནག་ཉེས་དང་དབང་
རྒྱུར་སྲིད་ཅུས་ལ་ཐ་ཚིག་ཅིག་བསྒྲགས་ཏེ། ལྷ་སྤྱོད་ཡོད་ཚད་ལ་འགྱུར་བ་གཏོང་
དགོས་པའི་ཤུགས་རྒྱུན་བག་ཆགས་བཞག་སོང་བ་དེ་རེད། བོད་རྒྱལ་ལ་དུས་ཡུན་
རིང་པོའི་བར་དུ་མངའ་དབང་གི་འདུ་ཤེས་དང་རང་དབང་གི་གོ་རྟོགས་སྒྲགས་
འབྲངས་མ་སྤྱོད་བའི་རྒྱུན་ལས་སྒྲེར་གཙོད་པའི་དབང་འོག་ཏུ་ཚུད་པ་ནས་བཟུང་།
1959ལོའི་འོས་ལངས་དང་། 1989ལོའི་ལྷ་སའི་བེད་ཆ་བཟེར་བ་མ་གཏོགས་གཞི་
ཁྱོན་ཆེན་པོས་ངོ་རྒྱལ་དང་གྲུན་ལོག་བྱས་པ་མེད་ཅིང་གསར་བཞེ་དེ་བས་ཀྱང་བྱས་
སྤྱོད་ཡོད་པ་མ་རེད། རྒྱལ་སྤྱི་བློ་གཏོག་ཡུལ་ལངས་ཀྱི་སྤྱོད་གསལ་བཏང་བའི་སྤྱི་
གཞིས་ལ་གསལ་བཞེན་སྤང་བ་སྤྱོད་པ་གཅིག་གཉིས་གསལ་བཞེན་ལ་བཅིབས་ཏེ་སྤྱི་
ཚོགས་རིང་ལུགས་ཀྱི་ལམ་བུར་“བྱ་འཕུར་བ་ལྟར་རྒྱག་”པ་བཟེར་མོད། ཡིན་ནའང་།
སྤྱིང་སྤྱོད་དང་རྟོགས་སུ་ལས་བྱུང་བའི་2008ལོའི་ཞི་བའི་གསར་བཞེ་འདིས།
སྒྲེར་གཙོད་པའི་དབང་རྒྱུར་ནག་ཉེས་དང་དབང་རྒྱུར་སྲིད་ཅུས་ལ་ཐ་ཚིག་ནན་མོ་
ཞིག་བསྒྲགས་སོང་བ་མངོན་སུ་མ་རེད།

སྒྲེར་གཙོད་པས་བོད་མི་རྒྱལ་ཁོ་ལ་ཐལ་བ་བཏབ་ཀྱང་སྤྱི་འདེབས་མི་ཤེས་
པ་དང་། དུམ་ལ་མེ་མུར་སྒྲགས་ཀྱང་ཆ་བཟེར་མི་ཤེས་པ། རྒྱལ་ལ་སྤྱི་ཚོགས་བསྐྱེད་ཀྱང་
འདྲོགས་ལངས་མི་ཤེས་པའི་ཁ་ལོ་རྟ་ལ་རྒྱུར་བ་དང་། ལྷ་ལོ་གཤམ་ལ་འདུལ་བ་ལྷ་
བུའི་ཚོག་ནང་བཞེན་ཅི་འདོད་གང་འདོད་དུ་དབང་རྒྱུར་བུང་བའི་སེམས་ཅན་
རིགས་ཤིག་ཏུ་མཐོང་བ་ཡིན་གྱི་མ་རེད་མོད། བོད་རྒྱལ་ས་ཁོངས་དང་མི་རིགས་
ཀྱི་འདུ་ཤེས་ཚུང་བ་རྒྱ་མཚན་དུ་བྱས་པ་ཡིན་གྱི་རེད་དེ། ཞིང་ཁྲུངས་ལྷ་ཅུ་བགོས་ཏེ་

ཁ་པུལ་དབང་རྒྱུ་བྱས་འདུག་པ་དང་། ཡང་བོད་རྒྱལ་མི་ཚས་དང་མི་ཚུལ་རིག་གནས་ལ་མི་དང་པ་རྒྱ་མཚན་དུ་བྱས་པ་ཡིན་གྱི་རེད་དེ། སློབ་གྲྭ་ཐམས་ཅད་དགོན་པ་སྤར་འབྱུང་བ་དང་དགོན་པ་ཐམས་ཅད་སྤུལ་སྤྱོད་ཁེངས་པའི་མཐུན་ཀླན་རྒྱུ་འདུག་པ་དང་། ཡང་བོད་རྒྱལ་སྐད་བརྟུན་དང་ཡིག་རིགས་ལ་མི་མོས་པ་རྒྱ་མཚན་དུ་བྱས་པ་ཡིན་གྱི་རེད་དེ། རང་གི་སྐད་དང་ཡི་གེ་གཏིང་བརྟུན་དུ་འགྲོ་བའི་སློབ་གསེའི་མ་ལག་བཙུགས་འདུག་པ་དང་། ཡང་བོད་རྒྱལ་སྤྱི་ཉིད་བདག་མེད་སྤྱི་བ་དང་མགོན་པས་འབྲུལ་བར་དགའ་བ་རྒྱ་མཚན་དུ་བྱས་པ་ཡིན་གྱི་རེད་དེ། མི་འཕྲོ་ཕོན་ཆེ་སྤྱི་བས་གྲིས་བོད་ཡུལ་གསར་སྤྱོད་ལྟེ་ལྟེ་དུ་གནས་སྤྱོད་བའི་འཆར་གཞི་བཙུགས་འདུག་པ་དང་། ཡང་བོད་རྒྱལ་ཐོབ་དང་གོ་ས་མི་འདོད་པ་རྒྱ་མཚན་དུ་བྱས་པ་ཡིན་གྱི་རེད་དེ། རང་སྤྱི་བའི་ཡང་མཐོ་དཔོན་དབང་ཡོད་ཀྱི་ཁྱིམ་གྲོགས་ཅི་རིགས་བོད་མི་མི་དབང་བའི་ལྷགས་སྤུལ་བཙུགས་འདུག་པ་དང་། ཡང་བོད་རྒྱལ་འདོད་པ་ཁོག་བཙུགས་ཡིད་ཆེས་མི་འདུག་པ་རྒྱ་མཚན་དུ་བྱས་པ་ཡིན་གྱི་རེད་དེ། ལས་སྒོ་གལ་གནད་ཆེ་རིགས་བོད་མི་འཕྱུལ་བའི་སྤྱོད་བཟུམས་འདུག་པ་དང་། ཡང་བོད་རྒྱལ་འདོད་ཆུང་ཆོག་ཤེས་ལེ་ལོ་སྤྱི་ལྷག་ཆེ་བ་རྒྱ་མཚན་དུ་བྱས་པ་ཡིན་གྱི་རེད་དེ། ཐོན་ཁུངས་གཏོར་ཁུངས་སྤྱོད་བཞིན་དབུལ་སྤྱོད་ལྷག་སྤྱོད་ཀྱི་སེར་སྤྱོད་གནད་སྤྱོད་སྤྱོད་བཞིན་པ་དང་། ཡང་བོད་རྒྱལ་དཔུ་ཤོད་ཆོས་ཅན་སྤྱོད་ཆོས་ཅན་འདུག་པ་རྒྱ་མཚན་དུ་བྱས་པ་ཡིན་གྱི་རེད་དེ། དྲག་པོའི་གོ་མཚན་དང་འཛིགས་སྤུལ་ཁེད་སྤྱོད་ཀྱི་ཆ་གཙུག་མཛོན་དུ་བཟུར་བ་སྤྱོད། དེ་དང་དེ་ལ་སོགས་པ་ནི་སྤྱོད་གཙོད་པའི་དབང་རྒྱུ་བྱེད་ཕྱོགས་དང་དབང་རྒྱུ་མིན་ཅུས་རེད། དོན་དམ་དུ་ཐབས་ཞི་དྲག་དང་། ཡུན་རིང་ལུང་། རྒྱལ་པ་མཛོན་སྤྱོད་གཏིས་ལས་མཐོང་བའི་བྱེད་ཕྱོགས་དང་སྤྱོད་ཅུས་དེ་སོགས་ནི་བོད་ཀྱི་ཐུན་མིན་ཁུང་ཆོས་ལ་དམིགས་

ནས་བཟོས་པ་ག་ལ་ཡིན་ཏེ། རྟག་བརྟན་གྱི་དབང་སྐྱར་ཞིང་ས་ལེབ་ལེབ་ཅིག་བཟོ་
འདོད་ཀྱིས་ཡིན་པ་སྤུས་མི་ཤེས།

ཁོ་ཚོས་སྟོ་བ་ཁོ་ན་མ་གཏོགས་བསམ་པ་འདུན་པ་གཞན་མེད་པའི་ཁོ་ཚོའི་
རིགས་ལ་དབང་སྐྱར་པའི་རིགས་ལམ་གྱིས་བོད་རྣམས་ཀྱང་ད་ལྟའི་བར་དབང་
བསྐྱར་པ་རེད་ལ། མི་ལོ་ལྔ་བརྒྱའི་རིང་ལ་རྒྱན་བསྐྱངས་པའི་དབང་སྐྱར་བྱེད་ཚུགས་
དང་མིན་ཏུས་ཅི་རིགས་རང་བང་དང་འདྲ་མཉམ་དང་ཐོབ་ཐང་དང་དམངས་
གཙའི་ལམ་ལུགས་དང་རྩ་བ་ནས་གཤམ་འདུག་ཟླུ། བོད་མི་རྣམས་ཀྱིས་སྟོ་སྟོབས་
དང་དཔའ་ངར་ཆེན་པོས་གསར་བརྗེ་བྱས་བྱང་ལ། གསར་བརྗེའི་འབྲས་བུ་ཅི་
འབྱུང་ཆ་མི་འཛལ་ནའང་། དབང་སྐྱར་པ་ལ་ཏན་ཏན་བསམ་རྒྱུ་ཞིག་དང་སྟོན་རྒྱུ་
ཞིག་གོ་རྒྱུ་ཞིག་སྤྲད་ཡོད་ཅིང་། བོད་ལ་ལྟ་སྤངས་དང་། བྱེད་ཚུགས་མིན་ཏུས་
སོགས་ལ་འགྱུར་བ་མི་གཏོང་རང་གཏོང་ཆགས་ཡོད། ཁོ་བོས་བལྟས་ན། དབང་སྐྱར་
བསམ་དུ་རག་བར་དུ་བོད་འདི་རྒྱས་ལོན་མི་འདུག་ལ་ཤེས་རྟོགས་ཀྱང་མི་འདུག དེང་
ནས་བཟུང་། གཤམ་ཏེ་དབང་སྐྱར་པའི་ནང་དུ་བོད་འདི་རྒྱས་ལོན་དང་ཤེས་རྟོགས་
ཡོད་པ་དང་། ཆབ་སྲིད་སྟོ་གཤོག་ཆེ་ཞིང་ཆབ་སྲིད་མིག་རྒྱུང་རིང་པའི་ཁ་ཆེན་
དབང་ཆེན་རེ་བྱུང་བ་ཡིན་ན། གཉིས་པན་འགོ་སྟོབ་ཀྱི་དམངས་གཙའི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་
ལམ་དུ་འབྱོན་ལས་ཆེ་མོད། རྒྱ་འབྲས་ཁྲེལ་བག་མེད་པའི་ཁོ་ཚོའི་སྟོན་རྒྱུན་ལ་
བསམ་ན། དབང་སྐྱར་བྱེད་ཚུགས་དང་མིན་ཏུས་གང་ཡང་སྤར་ལས་རྩལ་ཅིང་དུག་
པོ་དང་། གཉན་ཞིང་བཙན་པ། འོག་ཅིང་འཕྲང་བ། གཏུམ་ཞིང་གོད་པར་འགྱུར་
བའི་མིན་པ་ལོས་ཆེ་ཨང་སྟམ་པ་འདུག གང་ལྟར། ཞི་བའི་གསར་བརྗེ་འདིས་སྟོན་
གཙོད་དབང་སྐྱར་པའི་ནག་ཉེས་བསམ་སྟོན་ལ་ཐ་ཆོག་ནན་མོ་བསྒྲགས་ཤིང་། ལྷ་
སྟོན་ཡོད་ཆོད་ལ་འགྱུར་བ་གང་རུང་ངེས་ཅན་དུ་གཏོང་དགོས་པའི་ཤུགས་སྟེན་

བག་ཆགས་བཞག་སོང་ཕྱིར། འདི་ཡང་ཁོ་ཐོ་དགའ་བའི་ཚོར་བ་སྐྱེས་པའི་རྒྱ་རྒྱུན་དུ་
བབྱང་འོས་པ་ཡིན།

3. གསལ་འདེབས་ཞེས་པ་ནི་བོད་རྒྱལ་རང་དབང་དང་དམངས་གཙོ་ལ་མོས་
པའི་རྒྱ་མཚན་གྱིས། བོད་དུ་གནད་དོན་ལྷགས་འདུག་ཅིང་གནད་དོན་དེ་ཡང་ཇ་
དྲག་ཚབས་ཆེན་གྱི་ངང་ལ་ཡོད་པ་འཛམ་གླིང་ཀུན་ལ་གསལ་འདེབས་བྱས་ཏེ།
གནད་དོན་ངེས་པར་དུ་ཐག་གཅོད་བྱེད་དགོས་སུ་ཡོད་པའི་ཤུགས་རྒྱུན་བག་ཆགས་
བཞག་པ་ལ་ཟེར། སྤྱིར་བཤད་ན། བོད་ཀྱི་དཀའ་ཉལ་གམ་གནད་དོན་སེལ་མེན་ནི་
བོད་རང་ཉིད་མ་གཏོགས་རེ་བ་རྒྱག་ས་གཞན་མེད་མོད། འོན་ཀྱང་ཕྱི་རྒྱུན་དང་
ནང་རྒྱུན་གྱི་དབང་དུ་བཏང་ནས་བཤད་ན། ནང་རྒྱུན་དུ་སྤྱར་པའི་བོད་ཕུད། ཕྱི་
རྒྱུན་དུ་སོང་བའི་རྒྱལ་སྤྱིའི་སྤྱི་ཚགས་ལའང་རག་ལས་འདུག་པ་བསྟོན་མེད་རེད། ཁོ་
ཐོས་རྒྱུན་དུ་འདི་ལྟར་སེམས་ཏེ། མི་བྱ་གཉིས་བར་ལ་འགལ་བ་ཡོད་པར་ཆ་བཞག་
ན། ཁ་འཛིང་ཅམ་གྱིས་ནི་གྲོད་དོན་དུ་མི་ཆགས་ལ་གྲོད་དོན་མེད་ཆོ་གཟུ་བཤད་རྒྱ་
ཡོད་པ་མ་རེད། བམ་ཞིག་ལྷན་སྟོན་ཁྲག་སྦྱར་གྱི་འཐབ་འཛིང་བྱུང་ན་དེ་དུས་གྲོད་
དོན་དུ་སོང་ཞིང་ད་གཟོད་གཟུ་པ་ཞེས་པའམ་དབང་པོ་ཞེས་པའི་གྲོད་འདུམ་
མཁན་ཞིག་འབྱུང་སྟེ། བཟང་མི་རྒྱལ་བ་དང་དཔྱི་མི་ཞེས་པའི་གཟུ་བཤད་ངེས་ནའང་།
བོད་རྒྱལ་གྱིས་གྲོད་དོན་མ་བཟོས་དོན་རྒྱུན་མ་བསྐངས་པས། རྩ་དྲོ་གྲོད་པའི་གྲོད་
ཡིན། ཕྱི་དྲོ་གཟུ་པའི་གྲོད་ཡིན་ཞེས་དམེ་ཤོར་འཁྲུག་པ་ལྷུས་པའི་གཟུ་བའམ་དབང་
པོ་ཞིག་ཅི་ལྟར་རྟེན། དེས་ན་བོད་དོན་བདེན་མཐའ་གསལ་ངེས་དང་བསམ་དོན་
སྤྱར་འབྲུབ་སྤྱོད་པ་སོགས་ནི་རང་སེམས་གསོ་བྱེད་ཀྱི་སྟོན་ལམ་ཞིག་མིན་ན་ཁ་སྟོང་
ནང་གི་ཚོགས་སྟངས་ཞིག་ཡིན་པར་སེམས་ཀྱི་ཡོད། ད་ལོའི་ཞི་བའི་གསར་བརྗེ་ནི་ཉག་
ཉག་གྲོད་དོན་བཟོས་པའི་ཚད་དུ་སོན་ཞིང་། གལ་སྲིད་འཛམ་གླིང་སྤང་འདྲིར་རྒྱ་

འབྲས་དང་སྟོམས་ཀྱི་གཟུ་པ་ཞིག་བཞུགས་ན། བོད་དོན་འདི་བཞིན་ཐུགས་ཁུར་དོ་སྣང་དང་གྲོས་རིམ་ཉིན་མོར་འགོད་པའི་དུས་སུ་ཁེལ་འདུག།

ཡིན་ནའང་། རྒྱལ་སྤྱིའི་སྤྱི་ཚོགས་ནི་བོད་ཀྱི་ཚོས་ལུགས་རིག་གནས་ཀྱི་སྟོན་ཤིང་ཡིན་པའི་བྱམས་སྤྱིང་རྗེ་དང་། བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ། རྟོང་ཉིད་བདག་མེད། བདག་གཞན་མཉམ་བཞེ་ཡི་ཉམས་ལེན་མཁན་མ་ཡིན་ལ། ཁོ་ཚོའི་རིག་གནས་སུའང་གདུང་སེམས་མཉམ་སྦྱེད་དང་ནང་མི་ཕུ་བྱ་སྟོན་གྱི་བསམ་སྒྲོལ་བ་འདུག་ནའང་། “བདག་ལ་ཁེལ་པན་མེད་ཆོ་གཞན་ལ་རོགས་གྲོགས་མི་བྱེད་ཅིང་། ཏྲག་ཏུ་རང་དབང་དང་འདྲ་མཉམ་དང་ཐོབ་ཐང་དང་དམངས་གཙོ་སྟོན་གྱི་ཡོད་ཅིས་ཤིང་ཁ་ལ་ཁྱེད་ཀྱི་རྒྱུག་ནའང་། རྩོན་འགྲོ་ནི་“བདག་གི་ཁེལ་པན་ཁོ་ན་ལས་མ་འདས། བོད་ནང་བཞིན་རང་གི་མངའ་དབང་དང་ས་ཁོངས། མི་རིགས་ཀྱང་མི་སེམས་པར་སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་ཀྱི་དོན་བྱེད་མཁན་ནི་ཁོ་ཚོའི་གས་སུ་ལྷན་བྱུང་མ་སོང་ལ་བྱིས་ཀྱང་འབྱུང་མི་སྲིད། “བདག་ལ་ཁེལ་པན་འདུག་ན་ཨ་རབ་འཛིག་རྟེན་ཉིལ་པོ་ཁོང་ཁྱོས་སྟོན་ཀྱང་རྒྱལ་སྤྱིའི་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱིས་དབྱི་རག་དང་ཨ་ཕ་སྟན་གྱི་སྒྲེར་གཙོད་སྲིད་གཞུང་མགོ་རྟེན་བསྟོན་ཀྱི་དམངས་གཙོར་བྲིད་སོང་ལ། “བདག་ལ་ཁེལ་པན་མེད་ན་ཏུ་ཕང་ཏུ་རྩ་རིགས་རྒྱུད་གཙོད་སེལ་བཟོ་ཆེས་ཀྱིས་མི་མགོ་ས་ཡར་ལོངས་པ་དམར་གསོད་བྱས་ནའང་རྒྱལ་སྤྱིའི་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱིས་ཁ་ལ་བྱས་སྤྱོད་མེད། “བདག་གི་ཁེལ་པན་སྟོན་ཏུ་བྱས་ཀྱི་གཞན་གྲོགས་བྱེད་མཁན་ལྷན་བྱུང་སྤྱོད་ལ་མ་འོངས་པ་ནའང་འབྱུང་སྲིད་པ་རེད་མོད། འོན་ཀྱང་ད་ལྟའི་བོད་དུ་མེད་ན་སེམས་ཅན་གྱི་འཆོ་གནས་སྦྱིད་སྦྱག་ཉམས་པར་འབྱུང་བའི་འཕྱོར་པའི་ཐོན་ཁུངས་ལུས་ཁུངས་རྩི་སྤྲུལ་པོན་ཆེ་ལྷ་བྱ་སྟོན་རྟེན་མ་བྱུང་བས་གྲོགས་དན་མཛད་མི་དཀོན་ཞིང་། འཐབ་ཁུས་དོན་སྤྱིང་ཆེ་བེར་ཡང་སྟོན་རྒྱལ་དུས་རབས་སུ་སྐམ་ས་ལས་རྒྱ་མཚོ་དང་མཁའ་དབྱིངས་ཀྱི་དོན་ལུས་ཆེ་བས་རོགས་ར་མདར་རྒྱག་པའི་གྲོགས་པོ་ག་ལ་ཡོད། བཅ་

ཞིག་བོད་མིས་བཞེད་པ་ལྟར། ས་འོག་ཐམས་ཅད་གཏེར་མཛོད་དང་། ས་སྤྱིང་
ཐམས་ཅད་སྤུང་མཛོད་ཡིན་པའི་བདེན་ཐག་ཆོད་ཆོ། “སྐུ་སེར་སྤྱུའི་”རིགས་ཀྱི་
སྐུལ་བའི་ལྷ་དམག་དགུ་འབྱུང་དགུ་བྱི་འབྱོན་ལས་ཆེ་ཡང་། དེ་དུས་ཁོ་ཆོས་སྤར་
བཞིན་བོད་ཡུལ་འདི་ཆོད་གི་མ་རྩ་དང་གཏེར་མར་འཛོག་སྤྱོད་དེ། སྤོན་ཆད་ཆོད་
གི་མ་རྩ་དང་གཏེར་མར་བཞག་སྤྱིང་བ་དེ་བཞིན་ནོ།། བོད་དོན་བདེན་མཐའ་
གསལ་མིན་ནི་ནམ་ཡང་བོད་མི་རང་ཉིད་ལ་རག་ལས་པ་དང་། བོད་མིའི་སེམས་རྩ་
བརྟན་ན། 《གདུགས་དཀར་》 གྱི་ཚབ་ཏུ 《མདོ་》 གློག་པ་ལྟ་བུ་དང་། ཡ་ལགས་
སོ་ཡིས་མ་ལེགས་སོ་མཉན་པ། འཇིག་ལོ་ཡི་རྗེས་སུ་བཞིག་ལོ་འབྱུངས་པ་ལྟ་བུ་འདི་
ཆོས་ཉིད་བདེན་པ་དང་བཀའ་ལྟངས་ཆོད་མ་མ་ཡིན་ལ། བོད་མིའི་སེམས་རྩ་བརྟན་
ན། བདུད་ལྗེའི་དབྱང་ཆོགས་ལ་ཞི་བའི་སེམས་ངོ་བོར་བའི་དུས་ཡོད་ཅིང་རྒྱལ་སྤྱིའི་
སྤྱི་ཆོགས་ལ་རྒྱ་འབྲས་སློ་མིག་སད་པའི་ཉིན་ཡོད་པ་ཁོ་བོས་རྗེས་དཔག་རིགས་
འདེད་ཀྱིས་ཤེས། གང་ལྟར། ཞི་བའི་གསར་བརྗེ་འདིས་རྒྱལ་སྤྱིའི་སྤྱི་ཆོགས་ལ་བོད་
དོན་ངོ་བོ་དཔག་ཆོབས་ཆེན་ཡིན་པ་བཟུང་ཅིང་། གྲོད་དོན་གཟུ་པས་བཤད་རྒྱུ་ཡོད་པ་
དང་གནད་དོན་ཐག་གིས་གཅོད་རྒྱུ་ཡོད་པའི་ཚུལ་གསལ་འདེབས་བྱས་སོང་ཕྱིར།
ཁོ་བོ་དེར་ཡང་དགའ་ནས་ཡོད།

4. སྐུལ་མ་ཞེས་པ་ནི་རང་རིགས་སྤེར་གཞུང་གཉིས་དང་མི་རབས་ཕྱི་མ་རྒྱམས་ལ་
རང་དབང་དང་དམངས་གཙོའི་ཕྱིར་དུ་འཐབ་རྩོད་བྱེད་དགོས་ཀྱི་སྐུལ་མའི་ཤུགས་
རྒྱན་བག་ཆགས་བཞག་སོང་བ་ལ་ཟེར། གོང་དུ་བཤད་པ་ལྟར། བོད་རྒྱམས་ཀྱིས་བྱིས་
སྤྱོད་ཀྱི་འདུ་ཤེས་སྤངས་ཏེ་ཁ་རྩབ་སློ་བཞུགས་ཀྱི་ངང་ལ་བསྐྱེད་ཅིང་། རང་ངོ་དང་
གཞན་ངོ་གང་ཡང་མ་ཤེས་པར་དུས་ཡུན་རིང་པོ་འགོར། ཁོ་ཆོས་བྱིས་སྤྱོད་ཀྱི་ཕྱིར་
དུ་འཐབ་རྩོད་བྱས་པའི་བྱུང་རབས་མེད་ཅིང་ཡུལ་ལྟངས་གི་ཆེད་དུ་དུར་བརྩོན་བྱས་

པའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱང་མེད། གང་ཞིག་གི་ཕྱིར་དུ་འཐབ་ཚྭ་བྱས་པའི་བྱང་རབས་དང་ཅི་
ཞིག་གི་ཆེད་དུ་དུར་བཙོན་བྱས་པའི་ལོ་རྒྱུས་བརྗོད་པའི་དབང་དུ་བཏང་ན། དེ་ནི་
གྲུབ་མཐའ་བཙུག་པའི་འཐབ་ཚྭ་གྱི་བྱང་རབས་ཡོད་པ་དང་ཆོས་གཞིས་བཙུག་
པའི་དུར་བཙོན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡོད་པ་ཅུ་མ་རེད། བཙུག་པས་མ་གྲུབ་པ་ནི་འཆང་རྒྱ་
བའི་གནད་དོན་དང་ཐག་གིས་མ་ཆོད་པའང་འཆང་རྒྱ་བའི་གནད་དོན་རེད། ཁོ་ཆོ་
སྤར་བཞིན་ལས་ངན་ཏེ་བོད་ཡུལ་དུ་སྐྱེས་ཤིང་ཁོ་ཆོ་སྤར་བཞིན་བསོད་ཟད་དེ་
འཁོར་པ་རུ་འབྱུངས། སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་བདེ་བ་དང་བདེ་བའི་རྒྱ་དང་ཕྱན་
པར་གྱུར་ཅིག སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་སྤྲུག་བསྐྱེད་དང་སྤྲུག་བསྐྱེད་ཀྱི་རྒྱ་དང་བྲལ་
བར་གྱུར་ཅིག སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་སྤྲུག་བསྐྱེད་མེད་པའི་བདེ་བ་དང་མི་འབྲལ་
བར་གྱུར་ཅིག སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་ཉེ་རིང་ཆགས་སྤང་གཉིས་དང་བྲལ་བའི་
བཏང་སྟོམས་ལ་གནས་པར་གྱུར་ཅིག ཅེས་སྟོན་ལམ་རྒྱབས་པོ་ཆེ་བརྒྱབ་ནའང་།
སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་སྤར་བཞིན་བདེ་སྤྲུག་འདྲིས་མར་ཡོད་ཅིང་ཉེ་རིང་ཆགས་
སྤང་གི་ངང་ལ་འདུག སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་ཀྱི་བསམ་སྟོན་ཡོད་མཁན་ནི་སྤྲུག་
བསྐྱེད་མེད་པའི་བདེ་བ་དང་ཕྱན་པར་ཡོད་པ་ལྟར་ཡང་། བདག་ཉིད་རང་རིགས་ཀྱི་
འདུ་ཤེས་ཡོད་མཁན་རྣམས་ནི་བདེ་བ་མེད་པའི་སྤྲུག་བསྐྱེད་དང་ཕྱན་པར་ཡོད།
སྟོང་ཉིད་བདག་མེད་ཀྱིས་དགའ་བ་སྟོམ་མཁན་རྣམས་ནི་སེམས་པ་སྟོད་གྱི་ལེར་
འདུག་ནའང་། སྟོང་མིན་བདག་ཡོད་ཀྱི་ཉེ་རིང་ཆགས་སྤང་ཅན་རྣམས་ནི་སེམས་པ་
གྲིམས་རིལ་ལེར་ཡོད། འཐབ་ཚྭ་ལ་ཉེས་པ་ཡོད། འཐབ་ཚྭ་ལ་སྤྲིང་པ་ཡོད།
འཐབ་ཚྭ་ལ་རྒྱ་མཚན་མེད། འཐབ་ཚྭ་ལ་སྟོང་པོ་མེད། ཅི་དང་གང་ལའང་
འཐབ་ཚྭ་མེད་པས་དགའ། རང་དབང་གི་ཕྱིར་དུའང་འཐབ་ཚྭ་མེད་པས་དགའ་
བའི་བསམ་སྟོན་ཡིས། སང་གི་དཀར་མོའི་ཁོག་པ་དེ། བྱང་ལྷ་སྐྱེས་པའི་འབྲུ་ཡིས་
ཐོས་ཐོས་མཐར། ཡོད་ཆོད་གཞན་ལག་དུ་བརྒྱུད་ཤིང་ཉེས་མེད་ཀྱི་ཆོ་སྤྲུག་བྱིས་
མང་པོ་གི་འདས་སུ་བྱེན་པ་དང་ད་ལྟའང་དེ་དང་དེ་ལྟ་བུའི་རྒྱན་མཐུད་དེ་འགྲོ།

གཤམ་ཏེ་ཉེས་མེད་ཀྱི་མི་རྣམས་དོན་མེད་དུ་ཤི་བ་ལ་འགན་འཁུར་མཁན་ཞིག་བཅོལ་
དགོས་ཆེ། དེ་ནི་འཐབ་ཚྩོད་ལ་མི་མོས་པའི་བསམ་སྒྲོ་བག་ཆགས་དེ་ལས་གཞན་ལ་
བཅོལ་དུ་མེད། ཉེ་རིང་ཆགས་ལྷང་བྲལ་བའི་རིག་གནས་བསམ་སྒྲོ་དེས་གཞི་ནས་
བོད་མིའི་ལོ་རྒྱུས་ལ་འགན་འཁུར་དགོས་པར་འདོད།

ཡིན་ནའང་། བསམ་སྒྲོ་དེ་དང་དེ་ལྟ་བུས་ཆེས་མཐའ་མཚུག་གི་མཐའ་ལ་དེད་
པའི་བོད་མི་ཉམ་ཐག་རྣམས་ད་ལྟ་སྤྱིང་སྟོབས་རྒྱས་ཏེ་གོ་རྟོགས་སང་ཏེ་རང་དབང་
གི་ས་ལ་སྒྲོད་འགོ་བཙུགས་པ་འདིས། བསམ་སྒྲོ་དེ་རིགས་ཆེས་མེད་དུ་བཏང་བ་ཡིན་
ཞིང་། ཁ་བཤད་རིག་གནས་ཆོས་ལུགས་དང་དམིགས་ལུལ་རང་དབང་དམངས་གཙོ་
ཡིན་འོས་པ་འདིས་དོན་ལ་བདག་དོན་འབྱུངས་པའི་གཟེ་བཙེད་ཀྱི་ལས་བྱེད་པ་
དང་། ལུས་ཕུང་འབེན་ལ་བཞག་ དོན་སྤྱིང་གཏང་མར་བཞག་ཆེ་སྟག་རིན་དོད་དུ་
ལུལ་ཏེ། སྒྲོ་སྟོབས་ཆེན་པོས། འཇུར་མེད་བརྟན་པོས། ཕྱིར་མི་ཐྲག་པའི་ཚུལ་གྱིས་
བྱས་པའི་གསར་བཙེ་ཡིས་བོད་མི་གཞིས་བྱེས་གཉིས་དང་། སྒྲེར་གཞུང་གཉིས། བྱང་
པར་དུ་བྱི་རབས་པ་རྣམས་ལ་བྱིས་འབྱུང་འཐབ་ཚྩོད་ཀྱི་དམིགས་ལུལ་དང་ཁ་
ཕྱོགས་བསྟན་པར་མ་ཟད། རང་དབང་དང་དམངས་གཙོའི་ལམ་དུ་འཇུག་པའི་ཡར་
རྒྱལ་གྱི་ཤུགས་རྒྱུན་བག་ཆགས་ཟབ་མོ་ཞོག་སོང་བྱིར། ཁོ་བོ་དགའ་བ་དང་སྟོབ་
ཅན་དུ་རྒྱས།

གསར་བཙེད་དམིགས་ལུལ་།

གསར་བཙེད་དམིགས་ལུལ་ནི། རང་དབང་དང་འདྲ་མཉམ། ཐོབ་ཐང་དང་དམངས་
གཙོ་སྟགས་འགྲོ་མའི་ཡོངས་བྱབ་རིན་ཐང་རྣམས་ཡིན་འོས། དེ་ནི་དམིགས་ལུལ་
དང་བོ་ཡིན་ལ་གཉིས་པ་དང་གསུམ་པ་ཡིན་པར་མ་ཟད་ཆེས་མཐར་ཐུག་གི་

དམིགས་ཡུལ་ཀྱང་ཡིན་དགོས། འཛམ་གླིང་འདིའི་དཔའ་ངར་གྱི་རྟ་ལ་ཞོན་པའི་མི་
དམངས་དང་། ཏུར་བཙོན་གྱི་གྲོགས་ལ་འགྲོགས་པའི་མི་རིགས། ཤེས་རབ་གྱི་སྤྲ་ཕུང་
རྒྱས་པའི་མི་བྱ་ཀྱན་གྱིས་མི་ལོ་བརྒྱ་ཕྱག་དུ་མའི་སྡོན་ནས་བབྱང་། མཐར་ཐུག་གི་
དམིགས་ཡུལ་དེའི་ཕྱིར་དུ། ཆོ་སྤྲུལ་འབེན་ལ་བཞག་རྩལ་ཁྲག་ས་ལ་གཏོར། བདེ་
སྲིད་གཏང་མར་བཞག་སྟེ་བཙོན་པ་བརྒྱ་ཕྱག་དང་ངལ་བ་སྟོང་ཕྱག དཀའ་བ་
འབྱུང་ཕྱག་བརྒྱབ་པ་ནང་བཞིན། འུ་ཆོས་ཀྱང་དེ་ལོ་ནས་བབྱང་མཐར་ཐུག་གི་
དམིགས་ཡུལ་དེར་བསྐྱོད་པའི་དབུ་སྟོ་བརྒྱམས་པ་རེད།

རང་དབང་དང་འདྲ་མཉམ། ཐོབ་ཐང་དང་དམངས་གཙོ། ཐ་སྙད་སྙིང་དུ་སྤྲུག་པ་
འདི་དག་ནི་ཡུལ་དུས་གནས་བབ་གང་དུ་ཕྱིན་ཀྱང་། རྟིང་པ་དང་རུལ་བ་དང་ཟག་
པ་དང་ཟད་པ་དང་ཉམས་པ་དང་རྒྱད་པ་དང་ཞིག་པ་དང་བྱུལ་བ་དང་ཡལ་བ་
དང་རྩབ་པ་མེད་ཅིང་། འཆར་རྩབ་དང་བྲི་གང་དང་འཕེལ་འབྱིབ་དང་སྦྱེ་འཛིག་
དང་ཡོད་མེད་མེད་པའི་ཆོས་ཉིད་ལྟར་དང་། རང་དབང་དང་འདྲ་མཉམ། ཐོབ་
ཐང་དང་དམངས་གཙོ། མིང་ཆོག་ཡིད་དུ་འོངས་པ་འདི་དག་ནི་ཡུལ་དུས་གནས་
བབ་གང་དུ་ཕྱིན་ཀྱང་། གནས་ལུགས་ཡོད་པ་དང་། རྒྱ་མཚན་ཡོད་པ། ཁས་འཆེས་
ཡོད་པ། ཀུན་ལ་བྱུང་ཅིང་ཡོངས་ལ་འཚམ་པའི་རིན་ཐང་རྩ་ཆེན་པོ་སྟེ། བདེན་པ་
དང་ཆད་མ་ཟེར་བ་ཡོད་པའི་དབང་དུ་བཏང་ན། འདི་ལས་གཞན་ཡོད་སྲིད་པ་མ་
རེད། འཛིག་རྟེན་གྱི་གནས་ལུགས་དང་། མི་རྒྱལ་གྱི་དགོངས་བཞེས། མི་བྱའི་རྒྱ་
འབྲས་དང་ཡང་འགལ་བ་དང་སྤྲོག་པ་དང་མི་མཐུན་མེད་པའི་མཐར་ཐུག་གི་སྡོ་
རྒྱང་རྒྱ་ཐང་དེ་ནི་ཞི་བའི་གསར་བརྗེ་འདིའི་དམིགས་ཡུལ་ཉག་གཅིག་ཡིན་དགོས་
པར་འདོད།

དེ་ལྟ་མ་ཡིན་པར། ཆོས་ལུགས་དང་རིག་གནས། དད་པ་དང་དག་སྦྱང་གི་ཕྱིར་དུ་
ཡིན་ན་ནི། གསར་བརྗེ་འདིའི་གཟི་བརྗེད་དང་རིན་ཐང་དང་དོན་སྦྱིང་རྒྱང་དུ་འགྲོ་

སྲིད་ཅིང་། མགོ་རྩ་དང་དུས་ཡུན་དང་མུ་ཁྱུན་ཡང་ཐུང་དུ་འགྱུར་སྲིད་པ་རེད། རྒྱ་
མཚན་ནི། ཆོས་ལུགས་དང་རིག་གནས་ནི་འགྱུར་བའི་ཆོས་ཅན་རེད། དང་པ་དང་
དག་ལྡང་ཡང་འགྱུར་བའི་ཆོས་ཅན་རེད། འགྱུར་བའི་ཆོས་ཅན་ལ་ཕུ་ཐག་མེད་ཅིང་
འགྱུར་བའི་ཆོས་ཅན་ལ་མཐུག་མ་མེད། འགྱུར་བའི་ཆོས་ཅན་ལ་ཡིད་ཆེས་ཀྱང་ཡོད་
མི་སྲིད་པས། འགྱུར་བའི་ཆོས་ཅན་དེ་དག་གི་ཕྱིར་དུ་ཡིན་ཞེ་ན་ནི་གསར་བརྗེ་འདི་
ལ་རྒྱན་དང་ཡུན་དང་མུ་ག་འདྲ་ཡོད་མེད་རྟོགས་དགའ་ཞིང་། དེ་བཞིན་གཟེ་
བརྗེ་དང་རིན་ཐང་དང་དོན་སྤྲིང་ཡང་ཆེན་པོ་ཡོད་མེད་བཤད་དགའ་ཚོད་རེད།
དེའི་ཕྱིར། བོད་མི་སྐྱུ་མེར་པོ་མོ་དང་རྒན་དར་གཞོན་གསུམ་ཀུན་གྱིས་ས་བྱི་ཞི་བའི་
གསར་བརྗེའི་དམིགས་ཡུལ་ནི་མི་བུའི་ཡོངས་ཁྱབ་རིན་ཐང་མངོན་འགྱུར་གྱི་ཕྱིར་དུ་
ཡིན་པ་བརྗོད་འོས་ལ། དེ་ལྟར་བརྗོད་པས་ས་པོ་ལ་པོས་གོ་བ་བདེ་སྐྱབ་དུ་ལོན་ཞིང་
གསལ་བཤད་མཚན་འགྲེལ་མི་དགོས་པ་དང་། དེ་ལྟར་བརྗོད་པས་ནམ་ཞིག་དེ་
འདྲའི་དཔལ་ལ་སྦྱོད་པའི་བསྐལ་བ་འཆར་སྲིད་ཕྱིར། མ་འོངས་ལྗོས་བསྐངས་འདིས་
ཀྱང་ཁོ་བོར་དགའ་བའི་ཆོར་པ་བསྐྱེད་ཡོད།

བདེན་མཐའ་གསལ་རྒྱུའི་རྟགས་མཐོང་བ།

བདེན་མཐའ་གསལ་རྒྱུའི་རྟགས་མཐོང་བ་ནི། ས་བྱི་ཞི་བའི་གསར་བརྗེ་ལས་བོད་
མིའི་བདེན་མཐའ་ངེས་པར་དུ་གསལ་རྒྱུ་ཡིན་པ་དང་བོད་མིའི་བསམ་དོན་ངེས་
པར་དུ་འགྲུབ་རྒྱུ་ཡིན་པའི་རྟགས་མཐོང་ཡོད་པ་ཡིན། འར་དང་ཞོར་ལ་ཁོ་བོའི་
བསམ་དོན་འགྲུབ་པའི་རྟགས་ཀྱང་མཐོང་སོང་བ་ཡིན། རྟགས་འདི་མཐོང་བ་
ལས་2008ལ་ནི་བོད་མིའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་དཀྱོགས་མཚམས་ཆེན་པོ་ཞིག་དུ་གྱུར་སོང་བ་
ཤེས་ཐུབ་ཅིང་། དཀྱོགས་མཚམས་ཀུན་ལས་དགེ་མཚན་དོན་སྤྲིང་ཆེ་བ་དང་བསྐལ་

པ་ཡར་འགྲོའི་ཆས་ཅན་གྱི་དྲེད་གས་མཚམས་ཤིག་ཡིན་པ་ཤེས་ཐུབ། མི་ལོ་སྤྱིང་ཕྱག་གི་རིང་ལ། བོད་མིའི་ལོ་རྒྱུས་བཟང་ངན་གང་ཡང་ཆོས་དང་ཆོས་ལུགས་དང་། ལྷ་མ་དང་སྤྱལ་སྤྱུས་མ་བཟོས་པ་མེད་ཅིང་། འདི་ལྟར་རང་དབང་བཤེས་པའི་ངང་ལ་ཆོ་སྲོག་གངས་མེད་ཤོར་ཏེ་དཀའ་ལས་ཚད་མེད་ཚུང་དགོས་བྱུང་བའང་རིག་གནས་དེ་དང་སྤྱིས་བྱ་དེ་དག་གིས་བཟོས་པ་རེད། བོད་མིའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་རྣམ་སྤྲིན་གྱི་འབྲས་བྱ་ཁོང་ཆོས་ཚུང་དགོས་ལ་བོད་མིའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་འགན་འཁུལ་ཁོང་ཆོས་འཁུར་དགོས། དེའི་ཕྱིར། ཁོ་བོས་དེ་དག་ལ་འཕག་འཇག་དང་། རྟོག་སྤྱད་དོགས་སྤོང་། དགག་སྤྱབ། ལུན་འབྱིན་བྱེད་པའང་རྒྱ་མཚན་དེ་ལ་ཐུག་ཡོད་ཅིང་། འབྲས་བྱ་མཐོང་བས་རྒྱ་ལ་དམིགས་པ་ཡིན།

བོད་མིའི་ལོ་རྒྱུས་ལ་དྲེད་གས་མཚམས་འབྱུང་མེན་དང་བོད་མིའི་ལོ་རྒྱུས་ལ་འགྱུར་འགྲོས་འབྱུང་མེན་ནི་རིག་གནས་དེ་དང་དེ་འཛིན་གྱི་སྤྱིས་བྱ་ལ་རག་ལས་འདུག་པ་མ་གཏོགས་གཞན་གང་གིས་ཀྱང་མི་རུས། ཁོ་བོ་ཡི་གེ་རྩོམ་པ་པོ་ཞིག་ཡིན་པའི་ཆ་ནས། ཡི་གེ་ཡིས་བོད་མིའི་ལོ་རྒྱུས་ལ་རྟོག་ཡང་མི་ཐོགས་པ་ཤེས་ཡོད་ཅིང་། ཡི་གེ་ཡིས་བོད་མིའི་ལོ་རྒྱུས་ལ་གོ་ཅི་ཡང་མི་ཚད་པ་ཤེས་ཡོད། མིའི་རིགས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་འཕེལ་རྒྱས་ལ་ཕན་ཐོགས་པའི་ཡི་གེ་ནི་དབྱིན་ཇིའི་ཐཱ་མ་སི་པའིན་གྱི་《རྒྱན་ཤེས་》 ལྟ་བུ་ཁ་ཤས་ལས་མེད་པའང་ཤེས་ཡོད།

དེ་ལྟ་མོད་ཀྱི་མིའི་རིགས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་མཐུན་མཐུན་སྤྱི་ཡིན་ཞེས་པ་ནི་རྩོད་གཞི་ཅན་ཞིག་ཤེ། མི་སྤྱའམ་སྤྱིས་བྱ་གང་ཅུང་གིས་བསྐྱུན་པ་ཡིན་ནམ་མི་དམངས་ཀྱིས་བསྐྱུན་པ་ཡིན། ཡང་ན་རིག་གནས་ཀྱིས་བསྐྱུན་པ་ཡིན་ཞེས་པ་ནི་གཞི་གཅིག་ཏུ་འབབ་ཐབས་བཤེས་པའི་བརྗོད་གཞི་ཞིག་རེད། ཁོ་བོ་རིག་གནས་ཞེས་པ་བཤད་མཐུན་ཞིག་ཡིན་པའི་ཆ་ནས། ཕྱོགས་སྤྱང་ཞེན་ཁོག་ཡིན་ཀྱང་ཅུང་ལྷག་རྟོག་འབྱུལ་ཤེས་ཡིན་ཀྱང་སྤྱ། མིའི་རིགས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་མཐུན་མཐུན་ནི་རིག་གནས་རེད་ཅེས་བརྗོད་པར་མོས་

པ་ཡིན། རྒྱ་མཚན་ནི། སྐབས་འདིར་བརྗོད་པའི་རང་དབང་དང་དམངས་གཙོ་
སྐབས་ཡོངས་ཁྱབ་རིན་ཐང་གི་ངོས་ནས་བཤད་ནའང་། མི་ལྷན་གང་ཞིག་དང་མི་
དམངས་གང་ཞིག་ལ་རང་དབང་དང་དམངས་གཙོའི་རིག་གནས་བསམ་སྒྲོ་ངེས་
ཅན་ལྡན་ཆོ། རང་དབང་དང་དམངས་གཙོར་བཤོད་པའི་ལོ་རྒྱུས་བསྐྱུན་ངེས་པ་
རེད། ཁོ་བོས་རིག་གནས་བཤད་ཁུལ་གྱིས་རིག་གནས་བསམ་སྒྲོའི་མིག་གིས་བལྟས་
ན། བོད་མིའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་དཀྱིགས་མཚམས་འདི་ཡང་རིག་གནས་བསམ་སྒྲོ་དང་
འབྲེལ་བ་ཡོད་པར་འདོད་དེ། མི་ལྷན་གང་རུང་ལ་རང་དབང་དང་དམངས་གཙོ་
སྐབས་ཡོངས་ཁྱབ་རིན་ཐང་གི་ཤེས་རབ་མཁྱེན་རྟོགས་མཐོ་བས་མི་དམངས་ལ་འང་
སྤྱི་ཚོལ་དང་གོ་རྟོགས་རྒྱས་ཏེ་རང་དབང་དང་དམངས་གཙོའི་ལམ་ལ་བཤོད་
པའི་དབུ་སྒོ་བརྩམས་པ་རེད། དེ་ལས་ལོག་ན་དེ་འདྲའི་ལོ་རྒྱུས་མི་འབྱུང་བ་སྒྲོས་མ་
དགོས། དེས་མིའི་རིགས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ལོ་རིགས་འབྱེ། མིའི་རིགས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་
བཅོ་སྐྱེན་དེར་ཆེ་ས་དང་མཐོ་ས་ནས་བསམ་སྒྲོ་གཏོང་བ་མ་གཏོགས་སྤང་ཚུལ་གང་
རུང་དང་དོན་རྒྱུན་གང་རུང་ལ་རྟེན་འཇུག་སྒྱུ་མེད། རྒྱ་ཆེ་ས་དང་དབྱུང་མཐོ་ས་
ནས་བསམ་ན་མིའི་རིགས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་བཅོ་སྐྱེན་གང་ཡང་རིག་གནས་བསམ་སྒྲོ་ལ་
མ་འབྲེལ་བ་མེད་པར་འདོད།

བོད་མིའི་དམིགས་བསམ་ལ་བསམ་ན། རང་དབང་ལ་ཕྱི་ཐོབ་ཐང་གི་རང་དབང་
དང་ནང་བསམ་སྒྲོའི་རང་དབང་གཉིས་སུ་དབྱེ་རུང་བ་འདྲ། དེ་བཞིན་འདྲ་མཉམ་
སྐབས་ཀྱང་ཕྱི་ནང་གཉིས་སུ་དབྱེ་དགོས་འདུག ཁོ་བོ་སྤྱི་ཚོལ་དང་དཔལ་ངར་
ཞན་པས་ལག་ལེན་གསེར་གྱི་ཐེགས་པ་ལེན་མཁན་མ་ཡིན་པར་ཁ་བཤད་ཚུ་ཡི་ལྷ་
བ་སྟོར་མཁན་ཡིན་ཞིང་། རྟོན་ལོག་ཁ་ལྷ་དང་བྱ་ཆུན་གྲག་ལྷ་ལྷ་ཚུལ་གྱིས་ཕྱི་ཆབ་
སྤྱི་དང་སྤྱི་དམངས་ཀྱི་ཆ་ཡི་རང་དབང་ལ་བརྩོན་པ་བསྐྱར་བཞག་སྟེ་ནང་བསམ་
སྒྲོ་དང་འདྲ་ཤེས་ཀྱི་ཆ་ཡི་རང་དབང་བཤད་དེ་མི་རྒྱལ་སུན་པོ་བཅོས་སོང་། ཁོ་

བོས་ད་ཚོད་དུ་འང་རིག་གནས་ཀྱི་ཆེ་ས་ནས་དང་བསམ་སྒྲོ་ཡི་ཟབ་ས་ནས། འདྲ་
ཤེས་ཀྱི་གཏིང་ས་ནས་འཕག་འཛག་དང་། རྟོང་སྒྲུག་འོས་ལངས། གསར་བརྗེ་བྱས་
དང་བྱེད་བཞིན་གྱིས་མི་རྒྱུས་སྤྱན་པོ་དང་། ཁོང་སྤྱོད་། བཟོད་མེད་བཟོས་པ་འདི་
འཕྱུགས་སོང་བ་དང་། རྟོར་སོང་བ། འཕྱུལ་སོང་བར་བསམ་གྱི་མེད། ཐོག་མར་ནང་
བསམ་སྒྲོ་ལ་རང་དབང་དང་འདྲ་མཉམ། ཐོབ་ཐང་གི་རྟོགས་པ་སང་རྒྱ་ནི་དུས་དང་
རྒྱུ་པ་ཀུན་ཏུ་ལས་དོན་ཡོངས་ཀྱི་སྒྲིལ་ལ་འགྲོ་དགོས་པར་འདོད་ཅིང་། རང་
དབང་དང་འདྲ་མཉམ། ཐོབ་ཐང་ཀུན་གྱི་སྒྲིལ་ལ་འདིང་བ་ཡིན་ཕྱིར་གལ་ཆེན་ནང་གི་
དོན་ཆེན་རེད་འདོད། རང་གི་ཐོབ་ཐང་བརྩོན་པའི་ཁྱིམ་འཕྲི་གསར་བརྗེ་འདི་བྱ་ཡི་
ཐོབ་ཐང་བརྩོན་པའི་ད་ལའི་ཁྱིམ་འཕྲི་གསར་བརྗེ་དང་བསྐྱར་ན་བཀྲག་དང་འོད་
མེད་ཅིང་། མདོག་དང་མདངས་མེད་ལ། ཟུངས་དང་བཅུད་མེད་པ་ལྟར་འདུག་མོད།
ནམ་ཙུག་ཡུན་རིང་ལ་འདི་ངེས་པར་དུ་བཤད་དགོས་ཤིང་། རྒྱུ་ཞིག་བྱི་རང་དབང་
གི་རྒྱལ་ས་ཟིན་ཀྱང་ནང་རང་དབང་གི་རྒྱལ་ས་ཟིན་མེད་ཆོ་སྒར་བཞིན་སྒྲིལ་གཙོད་
ཡིན་པ་གཅིག་མཚུངས་ཡིན་ཕྱིར། རྒྱུ་དུས་ཡིན་ཀྱང་འདི་ཉིད་མི་བཤད་རང་
བཤད་ཆགས་ཡོད་པ་བོད་མིའི་སྤྱི་ཚོགས་དང་བོད་མིའི་སེམས་ཁམས་ཀྱིས་ཐག་
བཅད་འདུག མ་འོངས་ཡུན་རིང་ལ་བསམ་གཞིག་གཏོང་མཁན་ཞིག་ཡིན་ན། བྱི་
ནང་གི་གསར་བརྗེ་གཉིས་ལ་འགལ་བ་ཁྱོན་ནས་མེད་ཅིང་། བྱི་ཡི་གསར་བརྗེ་དང་
ནང་གི་གསར་བརྗེ་གཉིས་གཅིག་གི་སྒྲིལ་གཅིག་ཕྱིན་ཏེ་གཤོག་པ་ཡ་མ་བྲལ་བར་
འཕྱར་སྦྱོད་བྱས་པ་ཡིན་ན། ཐག་རིང་རང་དབང་གི་དག་ཁིང་དེར་ཏན་ཏན་བསྐྱེད་
ངེས་ཡིན་ཞེས་བཤད་སྲིད་པ་རེད། རང་དབང་བྱི་ནང་ཡ་མ་བྲལ་བ་དེ་དུས་ནི་ད་
གཟོད་མི་བྱ་འཕྱུགས་སྒྲོ་ཚང་བ་ཞིག་དང་། མི་བྱ་སྒྲིལ་ཆོགས་ཡོད་པ་ཞིག་མི་བྱ་མཚན་
ཉིད་ཚང་བ་ཞིག་བྱོན་སོང་བ་རེད་དེ། ཁོ་བོས་ནམ་རྒྱུན་དེ་འདྲ་ཞིག་ལ་རེ་བ་རྒྱག་
གི་ཡོད།

གང་ལྟར། ཁོ་བོས་“བོད་ལ་སྦྱིད་པའི་ཉི་མ་རུང་ཟད་ཤར་”བ་ཙམ་མ་ཡིན་པར་བོད་
ལ་སྦྱིད་པའི་ཉི་མ་ཁྱོད་ཡོངས་དང་རྟག་གཏན་དུ་འཆར་རྒྱ་ཡིན་པའི་རྟགས་མཐོང་
སོང་ལ། བོད་མིའི་བཤད་ཚུལ་ལྟར་ན། ལས་ངན་སྒྲོད་ཀྱི་ལས་ཅན་ཞིག་ཡིན་སོང་
བས་ཕྱིར་མི་སྟོན་པའི་ཆེས་ཀྱིས་ཕྱི་ལག་ལེན་དང་ནང་བསམ་སྒོ་ཉིས་ཆ་ནས་རང་
དབང་དང་ཐོབ་ཐང་བཙོན་པའི་དབུ་སྒོ་བརྩམས་སོང་། དེ་ནི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་སྤྱི་སྟོན་
ནས་བལྟས་ན། ཞོགས་པ་ཉི་ཅེ་ཡར་ཤར་གྱི་དུས་ཏེ་ཡོད་ཆད་གསོན་ཤུགས་རྒྱས་པའི་
དབུ་བརྩམས་པས་ན་ཁོ་བོ་དགའ་བ་བརྟན་པའི་རྒྱ་མཚན་ཡོད་པ་གཅིག་དང་།
གཞན་ཡང་། ཁོ་བོས་བྲིས་པའི་ཡི་གེ་མཐའ་དག་དེང་གི་བོད་མིས་བོད་མི་མགོ་སྐོར་
གཏོང་བྱེད་ཀྱི་གཡོ་རྒྱུན་འཕུལ་གསུམ་གྱིས་བསྒྲད་པའི་ནམ་ཐར་དང་རྟོགས་བརྗོད།
ཆོས་འབྱུང་གི་ཡི་གེ་དེ་འདྲ་མ་ཡིན་པ་དང་། དེང་གི་བོད་མིས་བོད་མི་སྤྱུག་ལ་སྦྱོར་
བྱེད་ཀྱི་རྟེན་གྲགས་བདེ་བརྟོད་ཀྱིས་བཏོགས་པའི་“ཞིབ་འཇུག་བྱ་གཞི”དང་“ལས་
གཞི་ནམ་གངས་”བསྒྲིགས་པའི་ཡི་གེ་དེ་འདྲ་འང་མ་ཡིན་ལ། དེང་གི་བོད་མིས་བོད་
མི་བཟེ་སྦྱིད་གཏོང་བའི་ངག་ཚིག་གསོག་གསོབ་སྤངས་པའི་ལྷགས་ཚུམ་དང་
བརྩམས་ཆོས་ཀྱི་ཡི་གེ་དེ་འདྲ་འང་མ་ཡིན་པ་དྲན་པས། ལྷག་དུ་དགའ་བའི་ཆོར་པ་
རྒྱས་པ་བཅས་སོ།།

གཉིས་པ། རྩོམ་པ་དག་དྲག་ལྷགས་ཐག་དགུ་རྩོག

རང་དབང་དང་འདྲ་མཉམ། ཁེ་དབང་དང་དམངས་གཙོ་སྐོས་འདུས་པའི་
ཡོངས་ཁྲབ་རིན་ཐང་ནི་ད་ལྟའི་འཛམ་གླིང་སྤང་འདྲིའི་རྒྱལ་ཁབ་དང་ས་ཁུལ། མི་
རིགས་ཀྱི་གཞི་རྒྱུ་ལྷན་ཁྲུབ་ཅིག་དང་མཐར་ཐུག་དམིགས་ལུལ་ཞིག་ཏུ་ཆགས་
འདུག། གཞི་རྒྱུ་ལྷན་ཁྲུབ་དེ་རྩེ་པོ་ཀྱན་ལ་མི་འཆམ་པ་མེད་པ་དང་མཆོག་ཏུ་གྱུར་
ཅིང་སྤྲོ་ན་མེད་པའི་རིན་ཐང་ཞིག་ཏུ་ལྷ་བས་དེ་ལ་ཡོངས་ཁྲབ་རིན་ཐང་ངམ་ཀྱན་
འཆམ་རིན་ཐང་ཞེས་སུ་འབོད། མི་ལུལ་གྱི་མདོན་མཐོངས་ལེགས་དང་ལྷན་འདས་
ཞི་བ་ལྷ་བུའི་མཐར་ཐུག་གི་དམིགས་ལུལ་དེར་བཞོད་ཕྱིར། ཁྱིམ་སྤེད་ཀྱི་གོ་རྟོགས་
སང་པ་དང་མི་རྒྱལ་གྱི་སློ་རིག་རྒྱས་པའི་མི་རྒྱུས་ཀྱིས། མི་སྤེར་གྱི་ངོས་ནས་སམ་
ཐུན་མོང་གི་ངོས་ནས་སམ་ཤོག་སྤེའི་ངོས་ནས་སམ་སྤྱི་གཞུང་གི་ངོས་བཅས་གང་
རུང་ནས་རིན་ཐང་དེ་རྒྱམས་དོན་གཉེར་དང་འཐོབ་སྟེག་བརྩོན་ལེན་བྱེད་ཅིང་། ཐ་
ན་ཤི་གསོན་གྱི་འཐབ་རྩོད་ཀྱང་མི་རབས་ནས་མི་རབས་བར་བྱེད་པ་རེད།

དེ་ཡང་ཡོངས་ཁྲབ་རིན་ཐང་དེ་རྒྱམས་མཆོག་གྱུར་དུ་སྤྱི་བའི་ལམ་ལུགས་ལ་
དམངས་གཙོའི་ལམ་ལུགས་ཟེར་བ་དང་། ཡོངས་ཁྲབ་རིན་ཐང་དེ་རྒྱམས་སྤྱད་སྟོབ་
བྱེད་པའི་སྤྱི་གཞུང་ལ་དམངས་གཙོའི་སྤྱི་གཞུང་ཏུ་འབོད། ཁོང་ཆོས་ཁྲིམས་ཀྱི་
མདུན་དུ་མི་བྱ་ཐམས་ཅད་འདྲ་མཉམ་ཡིན་པ་དང་། མངའ་དབང་དམངས་ལ་
བདག་པ། སྤྱི་རྩོམས་རིས་མེད་ཀྱི་འོས་བསྐྱུ་དབང་དབྱེ་ཆད་རྩོམས། མང་མོས་ཉུང་
གིས་བརྩོན་ཞིང་ཉུང་མོས་མང་གིས་སྤྱང་བ། མི་རིགས་རང་ཐག་རང་གཙོ་སྐོས་
དམངས་གཙོའི་རྩ་དོན་ལས་འདའ་བ་མེད་པར་མི་ལུས་རང་དབང་དང་། སྤྱི་བརྒྱུད་
རང་དབང་། དད་མོས་རང་དབང་། འདུ་འཛོམས་རང་དབང་། ཤོག་སྤྱིལ་རང་
དབང་། དབུལ་ཕོངས་སྤྱོད་མི་དགོས་པའི་རང་དབང་། འཛིགས་སྤྱོད་མི་དགོས་
པའི་རང་དབང་སྐོས་རང་དབང་གི་རིགས་དང་། མི་བུའི་ཆོ་སྐོས་འདྲ་མཉམ་དང་།

མི་བྱེད་ཚེས་ཐང་འདྲ་མཉམ། མི་བྱེད་མི་གཞི་འདྲ་མཉམ། ཟུ་རོར་ཐོབ་ཐང་འདྲ་
མཉམ་སོགས་འདྲ་མཉམ་གྱི་རིགས་རྣམས་ཁ་ཅམ་དང་ཡི་གེ་ཅམ་མ་ཡིན་པར་བརྟེ་
འཛིག་དང་ཕྱག་བསྟར་གནང་དང་གནང་བཞིན་པ་དང་། དམངས་གཙོ་དམངས་
གཙོ་ཟེར་བའང་ལམ་ལུགས་དང་སྲིད་ལུགས་དེ་འདྲའི་སྤང་ནས་མི་བྱ་སོ་སོའི་ཐོབ་
ཐང་འདི་རྣམས་སྤང་སྟོབ་དང་ཁག་ཐེག་བྱེད་པ་ལས་མ་འདས། ཡོངས་ཁྱབ་རིན་
ཐང་དུ་སོང་བའི་ཐོབ་ཐང་དེ་རྣམས་ནི་མི་རྣམས་ལ་སྟན་སྟེས་སུ་མངའ་བ་ཞིག་
དང་། ཕན་ཚུན་གཞོད་འཆོ་དང་བཤུག་སྟོད་མི་རུང་བ་ཞིག་ཡིན་ཕྱིར། དམངས་
གཙོའི་ལམ་ལུགས་སུ་བྱིན་པའི་ཡུལ་གྱི་ཁག་དུ་དེ་རྣམས་མིག་འབྱས་བཞིན་སྤང་
ཞིང་ཞི་བདེ་མཐུན་འགྲིག་གི་དཔལ་ལ་སྟོད་པ་རེད། ཡང་སྟོས་ས་སྟོས་འཛིག་གིས་
བཤད་ན། བྱིམ་སྲིད་འཛིག་རྟེན་གཉེར་བའི་མི་རྣམས་ལ་ཡོངས་ཁྱབ་རིན་ཐང་གི་གོ་
རྟོགས་སད་དེ། སོ་སོས་རིན་ཐང་དེ་རྣམས་འཐོབ་སྟེག་དང་བཙོན་ལེན་བྱས་པའི་
འབྲས་བུར། སོ་སོའི་སྲིད་གཞུང་དང་རྒྱལ་ཁབ་གང་ཡང་“ངན་པ་ཤ་སྟག་མ་ཡིན་
པའི་ལམ་ལུགས་” (ཁུར་ཆེལ་གྱི་གསུང་ཁུར་ཆེལ་(W · L · S · Churchill, 丘吉
尔, 1874-1965) 1940-1945པར་དང་། 1951-1955པར་གྱི་
དབྱིན་ཇིའི་སྲིད་སྟོན་) ཉེ་དམངས་གཙོའི་ལམ་ལུགས་སུ་བྱིན་པ་དང་། དམངས་
གཙོའི་ལམ་ལུགས་དེས་སྤར་ཡང་སྟེ་དམངས་ཀྱི་གྲོ་ཐོབ་ཐང་མཐའ་དག་འགན་
ལེན་ཁུར་འབྱེད་བྱེད་པ་རེད།

དེ་འདྲའི་དམངས་གཙོའི་ལམ་ལུགས་དེའི་མགོ་ཁྲུངས་ནི་སྤྱི་ལོ་ཐོན་གྱི་གནའ་བོའི་
གེ་རི་སའི་སྐབས་སུ་གཏུགས་གྱི་འདུག མའི་རིགས་ལ་མཚོན་ན་དེ་ནི་དམངས་
གཙོའི་ས་བོན་ཅམ་ལས་ཡོངས་ལ་མ་ཁྱབ་པས་ན། ཡིན་ངོ་མ་ནི་མི་ལོ་ཉིས་སྟོང་ལྷག་
གི་རྗེས་ཉེ། སྤྱི་ལོའི་དུས་རབས་ 17པའི་ནང་བུར་བའི་《ཐོབ་ཐང་བྲིམས་འཆར་》
(དབྱིན་ཇི། 1689ལོ་)བཀོད་ཁྱབ་བཏང་བ་ལས་དང་། སྤྱི་ལོའི་དུས་རབས་18པའི་

ནང་བྱང་བའི 《རང་བཙན་གསལ་བསྒྲགས》 (ཨ་འི། 1776ལྗ)བཀོད་ཁྱབ་བྱང་
བ་ལས་དང་། ཡང་དུས་རབས་དེར་བྱང་བའི 《མི་བུའི་ཐོབ་ཐང་གསལ་བསྒྲགས》
(ཐུ་རན་སི། 1789ལྗ)བཀོད་ཁྱབ་བྱང་བ་སོགས་ལས་མི་བུའི་ཐོབ་ཐང་བྱང་བའི་
སོལ་དེའི་རྩ་བ་ཚུགས་ཤིང་ཡན་ལག་རྒྱས་ཏེ། སྤྱི་ལོའི་དུས་རབས་20པར་སླེབས་པ་
ན། མཉམ་འབྲེལ་རྒྱལ་ཚོགས་ཀྱི 《འཛམ་གླིང་མི་བུའི་ཐོབ་ཐང་གསལ་བསྒྲགས》
(1948ལོའི་ཟླ12པའི་ཆོས་10ཉིན)སླེལ་པར། འདྲ་མཉམ་དང་རང་དབང་སོགས་
མི་བུའི་གཞི་རྒྱུ་ཐོབ་ཐང་རྣམས་སྤང་བའི་“.....འཛམ་གླིང་མི་བུའི་ཐོབ་ཐང་
གསལ་བསྒྲགས་ནི། མི་དམངས་ཡོངས་དང་རྒྱལ་ཁབ་ཡོངས་ཀྱིས་དྲུབ་བཅོན་དོན་
འཁྱོལ་བྱ་རྒྱུའི་སྤྱི་མཐུན་ཆད་གཞི་ཡིན། མི་བུ་སོ་སོ་དང་སྤྱི་ཚོགས་སྤྱིག་གཞི་སོ་སོས་
གསལ་བསྒྲགས་ཀྱི་དོན་རྣམས་ཏུ་ཡིད་ལ་བཅགས་ཏེ། བསྐྱབ་བྱ་དང་སློབ་
གསལ་ལས་ནས་ཐོབ་ཐང་དང་རང་དབང་ལ་བརྩི་བཀུར་བྱ་བའི་རེ་བ་ཡོད་ཅིང་།
རྒྱལ་ཁབ་དང་རྒྱལ་སྤྱིའི་བྱེད་ཐབས་རིམ་ཅན་དུ་སྤྱད་པ་ལ་བརྟེན་ནས། ཐོབ་ཐང་
དང་རང་དབང་འདི་དག་ཚོགས་ཞུགས་རྒྱལ་ཁབ་གང་ཡིན་གྱི་མི་དམངས་དང་གང་
དེའི་བདག་སྲོང་དོད་དམ་དུ་གནས་པའི་མི་དམངས་ཀྱི་ཁྲིད་དུ་ཡོངས་ཁྱབ་བརྩི་
འཛིག་དང་ཅིས་འགོ་ལྷག་བསྟར་བྱ་བའོ་ཞེས་སོགས་སྒྲིབ་ཀྱི་མི་ཚོའི་འདོད་
མོས་གཞི་གཅིག་དུ་བབས་པའི་ཡོངས་ཁྱབ་རིན་ཐང་གི་གནད་གང་མང་ཞིག་རྒྱལ་
སྤྱིའི་སྤང་ལ་ཁད་དང་ཡུན་གྱིས་སྒྲོགས་སྤངས་བྱས་པ་ལས་དང་། ལྷག་པར་དུ།
《འཛམ་གླིང་མི་བུའི་ཐོབ་ཐང་གསལ་བསྒྲགས》 ཀྱི་བསམ་མི་ཁྱབ་པའི་ཐུགས་རྗེ་
ལས། མི་རྣམས་ལ་ཡོངས་ཁྱབ་རིན་ཐང་གི་གོ་རྟོགས་ཡོངས་ཁྱབ་དུ་སང་ནི་ཡིན་གྱི་
རེད། དེའི་རྟེན་ལས་འཛམ་གླིང་སྤང་འདིའི་སྒྲིབ་གང་རྗེ་སྤྱད་ཅིག་དང་ཆོ་སྤྱོད་
གང་རྗེ་སྤྱད་ཅིག་དབུལ་སོངས་ཀྱི་ལྷག་བསྐྱེད་དང་། འཛིགས་སྤྱག་གི་ལྷག་བསྐྱེད་

དུས་མིན་འཆི་བའི་ཐུག་བསམ་བཅས་ལས་བསྐྱབས་ཡོད་པ་རྗེས་སུ་དཔགས་པས་
ཤེས་ནུས།

འཛམ་གླིང་སྒང་འདིར་ད་ལྟ་ལ་ཐུག་གི་བར་དུ། རིན་ཐང་དེ་དག་བརྩི་འཛིག་
དང་ཐུག་བསམ་གནང་མཁས་ཀྱི་མིང་གཞུང་ནི་119ཡོད་པར་བཤད་དེ། ཨ་རིའི་ཕྱི་
ཕྱོགས་མིང་ཐུས་ཀྱི་ཆེད་མཁས་མན་ཏེ་ལ་པོ་མ་(M.Mandelbaum)ཀྱིས།
1900ལོར། དམངས་གཙོའི་རྒྱལ་ཁབ་ཏུ་རྩི་རུང་བ་10ཙམ་ལས་མེད་ཅིང་། དུས་
རབས་20པའི་དུས་དཀྱིལ་དུ། དམངས་གཙོའི་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཁ་གྲངས་30ལ་འཕར་
ཡོད། དེའི་རྗེས་ཀྱི་མི་ལོ་25རིང་ལ་གྲངས་ཀ་དེར་འགྱུར་བ་བྱུང་མེད། འོན་
ཀྱང་2005ལོར་སླེབས་ཆོ། འཛམ་གླིང་ཡོངས་ཀྱི་རྒྱལ་ཁབ་ 190ལས་རྒྱལ་
ཁབ་119ནི་དམངས་གཙོའི་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་གྲུ་དུ་ཕྱིན་ཡོད་པ་རེད། ཅེས་གསུངས་པ་
ནང་བཞིན་དང་། དེར་ད་དུང་ 2006ལོར་དམངས་གཙོའི་ལམ་ནས་རང་བཙན་
བྱས་ཤིང་དམངས་གཙོའི་རྒྱལ་ཁབ་ཏུ་ཆགས་པའི་མོང་ཐེ་ནེ་གོ་
རྫོང་(Montenegro, རྒྱ་ནག་སྐད་དུ་ 黑山国 ཅུ་འབོད་པ)དང་། ད་ལོ་
སྟེ་2008ལོར་རང་བཙན་བྱུང་བའི་དམངས་གཙོའི་རྒྱལ་ཁབ་ཁོ་སོ་
ལ་(Kosova)དང་། ཡང་ད་ལོར་བཀས་བཀོད་རྒྱུ་འཛིན་གྱི་རྒྱལ་པོས་སྟེ་ཁྲིད་
དེ་དམངས་གཙོར་ཕྱིན་པའི་རང་རེའི་བྱིས་མཆོས་དང་རིག་གནས་བསམ་སྟོན་རྒྱུ་
གཅིག་པ་སྟེ་འབྲུག་རྒྱལ་ཁབ་སོགས་གྲངས་ཀ་དེའི་ནང་ལ་ཚུད་ཡོད་པ་མ་རེད། དེ་
དག་བསྐྱབས་ཏེ་བརྩིས་ན་ད་ལྟའི་འཛམ་གླིང་སྒང་འདིར་དམངས་གཙོར་ཕྱིན་པའི་
རྒྱལ་ཁབ་ནི་62%ཙམ་ཡོད་འདུག དེའི་ཕྱིར། ཡོངས་ཁྱབ་རིན་ཐང་བརྩི་བའི་
དམངས་གཙོའི་ལམ་ལུགས་དེ་ནི་ཕྱིར་མི་ཚོགས་པའི་ལམ་ལུགས་ཤིག་དང་། ཡོངས་
ཁྱབ་རིན་ཐང་བརྩི་བའི་དམངས་གཙོའི་མིང་ལུགས་དེ་ནི་རྒྱལ་ཁབ་ཆེ་བའི་མིང་ལུགས་
ཤིག་ཡིན་པ་སུ་ལའང་ནམ་ལངས་ཉི་ཤར་རེད།

གང་ལྟར། གོང་དུ་སོང་བའི་ཡོངས་ཁྱབ་རིན་ཐང་སྤང་བའི་གསལ་བསྒྲགས་དེ་
དང་དེ་ལྟ་བུ་ལ་རྒྱལ་ཁབ་གང་ཅུང་ཞིག་གི་ཁྲིམས་ནང་བཞིན་གྱི་བཅན་སྤྱིང་དང་
དབང་གྲགས་མེད་ནའང་། ཐོབ་ཐང་དེ་སོགས་ནི་མི་བྱ་སོ་སོར་ཀུན་ཁྱབ་ཡོངས་སྤྱོད་
ཅིག་དང་རེ་དོགས་ཐོབ་ཤོར་མེད་པའི་གདོད་མ་ལྟན་སྟེས་གྱི་ཆོས་སུ་སོང་གཤིས།
“མི་བུའི་ཐོབ་ཐང་ནི་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་མངའ་དབང་ལས་མཐོ་” (ཏ་མེལ་གྱི་གསུང་། ཏ་
མེལ་(Vaclav Havel, 瓦茨拉夫·哈维尔, 1936-) 1993-
2002 བར་གྱི་ཅེ་ཁེ་བྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་སྤྱིང་འཛིན།) བའི་ལྟ་བ་ཆགས་ཤིང་། མི་
ཆེད་གོ་རྟོགས་སང་པའི་མི་སྒྲེར་རྣམས་དང་གནས་ལུགས་རྒྱ་འབྲས་བཅི་བའི་སྤྱིང་
གཞུང་ཀུན་གྱིས་སོ་སོའི་ཡོངས་ཁྱབ་རིན་ཐང་དེ་རྣམས་ཆོ་སྟོན་དང་ལྟན་དུ་མིག་
འབྲས་བཞིན་སྤང་བར་མ་ཟད། ལུལ་གྱུ་གཞན་དང་གཞན་ལའང་སྒྲོགས་སྤངས་དང་
སྒྲུལ་སྟེལ་བྱེད་པ་རེད། དེ་སོགས་ལས་ང་ཆོས་ཤེས་ཐུབ་པ་ནི། ཡོངས་ཁྱབ་རིན་ཐང་
དེ་ད་ལྟའི་ཆ་ལ་འགོ་བཟུང་མའི་རིགས་ཀྱི་སྤྱི་ཆོགས་ཀྱི་ཆོས་གཞི་རྩ་དང་ཆོས་རྩ་དོན་དུ་
གྱུར་པའི་རིན་ཐང་ཞིག་ཏུ་ཆགས་འདུག་པ་དེ་རེད།

ཡིན་ནའང་། འཛམ་གླིང་སྤང་འདྲིར་ད་ལྟའི་དུས་ནའང་འགོ་བཟུང་མའི་ཡོངས་ཁྱབ་
རིན་ཐང་རྣམས་སྤང་རྒྱུ་དོན་གྲུབ་ཆེས་མེད་དོན་རེལ་གཏོང་བའི་སྤྱིང་
གཞུང་དང་སྤྱིང་ཆོགས་(སྤྱིང་དོན་ཆོགས་པ་བསྟུས་པ་)ཡོད་པ་དང་། མི་རིགས་གང་
ཅུང་ཞིག་གིས་མི་རིགས་གཞན་གང་ཅུང་ཞིག་གི་ས་ཁོངས་བཅན་འཇུལ་དང་མི་
རྣམས་བསམ་བཞིན་སྟུག་ལ་སྤྱོར་བའང་ཡོད་པ་རེད། ཡང་ཁ་ལ་དམངས་གཙོ་(མི་
དམངས་དམངས་གཙོའི་སྤྱིང་དབང་སྒྲེར་འཛིན་ཟེར་བ་སོགས་)ཐོགས་ཏེ་དོན་ལ་
རང་རིགས་མ་ཡིན་པའི་གཞན་རིགས་ཆར་གཙོད་དང་། བཏང་འཛིན། དབང་དུ་
སྤྱོར་བའི་དབང་ཐེམ་སྒྲེར་གཙོད་ཀྱི་སྤྱིང་གཞུང་དང་སྤྱིང་ཆོགས་ཀྱང་མི་ཉུང་བ་
ཞིག་འདུག ཁྱད་པར་དུ་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་མངའ་དབང་ནི་མི་བུའི་ཐོབ་ཐང་ལས་ཀྱང་
ཆེས་ཆེ་བར་སྒྲོམ་སྟེ། རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་མངའ་དབང་གི་ཕྱིར་དུ་འགོ་མའི་ཡོངས་ཁྱབ་རིན་

ཐང་ལ་ཅི་མི་སྟུང་ཞིང་། དེ་དག་ཚྱོད་མཁན་དང་སྒྲོག་མཁན་ནམས་རེ་རེ་བཞིན་
དམར་གསོད་དང་ཆེག་མེད་བཟོ་མཁན་གྱི་སྲིད་གཞུང་དང་སྲིད་ཚྲིགས་ཀྱང་གང་
སར་མཐོང་ཐོས་འབྱུང་། བོད་ནམས་ནི་ཉག་ཉག་དེ་འདྲའི་གཞན་དབང་གནས་
བབ་ཏུ་ཡོད་ཅིང་། ཁྱིམ་སྲིད་ཀྱི་འདུ་ཤེས་སྤངས་ཏེ་ཡུན་རིང་ཕྱིན་པ་དང་། ས་
ཁོངས་དང་མི་རིགས། མངའ་དབང་གི་འདུ་ཤེས་མེད་པར་མ་ཟད། རང་དབང་དང་
འདྲ་མཉམ་སྟགས་ཡོངས་ཁྱབ་རིན་ཐང་གི་ལྷ་ཚུལ་དེ་བས་ཀྱང་ཡོད་མ་ཚུངས་ཕྱིར།
དེ་འདྲའི་སྒྲེར་གཙོད་སྲིད་ལྷགས་ཀྱི་དབང་རྒྱར་འོག་ཚུད་དེ་དུས་རབས་བྱེད་ཅིག་
ཕྱིན་ཡོད་པ་རེད།

སྒྱུར་བཤད་ན། འཛམ་གླིང་འདྲིར་ས་ཁོངས་དང་མི་རིགས་ཀྱི་ཁེ་ཕན་བརྩད་དེ་ཆོ་
སྟོག་བྲི་སྟོང་མང་པོ་གོད་ཆག་ཏུ་ཕྱིན་པ་ཡོད་ཅིང་། ཡོངས་ཁྱབ་རིན་ཐང་བརྩད་དེ་
ཁྱོད་ཤིང་གསོན་གྱི་འཐབ་ཚྱོད་བྱས་པའང་ཡོད་འདུག ཐོབ་ཐང་དང་རིན་ཐང་དེ་
སྟགས་བཙོན་ལེན་བྱ་ཕྱིར། མི་རིགས་མང་པོ་ཞིག་གིས་སྒྲོན་ཆད་འཐབ་ཚྱོད་ཡུན་
རིང་བྱས་མཐར་རང་དབང་གི་རྒྱལ་ས་ཟིན་པའི་རྒྱལ་ཁ་ལོན་པ་ཡོད་པ་ནང་བཞིན།
ད་ལྟར་ཟུ་མཐུད་འཐབ་ཚྱོད་བྱེད་ཀྱིན་པའི་མི་རིགས་ཀྱང་གང་མང་ཡོད་པ་རེད།
མི་རིགས་སོ་སོར་རང་དབང་འཐོབ་སྟེག་གི་སྲིད་ཀྱི་གོ་རྟོགས་སད་པའི་བྱུང་རབས་
ཀྱི་ངོས་ནས་བརྟས་ན། བོད་ནམས་ནི་རྟོགས་སད་ཆེས་དལ་ཞིང་ངེས་ཤེས་ཆེས་
འཕྱིས་ལ་སྒྲུབ་ཐོར་ཆེས་སྡེ་བ། ཤིན་ཏུ་རྗེས་ལ་ཕྱིན་པའི་རིགས་ཤིག་སྟེ། སྲིད་ཀྱི་གོ་
རྟོགས་སད་སྡེ་བའི་མི་བུའི་རིགས་དང་བསྐྱར་ན། བོད་ནམས་ནི་དབང་རྒྱལ་གྱི་སྟེན་
སྟགས་ཇི་བཞིན་སོང་འདུག།

དེ་ལྟར་ནའང་། ཕྱི་སྒྲིན་ལ་ནང་མ་སྒྲིན་པ་ལྟ་བུའི་མི་རིགས་སམ། ཁྱོན་ཡོངས་ནས་ནི་
ད་དུང་རང་བྱུང་གི་མི་བུ་ནས་སྒྱུ་ཚྲིགས་ཀྱི་མི་བུ་ལ་ཆགས་མེད་པའི་མི་རིགས་
འདིས། དུས་རབས་ཉེར་གཅིག་པའི་དུས་མགོར་སྟེབས་ཆོད་གཞོད་རང་དབང་དང་

འདྲ་མཉམ་སོགས་ཀྱི་ངེས་ཤེས་རྟེན་དེ་ཐོབ་ཐང་དང་མངའ་དབང་ཚད་ཤིས་བྱུང་
བ་ནི་དགའ་དགོས་ལ་སློ་འོས་པའི་གནས་ཡིན་པ་ས་བཅད་དང་པོའི་ནང་ལ་བཤད་
སོང་བ་ལྟར་དང་། སློ་ཆེ་བ་ནི་ཆོས་དང་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་མི་ལས་ལྟ་བུའི་འཛིག་རྟེན་
ལ་འབྱམས་ཏེ་ད་རག་བར་གཉིད་ལས་མ་སང་པའི་ཚུལ་དང་། དེ་བས་ཀྱང་སང་
འབྱེས་པའི་དུས་སྐབས་འདིར། ཡོད་ཚད་གཏུམ་དབང་ཚད་མེད་ཆབ་སྲིད་ (僭主
政治) ཀྱི་གཞན་དབང་དུ་གྱུར་ཅིང་། དེ་ཆོའི་སྒྲེར་གཙོད་གཏུམ་དག་དང་ཁ་
གཏད་བཅག་སྟེ་མངའ་དབང་དང་ཐོབ་ཐང་ཚད་དུས། སྟོད་བཅུད་ཆེ་སྟོག་ཁྲི་མ་
འབུམ་གྱི་རིན་དོད་མི་འདོད་བཞིན་འབུལ་དགོས་འདུག་པ་འདི་ཤིན་ཏུ་རབ་ཏུ་
ཆེས་ཆེར་ཡིད་སློུ་བའི་གནས་རེད།

ད་ནི་འུ་ཆོས་ལྷ་མ་རྣམས་ཀྱིས་ཤེས་མ་འདོད་པའི་རྒྱན་ཤེས་གང་མང་ཞིག་ངེས་པར་
དུ་ཤེས་དགོས་པའི་དུས་ལ་བབས་འདུག་སྟེ། ལོ་རྒྱུས་ཕྱིར་རྟོག་དང་། རིག་གནས་
དགག་སྒྲུབ། ཆབ་སྲིད་ངེས་ཤེས། འཆོ་གནས་ཐབས་སྒྲུལ་སོགས་ལ་བསམ་གཞིག་
དང་ཤེས་རྟོགས་བྱ་བ་གལ་ཆེན་པོ་རེད། དེ་ལས་སྐབས་སུ་བབས་པ་ནི་ཆབ་སྲིད་
ངེས་ཤེས་ཀྱི་ཆ་ཤས་ཤིག་སྟེ། དབང་མཐའ་རིང་ལུགས་དང་སྒྲེར་གཙོད་རིང་ལུགས་
ཀྱི་གནས་ཚུལ་གང་རུང་ཞིག་ཤེས་དགོས་པ་དེ་རེད། ལྷ་མ་རྣམས་ཀྱིས་“གོང་མ་”ཞེས་
འབོད་པ་དང་མང་ཆོགས་པལ་གྱིས་“གོང་མ་ཆང་”ཞེས་འབོད་པ་ནི་དོན་གྱིས་
གཅིག་ཆོད་སྒྲེར་གཙོད་(独裁专制) དང་དབང་མཐའ་སྒྲེར་གཙོད་རེད་དེ།
འདིར་གནད་སྟོན་ཕྱིར་ཁུང་ཟད་བཤད་ན།

དབང་མཐའ་སྒྲེར་གཙོད་རིང་ལུགས་ཀྱི་ཁྱད་ཆོས།

དབང་མཐའ་སྒྲེར་གཙོད་རིང་ལུགས་ནི་རྒྱ་ཡིག་ 极权专制主义 ཞེས་པའི་
འགྲུར་ཏེ། དེ་ནི་དབང་མཐའ་རིང་ལུགས་དང་སྒྲེར་གཙོད་རིང་ལུགས་ཀྱི་བསྒྲུས་

ཆོག་ཡིན། འགྱུར་གཞན་དུ་དབང་སྤེམ་རིང་ལུགས་སུ་འང་མཐོང་བའི་དབང་མཐའ་
རིང་ལུགས་ཞེས་པ་ནི་དབང་ཆ་ཐམས་ཅད་གཅིག་དུ་བསྐྱུས་ཤིང་བརྒྱུམས་ཏེ་
བཟླམས་ནས་མི་བྱ་གཅིག་དང་ཆོགས་པ་གཅིག་གང་རུང་གིས་སྒྲེར་གཙོད་བྱེད་པའི་
བསམ་སྒྲོ་དང་ལྟ་གྲུབ་བཅས་རིང་ལུགས་དང་ལྡན་པའི་དེང་རབས་སྤིང་ལུགས་རིགས་
ཤིག་རེད། སྤིང་ལུགས་གང་དེ་ལ་ནི་གཅིག་དུ་བསྐྱུས་པའི་དབང་ཆ་གང་དེས་མི་
རྣམས་ཀྱི་ལུས་ངག་ཡིད་གསུམ་ཐམས་ཅད་བཟླམས་ཤིང་སྤྱི་ཆོགས་ཀྱི་ལ་པོར་མ་ཁྱབ་
པ་མེད་པ་ཞིག་རེད། དབང་མཐའ་རིང་ལུགས་ཀྱི་སྤིང་གཞུང་གིས་ཆབ་སྤིང་དང་
དབལ་འབྱོར། རིག་གནས་ཀྱི་ལས་སྒོ་ཀྱན་ལ་སྒྲེར་གཙོད་བཏང་འཛིན་བྱེད་པར་མ་
ཟད། ད་དུང་མི་རྣམས་ཀྱི་སྒོ་གྲོས་དང་དད་པ་ལའང་བཏང་འཛིན་བྱེད་ཅིང་། དེ་
ཡང་དྲག་ཤུལ་ལ་བརྟེན་ནས་བཙན་དབང་སྐྱུར་བའི་དབང་མཐའ་སྤྱང་བ་ཞིག་གོ།
སྒྲེར་གཙོད་རིང་ལུགས་ཞེས་པ་ནི་དབང་སྐྱུར་པ་རང་ཁོ་ནའི་འདོད་པ་ལྟར་བརྒྱུ་ཁ་
གཅིག་གཙོད་ཀྱིས་ཡོད་ཚད་ཁ་ལོ་སྐྱུར་བའི་ལྟ་གྲུབ་དབང་བཙན་པ་ཞིག་ལྟེ་དེ་
གཉིས་བསྐྱུས་པས་དབང་མཐའ་སྒྲེར་གཙོད་དུ་གྲུབ་པོ།

དེ་ལ་རྒྱ་ནག་གི་མཁས་པ་ཆེན་པོ་དུའུ་ཏིས་ཁྱད་ཆོས་ཉི་ཤུ་བཟངས་པ་ནི།

1. རྒྱལ་ཁབ་རིང་ལུགས་ཀྱི་སྒོ་སྤང་གུ་དོག་པོ་གང་དེ་ཆོས་ལུགས་དད་པའི་ཚད་
དུ་བརྒྱུན་པ།
2. དམག་དཔུང་བཞིན་ཆ་གཙུན་ཆེ་བའི་སྤིང་ཆོགས་ཤིག་གིས་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་སྤིང་
དབང་འཛིན་པ།
3. སྤིང་གཞུང་ལ་མི་མཐུན་སྒྲོག་པའི་བསམ་འཆར་ཡོད་རྒྱ་བཙན་སྤེམ་གཏན་
འགོག་བྱེད་པ།
4. ཆོས་ལུགས་དད་པ་ནི་རྒྱལ་ཁབ་རིང་ལུགས་ཀྱི་དད་པ་ལས་དམན་པ་བཟོ་བ།

5. “གཙོ་འཛིན་”ལྟ་བུ་བཀུར་བ་དང་། དེ་ཉིད་དང་ཡུལ་ཀུན་ལས་མཆོག་ཏུ་ཆོས་
པ།
6. དཔྱིད་ཤེས་དང་ཤེས་བྱ་ལ་སྒྲིལ་བའི་ལས་སྤེལ་བ་དང་། ཤེས་དམན་གྱི་མང་
ཆོག་ས་ལ་ཁ་གསལ་དང་མགོ་སྐོར་གཏོང་བ། ཟོལ་མེད་དྲང་གཞག་གི་བསམ་སྒོ་
ལ་ཉེས་ཆད་དུག་པོ་གཙོད་པ།
7. དཔེ་ཆ་མེད་བསྐྱེད་བཟོ་བ་དང་། ལོ་རྒྱུས་དང་ཚན་རིག་ལས་བྱུང་བའི་བདེན་
པ་ལ་ལོག་འབྲེལ་བྱེད་པ།
8. བདེན་པ་ཁོ་ན་འཆོལ་བའི་ཚན་རིག་དང་ཤེས་རིག་ཅིས་མེད་གཏོང་བ།
9. ཚོད་སྤོང་རྩད་བསྐྱར་གྱི་ཆབ་དེ་ཉམ་ཤེད་བཅན་ཆོད་ཀྱིས་བྱེད་པ་དང་། སྤིང་
ཆོག་ས་ཀྱིས་གསར་འགྱུར་ལ་བཏང་འཛིན་བྱེད་པ།
10. མི་དམངས་རྣམས་རིག་གནས་དང་བརྒྱུ་འབྱེད་ཐོས་མེད་ཁེར་རྒྱུ་དུ་འཕྱད་
པ་དང་། བྱི་བྱོག་ས་ཀྱི་དངོས་ཡོད་གནས་ཚུལ་ཤེས་རྟོགས་མེད་པའི་རྒྱ་
འདེབས་པ།
11. སྤིང་ཆོག་ས་ཀྱིས་སྤྱི་རྒྱུ་ལ་དང་རིག་གནས་ཡོད་རྒྱ་ལ་དབང་སྤྱར་བ།
12. ཆབ་སྤིང་གྱི་འདུན་མོས་གཏོར་བསྐྱེད་བྱེད་ཅིང་། ཟོལ་སྤྱོར་དང་རྩ་བཟང་
གིས་མི་དམངས་མགོ་སྐོངས་པར་བྱེད་པ།
13. སྤིང་གཞུང་གིས་འཆར་གཞི་དང་བཅས་ནས་ཉེས་མཛོད་བསྐྱར་སྤྱོར་བ།
14. མི་དམངས་སྐྱུ་ལོ་སྤོང་གིས་“མི་དམངས་སྤྱི་དབྱེད་”ལྟ་བུ་བཀུར་བ་དག་ལ་མ་
ཉེས་ཁག་གཡོགས་དང་མནར་གཅོད་སྤྱུག་པོ་གཏོང་བ།

15. དུ་ཤོད་ཆོས་ཅན་གྱི་ལྷགས་ཐག་ལག་སྒྲེལ་བྲིམས་ལྷགས་སྒྲར་གསོ་བྱས་
ཏེ་མི་དམངས་སྤྱི་དགྲ་འདུ་བཀགས་པ་གང་གི་ཉེ་དུ་དང་བཅས་པར་ལྷ་
ཕྱོགས་འཆང་བ།
 16. རྣམ་ཞག་རྒྱན་གཏན་གྱི་དམག་འབྲུག་གྲ་སྒྲིག་གིས་མི་དམངས་ཐམས་ཅད་
དམག་དོན་ཅན་དུ་བཟོ་བ།
 17. ཐབས་ངན་ལྷ་དགུ་སྤྱད་དེ་མི་གངས་ཇེ་མང་དུ་གཏོང་བ།
 18. ལས་བཟོ་གཤམ་རིམ་གྲིས་མ་རྩ་རིང་ལྷགས་ལ་གསར་བཞེ་བྱས་པ་གང་སར་
བྱང་བྱལ་དུ་སྤྱོད་བ།
 19. བཟོ་པས་བཟོ་མཆོམས་འཛིག་པ་དང་མོལ་གཏམ་གཏོང་བ་གཏན་འགོག་
དང་། ངལ་རྩལ་ལས་འགུལ་གང་ཡང་རྩ་གཏོར་གཏོང་བ།
 20. བཟོ་ཁིང་ཆོང་ལས་བཅས་ལས་རིགས་ཀྱན་ལ་དབང་རྒྱར་ཆོགས་པའི་གཙོ་
འཛིན་གྲིས་ཁ་ལོ་རྒྱར་བ་བཅས་སོ།
- དུའུ་ཉིས་ཨ་རིའི་ཆབ་སྲིད་རིག་པ་མཁན་ཞིག་གི་ལྷ་བ་ཕྱོགས་བསྐྱུས་གྲིས་དབང་
མཐའ་སྒྲེར་གཙོད་རིང་ལྷགས་ཀྱི་བྱང་ཆོས་ཉེ་ཤུ་ཅུ་བབྲངས་འདུག་པ་འདི་ནི།
- 1941ལོར་ཨ་རིའི་སློབ་ཆེན་ཞིག་དུ་གཏམ་བཤད་གནང་སྐབས་གསུངས་པ་དང་།
དུས་དེ་ཙམ་འཛམ་སྐྱིང་སྐང་གི་དབང་མཐའ་སྒྲེར་གཙོད་རིང་ལྷགས་ཀྱི་བྱང་ཆོས་
རྣམས་དེ་ལྟར་དུ་ཡོད་ཆོད་རེད་ལ། ལྷ་དུས་ཀྱི་དབང་གིས་བྱང་ཆོས་འགའ་རེ་
འགྱུར་བ་བྱང་བའང་ཡོད་དེ། དཔེར་ན་“ཐབས་ངན་ལྷ་དགུ་སྤྱད་དེ་མི་གངས་ཇེ་
མང་དུ་གཏོང་བ”ལྷ་བྱ་བྱེ་བྱེར་“ཐབས་ངན་ལྷ་དགུ་སྤྱད་དེ་མི་གངས་ཆོད་འཛིན་
བྱེད་པ”ལྷེ་འཆར་ལུན་བྱ་སྒྲེའི་བྲིམས་བཟོས་ཡོད་པ་ལྷ་བྱ་རེད། གང་ལྟར་སྒྲེར་
གཙོད་སྤྱད་ལྷགས་གང་ལའང་བྱང་ཆོས་དེ་དག་ཏུ་ལམ་ཆང་བ་ཞིག་ཡིན་ཆོད་དོ།

དེ་བཞིན་དུ་དབང་མཐའ་སྒྲེར་གཙོང་རིང་ལུགས་ཀྱི་དབང་སྒྱུར་བྱུང་ཆོས་བྱུག་ཏུ་
བསྐྱུ་བའང་ཡོད་དེ།

1. མི་བྱ་རེ་རེ་ངེས་པར་དུ་གྲུས་རྗེས་འབྲང་དགོས་པའི་དཔོན་སའི་འདུ་ཤེས་
འཛིན་ལྷངས་ཤིག་ཡོད་པ།
2. མང་ཚོགས་རང་བཞིན་གྱི་སྲིད་ཚོགས་གཅིག་ལས་མེད་པ།
3. སྲིད་ཚོགས་སམ་གསང་བའི་ཉེན་རྟོག་པས་འཛིགས་ཅུང་དབང་སྒྱུར་བྱེད་
པ།
4. མང་ཚོགས་ཀྱི་གསར་འགྱུར་བརྒྱུད་ལམ་སྒྲེར་ཟེམ་བྱེད་པ།
5. དང་རབས་ཀྱི་མི་བྱའི་ལུས་སེམས་བཀག་ཐྱོམ་བྱེད་པའི་ཐབས་རྒྱལ་མང་པ།
6. དཔལ་འབྱོར་ཤིལ་པོ་དབྱུག་གཞུང་གིས་བཏང་འཛིན་དང་ཁ་ལོ་སྒྱུར་བ་
བཅས་སོ།

གོང་གསལ་བྱུང་ཆོས་རྒྱས་བསྐྱུས་དག་ནི་ཁྱེད་ཚོར་སྤོང་བ་ཟབ་པས་འགྲེལ་བཤད་མི་
དགོས་པའི་ཆོད་རེད། དབང་མཐའ་སྒྲེར་གཙོང་རིང་ལུགས་ལ་བྱུང་ཆོས་དེ་ཙམ་
ལས་མེད་པ་ཡིན་ནམ་ཟེར་ན། ཅི་ལ་ཡིན་ཏེ་སྒྲེར་གཙོང་ཆབ་སྲིད་ལ་དོ་སྣང་དང་
ཞིབ་འཇུག་བྱེད་མཁན་ནམས་ལ་མི་རེར་དབྱེ་བསྐྱུ་བྱེད་ལྷངས་རེ་ཡོད་ཀྱང་སྲིད། ཁོ་
ཚོས་མ་གཞི་ནས་“ལུགས་རྒྱུང་རིང་པོའི་དམིགས་འབེན་ལ་དོ་སྣང་མི་བྱེད་པར་
འཕྲལ་སེལ་ཙམ་ལ་དོ་སྣང་བྱེད་པ་དང་། རན་རྟགས་བཙོས་པ་ཙམ་ལས་ན་རྒྱུན་ངོ་
མ་མི་བཙོས་པ། གསར་འགྱུར་ཡག་གསལ་སྒྲེལ་བ་ལས་ངན་པ་མི་སྒྲེལ་བར་མ་ཟད། ཐ་
ན་དོན་དངོས་ལ་འབྱོག་བརྗོད་དང་རྒྱན་གཏམ་ཤོད་པ། མི་དམངས་ཀྱི་ཁེ་སེམས་ལ་
ལྷུང་ནས་སྒྲེར་གྱི་ཁེ་སེམས་གཉེར་བ” (འབའ་པ་ལུན་ཚོགས་དབང་རྒྱལ་གྱི་《བོད་
མི་གསར་བརྗེ་པ་ཞིག》 ལས་བྲངས།) དང་། ཁོ་ཚོ་“ཟང་ཟིང་ལ་དགའ་བ། སྐྱེ་འཆོས་
ལ་དགའ་བ། བརྟོད་བསྐྱེད་ལ་དགའ་བ། གྲུན་ཀ་འཆོལ་བར་དགའ་བ། རྟོག་བྲ་

བཟོ་བར་དགའ་བ། གང་བྱང་རྩུང་རྟེན་ལ་དགའ་བ་བཅས་”(《ཡིག་འབྲུ་ཁྱི་བདུན་
གྱི་སྟན་ཞུ》 ལས་དྲངས།) གྱི་ཕྱིར་བྱང་ཆོས་ཐམས་ཅད་རྣམ་གྲངས་ཅི་རིགས་སུ་བསྟུ་
བ་དགའ་མོད། ངས་འདི་ནས་བྱ་ཆོའི་སྤྱོད་བའི་ངོས་ནས་བྱང་ཆོས་གཉིས་སྟོན་པ་
རྒྱལ་འདོད་དེ། གཅིག་ནི་སྒྲེར་གཅོད་དབང་སྒྱུར་པས་མི་བྱ་སྒྲེར་གྱི་མགོ་གཞོན་པ་
དང་། ཅིག་ཤོས་ནི་དབང་སྒྱུར་པ་རང་རིགས་མ་ཡིན་པའི་རིགས་རྒྱུད་གཞན་དག་
ཆར་གཅོད་གཏོང་བ་དེའོ།

སྒྱུག་འཛིན་པས་སྤྱོད་བ་ཟབ་པ་རྒྱ་མཚན་དུ་བྱས་ནས། དབང་མཐའ་སྒྲེར་གཅོད་
རིང་ལུགས་ཀྱི་བྱང་ཆོས་དག་རྣམ་གྲངས་ལྟ་ལ་བསྟུས་ཏེ་འདི་ལྟར་ཡིད་ལ་འཛིན་
བདེ་བར་བྱེད་ཀྱི་ཡིན་ཏེ། གཅིག་ནི་ཆོགས་གཅིག་ལུགས་གཅིག་གི་རྩ་དོན་ཅན་ཡིན་
པ་དང་། གཉིས་ནི་མི་སྒྲེར་མགོ་གཞོན་གྱི་རང་བཞིན་ཅན་ཡིན་པ། གསུམ་ནི་ངག་རྒྱ་
དམངས་འཛོམས་ཀྱི་སྤྱི་རྒྱས་ཅན་ཡིན་པ། བཞི་ནི་དྲག་ཤུགས་དབང་སྒྱུར་གྱི་བྱང་
ཆོས་ཅན་ཡིན་པ། ལྟ་ནི་གཞན་རིགས་ཆར་གཅོད་ཀྱི་ཉམས་པ་ཅན་ཡིན་པ་བཅས་སོ།

དེ་ལས་དྲང་པོ་ནི། ཆོགས་པ་དང་ཤོག་སྟེ་གཞན་དག་སྤྱི་དབང་བདག་སྤྱོད་ལ་
འབྱུག་པའི་གོ་ཐོབ་མི་སྒྲེར་ཞིང་ཆོགས་པ་གང་རུང་གཅིག་གིས་ཆབ་སྤྱིད་སྒྲེར་
གཅོད་བྱེད་པ་དང་། དེས་ཀྱང་མི་བྱ་སོ་སོས་གུས་བརྩེ་དང་རྗེས་འབྲང་མི་བྱེད་ལུ་
མེད་ཀྱི་འདུ་ཤེས་འཛིན་སྟངས་སམ་གཞུང་ལུགས་སྟེ་གཅིག་རྒྱལ་མཚན་དུ་འཕྱར་
བའམ། ཆོགས་པ་དེ་ཉིད་མ་གཏོགས་ཆོགས་པ་གཞན་རྒྱ་སྟོན་པ་དང་ལྟ་གྲུབ་གཞན་
རྒྱ་སྟོན་པ་སྟེ། ཆོགས་པ་གཅིག་དང་རིང་ལུགས་གཅིག་གིས་དབང་ཆ་ཐམས་ཅད་
སྒྲེར་སྟེ་མ་བྱེད་པའི་རྩ་དོན་ཅན་ལ་ཟེར། དཔེར་ན། ཆོགས་པའི་དབང་དུ་བཏང་བས་
ན་ཅི་ཆོགས་པ་དང་། ལྷ་ཤི་སི་ཆོགས་པ་དང་། ལུ་མོང་ཐོན་སྤྱོད་ཆོགས་པ་ལྟ་བུ་
དང་། འདུ་ཤེས་འཛིན་སྟངས་སམ་ལྟ་གྲུབ་ཀྱི་དབང་དུ་བཏང་བས་ན་ཅི་རིང་ལུགས་
དང་། ལྷ་ཤི་སི་རིང་ལུགས་དང་། མར་ལེ་རིང་ལུགས་སོགས་རྩ་དོན་དུ་བྱེད་པ་སྟེ་དེ་

དག་གིས་རང་དབང་རིང་ལུགས་དང་མི་སྒྲིལ་རིང་ལུགས་སོགས་ལྟ་གྲུབ་གང་ཡང་
འབྱར་འཛུལ་དང་རྒྱ་སྒྲུབ་པ་ལྟ་བུའོ།

གཉིས་པ་ནི། མི་བྱ་སྒྲིལ་གྱི་ཐོབ་ཐང་དང་ཁེ་དབང་རྣམས་སྤང་མེད་རྟོག་བརྩིས་
བྱེད་ཅིང་། མི་བྱ་རང་མཚན་པ་རྣམས་རྒྱལ་ཁབ་དང་མི་རིགས། གྲལ་རིམ་སོགས་སྤྱི་
མཚན་གྱི་བཅའ་ལྟར་དང་འབྲུལ་འཁོར་ལྟ་བུར་སྤྱོད་པའི་རང་བཞིན་ཅན་ཡིན་པ་སྟེ།
དེ་ལྟར་བྱེད་དོན་ནི་ཁོ་ཚོའི་སྲིད་དབང་ལ་གཞི་དོགས་པས་རེད། དཔེར་ན། གྲུང་
ཏུ་མི་རིགས་ཟེར་བ་དང་། འབྲོར་མེད་གྲལ་རིམ་ཟེར་བ་དང་། མི་དམངས་ཟེར་བ་
དང་། སྤུན་མོང་ཟེར་བ་ལ་སོགས་ཀྱི་ཕྱིར་དུ་མི་བྱའི་ཆོ་སྲོག་གྲུང་ལུང་བཞིན་འདོར་
དགོས་པར་བྱུང་སྟོག་ཅིང་། མི་བྱ་སྒྲིལ་གྱི་ཐོབ་ཐང་ཅིས་མེད་དང་རང་དབང་ཙམ་
བསྐྱུག་གཏོང་ངོ་།

གསུམ་པ་ནི། མི་རྣམས་ཀྱི་བསམ་སྒྲོལ་ལ་དང་འདྲུ་ཤེས་བརྟུན་པའི་རང་དབང་
མེད་པར་བཟོ་བ་སྟེ་དག་རྒྱ་སྒྲུབ་པ་དང་། གསར་འགྱུར་དང་བརྟུན་འཕྲིན། ཡིག་
རིགས་སོགས་ཀྱི་ལམ་ནས་དབང་སྤྱད་ཆོགས་པ་གང་དེའི་ཡོན་ཏན་དང་གྲུབ་འབྲས་
བརྟུན་པ་མ་གཏོགས། ཕྱི་རོལ་གྱི་དངོས་ཡོད་གནས་ཚུལ་མང་ཆོགས་ཀྱིས་ཤེས་
ཐབས་མེད་པའི་སྒྲིལ་སྒྲུབ་དང་གཏན་འགོག་བྱེད་ཅིང་། རྒྱུང་བརྟུན་འཕྲིན་དང་
ཆོགས་པར་སོགས་གསར་ལམ་ཁག་ཐེ་བའི་གཏན་བརྟུན་སྤྱི་ཕྱོགས་ཀྱན་ཏུ་རྒྱན་
གཏམ་སྤེང་བར་བསྐྱེགས་ཏེ་མི་རྣམས་མགོ་འཛུལ་ཤིང་མོངས་པར་བྱེད་པའི་སྲིད་
རྒྱུ་མངོན་བསྐྱེགས་གཏོང་བ་ལ་གོ། དཔེར་ན། སྤྱི་ཆོགས་རིང་ལུགས་ཟེར་བ་དང་།
སྤུན་མོང་ཐོན་སྐྱེད་རིང་ལུགས་ཟེར་བ་དང་། འབྲོར་མེད་གྲལ་རིམ་སྲིད་དབང་སྒྲིལ་
འཛུལ་ཟེར་བ་དང་། མིའི་རིགས་ཡོངས་རྒྱུགས་བཅིངས་པ་ལས་འགྲོལ་ཟེར་བ་སོགས་
བསྐྱེད་བྱེད་ཆེ་བའི་སྤྱི་བསམ་དང་སྤྱོད་གཏམ་མང་བ་ལྟ་བུའོ།

བཞི་པ་ནི། དབང་སྤྱད་ཞེས་པ་སྒྲིལ་གཙོད་པ་དང་སྒྲིལ་གཙོད་སྲིད་གཞུང་ཁོ་ན་ལ་
སྤྱོད་པ་མ་གཏོགས་དམངས་གཙོའི་ལམ་ལུགས་ལ་མི་སྤྱོད་པའི་ཐ་སྣང་ཅིག་རེད། ཁོ་

ཆོའི་སྐལ་རྒྱན་ནི་དག་སྦྱོང་ལ་མྱོངས་དང་བྱེད་ཅིང་། འཐབ་ཚུད་མཚན་ཉིད་རིག་
པའི་བསམ་སྒྲུབ་ཁོག་བསྐྱམས་ཏེ་གཤེད་གཏུམ་ལ་བརྟེན་ནས་བཅན་གྱིས་དབང་
སྦྱར་བ་སྟེ། མང་ཚོགས་རྣམས་ཆབ་སྲིད་ཟེར་བའི་དབང་གྲགས་ཀྱི་མངའ་འོག་ཏུ་
འཛིགས་སྒྲག་གིས་འཛོལ་བར་བྱེད་པ་དང་། དག་པོ་སྦྱོང་པས་མི་རྣམས་ཟིང་ཟིང་བཟོ་
ཞིང་ཨར་ལ་གཏོད་པའི་འཛིགས་སྦྱུལ་རིང་ལུགས་དང་རྒྱལ་ཁབ་འཛིགས་སྦྱུལ་རིང་
ལུགས་ཀྱི་མཚན་གཞིར་གྱུར་པའི་བྱུང་ཚེས་ཅན་ལ་ཟེར། སྒྲེར་གཙོད་དབང་སྦྱར་
པས་ར་བསད་ན་ལུག་འདར་བའི་དཔེ་ལྟར་བཟོས་པ་དཔེར་ན། ས་ཞིང་བཅོས་སྦྱར་
ལས་འགྲུལ་དང་། བཟོ་ཚོང་བཅོས་སྦྱར་ལས་འགྲུལ། ཚོས་ལུགས་བཅོས་སྦྱར་ལས་
འགྲུལ། གཡས་སྐོལ་ལས་འགྲུལ། མཚོང་སྦྱོང་ཆེན་མོའི་ལས་འགྲུལ། རིག་གནས་
གསར་བརྗེ་ཆེན་མོའི་ལས་འགྲུལ་སོགས་ལས་འགྲུལ་རབ་དང་རིམ་པའི་ནང་ལ་
དམར་གསོད་དང་། རྒྱུན་འདས། རང་ཤི་རྒྱག་པའི་མཐའ་ལ་དེད་པའི་མི་འབོར་བྱེ་
བ་མང་པོ་ཡོད་པར་བཤད་པ་ལྟ་བུའོ།

ལྷ་པ་ནི། སྒྲེར་གཙོད་པས་རིགས་རྒྱུད་བྱུང་འཕགས་སྤྱོད་བ་དང་རང་ལྟ་མཚོགས་
འཛིན་བཅངས་ནས་དམག་དཔུང་དང་། གསང་སྒྱུལ། དག་ཆས་ཉེན་རྟོག་པའི་
མཚོན་ཆ་སྦྱང་དེ་རང་མ་ཡིན་པའི་རིགས་རྒྱུད་གཞན་དག་དག་པོའི་ལམ་ནས་རྩ་
བརྒྱག་དང་ཆིག་མེད་བཟོ་བར་མ་ཟད། རིག་གནས་དང་། སློབ་གསོ། སྤྱི་འགོག་
དབུལ་སྦྱོར། ལུག་སྦྱོབ། དབྱེན་དཀྲུག་སོགས་ཞི་བའི་ལམ་ནས་ཀྱང་གཞི་མེད་རྩ་བལ་
གཏོང་བའི་གཡོ་ཐབས་མངོན་དུ་བསྟར་བ་རེད། ཁོ་ཚོའི་དབང་སྦྱར་གྱི་ཉམས་པ་དེར་
ཚད་མེད་ཕྱིར། ཐབས་ཞི་དྲག་གཉིས་དང་། ཡུན་རིང་ཐུང་གཉིས། རྣམ་པ་མངོན་
སྟོག་གཉིས་ལས་གཞན་རིགས་རྣམས་ཁ་ཐོར་གཏོར་བཞིག་དང་ཚར་གཙོད་རྩ་
སྟོངས་བཟོས་པ་དཔེར་ན། འཇར་མན་ན་ཅི་པས་ཡ་རུ་དྲ་པ་བྲི་དྲུག་བརྒྱ་སྟོག་ཐོག་
བཏང་བ་དང་། འཇར་པན་རྩ་ཤི་སི་པས་རྒྱ་ནག་པ་བྲི་ཕྲག་མང་པོ་དམར་གསོད་
བཏང་བ། སུབ་ལེན་ཐུན་མོང་ཐོན་སྐྱེད་ཚོགས་པས་མི་རིགས་གཞན་དག་བྲི་མ་

འབྲམ་ཕ་ལམ་དུ་བརྒྱུད་པ། རྒྱ་ནག་ཐུན་མོང་ཐོན་སྐྱོད་ཚོགས་པས་བོད་དང་
བཅས་པའི་(བོད་གཅིག་ཕུ་ཁྱི་བརྒྱ་གྲངས་བརྒྱལ་བ་ལོངས་སྤྱད)མི་རིགས་བསད་
བསད་བཟང་ལས་འདས་པ་དང་། ཐབས་ངན་ལྷ་དགུས་རང་འདྲར་བརྒྱུར་བའང་
གྲངས་མེད་ཡོད་པ་ལྟ་བུའོ།

དབང་མཐའ་རིང་ལུགས་ཀྱི་ཁྱད་ཏུགས་ནི་རྣམ་གྲངས་ལྡ་ལ་རྩ་བ་ནས་བསྐྱེ་
ལུས་མོད། ཁོ་བོས་གོང་གི་ཆབ་སྲིད་ཞིབ་འཇུག་པ་དག་གི་དབྱེ་བསྐྱེ་ལ་ཟུར་ལྟ་བུས་
པ་ལས་བསྐྱེ་རུང་བ་རྣམས་གཅིག་དུ་བསྐྱེས་ཏེ་རྣམ་གྲངས་གསུམ་(དང་པོ་དང་
གསུམ་པ། བཞི་པ་བཅས་)སོར་བཞག་དང་། ཁྱད་པར་དུ་སྤྱོད་བ་རྒྱ་མཚན་དུ་བྱས་
ནས་དབང་མཐའ་སྒྲིལ་གཅོད་རིང་ལུགས་ཀྱི་ཐུན་མོང་རང་བཞིན་ལ་གཞིགས་ཏེ།
རྣམ་གྲངས་གཉིས་(གཉིས་པ་དང་ལྡ་པ།)སྤྱོད་པ་བརྒྱབ་པར་བཙོམས་པས་རྣམ་
གྲངས་ལྡ་རུ་བསྐྱེས་ཏེ་བཞུན་པ་ནི་ཡིད་ལ་འཛིན་བདེ་ཕྱིར་ཚམ་ཡིན། གང་ལྟར་མི་
བསད་ཁྱུ་སྤྱོད་ལ་འཛིན་བག་བྱལ་ཞིང་གཤིན་རྗེ་གཤིད་མའི་སྐུལ་པ་བཀྲེས་པ་ལྟ་
བུས་མཚན་པའི་ཁྱད་ཚོས་དེ་རྣམས་ནི་དབང་མཐའ་སྒྲིལ་གཅོད་རིང་ལུགས་ཀྱི་ཁྱད་
གཤིས་སུ་སོང་འདུག་པ་དང་། ཁོ་ཚོས་དེར་རབས་སྤྱི་ཚོགས་ནས་ཀྱང་འགོ་མའི་
ཡོངས་ཁྱབ་རིན་ཐང་ལ་ཅི་མི་སྟམ་པར་དེ་འདྲའི་སྤྱི་གཡའ་བའི་བསམ་སྤྱོད་རྩལ་མོ་
སྤྱོད་པ་ལ་བག་མི་ཚ་བ་ནི་ལུགས་དེད་ན་དབང་རྒྱུར་རུ་ཚོགས་ཀྱི་ཁེ་ཕན་དང་རྒྱལ་
ཁབ་ཀྱི་མངའ་དབང་ཟེར་བ་དག་ལས་མ་འདས།

དེའི་ཕྱིར། འགོ་བ་མི་རྣམས་མིང་དོན་མཚུངས་པའི་རང་དབང་དང་དམངས་
གཙོའི་ལམ་དུ་སྤྱོད་འགོ་ཚུགས་ནས་མི་ལོ་བརྒྱ་ཕྱག་རེ་གཉིས་ཕྱིན་པ་དང་། དབང་
མཐའ་སྒྲིལ་གཅོད་རིང་ལུགས་པ་ན་ཅོ་དང་ཕྱ་ཤི་སི་ལས་རྒྱལ་ཏེ་མི་ལོ་དྲུག་ཅུའི་
ཡུན་ཟིན་པ་དང་། ལྷག་པར་དུ་འགོ་མའི་ཡོངས་ཁྱབ་རིན་ཐང་བརྩི་འཛོག་དང་
ཕྱག་བཟུར་བྱ་ཕྱིར་《འཛམ་གླིང་མི་བུའི་ཐོབ་ཐང་གསལ་བསྐྱགས་》སྟེ་མི་

ལོ་60ཕྱིན་ནའང་། ཟུན་མོང་ཐོན་སྐྱེད་སྐྱེར་གཅོད་པས ིད་པལ་འཕྱོར་དང་སྤྱི་
ཚོགས། རིག་གནས་བཅས་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་ཐད་ཀྱི་རྒྱལ་སྤྱིའི་སྤྱི་ཆེངས་ཀྱི་ ིད་པལ་འཕྱོར་དང་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་ཐད་ཀྱི་རྒྱལ་སྤྱིའི་སྤྱི་ཆེངས་ཀྱི་

《རིགས་རྒྱུད་མཐོང་ཆུང་གི་རྣམས་པ་ཡོད་རྒྱ་སྤྱོད་པའི་རྒྱལ་སྤྱིའི་སྤྱི་ཆེངས་》 རོགས་
རྒྱལ་སྤྱིའི་སྤྱི་ཆེངས་གང་མང་ལ་མིང་ཉགས་བཀོད་བཞིན་དུ། ལ་ཉན་ཆོག་ལ་མི་
གནས་པར་ཆེངས་འགལ་བཤལ་བཞིག་བཏང་སྟེ་ལོ་རེ་བཞིན་རྒྱལ་སྤྱིའི་སྤྱི་ཚོགས་
རྣམས་གཡོ་སྐྱུས་ཡང་དང་ཡང་དུ་བསྐྱུས་ཤིང་མགོ་སྐྱོར་ཡང་དང་ཡང་དུ་བཏང་བ་
ཆིས་ཆིས་གྲངས་མེད་རེད། དེ་དང་མཚུངས་པར་དུས་རབས་21པའི་དུས་མགོ་འདྲི་
ལ། ཉམ་ཆུང་གི་བོད་རྣམས་ཀྱིས་རང་དབང་དང་འདྲ་མཉམ་རོགས་ཡོངས་བྱུང་
རིན་ཐང་ཚོད་ལེན་བྱེད་པའི་ཞི་བའི་ལས་འགལ་བཅུམས་པ་ན། མ་གཞི་ནས་དྲག་
སྤྱོད་དབང་རྒྱུར་ལ་གོམས་པ་ཁོ་ཚོས་དམག་དཔུང་དང་ཉེན་རྟོག་ དྲག་ཆས་དང་
མཚོན་ཆའི་དབང་རྒྱུར་འཕུལ་ཆས་སྤྱད་དེ། བཅོན་ཚོད་མེད་རྩོད་ལྟར་བའི་ཚུལ་
ཀྱིས་དམར་གསོད་དང་གཅར་རྒྱུད་། ཆ་གཙུན་དང་བཅོན་འཇུག་རོགས་ལུས་ཀྱིས་
མྱོང་བ་ལྟ་ཞོག་རྒྱ་བས་ཐོས་པ་ཅམ་གྱིས་ཀྱང་ན་ལུག་མི་བཟོད་པའི་ནག་ཉེས་གནམ་
གྱིས་མི་ཁེབས་པ་བཟོས་སོང་།

བོད་མིས་ཉེ་སྔོན་བཟོས་ཆིས་བྱས་པ་ལྟར་ན། ཞི་བའི་གསར་བརྗེ་འདྲིའི་ནང་ལ་
དབང་མཐའ་སྐྱེར་གཅོད་པས་བོད་མི་བརྒྱ་དང་ཉེ་བྱ་ལྷག་དམར་གསོད་བྱས་སོང་
བ་དང་། ཆིག་སྤོང་ལྷག་གར་སོང་ཆ་མེད་དུ་གྱུར་སོང་བ། བརྒྱ་དང་དགུ་བརྒྱ་ལྷག་
ཉེས་མེད་ཁྲིམས་ཐག་བཅད་སོང་བ། དྲག་སྤོང་ལྷ་བརྒྱ་ལྷག་འཛིན་བཟུང་བྱས་སོང་
ཡོད་ཅེས་པའི་བཟོས་ཆིག་གྲངས་ཀ་མཐོང་སོང་ལ། དེ་ཡི་རྗེས་སུ་དེ་ལས་མང་
པའི་གྲངས་འཕོར་མཐོང་སོང་སྟེ། བོད་མི 219ཀྱིན་འདས་སུ་སོང་བ་དང་།
1294ལ་ཆས་སྤྱོད་ཐེབས་པ། 6705འཛིན་བཟུང་བྱས་པ། 286ལ་ཁྲིམས་བཅད་

བྱས་སོང་བའི་ཚུལ་ཀྱང་མཐོང་། དེ་ཡང་རགས་ཚིས་བྱས་པ་ཙམ་ལས་གངས་ཀ་དེས་
གཅིགས་ཡིན་མིན་བཤད་དཀའ་རྒྱ་རེད་སྟེ། དེ་ནི་བོད་མི953འཛིན་བཟུང་བྱས་
ལ། 76ལ་ཉེས་ཆད་བཅད་ཟེར་བའི་དབང་མཐའ་སྒྲེར་གཅོད་པའི་ཉེ་སྤྱོད་ཀྱི་
གངས་ཀ་དང་ཉེ་བཟུང་ཆོན་པོ་འདུག་ལ། གངས་ཀའི་ཉེ་བཟུང་དེ་ད་ཐེངས་ཙམ་མ་
ཡིན་པར་སྤྱོད་མ་ནས་ཡོད་པའི་ཉེ་བཟུང་ཆོད་ཀྱི་ བོད་མིས་བཤད་ན། དེ་
སྤར་དབང་མཐའ་སྒྲེར་གཅོད་པས་བོད་མི་དམར་གསོད་དང་། བཙོན་འཇུག་ བྱིས་ས་
བཅད། གར་སོང་ཆ་མེད་བཟོས་པའི་གངས་ཀ་ས་ཡ་གཅིག་དང་ཉེས་འབྱུང་སྟེག་
ཡོད་པར་བཤད་པ་དང་། སྒྲེར་གཅོད་དཔོན་ཚུགས་ཀྱི་གསང་བའི་ཡིག་ཆ་ལྟར་ན།
བོད་མི་བསད་གངས་ཆེག་འབྱུང་མ་ལོངས་ཙམ་ཡོད་ཅེས་རྒྱ་མི་མཁས་པ་ལ་ལས་
ཚུམ་ལ་བཀོད་པ་མཐོང་དུ་ཡོད་པ་ལྟ་བུ་རེད། སྤྱོད་དང་ད་ལྟའི་གངས་ཀའི་ཉེ་བཟུང་
དེ་ཁོ་བོ་ལྟ་བུས་སྤར་བཤད་སྤྱོད་ཀྱི་བཤད་དཀའ་ནའང་། སྤྱོད་ཆད་མི་འབྱུང་སྟེག་
མང་པོ་རྒྱུན་ལས་དུ་ཤོར་ནས། བཙོན་པའི་ཕུང་པོ་སྤྱོད་མི་ཆར་བའི་གནས་ཚུལ་
ཐོན་”(《ཡིག་འབྲུ་ཁྱི་བདུན་གྱི་སྟན་ལྷུ》 ལས་དྲངས།)ཅེས་དང་། “ཅུང་ཆབས་ཆེ་
བའི་ས་གནས་ཀྱི་མི་སེར་ལ་གཅིག་བཟོས་ན། བུད་མེད་དང་རྒན་བྱིས་ཙམ་ལས་སྟེག་
མེད་པ་གསལ་བོར་མཐོང་བུལ་”(《ཡིག་འབྲུ་ཁྱི་བདུན་གྱི་སྟན་ལྷུ》 ལས་
དྲངས།)ཅེས་དང་། ཡང་“རགས་ཚིས་བྱས་ན་རྒྱ་མོ་དམར་མོ་ནས་སྐབས་དེར་བོད་མི་
ཁྱི་གཉིས་སྟེག་བསད་ཡོད་པ་འདྲ། གྲེ་ཕུར་ནས་གསོན་བོར་ཆ་རྒྱར་སྤྱོད་པ་གངས་
མ་ཟེན། གང་ལྟར་སྤྱོད་སྤྱོད་ཁྱི་ཁ་ཤས་མེད་པར་སོང་ཡོད་པ་ཐག་གིས་ཆོད་”(བྱ་མཛད་
རིན་པམས་གི་《ངའི་ས་ཡུལ་དང་ཞི་བའི་བཅེངས་གྲོལ》 ལས་དྲངས།)ཅེས་པ་
སོགས་ལ་བཟོས་ན། བོད་མིས་བཤད་པའི་རགས་ཚིས་ཀྱི་གངས་ཀ་དེ་ལོས་གཅིགས་
སྟེ་སྤྱོད་མ་མཐར་ཉེ་གངས་ཡིན་རྒྱ་རེད། གང་ཡང་མི་བསད་ཁྱི་སྤྱོད་ཀྱི་འཁོར་ལོ་
བསྐྱར་ཉེ་བོད་ཡུལ་གཤིན་ཆེའི་བཤས་ར་ལྟ་བུ་དང་། བདུད་ཀྱི་བཙོན་ར་ལྟ་བུ།

དཔྱལ་བའི་བྲིམས་ར་ལྟ་བུ། འཛིགས་སྒྲུལ་འཐབ་ར་ལྟ་བུར་བསྐྱར་ཡོད་པ་ནི་ས་ལ་
གསང་ན་གནམ་ལ་མི་གསོངས་པ་ཆགས་ཡོད་པ་རེད། དེས་ན། འདིར་རེ་རེ་བཞིན་
བཤད་ན།

བོད་ཡུལ་གཤེན་རྗེའི་བཤས་རར་བསྐྱར་ཚུལ།

བོད་ཡུལ་གཤེན་རྗེའི་བཤས་རར་བསྐྱར་ཚུལ་ནི། ལོ་ཚོས་ད་ཐེངས་ཀྱང་སྤར་སྟོལ་
བཞིན་གཡོ་ཐབས་སྤྱད་དེ་ཤེས་དམན་གྱི་མང་ཚོགས་ཚོངས་འཛོམས་བཅོས་པ་བྱུབ་
རྗེས་དང་། རྒྱལ་སྤྱིའི་གསར་འགོད་པ་རྣམས་སོ་སོའི་གནས་སུ་བསྐྱད་དེ་འཛམ་གླིང་
ཉིལ་པོའི་མཐོང་ཐོས་བསྐྱབས་རྗེས་སུ། ཞི་བའི་གསར་བརྗེ་དེ་ཉིད་ལ་ཐོག་མ་ཉིད་
ནས་“རྒྱང་གཅིག་འཕྲོག་སྟེག”ཟེར་བའི་དཀར་ས་ནག་འདེད་གྱི་ཉེས་མིང་བཏགས་
ནས་དྲག་གཞོན་གཏུམ་སྦྱོད་ལ་ཁ་གཡར་ས་དང་ཁག་དྲི་ས་བྱས་ཏེ། གསོད་གཏུབ་
འཛོམས་གསུམ་དང་རྒྱང་འཛིན་གཞོན་གསུམ་གྱི་སྟེག་སྦྱོད་ལས་སྒྲོ་རྒྱ་ཆེར་བྱེ།
གསུམ་བཅུའི་དུས་དྲན་ནས་བརྒྱུམས་པའི་ཞི་བའི་གསར་བརྗེ་འདི་བོད་ཡུལ་ཡོངས་
སུ་མེ་ཏོག་ལྟར་གཅིག་རྗེས་གཉིས་མཐུད་དུ་བཞད་དེ། སོ་སོས་དད་མོས་དང་རང་
དབང་གི་ཕྱིར་དུ་སྐད་རྒྱག་མཁན་དང་། དར་འཕྱར་མཁན། ཁྲིམ་སྐོར་དུ་བཞུད་
མཁན་ལས། སྤོང་སྟོབས་བལྟས་པས་མཐོང་རྒྱ་ཡོད་པ་དང་ཐུངས་པས་རེག་རྒྱ་ཡོད་
པའི་དབའ་བོ་དང་དབའ་མོ་ལྷག་གི་ཚོས་ཅན་རྣམས། རྒྱལ་བཞིན་དཀྱིགས་པའི་
གཤེད་མའི་དཔུང་ཚོགས་གྱི་མེ་མདའ་རིང་ཐུང་རྗེ་སྟེད་ཀྱིས་ཉེས་མེད་རི་དྲགས་
གསོད་གསོད་དང་། གཡག་བྱག་ར་ཕག་བཤའ་བཤའ། སྤན་མའི་ཕུང་བོ་གཏོར་
གཏོར་གྱིས་གོ་མཚན་ཁབ་ཅམ་མེད་པའི་མི་སེར་རྣམས་དམར་བོ་བྲག་ལ་བསྐྱེས་
ཤིང་། སྤྱ་རྒན་བན་དེ་ཟེར་ཞིང་ཨ་ལན་མེད་པ་དང་། ལུ་རྒྱུང་པ་མ་ཟེར་ཞིང་བོས་
ལན་མེད་པ། ཕ་མས་བུ་སྤྱག་ཟེར་ཞིང་བརྟ་ལན་མེད་པར་བཅོས་པ་ན། བུས་གྱི་མི་

རྣམས་བྱང་ཁོང་ཚལ་བར་གཤགས་ཀྱང་ཚ་སྤང་མེད་པའི་ཉད་ཉད་དང་། འཇིག་
རྟེན་སྐད་ཅིག་འཇིག་ཀྱང་མཚར་སྤང་མེད་པའི་ཉལ་ཉལ། འོན་ཏེ་རྟེན་པར་
བཞག་ཀྱང་གཟེར་སྤང་མེད་པའི་ཡད་ཡུད་དུ་སོང་ལ། ཁོ་ཚོས་བཅ་པོ་རྣམས་ཁྱི་རོ་
བཞིན་སྟོར། ལྷག་རོ་བཞིན་དུ། འབྲུ་རོ་བཞིན་ཐེད་ལ་བོར་བ་ལས། མི་ལྷས་རིན་
ཆེན་ཟེར་ཡང་རྩུན་གཏམ་ཉིད་དུ་བྱས་མི་ཡུལ་གསང་སྒྲིག་གི་འཇིག་རྟེན། རོ་མཚར་
བྱེ་བའི་བསྐྱུས་གཟུགས། ཆེས་མཐའ་མཚུག་གི་གཙང་སར་འབོད་པའི་བོད་ཡུལ་འདི་
དུས་རབས་ཉེར་གཅིག་པའི་གཤིན་རྗེའི་བཤས་རར་བསྐྱར་བ་ན། འཇིག་རྟེན་མི་
བྱའི་གྲོགས་དན་ར་མདའ་ལྟ་ཞོག བོད་མི་རང་གིས་བསྟེན་པའི་ཆོས་སྦྱོང་དང་སྤང་
མ། ཡུལ་ལྟ་དང་གཞི་བདག དཔའ་བོ་དང་མཁའ་འགྲོ་ཀྱང་གྲིས་ཀྱང་ཆག་ཆེ་ཉམ་
ང་བསྒྲག་པའི་འཕྲིན་ལས་མི་མཛད་པ་ལ་ཁོ་བོ་ནང་བཞིན་གྱི་མི་བྱ་དུ་བྱངས་གྱིས་
དོགས་སྦྱོང་དགག་སྐྱབ་བྱས་ཡོད་དམ། བཤད་ཚུལ་ཙམ་གྱི་གཤིན་རྗེའི་བཤས་ར་
ཟེར་བའང་བོད་ཁམས་ཉིལ་པའི་རྒྱ་ཁྱོན་ལས་ཆེ་བ་ག་ལ་ཡོད། མ་ཤེ་མ་འདས་པར་
གསོན་བཞིན་འཆོ་བཞིན་གཤིན་རྗེའི་བཤས་ར་མདོན་སྲུང་མུང་དགོས་བྱུང་བ་འདི་
ནི་ལས་དབང་ཞེས་པའི་བོད་མིའི་ཐབས་ཟད་ལྷ་ལྷག་གི་ཆོག་གིས་མ་གཏོགས་ཅི་
ལྟར་འབྲེལ། དཀར་པོའི་ཉིན་ལ་ཆོ་ངེ་མེད། རྒྱ་པོའི་མཆོན་ལ་འོ་དོད་མེད། ཡོད་
པ་ཉག་གཅིག་ནི་འདས་པོའི་ཉི་མི་དག་གི་ཅི་བྱ་གཏོལ་བྲལ་གྱིས་སྐྱབས་འཇུག་ལྷ་བ་
ཁོ་ན་རེད།

དེ་ནི་མི་ལོ་ལྔ་བརྒྱའི་ཕྱོད་ལ་མདོད་དབུས་ཁམས་གསུམ་དུ་དམར་གསོད་གྱི་འཁོར་
ལོ་བསྐྱར་བ་དང་ཅི་ཁྱད་དེ། ང་ཚོས་གཤམ་གྱི་བྱེ་བྲག་ཟིན་ཐོ་འདི་དག་གི་ཟུར་ལས་
ཀྱང་ཕྱོད་ཆད་བོད་ཡུལ་གཤིན་རྗེའི་བཤས་རར་བསྐྱར་ཚུལ་དོགས་ལུས་ཏེ། འབའ་
པ་ལུང་ཆོགས་དབང་རྒྱལ་གྱི་མི་ཆེའི་ལོ་རྒྱུས་《བོད་མི་གསར་བརྗེ་པ་ཞིག》 ལས།
“ང་བཙོན་འཇུག་བྱས་པ་མ་ཟད། ད་དུང་ངའི་གནད་དོན་ལ་འབྲེལ་ཡོད་གྱི་མིའི་
ནང་ངའི་གཙུང་པོ་སྐབ་བསྟན་དབང་ལྷག་ལོ་བརྒྱ་བཞིར་བཙོན་འཇུག་བྱས་པ་

དང་། ངའི་བཟའ་ཟླ་མཛེས་ལེགས་ལགས་ལའང་གཞོན་འཛོལ་བཏང་སྟེ་བཀོངས་པ་
དང་ཕྱ་གྲུ་ཚོ་ཡང་བཙན་འཇུག་དང་བཙན་ཤེད་ཀྱིས་ངལ་ཚོལ་སྒྱུར་བཀོད་ལོ་མང་
བྱེད་དུ་བཅུག(བྱ་ཆན་པ་ཕྱན་ཁམས་ལོ་དུག་ལ་བཙན་འཇུག་བྱས)དེར་བརྟེན་ངེད་
ཀྱི་པ་དྲིན་ཆེན་སྟོ་ར་ནང་པ་ཨ་ཤེས་ཁོང་སྟོ་སྤང་མཉམ་སྡེ་བཀྱིས་མནར་མཐར་ཡ་
ང་བའི་ངང་གྲོངས་པ་དང་ཕྱན་མཆེད་ཉེ་དུ་བཅུ་ཕྲག་ཁ་ཤས་ཀྱང་དོན་དེ་དང་
འབྲེལ་བའི་དབང་གིས་བཙན་འཇུག་བྱས་འདུག ངེད་ཀྱི་འཐབ་ཕྱོགས་སྟོ་མཐུན་
སྟོ་བས་ཕྱན་སོགས་ལའང་གཞོན་འཛོལ་བཏང་ནས་སྒྱུ་བཀོངས་པ་དང་སྟོ་མཐུན་དག་
དབང་སྒྲུལ་བཟང་བཙན་འཇུག་དང་བཙན་ཤེད་ཀྱིས་ངལ་ཚོལ་སྒྱུར་བཀོད་ལོ་ངོ་
བཅུ་དུག་རིང་བྱས་པ་རེད། ཅེས་དང་། བྱ་མདོ་རིན་བཟང་གི་སྐུ་འབྲེལ་ཟེན་ཐོ་
《ངའི་པ་ལུལ་དང་གཟབ་ཉན》 ལས་ཨ་ཁུ་ཡར་འཕེལ་གྱིས། “.....ང་བཙན་
ནས་ཐོན་དུས་ངའི་ཕྱན་ཆེ་བ་སྐུ་འབྲེལ་ཕྱག་དེའི་ཆུང་བ་སྟག་ལྷ། དེའི་ཆུང་བ་
སངས་རྒྱས་སྐུ་བས། སྤང་མོ་འབྲུག་སྟེད། རྒྱ་མོ་སྟེད་འདི་ཚོ་ཚང་མ་གོས་ནན་
ཞན(རྫོང)ལོ་གེ(ངལ་ཚོལ་སྒྱུར་བཀོད)ནང་ནས་ཤི་སོང་བྱིག་ ཕྱན་དགོ་ལྷ་ཟེར་ནི་
ཞིག་ཡོད་པ་དེ་ཀྱི་ཕུར་ནས་ཐོན་སྟོ་ར་སོགས་སྡེ་བ་གསོད་བྱེད་དུས་བསད་དང་ནི་
རེད། ད་ལྱུལ་ན་ཨ་མ་དང་སྤང་མོ་ལྷ་མོ་ཐར་གཉིས་ཀ་མ་གཏོགས་མེད་གི་ཞེས་པ་
དག་ལ་གཞིགས་ན་མང་པོ་བཤད་དགོས་མི་འདུག་སྟེ། བྱེ་བྲག་གཅིག་གིས་ཁྱོན་
ཡོངས་གཞལ་ཅུས་པ་ལྟར། དེ་ལྷ་བུའི་དུད་ཁྱིམ་ཁྱི་སྟོང་མང་པོས་གཤིན་རྗེའི་བཤས་
རའི་ཕྱག་བཟུལ་མདོན་སྐུ་མཉམ་ཡོད་པ་དེ་བཞིན་ནོ།

བོད་ཡུལ་བདུད་ཀྱི་བཙོན་རར་བསྐྱར་ཚུལ།

བོད་ཡུལ་བདུད་ཀྱི་བཙོན་རར་བསྐྱར་ཚུལ་ནི། མི་འབོར་སྔོང་སྤྲལ་མང་པོ་ཐོག་ལྷག་བཞེན་བཙོན་ལ་བསྐྱར་བ་སྟེ། ཉེས་མེད་ཀྱི་མི་རྣམས་མུ་འབྲེག་འབྲེག་དང་ཤོག་སྒྲིལ་སྒྲིལ། བགས་པ་མཉེད་མཉེད་ཀྱིས་བྲི་ཐུན་བཙོན་ལ་མངའ་གསལ་གསལ་བ་བྱ་བར་ཤིང་། ལག་སྟོན་དང་རྒྱ་སྟོན་རྒྱ་སྟོན་པ་ན་མོ་སྐྱད་དང་ལྷགས་སྐྱད་ཀྱིས་ཚབ་བྱས་ཏེ་བསྐྱབས། རྒྱ་སྟོན་ལྷན་འབྲེག་སྟོན་སྐྱར་གསལ་སྟོན་སྐྱར་སྐྱབ་ནག་པོས་མཐོང་བ་བསྐྱབས་རྒྱུ་ཤིང་དབྱུག་དང་ལྷགས་དབྱུག་སྟོན་དང་འབྲུལ་གྱི་ཁྲིམས་ཆས་སྐྱད་དེ་དཔུལ་བ་མནར་མེད་མ་གཏོགས་དེ་འདྲའི་སྐྱབ་བསྐྱལ་ཡོད་མི་མེད་པའི་ཚད་དུ་སྒྱུར་ཞིང་། ཀན་རྒྱལ་དུ་ནམ་ལངས་པ་ལྟ་བུ་དང་ཁ་སྐྱབ་བྱ་ས་བྱུང་བ་ལྟ་བུའི་དུང་རྟེན་ནི་ཅི་ཡང་མ་ཡིན་ཏེ། རྒྱུད་ཕྱི་མ་སྐྱེད་མཐའ་གྱི་ཁྲོང་པ་དག་གི་འདོམས་ལ་གཟས་ནས་བསྐྱར་ཅིང་། རྒྱུད་ཕྱི་མ་མི་སྐྱེད་པའི་བྲ་པ་དག་གི་སྟོན་ལ་གཟས་ནས་བསྐྱར་པའི་ཞེ་གནག་ཁོག་བཅངས་ཆེ་བར་མ་ཟད། “.....མི་མངའ་འདི་ཁྱོད་ཚོ་བོད་པ་ཚོ་གསོད་པར་ཆེད་དུ་བཟོས་པ་རེད། ཁྱོད་གོམ་པ་གང་བོས་ན་ངས་མི་མངའ་བརྒྱབ་ནས་གསོད་ངས་ཡིན། ད་བསད་པའི་རྒྱུ་ལྟ་རྟེན་གསལ་ཁོད་དུ་གཡུག་རྒྱ་ཡིན།.....”(ཞུ་བའ་བྲ་པ་འཛིགས་མེད་ཀྱི་སྐད་ཆ་སྟེ་ཨ་རིའི་རྒྱུང་འཕྲིན་ཁང་གི་བོད་སྐད་དྲ་བ་ལས་དྲངས།)ཟེར་ཞིང་གཤེན་རྒྱུ་ལས་མཐའ་གྱི་འཛིགས་སྐུལ་ཁྲག་སྐྱབ་ནག་སྐྱབ་བྱེད། མགོ་དང་སྐྱབ་པའི་གོ་ཚུགས་སྟེ་གནམ་ལ་དབྱངས་ཤིང་ཐོད་དང་དབྱལ་བར་རྒྱ་སྟོན་བཅགས་ཏེ་ཕྱིས་ཐང་འཛིམས་ཚུལ་ནི་སྤྱི་ཤི་དང་ན་ཅིའི་ནག་ཉེས་བརྒྱུད་པའི་སྟོན་བརྒྱན་ལས་མ་གཏོགས་མཐོང་དུ་མེད། བཙོན་ཁང་དུ་རྒྱ་མིའི་བཙོན་མ་ཆོས་ཡི་གེ་འབྲི་སྒྲིང་བྱས་ཆོག་ཅིང་། བོད་པ་ཆོས་དེ་ལྟར་བྱེད་མི་ཆོག”(འཇམ་དབྱངས་སྐྱེད་ཀྱི་《མནར་

གཅོད་ཀྱི་གོ་རིམ་ཞིག། ལས་བྲངས།) ལ། “བོད་པ་ཕན་ཚུན་བར་རྒྱ་སྐད་ལས་བོད་
སྐད་ལ་བ་ཚོག་གི་མེད་པ་རེད་ལ་.....རང་སྐད་རང་གིས་ལབ་མི་ཚོག་པ་དང་།
རང་རིགས་རང་གིས་སྒྲེང་མི་ཚོག་པ་”(འཇམ་དབྱངས་སྦྱིད་ཀྱི་《མནར་གཅོད་ཀྱི་
གོ་རིམ་ཞིག། ལས་བྲངས།) ལྟ་ཞོག ཉིན་མཆན་བསྟུང་མར་གཉིད་ཀྱི་གོ་སྐབས་
ཕྱགས་པའི་འདྲི་གཅོད་ཀྱིས་སྒྲོ་ཡི་དཔའ་སྟོབས་ཐོར་ཞིག་བཟོ་བས་ན། ལུས་ཀྱི་རྩ་
རྒྱུ་བྱལ་གསུམ་ནི་དེ་ཡི་བྲི་ཆར་ཡང་མི་དོ་བར་བཤད་ཅིང་། “ཆས་བཟོད་པར་
དཀའ་བའི་ཕྱག་བསྐལ་ནི་ལུས་པོར་མནར་གཅོད་བྱང་བ་དེ་མ་ཡིན་པར་འདྲ་
ཤིས་ཀྱི་སྤྲོད་ལ་བཅན་འཇུག་བྱས་པ་དེ་རེད་”(ཐེན་རང་གི་《ཐུག་ཡིག། ལས་
བྲངས།) ཅིས་དང་། ཐ་ན། “ཉིན་ཞིག་འདྲི་གཅོད་བྱེད་སྒྲུང་ལ། སེམས་སུ་སྒོ་བྱར་དུ་
འདྲི་ལྟར་བྱེད་པ་ལས་མདེའུ་གཅིག་གིས་བརྒྱབ་སྟེ་བསད་ན་དགའ། བྱིས་མི་དང་
སྟན་ལྟས་སེམས་སྟུག་བྱེད་མིན་ཀྱང་། ང་ལ་མཚན་ན་ཆ་ཁོ་ལ་ན་ཁོ་ལ་ལན་གཅིག་
རེད་”(འཇམ་དབྱངས་སྦྱིད་ཀྱི་《མནར་གཅོད་ཀྱི་གོ་རིམ་ཞིག། ལས་བྲངས།)
ཅས་གསོན་པ་ལས་ཤི་བ་དགའ་བར་སྟམ་པའི་དཀའ་ཕྱག་ཏུ་སྦྱོར་ཁོང་། ཏག་ཏག་
སྒོ་ཡུལ་ལས་འགོངས་པའི་མནར་གཅོད་ཀྱིས་བཅན་པོའི་སྤྲོད་སྟོབས་མི་ཟད་པའི་
དཔའ་པོ་རྣམས་དབང་ཉམས་ལ་ཆག་བཟོས་ཤིང་མང་པོ་མང་པོ་ཞིག་གི་ཆེ་ཡི་
འཕེན་པའང་རྫོགས་པར་བྱས།ཡོད་ཆད་ཡི་དྲགས་ལྟ་བུར་བྱེད་འདོད་ཀྱི་ཟས་སྒོམ་
བཅད་པའི་མནར་གཅོད་དེས་མི་རྣམས་ཤི་གསོན་གཉིས་ཀྱི་སྟེ་མཐར་དེད་ཅིང་།
སྟོགས་པས་མི་སྦྱོན་ཏེ་སྒོམ་པའི་གཏུང་བ་མ་བཟོད་པ་ན་“མི་དྲུག་ཅུ་ལྷག་གི་གཅིན་
དེ་འཐུང་མཐན་ཡང་བྱུང་སོང་།”(《བཅན་པོའི་སྤྲོད་སྟོབས།》 དེབ་དང་པོ་ལས་
བྲངས།)

སྟོགས་སྒོམ་གྱིས་ཆིག་མེད་བཟོ་འདོད་ཀྱི་བཅེ་བལ་མནར་གཅོད་བྱེད་སྟངས་དེ་
ཡང་རྫོན་གྱི་དུས་དང་ཁྱད་པར་མེད་དེ། མི་བྱ་གངས་མེད་སྟོགས་ཤི་ཐེབས་པ་ལྟ་

ཞོག་ འཇིག་རྟེན་མི་ཡུལ་དུ་གསོན་པའི་མི་རྒྱལ་ས་ལ་བགེས་ཤིང་སྟོགས་པའི་སྤྱག་
བཟུལ་གྱི་མི་ལྗེ་འབར་སྟབས། རྩོན་ཆད་ང་ཚོའི་བོད་ཁུལ་དུ་རྟ་བོད་དང་འབྲི་གཤག་
བ་སྤང་སོགས་ལ་སྤྲད་བྱའི་འབའ་ཆ་(སྤུང་རིགས་བཅག་འཕྲོས་ཀྱི་སྟོགས་རོ།——
བསྐྱར་མཆན།)དང་ཕུག་མ་(སྤུན་པའམ་སྤུན་པ་སྟེ། འབྲུ་རིགས་ཀྱི་ཕྱི་ཤུན།——
བསྐྱར་མཆན།)སོགས་ཀྱང་ཐོབ་དཀའ་ཞིང་བོ་བཅུད་ལྡན་པའི་བཟའ་ཆས་སུ་གྱུར་
འདུག། དེ་ཡང་ཟ་ཁང་གི་འགན་ཁུར་བས་མཐོང་སྤང་དུ་ཟ་མ་མང་ཙམ་ཡོང་བ་
དང་། ཉིན་གཅིག་གི་བགེས་སྟོགས་ཀྱི་སྤྱག་བཟུལ་སེལ་ཆེད། ཟ་རུང་བའི་སྤྱི་རིགས་
སྟོས་མེད་ཁར། ཟ་མི་རུང་བའི་ཤིང་ཤུན་དང་ཤིང་ཡོ། སྤྱི་རྩ་བ་དང་སྤྱི་འབྲས་
སོགས་མང་ཙམ་བཀོག་སྟེ་ལས་སྟོན་བྱས་རྗེས་འབྲུ་རིགས་ཉུང་བ་དེ་བསྐྱེད་ནས་ཕག་
སྟོ་ནང་བཞིན་སྤྲོ་ཆོབ་ཆོབ་བཟོས་ཏེ་མི་རྒྱལ་ས་ལ་ཟ་རུ་འཇུག་གི་ཡོད་ཅིང་། ཟ་ན་
འདི་ལ་ཡང་ཆོད་འཇིན་བྱས་ཏེ་ཤོད་ཁོག་རྒྱགས་ཐག་ཆོད་ཅིག་ཟ་རྒྱ་ཡོད་པ་མ་
རེད།” (《ཡིག་འབྲུ་ཁྱི་བདུན་གྱི་སྟོན་ལྟུ་ལས་དྲངས།)དེ་ལྟར་བཟོད་དཀའི་
བགེས་སྟོན་གྱི་མནར་གཅོད་ཆོད་མེད་བྱས་མཐར་བཙོན་དུ་ཡོད་པ་རྒྱལ་ས་ལ་“ར་མ་
སྟེས་” (ཆོ་རིང་དོན་གྲུབ་ཀྱི་《རྒྱང་དམར་འུར་འུར་》 ལས་ཀྱི་ཆོག)ཤིང་། དེ་ལས་
ཀྱང་ཡང་བའི་གནས་ཚུལ་བྱུང་སྟེང་བ་དཔེར་ན། “ལ་བཅུ་ང་བཅུད་ལོའི་སྤྱ་གཤི་
སྐབས་སུ་ཁོང་ནི་ལྷ་གོན་ཡིན་ལ། རྒྱན་དུ་རོ་འཁུར་དུ་འགོ་དགོས་ཟེར། ཉིན་ཞིག་
ཁོང་གི་གྲོགས་པོ་སྤྱ་གོ་ཡིས་འཆི་ལ་ཉེ་བ་ཞིག་གིས་ཁྱོད་རོ་འཁུར་དུ་འགོ་ན་ང་ལ་
མི་ཤ་ཞིག་ཁྱེར་ཤོག་ཟེར། ཐེངས་གཅིག་གཉིས་ལ་ཁོང་ཡང་མི་ཤ་ཁྱེར་ཡོང་རྒྱ་མ་
རྟེད། ཤི་བོ་དེ་ཆོ་ཡང་སྤྱ་གོས་ཤི་བ་ཡིན་པས་ལུས་རྟེང་དུ་སྤྱི་སྟོགས་ལས་ཤ་རུང་
ཙམ་ཡང་མི་འདུག། ཉིན་ཞིག་ཤ་རུང་ཙམ་ཡོད་པའི་ཤི་བོ་ཞིག་དང་ཕྲད་པས་ངས་
ཁོ་ལ་མི་ཤ་རུང་ཙམ་ཁྱེར་ནས་འོངས་ཏེ་བྱིན། སྤྱི་ཉིན་མི་དེས་ཁོང་ལ་ཁ་སང་གི་ཤ་
དེ་རྒྱང་མ་དུ་མ་བྱ་ཞིག་དང་ལྟན་དུ་གསུ་བ་བཅུག་རྗེས་ཁུ་བ་འཁུང་བས་མདང་

དགོང་ང་ལ་གཉིད་སྲིད་པོ་བྱང་ཡོང་”(《བཅན་པོའི་སྡིང་སྟོབས་》 དེབ་དང་པོ་
ལས་བྲངས།) ཞེས་པ་ལྟར་དང་། “བཙོན་མ་ལ་ལ་བཀའ་སྟོན་གྱིས་མ་བཟོད་པར་
མི་རིམ་ཐོག་ནས་ཤ་བྱེད་ཡོང་སྟེ་ཟ་ཡི་འདུག”(བྱ་མདོ་རིན་པའུ་གི་《ངའི་པ་
ཡུལ་དང་ཞི་བའི་བཅེངས་གོལ་》 ལས་བྲངས།) ཅས་པ་ལྟར་གྱི་ཟས་སྟོན་བཅད་
པས་མི་རོ་མི་ཁྲག་ཟ་བའང་མི་འཛོམ་པའི་ཚད་དུ་བསྐྱལ་པའི་ལོ་ཟླར་སྐར་ཡང་ཕྱིན་
པ་དང་བྱད་ཅི་ཡོད། འདས་སོང་བོད་མིའི་ལོ་རྒྱུས་སུ། མི་གཅིན་འཐུངས་ཤིང་མི་ཤ་
ཐོས་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཡོད་པ་ལྟ་ཞོག ཐ་ན་སྟོགས་སྟོན་གྱིས་ཤི་བའི་ཚུལ་ཀྱང་མཐོང་
ཐོས་མེད་མོད། དེང་རབས་ལོ་རྒྱུས་སུ་དེ་ལྟའི་ཉ་ལས་ཤིང་ཡང་བའི་བྱང་བ་ཡོད་པ་
ནི། ཉག་ཉག་“མི་དམངས་ལ་ཞབས་འདེགས་ལྷུ་”ཟེར་མཁན་ཚོས་བཞག་པའི་“བྱས་
རྒྱུས་”རེད།

བོད་ཡུལ་དཔུལ་བའི་བྲིམས་རར་བསྐྱར་ཚུལ།

བོད་ཡུལ་དཔུལ་བའི་བྲིམས་རར་བསྐྱར་ཚུལ་ནི།དབང་མཐའ་སྐྱེར་གཅོད་པས་ད་
ལྟ་ལ་ཐུག་གི་བར་དུ། བོད་མི་སྟན་གྲགས་ཅན་དང་། ཤེས་རྒྱ་ཅན། འཛོན་རྒྱས་ཅན།
སྡིང་སྟོབས་ཅན། དཔའ་ངར་ཅན། མིག་རྒྱང་ཅན་སོགས་མ་ཉེས་ཁག་གཡོགས་གྱིས་
སྐོར་དང་སྐོར་བྱས་ནས་བྲིམས་ཐག་བཅད་དེ་རང་དབང་སྟོགས་པ་དཔེར་ན་པཎ་
ཆེན་སྐུ་ཕྱིང་བཅུ་པས། “བོད་སྡེངས་རང་སྡེང་ལ་ཆ་བཞག་ན། དེ་ནི་སྡིང་པ་ནས་
གསར་པ་དང་། ལུན་ནག་ནས་འོད་སྟོང་ལུན་པ། ལུག་བཟལ་ནས་བདེ་སྲིད། བཟུ་
གཞོག་ནས་འབྲུ་མཉམ། དབུལ་ཕོངས་ནས་དར་རྒྱས་སུ་བསྐྱོད་པའི་འཕྱར་མཚམས་
ཤིག་དང་། ལོ་རྒྱུས་ཐོག་གཟི་འོད་འཕྲོ་བའི་དུས་རབས་གསར་པ་ཞིག་འགོ་ཚུགས་པ་
རེད།”(《ཡིག་འབྲུ་ཁྱི་བདུན་གྱི་སྟན་ལྷུ་》 ལས་བྲངས།) ཅས་སོགས་དཔང་བསྟོད་

དང་ངོ་དགའ་ཚད་ལས་འདས་པ་བརྗོད་ནའང་། ཁོང་ཉིད་མི་ལོ་བཅུ་མ་ལོངས་
ཅམ་ལ་སྤྱི་མཉམ་བཅོན་དུ་བཅུག་པས་མཆོན། རྒྱུ་པོ་གངས་མེད་ལྷགས་མེན་སྤྱིམས་
བཅད་བཅོན་འཇུག་བྱས་པ་དང་མཚུངས་པར། ད་ལོའི་ཞི་བའི་གསར་བརྗེ་འདིའི་
ནང་ལའང་ཉེ་སྔོན་བར་དུ་མི་འཕོར་ཉེས་བརྒྱ་ལྷག་ལ་སྤྱིམས་ཐག་བཅད་ཟེན་ཞེས་
བྱ་ཚོགས་གསར་འགྱུར་ལས་མཐོང་། དེ་ནི་སྒྲེར་གཙོད་པས་དབང་རྒྱུར་དམིགས་
ཡུལ་ཁོ་ནའི་ཕྱིར་དུ་བཅས་པའི་སྤྱིམས་དང་འགལ་བ་ཅམ་ཡིན་ཕྱིར། རྒྱུ་འབྲས་མེད་
པའི་ལྷགས་འགལ་སྤྱིམས་བཅད་ཀྱི་སྒྲོལ་དེའི་རྒྱན་མཐུད་པ་ཁོ་ན་རེད། སྒྲེར་གཙོད་
རིང་ལྷགས་པས་རང་ཉིད་ཀྱི་དབང་རྒྱུར་སྔ་བརྟན་འོང་ཕྱིར་སྐབས་དང་སྐབས་སུ་
ཡོངས་ཁྱབ་རིན་ཐང་དང་འགལ་བའི་སྤྱིམས་ཡིག་ལྷ་མ་ལྷ་ཚོགས་བཅའ་བ་དང་།
ཁོ་ཚོའི་སློག་འཛིན་ལྷ་བུའི་སྤྱིམས་ཡིག་དེ་རིགས་ནི་ཉག་ཉག་རང་དབང་དང་འདྲ་
མཉམ། དམངས་གཙོ་ལ་མོས་པའི་མི་རྒྱམས་ཀྱི་དཔལ་བའི་སྤྱིམས་ཡིག་ཏུ་གྱུར་འདུག
ཁོ་ཚོས་ཞི་བའི་གསར་བརྗེའི་ཁྲོད་འཛིན་བཟུང་ཐབས་པ་རྒྱམས་ཀྱི་ལུས་སེམས་ཀྱི་ན་
ལ་ཚད་ལས་འདས་པའི་ཚ་གཙུན་བཅའ་བཅའ་དང་འཛིགས་སྤང་ཡེར་ཡེར་བསྐྱལ་བ་
དང་སྒྲགས། ཅུ་འཇུགས་གང་ཡིན་དང་འཆར་གཞི་ཅི་ཡོད་འདྲི་ཁོང་། རྒྱུ་ཀྱི་མི་སུ་
ཡིན་དང་ཚོགས་པའི་གྲོགས་གང་ཡིན་ཀྱི་རྒྱུ་བཅད་པ་རེ་རེར་འབྲས་བུ་ཅི་ཡང་མ་
ལོན་པ་ན། དཔལ་བའི་སྤྱིམས་ཡིག་གང་ཅུང་ཞིག་ལས་དོན་ཚན་གང་ཅུང་ཞིག་
བྲངས་ཏེ་ཉེས་མེད་རྒྱམས་ལ་གསང་སྟབས་ཀྱིས་ཉེས་ཆད་སྤྱིམས་ཐག་བཅད་དང་
གཙོད་བཞེན་པ་རེད། ཉེས་མེད་ནི་ཐོག་མཐའ་བར་གསུམ་དུ་འདི་ཅམ་ལས་མེད་དེ།
“རྒྱལ་ཁབ་ཁ་སྤལ་ཀྱི་ནག་ཉེས་”ཟེར་བ་དང་། “རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་སྤྱི་དབང་ཅུ་སློག་གི་
ནག་ཉེས་”ཟེར་བ་དང་། “རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་གསང་དོན་ཕྱིར་བསྐྱགས་ཀྱི་ནག་ཉེས་”ཟེར་
བ་སོགས་སོ།། རྒྱལ་ཁབ་ཟེར་བ་དང་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་མངའ་དབང་ཟེར་བ་དེར་ཁོ་ཚོ་
ནམ་ཡང་རྗེ་གསང་དོད་པོར་འདུག་ཅིང་སློག་ལ་ཐུག་པ་ལྟར་ལྟ། ཁོ་ཚོས་སུ་ཞིག་
རྒྱལ་ཁབ་དང་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་མངའ་དབང་ཟེར་བ་དེར་འགལ་བའི་ཁ་ཚོན་བཅད་པ་

ཡིན་ན། གང་དེས་ཁྱིམ་ལ་ཕྱིན་ཏུ་མི་ལོ་འགའ་ནས་ཆོ་སྒྲིག་མ་སྟོངས་ཀྱི་བར་དུ་བཅོན་
སྟུག་མཉམ་གཅོད་ཐུང་དགོས། དེ་ནི་མགོ་བསྐྱམས་ན་ལུས་འདར་བའི་དཔེ་ལྷར་
བྱེད་འདོད་པ་རེད། དབང་མཐའ་སྒྲིལ་གཅོད་པས་དུས་དང་ནུས་པ་ཀླན་ཏུ་རང་གི་
ཆོག་པས་པ་གཅིག་ཤུའི་སྒྲིལ་དོན་ཁེ་ཕན་དེ་རྒྱལ་ཁབ་དང་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་མངའ་དབང་
ཟེར་བའི་ཕག་ཏུ་སྒྲིལ་ཅིང་། ཏྲག་པར་རྒྱལ་ཁབ་ཟེར་བ་དང་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་མངའ་
དབང་ཟེར་བའི་ཁ་གཡང་གིས་མི་རྣམས་དབང་འོག་ཏུ་འཛུགས་དོ། ད་ལོའི་ཞི་བའི་
གསར་བརྗེ་འདིའི་གཞི་རྩ་ནི་“མི་རིགས་ཀྱི་གནད་དོན་དང་། ཆོས་ལུགས་ཀྱི་གནད་
དོན། མི་བུའི་ཐོབ་ཐང་གི་གནད་དོན་སོགས་གང་ཡང་མ་ཡིན་པར་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་
མངའ་དབང་གི་གནད་དོན་ལ་ཐུག་ཡོད་”ཅེས་སྒྲིལ་གཅོད་པས་ཟེར་བ་དང་།
མངའ་དབང་གིས་མཆོན་པའི་ཁོ་ཆོའི་དབང་སྒྱུར་ཅུ་དོན་ཀྱི་འགལ་ཁྲུར་ལངས་པར་
བསྟུན་བཏགས་ཆོ་དེ་ལ་ཆབ་སྲིད་བཅོན་མ་ཟེར་བ་རེད། རྒྱལ་ཁབ་དང་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་
མངའ་དབང་ལ་གཞོད་པ་བྱས་སོང་ཟེར་བ་ནི་ཁ་གཡར་བ་ཅམ་མ་གཏོགས་དོན་
དམ་དུ་སྒྲིལ་གཅོད་པའི་ཁེ་ཕན་ལ་གཞོད་དོགས་ཀྱིས་རེད། སྒྲིལ་གཅོད་རྒྱལ་ཁབ་ཏུ་
འཛིག་རྟེན་ན་དཔེ་མི་སྲིད་པའི་ནག་ཉེས་ཀྱི་དཔེ་མང་པོ་ཡོད་པ་དཔེར་ན། ཆབ་
སྲིད་བཅོན་མ་ཟེར་བ་བྱས་པ་བསམ་མེད་ལོ་ངོ་5ཅན་ནས་ཀན་པོ་བགེས་སོང་ལོ་
ངོ་81ཅན་བར་ཡོད་པ་སྟེ། ལོ་འགའི་ཐོན་ལ་བཅའ་ཆེན་སྐུ་བྲེང་བཅུ་གཅིག་པ་ལོ་
ངོ་5ཅན་ཁོང་ཆབ་སྲིད་བཟང་བཅོན་དུ་བཅུག་སོང་བ་དང་། ད་ལོའི་ཞི་བའི་གསར་
བརྗེ་ལས་དགུང་ལོ་81ལ་སོན་པའི་ཀན་པོ་དཔལ་འབྱོར་ནོར་བུ་ལོ་7ཀྱི་ཁྲིམས་
བཅད་བཅོན་འཇུག་བྱས་སོང་བ་ལྟ་བུ་རེད། མི་ཆོའི་སྲིད་སྟུག་གི་ཐོ་བཟོང་འགོ་
བརྩམས་པའི་གཞོན་དར་དག་གི་རང་དབང་གི་ལོངས་སྟོང་ཕྱོགས་པ་རྣམས་སྟོས་ཅི་
ལ་དགོས། ཀན་པ་རྣམས་འཁོགས་ཡིན་ཀྱང་ཐར་བ་མི་གཏོང་བའི་དཔྱ་གྲོན་གྱི་བཅའ་
སྟོན་ཏེ་རྒྱ་འབྲས་དང་གནས་ལུགས། མི་ཆོས་དང་མི་ཚུལ་ཀླན་ལས་འདས་པ་དེ་
འདྲ་ནི་སྒྲིལ་གཅོད་སྲིད་གཞུང་ནས་མ་གཏོགས་གང་ནས་མཐོང་། འཛམ་གླིང་གླང་

འདིའི་ཆབ་སྲིད་བཅོན་མ་ཆེས་རྒྱུ་ཤོས་བོད་དུ་ཡོད་ཅིང་། འཇམ་སྒྲིང་སྐང་འདིའི་
ཆབ་སྲིད་བཅོན་མ་ཆེས་རྒྱུ་ཤོས་ཀྱང་བོད་དུ་ཡོད། བོད་ཀྱི་མི་འདི་ཐོག་མི་ཡིན་
ཕྱིར་ཐུན་བཅོན་རྒྱུ་ཁལ་དེ་འདྲ་ཐོག་དགོས་སོང་བ་དང་། བོད་ཀྱི་མགོ་འདི་དོ་
མགོ་ཡིན་ཕྱིར་མ་ཉེས་ཉེས་མིང་དེ་འདྲ་འང་འཁུར་དགོས་སོང་། །

བོད་ཡུལ་འཛིགས་སྐུལ་འཐབ་རར་བསྐྱར་ཚུལ།

བོད་ཡུལ་འཛིགས་སྐུལ་འཐབ་རར་བསྐྱར་ཚུལ་ནི། ཞི་བའི་ལས་འགུལ་བྱུང་བ་ནས་
བཟུང་། གནད་ས་འགག་འཕྲང་ཐམས་ཅད་དུ་མདའ་ར་བཅོས། སྒྲིགས་དང་མི་
མདའ་བསྟར། སྤྱ་བེད་བེད་། སྐྱ་ཞོགས་ཞོགས། དགོན་གྲོང་འདུས་མདོ་པལ་ཆར་ཉེན་
རྟོག་པ་གཤམ། གསང་སྤྱུལ་གྱིས་ཁེངས། འཛིགས་ཡེར་ཡེར། དངངས་འདར་འདར།
ཁང་ཐོག་དང་སྤང་ལམ་གཙོ་སར་སྒོག་མདའ་བ་སྤྱང་། སོ་པས་སྤྱག་ཤ་གིས་གིས།
རུས་གཟེར་གཟེར། ལྷ་སྐོར་མཇལ་སྐོར་གང་ཡང་མེད་ཀྱི་ཁ་ནས་ཐོག་བཤེར་དང་།
འདྲི་རྩད། ཐོ་འགོད་མི་བྱེད་མེད་ཡིན་པས། འབྲུག་སྐབ་སྐབ། བྱང་ཤིག་ཤིག་ སྤྱ་
བ་པལ་ཆར་གྲོང་ལ་སྤྱགས། གྲོང་བ་པལ་ཆར་ནང་ལ་བཀག འཕྲིན་ཡིག་དང་ཁ་
པར། ཅིས་འཁོར་དང་དྲ་རྒྱ། ཇུ་ཁང་དང་ཆང་ཁང་ཀྱན་ལ་སྐོག་ལྷ་སྐོག་ཉན་བྱེད།
ཉེ་རྒྱུད་ཡོད་རྒྱ་ཅི་བྱ་གཏོལ་བལ་དང་ཐབས་ཟད་ལྷ་སྤྱག་བཅོས། ཉེན་ལ་འཕར་སྤྱང་
བཞིན་རྒྱག་མཚན་ལ་རྒྱན་ཇག་བཞིན་འཇབ། དགོན་གྱི་ལྷ་ཁང་འདུ་ཁང་དང་གྲོང་
གི་ཁང་གིས་མི་གིས་ལ་སྒོ་བྱར་སྒོ་བྱར་དུ་འཇབ་སྐལ་བྱེད་ཅིང་། ཁང་གིས་གྱི་མདོ་
ནས་ཕུ་ལ་སྒོང་། ཕུ་ནས་མདོ་ལ་སྤྱག་རྒྱལ་བའི་སྐུ་པར་འཆོལ། སྤྱས་པའི་མཚན་ཆ་
འཆོལ། ཞོར་ལ་སྐོར་མོ་འཆོལ། རྒྱ་རྟོར་འཆོལ། སྐུ་པར་ས་ལ་དེབ་ཅིང་རྒྱང་པས་
འགོམ། མི་གཏོང་གཅན་གཟན་གྱི་སེམས་ཅན་དང་སྤྱ་ཆས་གྱོན་པའི་སྤྱང་གི་ཟེར། སྤྱོ་

རྟགས་གཟའ་རྟགས་གཉིས་ཀ་སྟོན། (མགོ་བོ་ཡོད་ཀྱང་ཤུད་པ་མེད་པའི་དམར་པོའི་
དམག་རྣམས་ལ་“མེས་རྒྱལ”ཟེར་བ་དང་“ཀྱང་དུ”ཟེར་བ་སོགས་ཀྱི་སྒྲིུ་ཆ་སྤྱད་
དགས་པས། རྩ་བ་ནས་སྒྲིུ་མ་ཡིན་དུ་གྱུར་བ་ལ་ཡ་མཚར་རྒྱ་མེད་བཅོན་ཁང་ལས་
ཆོས་སྦྱང་སྤང་མའི་ཕྱག་ཆ་མཐོང་ཞིང་རྟོད་པས། མཚོན་ཆ་སྤྱད་བྱས་པའི་
དཔང་རྟགས་ཟེར། སྟོན་རྟགས་སྟོན་རྟགས་གང་ཡང་སྟོན། ཤེས་བཞིན་ལྷ་དཔེ་ལྷམ་
འགེབས་ཀྱང་བྱེད། གོང་ཅན་གྱི་དངོས་རྩིས་འབྱེད། གོང་མེད་ཀྱི་ཅ་ལག་རྒྱ། ཐབ་
མགོའི་ཆ་མ་ཆོས་ཀྱི་མོག་མོག་ཀྱང་སྟོགས་ཏེ་ཟ། རྒྱན་མ་ཇག་པ་རྒྱ་བཟེབས་རེད། དེ་
ལྟ་དེ་ལྟར། བོད་མི་ཡིན་ཕྱིན་གོང་ཁྱེར་དུ་འགོན་ཁང་སྤོང་པའི་ཐོབ་ཐང་མེད།
གནམ་གྱའི་ཐང་དུ་ལྷ་ལྷམ་འཕུད་པའི་“སྟེ་ལེན”ཡོད། སྤྱ་སེ་མི་རག་ལས་སྤྱ་མི་རྒྱག་
གཡོ་འཕུལ་དྲིལ་སྟོག་གི་རྒྱན་ལས། བོད་མིར་ཞེ་སྤང་དང་འཇིགས་སྤང་འདྲེས་མའི་
རྣམ་འགྱུར་གྱིས་ལ། ཡོད་ཚད་དོགས་ཟོན་གྱི་ངང་ལ་གནས། མདོར་ན། བོད་མི་
ཡོངས་རྫོགས་འཇིགས་སྤྱལ་རིང་ཕྱགས་པ་ལྟར་ལྟ་ཞིང་། ཐ་ན་བྱས་པ་བསམ་མེད་
རྣམས་ཀྱང་དེ་འདྲའི་གཞོན་ཤུགས་འོག་མི་ཚུད་རང་ཚུད་ཆགས་ཡོད།

དོན་དམ་དུ། བོད་ལྷལ་འདི་འཇིགས་སྤྱལ་འཐབ་ར་སོགས་ལ་བསྐྱར་བ་ནི་ད་
ཐངས་ཅམ་ག་ལ་ཡིན་ཏེ། སྟེར་གཅོད་པའི་དབང་འོག་ཏུ་ཚུད་པ་ནས་བཟུང་། ལས་
འགུལ་རབ་དང་རིམ་པའི་ནང་ལ་ཐམས་ཅད་རྒྱུད་རྟེན་དང་། འཐབ་ཚོད། འཛིན་
བཟུང་། བཀག་ཉར། ཁྲིམས་བཅད། ཐེབ་གསོད་བྱས་ཏེ་འགུལ་མི་རྩས་པ་དང་། སྤྱ་
མི་རྩས་པ། བསམ་མི་རྩས་པར་བཟོས་ཤིང་ཡོད་ཚད་སྒྲག་སྤང་གིས་བཅ་པོ་རྒྱ་བ་
ནང་བཞིན་བྱས་དེ་ལྟར་བཟོས་པ་དེའང་མི་ཆོས་ལས་འདས་པའི་ཐབས་ཚུལ་གྱིས་ཏེ་
མི་ལོ་ལྔ་བརྒྱའི་ཡར་སྟོན་ལ་བྱུང་བ། བརྒན་རིས་ལྷ་བྱའི་དཔེ་མཚོན་གྱི་སྤྲུལ་ཆ་འདི་
དག་ལ་བརྟམས་པས་ཤེས་ཏེ། “.....ཉིན་བརྒྱ་ལྷག་རྩིས་སུ་ཀྱེ་ཕུར་ནགས་རྩུབས་སུ་

དམག་འབྲུག་ནས་བསད་པའི་མི་རྟའི་རོ་དང་འགྲོ་མ་ཐུབ་པའི་དུ་ཐུག་དང་གན་
སྐྱོན་མང་པོ་རི་ལུང་ཐང་གསུམ་དུ་ཁེབས་ནས། མི་རོ་མང་པོའི་གསེབ་ན་གི་མ་ཐུབ་
པའི་ཆས་མ་གཡས་ལོག་གཡོན་ལོག་བྱས་འདུག་པ། ཞ་མ་གི་ཡང་བྱིས་པས་ད་དུང་
ཞ་མའི་རུ་མ་རུ་བཞིན་འདུག་པ་སོགས་འཛིགས་སུ་རུང་བ་གིན་ཏུ་མང་པོ་
འདུག་”(བྱ་མདོ་རིན་བཟང་གི་《ངའི་པ་ཡུལ་དང་ཞི་བའི་བཅིངས་གྲོལ་》 ལས་
དྲངས།)པ་དང་། “ཟིང་འབྲུག་”ཏུ་བཏགས་པ་དེའི་ནང་འཛིན་བཟུང་ཐེབས་པ་
རྣམས་དཔྱལ་བ་ལྟ་བུའི་བཅོན་ཁང་དུ་སྒྲེལ་བའི་ལམ་བར་དུ་དུད་འགྲོའི་ཆིས་ཀྱང་
མེད་པ་རྩུན་མི་བཤད་པའི་བོད་མིས་བཟོད་པ་འདི་ལྟར། “.....ཕྱི་ཉིན་ཆངས་
འཁོར་སྐྱམ་ཁའི་ཤིང་མཐོན་པོ་དེར་རྒྱང་པ་སར་མི་རེག་པ་བྱས་ནས་བཀྲིགས། ཆབ་
ཆར་ཐོན་རག་བར་དུ་གནམ་ལ་དབྱངས་ནས་བྱིར་ཡོང་ནི་རེད།”(བྱ་མདོ་རིན་
བཟང་གི་《ངའི་པ་ཡུལ་དང་གཟུབ་ཉན་》 ལས་དྲངས།)ཅིས་དང་། ཡང་། “ལམ་
བར་གྱི་ཀ་བརྒྱད་ནས་སོང་། གྱི་ཀའི་བར་དུ་ང་ཚོའི་ཆངས་འཁོར་ནང་དུ་མི་གསུམ་
གི་སོང་། མའི་རོ་ཆངས་འཁོར་རྒྱགས་འགྲོ་སྐབས་ཆངས་འཁོར་སྐྱམ་ཁ་ནས་སར་
གཡུག་འཛོག་གི་”(བྱ་མདོ་རིན་བཟང་གི་《ངའི་པ་ཡུལ་དང་གཟུབ་ཉན་》 ལས་
དྲངས།)ཞིས་མི་ཆིས་པར་ཟད་བྱི་ཆིས་ཀྱང་མེད་པའི་རྩུབ་སྦྱོད་དང་། བཅོན་དུ་ཚུད་
པའི་བཅོན་མར་བཏགས་པ་རྣམས་ལ་བརྒྱས་བཅོས་དང་། རྩུང་རྟེན་ བཀྲེས་སྟོགས་
ཀྱིས་མནར་ཏེ་ཚོ་མཐར་བསྐྱལ་བ་བསྐང་ལས་འདས་ཤིང་། དེ་ལས་མནར་གཅོད་
དང་འཛིགས་སྐལ་སྦྱོད་པའི་དཔེ་མཚོན་འདི་ལྟར་མཐོང་དུ་ཡོད་པ་སྟེ། “བཅོན་མ་
རྒྱང་ལག་ཞི་ནས་རྒྱང་པ་དབྱི་ལ་འབྱར་བ་དང་ལག་པ་བྱང་ལ་འབྱར་བ་ཡང་མང་
པོ་འདུག་ལ། དེ་དག་རྒྱང་ལག་དྲང་མོར་བཅའ་དགོས་ཟེར་ནས། རྒྱང་ལག་ཐག་
པས་བསྐྱམས་ཏེ་དམག་འགའ་རེས་ཤུགས་ཀྱིས་འཐེན་པས། མང་ཆེ་བ་ན་ཟུག་གིས་
གི་འགྲོ།”(བྱ་མདོ་རིན་བཟང་གི་《ངའི་པ་ཡུལ་དང་ཞི་བའི་བཅིངས་གྲོལ་》 ལས་

དངས།)ཞེས་དང་། ཡང་། སྐར་མོ་ཞིག་གི་“སྒྲ་གཡས་པར་བོད་བརྒྱབ་ནས་ཆས་ཡོད་
ནི་རེད། ཡར་ལངས་ནས་འགོ་ཐུབ་ནི་མ་རེད། ཡིན་ནའང་རས་སྟེབ་ཁྲག་ལ་བཞག་
ནས་སྤྱར་ཡོང་སྟེ་འཐབ་ཚྭ་བྱས་ནི་རེད།” (བྱ་མདོ་རིན་བཟང་གི་《ངའི་ས་ཡུལ་
དང་གཟབ་ཉན》 ལས་དྲངས།)

འཐབ་ཚྭ་དེ་ཡང་“ལངས་རྒྱ་མེད་པ་དང་དྲི་ངན་འཐུལ་བའི་” (ཆེ་རིང་དོན་
གྲུབ་ཀྱི་《རླུང་དམར་ཁུར་ཁུར》 ལས་ཀྱི་ཆོག་)བར་བྱས་པ་དང་། ཡང་། “ཨ་ཁུ་
སྐལ་ལྷན་ཆང་གིས། འདས་ཟེན་པའི་ཁོང་གི་ཨ་མའི་རུས་པ་བདག་བྱས་ནས་ཡོད་ཀྱི་
དམངས་དམག་ཆོས། ཨ་ཁུ་ཆང་གི་ཁ་ནང་ལ་ཨ་མའི་རུས་པ་བཞག་ནས། སྤྱི་འདི་
ཟ་འདོད་ནི་ཨེ་ཡིན། འདི་བདག་གཉེར་བྱས་ནས་ཅི་ཞིག་བྱེད་འདོད་ཡོད་ཟེར་ནས་
གཙར་རྩེད་བྱས་” (བྱ་མདོ་རིན་བཟང་གི་《ངའི་ས་ཡུལ་དང་གཟབ་ཉན》 ལས་
དྲངས།)ཞེས་སོགས་མི་ཆོས་དང་རྩ་བ་ནས་འགལ་བ། མཐོང་བ་ལྟ་ཞོག་ཐོས་པའང་
མི་བཟོད་པའི་གདུག་སྤྱོད་ཆ་བོ་གནམ་གྱིས་མི་ཁེབས་པ་བསྟན་ཅིང་། བཅོམ་དུ་ཤི་
བའི་“རོ་དེ་ཆོ་སྒྲ་མ་ཆོས་ཁྲར་ནས་ཡར་རྩེད་ཅམ་སོང་ན། ལྷང་ཤུར་ཞིག་ཡོད་པ་
དེར་བཞག་པ་རེད། མི་རོ་ཐམས་ཅད་འཕངས་པས་དེང་སང་གོང་སྤྱིར་ན་གད་
སྟེགས་རུར་འདུག་པ་དེ་ལྟ་བུ་རེད། ཕྱིས་སུ་ལྷང་ཤུར་དེའི་ཁ་སྐལ་ཆེར་བཀང་སོང་།
རོ་གཅིག་ཐོག་ལ་གཅིག་བཞག་སྟེ་བཅེགས་འདུག ཉི་མ་རེ་རེར་རུ་ཁག་རེ་ནས་ཆ་
སྟོམས་གྱིས་བཞི་རེ་ཤི་ཡི་འདུག རུ་ཁག་ཉི་ཤུ་འདུག སྐབས་ཤིག་མི་རོ་མང་པོས་
ལྷང་ཤུར་དེ་བཀང་ལ་ཉེ་སྐབས་ས་འདོད་འཐུལ་འཁོར་ལྟ་བུ་ཞིག་གིས་ས་དེད་དེ་རོ་
ཐམས་ཅད་གཤེད་སོང་། ས་རྩྭར་སྒྲངས་པའི་ཤུལ་དེ་ཡང་ལྷང་ཤུར་ལྟ་བུ་ཞིག་རེད་ལ་
དེའི་ནང་དུ་ཡང་རོ་སྤངས་ནས་ཉིན་གཉིས་གསུམ་རྗེས་སུ་ཡང་བཀང་འདུག ཡང་
དེའི་རྩྭ་ཆད་ནས་དེ་ལྟར་བཞོས། དེ་ཡང་བཀང་། ང་ལ་གསལ་ཆ་ཡོད་པའི་ལྷང་
ཤུར་དེ་འདྲ་བཅོ་ལྷག་ཡོད། དེ་རེ་རེའི་ནང་དུ་སྐལ་ཆེར་མི་རོ་ཉིས་བརྒྱ་ལྟ་བུ་

སྟག་ཡོད་པ་འདྲ།” (བྱ་མདོ་རིན་བཟང་གི ཀླུ་པ་ལྷ་ལ་དང་ཞི་བའི་བཅིངས་སྟོན་ལས་བྲལ་བའི་ཞུ་བ་ལྷ་ལྟ་བུའོ།།

དེ་བས་ཀྱང་ཚབས་ཆེ་བའི་འཛིགས་རུང་ནི་བཟུན་དུ་མེད་ཀྱང་། མཚོན་ཆའི་
 དབང་དུ་བཏང་ན། མི་ཚོས་རིང་ལུགས་ཀྱི་ཆ་ལ་གཞིགས་ཏེ། རྒྱལ་སྤྱིའི་སྤྱི་ཚོགས་
 ཀྱིས་མཚོན་ཆ་ཚབས་ཆེན་འགའ་རེ་ནི་གཡུལ་འབྲུག་ཁྲོད་ནམ་ཡང་སྤྱོད་མི་རུང་
 བའི་གན་ཆེངས་བཞག་ནས་བཀག་ཡོད་དེ། དཔེར་ན། ཏམ་ཏམ་མདེུ (ཏམ་ཏམ་
 མདེུ(dumdums)ནི། བསད་མས་གཏོང་བྱུགས་ཤིན་ཏུ་ཆེ་བའི་མདེུ་ཞིག་སྟེ།
 མདེུ་དེ་མི་དར་མའི་མཚུབ་གུའི་ཆེ་ཆུང་ཙམ་ལས་མེད་ཀྱང་འབེན་ལ་ཕོག་ཆེ་
 མདེུ་འགས་པས་ན་མདེུ་ཁུང་ཆུང་ཡང་མ་ཁ་ཆེན་པོ་བཟོ་ལ་ཕོག་ཆད་ཤི་བ་ཞིག་
 ཡིན་རབས། དེ་ནི་རྒྱ་གར་གྱི་ཏམ་ཏམ་ཞེས་པའི་ས་ཆར་དབྱིན་ཇི་པའི་དམག་གི་
 མཚོན་ཆ་བཟོ་བྱ་ཞིག་ཡོད་པ་ལས་ཐོན་པས་མིང་དེ་ལྟར་ཐོགས། མཚོན་ཆ་དེ་རིགས་
 ནི་1899ལོ་ནས་བཟུང་རྒྱལ་སྤྱིའི་སྐང་གཏན་འགོག་བྱས་ཡོད་པ་རེད།)དང་རྩས་
 འཁྱར་མཚོན་ཆ་ལྟ་བུ་རེད། ཡིན་ནའང་། རྒྱལ་ཁབ་དམག་དབུང་སྐར་གཙང་གི་
 གཞུང་གིས་འཛིགས་སྒྲུལ་འཐབ་རར་བསྐྱར་པའི་བོད་ཡུལ་དུ་མཚོན་ཆ་དེ་དག་ཀྱང་
 བཀོལ་སྤྱོད་དང་ཚོད་ཉར་བྱས་སོང་བ་འདི་ལྟར་ཤེས་ཏེ། “ཟིང་འབྲུག་”ཏུ་བཏགས་
 པའི་དུས་དེར། “བོད་དེ་བརྒྱབ་པའི་ཤུལ་དུ་ཐུན་ན་ལྷ་ཁུང་ཆུང་དུ་ཞིག་མ་གཏོགས་
 མི་འདུག་ལ། ལྷག་རྒྱབ་ཏུ་བར་ཚགས་མེད་པར་གཏོར་འདུག” (བྱ་མདོ་རིན་བཟང་
 གི་《དའི་ས་ཡུལ་དང་ཞི་བའི་བཅིངས་ཤོལ》 ལས་དྲངས་།)ཅེས་དང་། “སྐབས་
 ཤིག་བཀའ་སྐོམ་དང་དུང་སྤྱིན་རྩས་འཁྱར་གྱི་ཁ་རྒྱུངས་སོགས་ཀྱི་སྟབས་ཡིན་ནམ་
 ཅི་ཡིན་མ་ཤེས་པར། མི་ཡུགས་ཐམས་ཅད་ལ་རྣམ་ཤེས་དང་དབང་པོ་མི་གསལ་བར་
 བྱར་སོང་། ལ་ལས་བཤད་ན་དམག་འབྲུག་སྐབས་སུ་གཏོང་རྒྱ་ཡོད་པའི་དུག་རྒྱུངས་
 ཤིག་རེད་ཟེར།” (བྱ་མདོ་རིན་བཟང་གི་《དའི་ས་ཡུལ་དང་ཞི་བའི་བཅིངས་

གོལ་» ལས་དངས། ཞེས་པ་སོགས་ལ་བསམས་ན། ཁོ་ཚོས་རྒྱལ་སྤྱིའི་སྐང་གཏན་
འགོག་བྱས་པའི་མདང་མདེའུ་མཚན་ཆ་དུག་ཅན་དག་ཀྱང་སྤྱད་དེ་བོད་ལྷལ་
འཛིགས་སྐལ་འཐབ་ར་སོགས་ལ་བསྐྱར་དང་སྐྱར་བཞིན་པ་སུ་ཡིས་བསྟོན། །

གོང་དུ་བཀོད་པ་རྣམས་ལས། ང་ཚོས་དབང་མཐའ་སྐར་གཙོད་པ་ལས་སྟག་པའི་
འཛིགས་སྐལ་རིང་ལུགས་པ་མེད་པ་ཤེས་བྱབ་པ་རེད། མི་རྣམས་དུག་ཤུགས་དང་
མགོ་གཞོན། གཡོ་འཕྱལ་དང་སྔོངས་བྱེད། གཏུམ་སྤྱོད་དང་ཆར་གཙོད་ཀྱི་སེམས་
ཀྱིས་གཙོ་བར་བྱེད་པ་དང་། བསུན་པར་བྱེད་པ། འཛོར་བར་བྱེད་པ། གཟེར་བར་
བྱེད་པའི་ཕྱ་ལ་འཛིགས་སྐལ་གིས་ཤི་མེན་གསོན་མེན་བཟོ་བ་ལས་གཞན་གྱི་
འཛིགས་སྐལ་རིང་ལུགས་ཤིག་གང་དུ་ཡོད། དབང་མཐའ་སྐར་གཙོད་པ་རི་ལྷ་རི་
ལྷར་ཡོད་ཆོ་འཛིགས་སྐལ་རིང་ལུགས་དེ་ལྷ་དེ་ལྷར་ཡོད་ཅིང་། བྱད་པར་དུ། བོད་མི་
དཀྱུས་མ་རྣམས་ཀྱི་ལུས་རྒྱ་སྐྱོམ་པ་དང་། བོད་མི་ཆོ་རྒྱུན་གྱི་ངག་རྒྱ་སྐྱོམ་པ། བོད་
མི་བསམ་མེད་ཡོངས་ཀྱི་ཡིད་རྒྱུང་སྐྱོམ་པའི་འཛིགས་སྐལ་རིང་ལུགས་པ་དང་རྒྱལ་
ཁབ་འཛིགས་སྐལ་རིང་ལུགས་ཀྱི་བྱེད་སྤངས་ནི་དུས་རབས་བྱེད་ཀྱི་སྐྱོན་ནས་ད་ལྟ་
ལ་བྱུག་གི་བར་སྤྱད་པའི་ལག་ལེན་ཡིན་ཕྱིར། ཁོ་ཚོའི་བྱད་གཤིས་སུ་སོང་འདུག་པར་
སུ་ཡིས་བསྟོན། ཕྱི་ཕྱིར་ཁོ་ཚོས་ཇ་བག་གཅིག་དང་། ཕྱི་ཁྱུག་མ་གང་། ཤོག་སྐོར་
དམར་ཅོ་འགའ་ཡིས་བྱམས་དང་སྤྱིང་རྩེ་ཡོད་མདོག་གིས་དབུལ་བ་བསྐྱོར་ཏེ་ཕྱག་
པ་སྐྱོབ་རྒྱུ་ཡིན་ཟེར་བའི་སྒྲ་ནག་མའི་གཡོ་འཕྱལ་སྐྱོམ་བཅས་དེས། དཔའ་བོའི་སྤྱིང་
སྟོབས་རྒྱས་འགོ་ཚུགས་ཤིང་ཆེག་སྤྱིལ་ཁྲོ་ལྷག་ཆགས་འགོ་ཚུགས་པའི་བོད་སེམས་
སྤར་མ་ཁྱུགས་ལ་བྱིས་ཀྱང་དེ་བས་ཀྱང་ཅི་ལྟར་ཁྱུགས། །

མདོར་ན། ཁོ་བོ་སྤྱོད་པའི་ཚོར་བ་ལ་རྒྱ་མཚན་ཆེན་པོ་གཉིས་ཡོད་དེ། དང་པོ་ནི།
བོད་རྣམས་ལ་ད་ལྟ་ལ་བྱུག་གི་བར་དུ། རང་དབང་དང་འདྲ་མཉམ། དམངས་གཙོ་
སོགས་ཡོངས་ཁྱབ་རིན་ཐང་གི་ངེས་ཤེས་ཡོངས་ཁྱབ་དུ་ཆགས་མེད་པ་དང་། ཡོངས་

བྱུང་ཅིན་ཐང་གི་ཚུ་བ་དང་། མང་གཞི། རྒྱ་རྒྱུན་དུ་གྱུར་པའི་རིག་གནས་ལྟ་བུ་དང་།
རིག་གནས་བསམ་སྒྲོ། རིག་གནས་འདུ་ཤེས། རིག་གནས་ཉམས་ལེན་མེད་པ་སྟེ།
སངས་རྒྱས་བྱང་སེམས་ཀྱི་ལྟ་བུ་ཡོད་པ་མ་གཏོགས་འཇིག་རྟེན་མི་བྱ་ཡི་ལྟ་བུ་མེད་
པ་དང་། སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་ཀྱི་བསམ་སྒྲོ་ཡོད་པ་མ་གཏོགས་རིགས་རྒྱུད་རྩས་
རྒྱུད་ཀྱི་བསམ་སྒྲོ་མེད་པ། རྟོང་གསུམ་འཇིག་རྟེན་གྱི་འདུ་ཤེས་ཡོད་པ་མ་གཏོགས་
ས་ཁོངས་ཡུལ་ཁམས་ཀྱི་འདུ་ཤེས་མེད་པ། རྒྱབས་འགྲོ་བྱུག་འཛུལ་གྱི་ཉམས་ལེན་
ཡོད་པ་མ་གཏོགས་རང་དབང་འདྲ་མཉམ་གྱི་ཉམས་ལེན་མེད་པ། རྒྱལ་པོ་གོང་མའི་
གོ་དོན་ཡོད་པ་མ་གཏོགས་ཐོབ་ཐང་རིན་ཐང་གི་གོ་དོན་མེད་པ། ལྷ་ཆོས་འདྲེ་ཆོས་
ཀྱི་སྒྲོ་མོས་ཡོད་པ་མ་གཏོགས་མི་ཆོས་སྲིད་ཆོས་ཀྱི་སྒྲོ་མོས་མེད་པ། དེ་དང་དེ་ལ་
སོགས་ཡོད་པ་ཡོད་པ་ཀུན་ཡོད་པས་མེད་པ་མེད་པ་ཀུན་མེད་པར་བྱས་སོང་བ་
དང་། མེད་པ་མེད་པ་དང་ཡོད་པ་ཡོད་པ་རྣམས་ཡོངས་བྱུང་གོ་ཚྭ་ཏུ་གྱུར་པའི་
དབང་གིས་མཚུག་འབྲས་འདི་འདྲ་མྱོང་དགོས་སོང་བ་ལ་སྒྲི་ཆེ་བ་གཅིག་དང་།
གཉིས་པ་ནི། དེ་དག་གི་རྣམ་སྒྲིན་དུ་དབང་མཐའ་སྒྲེར་གཙོད་རིང་ལུགས་པས་
ཆོགས་གཅིག་ལུགས་གཅིག་གི་ཚུ་དོན་དང་། མི་སྒྲེར་མགོ་གཏོན་གྱི་རང་བཞིན།
དག་རྒྱ་དམངས་འཛོམས་ཀྱི་སྲིད་རྒྱུ། དག་ཤུགས་དབང་རྒྱུར་གྱི་བྱུང་ཆོས། གཞན་
རིགས་ཆར་གཙོད་ཀྱི་ཉམ་པ་སོགས་ལ་བརྟེན་ནས་བོད་ཡུལ་གཤིན་ཇའི་བཤམ་ར་
དང་། བདུད་ཀྱི་བཙོན་ར། དཔྱལ་བའི་བྲིམས་ར། འཇིགས་སྒྲལ་འཐབ་རར་བསྐྱར་པ་
ད་རེས་ཅམ་མ་ཡིན་ཏེ། དུས་རབས་བྱེད་ལྷག་གི་ཡུལ་ལ་“.....བདག་ལ་ཅི་ཞིག་
ཡོད་ཐ་ན་རང་དབང་གི་འཛོལ་བ་རྒྱུད་ཆུང་ཞིག་རོལ་བའི་ཐོབ་ཐང་ཡང་མེད་པར་
གྱུར་འདུག”ལ། “སུ་ཞིག་གསོད་འདོད་པའམ་སུ་ཞིག་འཛིན་འདོད་པ་ལྟར་ལྟ་རྟོག་
བྱེད་བཞིན་རང་དབང་མེད་པའི་ངེད་ཆང་ལ་ཅི་འདོད་ལྟར་བྱེད་བཞིན་”
“.....ངེད་ཅག་གི་ཆེ་སློག་ཐར་ཐབས་བྲལ་ཞིང་། “འདྲ་མཉམ་དང་རང་དབང་
ཡེ་ནས་མེད་པའི་ང་ཆོ་བཙོན་དུ་ལུས་པའི་བོད་མི་ཞེས་བརྗོད་” (“བདག་ནི་བོད་

མི་རིགས་ཀྱི་བདེ་སྲུག་སླ་ཅ་ལེན་པའི་སླ་པ་ཞིག་ཡིན་ན་བསམ་པ་སྟེ། “འཛོལ་སྟེག་
ཁྲོད་ཀྱི་རང་དབང་ཡུ་རང་དབང་/ཁྲོད་ཀྱིས་གང་ཞིག་ན་ང་ཚོ་ལ་གཟིགས་
ཡོད་”ཅེས་“རིན་ཐང་གཞལ་དུ་མི་སྟོབས་པའི་.....གདུང་འབོད་”གང་མང་བོས་
ཏེ་གཤེགས་པའི་ན་ཆུང་སྟན་ངག་པ་གཡུང་སྟུན་གྲུབ་ཀྱི་ཚོག་སྟེ། 《བཙེན་དུ་ལུས་
པའི་བོད་མི》 ལས་དྲངས།) པ་ལྟར། བོད་ལུས་ཉིལ་བོ་བཙེན་ལྟར་བཟོས་ཏེ། ཡོད་
ཚད་ཁ་བཏགས་བཟོས་པའི་དམར་གསོད་ཀྱི་སྒྱུར་རྩུབ་དང་། བརྒྱ་ལས་བརྒྱ་ལུས་
མེད་པའི་(བྱིས་པ་སྟོང་ཚོ་ཕྱག་ཅིག་དང་། ཀྲས་པ་དུག་བརྒྱ་ཡར་མར་ཡོད་ཟེར་བའི་
ནང་ནས། བདག་པོ་ཡོད་མཐན་བྱིས་པ་དང་། ཀྲས་པ་ཚོ་རེ་ཁྲིད་སོང་བ་མ་གཏོགས།
ད་ནི་ཤུལ་ན་ཅུ་ཁག་གསུམ་ལ་བྱིས་པ་ལྔ་བརྒྱ་ནང་དང་། ཀན་པ་བརྒྱ་ཁ་ལྟག་ཡོད།
དེ་མིན་ལོ་ཕྱེད་ཀ་མ་འགོར་བར་ཐམས་ཅད་ཤི་སོང་། དག་དག་བཤད་ན་རྩ་གཉིས་
གསུམ་ལས་མ་འགོར་བར་ཐམས་ཅད་ཤི་སོང་། _____ནགས་ཚང་རུས་སྒྲོའི་
《ནགས་ཚང་ཞི་ལུའི་སྦྱིད་སྲུག་》 ལས་དྲངས།) བཙེན་འཇུག་གི་མནར་གཅོད།
ལྷགས་འགལ་རྒྱ་འབྲས་མེད་པའི་ཁྲིམས་བཅད་ཀྱི་གཉའ་ཤིང་། མི་གཅིན་མི་ཤ་ཟོས་
པའི་ཡི་དྲགས་ཀྱི་གདུང་གཟིར། དེ་དང་དེ་ལ་སོགས་དཔྱལ་བའི་ཡ་ང་མངོན་སུམ་
ཁྲོད་བའི་བཅའ་བཙེན་ཀྱི་ལས་རྒྱན་ད་དུང་མཐུད་དེ་འདུག་པ་ལ་སྒྲོ་ཆེ་བ་དང་
གཉིས་སོ།

གསུམ་པ། འཇིགས་པ་སྐྱེར་གཞུང་ཐལ་མཐའ་དགུ་འབྲིལ།

དེ་ལྟར། བོད་རྒྱལ་གྱིས་བྱིས་སྤྱི་ལོ་ལྔ་བཅུ་གྱི་སངས་རྒྱལ་བྱང་སེམས་དང་།
སེམས་ཅན་ཐལ་ཅད། འཇིག་རྟེན་མ་ལུས། སྐྱབས་འགོ་ཕྱག་འཛལ། རྒྱལ་པོ་གོང་
མ། ལྷོང་ཉིད་བདག་མེད། བྱམས་སེམས་སྤྱིང་རྩེ། ལྷ་ཆོས་འདྲེ་ཆོས་སོགས་ཐོས་བསམ་
སྒོམ་གསུམ་དང་འཆད་ཚིན་ཚོམ་གསུམ་གྱིས་མི་ལོ་བརྒྱ་ཕྱག་དུ་མ་ཕྱིན་པའི་རྩེས་སུ།
སྒོ་བྱར་གཉིད་ལས་སད་པ་ལྟར་འཇིག་རྟེན་གྱི་མིག་ཕྱེ་བ་ན། རང་ས་མ་མའི་བྱང་
མགོ་འདྲ་བོ་ཆ་གསེས་ཆག་རལ་དུ་བཏང་བ་དང་། རང་ཐང་གསེར་གྱི་བྱ་ལུས་འདྲ་
བོ་རྒྱང་བརྩིས་དོག་གཞོན་ཐེབས་པ། རང་གི་རིགས་རྒྱུད་ཅུས་རྒྱུད་ཀྱང་སྒོ་བས་ཟད་
ཉམས་རྒྱུད་དུ་ཕྱིན་པ་མཐོང་། ལྟབས་ལེགས་པ་ཞིག་ལ། ད་ལྟ་རང་གི་ས་ཁོངས་དང་
ཐོབ་ཐང་གི་འདུ་ཤེས་སད་འགོ་བརྒྱུམས་སོང་ལ། ལྷུང་པར་དུ་མི་རིགས་ཀྱི་འདུ་ཤེས་
དང་གོ་དོན་རྟེན་དེ་རང་གིས་རང་ལ་བདག་པོ་རྒྱག་རྒྱུའི་སྤྱོད་ཀྱིས་བྱས་སོང་།

དེར་དུས་འཇོམ་སྤྱིང་དུ། མངའ་དབང་ཅན་གྱི་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་གངས་འབོར་རྩེ་མང་
ནས་རྩེ་མང་ཡིན་པ་ནི། མི་རྒྱལ་ལ་མི་བྱའི་ཐོབ་ཐང་ནི་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་མངའ་དབང་
ལས་མཐོ་བའི་ཡོངས་ཁྱབ་རིན་ཐང་གི་གོ་རྟོགས་སད་པ་དང་། མི་རིགས་གང་ཞིག་
ལ་ས་ཁོངས་དང་། ཐོབ་ཐང་། མི་རིགས་ཀྱི་འདུ་ཤེས་ཆགས་པའི་རྒྱུན་གྱིས་རེད། མི་
རིགས་སྤྱིར་བཏང་བ་ཞིག་ནས་མངའ་དབང་ཅན་གྱི་རྒྱལ་ཁབ་ཅིག་ཏུ་འགྱུར་བ་ནི་
འཇོམ་སྤྱིང་སྐྱང་འདྲིའི་ཆབ་སྤྱིད་ཐོབ་ཐང་གི་ཆོས་ཉིད་ཅིག་ཏུ་བྱུང་འདུག འཇོམ་
སྤྱིང་འདྲིའི་སྐར་གཙོད་ལམ་ལུགས་གང་ཡང་དམངས་གཙོའི་ལམ་ལུགས་སུ་འགྱུར་
པ་རྒྱུ་མེད་ཅིག་ཡིན་པ་རྩི་བཞིན། དམངས་གཙོའི་ལམ་ལུགས་ཀྱིས་མི་རིགས་ཀྱི་
གནད་དོན་ཐག་གཙོད་དགོས་པའང་རྒྱུ་ཏུ་མེད་པ་ཞིག་རེད། ཁོ་བོས་བརྗལ་ན་དེ་

ལ་རྒྱ་མཚན་གཉིས་ཡོད་དེ། གཅིག་ནི་རྒྱལ་སྤྱིའི་སྤེང་དུ་རྒྱལ་ཁབ་པལ་ཆེ་བས་མིང་
རྟགས་བཀོད་པའི་རྒྱལ་སྤྱིའི་རང་བཞིན་གྱི་ཙུ་འཛིན་དང་། གྲོས་ཆོད། གསལ་
བསྐྱུགས། སྤྱི་ཆིངས་སོགས་མི་རིགས་རང་ཐག་རང་གཅོད་ཀྱི་གྲོས་མཐུན་ཡིག་ཆ་
ཡོད་པའི་རྒྱ་མཚན་དང་། ཅིག་ཤོས་ནི་དམངས་གཙོའི་རྒྱལ་ཁབ་དང་དམངས་
གཙོའི་སྤྱི་གཞུང་ཁག་གི་རྒྱལ་ཁབ་དང་སྤྱི་གཞུང་གང་དེར་གནས་པའི་མི་རིགས་
དག་གི་གནད་དོན་རྣམས་མི་རིགས་རང་ཐག་རང་གཅོད་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་ལྟར་ཐག་
གཅོད་ཀྱི་ཡོད་པའི་རྒྱ་མཚན་གཉིས་སོ།

དེ་ལས་དང་པོ་ནི། མི་རིགས་རང་ཐག་རང་གཅོད་ཀྱི་བསམ་སྒྲུབ་འགོ་བྱངས་ནི་མི་
བྱ་སོ་སོ་ལྟན་སྤྱོད་སྤྱོད་མཉམ་ཡིན་ཞེས་པ་དང་། མི་བྱའི་ཐོབ་ཐང་གནམ་གྲིས་
གནད་ཞེས་པ་དང་། མངའ་དབང་མི་དམངས་ལ་བདོག་ཅེས་པ་སོགས་ཡིན་པར་
བཤད་ཅིང་། ཡར་དེད་པས་སྒོ་འབྱེད་ལས་འགྲུལ་ལ་ཐུག་འདུག་ཁྱད་འཕགས་
མཆོག་གྱུར་གྱི་བསམ་སྒྲུབ་དེ་འདྲའི་དབང་གིས་མི་རྣམས་ལ་རང་དབང་དང་། འདྲ་
མཉམ། མི་བྱའི་ཐོབ་ཐང་སོགས་འཛིག་རྟེན་མི་བྱའི་གཞི་རྒྱ་ལྟ་སྤྱོད་ཆགས་ཤིང་།
ཐམས་ཅད་རང་དབང་དང་བདེ་སྤྱིད་ཀྱི་ས་ལ་བཀོད་དང་འགོད་བཞིན་པ་རེད། མི་
རིགས་རང་ཐག་རང་གཅོད་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་ཞེས་པའང་ཆེ་སྟོག་གི་ཐོབ་ཐང་དང་། རང་
དབང་གི་ཐོབ་ཐང་། རྒྱ་ཁོར་གྱི་ཐོབ་ཐང་། ཅིས་ཐང་གི་ཐོབ་ཐང་། རོགས་སྤྱོད་ཀྱི་
ཐོབ་ཐང་། སྤྱི་སྤྱོད་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་། འཕེལ་རྒྱས་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་སོགས་འདུས་པའི་མི་
བྱའི་ཐོབ་ཐང་གི་བྱེ་བྲག་ཅིག་ཡིན་པར་མ་ཟད། དམངས་གཙོའི་ཆབ་སྤྱིད་ཀྱི་བྱེ་བྲག་
ཅིག་ཀྱང་ཡིན་པར་ཐག་བཅད་འདུག དེ་བས། 《མཉམ་འབྲེལ་རྒྱལ་མཆོག་གི་ཙུ་
འཛིན་》 (1945ལོའི་ཟླ6པའི་ཆོས་26ཉིན)ཀྱི་དོན་ཚན་ཁྱེད་པ་བཅུ་ད་ལྔ་

པར།“.....མི་དམངས་ཀྱི་འདྲ་མཉམ་ཐོབ་ཐང་དང་རང་ཐག་རང་གཅོད་ཀྱི་ཙུ་
དོན་ལ་བརྩི་འཛིག་བྱེད་པ་གཞི་བྱས་ཏེ་.....”ཞེས་དང་། དེའི་དོན་ཚན་བདུན་ཅུ་

དོན་གསུམ་པར། “.....ས་ཁོངས་སོ་སོ་དང་དེའི་མི་དམངས་ཀྱི་དམིགས་བསལ་
 ཁོར་ཕྱག་དང་འཕེལ་འགྱུར་དུས་རིམ་ལ་བསྟུན་ཏེ། རང་རྫོང་འཕེལ་རྒྱས་གཏོང་བ་
 དང་། མི་དམངས་སོ་སོའི་ཆབ་སྲིད་ལམ་ལུགས་རིམ་ཅན་དུ་འཕེལ་རྒྱས་གཏོང་
 བ།”ཞེས་དང་། ཡང་དེའི་དོན་ཚན་བདུན་ཅུ་དོན་དུག་པར། “.....གང་
 དེ་རང་རྫོང་ངམ་རང་བཅན་ལ་ཕྱུགས་ཏེ་རིམ་ཅན་འཕེལ་རྒྱས་འགོ་བ་གོང་འཕེལ་
 གཏོང་དགོས།”ཞེས་བཀོད་འདུག་པ་དང་། 《མི་སེར་སྤེལ་ལུལ་རྒྱལ་ཁབ་
 དང་མི་དམངས་ལ་འབོགས་པའི་རང་བཅན་གསལ་བསྒྲགས་》 (1960ལོའི་
 ཟླ12པའི་ཆེས་14ཉིན)ལྟ། “མི་དམངས་ཡོད་ཚད་ལ་རང་ཐག་རང་གཅོད་ཀྱི་ཐོབ་
 ཐང་ཡོད། ཐོབ་ཐང་འདི་བཞིན་ཁོ་ཚོས་ཁོ་ཚོའི་ཆབ་སྲིད་གོ་ཐང་རང་དབང་གིས་
 ཐག་གཅོད་པ་དང་། ཁོ་ཚོའི་དབལ་འབྱོར་དང་སྤྱི་ཚོགས། རིག་གནས་རང་དབང་
 གིས་འཕེལ་རྒྱས་གཏོང་བའོ་”ཞེས་དང་། ཡང་དེར་“.....མངའ་ཁོངས་འདི་དག་
 གི་མི་དམངས་ཀྱིས་འདོད་སྟོང་དང་རེ་སྟོན་རང་དབང་གིས་སྟོན་པ་ནང་ལྟར། རིགས་
 རྒྱུད་དང་དད་པ། ཤ་མདོག་གི་ཁྱད་མ་བྱེ་བར། དབང་ཆ་ཐམས་ཅད་ཆ་རྒྱུན་མེད་པ་
 དང་སོར་ཉར་མེད་པར་ཁོ་ཚོར་རྩིས་སྤྲོད་གནང་ལྟེ། ཁོ་ཚོས་རང་བཅན་དང་རང་
 དབང་གཅོད་མ་ལོངས་སུ་སྤྱོད་པར་བྱའོ་”ཞེས་བཀོད་འདུག་པ་དང་། ཅ་དོན་
 བདུན་ཅན་གྱི་《རྒྱལ་སྤྱིའི་ཁྲིམས་ལུགས་ཅ་དོན་གསལ་བསྒྲགས་》 (1970ལོ)ཀྱི་
 ཅ་དོན་ལྔ་པ་ནི་“མི་རིགས་རང་ཐག་རང་གཅོད་ཀྱི་ཅ་དོན་”ཡིན་པ་དང་། 《རང་
 བྱུང་ཐོན་ཁུངས་ལུན་གཏན་མངའ་དབང་ཐད་ཀྱི་གསལ་བསྒྲགས་》 (1962ལོའི་
 ཟླ12པའི་ཆེས་14ཉིན)ལྟ། “རྒྱལ་ཁབ་སོ་སོས་ངེས་པར་དུ་མངའ་དབང་འདྲ་
 མཉམ་ཡིན་པའི་ཅ་དོན་ལྟར། སུན་ཚུན་བརྩེ་འཇོག་གིས་མི་རིགས་སོ་སོ་དང་ཚོགས་
 པ་སོ་སོས་རང་གི་རིགས་ཀྱི་རང་བྱུང་ཐོན་ཁུངས་ཀྱི་མངའ་དབང་རང་དབང་གིས་
 དང་། སུན་འདྲོང་གིས་བཅད་སྤྱོད་གཏོང་བར་ཡར་སྐྱལ་བྱེད་པའོ་”ཞེས་དང་། ཡང་

དེར། “མི་རིགས་སོ་སོ་དང་ཚོ་རིགས་སོ་སོའི་རང་བྱུང་ཐོན་ལུངས་ཀྱི་རང་དབང་
ཐོབ་ཐང་ཅི་རིགས་ལ་བཅན་གཏོད་བྱས་པ་ཡིན་ན། དེ་ནི་མཉམ་འབྲེལ་རྒྱལ་ཚོགས་
ཙུ་འཛིན་གྱི་དགོངས་པ་དང་ཙུ་དོན་ལ་རྒྱབ་འགལ་བྱས་པ་ཡིན་ལ། རྒྱལ་སྤྱིའི་
མཉམ་འབྲེལ་གྱི་འཕེལ་རྒྱས་ལ་བཀག་འགོག་བཞོས་པ་དང་། ཞི་བདེའི་རྒྱུ་རྐྱེད་ལ་
བར་ཆད་བཞོས་པ་ཡིན་ཞེས་བཀོད་འདུག་པ་དང་། 《སྤྱི་དམངས་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་
དང་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་ཐད་ཀྱི་རྒྱལ་སྤྱིའི་སྤྱི་ཆིངས་》 (1966ལོའི་ཟླ12པའི་
ཚེས16ཉིན)ཀྱི་ཁག་དང་པོའི་དོན་ཚན་དང་པོར། “མི་དམངས་ཐམས་ཅད་ལ་རང་
ཐག་རང་གཅོད་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་ཡོད་པ་ཡིན། ཁོ་ཚོས་ཐོབ་ཐང་འདི་ལ་བརྟེན་ཏེ་ཁོ་
ཚོའི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་གོ་ཐང་རང་དབང་གིས་ཐག་གཅོད་པར་མ་ཟད། ཁོ་ཚོའི་དཔལ་
འབྱོར་དང་སྤྱི་ཚོགས། རིག་གནས་ཀྱི་འཕེལ་རྒྱས་རང་དབང་གིས་དོན་གཉེར་བྱེད་
པ་ཡིན་ཞེས་དང་། ཡང་དེར། “.....མཉམ་འབྲེལ་རྒྱལ་ཚོགས་ཀྱི་ཙུ་འཛིན་གྱི་
གཏན་འཁེབས་ཆ་རྒྱུན་ནང་བཞིན། རང་ཐག་རང་གཅོད་དོན་འཁྲུལ་འབྱུང་བར་ཡར་
སྐྱལ་བྱེད་པར་མ་ཟད། ཐོབ་ཐང་འདི་རིགས་བརྩི་འཛིན་བྱེད་པའོ་ཞེས་བཀོད་
འདུག་པ་དང་། 《དཔལ་འབྱོར་དང་སྤྱི་ཚོགས། རིག་གནས་བཅས་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་
ཐད་ཀྱི་རྒྱལ་སྤྱིའི་སྤྱི་ཆིངས་》 (1966ལོ)ཀྱི་ཁག་དང་པོའི་དོན་ཚན་དང་པོ་ལ་འང་
གོང་གསལ་ཡི་གེ་ཇི་མ་ཇི་བཞིན་བཀོད་འདུག ཡང་། 《མི་དམངས་དང་མི་
རིགས་ཀྱི་རང་ཐག་རང་གཅོད་ཐད་ཀྱི་གོ་སྐོར་ཆོད་》 (1952ལོ)དུ། “མི་དམངས་
དང་མི་རིགས་ལ་རང་ཐག་རང་གཅོད་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་ཡོད་པའི་རྗེས་ལ། ད་གཟོད་
གཞི་རྩའི་མི་སྤྱིའི་ཐོབ་ཐང་ཐམས་ཅད་ལྷན་པའི་ཁག་ཐེག་བྱེད་ཐུབ་པ་ཡིན་ཞེས་
སོགས་བཀོད་འདུག་པ་དེ་ལྟར་རེད། (མཉམ་འབྲེལ་རྒྱལ་ཚོགས་ཀྱི་ཙུ་འཛིན་དང་
གོ་སྐོར་ཆོད། གསལ་བསྐྲགས། སྤྱི་ཆིངས་སོགས་ནི་བྲིམས་ཀྱི་གཞི་འཛིན་ས་ཚུལ་མ་
གཏོགས་བྲིམས་མ་ཡིན་པའོ)

གཉིས་པ་ནི། དམངས་གཙོའི་ས་ཁུལ་དང་རྒྱལ་ཁབ་ཁག་གིས་སོ་སོའི་ས་ཁུལ་དང་
རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་མངའ་ཁོངས་སུ་གནས་པའི་མི་རིགས་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་རྣམས་གོང་གསལ་
མཉམ་འབྲེལ་རྒྱལ་ཚོགས་ཀྱི་ཙུ་འཛིན་དང་། གྲོས་ཚོད། གསལ་བསྐྱགས། སྤྱི་ཆིངས་
སོགས་སུ་བཀོད་པའི་མི་དམངས་དང་མི་རིགས་རང་ཐག་རང་གཙོད་ཀྱི་དགོངས་པ་
དང་ཙུ་འཛིན་ལྟར་ཐག་བཅད་པ་དཔེར་ན། 2006ལོར་དམངས་གཙོའི་མང་མོས་
འོས་བསྐྱའི་ལམ་ནས་རང་བཅོན་བྱང་བའི་མང་ཐེ་ནེ་གི་རྩ་རྒྱལ་ཁབ་ལྟ་བུ་རེད།
དེས་མང་ཐེ་ནེ་གི་རྩ་མི་རིགས་ཀྱིས་མཚན་པའི་མི་རིགས་དང་མི་བུའི་ཐོབ་ཐང་
རྣམས་མཉམ་འབྲེལ་རྒྱལ་ཚོགས་ཀྱི་ཙུ་འཛིན་སོགས་ཡིག་ཆའི་དགོངས་པ་དང་ཙུ་
འཛིན་ལྟར་ཐག་བཅད་སོང་བ་དང་། ཡང་2008ལོར་དམངས་གཙོའི་མང་མོས་འོས་
བསྐྱའི་ལམ་ནས་རང་བཅོན་བྱང་བའི་ཁོ་སོ་ལ་རྒྱལ་ཁབ་ལྟ་བུ་སྟེ། དེས་ཨལ་པ་ནེ་ཡ་
མི་རིགས་ཀྱིས་མཚན་པའི་མི་རིགས་དང་མི་བུའི་ཐོབ་ཐང་རྣམས་མཉམ་འབྲེལ་རྒྱལ་
ཚོགས་ཀྱི་ཙུ་འཛིན་སོགས་ཡིག་ཆའི་དགོངས་པ་དང་ཙུ་འཛིན་ལྟར་ཐག་བཅད་སོང་
བ་རེད། དཔེ་དེ་བཞིན་དུ། མི་རིགས་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་གང་ཞིག་དམངས་གཙོའི་དགོངས་
པ་ནང་ལྟར་ཆབ་སྲིད་རང་སྲོད་དུ་གནས་པའང་གང་མང་འདུག་པ་སྟེ། རྩ་རན་སིའི་
ཁོར་སི་ཁ་སྐྱང་ཕན་དུ་ཡོད་པའི་སྟོང་དམངས་རྣམས་ལ་མང་མོས་འོས་བསྐྱ་བྱས་
དུས། སྟོང་དམངས་བརྒྱ་ཆའི་བརྒྱད་ཅུ་ཡན་གྱིས་ལྷན་བཞིན་རྩ་རན་སིའི་ཁོངས་སུ་
སྟོང་པའི་འདོད་མོས་བཞུན་པ་ལྟར་ཆབ་སྲིད་རང་སྲོད་དུ་ཡོད་པ་ལྟ་བུ་དང་།
1921ལོར་ཨིར་ལན་རང་བཅོན་བྱས་པ་ལ་དབྱིན་ཇི་འཐད་པ་བྱང་རྩེས། དབྱིན་
ཨིར་ཕྱོགས་གཉིས་ཀྱིས་ཨིར་ལན་བྱང་མ་ནི་ཨིར་ལན་གྱི་ཁོངས་སུ་གཞུག་པ་ཡིན་
ནམ་ཡང་ན་དབྱིན་ཇིའི་ཁོངས་སུ་སྟོང་པ་ཡིན་པའི་རང་ཐག་རང་གཙོད་ཀྱི་ཐོབ་
ཐང་དེ་ཨིར་ལན་བྱང་མ་པ་ལ་སྟོང་དགོས་པའི་ཆིངས་ཡིག་བཀོད་པ་དེ་བཞིན།
མཁྱག་མཐར་ཨིར་ལན་བྱང་མ་པ་རྣམས་ཀྱིས་ལྷན་བཞིན་དབྱིན་ཇིའི་ཁོངས་སུ་སྟོང་
པ་ཡིན་པའི་འདམ་ག་བྱས་སོང་བ་ལྟ་བུ་རེད། དེའི་མཚུངས་སུ། དུས་རབས་སྟོན་

མའི་ལོ་རབས་བདུན་ཅུ་པའི་ནང་ལ་རང་སྐྱོང་ཐོབ་པའི་སི་ཕེན་གྱི་པ་སི་ཁི་པ་དང་།
དུས་རབས་ཐེན་མའི་ལོ་རབས་བརྒྱད་ཅུ་པ་ནས་རང་སྐྱོང་ཐོབ་པའི་ཁ་ན་ཏ་ཡི་ཁེས་
པེ་ཁི་པ་དག་ཀྱང་དམངས་གཙོའི་རང་ཐག་རང་གཙོད་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་ལྟར་རང་སྐྱོང་
གཙང་མ་ཆགས་སོང་བའི་ལོ་རྒྱུས་མཐོང་དུ་ཡོད།

དེ་ལྟར། དམངས་གཙོའི་རྒྱལ་ཁབ་དང་དམངས་གཙོའི་སྲིད་གཞུང་རྣམས་ཀྱིས་མི་
དམངས་དང་མི་རིགས་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་ཐམས་ཅད་དམངས་གཙོའི་ཐབས་ལམ་དང་ཞི་
བའི་ཐབས་ལམ་གྱིས་ཐག་བཅད་དང་གཙོད་བཞིན་པ་དེ་ལྟར་དང་། རང་དབང་
དང་དམངས་གཙོའི་དབལ་ལ་སྐྱོད་པ་རྣམས་ཀྱིས་མི་དམངས་དང་མི་རིགས་། མི་བུ་
བཅས་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་ཅི་རིགས་ཡིག་ཆར་བྲིས་པ་དང་མིང་རྟགས་བཀོད་པ་ནང་
བཞིན་ཁ་དན་ཆོག་ལ་གནས་པ་དང་། ཆིངས་རྒྱ་དངོས་འབེབས་ཡོད་པ། ཕྱིས་
མཐོང་བཅི་འཛིག་གནང་གི་འདུག་ཅིང་། ཡོངས་ཁྱབ་ཟིན་ཐང་ཕྱིས་མེད་མི་བཟོ་བ་
ཅ་དོན་དུ་སོང་ཕྱིར། དབང་འཛིན་ཕྱོགས་ཁག་རྗེ་ལྟར་འཐད་པ་མེད་ནའང་དྲག་
སྐྱོད་འཛིགས་སྒྲུལ་གྱི་ལམ་དུ་མི་འཇུག་པ་ཞིག་སྟེ། སྤྱི་ལོ་ལྔ་མི་ལྔ་ལྔ་(The
Republic of serbia)ལས་རང་བཙན་ཐོབ་པའི་ཁོ་སོ་སྤྱི་ལོ་ལྔ་མི་ལྔ་ལྔ་
བྱས་པ་ཁྱབ་བསྐྱགས་བྱས་དུས། སིར་སྤྱི་ལོ་སྲིད་གཞུང་གིས་བཤད་པ་ནི། སིར་སྤྱི་ལོ་
སྲིད་གཞུང་གིས་ཁོ་སོ་སྤྱི་ལོ་མངའ་དབང་གཏན་ནས་སྒྲོས་གཏོང་བ་
མིན།འོན་ཀྱང་ཁོ་སོ་སྤྱི་ལོ་ལྔ་མི་ལྔ་ལྔ་ལྔ་ལྔ་ལྔ་ལྔ་ལྔ་ལྔ་ལྔ་ལྔ་ལྔ་
འགོག་གཏན་ནས་མི་བྱེད་ཅིས་པ་ལྟ་བུ་རེད།

སྒྲིག་ཅོད་རིང་ལུགས་པའི་སྤྱི་གཏུག་རྩལ་རྩལ་པས་འཛིགས་པ།

ཡིན་ནའང་། དབང་མཐའ་སྒྲིག་ཅོད་རིང་ལུགས་པས་མི་དམངས་དང་མི་རིགས།
མི་བྱ་བཅས་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་ཅི་རིགས་བརྩི་འཛིག་གཏན་པབ་གནང་བའི་ཡིག་ཆ་གང་
རུང་ལ་མིང་རྟགས་བཀོད་(རྒྱ་ནག་སྤྱི་གཏུག་གིས་གོང་གི་མཉམ་འབྲེལ་རྒྱལ་
ཚོགས་ཀྱི་ཡིག་ཆ་མང་ཆེ་བར་མིང་རྟགས་བཀོད་འདུག་པ་དང་། དེ་བཞིན་དུ་“རྒྱལ་
ཁབ་ཀྱིས་མི་བྱའི་ཐོབ་ཐང་ལ་བརྩི་འཛིག་དང་ཁག་ཐེག་བྱེད་པ་

ཡིན”ཞེས་2004ལོར་བཟོ་བཅས་བྱས་པའི 《ཅུ་ཁྲིམས་》 ལྟུང་བྲིས་

འདུག)བཞིན་དུ། ཁ་དན་ཚིག་ལ་མི་གནས་ཤིང་ཆིངས་འགལ་བཟུལ་བཞིག་གིས་མི་
དམངས་དང་མི་རིགས། མི་བྱ་བཅས་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་གང་ཡང་དོག་བརྩིས་བཏང་དང་
གཏོང་བཞིན་པ་འུ་ཚོར་མེད་པ་ཟེ། མི་དམངས་དང་མི་རིགས། མི་བྱ་བཅས་ཀྱི་
འདོད་མོས་ལ་བརྩི་འཛིག་བྱེད་མིན་ནི་དུས་དང་རྒྱུ་རྩལ་དམངས་གཙོ་དང་
སྒྲིག་ཅོད་ཀྱི་ཁྱད་པར་གཙོ་བོ་རེད། དེང་གི་དུས་འདིར། འགྲོ་བ་མི་རྒྱུས་ཞི་བདེ་
འབྱུང་མིན་གྱི་རྒྱ་རྒྱུན་གཙོ་བོ་འང་ཕལ་ཆེར་འདི་ལས་མ་འདས་པར་འདོད། ཆ་
བཞག་ན་འདི་ལྟར། བསམ་སྒྲུབ་དོག་དཀྱིལ་ཡངས་མེད་པ། ལྷ་བ་རྩིང་ཞིང་

མཁའ་ལྷོ་འཛིན་ཆེ་བ། རྒྱུད་པ་རྩལ་གཞོན་གཏུག་རྩལ་གྲོང་པ། འདོད་རྩལ་ལྷག་ལྷར་
འཕྱོ་བདག་འཛིན་རྒྱུང་ལྷར་འཇམ། ཞེ་ལྷང་འབྲོང་ལྷར་ངར། འཁོན་འཛིན་བྱི་ལྷར་
ལྷག་སྤོང་པ་ཕག་ལྷར་ཉལ། གཡོ་རྒྱ་མ་ལྷར་རྒྱ། གནས་ལུགས་རྒྱ་འབྲས་མེད་པ། ཁྲེལ་
བག་དོ་ཆ་མེད་པ། ཁ་བཤད་དོན་ལ་མི་གནས་པའི་བྱ་སྤྱོད་ཞིག་དང་ལྷན་དུ་བྱིས་
ཚང་གཅིག་གི་ནང་ལ་མི་ཚོ་སྐྱེལ་དགོས་པ་ཡིན་ན། ཆོས་ལུགས་དང་རིག་གནས་
གཅིག་པའི་དབང་དུ་བཏང་ནའང་། སུ་ཅུ་གཞན་དག་“འཆམ་མཐུན་”ཀྱིས་འཆོ་བ་
རོལ་བའི་སྤྱི་པ་ཨེ་ཡོད་དམ། དེ་བས་ཀྱང་། བོད་འདི་སྤྱོད་ཀྱི་དུས་ལྟ། “བོད་བོད་

ཡུལ་ན་བདེ་བ་དང་རྒྱ་རྒྱ་ཡུལ་ན་བདེ་བའི་ཁེར་མགོ་ཡིན་པ་གཞིར་བཞག་དང་།
ད་ལྟའི་དུས་ནས་《མོན་ཐེ་ཐེ་ཉིའོ་ཡི་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་དང་འོས་འགན་སྤྱི་
ཆེངས་》ཀྱི་གཏན་འཁེབས་དང་མཐུན་པ་སྟེ། (1)གཏན་འཇགས་ཀྱི་སྡོད་དམངས་
ཡོད་པ། (2)དམིགས་བསལ་གྱི་མངའ་ཁོངས་ཡོད་པ། (3)སྤྱི་གཞུང་ཡོད་པ།
(4)རྒྱལ་ཁབ་གཞན་དང་དོན་དམ་གྱི་འབྲེལ་བ་བྱེད་པའི་རུས་པ་ཡོད་པ་བཅས་ཀྱི་
ཆ་རྒྱུན་ཡོད་པ་ཞིག་ཡིན་པ་སྟེ་མ་དགོས་ན། སྐར་གཅོད་ལ་མོས་པ་མེད་པའི་ཤེས་
རྟོགས་ཀྱིས་གསར་བཞེ་བྱས་བྱུང་བ་ནི་རྒྱུ་འཛོམས་འབྲས་ཐོན་གྱི་ངང་ཚུལ་རེད།
དེའི་རྒྱུ་ཀྱིས་ད་ལྟའི་ཞི་བའི་གསར་བཞེ་ལས་སོ་སོའི་རང་དབང་དང་ཐོབ་ཐང་
གི་ཕྱིར་དུ་ངོ་ཚྭ་དང་གུན་ལོག་བྱས་སོང་ལ། རྣམ་རྒྱུན་གཞོན་ཤུགས་ལྷེ་དྲགས་པ་
དང་། བཅོན་ཚུགས་ལྷེ་དྲགས་པ། ར་བྲག་ལྷེ་དྲགས་པའི་རྒྱ་མཚན་གྱིས། གསར་
བཞེའི་སྐར་ལ་རྒྱ་གཅོག་འཕྲོག་སྟེག་གི་སྤྲང་ཚུལ་བྱུང་སོང་བའང་བསྟོན་མི་རུས་
པའི་དོན་དངོས་གནས་ཚུལ་རེད། ད་ལྟའི་རྒྱ་གཅོག་འཕྲོག་སྟེག་གི་སྤྲང་ཚུལ་དེའི་
འགོ་ཚུལ་སྤྱི་འདྲེན་དང་མེ་རྟ་སྟོན་མཁན་ནི་སྟོན་མ་1989ལོའི་“ལྷ་སའི་བེང་ཆ”ཅུ་
བརྟགས་པའི་སྐབས་ལྟར་སྐར་གཅོད་དབང་སྐྱར་པ་ཁོ་ཚོ་ལས་གཞན་མ་ཡིན་ཏེ།
སྐར་གཅོད་དབང་སྐྱར་པའི་གཡོ་རྒྱས་དང་ཉམ་རྒྱས་ལས་བསྐྱེད་པ་ཡིན་ཚུལ་དེ་
སྐར་ཁོ་ཚོའི་ནང་མིས་གསང་བ་བརྟོལ་བ་ལྟར་གྱི་ཡི་གེ་དེ་འདྲ་དུ་སྤྲ་མ་མཐོང་མོད།
བསམ་ངན་ཞེ་བཅངས་ཀྱིས་གཏོར་བཤིག་དང་དཀར་ས་ནག་འདྲེད་ཀྱི་ཉེས་ཅན་
གཏེ་བོ་ནི་སྤར་བཞིན་སྐར་གཅོད་དབང་སྐྱར་པ་ཁོ་ཚོ་ཡིན་པ་ཕྱི་སྤྱིང་གསར་ལམ་
ཁག་དུ་མངོན་རྟེན་ཆད་མ་ཅི་རིགས་ཀྱིས་བདེན་དབང་ཁུངས་འཕེར་བཅོས་འདུག་
པ་སྐྱེའབས་ཐེང་རང་ལགས་ཀྱི་《ཁྲག་ཡིག》 ལས་བདེན་དབང་ཆེན་པོ་བཞིའི་
སྤྱིང་ནས་ར་སྟོན་གསལ་བཤད་བྱས་འདུག་པ་བཞིན་མཐོང་དུ་ཡོད་པ་དེ་བཞིན་དུ་
འདུག་མོད། འོན་ཀྱང་། གཡོ་ཐབས་ལ་བྱང་ཆུབ་ཅིང་རྒྱན་བཅོ་ལ་གོམས་ལོབས་སུ་

སོང་བའི་སྒོལ་རྒྱན་ཅན་གྱི་སྒྲེར་གཅོད་དབང་རྒྱུར་པ་ལ་ལྟོས་ཏེ། ལྷན་ཐར་ཇི་ལྟར་
བཅད་ཀྱང་དག་འབྲུད་ཇི་ལྟར་བྱས་ཀྱང་སྒྲིག་པ་མིག་བཅུ་མས་སྲུ་འདུག་པ་དང་། དེ་
མཚུངས་དཀར་ནག་བརྒྱ་འདྲེད་དང་དངོས་རྒྱན་ཤན་འབྲེད་ཇི་ལྟར་བྱས་ཀྱང་སྒྲིབ་
གཤམ་ནགས་གྱི་སྟག་འཐབ་གཟིག་འཐབ་ལ་དབང་པོ་ཨ་སྟོན་གནམ་ལས་གཞན་མེད་
ཕྱིར། རྒྱ་མ་ཕུ་འདྲེད་ལ་སྒྲིང་པོ་མི་ལོན་པ་འདྲ་བས། ཁོ་བོ་ཁ་ནང་ལ་འཁོར་ཏེ།
སེམས་རྣལ་ལ་ཕབ་སྟེ། བོད་མིས་བོད་མའི་སེམས་ཁམས་ཤེས་པ་རྒྱ་མཚན་དུ་བྱས་ཏེ་
རྒྱ་འབྲས་དྲང་བདེན་གྱི་སྒྲུང་ཆ་བཤད་ན། སྤང་རྒྱལ་དེ་ནི་མང་པོ་འདུས་པའི་ཞད་
དུ་སོང་བ་སྟེ། ཞོགས་འཇུག་གྱི་དབང་དུ་སོང་བ་དང་། ལད་རྫོས་གྱི་རྒྱུ་ཕྱིན་སོང་
ཡོད་པ་ཁོ་བོས་རྒྱུ་ཕྱིན་དཔགས་པས་ཤེས། དེའི་ཕྱིར། དེ་ནི་དམིགས་ལྷལ་དང་འཆར་
གཞི་གང་ཡང་མེད་པའི་དོན་རྒྱུན་ཞིག་ལས་མ་འདས་པར་འདོད། དོན་རྒྱུན་རྒྱུང་བ་
དེ་སྒྲེར་གཅོད་པའི་འཆར་གཞི་ཡོད་པ་དང་། རྩ་འཇུགས་ཡོད་པ། དམིགས་ལྷལ་
ཡོད་པ། རྒྱན་ལུན་ཡོད་པའི་རྩང་གཅོག་འཕྲོག་སྟེག་དང་བསྟར་ན་དེའི་བརྒྱ་ཆ་དང་
སྟོང་ཆ། བྲི་ཆར་ཡང་མི་འོང་བ་ཀུན་ལ་གསལ་ཆ་ཡོད་པ་དང་། དེ་ནི་རྩང་གཅོག་
འཕྲོག་སྟེག་རྒྱུང་བ་དང་རྩང་གཅོག་འཕྲོག་སྟེག་ཆེན་པོ་གཉིས་ཀྱི་བྱུང་པར་རེད།

ད་ལོའི་ནི་བའི་གསར་བརྗེའི་སྒྲུང་དུ་ས་ཆ་ལ་ལར་རྩང་གཅོག་འཕྲོག་སྟེག་གི་སྤང་
རྒྱལ་བྱང་འདུག་པ་ནི་དོན་དངོས་གནས་རྒྱལ་ཡིན་ཕྱིར་ཁས་མི་ལེན་རང་ལེན་
ཆགས་ཡོད། ཡིན་ནའང་དེ་ནི་རྩང་གཅོག་འཕྲོག་སྟེག་རྒྱུང་བ་རེད། དེ་ལྟར་བཤད་
པ་ལ་རྒྱ་མཚན་གཉིས་ཡོད་དེ། གཅིག་ནི་ཞོགས་འཇུག་དང་ལད་རྫོས་གྱི་དབང་དུ་
སོང་བ་ཞིག་ཡིན་པས་དང་། གཉིས་ནི་འཆར་གཞི་དང་རྩ་འཇུགས། དམིགས་ལྷལ་
ཡོད་པ་ཞིག་མ་ཡིན་པས་སོ། མི་ལ་རྩང་། དངོས་པོ་གཅོག་རྒྱ་མོར་འཕྲོག་དངོས་
རྒྱས་སྟེག་ ཐ་སྙད་གྱི་ངོས་ཁོ་ན་ལ་བསམ་ནའང་རྩང་གཅོག་འཕྲོག་སྟེག་ནི་དྲག་པོའི་
ལས་ཡིན་པ་ཤེས། རྩང་གཅོག་འཕྲོག་སྟེག་ཆེ་རྒྱང་གང་ཡིན་ཀྱང་རྣམ་པ་དྲག་པོ་

དང་ངོ་བོ་འཛིགས་རྩུང་ཡིན་པ་གཅིག་མཚུངས་རེད། གྲག་འཛིགས་ཀྱི་ཚས་དང་
ཐུན་པའི་བྱེད་སྤངས་ནི་ཕྱོགས་སྐྱོར་དང་སྐུལ་སྤོང་། དར་ཐེལ་གཏོང་རྒྱའི་ལས་ཤིག་
གཏན་ནས་མ་ཡིན་པར་འདོད། རྩུང་གཅོག་འཕྲོག་སྟེག་ཆེ་ཆུང་གང་ལའང་ཁོ་བོ་
མས་པ་མེད་པར་མ་ཟད་ད་ལྟའི་གསར་བརྗེ་ནི་ཁྱི་བའི་གསར་བརྗེ་ཡིན་པ་སྟོས་མ་
དགོས་ལ། ཁྱི་བའི་གསར་བརྗེ་ནི་རྩུང་གཅོག་འཕྲོག་སྟེག་གི་དྲག་པོའི་རྣམ་པས་
མངོན་མི་རིགས་པ་ཀུན་གྱིས་མཁྱེན་གསལ་ལྟར་དང་། རྩུང་གཅོག་འཕྲོག་སྟེག་ཆུང་
དུ་ཡིས་ལས་མཐའ་འཁྱོངས་དཀའ་ལྟེ། རྩུང་གཅོག་འཕྲོག་སྟེག་ཆེན་པོ་དང་འབྲུན་
ཡ་འོང་བ་མ་རེད། སློང་བྲག་ལ་བརྟུན་པ་དང་མཚུངས།

འོ་ན་རྩུང་གཅོག་འཕྲོག་སྟེག་ཆེན་པོ་ནི་ག་འདྲ་རེད་ཟེར་ན། མི་ལོ་ལྔ་བརྒྱའི་རིང་
ལ། བོད་མི་སྤྱོད་པ་དཔོན་པོ་ནས་སྐུ་དྲག་མི་དྲག་བར་དང་། སྐུ་སེར་པོ་མོ་ནས་ཀན་
དར་གཞོན་གསུམ་བར། ཁིང་པ་འབྲོག་པ་ནས་མགར་པ་སྤུམ་འདེབས་བར་དུ། ཐོབ་
ཐང་མཐོ་དམན་ལ་མ་ལྟོས་པར། རྒྱ་ཡོད་རྒྱ་མེད་ལ་མ་ལྟོས་པར། ཤེས་འཛོན་རུས་པ་
ལ་མ་ལྟོས་པར། དཔའ་ཡོད་དཔའ་མེད་ལ་མ་ལྟོས་པར། ཉེས་ཡོད་ཉེས་མེད་ལ་མ་
ལྟོས་པར། ཐོ་བས་བརྟུངས། ལྷག་གིས་བྲབས། སྒྲོག་གིས་བཅིངས། མདའ་ཡིས་བསད།
བཙོན་ལ་བརྟུག་འཐབ་ཚོད་བྱས། ལྷོགས་གིར་ཤི་བ་བརྒྱ་སྟོང་མང་པོ། ཁྱི་ཕྱག་མང་པོ།
འབྲུམ་ཕྱག་མང་པོ་ཡོད་པའི་འདས་སོང་གི་ལོ་རྒྱུས་འདུག་པ་དེ་བཞིན། ད་ལྟ་
དུང་བྱེད་སྤངས་དེའི་སྟེལ་མ་བཏང་བར། ཆེ་བ་མནན། ཆུང་བ་གཟིར། འབྲུར་བ་
བཙོན། ལེབ་མོར་བརྟུངས་པའི་འཆར་གཞི་དང་ཅ་འཇུགས། དམིགས་ལུལ་ཡོད་པ་
དེ་ནི་ད་གཟོད་རྩུང་ཆེན་པོ་རེད་ལ། བོད་མི་ཞིག་ཡིན་ཕྱིན་གོ་ཐོས་མེད་པ་མེད། དེ་
བཞིན་མི་བྱའི་མགོ་བོ་གཅོག་ མི་རིགས་ཀྱི་གཏའ་བ་གཅོག་ མངའ་ཁོངས་ཀྱི་རྟེན་པ་
གཅོག་ ཁོར་ཡུག་གི་གཡང་རྟེན་གཅོག་ དགོན་སྡེའི་རྟེན་གསུམ་གཅོག་ སྤང་སྡེའི་རྒྱ་
རྩམ་གཅོག་ སྤིང་གི་སྟེག་ཤིང་གཅོག་ འཁྱོར་བའི་རྩ་བ་གཅོག་ རིག་གནས་ཀྱི་རུས་

རྒྱུ་གཅོག་པའི་འཆར་གཞི་དང་ཙུ་འཇུགས། དམིགས་ཡུལ་ཡོད་པ་དེ་ནི་ད་གཟོད་
གཅོག་ཆེན་པོ་སྟེ། མི་ཡུལ་དུ་མཐོང་དགོན་པའི་གོད་ཆག་གནམ་ལྷུང་རེད། དེ་
བཞིན་མི་རིགས་རང་ཐག་རང་གཅོད་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་འཕྲོག་ ཆོ་སྲོག་གི་ཐོབ་ཐང་
འཕྲོག་ རྒྱ་ཁོར་གྱི་ཐོབ་ཐང་འཕྲོག་ རྩིས་ཐང་གི་ཐོབ་ཐང་འཕྲོག་ རྩིས་སྒྲོར་གྱི་ཐོབ་
ཐང་འཕྲོག་ འདྲ་མཉམ་གྱི་ཐོབ་ཐང་འཕྲོག་ མི་ཡུལ་གྱི་རང་དབང་འཕྲོག་ སྤྱི་བཟོད་
གྱི་རང་དབང་འཕྲོག་ དད་མོས་གྱི་རང་དབང་འཕྲོག་ འདྲ་འཛོམས་ཤོག་སྒྲིལ་གྱི་
རང་དབང་འཕྲོག་ དབུལ་སྤངས་མྱོང་མི་དགོས་པའི་རང་དབང་འཕྲོག་ འཇིགས་
སྒྲག་མྱོང་མི་དགོས་པའི་རང་དབང་འཕྲོག་པའི་འཆར་གཞི་དང་ཙུ་འཇུགས།
དམིགས་ཡུལ་ཡོད་པ་དེ་ནི་ད་གཟོད་འཕྲོག་ཆེན་པོ་རེད་ལ། རྩིས་ཞིག་མིན་ན་སྤྱི་
མི་ཤེས། དེ་བཞིན་ས་སྟོང་གི་རྩིས་ཤིག་ས་འོག་གི་གཏེར་ཤིག་མེས་པོའི་ཤུལ་བཞག་
ཤིག་ སྤྱི་པར་དུ་མི་བྱའི་ནང་སེམས་ཤིག་པའི་འཆར་གཞི་དང་ཙུ་འཇུགས།
དམིགས་ཡུལ་ཡོད་པ་དེ་ནི་ད་གཟོད་ཤིག་ཆེན་པོ་སྟེ། ཡོད་ཆད་ཐབས་ཟད་ཅིང་ཁྱ་
ཐུག་པར་བྱས་པའོ། རྒྱུ་གཅོག་འཕྲོག་ཤིག་ བོད་མི་རྣམས་ཀྱིས་མིང་དེ་འདྲ་
འདོགས་མི་ཤེས་ལ། འདོགས་ཤེས་ཀྱང་ངག་ནས་བཟོད་མི་རྣམས་པའི་འཇིགས་སྒྲག་
ཡོད། ཁོ་བོས་ཁོ་ཆོས་བསྟན་པའི་བཏགས་མིང་དེ་གཞི་བྱས་ཏེ་བཤད་ན། རྩིས་
གཅོད་དབང་སྒྱུར་པའི་འཆར་གཞི་དང་ཙུ་འཇུགས་དང་དམིགས་ཡུལ་དང་རྒྱུ་
ཡུན་ཡོད་པ་དེ་ནི་ད་གཟོད་རྒྱུ་གཅོག་འཕྲོག་ཤིག་དངོས་མ་རེད་ལ། རྒྱུ་གཅོག་
འཕྲོག་ཤིག་ཆེན་པོ་རེད། ཡོད་ཆད་ཐབས་ཟད་ཅིང་ཁྱ་ཐུག་པར་བཟོས་པའི་རྒྱུ་
ཀྱིས་རྒྱུ་གཅོག་འཕྲོག་ཤིག་རྒྱུ་བྱུང་སྤང་བ་ཡང་རྒྱ་མཚན་མེད་པ་ཞིག་མ་རེད།
མི་རིགས་གཉིས་རྒྱུ་ཚུལ་ལྟར་ཞིག་གི་སྟེང་ལ་རྒྱུ་གཅོག་འཕྲོག་ཤིག་ཆེན་པོ་དེ་
འདྲ་བྱུང་དང་འབྱུང་བཞིན་པ་ནི་འཇོམ་སྒྲིང་སྒྲིང་འདྲིར་མང་པོ་ཡོད་པ་མ་རེད།
ཁོ་བོ་རྒྱུ་གཅོག་འཕྲོག་ཤིག་ཆེན་པོའི་ཐུག་བསྐལ་དངོས་སུ་བྱུངས་པའི་མི་བྱ་ཞིག་
མིན་ནའང་། ཐུག་བསྐལ་དེ་དག་བྱུངས་དང་མྱོང་བཞིན་པའི་མི་རིགས་གང་དེའི་ཆ་

ཤས་ཤིག་ཡིན་པའི་ཆ་ནས། རྩལ་གཅིག་འཕྲོག་སྟེག་ཆེན་པོ་དེ་རིགས་ཐོས་ཀྱིན་ཐོས་
ཀྱིན། བསམ་གྱིན་བསམ་གྱིན། དྲན་གྱིན་དྲན་གྱིན་ཁོང་འདར་རྒྱག་རྒྱ་ཡོད་པ་ནི་
འཇིགས་པའི་ཆོར་པ་ལས་ཀྱི་དང་པོ་སྟེ། སྒྲེར་གཙོད་རིང་ལྷགས་པའི་སྤིང་གི་
གདུག་རྩལ་དྲན་པས་དང་།

མི་རིགས་རིང་ལྷགས་ཐལ་མཐའ་པར་སྤྱང་ཉེན་ལ་འཇིགས་པ།

ཡང་། བོད་རྒྱ་གཉིས་ཀྱི་གནད་དོན་འདི། གནད་མ་འཇུགས་པར་བཤད་ན། བོད་
དང་སྒྲེར་གཙོད་དབང་སྐྱར་པ་གཉིས་བར་གྱི་གནད་དོན་འདི། “བོད་བོད་ལྷལ་ན་
བདེ། རྒྱ་རྒྱ་ལྷལ་ན་བདེ།”ཞེས་པའི་ཐོན་གྱི་སྤྱི་ཚོགས་གནས་སྐབས་ལྟར། ད་ལྟ་རང་
དབང་དང་འདྲ་མཉམ། དམངས་གཙོའི་ཐབས་ལམ་གྱིས་ཐག་ཆ་བཅད་པར། སྐར་
བཞིན་རྩལ་གཅིག་འཕྲོག་སྟེག་གི་བསམ་སྦྱོར་དང་བྱེད་སྟོབས་སྤྱད་དེ་དབང་སྐྱར་པ་
དང་། དེ་ལས་ཀྱང་ཆབས་ཆེ་བའི་ཁོར་ལྷག་སྤྱགས་བསྐྱེད་དང་། ཐོན་ཁུངས་ཉམ་
འཛིན། མི་འཕོར་གནས་སྟོ། ཆབ་སྤྱོད་དྲག་གཞོན་གྱིས། “ཆེས་མཐའ་མཇུག་གི་
གཙང་མའི་གནས་”ཀྱི་རིགས་རྒྱུད་ཆེན་པོ་འདི་“མི་ལོ་བཙུ་ལྔ་ལྟེ་ནང་ལ་”རྩ་སྐབ་
གཏོང་བའི་འཆར་གཞི་དང་དམིགས་ལྷལ་བཟོ་བ་ཡིན་ན། ལྷོས་ས་ལྷོས་འཛིན་གིས་
དུས་ལྷན་རིང་པོའི་ནང་ལ་འཆོ་མེད་ཞི་བདེའི་རྣམ་པར་གནས་པའི་ཉི་མ་ལ་ཡའི་
བྱང་སྟོབས་འདི། དམར་པོ་ཁྲག་གི་འཁོར་ལོ་བསྐྱོར་བའི་མི་ལྷལ་གྱི་འཐབ་ར་གསར་
པ་ཞིག་ཏུ་ཆགས་སྤྱིའི་སྤྱ་ལྟས་འདུག།

དེ་ལ་སྟོབས་གཅིག་ནི་རིགས་ཀྱི་འདུ་ཤེས་རྟེན་འགོ་རྒྱགས་པའི་བོད་དེ། བོད་
རྣམས་ལ་སྒྲེར་གཙོད་དབང་སྐྱར་པ་ནང་བཞིན་གྱི་མདའ་མདེུ་དང་གོ་མཚོན་དུར་
དུར་དོར་ཞིང་དྲག་རྩས་དང་འགད་རྩས་སོག་སོག་འཆང་བའི་དམག་དབུང་གོ་དྲག་

མེད་ནའང་། བོད་ནུམས་ནི་སྤྱི་སྤྱོད་བས་དང་དང་པའི་མདའ་མདེའུ་མང་ཞིང་
བཟོད་བཟུན་དང་དྲུང་བཙོན་གྱི་གོ་ཆ་ཐམས་ཅད་དུ་བགོས་པའི་རིགས་ཤིག་སྟེ།
རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་འདུ་ཤེས་དང་། མངའ་དབང་གི་འདུ་ཤེས། ཆབ་སྲིད་ཀྱི་འདུ་ཤེས། ས་
ཁོངས་ཀྱི་འདུ་ཤེས། མི་རིགས་ཀྱི་འདུ་ཤེས། མི་བྱའི་འདུ་ཤེས་རྟེན་འགོ་ཚུགས་པ་
དང་། རང་དབང་གི་གོ་རྟོགས་དང་། འདྲ་མཉམ་གྱི་གོ་རྟོགས། ཐོབ་ཐང་གི་གོ་
རྟོགས། བདག་ཉིད་ཀྱི་གོ་རྟོགས། དམངས་གཙོའི་གོ་རྟོགས་སད་འགོ་ཚུགས་ཏེ། སྒྲེར་
གཙོད་དང་དབང་སྐྱར། གཡོ་རྒྱ་དང་ཐོལ་བཙས། མགོ་སྐྱར་དང་བསྐྱེད། ཆ་
གཙུག་དང་དྲག་གཞོན། རྒྱུ་གཙོག་འཕྲོག་སྒྲིག་ལ་མོས་པ་མེད་པར། ཡོངས་ཁྲུབ་
རིན་ཐང་གི་ཕྱིར་དུ་དཀའ་ཁག་སྐྱུག་བཟུལ་དང་རྟེན་གཤམ་བདེ་བསྟོད་ལ་སྟོས་པ་
མེད་ཅིང་ཐ་ན་གཅེས་པའི་ཆོ་སྲོག་ཀྱང་འཛོམ་དྲགས་མེད་པར་འབྱུལ་པོད་པའི་
སྤྱི་སྤྱོད་ཀྱིས་སྐྱུག་པ་དང་། དུམས་སྤྱི་རྩེ་དང་བྱང་རྒྱལ་སེམས་བསྐྱེད་ཀྱི་རིག་
གནས་བསམ་སྒྲོལ་གཙོ་ཚུགས་ཡིན་པ་མ་གཏོགས། བརྟན་པ་དང་སྟོན་པའི་ཕྱིར་དུ་
བརྟན་དག་དང་ལྷ་ལོག་དུ་བཏགས་པ་ཅི་རིགས་བསད་བསྐྱུལ་སྲོག་ཐོག་བཏང་ཡང་
དཔུལ་བར་མི་ལྷུང་ཟེར་བའི་ཆོས་ལུགས་ཐལ་མཐའ་པའི་འདམ་ག་གཏང་དུ་ཡོད་
པའི་དད་པ་ཅན་དང་། སྟོན་མའི་“བོད་རེ་བས་པོངས་ཞེས་པའི་བཤད་རྒྱུན་དེ་ད་
ལྟ་“བོད་རེ་བས་བརྟན་སུ་སོང་ཞིང་། སོ་སོས་གང་འདོད་པའི་ཕྱིར་དུ་“སྐྱག་འཇུམ་
དྲག་ཉིལ་ལེར་ཤི་ན་དགའ་”བའི་འཛིགས་བྲལ་ཆོད་སེམས་བརྟན་པའི་བོད་མི་
རིགས་ཡིན་པ་དང་།

སྐྱགས་ཅིག་ཤོས་ནི་མི་རིགས་རིང་ལུགས་ཀྱི་ཆོར་པ་རྣེ་བའི་རྒྱ་སྟེ། ཁ་གངས་ས་
ཡར་ལོངས་པའི་དམག་དཔུང་དང་། ཉེན་རྟོག་བདེ་སྤྱང་གི་དྲག་པོའི་དཔུང་ཤུགས་
ལ་རྒྱབ་བརྟེན་པའི་སྒྲེར་གཙོད་སྲིད་གཞུང་གི་རང་ལྷ་མཆོག་འཛོམ་དང་། ལུ་དྲོག་
མགོ་མཁྲེགས། དམ་དྲག་དབང་སྐྱར་གྱི་གདུག་རྒྱབ་སྲིད་རྒྱས་མྱོད་པ་དང་། “མི་
མདའི་ཁ་ལས་སྲིད་དབང་ཐོན་ཟེར་བའི་གཡུལ་འཁྲུག་དྲག་པོའི་འཐབ་ཚིད་ཀྱི་

བསམ་སྒྲོས་ཁོག་བསྐྱམས་ཤིང་། རྒྱན་གཏམ་གང་ཞིག་བརྒྱ་ཚར་བསྐྱམས་ན་བདེན་གཏམ་དུ་འགྱུར་ཟེར་བའི་སྒྲེར་གཙོད་གཏན་ཚིགས་བཅངས་ནས། རང་གི་དབང་སྒྱུར་ལ་བརྟན་དང་འཇིག་ཉེན་འགོག་ཕྱིར། སྐབས་དང་སྐབས་སུ་རང་གི་མི་རིགས་ལ་ཤོག་སྤྱག་ཕུ་རྒྱག་དང་གོ་ངན་ཁྲེད་སྤྱགས་ཀྱིས་མི་རིགས་རིང་ལུགས་ཀྱི་ཁོག་དཔུང་ལ་རྒྱ་བསྐྱངས་དང་སྒོང་བ་ལས། རྒྱ་མི་པལ་ཆེ་བ་སྤང་བ་དགུང་། ཆོར་བ་མཁའ། ཀླང་སྤེ་ས་ལ་མི་སྤྱག་པའི་འབྲུལ་སྤང་ཅན་དུ་གྱུར་འདུག་པ་དང་། སྤོན་ཆད་དུ། ཁོ་ཆོས་མི་དང་མི་ངོ་འཕྲད་དུས། “ཐོས་ཟེན་ནམ་ཞེས་འདྲི་བ་ནི་བོད་ནམས་ཀྱིས་“བདེ་མོ་ཡིན་ནམ་”དང་“བཟ་ཤིས་བདེ་ལེགས་”ཞེས་བརྗོད་པ་དང་མཚུངས། དེའི་ཤུགས་ལས་ཁོ་ཆོའི་སྤོན་མ་ནམས་ཀྱིས་ལྟོགས་སྒྲོམ་གྱི་སྤྱག་བསྐྱེད་ཆད་མེད་ཐུངས་ཐུང་བ་རྟོགས་སྤྲོ་མོད། འོན་ཀྱང་། བཙུག་རྒྱུ་སྒྲོ་འབྲེད་ཅེས་པའི་རྗེས་ནས་བཟུང་། མི་ནམས་ལ་འབྱོར་བ་ཅུང་རྒྱས་ཤིང་བ་འབྲུང་ལ་མི་སྤྱག་པའི་དུས་ཤར་པའི་ཁ་སང་དེ་རིང་ལ། མི་ལོ་ལྔ་བརྒྱའི་རྗེས་སུ་སའི་གོ་ལའི་སྤེ་དཔོན་རྒྱ་མི་རིགས་ཡིན་སྐྱེས་པ་དང་འཛམ་གླིང་གི་བདག་པོ་ཀྱང་གོ་ཡིན་ཟེར་ནས་ནམ་རྒྱུ་ཁ་པོ་སྒྲོག་མཁན་མང་ལ། ལྷག་པར་དུ་དེ་ལོའི་ཞི་བའི་གསར་བརྗེའི་རྗེས་སུ། འཛམ་གླིང་ཕྱི་ནང་ཀུན་དུ་དཔའ་ངོམ་དཔུང་སྤོན་གྱི་དོན་རྒྱུན་དང་བྱ་འགུལ་རབ་དང་རིམ་པ་སྤེལ་ཏེ་མི་རིགས་རིང་ལུགས་ཐལ་མཐའ་པའི་རྟགས་ཅི་རིགས་བསྐྱེན་ནས། “བོད་ཡོད་ཆད་སོད་ཞོག་ཤོས་ཞོག་ཅ་མེད་ཐོངས་ཞོག་”སོགས་ཀྱི་སྐད་ཆ་གང་མང་མཐོང་ཐོས་བྱུང་། དེ་ཡིས་“མེད་པོ་ཡར་སོང་གི་མགོ་བོ་ལྷ་ལ་མི་ཤོད་”ཞེས་པའི་དཔེ་དེ་བདེན་དབང་བྱས་སོང་ལ། བརྒྱགས་ཆེ་ཆེ་བདེན་པ་དང་གནས་ལུགས་གང་ཡང་མི་བརྟེན་པའི་ང་རྒྱལ་ཅན་དང་རང་སྤྱོད་ཅན་དུ་ཆགས་འདུག་ཚུལ་དེ་ནི་འོད་ཟེར་ལགས་ཀྱི་《མཐོང་མི་སྤྱབ་པའི་བོད་》ཅེས་པའི་དྲ་རྒྱའི་ཟེན་བྲིས་ལས་ཀྱི་སྤྱར་ཡིག་སྐད་ཆ་གཤམ་གསལ་དག་ལས་ཤེས་ནུས་ཏེ། འདི་སྐད་དུ།

དོན་དངོས་སུ་མི་རིགས་གནད་དོན་གྱི་གཞི་ཙུ་མི་གྲངས་མང་ཉུང་གིས་ཐག་
ཆོད་པ་ཞིག་དང་། བོད་ཀྱི་གནད་དོན་ཐག་གཅོད་བྱེད་ཐབས་ཆེས་ལེགས་ཤོས་ནི་
མི་འབོར་གནས་སྡོད་བྱས་པས་འབྲས་པ་ཞིག་རེད།

དང་པོ། ཞིན་ཅང་ལ་སྤྱད་པའི་ཐབས་དེ་འབྲས་བུ་ལྡན་པ་ཞིག་ཡིན་ཕྱིར། དབུས་
གཞུང་གིས་བོད་དུ་འང་བོད་རྫོངས་ཐོན་སྐྱེད་འཛུགས་སྐྱར་དམག་ཤོག་ཅེས་པ་ཞིག་
གསར་འཛུགས་གནང་རྒྱུ་བསམ་སྒྲོག་གཏོང་འོས་ལ། དུ་གྱར་ལྷ་ཤུའི་མི་རིགས་རྒྱུ་
པོ་དེ་འདྲའང་དབང་འོག་དུ་བསྐྱས་ཏེ་གུས་གུས་ཞུས་ཞུས་བཞོས་ཡོད་ན། བོད་མི་ལྷ་
བུས་དོ་ཟླར་ག་ལ་འོང་།

གཉིས་པ། རྒྱ་རིགས་ནི་གང་ལྟར་གཙོ་བོའི་མི་རིགས་ཡིན་ཕྱིར། བོད་མི་དྲག་གཞོན་
བྱེད་ཆོ། སེམས་སུ་ཉེས་བྱས་ཀྱི་ཆོར་པའི་དབང་གིས་འཛེམ་དོགས་ཅུང་ཟད་ཡོད་པ་
རེད། ཉོས་རིགས་ལ་སེམས་ཁམས་དེ་འདྲ་མེད་ཕྱིར་ཉིང་ལ་ས་ཆའི་ཉོས་རིགས་ཆོ་
བོད་དུ་གནས་སྡོད་བྱེད་བཅུག་ཆེ་བོད་མིའི་ཁ་གཞོན་དུ་མངགས་རྒྱ་དང་། བོད་དུ་དབྱི་
སི་ལམ་གྱི་ལྷ་ཁང་གང་མང་བཞེངས་ནས། དགར་བརྟེན་དག་འདུལ་གྱི་ཐབས་ཤེས་
སྤྱོད་པ་སྟེ། རྒྱལ་ཁབ་སྦྱོང་བ་ལ་ཐ་ཤལ་ཆགས་རྒྱུའི་འཛེམ་དོགས་ཡོད་མི་རུང་།

གསུམ་པ། འཆར་ལྡན་བུ་སྟེ་ལ་བརྟེན་ནས་བོད་མིའི་མི་གྲངས་འཕེལ་བ་ཆོད་
འཛིན་བྱེད་པ།

བཞི་པ། རྒྱ་བོད་གཉིན་བསྐྱེད་པས་ལ་དབང་བསྟོད་དང་མི་རིགས་འདྲ་སྒྱུར་དམ་
གཙོགས་བྱེད་རྒྱ་དང་། ཨ་མདོ་དང་ཁམས་(青川甘)ཀྱི་བོད་རིགས་རང་སྦྱོང་ཁུལ་
ཁག་ཅིག་གོང་ཁྱིམ་ཆགས་ཆོད་ལྗང་བར་ཁ་གཡར་ཏེ། གོང་ཁྱིམ་དུ་བཏགས་པ་ཡིན་
ན། རང་སྦྱོང་ཁུལ་དང་རང་སྦྱོང་རྫོངས་ཟེར་བ་རྣམས་ངང་ཤུགས་ཀྱིས་མེད་པ་
ཆགས་འགོ་ཡི་རེད།

ལྷ་པ། དྲག་གཞོན་ནི་རིམ་གནག་ཡིན་འོས་ལ་སྤོང་རྩེ་གཏན་ནས་སྒྲིམ་མི་རུང་།
ཀྱང་གོ་ནི་ཉིང་རྩལ་འཆང་བའི་སྟོབས་ཅན་རྒྱལ་ཁབ་ཡིན་ཟླུང་། རུབ་ཕྱོགས་པ་ཚོའི་
མཐོ་བཤད་དམའ་བཤད་ལ་སྤང་དོགས་བྱེད་དོན་མེད། ཀྱང་གོ་ནི་སིར་སྤྱི་ཡ་མ་
ཡིན། བརྒྱ་ལ་མི་རིགས་རྩ་མེད་བཅོས་པར་ཆ་བཞག་ནའང་། ཀྱང་གོ་ལ་སྤྱི་ཀྱང་ག་
རེ་བྱེད་མི་ལུས། དོན་དངོས་སུ་ཀྱང་གོས་རིགས་རྒྱུད་རྩ་མེད་བཅོས་པའི་ཡ་ལ་དཀྱིས་
ཀྱི་ཉེས་མིང་ཁྱུར་ཡོད་དེ། ཀྱང་གོས་བོད་མི་ཁྱི་བརྒྱ་ལྷག་བསད་ཡོད་ཅེས་རྒྱ་ལས་
གང་ས་གང་དུ་སྒྲོག་གི་འདུག དེས་ན་ཀྱང་གོས་བོད་མི་ཅེ་བས་མང་བ་ཞིག་སོད་
ཞོག་དང་། ཁྱི་བརྒྱ་དང་ཉི་ཤུ་བསད་གངས་ལོངས་ན་ནི། རང་ལ་བསྟོན་ཆེན་པོ་
བཙུགས་སོང་སྟུང་པའི་བསམ་པའང་མེད་འགྲོ་བའོ། ཞེས་སོགས་རྒྱ་མི་མང་ཤོས་ལ་
ཀྱ་རེ་དང་དོན་གཏམ་འདྲེས་མའི་སྒྲོག་གཡོ་ངན་རྩལ་ཡོད་པ་ལས་རྟོགས་ལུས། གང་
ལྟར་ཕྱོགས་ཅིག་ཤོས་དེ་ནི་འཇིག་རྟེན་ཐམས་ཅད་མིག་ནང་ལ་མེད་ཅིང་མར་ཞད་
དུ་གཙོད་པའི་མི་རིགས་རིང་ལུགས་ཐལ་མཐའ་པར་ཆགས་པའི་རྒྱ་མི་རིགས་རེད།

མི་རིགས་འདི་གཉིས་མི་རིགས་མི་འདྲ་བ་གཉིས་ཡིན་པའི་ཆ་ནས་སྟོན་ཆད་
འབྲུག་ཚྭ་བྱང་མྱོང་ཡོད་ཅིང་རྒྱལ་རེས་དང་ཕམ་རེས་བྱང་མྱོང་ཡོད། དངོས་
གནས་མི་ལོ་ལྷ་བརྒྱའི་ནང་ལ་ལག་ཐུག་པའི་འབྲས་བྱར་བོད་རྒྱམས་ཕམ་པ་ཡོད་
ཅིང་། ཡར་དེད་དེ་བཙན་པོའི་སྐབས་སུ་བོད་རྒྱམས་ཀྱིས་རྒྱ་ནག་རྒྱལ་ས་བཅོམ་པའི་
ལོ་རྒྱུས་ཀྱང་ཡོད། ད་ཆོད་དུ། སྒྲེར་གཙོད་པའི་འབྲུག་ཚྭ་ཀྱི་གཏན་ཆོགས་ལྟར་
དྲག་པོའི་འཐབ་འཛིང་གིས་རྒྱལ་ཕམ་འབྱེད་པའི་དབང་དུ་བཏང་ན། ལུ་ཚུར་དང་
མི་མདའི་གདོང་གཏུག་ཡིན་པ་མ་བཤད་དང་། བོད་རྒྱམས་ཀྱིས་རྒྱ་དང་མང་ཤེད་
ཉུང་གིས་མི་ལྗེད་བ་སྟེ་གཅིག་དང་ཉིས་བརྒྱའི་བསྐྱར་གངས་རེད་མོད། འཁོན་ལན་
འཁོན་གྱིས་ལེན་པ་དང་དུག་ལན་དུག་གིས་འཇལ་བའི་བསམ་སྒོ་ཅན་གྱི་སྤྱི་འདུན་
ཞིག་བྱོན་རེ་སོང་ན། བོད་རྒྱམས་ནི་རེ་རེ་བཞིན་མགར་སྤོང་ལྷ་བྱར་མི་སྤྱི་བའི་

ངེས་པ་མེད་པ་དང་། དེ་ལྟར་བྱུང་ཆེ་དེ་དུས་ནི་སྟག་འཐབ་གཟིག་འཐབ་མ་ཡིན་
ཀྱང་ཁྱི་འཐབ་སྤྱང་འཐབ་ལྟ་བུ་ཡིན་སྲིད་ཅིང་། རྒྱ་མ་མི་ལ་མེད་པ་དང་རྒྱ་ཁྱི་ལ་
མེད་པ་ཞིག་བཟོས་ཏེ་བོད་ཡུལ་འདི་ཁྲག་དཀྲུགས་ནྟག་དཀྲུགས་བྱེད་སའི་འཐབ་ར་
ཞིག་ཏུ་ཆགས་མི་སྲིད་པའང་མ་རེད། ཡིན་ནའང་། དེང་དུས་ཀྱི་རང་དབང་
དམངས་གཙོའི་གསར་བརྗེ་དང་རྩྱུང་ལེན་གང་ཡང་ཞི་བའི་གསར་བརྗེ་དང་ཞི་བའི་
རྩྱུང་ལེན་ཡིན་ཞིང་། ཞི་བའི་གསར་བརྗེ་དང་ཞི་བའི་རྩྱུང་ལེན་ནི་གོ་མཚན་ངར་
མིན་དང་མི་གངས་མང་ཉུང་གི་རྗེས་སུ་འགོ་ཕྱོག་བྱེད་མི་སྲིད་པས་སུ་རྒྱལ་སུ་པམ་
ཀྱི་སྐད་ཆ་ད་དུང་བཤད་དཀའ་ཆོད་རེད། གང་ལྟར། ཁོ་པོ་འཛིགས་པ་ནི། བརྒྱ་ལ་
མི་རིགས་འདི་གཞིས་མི་རིགས་རིང་ལུགས་ཐལ་མཐའ་པར་ཆགས་ཆོ། པན་ཚུན་
དག་ཏུ་བཟུང་ནས་དྲག་པོའི་དམར་འཛིང་གི་ལམ་དུ་གཞུག་ཉེན་ཆེ་ཞིང་། རྒྱལ་
ཁབ་འཛིགས་སྐལ་རིང་ལུགས་པ་དང་མི་རིགས་འཛིགས་སྐལ་རིང་ལུགས་པར་མི་
སྦྱར་བའི་ངེས་པ་མེད་ཕྱིར། ཁོ་པོ་ཞི་བདེ་ལ་མོས་པ་ཞིག་ཡིན་པའི་ཆ་ནས། རྒྱ་མ་
པར་རྟོག་གིན། ཞིབ་ཏུ་བསམ་གྱིན། རྗེས་སུ་དཔོག་གིན་ཞིང་སྤྱང་སྤྱེ་བ་ནི་འཛིགས་
པའི་ཚོར་པ་ལས་ཀྱི་གཞིས་པ་སྟེ། སྒྲེར་གཞུང་གང་ཡང་མི་རིགས་རིང་ལུགས་ཐལ་
མཐའ་པར་སྤྱང་ཉེན་ལ་དཔགས་པས་དང་།

ཁོ་པོ་མི་སྒྲེར་གྱི་བདེ་སྤྱད་ལ་དཔགས་པས་འཛིགས་པ།

ཡང་། རང་དབང་ནི་ཁོ་པོའི་ཆོ་སྟོན་གི་རིན་ཐང་ལས་བརྒྱ་འཁྱར་སྟོང་འཁྱར་གྱིས་
སྟག་ལ། དེའི་ཕྱིར་དུ་དཀའ་ལས་རྒྱག་གི་ཡིན་ཞེས་ཁོ་པོས་སོས་དལ་དུས་དེ་འདྲའི་
ཁ་པོ་གནམ་ལ་མི་ཤོང་བ་བསྐྱགས་སྤྱིང་ཡོད་ནའང་། ད་ལོར་བོད་རྒྱལ་སྤྱི་མཐུན་རང་
དབང་གི་ཕྱིར་དུ་ཞི་བའི་གསར་བརྗེ་བྱེད་སྐྱེད་ལ། ཁོ་པོ་ཁ་འཁྱུགས་ལག་འཁྱུགས་སུ་

གྱུར་ཅིང་སྤང་འཛིག་མེད་པ་ལྟར་བསྐྱད་པ་ནི། ལྷན་འཁྱུག་སྤང་གསུམ་གྱི་ཞད་ཆེ་
བས་མ་ཡིན་ལ་ཟབ་ཚུལ་དང་སྐྱམ་ཚུལ་བསྟན་པ་དེ་བས་ཀྱང་མ་ཡིན་པར། གཅིག་
ན་ཁོ་བོར་ག་སྒྲིག་གང་ཡང་མེད་པས་དང་། གཉིས་ན་ཁོ་བོའི་ཅི་ཞིག་ལ་འཛིགས་
པས་དང་། གསུམ་ན་ཁོ་བོའི་གང་ཞིག་འཆར་དོགས་ཀྱིས་ཡིན་ལ། མཐར་གཏུག་ན་
ཁོ་བོ་མི་སྒྲེར་གྱི་བདེ་སྤྱད་ལ་འཛིགས་པས་ཡིན་པ་སྟེ།

དེ་ལས་དང་པོ་ནི། དྲང་གཏམ་བཤད་ན། ད་ལོའི་གཞི་ཁྱོན་ཆེན་པོའི་ཞི་བའི་
གསར་བརྗེ་འདི་ཁོ་བོར་མཚན་ན་མི་ལམ་དུ་འང་མིས་མ་སྤྱང་བའི་དོན་དག་སྟོ་བྱུར་
བ་ཞིག་རེད། མ་འགྲངས་པའི་སྟོན་ལ། ཁོ་བོས་ད་དུང་“དཔའ་བོའི་སྤྱིང་སྟོབས་
འཆང་བའི་མི་བྱ་སྟོར་ཞིག་མ་གཏོགས་མང་ཆེ་ཤོས་ནི་ད་ལྟ་ད་དུང་རང་དབང་དང་
འདྲ་མཉམ་ཞེས་པ་ཟ་རྒྱ་ཞིག་གམ་འཐུང་རྒྱ་ཞིག་ཡིན་མིན་མ་ཤེས་པའི་ཆད་དུ་
ལུས་པ་དང་། ལྟོ་མ་སྟོགས་པ་དང་རྒྱབ་མ་གྲང་ན་རང་དབང་དང་འདྲ་མཉམ་རེད་
བསམ་གྱིན་འདུག། རང་དབང་དང་འདྲ་མཉམ་ཟེར་བའི་བཤད་ཚུལ་ཞིག་ཡོད་པ་
ཐོས་པའི་དབང་དུ་བཏང་ནའང་། དེ་ནི་ལྟ་དང་འཕགས་པ་དང་སངས་རྒྱས་དང་
རྒྱལ་པོ་དང་རྗེ་བོ་གང་ཅུང་གིས་གནང་སྤྱིན་དང་དངོས་གྲུབ་མ་བསྐྱལ་ན་མི་ཐོབ་
པར་སེམས་པ་དང་། རྣམ་པ་ཀུན་ཏུ་རྒྱབས་མགོན་གང་ཅུང་ཞིག་ལ་རེ་བ་བརྒྱབ་ཏེ་
སྤྱོད་པ་རེད་མོགས་བྲིས་ཏེ་རང་དབང་སོགས་ཀྱི་གོ་རྟོགས་སད་རྒྱ་ནི་བོད་རྣམས་
དང་ཁ་ཐག་རིང་བར་སེམས་ཤིང་། རིག་གནས་ཀྱི་ཆེ་ས་ནས་དང་བསམ་སྟོའི་མཐོ་
ས་ནས་རང་དབང་གི་གོ་རྟོགས་སོགས་ཀྱི་ས་བོན་གདབ་པ་གལ་ཆེ་བར་མཐོང་བས་
རང་གིས་ཤེས་ཆོད་ཀྱིས་སྤིང་དོན་བརྗོད་པའི་སྤྱིང་སྟོབས་ལ་ཡིན་མོད། མ་བསམ་
ས་ནས་བོད་རྣམས་ཀྱིས་ལག་ལེན་གྱི་དོས་ནས་རང་དབང་དང་ཐོབ་ཐང་། དམངས་
གཙོ་སོགས་བརྟན་མོང་བ་དེས་ཁོ་བོ་ཉ་ལས་ཉང་སང་བར་བྱས་ཤིང་ཉད་དེ་ལུས་
དགོས་པའི་ཆད་དུ་བསྐྱལ། ང་ཚོས་རྟོགས་སད་དང་རྟོགས་སད། སྤྱིང་སྟོབས་དང་

སྤྱི་ལོ་བཅུ་དྲུག་པ་ལྟར་གྱི་ཡོད་མོད། དུས་ཡུན་གྱི་འཕེལ་འདེམས་ལྟར་
འདི་ལྟར་མིག་མཐོང་ལག་ཟེན་འབྱུང་གྱི་ཡོད་པ་ནི་བསམ་ཡུལ་ལས་འདས་པ་ཞིག་
རེད། ཞིབ་ཏུ་བསམ་ན། བོད་རྒྱལ་གྱིས་སྤྱུག་ཁུར་ནམ་རིང་སྤྱི་ལོ་འབྲུག་དཀའ་
བས་ཞིབ་འཕེལ་གསར་བཅུ་བྱས་པ་མ་གཏོགས། ཁོ་བོའི་ཚུམ་འདིར་བཤད་པ་ལྟར་སོ་
སོའི་བསམ་སྒྲུབ་རང་དབང་དང་དམངས་གཙོའི་གོ་རྟོགས་རྒྱུ་ལས་འབྱུངས་པས་
ཞིབ་འཕེལ་གསར་བཅུ་བྱས་པ་རེད་ཅེས་ན། དོན་དངོས་དང་མཐུན་མིན་བཤད་དཀའ་
ཆོད་ཡིན་ནའང་། དེ་ལྟར་གདེང་འཛིན་བྱས་པ་ནི་བཞིན་དོན་ལ་གནས་པའི་སྒྲིབ་
འདུན་ཁོ་བོར་ཆེ་ལ། ཅིས་ཀྱང་དེ་ལྟར་ཡིན་རིགས་པའི་ཞིབ་འཕེལ་གསར་བཅུ་འདིས་ཁོ་
བོའི་བསམ་གཞིག་ཡོད་ཆོད་གྱི་གོ་རིམ་དཀྱུགས་ཤིང་སྤྱི་ལོ་ལྟར་ནས་ཉིག་ཉིག་པོར་
བཅོས། པར་བཞུས་ཆོད་ལ། བོད་མིའི་འདུ་ཤེས་ཞུ་བའི་གོ་རྟོགས་དམན་པར་
བརྒྱུད་པའི་སྐད་ཆ་དེ་དག་ནི་རང་ཉིད་ཅ་བ་ནས་ནོར་བའི་མ་རྟོག་ལྟོགས་སུ་
སོང་བ་ལྟར་འདུག་ཅིང་རང་ཉིད་རང་ལ་ཐེ་ཚོམ་སྤྱི་ལོ་འབྱུང་བུང་། ཤེས་ལོ་དང་གོ་
ལས་བཤད་པའི་སྐད་ཆ་ཡིན་ན་ནི་མཚང་དུ་ཆེ་བར་མ་ཟད་ངོ་ཆ་བའི་གནས་ཡིན་
ཕྱིར་འབྱོར་པ་དང་བཅས་ཏེ་ཡོ་བསྐང་བྱེད་དགོས་འདུག་ ཕྱིར་དུན་རེ་བྱས་ན། ཁོ་
བོར་འབྲུལ་ཤེས་དེ་འདྲ་སྤྱི་ལོ་འབྱུང་གི་ཆུ་ནི་མེད་པ་མིན་ཏེ། ལོ་ཡི་ཁོར་མོ་ཡུག་ལ་གཞུང་
ཁང་གྲུ་བཞིར་འཇུག་ནས་བསམ་གཞིག་གཏོང་མདོག་ཁ་བོ་དང་དབྱེད་པ་བརྒྱུད་
མདོག་ཁ་བོ་བྱས་ཏེ་སྤྱི་ལོ་འབྱུང་གི་མ་གཏོགས། མང་མང་གིས་ཅི་བསམ་གང་དུན་ལ་རྒྱུད་
ཞིབ་རྒྱས་ལོན་མེད་པ་དང་། ཡང་གཅིག་བཤད་ན། ལོ་འདི་འགར་ཁོ་བོས་བྱས་པའི་
ཚུམ་ལ་བཞུས་ཏེ། བོད་རྒྱལ་གྱིས་ཁོ་བོར་ལྟོག་དང་བཞུན་བཞིག་ཅེས་དམོད་པ་
བོར་ཞིང་མི་གྲལ་ནས་སྤྱི་ལོ་འབྱུང་ཕྱིར། རང་ཁོག་སྒྲིབ་པའི་མི་དང་འཕྲད་པ་
དགོན། རྒྱུན་དེ་དག་གི་དབང་གིས་ཁོ་བོ་སྤྱི་ལོ་འབྱུང་གི་མི་དང་གཉིས་སུ་མེད་པ་
ཆགས་ཡོད་ལས་ཆེ་ཞིང་། ཞིབ་འཕེལ་གསར་བཅུ་འདི་འདྲ་སྤྱི་ལོ་འབྱུང་གི་སྐད་ཆའི་

བྱུང་ཚམ་ཡང་ཐོས་ཐྱིང་མེད། དེ་བས་དོན་ཆེན་སྐབ་དུས་ཁོ་བོར་གསྐྱིག་གང་ཡང་
མེད་དེ་ཅི་བྱ་གཏོལ་བལ་དུ་ལུས།

གཉིས་པ་ནི། རང་གི་ཆོ་སྒྲིག་དང་བདེ་སྐྱེག་ལ་འཇིགས་པ་ཡིན་ཏེ། ད་མའི་ཞི་བའི་
གསར་བརྗེའི་སྐར་ལ། སྐར་གཅོད་དབང་སྐྱུར་པས་དྲག་ཤུགས་སྐྱུང་དེ་བོད་རྒྱལ་ས་
བཅིངས་པ་དང་། བཀྲིགས་པ་དང་། འབྱུངས་པ་དང་། བཟུང་བ་དང་། བཀག་པ་དང་།
བསྐྱགས་པ་དང་། བཅད་པ་དང་། བསད་པ་དང་། ཁོ་ཆོའི་སྐད་ཆས་བཤད་ན་རྒྱུ་
གཅིག་འཕྲོག་སྟེག་བྱས་པ་རྒྱལ་ས་གོ་བ་དང་། ཐོས་པ་དང་། མཐོང་བ་དང་། རིག་
པར་གྱུར་ནའང་། ཁོ་བོ་མི་སྤྱོད་པའི་བརྒྱལ་ཞུགས། མི་བྱེད་པའི་ངང་ཚུལ། སྤར་མའི་
རང་བཞིན་དུ་གནས་པ་ནི། ཕུགས་དེད་ན་འཇིགས་སྐྱེག་གིས་ཡིན། དེ་ཡང་དཔུལ་
བ་མངོན་སུམ་ཐྱིང་བཞིན་པ་མཐོང་བ་ན། ཁ་གདངས། མིག་ཅེར། ཨ་ཁ་དང་ཨ་ཅི་
ཤོར། ན་བྱག་དང་མནར་གཅོད་སྤྱི་མོས་སྐད་ཅིག་ཉིད་ལ་ལེབ་མོར་སྐྱེབས་པའི་སྤང་
བས་སྐྱེག་ལ། མཐའ་ལ་འོད་སྤང་མེད། ས་ལ་རྒྱ་འབྲས་མེད། གཞན་ལ་སྤྱིང་རྗེ་མེད།
རང་ལ་རྒྱས་པ་མེད། ཉེན་ལ་བས་མི་དྲན། མཆོན་ལ་གཉིད་མ་ཁུགས། བཅོན་ཚུགས་
དང་བརྟན་བཅོས་ཀྱི་རྒྱས་གར་ཡང་དང་ཡང་དུ་རྒྱོབ་མཐོང་བས། མཐོང་ཆོད་དག་
རུ་ཤར། རིག་ཆོད་གཤེད་དུ་བབས། ཡོད་ཆོད་ལ་ཞེ་སྤང་སྐྱེས། ཐམས་ཅད་ལ་འཁོན་
འཛིན་བཅངས། གཞན་གྱིས་རང་གི་པ་བསད་ནའང་སྐྱེག་བསྐྱེད་པའི་ལས་ཆེ་བ་ཡོད་
མི་སྤྱིང་སྐྱེམ་པ་ཤར་བ་དང་སྙན་དུ། རང་ལ་ཆ་བཞག་ཞེ་སྐར་གཅོད་དབང་སྐྱུར་
པའི་མནར་གཅོད་བྱེད་ཐབས་ཡིད་ལ་དྲན་ཐེངས་རེ་རེ། མགོ་བོའི་སྤྱོད་ཞུགས། ལུས་
ཀྱི་སྤྱོད་ཅེང་། དོན་སྤྱིང་མེད་པར་སྐྱེབས་ནས་འོང་།

“སྤྱོད་ཁ་སྤྱོད་བཀོག་པ་དང་། ཀླང་གཞུས་ལག་རྒྱུད་། ཤ་གཞུས་སེན་ཏྲིག་རྒྱག་པ།
པར་འབྱུང་ཚུར་འདེད་དང་། མི་ཁ་ཤས་ཀྱིས་ད་དུང་ལྷེ་མིག་ཆེན་པོ་(བོད་ཀྱི་ཐོན་
མའི་སྤྱོད་ཞུགས་ཆེན་པོའི་ལྷེ་མིག་ཞེ། འབྲུག་འཛིང་གི་ཡོ་བྱད་དུ་སྤྱོད་པ་མང་།——

བསྐྱར་མཆན།)དང་། རྒྱག་པས་ཉིས་རྩ་བརྒྱའི་ནས་འཐབ་ཚུང་གཏོང་ཡུལ་ཁ་བྲག་
 རྩ་བྲག་རྩ་རྩ་རྩ་བརྒྱའི་དུ་བརྒྱལ་འགོ་བ་དང་། ཡན་ལག་སྟོན་བཅག་
 སོགས་མས་སྟོན་ཆེན་པོ་བཟོས་པ་”(《ཡིག་འབྲུ་བྲི་བདུན་གྱི་སྟན་ལུ》 ལས་
 དངས།)སྟེ། ལུ་ཚུར་གྱིས་སྟོན། རྟོག་ཐོས་རྒྱག་བྲིས་རྒྱག་གིས་གཞུ་བ་ནི་ཅི་ཡང་མ་
 ཡིན་ཞིང་། ཁོ་ཆོར་མགོ་བོ་འབྲེག་པའི་བྲིས་མ་ཆད་ཡོད་པ་ལས་གཞན། 炮烙 ཟེར་
 བ་བཅས་ཏྲ་ལ་བསྟོན་པ་སྟེ་ཞུགས་ཆེན་རབ་ཏུ་འབར་བའི་ཏྲ་ལ་བསྟོན་ནས་གསོན་
 བྲེག་བྱེད་པའི་བྲིས་མ་ཆད་དང་། 脑箍 ཟེར་བ་མགོ་བོ་བསྐྱམས་ཏེ་འཇུར་མིག་ལ་
 དངས་ནས་མིག་ཕྱང་མགོ་བོ་གས་ཐ་ན་ལྷད་ཞོ་སྟོ་ལ་ཐོན་འོངས་པའི་བྲིས་མ་ཆད་
 དང་། 剖腹 ཟེར་བ་བྲང་ཁོག་གཤགས་ཤིང་དོན་སྟོང་ཕྱང་ནས་རྒྱ་མའི་བྲ་འཐེན་
 པའི་བྲིས་མ་ཆད་དང་། 肉刷 འམ་ 梳洗 ཟེར་བ་ཤ་འབྲད་ཅེས་པ་སྟེ་གི་ཡི་ས་
 མང་ཚོན་པོས་ཤ་འབྲད་ཅུས་འབྲད་བྱེད་པའི་བྲིས་མ་ཆད་དང་། 腰斩 ཟེར་བ་སྟེད་
 བ་བཅག་ཀྱང་འཆི་མིན་གསོན་མིན་དུ་འཆོ་བར་བྱེད་པའི་བྲིས་མ་ཆད་དང་། 凌迟
 ཏེ་ 千刀万剐 ཟེར་བ་ལུས་ཤ་ཆལ་བ་སྟོང་དུ་མ་དྲས་བར་དུ་མི་འཆི་ཞིང་
 གཙཿབས་ཤ་བཙཿབས་པའི་བྲིས་མ་ཆད་དང་། 车裂 རྟེ་ 五马分尸 འམ་ 五牛
 分尸 ཟེར་བ་ཏྲ་ལྷའམ་སྐང་ལྷའམ་ཡིས་མི་བུའི་ཡན་ལག་ལྷ་རྒྱུད་དུ་ཡ་བྲལ་བར་
 གཏོང་བའི་བྲིས་མ་ཆད་དང་། 乳夹 ཟེར་བ་རུ་འཆོར་ཏེ་བུད་མེད་ཀྱི་རུ་མ་བཙོར་
 ཏེ་གཙོད་པའི་བྲིས་མ་ཆད་དང་། 木驴 ཟེར་བ་ཤིང་གི་བོང་བུ་སྟེ་ཤིང་མདུང་ཚོན་
 པོ་བུད་མེད་ཀྱི་མཆན་མར་བཅུགས་ཏེ་ཤིང་ལས་བྲས་པའི་བོང་བུར་བསྟོན་ནས་
 གཡོ་སྐྱལ་བྲས་པར་དགྲེ་སྐྱར་མི་རུས་པའི་ན་རྒྱག་ཡ་ང་བ་ཡོད་པའི་བྲིས་མ་ཆད་
 དང་། 剥皮 ཟེར་བ་པགས་པ་དམར་བཤུ་སྟེ་མགོ་བོ་ནས་བབྱང་ཐུར་ལ་དང་སྐལ་
 པ་ནས་བབྱང་འཐེད་དུ་པགས་པ་དམར་བཤུ་བྱེད་པའི་བྲིས་མ་ཆད་དང་། 俱五刑
 བམ་ 大卸八块 ཟེར་བ་དུམ་བུ་ལྷའམ་དུམ་བུ་བརྒྱུད་དུ་ལྷལ་བ་སྟེ་རྟེན་ལག་བཞི་

བོ་སོ་སོར་ཕྱལ་བས་བྱང་ཁོག་དང་བཅས་ཏེ་ལྷ་དང་། ཀླང་ལག་བཞི་བོ་བཅད་པའི་
 རྩེང་ལ་མིག་གཉིས་བྱས་པ་དང་ན་བ་གཉིས་བཅད་པས་བརྒྱད་དུ་དབྱེ་བའི་ཁྲིམས་
 ཆད་དང་། 烹煮 ཟེར་བ་རྩ་ཁོག་ཏུ་བཅུག་ནས་ཞབས་ལ་མེ་བཏང་སྟེ་གསོན་པོར་
 བཅོ་བའི་ཁྲིམས་ཆད་དང་། 宫刑 ཟེར་བ་ཉུག་ཐུམ་བཟོ་བ་སྟེ་སོ་མཚན་རྩིག་
 འབྲས་དང་བཅས་པ་འདོན་པའི་ཁྲིམས་ཆད་དང་། 刖刑 ཟེར་བ་ཕུས་མའི་སྟང་
 རྒྱགས་ནས་ཡར་འགྲང་མི་རྩལ་བ་བཟོ་བའི་ཁྲིམས་ཆད་དང་། 针插指甲缝
 ཟེར་བ་སེན་བར་ཁབ་གཟེར་འདེབས་པའི་ཁྲིམས་ཆད་དང་། 活埋 ཟེར་བ་གསོན་
 རྩེད་དེ་མགོ་བོ་ས་ཁར་བྱད་པ་ཅམ་ལ་ལྷས་ཏིལ་བོ་ས་ལ་སྒྲེད་པའི་ཁྲིམས་ཆད་དང་།
 鸩毒 ཟེར་བ་སྦྱར་དུག་འདྲེན་པའི་ཁྲིམས་ཆད་དང་། 桩刑 ཟེར་བ་ཁ་དང་རྒྱབ་
 གང་ཐུང་དུ་ཕུར་བའི་གཟེར་མགོ་རྒྱབ་པའི་བར་འདེབས་པའི་ཁྲིམས་ཆད་དང་། 铁
 锯 ཟེར་བ་མགོ་ནས་མར་ལ་དང་རྒྱབ་ནས་ཡར་ལ་ཐེག་བརྒྱབ་སྟེ་ལྷགས་སོག་གིས་
 འདྲ་བའི་ཁྲིམས་ཆད་དང་། 断椎 ཟེར་བ་སྒྲལ་ཚོགས་དང་སྒྲེ་ཚོགས་གཙུ་བའི་
 ཁྲིམས་ཆད་དང་། 灌肠 ཟེར་བ་ཁ་ལ་ཟངས་དང་གཤམ་དང་ཞ་གང་ཐུང་བལྟས་
 པའི་ཁུ་བ་དང་ཁོ་རྩ་ངར་མ་ལྷག་པའི་ཁྲིམས་ཆད་སོགས། གདུག་རྩུབ་གང་ཆེ་དང་
 གདུག་དྲག་གང་ཆེ། དམུལ་བའི་ལྷག་བསྐལ་གྱི་རྩམ་གངས་བརྗོད་པའི་ཡི་གེ་ལས་མ་
 གཏོགས་མཐོང་བ་མེད་པའི་ཁྲིམས་ཆད་སྟེ་ཚོགས་ཁོ་ཚོས་མི་བྱའི་འཇིག་རྟེན་དུ་
 སྦྱད་སྦྱང་ཡོད་པ་ཁོ་ཚོའི་ལོ་རྒྱས་སུ་མཐོང་དུ་ཡོད། མི་སེམས་རྩ་ཞོག་འདྲེ་སེམས་
 སུའང་འཆར་མི་སྲིད་པའི་ཁྲིམས་ཆད་དེ་སོགས་ནི་བོད་ཀྱི་དེ་མའི་ཁྲིམས་ཆད་དེ།
 མིག་འབྲས་འདོན་པ་དང་། རྩེ་འབྲེག་པ། རྩ་ཅོག་གཞར་བ། ཀླང་ལག་གཅོད་པ།
 ཏིང་རྩ་གཅོད་པ། ལྷམ་ཁོལ་མར་ལག་པ་འབྲུག་པ། ཟངས་རྟ་ལ་བསྟོན་པ། ཀོ་ལུམ་
 རྒྱག་པ། རྩོ་ཞུ་གཡོག་པ། ཚར་རྒྱག་དང་ཟ་ལྷག་གཏོང་བ། རྒྱང་ཅི་སྟེ་གཟེབ་དུ་ལ་
 འབྲུག་པ། རྩེ་ལ་ཤིང་སྟོ་གཡོག་པ། ཀླང་ལྷགས་རྒྱག་པ། རྩེ་ལ་རྩོ་སྟོག་པ། ལྷགས་

གཟེར་འདེབས་པ། རྒྱུ་ཤིང་རྒྱག་པ། ཏུ་སྤྱབ་གཏོང་བ། བྲང་ཁར་རྩོག་མེད་གཏོང་བ། རྩིག་ཆང་ཏུ་འཇུག་པ། ལག་པར་གོ་བྱམ་རྒྱག་པ། ཤ་གཙོང་པ། ཤ་ལིང་འགོག་པ། རྒྱག་གཟེར་རྒྱག་པ། དབྱུག་ལྷག་གཞུ་བ་སོགས་ལས་བརྒྱུ་འགྱུར་སྟོང་འགྱུར་གྱིས་ལྷག་ལ། རྒྱུ་ཅིག་དྲན་པ་ཅམ་གྱིས་ཀྱང་ཁོག་འདར་བརྒྱབ་ནས་འོང་། དེ་དག་ནི་གནམ་པོའི་ཏུས་ཀྱི་ཁྲིམས་ཆད་ཡིན་པ་བདེན་ཏུ་རྒྱགས་ཏེ་ད་ཆོད་ཏུ་བེད་སྤྱོད་གཏོང་གི་མེད་པ་ལྟ་ནའང་། གང་ཞིག་ངེ་ལྷ་ངེ་ལྷར་འཇིག་རྟེན་མི་བྱའི་སེམས་ལ་འཆར་དགའ་བའི་ཁྲིམས་ཆད་བཟོས་པ་དག་ལ་ནི་སྤྱ་ཞིག་ཉེས་ཅན་ཏུ་བཏགས་པ་རྣམས་ལ་དེ་ལྷ་དེ་ལྷར་ཁྲིམས་ཆད་གཙོང་པའི་བག་ཆགས་གང་རྩང་ཞིག་ངེས་པར་ཏུ་ཡོད་མིན་པ་དང་། མཐོང་ཅམ་གྱིས་ཀྱང་ལྷ་འབྱུངས་པར་འགྱུར་བའི་དྲག་སྤྱོད་མངོན་ཏུ་བསྟར་བ་ལ་འཛོམ་དོགས་མེད་པའི་རིགས་ལ་ཡིད་ཆེས་རྒྱ་ཞིག་གང་ན་ཡོད་དེ། ད་ལྟའི་སློག་རྒྱལ་གྱི་ཏུས་རབས་སུ་སློག་རྒྱལ་གྱི་ཁྲིམས་ཆས་སྤྱ་ཆོགས་བཟོས་ཡོད་པ་རྩིས་སུ་དཔག་པས་ཤེས་ལུས་ལ། རྒྱག་བྱེད་དང་། རྒྱུ་བྱེད་དང་། རིག་བྱེད་དང་། སློག་བྱེད་དང་། སློག་བྱེད་དང་། འཛོན་བྱེད་དང་། འབྱིག་བྱེད་དང་། གཞོན་བྱེད་དང་། འཆོར་བྱེད་དང་། འཇུམས་བྱེད་དང་། འཛོར་བྱེད་དང་། གཟེར་བྱེད་དང་། དབྱལ་བྱེད་སོགས་མིང་མི་སོགས་པའི་ཁྲིམས་ཆས་རྣམས་སློག་དང་དྲུག་གི་སྤྱལ་ཤུགས་ལ་དྲངས་པ། མི་བྱའི་བྱེད་རྩོལ་མི་དགོས་པ། གནད་ཁེལ། གཏིང་འབྲིན། རྒྱག་འདོན། ཤུགས་ཐོན། རྩོད་བལ་གྱི་ཆོས་དང་ལྷན་པས་བྱི་སྤྱི་པགས་མ་རལ་ཀྱང་ནང་ཤ་རུས་ཕྱལ་བ། ལྷ་ཆོགས་ཐོར་བ། དོན་སྤྱོད་ཐོག་པ། བྱི་ལུས་པོ་མ་རྣམས་ཀྱང་ནང་སེམས་ཁམས་འཇིག་པ། སློ་རིག་རྒྱུ་པ། ཤེས་པ་འཆོལ་བར་བྱེད་པའི་ཁྲིམས་ཆས་ཅི་རིགས་བཟོས་ཡོད་པ་བསྟོན་མེད་དེ། འཛོན་བཟུང་ཐེབས་པ་རྣམས་ལས་ལ་ལར་མནར་གཙོང་ཆོད་མེད་བཏང་རྒྱུ་གྱིས་སློག་དབྱུགས་ཆད་པའི་བམ་པོ་ཡིན་ཀྱང་མི་བདག་ལ་མི་སྤྱོད་པ་དང་མཐོང་ཏུ་མི་སྤེར་བར་སློག་ཏུ་མི་སློག་བཏང་སོང་བ་ལས་ཤེས་སོ།།

ཡང་སོས་ཚ་བའི་སྤྲུག་བསྐལ་དང་ཨ་ཁུ་གང་བའི་སྤྲུག་བསྐལ་དེ་དག་གྱུར་བ་ལྟ་
ཞིག ཐ་ན་སྟོ་བསྐྱགས་གཉིད་བཅག་ཙམ་གྱི་མནར་གཅོད་ཀྱང་ཁོ་བོའི་མ་གཞི་ནས་
བདེ་ཐང་མེད་པའི་ལུས་པོ་འདིས་ཅི་ལྟར་ཐེག་ཨང་སྟམ་སྟེ་འཛིགས་པ་དང་། སྐབས་
དེ་དུས་སུ་མི་ཚོ་ལ་གཏམ་ཚོ་འཛིག་པ་སྟེ་འོ་དོད་དང་ཨག་སྐད་མཉམ་དུ་ཤོར་ཏེ་
ཞབས་འདྲེན་བྱེད་པ་དང་། གུ་ཡངས་དང་བཟོད་གསོལ་སྟུན་དུ་བྱས་ཏེ་མཚན་ཤས་
འཛིག་པའི་སྲིད་པ་ཆེ་ལ། མ་ཟད་སྐར་གཅོད་དབང་སྦྱར་པའི་ལག་རྟོགས་རྒྱབ་
གཤིག་དུ་མི་འཇུག་པའི་དམ་བཅའ་བརྟན་པོ་འང་མང་ནས་མི་འཛིག་པའི་ངེས་པ་
མེད་པ་བསམ་ནས་ཞིད་སྤངས་སྟེ་རྒྱ་འདུག དེ་ལྟར་སྐར་གཅོད་དབང་སྦྱར་པའི་
མནར་གཅོད་བྱེད་སྤངས་སྟེ་གཅིག་ཡིད་ལ་ཤར་བས་ཀྱང་ཡང་འཛིགས་སྐྱག་མི་
ཟད་པ་སྟེ་ནས་འོང་བ་འདི་ཁོ་བོ་དབའ་ངར་མེད་ཅིང་ཟུར་མ་ཡིན་པའི་རྒྱུན་ཡིན་
ནམ་ཡང་ན་སྤངས་པ་མེད་ཀྱང་ཤེས་པ་མང་བའི་རྒྱུན་ཡིན་པ་ཆ་མི་འཚལ་མོད།
འཛིགས་སྐྱག་ནི་འཛིགས་སྐྱག་རང་ཡིན་ཕྱིར་རྒྱ་མཚན་བཤད་རྒྱ་མེད་ཀྱང་སྲིད།

གསུམ་པ་ནི། གང་ཞིག་འཚོར་བ་ལ་དོགས་པ་འདི་བསྐྱེན་འཛིགས་པའི་ཁོངས་སུ་
གཏོགས་པ་འདྲ། བོད་མི་ཞིག་ཡིན་ཕྱིན་དོན་ཆེན་འདི་འདྲའི་སྐང་ལ་ཅེས་ཀྱང་རྣམ་
འཇུག་གང་རུང་ཞིག་སྟོན་དགོས་པ་དང་། ཁོ་བོ་ནམ་རྒྱུན་ཡིན་མིན་གཉིས་བཤད་
རྒྱར་དགའ་བ་དང་། འགྲིག་མེན་གཉིས་ལ་བརྒྱར་དགའ་བའི་བོད་མི་ཞིག་ཡིན་པའི་
ཆ་ནས། དོན་ཆེན་དེ་འདྲའི་སྐང་ལ་ལག་ལེན་གྱི་སྦྱོར་བ་མི་རུས་ཀྱང་བསམ་ཚུལ་གྱི་
སྐད་ཆ་འགའ་རེ་དུས་ཐོག་བཤད་པོད་དགོས་ནའང་། དེ་ལྟར་མ་རུས་པ་ནི་ཁོ་
བོ་འང་ཡོངས་གྲགས་སུ་ཁེ་སན་ཅུ་ཆོགས་ཏེ་སོགས་གཟུང་སྤང་གཉའ་ཆོལ་རྒྱལ་གས་
ཀྱི་གཅིག་ཡིན་ལ། ཁེ་སན་ཅུ་ཆོགས་ཀྱིས་ནམ་ཡང་རང་ཉིད་ཀྱི་བདེ་སྤྲུག་དང་ཁེ་
སན་རྒྱུང་རྒྱར་གཅིགས་ཆེན་བྱེད་པ་མ་གཏོགས་སྤྱི་དོན་ཆེན་པོ་ལ་དོ་ཁུར་དང་སྤང་
འཛིག་མེད་ཅིང་། ཐོག་སྟེ་སྐར་གཅོད་དབང་སྦྱར་པའི་ལག་རྟོགས་ལྟར་ཆགས་ཡོད་

པ་རེད། ཁོ་པོ་ཁེ་པན་རྩ་ཆོགས་ཀྱི་མི་ལ་ཁེ་པན་ཟད་པ་ཡིན་ན། སྤུང་གྱི་པ་མ་ལོ་
ལོན་དང་། གཞུག་གི་བྱིས་པ་སྤུ་གྲ། ལོགས་ཀྱི་ཆུང་མ་བཟའ་རྒྱ་བཅས་ལ་ཁ་མི་སོས་
པ་དང་རྒྱབ་མི་ཁེབས་པའི་འཆོ་བའི་དཀའ་སྤུག་སྒོས་མི་དཔོག་པ་འབྱུང་ཉེན་དང་།
ཉེན་ཁ་དེ་འདྲར་སྤུང་ཆོ་གཞན་གྱི་ཆོ་གཡོག་དུ་མི་འཇུར་བའི་ངེས་པ་མེད་དེ།
དཔལ་འབྱོར་འཇུགས་སྤྱོད་བྱེད་པ་དཀྱིལ་སྒྲིང་དུ་འཛིན་དགོས་ཞེས་སྤྱི་ཆ་ནས་
བསམ་ན་གཡོ་ཐབས་བསྐྱེད་ཆེ་བའི་སྤྱི་ཆུས་དེ་གཏན་ལ་ཕབ་པ་ནས་བཟུང་།
རང་གཞན་རིགས་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཁོག་ལ་སྒྲོར་འདྲེ་ཞུགས་ཤིང་། བྱད་པར་དུ་ཁོ་པོ་
ཉ་བུའི་སྤྱང་གཉའ་ཆོལ་རྒྱལ་གྱི་རིགས་རྣམས་རྒྱ་ཁོར་མ་གཏོགས་ཅི་ཡང་མི་བསམ་
པའི་སེམས་ཅན་དུ་ཇུར་ཅིང་། འབྱོར་ཆོ་ཉེ་བའི་དྲུང་ན་ཞུས་ཞུས་དུ་འབྱོ་ཞིང་།
རྒྱུད་ཆོ་རིང་བའི་ས་ན་མཚུབ་ཀེར་གྱིས་འཕྱ་བ། ཞེས་པ་ཉར་འབྱོར་པ་ཞན་ཆོ་མི་
གཤམ་དུ་འང་མི་ཆེ་བའི་བཟོ་སྟོན། རྒྱ་ཡོད་ན་ཨ་ཁུའི་ཆ་བོ། རྒྱ་མེད་ན་ཨ་ཁུའི་གཡོག་
པོ། ཟེར་བ་དངོས་གནས་བདེན་པ་འདྲ་སྟེ། རྒྱ་མེད་ཆོ་གཞན་གྱི་ཆོ་གཡོག་དུ་འཇུར་
བའི་སྤྱི་ཆ་པ་ཆེ་ཞིང་། ཆོ་གཡོག་སྤྱོད་པའི་གནས་སྤངས་དེ་ཁོ་པོས་སྒྲོ་ཡིས་ཅི་ཉར་
བཟོད། ཡང་། ལུས་སྟོག་ལ་བདེ་མི་བདེ་བྱུང་ཆོ། ལུལ་མི་རྣམས་ཤི་བཤམ་གསོན་བཤམ་
གྱི་སྤུག་ལ་སྦྱོར་སྤྱི་ཆ་པ་གཞིགས་ཀྱིན་གཞིགས་ཀྱིན། སྒོམ་གྱིན་སྒོམ་གྱིན་སྒྱི་གཡལ་བ་
བྱུང་། ཁོ་པོས་འདི་ཉར་དུ་སྒྲེར་སེམས་སྤུག་པོར་སྟོན་པ་ནི། ད་ལོའི་ཞི་བའི་གསར་
བརྗེར་ཞུགས་པའི་དཔལ་པོ་དཔལ་པོ་རྣམས་ལ་འདི་འདྲའི་འཛིགས་པ་དང་འཛིན་
དོགས་མེད་པར་སྤྱོད་པ་མིན་ལ། སྤུ་ཞིག་ཁོ་པོར་བཟོད་པ་སྒྲོམ་པའི་གསོལ་མཆིད་ཞུ་
བའང་མིན་པར་མ་ཟད། རང་ཉིད་ཁ་འཁུམས་ལག་འཁུམས་སྤུ་འདུག་པའི་གནས་
ལུགས་སྤུ་བཟང་བ་དེ་བས་ཀྱང་མ་ཡིན་པར། བསམ་སྤངས་གསོང་པོར་བརྗོད་པ་
ཅམ་ཡིན་ཕྱིར། འཕྱ་སྟོན་དང་ཟུར་ཟ། ཐ་ན་མཚང་བྱས་ཀྱང་གནས་ཚུལ་དེ་ཅམ་

ཡིན་ཞེས་སྒྲིབ་དང་བཅས་པ་ནི་འཛིགས་པའི་ཚོར་པ་ལས་ཀྱི་གསུམ་པ་སྟེ། མི་བྱ་
སྒྲིབ་ཀྱི་ཆོ་སློག་དང་བདེ་སྤྱད་བསམས་པས་དང་། །

མ་འོངས་སྒྲིབ་རྟོག་གིས་འཛིགས་པ།

དེ་དག་ལས་ཀྱང་འཛིགས་པ་ནི། གོང་དུ་བཤད་པ་ལྟར། ད་ལོའི་ཞི་བའི་གསར་
བརྗེའི་སྐར་ལ། སྒྲིབ་གཙོད་དབང་སྒྱུར་པས་བཏགས་པ་ལྟར་རྩང་གཙོག་འཕྲོག་སྟེག་
གི་སྒྲིབ་ཚུལ་བྱང་ཡོད་པ་ནི་བསྟོན་དུ་མེད་ཅིང་། དེ་ཡང་ཁོ་བོས་ཞོགས་ཀྱང་དང་
ལང་སྒྲོས་ཀྱི་རྣམ་པས་བྱང་བར་འདོད་པ་དང་། བར་བལྟས་ཚོད་ལ། ཁ་ཞེ་གཉིས་
མེད་དང་། སྒྲིབ་ཐག་བཅད་ཚོད། གཞི་བྱོན་ཆེན་པོའི་གསར་བརྗེ་དེ་འདྲ་ལྟ་མཐུད་དེ་
རྒྱན་བསྐྱད་ནས་འབྱུང་བའི་མངོན་རྟགས་འདུག་ལ། འཐབ་ཚོད་རབ་དང་རིམ་པ་
དང་གང་ས་གང་ལ་བྱེད་པའི་ལྟས་འདུག་ན། ཡང་བསྐྱར་གསར་བརྗེ་དང་འཐབ་
ཚོད་བྱེད་སྐར་དུ་ཡང་བསྐྱར་རྩང་གཙོག་འཕྲོག་སྟེག་གི་སྒྲིབ་ཚུལ་མི་འབྱུང་བའི་
ངེས་པ་མེད་ཅིང་། དེ་ལྟར་བྱང་ཆོ་སྒྲིབ་གཙོད་དབང་སྒྱུར་པས་ཡང་བསྐྱར་དམར་པོ་
ཐྲག་གི་འཁོར་ལོ་བསྐྱར་ཏེ་གཤམ་རྗེའི་བཤས་རར་བསྐྱར་འགྲོ་བར་ཐེ་ཆོམ་ཡོད་པ་
མ་རེད། དེ་ལྟར་ན་ཤེས་བཞིན་སྒྲོང་བྲག་ལ་བརྟུངས་པ་དང་མཚུངས་ལ། སྟོན་བྱ་མེ་
ལྷུངས་ལྟ་བུའི་འཐབ་ཚོད་བྱེད་སྐར་དེ་ལ་ཁོ་བོ་འཛིགས་ནས་ཡོད། འཐབ་ལ་
དགའ་བའི་ཆབ་སྲིད་པ་ཞིག་གིས། ཆོ་སློག་གོད་པ་མེད་ན་རང་དབང་གང་ནས་
འཐོབ་སྟེ། ཤར་ཏེ་མོར་གྱིས་མི་འབོར་འབྲུམ་ཕྲག་གི་ཆོ་སློག་རིན་དོད་དུ་སྤུལ་པའི་
རྗེས་ལ་ད་གཞིད་རང་དབང་འཐོབ་པ་རེད་ཅེས་སོགས་ཟེར་ལས་ཆེ་མོད། འོན་ཀྱང་།
ཁོ་བོས་རང་གཞན་སྤྱོད་གཉིས་ཀྱི་རང་དབང་དམངས་གཙོའི་ལྟ་ཚུལ་སོགས་
བསམ་སྒྲུབ་ཚུ་ཚོད་དང་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ཁོར་ཕྱག་ལ་བསམ་པ་དང་། བྱུང་པར་དུ་མི་བྱ་

རང་ཉིད་ལ་ཆ་བཞག་སྟེ། རང་གི་ཆོ་སྲོག་གིས་མནར་གཅོད་སྟུག་བསྐྱེད་མཉམ་མཉམ་བར་
འཇིགས་པ་ཡར་ཞོག། རང་མི་ཉེ་འབྲེལ་ཡོད་ཚད་སྟུག་བསྐྱེད་མི་བཟད་པའི་གནས་
སུ་བསྐྱེད་སྐྱུར་འཇིགས་ནས་ཡོད་ཚུལ་གོང་དུ་སོང་བ་ལྟར་ཏེ་དྲག་པོའི་ཆོས་དང་
ཐུན་པའི་འཐབ་ཚུང་དེ་འདྲ་ལ་མོས་པ་གཏན་ནས་མེད།

མེར་གཅོད་དབང་སྐྱུར་པས་དུས་དང་ནམ་པ་ཀུན་ཏུ་ལག་དྲིལ་གྱིས་གང་
ཅུང་མ་རྟེན་པར་ཡོད་ཕྱིར། གལ་སྲིད་སྟོན་མ་ནང་བཞིན་རྩལ་གཅོག་འཕྲོག་སྟེག་
ཟེར་བའམ་དེ་དང་མཚུངས་པའི་དྲག་པོའི་སྐྱུར་བ་བྱུང་བ་ཡིན་ན། ཁོ་ཆོའི་འདོད་
ཐོག་ཏུ་ཏྲ་རྒྱུག་པར་བྱས་པ་ཡིན་ཏེ། ཁོ་ཆོས་སྟོགས་གཅིག་ནས་པར་ལ་བརྒྱབ།
གཟུགས་ལ་ཕབ། བརྟན་སྤེར་དུ་བཅོས་ནས་ཅི་ཡང་ཤེས་པ་མེད་ཅིང་གང་ཡང་ཏྲ་གོ་
མེད་པའི་ཁོ་ཆོའི་རིགས་ལ་བརྟན་ནས་སྟོགས་སྐྱུར་ཡོང་ཐབས་བྱེད་པ་དང་། སྟོགས་
གཞན་ཞིག་ནས་དེ་ལ་ཁ་གཡར་ཏེ་དྲག་གཞོན་སྤར་བས་ཀྱང་ཆེ་བ་བྱེད་ངེས་པས་ན།
ཆོ་སྲོག་མང་པོ་ཞིག་རྒྱུན་འདས་སུ་འགྲོ་ངེས་ལ། དེ་ལས་མང་པོ་ཞིག་གིས་བཀག་
ཉར་མནར་གཅོད་ཀྱི་སྟུག་བསྐྱེད་མཉམ་མཉམ་བར་འཁྱུར་བ་དང་། དེ་ལས་ཀྱང་མང་པོ་ཞིག་
གིས་ཤི་བྲལ་གསོན་བལ་གྱི་དཀའ་སྟུག་སྐྱུང་དགོས་ཨང་།

འཇིགས་སུ་ཅུང་བ་དེས་ག་ལ་ཚད་དེ། གཏན་ནས་མཐོང་མི་འདོད་པའི་སྲིད་པ་
ཞིག་ཡོད་པ་ནི། བོད་རྒྱལ་ཐབས་ཟད་ཏུ་ཐུག་སྟེ་ཤ་ལན་ཤ་དང་འཁོན་ལན་
འཁོན་གྱིས་འཇལ་བའི་ལམ་དུ་ཁྱེད་ཀྱིས་དྲག་རྩལ་དང་འགད་རྩལ་ལག་ལེན་
བྱེད་ཅིང་སྟོག་གསོད་དང་ངན་གསོད་ཀྱི་འཆོ་བའི་སྐྱུར་བ་མངོན་དུ་བསྐྱུར་པའི་
འཇིགས་སྐུལ་རིང་ལུགས་པ་ལྟར་ཆགས་སྐྱུའི་ཉེན་ཁ་ཤིན་ཏུ་ཆེ་བ་དེ་རེད། བརྒྱལ་
སྐྱོའི་སྐྱོད་སྤངས་དེའི་ལམ་དུ་སོང་བ་ཡིན་ན། རྒྱང་དུ་མེད་པའི་ཆོས་ལུགས་དང་
རིག་གནས་ཞེས་པ་ལྟ་ཞོག། རྒྱང་དུ་ཡོད་པའི་རི་ར་བ་ལང་བྱིས་དང་། ཐ་ན་མི་
རིགས་རྩིལ་པོ་རྩ་མེད་དུ་འགྲོ་སྐྱུའི་ལམ་ཁ་རང་གིས་བདམས་པ་རེད་ཅེས་ཁོ་པོས་

ཆོག་ཐག་བཅད་དེ་སྤྲོ། བརྒྱལ་དྲག་པོའི་སྤྱི་དྲུང་ས་དེའི་རྗེས་སུ་ཞུགས་པ་ཡིན་ན།
གཞིས་བྱེས་གཉིས་ཀྱིས་ད་ལྟའི་བར་དུ་དཀའ་ལས་བརྒྱབ་པ་ལ་སྤྱིང་པོ་མེད་པ་
བཟོས་པ་དང་། ད་ལྟའི་རྒྱབས་ཆེན་གྱི་ཞི་བའི་གསར་བརྗེ་འདི་ལ་འབྲས་བུ་མེད་པ་
བཟོས་པར་མ་ཟད། ཆོས་མཐའ་མཐུག་དང་ཙུ་བ་རྫོགས་པའི་ལམ་དུ་རང་རྟོགས་
ཀྱིས་ཞུགས་པ་ཡིན་པར་ཁོ་བོས་ཁ་ཆོན་བཅད་དེ་སྤྲོ།

དེ་ལྟར་བཤད་པ་ལ་ནང་རྒྱུན་དུ་གྱུར་པའི་རང་ལ་བསམ་པ་དང་ཕྱི་རྒྱུན་དུ་གྱུར་
པའི་གཞན་ལ་བསམ་པའི་རྒྱ་མཚན་གཉིས་ཡོད་པ་ལས། རྒྱ་མཚན་དང་པོ་ནི། བོད་
རྒྱལ་ཀྱིས་མི་ལོ་སྤྱིང་ཕྲག་གི་རིང་ལ་ཆབ་སྲིད་སྤངས་ཏེ་བསྐྱེད་པ་དང་། མི་ལོ་སྤྱིང་
ཕྲག་གི་རིང་ལ་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ཕྱིར་དུ་འཐབ་ཚྭ་ཆེན་པོ་གང་ཡང་བྱས་སྤྱོད་མེད་ཕྱིར།
འཐབ་ཚྭ་ཀྱི་ཉམས་སྤྱོད་ཡང་ཡོད་པ་མ་ཟད། འཐབ་ཚྭ་ཀྱི་ཉམས་སྤྱོད་མེད་པའི་
རྟོགས་ནི་ད་ལྟའི་ཞི་བའི་གསར་བརྗེའི་སྐབས་སུ་གསལ་པོར་མཐོང་སྟེ། ཙུ་བ་རྫོགས་
མེད་པ་དང་འཆར་གཞི་མེད་པ། སུ་ཐུབ་སུ་རྒྱལ་གྱི་རྒྱལ་པ་མངོན་པ་ལས་ཤེས་ཐུབ་
པ་དང་། དེར་མ་ཟད། ཁོ་བོས་བལྟས་ན། བོད་རྒྱལ་ཀྱི་སེམས་ཁམས་ནི་རང་བྱུང་
གི་མི་བྱའི་སེམས་ཁམས་སུ་འདུག་ལ། ད་དུང་སྤྱི་ཆོགས་ཀྱི་མི་བྱར་ཆགས་མེད་པའི་
བྱུང་གཤེས་གང་མང་མཐོང་རྒྱ་འདུག མི་མང་པོ་ཞིག་གིས་ལར་ཞེན་དང་ཁོག་ངར།
ཞོགས་ལྱར་བསྐྱན་པ་ཙམ་གྱིས་གསར་བརྗེ་ལ་འབྲས་བུ་ཐོན་སྤངས་སྟམ་པ་ལྟར་
འདུག་ལ། བྱུང་པར་དུ་སྐོར་ཞིག་གིས་མ་རུངས་ཁོག་བཅུག་ལ་ལང་རྫོས་ཀྱིས་རྒྱུ་
གཅིག་འཕྲོག་སྟེ། སོགས་དྲག་པོའི་སྤྱིར་བ་ལ་བརྟེན་ནས་ན་བྱུག་འཕོ་བ་ཙམ་གྱིས་
རང་དབང་ཚྭ་ལེན་བྱས་ཡོད་སྟམ་པ་ལྟར་འདུག གང་ཡང་རྒྱལ་འཁྱར་དེ་དག་
བསྐྱར་པའི་རྗེས་ལ་མེ་ཤལ་ཐལ་རྩལ་གྱི་ཚུལ་དུ་སོང་སྟེ་ཅི་ཡིན་གང་ཡིན་མེད་པར་
ཅི་མེན་འདི་མེན་དུ་ལུས་ཡོད་ཆོད་རེད། དེ་ནི་ཆབ་སྲིད་འཐབ་ཚྭ་གང་རུང་ལ་
ཞུགས་སྤྱོད་མེད་པའི་རང་བྱུང་གི་མི་བྱའི་རྟོགས་གཅིག་རེད། ཞོགས་ལྱར་དང་ཁོག་
ངར་དེ་རིགས་ནི་འཐབ་ཚྭ་བྱེད་ཤིས་དང་ལམ་སྟོ་འདྲེན་ཤིས་དག་ལ་མཚོན་ན།

མེད་ན་མི་འགྲུབ་པའི་རྒྱ་རྒྱུན་གལ་ཆེན་གཅིག་ཡིན་ངེས་ན་འདྲ་། ལྷོན་པ་མེད་པའི་
བསྟན་པ་ནི་གང་དུན་དུན་ཞིག་ཡིན་ངེས་ཕྱིར་ཐབས་ཤེས་ལམ་རྟོན་གལ་ཆེ་ལ།
ལྷག་དོན་དྲག་པོའི་འཐབ་ཚྩོད་ཀྱི་ལམ་དུ་འཇུག་པ་གཞན་ཡང་མིན་ཏེ། རིག་གནས་
སེམས་ཁམས་ལྟ་འདྲི་དང་གནའ་གཏམ་གྱི་འཇིག་རྟེན་ནས་ཐར་མེད་པའི་རང་བྱུང་
གི་མི་བྱའམ། སྲིད་ཀྱི་ཕྱིར་དུ་འཐབ་ཚྩོད་བྱས་པའི་ལོ་རྒྱུས་དང་ཉམས་སྦྱང་ཅི་ཡང་
མེད་པའི་མི་རིགས་ཉམ་ཆུང་གང་ཞིག མི་རབས་ནས་མི་རབས་བར་ཆབ་སྲིད་
འཐབ་ཚྩོད་ཀྱི་ཕྱིར་དུ་ཆབ་སྲིད་འཐབ་ཚྩོད་བྱས་ཤིང་། མཚན་ཆ་དང་དྲག་ཆས་
དམག་དཔུང་ལ་རྒྱབ་བརྟེན་པའི་སྐར་གཙང་སྲིད་གཞུང་ཞིག་དང་དྲག་པོའི་གདོང་
གཏུག་རྒྱག་རྒྱ་ག་ལ་ཡོད། དཔེར་ན་རྒྱ་རྒྱལ་ཡོད་མེད་གཉིས་ཀྱིས་རྒྱལ་པམ་འབྱེད་
པ་དང་འདྲ། ལྷོབས་ལྷགས་ཀྱི་ལྷ་ལ་ལྷོབས་ལྷགས་སོན་པར་ཆ་བཞག་ན་འདྲ་། མགོ་
སྐར་དང་གཡོ་ཐབས་ཀྱི་ལྷ་ལ་སླེབས་སྲིད་པ་ཞིག་མ་རེད། དེ་བས་འཐབ་ཚྩོད་ཀྱི་
བྱེད་སྒྲུབས་མ་བསྐྱར་བར་དྲག་པོའི་ལན་ལ་དྲག་པོ་སྦྱོད་འདོད་ལྷན་ན་ནི་མི་རིགས་
ཉིལ་པོ་རྩ་མེད་བཟོ་བའི་ཁ་གཡར་ས་བསམ་བཞིན་སྤྲད་པ་ཡིན་པར་ཁོ་བོས་འདོད་
དོ།

རྒྱ་མཚན་གཉིས་པ་ནི། 2001ལོའི་“9.11དོན་རྒྱུན་”བྱུང་བའི་རྗེས་སུ། ཨ་རིས་
འཛམ་གླིང་ཐོག་དྲག་པོ་སྦྱོད་པའི་འཇིགས་སྐལ་རིང་ལུགས་དང་འཇིགས་སྐལ་རྩ་
འཇུགས། འཇིགས་སྐལ་པ་གང་ཇི་སྟེད་ཅིག་གི་མིང་ཐོ་བསྐྱགས་པ་སྟེ། ལྷོ་བ་པ་ལེ་སི་
ཐན་དང་ཨ་བ་སྟན་སོགས་ཨ་རི་ལྷང་པར་ཡོད་པའི་དབྱི་སི་ལམ་དྲག་ཆས་རྩ་
འཇུགས་དང་། དབྱི་སི་ལམ་རྩ་དགའ་དམག་འཐབ་རྩ་འཇུགས། དབྱི་སི་ལམ་
བཅིངས་འགྲོལ་འཐབ་དཔུང་། ཏ་མ་སི། “ཁེ་ཏི”རྩ་འཇུགས། ཐལ་ལི་སྟན་སོགས་
དང་། སྤྱི་ལི་ཕིན་གྱི་ཐུན་མོང་ཐོན་སྐྱེད་ཚོགས་པ། ཁོ་ལོམ་ཕི་ཡའི་གསར་བརྗེ་དྲག་
ཆས་རྩས་ལྷགས། ཅུ་ཤང་ཏ་ཡི་བཅིངས་འགྲོལ་དམག་ཀམ་པོ་ཇོའི་རང་དབང་
དཔའ་རྒྱོད། ཨིར་ལན་གྱི་སྤྱི་མཐུན་དམག་ བེ་པ་ལའི་ཐུན་མོང་ཐོན་སྐྱེད་ཚོགས་པ།

འཇར་པན་གྱི་དམར་དམག་ ཨོ་མུའུ་ཚོས་ཚོགས། སྤར་ཁེའི་ཡལ་ལྷ་ཚོགས་པ་སོགས་
ཙ་འཇུགས་དང་ཚོགས་པ། མི་སྣ་མང་པོ་འཇིགས་སྐྱལ་ཙ་འཇུགས་དང་འཇིགས་
སྐྱལ་པར་བགངས་པ་ན། གནའ་དུས་སྤར་ཁེ་སི་ཐན་ཞེས་སྤར་ཁེ་སྤྲོངས་སུ་འབོད་པ་
ཆིང་ཆན་ལུང་ནས་བཟུང་ཞིན་ཅང་དུ་བཏགས་པའི་ཡལ་དུ་ད་ལྷ་ཡུ་གྲར་ཞེས་
འབོད་པའི་མི་རིགས་དེར། ཕྱི་ཕྱོགས་སུ་ཚུགས་པའི་ཤར་སྤར་ཁེ་སི་ཐན་དབྱི་སི་ལམ་
ལས་འགྲལ་ཞེས་པ་དང་། ཤར་སྤར་ཁེ་སི་ཐན་བཅིངས་འགྲོལ་ཙ་འཇུགས་ཞེས་པ།
ཤར་སྤར་ཁེ་སི་ཐན་གསར་འགྱུར་བད་འཕྱིན་ཉེ་གནས་ཞེས་པ། འཛམ་གླིང་ཡུ་གྲར་
གཞིན་ཀུ་འཐུས་མི་ཚོགས་པ་ཞེས་པའི་ཙ་འཇུགས་དང་ཚོགས་པ་འགའ་ཡོད་པ་
ནམས་འཇིགས་སྐྱལ་པའི་གས་སུ་བགངས་པ་ལྟར། སྤར་གཙོད་སྤིང་གཞུང་གིས་བོད་
ཀྱི་ཚོགས་པ་དང་མི་སྣ་དག་ཀྱང་དེ་དག་དང་ལྷན་དུ་ཐོ་ལ་བཞོད་དེ་འཇིགས་སྐྱལ་
རིང་ལུགས་དང་འཇིགས་སྐྱལ་ཙ་འཇུགས། འཇིགས་སྐྱལ་པའི་གས་སུ་འཇོག་དགོས་
པའི་སྟན་ལྷ་ལུ་ཐུང་ཡོད་རབས་ཐོས། བོད་ནམས་ཀྱིས་ད་ལྷའི་བར་དུ་དྲག་པོའི་
སྤྱོད་པ་མ་བྱས་ཕྱིར་དེའི་གས་སུ་བགངས་ཡོད་པ་མ་རེད་ལ། སྤོན་མར་དྲག་ལས་
བྱས་ཡོད་པའི་དབང་དུ་བཏང་ན་དེ་འདྲའི་གས་སུ་ཚུད་ཡོད་པེས་དང་། མ་འོངས་
པ་ནའང་དྲག་པོ་སྤྱོད་པའི་ལམ་དུ་ཞུགས་ཆེ་འཇིགས་སྐྱལ་རིང་ལུགས་པའི་གལ་དུ་
བརྒྱུད་པེས་རེད། བརྒྱ་ལ་དེ་འདྲའི་བཏགས་མིང་ཐོབ་པ་ཡིན་ན། འཛམ་གླིང་གླང་
གི་སྤར་གཞུང་ཀུན་གྱིས་དག་རུ་མི་མཐོང་བའི་པེས་པ་མེད་ཅིང་། སྤར་གཙོད་སྤིང་
གཞུང་གིས་བོད་ནམས་སོ་ཤལ་བཅད་དེ་མོ་ཤལ་ལ་གཏགས་ཀྱང་བདེན་རྒྱལ་ཕྱོགས་
སྤོར་བྱེད་མཁན་ཡོད་སྤིང་པ་མ་རེད། མ་ཟད་བོད་ནམས་ནི་འཛམ་གླིང་གླང་གི་སྤར་
གཙོད་སྤིང་གཞུང་ཁག་ལས་གཏུག་རྩལ་ཤིན་དུ་ཆེ་བའི་སྤར་གཙོད་སྤིང་གཞུང་ཞིག་
གི་དབང་སྤྱར་འོག་དུ་བཟུང་ཡོད་པ་སྟོས་མ་དགོས། བརྒྱ་ལ་དེ་འདྲའི་ལས་ལ་ཞུགས་
པ་ཡིན་ན། སྤིང་གཞུང་གང་དེ་དམངས་གཙོར་ཕྱིན་པའི་དབང་དུ་བཏང་ནའང་།
མིང་དེ་དང་མཚུངས་པའི་རིན་དོད་འབྲལ་དགོས་རེད་དེ། ཆེ་

ཆའན(chrechnya)དུ་ལམ་རང་བཅན་བདམས་པ་དག་གིས་དྲག་སྦྱོང་མངོན་དུ་
བསྟར་བས་ཟུ་རུ་སྤྲུང་མངས་གཙུག་གིས་དེ་དག་འཇིགས་སྐྱལ་པར་
བཏགས་ནས་ཤིག་ལ་སྟ་རེ་འཕེན་པ་ལྟར་དྲག་གཞོན་བྱས་དང་བྱེད་བཞིན་པ་དེ་
འདྲའོ།། གནས་བབ་དེ་འདྲར་སྦྱོར་ཆོ་དེ་བས་ཆེ་བའི་འཇིགས་སྐྱུ་རུང་བ་ཞིག་གང་
དུ་ཡོད། ཁོ་བོས་དེ་ལྟར་སྦྱི་ནང་རང་གཞན་ཀུན་ལ་བསམ་ནས་དྲག་པོ་སྦྱོང་བའམ་
འཇིགས་སྐྱལ་རིང་ལུགས་ཀྱི་ལམ་འདེམས་པ་ནི་རང་ཉིད་རྩ་བ་ནས་རྩོགས་པའི་
ལམ་འདེམས་པ་ཡིན་པར་ཐག་བཅད་པ་ཡིན་ལ། དེ་འདྲའི་ལས་བྱེད་པའི་ཉེན་ཁ་
ལ་འཇིགས་པ་ནི་འཇིགས་པའི་ཆོར་བ་ལས་ཀྱི་བཞི་བ་སྟེ། མ་འོངས་སྡོན་རྟོག་གིས་
སོ།།

དེ་ལྟར། སྒྲེར་གཙོད་པའི་སྤིད་ཀྱི་གདུག་རྩུབ་དན་པས་འཇིགས་པ་དང་། སྒྲེར་གཞུང་
གང་ཡང་མི་རིགས་རིང་ལུགས་ཐལ་མཐའ་པར་སྤྱང་ཉེན་ལ་དབགས་པས་འཇིགས་
པ་དང་། མི་བྱ་སྒྲེར་གྱི་ཆོ་སྟོག་དང་བདེ་སྤྱག་བསམས་པས་འཇིགས་པ་དང་། མ་
འོངས་སྡོན་རྟོག་གིས་འཇིགས་པ་བཅས་འཇིགས་པའི་ཆོར་བ་སྟེ་བཞི་ཡོད་པ་བྱིས་
ཏེ་མཚམས་འདྲིར་སྟེབས་པ་ན། འཇིགས་པའི་ཆོར་བ་གཞན་ཞིག་ཡོད་པ་ནི། རྩོམ་
འདི་བཀྲམ་པའི་རྩིས་ལ། རམ་ཞིག་མི་ཡུལ་གྱི་ཆ་དཔྱལ་དང་གང་དཔྱལ་དུ་སྤོང་
ལོས་དགོས་སྟམ་སྟེ་འཇིགས་སྐྱག་ཆེ་མོད། ཁ་ཡི་རྒྱན་ལས་མགོ་བོ་ཤོར་ནའང་ལམ་
འདི་རང་གིས་བདམས་པ་ཡིན་ཕྱིར་རང་འགན་རང་གིས་འཁུར་རྒྱ་ཡིན་ནོ།།

གནམ་ས་གོ་འབྱེད།

བཞི་པ། བསྐྱབ་པ་ཞི་བའི་ཐབས་ལམ་དགུ་གྲོལ།

ད་ནི་འཆད་པར་བྱ་བའི་ལས་གཙོ་ལོ་ལ་འཇུག་རྒྱ་ཡིན། གང་ཡིན་ཟེར་ན། དེ་ནི་
སྤྱི་དམངས་ཀྱི་མི་རྟོན་པའི་ཐོབ་ཐང་ཞེས་པ་འདུ། བདེན་པའི་ཧུ་ཚུགས་ཀྱི་ལྷ་སྤྱོད་
ཅས་པ་འདུ། འཆེ་མེད་བསྐྱུན་མེད་ཀྱི་ལས་འགུལ་ཞེས་པ་སྟེ། གཞི་གཅིག་ལ་ཚྭ་གུ་
ཐ་དད་དམ་དོན་གཅིག་ལ་མིང་གི་རྣམ་གྲངས་དུ་མ་ཡོད་པ་དེ་བྱེད།

འདིར་ཐོག་མར་གསལ་བཤད་བྱེད་དགོས་པའི་དོན་གཉིས་ཡོད་དེ། གཅིག་
ནི། རྒྱ་ཡིག ཁྱི་མི་མེད་པ་ཞེས་པ་དང་ཆོས་སྤྱོད་མར་སྤྱི་དམངས་ཀྱིས་བརྩེ་
འཁུར་མི་བྱེད་པ་ཞེས་བསྐྱར་མོད། ཆོག་དེ་གོ་སྤྱོད་ཡང་བརྩེ་བདེ་དོན་འདུས་
གཞུང་ལུགས་ཀྱི་བདེ་ཅུ་ཆགས་དཀའ་བ་སྐྱམ་པས་ཁོ་ཤོས་ད་ཐང་ས་སྤྱི་དམངས་ཀྱི་
མི་རྟོན་པ་ཞེས་འགྱུར་བཅས་བྱས་པ་ཡིན། རྒྱ་མཚན་ནི། བཅོན་ལྷ་དག་དབང་ཚུལ་
ཁྲིམས་ཀྱི་བདེ་བཀོལ་གསེར་གྱི་མེ་ལོང་དུ། རྟོན་པ། (1)ཡིད་ཆེས་པ་དང་།

(2)འདྲོད་པ། (3)རྩིས་སྤྱོད་འབྲངས་པ་སོགས་ལ་འཇུག་.....བདེ་རྟོང་སྟེ། ཞེས་
གསུངས་པ་ལྟར། བདེ་རྟོང་དུ་སོང་བ་གང་ཞིག་ལ་དགག་སྐྱེ་སྐྱར་པ་དེས་རྒྱ་འགྱུར་
གྱི་གོ་དོན་རི་བཞིན་སྟོན་ལུས་པས་དང་། རྟོན་པ་བཞི་དང་མི་རྟོན་པ་བཞི་ཞེས་འུ་
ཆོད་ཆོས་སྤྱོད་རྒྱ་སྤྱོད་ཀྱི་ཆོག་ཅིག་ཡིན་པས་དང་། གཞན་ཡང་བདེ་རྟོང་པ་ལ་སོག་
གསར་པ་འཇུག་པའི་དགོས་པ་ཡོད་པ་བཅས་ཀྱི་ཕྱིར་རོ། དེས་དབྱེན་ཡིག་Civil
disobedienceཞེས་པའི་བདེ་དོན་ལེགས་པོར་འགྱུར་ཡོད་མེད་མི་ཤེས་མོད།
དེར་སྤྱི་དམངས་ཀྱིས་སྤྱི་གཞུང་དང་བཅོན་དབང་གིས་བཅས་པའི་དྲང་བདེན་མ་
ཡིན་པའི་བཀའ་ཁྲིམས་དང་བཀོད་ཁྲབ་ལ་ཡིད་ཆེས་མེད་པ་དང་། རྩིས་སྤྱོད་མི་
འབྲང་བ། བརྩེ་འཁུར་མི་བྱེད་པ། དང་དུ་མི་ལེན་པ། ལས་མི་ལེན་པ། གུས་བཀྱར་མི་

བྱེད་པ། བསྟེ་ལྟང་མི་བྱེད་པ། བསྟེན་བཀུར་མི་བྱེད་པ། བྱེན་དུ་ཐོག་པའི་དོན་འདུག་
པར་བཤད་ཅིང་། མིང་ཆོག་སྐྱར་གཏན་འབེབས་སྐང་ལ་བཅོད་བདེ་གོ་སྒྲ་དོན་
འདུས་ཤིག་ཅིས་ཀྱང་ཡིད་ལ་མ་ཤར་བས་དེ་སྐད་དུ་བསྐྱར་པ་ལྟར་དང་། དེའི་
མཚུངས་སྟེ་དམངས་ཀྱི་མི་རྟོན་པའི་ཐོབ་ཐང་ཞེས་པ་ནི། 公民不服从权 ཞེས་
པ་བསྐྱར་པ་ཡིན་ལ། འབྲེལ་ཡོད་ཀྱི་རྒྱ་ཆ་ལས། སྟེ་དམངས་ཀྱི་མི་རྟོན་པ་ཞེས་འབྱུང་
བ་མ་གཏོགས་སྟེ་དམངས་ཀྱི་མི་རྟོན་པའི་ཐོབ་ཐང་ཞེས་འབྱུང་བ་མང་པོ་མ་མཐོང་།
གང་ལྟར་དེ་དག་ནི་བོད་ལ་མཚོན་ན་མིང་བདད་གསར་པ་ལགས་ཤིང་། མྱོང་རྒྱས་
མེད་པ་ནི་དེ་བས་ཀྱང་སྒྲོས་མ་དགོས་པ་ཞིག་རེད།

ཅིག་ཤོས་ནི། སྟེ་དམངས་ཀྱི་མི་རྟོན་པ་ཞེས་པ་ནི་དང་དུས་སུ་སྟེ་ཆོགས་ཆབ་སྲིད་
མཚན་ཉིད་རིག་པའི་བཅོད་བྱ་ཞིག་ཏུ་སོང་འདུག་སྐད་དང་། དེ་ལ་མཁས་པ་སོ་
སོས་ལྟ་ཚུལ་མི་འདྲ་བ་གསུངས་ཡོད་རབས་ཏེ། སྟེ་དམངས་ཀྱི་མི་རྟོན་པ་དེ་རང་
བྱུང་ངམ་ལྟར་སྟེ་ཀྱི་འོས་འགན་ཡིན་མིན་དང་ཀུན་སྲོད་ཀྱི་ཐོམ་དང་འགལ་ཡོད་
མེད། དེ་དུས་མི་རྒྱལ་ལ་ཐུན་མོང་གི་དྲང་བདེན་ལྟ་བ་ཆགས་ཐུབ་མིན། སྟེ་
གཙོད་དབང་སྐྱར་འོག་ཏུ་སྟེ་དམངས་ཀྱི་མི་རྟོན་པ་དེ་སྟོད་གོ་ཚད་མིན། དམངས་
གཙོའི་སྲིད་ལུགས་སུ་གང་དེ་རང་ཐག་རང་གཙོད་ཀྱི་སྟོལ་ལ་བརྟེན་མིན། སྟེ་
དམངས་ཀྱི་མི་རྟོན་པ་དེའི་བྲིམས་ཀྱི་ས་མཚམས་འཛིན་ལྟངས། ཐ་ན་སྟེ་དམངས་
ཀྱི་ཞེས་སྐྱར་པ་སྟེ་སྟོམ་ཀྱི་ཆོག་ཅིག་ཡིན་ལ་འབྲེལ་སྟེ་ཆོགས་རྒྱུ་ཆོག་པར་བཤད་
པ་སོགས་དོན་གཅིག་ལ་མཁས་པའི་དབྱུང་འབྲས་ཅི་རིགས་ཡོད་ཚུལ་མཐོང་། དེ་ནི་
གཞུང་ལུགས་ནི་རྩེ་ལ་ཕྱིན་ཏེ་འོང་ཞེས་པ་ལྟར་རྩེ་ལ་ཕྱིན་ཏེ་འོངས་པའི་གཞུང་
ལུགས་མཁན་དང་རིག་པ་མཁན་དག་གི་ལས་ཡིན་ལ། ཁོ་བོ་གཞུང་ལུགས་གང་དེར་
རྒྱས་མངའ་དང་སྟོབ་གཉེར་མེད་ཕྱིར་དབྱུང་པ་བཅོད་སྟོབས་བྲལ། དེས་ན་ཁོ་བོས་
འདི་ནས་མ་གཞི་ཉམས་བཞེས་གནང་དགོས་པ་གང་ཞིག ཤེས་ཚད་གོ་ཚད་ཀྱིས་

ཡུལ་དུས་དང་འཆམ་པའི་ཚེག་ལ་བརྒྱས་ཏེ་རྒྱན་ཤེས་ཙམ་ཞིག་ཐོག་མའི་ངོ་སྤྲོད་ཀྱི་
ཚུལ་དུ་སྒྲིག་སྐྱར་མཆམས་སྤྱོད་བྱེད་པ་ལ།

སྤྱི་དམངས་ཀྱི་མི་རྟོན་པའི་ཐོབ་ཐང་།

དོན་འདི་བདེ་དོན་གྱི་གོ་རིམ་བཞིན་སྤྱི་དམངས་དང་། མི་རྟོན་པ། སྤྱི་དམངས་ཀྱི་
མི་རྟོན་པའི་ཐོབ་ཐང་བཅས་གསུམ་གྱི་སྤྲེང་ལ། དེ་འབྲེལ་སྤྱི་དམངས་ཀྱི་མི་རྟོན་པ་
ཞེས་པའི་མིང་ཚིག་གི་བྱང་བ་དང་བཅས་ཚན་པ་བཞི་ཅུ་བྱེ་ནས་བཤད་རྒྱ་ཡིན།

1. སྤྱི་དམངས་།

སྤྱི་དམངས་ཞེས་པ་ནི་རྒྱལ་ཁབ་ཅིག་གི་རྒྱལ་ཁོངས་ཡོད་པ་གང་ཞིག་ལ། རྒྱལ་ཁབ་
དེའི་བཅའ་ཁྲིམས་ཀྱི་བཅས་དོན་ཚད་གཞི་ནང་ལྷན་འོས་འགན་ཐེག་འཁུར་དང་།
འོས་བབས་ཀྱི་ཆབ་སྲིད་དང་དཔལ་འབྱོར་དང་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་མངའ་བའི་
རང་བྱུང་མི་བྱ་སྐབས་འདིའི་རང་བྱུང་མི་བྱ་ཞེས་པ་ནི་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་མི་དང་སྟོན་ས་
སྟོན་འཛིག་གིས་བརྗོད་པ་དེའི་དོན་མ་ཡིན་པར། རྒྱ་ཡིག་ 法人 ཞེས་པ་“ཁྲིམས་
མཐུན་ཁྲིམས་ཚན་ཞེས་སུ་འགྱུར་ཡོད་པ་འོད་ཀྱི་བདེ་ཅུ་ཤིན་ཏུ་གོ་དཀའ་བའི་
བཅའ་ཁྲིམས་ཀྱི་གོ་དོན་ཅན་གྱི་བདེ་དང་སྟོན་ས་སྟོན་འཛིག་གིས་བརྗོད་
པའི་“རང་བྱུང་མི་བྱ་ལ་གོ་སྤྱི་ཁམས་ཀྱི་ངོས་ནས་མི་སྐྱེར་གྱི་མཚན་ཉིད་ཡོད་པ་སུ་
ཡིན་ཀྱང་རང་བྱུང་མི་བྱ་ཡིན་ལ། རང་བྱུང་མི་བྱ་ལ་ནི་མི་བྱའི་ཐོབ་ཐང་གང་ཡང་
ལྷན་སྐྱེས་སུ་མངའ་ཞེས་པའོ”ལའོ་ཞེས་པ་སྟེ། རང་བྱུང་མི་བྱ་འམ་མི་སྐྱེར་སོ་སོ་རྒྱལ་
ཁོངས་གང་དུ་གནས་ཀྱང་། རིགས་རྒྱུད་དང་། ཤ་མདོག་ སྤོ་མོ་སྐད་ཆ། ཆོས་ལུགས།
སྤིང་དགོངས་མི་འདྲ་བ་སོགས་ལ་བརྟོན་ཏེ་དབྱེ་བ་འབྲེད་པ་དང་། མཐོང་རྒྱུད་

པ། རྒྱ་སྤྱོམས་མ་ཡིན་པའི་རྒྱུད་ལྷངས་འཛིན་རྒྱ་མེད་པར། བཅའ་ཁྲིམས་ཀྱི་མདུན་
དུ་མི་བྱ་སོ་སོ་འདྲ་མཉམ་ཡིན་ཞེས་པའི་རྩ་དོན་ལྟར། སོ་སོར་གནས་སྡོད་རང་དབང་
དང་། རྒྱ་བརྗོད་རང་དབང་། རང་ཐག་རང་གཅོད་རང་དབང་། རྩིས་འབྲི་དཔེ་རྒྱུན་
རང་དབང་། གསང་དོན་འཕྲིན་བསྐྱར་རང་དབང་། ཆོས་ལུགས་དད་མོས་རང་
དབང་། མཐོ་སེམས་བསམ་གཞིག་རང་དབང་། རྒྱ་འབྲས་ཀྱི་རྒྱུད་རང་དབང་།
འདྲ་འཛོམས་ཤོག་སྒྲིལ་རང་དབང་། མཐུན་བསྐྱེད་གཉེན་སྒྲིག་རང་དབང་། ལས་
ཀ་མཆའ་མ་འཛིག་རང་དབང་། རྒྱ་ལོ་ལོངས་རྒྱུད་རང་དབང་། གར་འགྲོ་གར་
འདུག་རང་དབང་། རྒྱུ་དོན་གཅེས་འཛིན་རང་དབང་སོགས་གཞི་རྒྱུ་ཐོབ་ཐང་
འདྲ་མཉམ་དུ་ཡོད་པར་མ་ཟད། རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཆབ་སྲིད་དུ་འཇུག་པའི་ཐོབ་ཐང་
མངའ་བ་སྟེ། འོས་གདམ་དང་འོས་འདེམས་(被选举和选举)ཀྱི་ཐོབ་ཐང་ཡོད་
ཅིང་། རྒྱལ་ཁབ་གང་དེ་བདག་གཉེར་དོ་དམ་བྱེད་པའི་སྲིད་དོན་དུ་འཇུག་པའི་
ཐོབ་ཐང་ཡང་ཡོད་པ་ཞིག་ཡིན་ལ། དེའི་མཚུངས་སུ་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་རྩ་ཁྲིམས་དང་
བཅའ་ཁྲིམས་བརྩི་སྲུང་དང་། རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་གསང་བ་སྲུང་སྐྱོབ་ཀྱི་ཆོགས་ཀྱི་རྒྱུ་པའི་
ཀྱན་རྒྱུད་བརྩི་འཛིག་ དེ་བཞིན་རྒྱུ་པའི་རྒྱ་ལོ་ལོངས་དང་རྒྱུ་པའི་སྒྲིག་སྒྲིལ་གཅེས་སྲུང་
བྱེད་པ་སོགས་ཀྱིས་མཚོན་པའི་འོས་འགན་ཡོད་པ་གང་དེ་ནི་ད་གཟོད་རྒྱུ་དམངས་
ཡིན་ཞེས་བཤད་ཅིང་། གང་ཡང་མི་བྱ་སྟེར་གྱི་ཆབ་སྲིད་དང་དཔལ་འབྱོར་དང་རྒྱ་
ཆོགས་ཀྱི་ལྷན་སྟེས་ཐོབ་ཐང་ཡོད་ཆད་བཅའ་ཁྲིམས་ཀྱིས་སྲུང་སྐྱོབ་བྱེད་ཅིང་།
བཅའ་ཁྲིམས་ཀྱི་བཅས་དོན་གང་དེ་མི་བྱ་སྟེར་གྱིས་བརྩི་སྲུང་གི་འོས་འགན་འཆང་
བ། བཅའ་ཁྲིམས་ཀྱི་མདུན་དུ་མི་བྱ་སོ་སོར་འདྲ་མཉམ་གྱི་ཐོབ་ཐང་ཡོད་པའི་
དམངས་གཙོའི་ལམ་ལུགས་སུ་གནས་པའི་“མི་དམངས་”ལ་རྒྱུ་དམངས་ཞེས་སུ་
འབོད་བའོ།

གོ་དོན་ལྟར་ན། རྒྱུ་དམངས་ཞེས་པ་ནི་དམངས་གཙོའི་ལམ་ལུགས་སུ་རྒྱུད་པའི་
མིང་བརྟེན་ཞིག་ཡིན་པ་མ་གཏོགས་སྟེར་གཙོའི་ལམ་ལུགས་སུ་རྒྱུད་པའི་མིང་བརྟེན་

ཞིག་མིན་ཆོད། “མི་རྟོན་པ་”དེ་དམངས་གཙོའི་ལམ་ལུགས་ཀྱི་ནང་ལ་བྱུང་བ་དང་།
གང་དེ་དམངས་གཙོའི་ལམ་ལུགས་ཀྱི་ནང་དུ་ད་གཞིན་ཐོབ་ཐང་དུ་རྩི་བའི་རྒྱ་
མཚན་གྱིས་སམ། ཡང་ན་“མི་རྟོན་པ་”དེ་དམངས་གཙོའི་ལམ་ལུགས་ཀྱི་སྤྱི་ཚོགས་
སམ་སྒྲིབ་ས་སྒྲིབ་འཛིག་གིས་དང་བདེན་གནས་ལུགས་སུ་གནས་པའི་སྤྱི་ཚོགས་སུ་
ད་གཞིན་ཉམས་ལེན་ཡོད་པ་ཞིག་མ་གཏོགས། རྒྱ་འབྲུག་དང་བདེན་ལ་མི་གནས་
པའི་སྤྱི་ཚོགས་སུ་མཐོང་དཀའ་རབས། རྒྱ་མཚན་དེའི་ཕྱིར་“སྤྱི་
དམངས་”ཞེས་སྤྱིར་བཏང་དུ་དམངས་གཙོའི་ལམ་ལུགས་ཀྱི་སྤྱི་ཚོགས་ནང་ལ་མ་
གཏོགས་མི་བཟོད་པའི་མིང་ངེས་པ་ཅན་དེ་སྤྱད་འདུག།

2. མི་རྟོན་པ།

མི་རྟོན་པ་ཞེས་པ་ནི་སྲིད་གཞུང་ངམ་བཙན་དབང་གིས་བཅས་པའི་དྲང་བདེན་
མ་ཡིན་པའི་བཅའ་ཁྲིམས་དང་སྲིད་འཛིན་གྱི་བཀོད་ཁྲབ་གང་རུང་ལ་དམིགས་ཏེ།
ཤེས་བཞིན་དུ་མི་བརྩི་བ་དང་མི་སྤྱང་བ། རྩོམ་སུ་འབྲང་བར་མི་བྱེད་པ། སྤྱོད་པ་
དྲག་པོ་མ་ཡིན་པའམ་འཆོ་མེད་ནི་བའི་ལམ་ནས་དེ་དག་གྲུབ་དུ་ཐོག་པར་རྩོམ་པ་
ལ་ཟེར་ཞེས་སོ།།

མི་རྟོན་པ་ཞེས་པ་དེ་བོད་ཀྱི་བཤད་སྟངས་ལྟར་ན། བཤད་སྟབས་གཉིས་ལས་སྟབས་པའི་
ཆོས་ཅན་དང་ལུས་ངག་ཡིད་ཀྱི་ལས་གསུམ་ལས་ལུས་ཀྱི་ལས་སུ་གཏོགས། དེ་ནི་
བཤད་པ་དང་བསམ་པ་དང་སྒྲོམ་པ་ཙམ་གྱིས་མི་འགྲུབ་ལ། སྤྱོད་པ་གང་ཞིག་ལག་
ལེན་རྒྱུ་འགྱུར་དུ་མངོན་དགོས་པ་ཞིག་རེད།

དེ་འདྲའི་རྣམ་འགྱུར་ནི་ཚུལ་དུ་མ་ནས་སྟོན་ཆོག་སྟེ། མི་བྱ་གཅིག་རྙེད་རྙེད་གི་
ངོས་ནས་བསྟན་ཆོག་ལ་མི་བྱ་དུ་མ་སྟན་འདུས་ཀྱི་ངོས་ནས་ཀྱང་བསྟན་ཆོག ཚུལ་
བཅས་སྟོན་འདུག་གི་ཚུལ་གྱིས་བསྟན་ཆོག་ལ་རྩོམ་མེད་རྩོམ་འདུག་གི་ཚུལ་གྱིས་
ཀྱང་བསྟན་ཆོག ཁྲིམས་ཀྱིས་གནང་བ་ལ་མི་འདུག་པའི་ཚུལ་གྱིས་བསྟན་ཆོག་ལ་

ཁྲིམས་ཀྱིས་བཀག་པ་ལ་འཇུག་པའི་ཚུལ་གྱིས་ཀྱང་བསྟན་ཆོག དེ་ལ་གཅིག་གིས་མི་
རྟོན་པ་དང་དུ་མས་མི་རྟོན་པ། ཚུལ་བཅས་ཀྱིས་མི་རྟོན་པ་དང་ཚུལ་མེད་ཀྱིས་མི་
རྟོན་པ། གནང་བར་མི་རྟོན་པ་དང་བཀག་པར་མི་རྟོན་པའི་ཁྱད་པར་ཡོད་རབས།

དེས་ན། སྤྱི་དམངས་ཀྱི་མི་རྟོན་པའི་རྣམ་འགྱུར་སྟོན་སྟངས་བསྟན་ན་ཉ་ལམ་གསུམ་
དུ་འདུ་སྟེ། དང་པོ་ནི། ཁྲིམས་ཀྱིས་གཏན་འབེབས་བྱས་པའི་སྒྲིག་རིམ་ལྟར་དང་
བདེན་མ་ཡིན་པའི་བཅའ་ཁྲིམས་དང་བཀོད་ཁྲབ་གང་རུང་བཟོ་བཅོས་རྒྱག་པའི་རེ་
ལུ་བྱེད་པ་དཔེར་ན། མཇལ་གཏུག་ལུ་བ་དང་། སྟན་ལུ་འབུལ་བ། འབོད་སྐུལ་ལུ་
བའམ་ཡང་ན་ཁྲིམས་ཁང་དང་གྲོས་ཁང་། སྤྱི་གཞུང་སྡེ་ཁག་ལས་ཐོབ་ཐང་རྩོད་
ལེན་བྱེད་པ་ཡིན་ལ་དེ་ནི་ཁྲིམས་དང་མཐུན་པའོ། ། གཉིས་པ་ནི། རྩ་ཁྲིམས་སུ་
བཀོད་པའི་སྤྱི་དམངས་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་བེད་སྤྱོད་པ་སྟེ། རམ་སྟོན་ཁོམ་སྐོར་དང་། འདུ་
འཛུགས་འདུས་ཚོགས་ཀྱི་ཚུལ་གྱིས་རྣམ་འགྱུར་སྟོན་པ་ཡིན་ལ། དེ་ནི་དང་པོ་ལ་
བསྟོན་པས་རྒྱུ་ཟད་ཁ་ཆ་པོ་ཡིན་ནའང་དེ་ག་ནང་བཞིན་ཁྲིམས་མཐུན་ཡིན་
པའོ། ། གསུམ་པ་ནི། དམངས་གཙོའི་གཞི་རྒྱུ་ཐོབ་ཐང་དེ་དག་ལ་གཞུང་ཚུགས་
ཀྱིས་སྤང་འཛིག་མི་བྱེད་པ་དང་བཀག་འགོག་བྱེད་ན་ནི། སྤྱི་དམངས་ཀྱིས་དེ་ལས་
ཐལ་ཆེ་བའི་སྦྱར་བ་རྩོམ་པ་སྟེ། མཐའ་ཅ་སྒྲུགས་ཀྱང་བཅོན་དུ་ཚུད་ཀྱང་། ཐ་ན་ཆ་
སྟོག་འབུལ་དགོས་ཀྱང་དང་བདེན་མ་ཡིན་པ་གང་ཞིག་བཟོ་བཅོས་རྒྱག་པར་སྐུལ་
སྤྲད། མི་རྣམས་ཀྱི་དོ་ཁུར་དང་གཏུང་སེམས་མཉམ་དུ་བསྐྱེད་པའི་ཐབས་ལ་སྦྱོད་པ་
ཡིན་ཁོང་། དེ་ནི་ཤེས་བཞིན་དུ་ཁྲིམས་འགལ་གྱི་ལས་ལ་ཞུགས་པའོ། །

སྤྱི་དམངས་ཀྱི་མི་རྟོན་པ་ནི་སྐར་གཙོད་ལམ་ལུགས་སུ་དྲག་གཞོན་གྱི་ཉེན་ཁ་ཤིན་
དུ་ཆེ་བྱེད་དེ་ནི་དམངས་གཙོའི་ལམ་ལུགས་སུ་གནས་པའི་སྤྱི་དམངས་ཀྱི་ཆབ་སྲིད་
བྱ་སྤྱོད་ཅིག་ཡིན་ཚུལ་གསུང་མཁན་འདུག་ལ། དམངས་གཙོའི་ལམ་ལུགས་སུ་གནས་
པའི་སྤྱི་དམངས་ནི་དང་བདེན་མ་ཡིན་པའི་བཅའ་ཁྲིམས་གང་རུང་ལ་མི་རྟོན་པ་མ་
གཏོགས་དང་བདེན་གྱི་བཅའ་ཁྲིམས་ལ་རྟོན་པ་སྟེ། མི་རྟོན་པའི་རྣམ་འགྱུར་སྟོན་

སྒང་ལ་མི་སྟོག་གཙོད་པ་དང་མེར་སྟོག་པ། མཚོན་ཆའི་ལས་མི་བྱེད་པར་བགྱི་བ་
གང་ལའང་འཆོ་མེད་ཞི་བ་དང་དྲག་ཤྱགས་མ་ཡིན་པ། བསམ་ཤེས་དཔྱད་ཤེས་ཀྱིས་
འབྲུག་ལ། དེ་ནི་གཞུང་སྟོགས་ལ་དྲག་གཞོན་གྱི་ཁ་གཡོར་ས་མི་སྟེར་བ་དང་། སྤྱི་
དམངས་ཀྱི་གཏུང་སེམས་མཉམ་སྦྱེད་ལ་དམིགས་ཏེ་རྒྱ་འབྲས་སྒོ་མིག་འབྱེད་པ་ཡིན་
ཕྱིར། གང་དེ་བདེན་པ་སྤྱི་དམངས་ལ་ཡོད་ཀྱི་སྤྲོད་གཞུང་ལ་མེད་པ་དང་། གནས་
ལྷགས་རྒྱ་འབྲས་ལ་གནས་ཀྱི་དེ་ལས་ལོག་པར་མི་འཕུན་པ་དང་། སྤྱོད་པ་ཞི་བ་ལ་
སྤང་གི་དྲག་ཤྱལ་དུ་མི་མངོན་པ་དང་། སྤང་ཚུལ་ཁྲོམ་བསྐྱགས་ལ་གསལ་གྱི་གསང་
བ་སྟོག་སྤྲད་དུ་མི་སྦྱིབ་པ་དང་། ཤེས་བཞིན་ཁྲིམས་འགལ་དུ་བྱས་ཀྱི་བསམ་མེད་
ཚོངས་ཚོད་དུ་མི་འབྲུག་པ་དང་། དཀའ་བ་རང་གིས་སྤྱོད་ཀྱི་གཞན་ལའང་སྤྱོད་
པར་སྐྱལ་བའི་ཆོས་དང་ཐུན་པར་བཤད་པས་ན། ཁོ་བོས་ཀྱང་ཡིད་ལ་འཛིན་བདེ་
ཕྱིར་གོ་དོན་གང་མང་ལ་བཞུས་ནས་རང་ཚོད་ཀྱིས་བཟོ་མས་ཤིག་འགོད་འདོད་དེ།
ངོ་བོ་དང་བྱེད་ལས། དགོས་པ། དམིགས་ལུལ་བཅས་རྣམས་གངས་བཞི་ཡིས་སྟོན་པ་ལ།
གང་དེའི་ངོ་བོ་ནི་བདེན་པ་རང་(སྤྱི་དམངས་)ལ་ཡོད་པ་སྟེ་བདེན་པའི་ཕྱིར་དུ་
བཟོད་སྟོམ་དཀའ་བ་སྤྱོད་པ་དང་།
གང་དེའི་བྱེད་ལས་ནི་ཁྲིམས་འདྲ་སྟོག་པ་སྟེ་ལྷགས་མཐུན་གྱི་ཕྱིར་དུ་འཆོ་མེད་ཞི་
བ་ལ་གནས་པ་དང་།

གང་དེའི་དགོས་པ་ནི་གཏུང་སེམས་མཉམ་སྦྱེད་དེ་རྒྱབ་སྐྱོར་གྱི་ཕྱིར་དུ་གསང་
མེད་ཁྲོམ་བསྐྱགས་བྱེད་པ་དང་།

གང་དེའི་དམིགས་ལུལ་ནི་རང་དབང་བདེ་སྤྱོད་དེ་ཞི་མཐུན་གྱི་ཕྱིར་དུ་ཡོངས་
ཁྱབ་ཐོབ་ཐང་རྩོད་པ་བཅས་རང་རིགས་རྣམས་ལ་རྒྱ་ཆར་ཕུལ་བའོ།

3. སྤྱི་དམངས་ཀྱི་མི་རྟོན་པའི་ཐོབ་ཐང་།

སྤྱི་དམངས་ཞེས་པ་དང་མི་རྒྱུན་པ་ཞེས་པ་རེ་རེ་ནས་བཤད་ཟིན་པས་ན། འདི་ནི་ཉ་ཅང་གོ་བདེ་བ་ཆགས་ཡོད་ལྟམ། གོང་དུ་སོང་བ་ལྟར། སྤྱི་དམངས་ཞེས་པ་ནི་དམངས་གཙོའི་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་མིང་བརྟེན་ཞིག་དང་། དམངས་གཙོའི་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་ནང་ལ་སོ་སོར་ཆབ་སྲིད་དང་དཔལ་འབྱོར། སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་མངའ་བ་གང་ཞིག་བཅའ་ཁྲིམས་ཀྱིས་སྤྱད་སྟེ་བཀའ་ཐོག་བྱེད་ཅིང་། ཁོ་ཚོས་དེ་ག་ནང་བཞིན་བཅའ་ཁྲིམས་གང་དེ་འོས་འགན་ཐོག་འཁུར་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་ན། ཁོ་ཚོས་མི་རྒྱུན་པའི་ལས་བྱེད་དོན་མེད་པ་ལྟར་སྤང་མོད། འོན་ཀྱང་། མི་རྒྱལ་གྱི་ཁམས་དང་མོས་པ་ལྟ་ཚོགས་ཡིན་ཕྱིར། གྲང་བདེན་མ་ཡིན་པའི་བཅའ་ཁྲིམས་དང་བཀོད་ཁྲབ་གང་རུང་སོ་སོའི་ཆབ་སྲིད་ལྟ་བུ་བྱུང་དང་། ཀྱན་སྟོང་མོས་པ། ཚོས་ལྷགས་དང་མོས་སྟགས་དང་འགལ་བ་དང་། ཡང་གཅིག་བཤད་ན། བཅའ་ཁྲིམས་དང་བཀོད་ཁྲབ་ཀྱིས་གནང་བ་དང་། བཅའ་ཁྲིམས་དང་བཀོད་ཁྲབ་ཀྱིས་བཀག་པ་སྟེ་གནང་བཀག་གང་རུང་སོ་སོའི་རྒྱ་འབྲས་ཀྱི་སྒོ་དང་འགལ་བའམ་བཅའ་ཁྲིམས་དང་རྒྱ་འབྲས་ཀྱན་སྟོང་བར་ལ་གདོང་ཐྱག་བྱུང་ཆོ། ཁོ་ཚོས་མ་མཐར་ཡང་དབང་འཛིན་གྱི་གཞུང་གིས་“ཁྲིམས་འགལ་”དུ་མཐོང་བ་སྟེ་མི་རྒྱུན་པའི་ལས་བྱེད་དོ།

སྤྱི་དམངས་རྒྱལ་མི་རྒྱུན་པའི་ལས་ལ་འཇུག་རུང་མིན་ནི་བཅའ་ཁྲིམས་ཀྱི་གནང་བཀག་ལ་བརྟེན་པ་ཞིག་མིན་ལ། གདོད་མ་ནས་མངའ་བ་དང་། ལྷན་སྐྱེས་ནས་མངའ་བ། ཡང་ན་གནམ་གྱིས་གནང་བའི་མི་བྱའི་ཐོབ་ཐང་གཞན་དག་ལྟར་ཡོངས་ཁྲབ་རེན་ཐང་དུ་སོང་ཡོད་པར་བཤད་ཕྱིར། དེ་ནི་བཙན་འཛོག་མི་རིགས་པ་དང་། བཤུག་སྟོང་མེད་པ་ཞིག་ཏུ་ངོས་འཛིན་གྱི་འདུག དེ་ལྟར་ངོས་འཛིན་པ་དེ་བྱེ་བྲག་གང་རེད་ཟེར་ན། གོང་དུ་མི་རྒྱུན་པའི་རྒྱལ་འཁུར་སྟོན་སྤངས་གསུམ་བཞུན་པ་ལས་ཀྱི་གསུམ་པ་སྟེ་མཐའ་ཅུ་སྟུགས་ཀྱང་བཙན་དུ་ཚུད་ཀྱང་། ཐ་ན་ཆོ་སྟོག་འབྲུལ་དགོས་ཀྱང་གྲང་བདེན་མ་ཡིན་པའི་བཅའ་ཁྲིམས་བཟོ་བཙོས་རྒྱག་པར་སྐལ་སྤྲད། མི་རྒྱལ་གྱི་དོ་ཁྲར་དང་གཏུང་སེམས་མཉམ་དུ་བསྐྱེད་པའི་ཐབས་ལ་སྟོང་བ་གང་

ཞིག ཤེས་བཞིན་དུ་བྲིམས་འགལ་གྱི་ལས་ལ་འཇུག་པའམ་ཐལ་ཆེ་བའི་སྦྱར་བ་རྩོམ་
བ་དེའོ།

ཤེས་དགོས་པ་ནི། སྤྱི་དམངས་ཀྱི་མི་རྒྱུན་པ་དེ་ཐོབ་ཐང་དུ་གཟིགས་ནས་བྱུང་
འཕགས་མཚན་གྱི་ཡོངས་བྱུང་རིན་ཐང་དུ་ནི་དམངས་གཙོའི་སྤྱི་ཚོགས་སུ་ད་
གཞི་དམའ་བཞུགས་སྤྱི་ཚོགས་སུ་དེ་ལས་ཐོག་པར་མཐོང་བའི་ཚུལ་དེའོ། དེ་
ལྟ་ན་བོད་ནུས་སྤེལ་གཙོ་དམ་དྲག་དུ་གནས་ཕྱིར་ཁྱོད་ཀྱི་མཚམས་སྦྱར་དེ་ལ་
དགོས་སྤོང་ཅི་ཡོད་དམ་ཟེར་ན། ཁོ་བོར་བསམ་ཚུལ་གཅིག་ལས་མེད་དེ། མན་ངག་
སྤྱི་མ་བསྐྱབ་དུ་རེ་བས་ཡིན་ནོ།

4. སྤྱི་དམངས་ཀྱི་མི་རྒྱུན་པ་ཞེས་པའི་མིང་ཚིག་གི་བྱང་བ།

སྤྱི་དམངས་ཀྱི་མི་རྒྱུན་པ་ཞེས་པ་ནི་བརྗོད་ཚུལ་འཕྲིས་ལ་སྦྱོང་ཚུལ་ལྟ་བུའི་སྐད་
ཞིག་ཡིན་རབས་ཏེ། སྦྱོང་ཚུལ་གྱི་ངོས་ཁོ་ན་ནས་བཤད་ན། ཡར་དེད་པས་སྤྱི་ལོ་སྤྱི་
ཀྱི་གནའ་རབས་ཀའི་སེའི་སྐབས་ནས་བྱུང་ཡོད་མྱོང་བ་ཞིག་དང་། བརྗོད་ཚུལ་དང་
སྦྱོང་ཚུལ་ཉིས་ཆ་ནས་བཤད་ན། མར་དེད་པས་སྤྱི་ལོའི་དུས་རབས་བཅུ་དྲུག་པའི་
ནང་ལ་ད་གཞི་བྱུང་ཞིང་ཡོངས་ལ་གྲགས་སྐད་འདུག དེ་ནི་མི་བྱ་སྤེལ་གྱི་སྦྱོང་བ་
ནས་སྤྱི་ཚོགས་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་སྦྱོང་བར་ཆགས་པའི་རིམ་འཁྱུར་གོ་རིམ་ཞིག་རེད།

དེ་ཡང་། སྤྱི་དམངས་ཀྱི་མི་རྒྱུན་པ་དེ་སྤྱི་ཚོགས་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་སྦྱོང་བར་ཆགས་པ་ནི་
ཨ་རིའི་རྩོམ་མཁན

H·D སོ་རེའུ་ནས་བརྒྱུམས་པ་ཞིག་དང་། དེ་བཞིན་བཤད་སྤངས་གང་དེ་ཉིད་
ཀྱང་སོ་རེའུ་ཡི་ལྷ་གྲུབ་དང་འབྲེལ་བ་ཡོད་པ་ཞིག་རེད། 1848ལོར་ཁོང་གིས་ཁ་
བྱང་ལ་《རྒྱལ་དམངས་སྲིད་གཞུང་ལ་ཚོལ་གཏམ་གཏོང་བ》 ཞེས་པའི་གསུང་
བཤད་གྲགས་ཆེན་ཞིག་གནང་མྱོང་བ་དེ། ཁོང་ཉིད་སྐྱེ་གཤེགས་རྩིས་ཀྱི་ལོ་བཞི་པ་
ཟླ1866ལོར་དེབ་མིང་དུ་《སྤྱི་དམངས་ཀྱི་མི་རྒྱུན་པ་》 ཞེས་བཏགས་ཏེ་པར་དུ་

བཏབ་པ་ནས་བཟུང་ཀུན་གྱིས་སྤྱོད་པའི་མིང་ཚིག་ཅིག་ཏུ་གྱུར་ཅིང་། དེང་དུས་སུ་
སྤྱི་ཚོགས་ཆབ་སྲིད་མཚན་ཉིད་རིག་པའི་བརྒྱ་ཆད་ཅིག་ཏུ་ཆགས་ཡོད་རབས་བཤད།
སོ་རེའུ་ནི་མ་གཞི་རྩོམ་མཐུན་ཞིག་རེད་ལ། ཁོང་སྐུ་འཆོ་བཞུགས་དུས་སྐབས་སུ་ནི་
ཨ་རི་སྲིད་གཞུང་གིས་བཅན་གཡོག་ལམ་ལུགས་ད་དུང་བསྐྱར་མ་རུས་པར་ཡོད་པའི་
ཁར། བྱིས་མཚན་རྒྱལ་ཁབ་མོ་ནི་ཁོ་ལ་བཅན་འཇུལ་དམག་འཁྲུག་རྒྱག་པའི་དུས་
ཡིན་སོང་། ཁོང་ཉིད་དེ་དག་ལ་སྒོ་བ་མ་མཉེས་ཏེ་སྲིད་གཞུང་ལ་དབྱ་བྲལ་མ་འཇུག་
བ་དང་དྲང་བདེན་མ་ཡིན་པའི་ཁྲིམས་ལ་མི་རྟོན་པའི་བརྟུལ་ཞུགས་བཟུང་བ་ན།
སྲིད་གཞུང་གིས་ཁོང་ལ་འཛིན་བཟུང་བཀག་ཉར་གྱི་བཀའ་ཆད་བཅད་ཅིང་།
གཞན་གྱིས་སྒྲུ་ཡོན་སྤྱད་པས་བཅོམ་ཁང་དུ་ཞག་གཅིག་ལས་བཞུགས་མ་དགོས་ཀྱང་
ཁོང་ཉིད་ཤིན་ཏུ་ཡི་མ་རང་སྟེ་གོང་གི་གསུང་དེ་གནད་བ་དང་། གསུང་དེ་ནི་ཡིག་
འབྲུ་བྲི་རེ་གཉིས་ཅན་ལས་མེད་ཀྱང་ཁོང་གི་བརྟུལ་སྐྱོད་ཆོས་གཞན་ལས་རིན་ཐང་ཆེ་
བ་དང་། ལྷགས་སྟེན་ཆེ་བ། རྒྱུ་གསལ་ཆེ་བར་མ་ཟད། འཇམ་སྐྱོང་ཆབ་སྲིད་བསམ་
སློབ་ལོ་རྒྱུས་སྟེང་གི་རྩི་རིང་ལྟ་བུ་ཞིག་ཏུ་ཅི་ཡི་འདུག །

《སྤྱི་དམངས་ཀྱི་མི་རྟོན་པ་》 ཞེས་པའི་དེབ་ཆུང་དེ། སྲིད་གཞུང་དོ་དམ་ཉུང་བ་
རབ་ཅེས་དང་། སྲིད་གཞུང་ནི་བརྒྱ་བཤད་ཀྱང་ཐབས་ཉི་ཆེ་བ་ལས་མ་འདས་སོ་
ཞེས་སོགས་དམངས་གཙོའི་སྤྱི་ཚོགས་སུ་འགྲེལ་རི་ལྟར་བརྒྱབ་ཀྱང་རྒྱུ་ཆའི་ལང་ཆོ་
ཉམས་མི་སྲིད་པའི་ཡོངས་གྲགས་ལེགས་བཤད་ཀྱིས་འགོ་བརྟུལ་ཏེ། མི་བྱ་སྐར་ནི་
སྲིད་གཞུང་གི་རྒྱུ་གཞི་ཡིན་པ་དང་། དམངས་གཙོའི་ལམ་ལུགས་སུ་མི་བྱ་སྐར་
གང་ཡང་རྒྱུ་དང་ཕྱི་དང་གནད་ཀྱི་གཙོ་བོར་འཛིན་དགོས་ལ། མངའ་སྡེ་གང་
གིས་ཀྱང་གང་དའི་དབང་ཆ་དང་དབང་གྲགས་ཡོད་ཆད་མི་བྱ་སྐར་ལས་བྱུང་བ་
ཁས་ལེན་པ་དང་། མི་བྱ་སྐར་ནི་སྒྲ་ན་མཐོ་བའི་ཁེར་ཚུགས་ཐོབ་ཐང་ཅན་ཡིན་པ་
ཁས་ལེན་པ་ནང་བཞིན། མི་བྱ་སྐར་ལ་ལྟ་སྟངས་དེ་འདྲ་འཆང་བ་ཡིན་ན། ད་གཟོད་

རང་དབང་བསམ་ཤེས་ཀྱི་མངའ་སྡེ་དངོས་མ་ཞིག་ཆགས་སྤྱོད་པ་རེད་ཅེས་སོགས་
མི་བྱ་སྒྲེར་གྱི་བདེ་སྤྱད་རིས་སྤྱུ་མི་འབྱོར་བྱིར་སོ་སོས་འདམ་ག་ལས་ཐོན་པའི་སྤྱོད་
གཞུང་གང་ཡིན་ཀྱང་མ་གཞི་ནས་མི་བྱ་སྒྲེར་གྱི་འདོད་མོས་དང་ཐོབ་ཐང་ལ་བརྩེ་
འཇོག་བྱེད་པ་ཞིག་ཡིན་འོས་པ་སྟེ། དབང་ཆ་ཚད་མེད་ཀྱི་རྩི་བོའི་ལམ་ལུགས་ནས་
དབང་ཆ་ཚད་ཡོད་ཀྱི་རྩི་བོའི་ལམ་ལུགས་ལ་སོན་པ་དང་། དབང་ཆ་ཚད་ཡོད་ཀྱི་རྩི་
བོའི་ལམ་ལུགས་ནས་དམངས་གཙོའི་ལམ་ལུགས་ལ་སོན་པ་ནི། མི་བྱ་སྒྲེར་ལ་བརྩེ་
འཇོག་དོན་དམ་བྱས་པའི་འཕེལ་རིམ་ཞིག་རེད་ཅེས་གསུངས་པ་སོགས་ལས། མི་བྱ་
སྒྲེར་གྱི་འདོད་མོས་དང་ཐོབ་ཐང་ནི་སྤྱོད་གཞུང་དང་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱིས་བརྩེ་འཇོག་
བྱེད་དགོས་པར་མ་ཟད། དེ་དག་གི་མཐར་ཐུག་དམིགས་ལུལ་ཡང་ཡིན་དགོས་པའི་
དམངས་གཙོའི་རྩ་གྲུབ་ཀྱིས་ཁོང་གི་བསམ་སྒྲུབ་ཀྱི་ཞུགས་པར་བྱས་འདུག་པ་
དང་།

མི་བྱ་སྒྲེར་དང་སྟོན་ས་སྟོན་འཇོག་ཏུ་ཡོད་པ་ནི་སྤྱོད་གཞུང་དང་རྒྱལ་ཁབ་རེད།
མི་བྱ་སྒྲེར་སྤྱི་ཡོན་ཀྱང་ང་ཚོ་ཐོག་མར་མི་བྱ་ཆགས་དགོས་ངེས་དང་། རྩིས་ལ་ད་
གཞི་སྤྱོད་དམངས་ཆགས་དགོས་ཀྱི་རེད། སྤྱོད་དམངས་ཆགས་པའི་མི་བྱ་སྒྲེར་ནི་རྒྱ་
འབྲས་ཀྱི་སྒོ་ཡིས་འཆོ་བ་ཡིན་ལ། ཁོ་བོ་སྤྱོད་དམངས་ཤིག་ཡིན་པའི་ངོས་ནས་བཤད་
ན། ཁོ་བོས་འཁྱུར་དུ་འབྱོར་བའི་འོས་འགན་ཉག་གཅིག་ནི། ཏུས་དང་རྣམ་པ་ཀུན་
ཏུ་ཁོ་བོས་ཚུལ་མཐུན་དུ་སེམས་པའི་དོན་རྒྱུ་པ་ཡིན་པས་བྲིམས་དེ་དགོས་དོན་
མེད་མོད། འོན་ཀྱང་སྤྱོད་གཞུང་དང་རྒྱལ་ཁབ་ནི་བྲིམས་ལུགས་ལ་མ་བརྟེན་པ་མེད་
པ་ཞིག་རེད། མི་བྱ་རྣམས་ལ་རྒྱ་འབྲས་ཀྱི་སྒོ་དང་མ་ཐུན་ཆོ། བྲིམས་ལུགས་ཀྱིས་མི་
བྱར་དྲང་བདེན་ཉག་མ་གཅིག་ཀྱང་སྒྲུབ་ཐབས་ཡོད་པ་མ་རེད། མེད་བཞིན་དུ་མི་
རྣམས་ཀྱིས་བྲིམས་ལུགས་ལ་འོས་འཚམ་མིན་པའི་བརྩེ་འཇོག་བྱས་པ་དེས་དྲང་
བདེན་མ་ཡིན་པའི་འབྲས་བྱ་གང་རྩིས་ཅིག་བསྐྱེད་པར་བྱེད་པ་སྟེ། དེ་ཡང་། ང་

ཆོས་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཕྱིར་དུ་ལྷན་པོས་ཤུགས་རྒྱག་པ་དང་རིགས་པས་ཤུགས་རྒྱག་པའི་
མི་བུའི་རིགས་མཐོང་དུ་ཡོད་པ་དཔེར་ན། ཁོ་ཆོ་ཡེ་ནས་མི་མ་ཡིན་དུ་ཆགས་ལ། མི་
ལྷན་འཕྲུལ་ཆས་སུ་སོང་འདུག་པའི་.....དམག་མི་དང་། དམངས་དམག་བཙོན་
སྤང་བ། ཉེན་རྟོག་བ། བདེ་སྤང་བ་ལ་སོགས་པ་སྟེ། ཁོ་ཆོ་པལ་ཆེ་བ་ནི་རང་ཉིད་ཀྱི་
སྤང་དོར་འཇུག་ཚྭ་དང་རྒྱ་འབྲས་ཀྱི་སྤྱོད་ལ་ཚུལ་བཞིན་གནས་ཐབས་མེད་པའི་
རིགས་ཏེ་དེ་དག་གིས་རྒྱལ་ཁབ་ལ་ལྷན་པོས་ཤུགས་རྒྱག་པ་དང་། གཞན་དུ་ན།
ཁྲིམས་བཟོ་བ་དང་། ཆབ་སྲིད་བ། ཁྲིམས་ཚུད་བ། སྲིད་གཞུང་གི་དཔོན་རིགས་ལ་
སོགས་ཏེ་ཁོ་ཆོས་རྒྱལ་ཁབ་ལ་རིགས་པས་ཤུགས་རྒྱག་གི་འདུག་མོད། གལ་སྲིད་ཀྱི་ན་
སྤྱོད་ཀྱི་ངོས་ནས་བལྟས་ན། ཁོ་ཆོས་བསམ་བཞིན་ཤུགས་རྒྱག་ས་དེ་ཁོ་ཆོས་ལྷ་ཡིན་
ནམ་ཡང་ན་འདྲེ་ཡིན་པ་སྐྱབ་ཁག་པོ་ཡིན་པ་ལྟར་འདུག རྒྱལ་ཁབ་ལ་ཤུགས་རྒྱག་
མཁན་དེ་ཆོས་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་བཀའ་ལས་འདའ་བ་མེད་པའི་མི་སེར་གྱི་རིན་ཐང་ནི་རྟ་
ཞིག་དང་བྲི་ཞིག་ལའང་མི་དོ་བ་ལྟར་ལྟ་སྟེ། རྟ་དང་བྲི་ལྟར་མཐོང་བའི་མི་བུ་ནི་ཁོ་
ཆོས་ད་གཟོད་སྤྱི་དམངས་ལ་རབས་ཤིག་ཏུ་ཁས་ལེན་པ་རེད། དེ་ལས་ཚྭ་སྟེ།
དཀའ་བ་སྤྱོད་པའི་དཔེར་བོ་དང་། རྒྱལ་གཅིས་བ། བདེན་པའི་དོན་དུ་རང་སྲོག་
འདོར་མཁན། ལྷབས་ཆེ་བའི་བཅོས་སྦྱར་མཁན་དང་མི་བུ་དངོས་མ་བཅས་རྒྱལ་
ཁབ་ལ་རྒྱ་འབྲས་ཀྱི་སློ་ཡིས་སྤྱི་ཞུབ་མཁན་ལྟར་ཤོས་ནི་ཁོ་ཆོས་རྟག་ཏུ་དག་པོ་རུ་
ཆེ་ཡི་འདུག མི་ནམས་ཀྱི་ལྷ་ཚུལ་ཡང་དེ་མཚུངས་རེད། དེས་ན། ལེ་དབར་སྤོང་གི་
ས་གཞི་ཡོད་པའི་རྒྱལ་ཁབ་འདིར་སྤང་དོར་འཇུག་ཚྭ་ཤེས་ཤིང་རྒྱ་འབྲས་ཀྱི་སློ་
ཡོད་པའི་སྤྱི་བུ་དུ་གངས་ཡོད་དམ། དེ་འདྲའི་སྤྱོད་ཡོན་ལྷན་པའི་མི་བུ་ནི་བརྒྱ་
ཆའི་གཅིག་ལས་ཡོད་ཆོད་མ་རེད།

སྲིད་གཞུང་གིས་བདག་ལ་ཐུགས་རྗེས་གཟིགས་པ་དགོན་ན། བདག་གིས་ཀྱང་དེ་
ལ་དོ་ཁྱར་ཆ་ཤས་ཅིམ་ལས་བྱེད་དོན་མེད། སྲིད་གཞུང་གིས་ཐོག་མ་ཉིད་ནས་ལས་
དོན་གང་ཡང་ལེགས་ལམ་དུ་བཀྱི་བ་ལྷ་ཞོག རྟོག་སྟེ་རྟོག་དུ་བཟོ་བ་ལ་ཡིད་ཆོམ་སྟེ་

སྤྱི་པ་དང་། སྤྱི་གཞུང་ནི་ཁོ་ལོ་ཅག་ལ་ཕན་པའི་སྤྱི་གཞུང་ཡིན་ནམ་ཡང་ན་
 བཅ་གཡོག་གི་སྤྱི་གཞུང་ཡིན་པ་བཤད་དཀའ་བའི་སྤྱི་གཞུང་གང་འདི་དྲག་སྤྱོད་
 གྱི་མཐའ་ལ་སྤྱི་བའམ་ལས་ཆོད་དམན་པའི་མཐའ་ལ་བྱག་སྟེ་བཟོད་སྟོམ་བྱ་
 ཐབས་བལ་ཆོ། མི་བྱ་སོ་སོར་གང་དེར་སྤྱི་ཁྱ་མི་སྐྱབ་པའི་ཐོབ་ཐང་ཡོད་པར་མ་ཟད།
 གང་དེར་ངོ་སྟོལ་བྱེད་པའི་ཐོབ་ཐང་ཡང་ཡོད་པར་བཤད་འདུག་ན། བདག་ནི་རྒྱ་
 འབྲས་ཀྱི་སྟོ་མིག་ཡོད་པའི་མི་བྱ་དངོས་མ་ཞིག་ཡིན་པའི་ཆ་ནས། སྤྱི་གཞུང་དང་
 མང་མང་གི་བཅན་ཤེད་དབང་ཡོད་ལྟར་འཆོ་བ་རོལ་མཁན་ཞིག་མ་ཡིན་ཕྱིར།
 བདག་གིས་མི་རྟོན་པའི་ལམ་ནས་སམ། བདག་གིས་བདག་གི་བྱེད་སྤྱངས་སྟར། རྒྱ་
 མེད་རྒྱུད་མེད་ཀྱི་ངང་ལ་མངའ་ཟེ་སྤྱི་གཞུང་དང་དམག་འབྲུག་རྒྱག་རྒྱ་བྱུ་བྱུ་
 བསྐྱུགས་བྱས་པ་ཡིན་ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར་དཔྱ་བྲལ་མི་འཇལ་བའི་བརྟུལ་ལྷགས་
 ཀྱིས་མི་རྟོན་པའི་སྟོལ་བཏོད་པའོ།། དེ་ཡང་། བདག་གིས་ལོ་ངོ་དྲུག་ལ་མི་བྲལ་
 འཇལ་སྤྱོད་མེད། གལ་སྤྱི་མི་བྱ་སྟོང་དང་མི་བྱ་བརྒྱ་དང་མི་བྱ་བཅུ་དང་ཐ་ན་མི་
 བྱ་གཅིག་ཡིན་ཀྱང་། གཞན་དག་བཅན་དུ་བཀོལ་བ་མཚམས་འཛོག་དང་། བཅན་
 གཡོག་བདག་པོ་དང་ངན་རོགས་མ་བྱས་པའི་དབང་གིས་བཅོན་དུ་ཚུད་ནའང་། དེ་
 ཡིས་ཨ་རིའི་བཅན་གཡོག་ལམ་ལྷགས་ཅིས་མེད་གཏོང་བྱས་པ་སྟེ། ཐོག་མའི་སྐབས་སུ་
 མང་རྒྱུང་རྒྱུང་གཅིག་ལས་མེད་ཀྱང་འཆབ་མི་དགོས་ཏེ། གཅིག་གིས་ཐེངས་གཅིག་
 ལ་སྐྱབ་བྱས་པ་ཡིན་ན་དེའི་རྗེས་ལ་ཡང་གཅིག་འབྱོན་ངེས་པ་རེད་ཅེས་དང་། ཡང་།
 གལ་སྤྱི་མི་བྱ་ཆིག་སྟོང་གིས་ལོ་གཅིག་ལ་དཔྱ་བྲལ་མ་འཇལ་བ་ཡིན་ན། ཐབས་
 འདི་ནི་འཆོ་མེད་ཞི་བ་ཡིན་ལ་བྱངས་ཁྲག་མི་གཏོར་བ་སྟེ། དེ་ཡང་དཔྱ་བྲལ་འཇལ་
 བ་འཆོ་མེད་ཞི་བ་ཡིན་ལ་བྱངས་ཁྲག་གཏོར་མི་དགོས་པ་ལྟ་བུ་རེད། དེར་མ་ཟད་
 མངའ་ཟེ་སྤྱི་གཞུང་གིས་དྲག་བྱལ་སྤྱོད་མ་དགོས་པ་དང་ཉེས་མེད་ཀྱི་མི་བྱའི་ཁྲག་
 འབྱུང་མ་དགོས་པ་ཞིག་རེད། གལ་ཏེ་གསར་བརྗེ་འབྱུང་བར་ཆ་བཞག་ན། འདི་ནི་

ད་གཟོད་ཞི་བའི་གསར་བརྗེ་ཡི་རིན་ཐང་དངོས་མ་དེ་རེད་ཅེས་གསུངས་པ་སོགས་སོ།།

ཁོ་ལོས་འདྲི་ས་རེའུ་ཡི་《སྤྱི་དམངས་ཀྱི་མི་རྟོན་པ་》ཞེས་པའི་གཙོ་ཆོག་གང་མང་ཞིག་གཅིག་ཏུ་བསྟུན། ལྷན་དུ་སྤྱངས། འོན་པ་ལྷན་ཤས་ཆེ་བར་བྱས། རང་གི་སྐད་ཆས་བརྗོད་དོན་མཐར་ཆགས་སུ་སྤྱི་བསྐྱོགས་ནས་ཁོང་གི་ལྷ་གྲུབ་མ་ཞོར་བར་བསྟུན་ཡོད་ལྷན་པ་གང་ཞིག་བོད་མིའི་སེམས་ཁམས་དང་བསྟུན་ནས་ངོ་སྤྱད་པ་ཅི་མ་ཡིན་ཅོད། ད་དུང་གནད་མ་ལོན་ས་དང་། དེའི་མ་ཕྱིན་ས། གོ་ཞོར་ཐེབས་ས་ཡོད་ངེས་པས་ན། དགའ་ཆོ་ཤ་གཟུགས་ཟ་རྒྱུད་དང་ལྷང་ཆོ་རུས་པ་འདྲོར་རྒྱུ་མི་བྱེད་པའི་གསལ་འདེབས་པ་ཡིན་ལ། གཞན་ཡང་། རིགས་པ་སྤྱི་བ་དག་གིས་གསུང་ན། སོ་རེའུ་ནི་ལྷོས་མེད་ཀྱི་མི་སྒྲིལ་ཀྱན་སྦྱོད་རིང་ལུགས་པ་(绝对的个人道德主义者)ཞིག་ཡིན་པ་དང་། མི་བྱ་སྒྲིལ་ཀྱི་ཀྱན་སྦྱོད་ནི་ལྷོས་པ་མེད་པ་སྟེ་རྒྱལ་ཁབ་དང་ཁྲིམས་ལུགས་ལས་ཀྱང་གཙོ་བོ་དང་རྒྱལ་པོར་མཐོང་བའི་ཁོང་གི་ལྷ་གྲུབ་དེར། ལྷོས་མེད་ཀྱི་ཁྲིམས་ལུགས་རིང་ལུགས་པ་(绝对的法律主义者)ཆོས་མི་མཐུན་སྦྱོག་པ་མང་ལ་ཐ་ན་དགག་སྒྲུབ་བྱེད་མཁན་ཡང་མང་རབས། ལྷོས་མེད་ཀྱི་མི་སྒྲིལ་ཀྱན་སྦྱོད་རིང་ལུགས་པ་དང་ལྷོས་མེད་ཀྱི་ཁྲིམས་ལུགས་རིང་ལུགས་པ་གཉིས་བར་ཀྱི་ཚྩོད་པ་ནི་གཞུང་ལུགས་པ་དང་རིགས་པ་སྤྱི་མཁན་ནུམས་ཀྱི་ཚྩོད་པ་ཡིན་ཕྱིར། ང་ཆོས་དབྱེད་པ་བརྗོད་མི་ལུས་ལ། བརྗོད་དགོས་དོན་ཡང་མེད། གང་ལྟར་ཤེས་དགོས་པ་ཞིག་ནི། སྤྱི་དམངས་ཀྱི་མི་རྟོན་པ་ཞེས་པ་དེ་ནི་སོ་རེའུ་ནས་བཟུང་ཡོངས་ལ་གྲགས་པའི་ཚུལ་དེའོ།།

ཡང་། སྤྱི་དམངས་ཀྱི་མི་རྟོན་པ་ཞེས་པ་དེ་མི་བྱ་སྒྲིལ་ཀྱི་བྱ་སྦྱོད་ཀྱི་ངོས་ནས་བཤད་ན། ལོ་ངོ་ཉིས་སྟོང་བཞི་བརྒྱ་ལྷག་གི་སྤོན་ཀྱི་གནའ་རབས་ཀའི་སེའི་སྐབས་ནས་ཡོད་སྟེང་བ་ཞིག་སྟེ་སྟོལ་རྒྱུན་ཡོད་པ་ཞིག་ཏུ་ངོས་འཛིན་ཀྱི་འདུག དེའི་མགོ་ཁྲམས་

ནི་མཚན་ཉིད་རིག་པ་མཁན་སོ་ཁྱེད་ལ་ཐུག་འདུག་སྟེ། དེ་ཡང་སོ་ཁྱེད་ལི་ཚོ་
 སྟག་ནི་གནའ་རབས་ཀེ་རི་སེའི་དམངས་གཙོའི་ལམ་ལུགས་དང་སྒྲེར་གཙོད་ལམ་
 ལུགས་བར་ཡུན་རིང་འཐབ་ཚོད་བྱས་པའི་སྤྱད་ལྟར་སོང་འདུག་ཟླུ། ཁོང་ལ་སྟག་
 ཚད་སྟག་དོན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་རྒྱབ་སྐྱོངས་ཤེས་དགོས་འདུག་ནའང་ད་རེས་བྱི་བ་སྐབས་
 ལུ་མ་བབས་པ་དང་། ངོ་སྤྱད་ཅམ་གྱིས་གསལ་ཐག་མི་ཚོད་པའི་རྒྱ་མཚན་གྱིས་ངལ་
 བ་མ་བསྟན་ལ། ཁོ་བོས་འདྲིར་ཕི་ལ་ཐོས་མཛད་པ་སྟེ་ཁོང་གི་ཞལ་གདམས་ལ་བ་
 སྤང་དུ་བྲགས་པའི 《ཁི་རི་ཐོའི་ལེའུ》 (Crito, 克里同)ཞེས་པ་གཞིར་བཟུང་
 ནས་ཁོང་གིས་སྤྱད་མངས་ཀྱི་མི་རྟོན་པའི་མཛད་པ་ཅི་ལྟར་བསྟན་ཚུལ་ངོ་སྤྱད་
 རགས་ཅམ་ལྟ་ན།

ནམ་ཞིག་གི་ཚོ། གནའ་རབས་ཀེ་རི་སེའི་ཨ་ཐེན་སི་པ་རྣམས་ཀྱིས་ཁོང་ལ་“གཞོན་
 ལུ་ཚོ་ལོག་ལམ་དུ་བགྱིས་པ་དང་ལྟ་ལ་མ་གུས་པ། ཚོས་ལུགས་བྱུང་མཐའ་གཞན་
 སྟེ་ལུ་བ་” (དེ་རེ་རེ་ལ་རྒྱ་མཚན་བཤད་དུ་ཡོད་ཀྱང་རྒྱས་པར་དོགས་པས་མ་
 སྟོས)ཟེར་བའི་ཉེས་མིང་བཏགས་ཏེ་སྟག་ཚད་གཙོད་པར་ཉེ་བ་ན། ཁོང་གི་སྟོགས་
 པོ་དག་གིས་ཁོང་ཉིད་བཙོན་བྱོས་རྒྱག་པའི་སྟོས་བཏབ་པར། ཁོང་ནི་རྣམ་དག་ཀྱང་
 སྤྱོད་གཙང་ཞིང་གནས་ལུགས་རྒྱ་འབྲས་སྤྱང་བ། ཤེས་རབ་དང་རིགས་པ་ལ་བཙོན་
 པའི་སྟེས་བྱ་ཆེན་པོ་ཞིག་ཡིན་ཟླུ། སྟོགས་པོ་དག་གི་ལ་བྱོས་སམ་བཙོན་བྱོས་རྒྱག་
 རྒྱའི་སྟོས་ཚིག་ལ་གནས་ལུགས་རྒྱ་མཚན་གང་དག་ཡོད་པ་རིགས་པས་དབྱེད་པ་སྟེ།
 ཁོང་གིས་གསུངས་པར། ཁོ་བོ་སྟག་འཚོ་བ་ནི་སྟག་འཚོ་བ་ཅམ་གྱི་ཕྱིར་དུ་མ་ཡིན་ཏེ།
 སྟག་ལགས་པོར་འཚོ་བའི་ཕྱིར་དུ་ཡིན། དེ་ཡང་ཡ་རབས་དང་ཚུལ་མཐུན་དུ་འཚོ་
 བ་དེ་ཡིན་ཞེས་ཏེ་ཁོང་གི་མི་ཚེའི་གཏན་ཚིགས་རི་ལྟ་བུ་ན། བཙོན་བྱོས་རྒྱག་རྒྱའི་
 སྟོས་ཚིག་ལ་གསུན་ཏེ་འདྲི་སྐད་དེ། འདམ་ག་དེ་བསམ་གཞིག་མཐར་ཆོད་ཀྱིས་
 བདེན་དཔང་རུས་པའི་རིགས་ཤེས་ཀྱི་ལམ་ཡང་དག་ཅིག་ཡིན་ན་ནི་ཁོ་བོས་བརྟེ་ཡི།
 དེ་ལྟ་མ་ཡིན་ན་ནི་ཁོ་བོས་དྲང་བདེན་སྤྱང་བའི་རྩ་དོན་མི་འདྲིར་རོ་ཞེས་སྟགས་

གསུངས་ཤིང་། རྒྱུ་མ་བྱ་ལྟ་བུ་དང་། མཚན་སྟོན་གྲགས། ལམ་དངུལ་སྐོས་ཀྱི་
མཚན་དུ་བྱངས་ཏེ་བཅོན་བྱས་ཀྱིས་པར་རྩོམ་པ་ནི་ཐ་མལ་པའི་ལས་ཏེ་ཁོ་བོའི་
དབྱེད་ཤིས་ཀྱི་རིགས་ལམ་དུ་མི་གཏོགས་ཞེས་སྒྲུས་པ་དང་། མི་བྱ་ཡ་རབས་ནི་སྒྲིག་
སྒྲིལ་ལེགས་པའི་སྤྱི་ཚོགས་སུ་ད་གཞིང་དཔལ་ཡོན་ཅན་དུ་འགྱུར་ངེས་ལ་བྱང་
བདེན་གྱིས་འཆོ་བར་ཁོང་ཉིད་ཡིད་ཉོན་འདུག་ཟླུ། ཁོང་ནི་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་བྲིམས་
ལྷགས་བཅེ་བའི་འོས་འགན་ལ་བཅུ་འཛོག་ཡོད་ཅིང་། ཉམ་ཉམ་དེ་འདྲའི་སྐང་ལ་
ཁོང་གིས་བྲིམས་ལྷགས་དེ་མི་བྱའི་གཟུགས་སུ་བཀོད་དེ་ལབ་སྐྱོང་གི་ཚུལ་དུ་སྒྲུས་པ་
བསྒྲུས་ན། བྲིམས་ཀྱིས་སྒྲུས་པ། སོ་ཁི་ར་ཐེ་བྱོད་ཉོན་ཅིག་མི་བྱ་སུ་ཞིག་ནར་སོན་པ་
ན། ཨ་ཐེན་སི་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཆབ་སྲིད་ཅུ་འཇུགས་དང་བྲིམས་ལྷགས་ཀྱི་རང་བཞིན་
ལ་ཡིད་འཐད་མེད་ཆོ། གང་དེས་རང་ལ་བདོག་པ་ཐམས་ཅད་བསྐྱམས་ནས་གཞན་
ལུལ་གང་རུང་ལ་སློ་སྤྱོད་བྱ་ཆོག་པའི་ཨ་ཐེན་སིའི་བཅའ་བྲིམས་དེ་བྱོད་ཀྱིས་ཤིས་
མོད། འོན་ཀྱང་བྱོད་ཀྱིས་མི་ལོ་བདུན་ཅུའི་རིང་ལ་གཞན་ལུལ་དུ་སློར་བའི་འདམ་
ག་བྱས་མ་སོང་ལ། རྒྱུ་མ་ཐེན་སིའི་བྲིམས་ལྷགས་ཀྱིས་གནང་བའི་སྒྲིག་སྒྲིལ་
དང་ཞི་འཇགས། རང་དབང་སྐོས་ཀྱི་ཁི་ཕན་ལོངས་སུ་སྤྱད་དེ་མི་ཆེ་བསྐྱུལ། དེས་
ནི་བྱོད་ཀྱིས་ཨ་ཐེན་སིའི་བྲིམས་ལྷགས་དང་གན་ཆིངས་བཞག་སོང་བ་རང་བཞིན་
ཀྱིས་ཁས་འཆིས་འདུག་ན། ད་ནི་བྱོད་ཀྱིས་བྲིམས་ལྷགས་དེ་རང་ལ་ཕན་དུས་བཅུ་
སྤང་བྱེད་ཅིང་རང་ལ་མི་ཕན་དུས་གཏོར་བསྐྱུག་བྱེད་པ་མི་རིགས་ཏེ། དེ་ལྟ་ན་བྱོད་
ཉིད་ཉག་དུ་ཉམས་ལེན་ལ་གནས་ཤིང་བྱོད་ཀྱིས་བསྐྱབ་པ་བསྐྱོས་པའི་གནས་ལྷགས་
ཀྱི་འབྲས་དང་། ཡ་རབས་ཚུལ་མཐུན། དང་བདེན་སྤྱོད་པ་རྣམས་དང་འགལ་འདུག་
ལ། དེ་ལྟ་ན་བྱོད་ཀྱིས་བྱོད་རང་ཉིད་དང་། བྱོད་ཀྱི་ཤོགས་པོ། བྱོད་ཀྱི་རྒྱལ་ཁབ་
བཅས་ལ་འཆོ་བར་བྱས་པ་ལྟེ་བྱིས་ཀྱི་མི་རྣམས་བྲིམས་མེད་ལང་ཤོར་ཆགས་པའི་རྒྱ་
བྱས་སོང་བ་དང་། དེ་ལྟ་ན་བྱོད་ཀྱིས་ན་གཞོན་རྣམས་ལོག་ལམ་དུ་བགྱིས་ཞེས་
བཅད་ཁྱ་འདོན་མཁན་གྱི་གཟུ་དཔང་པ་རྣམས་ལ་བདེན་ཁ་བྱིན་སོང་ལ། འོར་ལན་

མོར་བས་འཇལ་བ་དང་། རྩལ་ལན་རྩལ་པས་འཇལ་ན་ནི་ཆོ་འདི་ལྟ་ཞིག་ བྱི་མའི་
ཡུལ་ནས་ཀྱང་ཁྱོད་ཉིད་ཁྱིམས་ལུགས་དང་རྩིག་སྒོལ་གཏོར་མཁན་དུ་མཐོང་ནས་སྐྱ་
དགོད་བྱེད་སྲིད་བྱིར་ཁྱོད་ཀྱི་སྒྲིག་མགོ་ཐོན་པ་དེ་ཙམ་ལ་སྤྱིང་པོ་ཅི་ཡོད་དམ། མིས་
འབྲུ་བྱིས་འགོམ་གྱི་མ་བློས་མ་བྱས་པས་དགའ་ཞེས་སྐྱེས་སྤྱུས་པ་ན། སོ་ཁི་ར་ཐེ་
དང་གྲོགས་པོ་དག་གིས། ཡང་དག་པར་བཤད་ན་སོ་ཁི་ར་ཐེས་མ་བློས་རྒྱག་པར་
གནས་ལུགས་རྒྱ་མཚན་གཞན་མ་རྟེན་བྱིར། ཁོ་བོ་འཆི་བ་ལ་སྦྱོར་མཁན་ནི་བདག་
གཞན་ཀྱང་གྱིས་བཅི་རིགས་པའི་ཁྱིམས་ལུགས་ཀྱི་མོར་འཇོལ་མ་ཡིན་ཏེ། རང་
རིགས་སྤུན་རྒྱ་རྣམས་ཀྱི་མོར་འཇོལ་གྱི་རྒྱན་གྱིས་རེད། ཁོ་བོས་མ་ཉེས་ཁག་གཡོགས་
ཁུར་ཏེ་འཆི་བ་ལ་མི་འབྲུག་པར་ཁོ་ཆོའི་མོར་འཇོལ་གྱི་སྒོ་དེ་ལ་ཁོ་བོའི་མོར་འཇོལ་
ལས་བྱས་པའི་མ་བློས་གྱིས་ལན་བརྒྱབ་པ་ཡིན་ན། དེ་ནི་རྒྱ་འབྲས་ཚུལ་མཐུན་ཞིག་
མ་ཡིན་ཏེ། སྦྱོང་བ་རབ་ལ་གནས་པའི་མི་བྱས་ངན་ལན་ངན་གྱིས་འཇལ་བ་དང་།
རྩལ་ལན་རྩལ་པས་སྒྲོག་པ། འཁོན་ལན་འཁོན་གྱིས་སྒྲོག་པ་སྤང་བར་མི་བྱ་སྟེ་ཁོ་
བོས་ཆོ་མཐའ་རྫོགས་པའི་ཁྱིམས་ཆད་འཁུར་རོ་ཞེས་སྦྱར་དུག་གསོལ་ཏེ་གཤེགས་
སོ།།

གཏམ་རྒྱུད་འདིའི་ངོ་གདོང་ལས། སྦྱི་དམངས་ཀྱི་མི་རྟོན་པའི་ལས་བྱས་པ་མ་ཡིན་
པར་སྦྱི་དམངས་ཀྱི་རྟོན་པའི་འོས་འགན་ག་འདྲ་ཡིན་ཚུལ་བཞུན་པ་ལྟ་བུ་ཞིག་
མཐོང་མོད། སོ་ཁི་ར་ཐེས་མཐའ་མཐུག་གི་འཆི་གསོན་གྱི་སྐབས་སུ། བཀའ་ཆད་
ལས་གཡོལ་བ་དང་། གསང་སྟབས་གྱིས་འཇོ་བ། རྒྱ་འབྲས་མ་ཡིན་པའི་ལས་མ་བྱས་
པར་སྒོ་སྟོབས་ལུས་མེད་གྱིས་འཆི་བ་ཞལ་གྱིས་བཞེས་པ་དེས། སྐབས་དེའི་ཨ་ཐེན་
སའི་གཟུ་དབང་པ་ལྟ་བུ་སྟག་གི་མོར་འཇོལ་ལ་ཆོ་སྒྲིག་གིས་ཐ་ཆོག་ནན་མོ་
བསྐྱེད་པའི་དུས་མཚུངས་སུ། མ་གཞི་ནས་རྒྱ་འབྲས་དྲང་བདེན་མ་ཡིན་པའི་
ཁྱིམས་ལུགས་སྦྱོན་ཅན་ལ་ལེགས་བཅོས་གཏོང་བའི་རེ་བས་ཡིན་ཟེར་བ་དང་། གཙོ་
ཆེ་བ་ནི་“གཞོན་ནུ་ཆོ་ལོག་ལམ་དུ་བཀྱིས་པ་དང་སྐྱ་ལ་མ་གྲུས་པ་”ཡི་ནག་ཉེས་མེད་

པའི་བདེན་པ་རང་ལ་ཡོད་པ་བདེན་དཔང་བྱས་པ་སྟེ་བདེན་པའི་ཤུ་ཚུགས་མཛད་
པ་དང་། ཆོ་སྤྲུལ་གི་རིན་དོད་དུ་མང་མང་གི་རྒྱ་འབྲས་སྟོ་མིག་འབྲེད་པའི་ལས་བྱས་
སོང་བ་དེ་ཡིན་ལ། དེ་ཡང་ངན་ལན་ངན་དང་། སྤྲེག་ལན་སྤྲེག་ཉེས་ལན་ཉེས།
འཁོན་ལན་འཁོན་གྱིས་སྟོག་པ་མ་ཡིན་པར་འཆོ་མེད་ཞི་བའི་ཐབས་ལམ་ལ་བརྟེན་
ནས་ནག་ཉེས་དང་རྩད་བསྟུན་མ་བྱས་པ་སྟེ་མི་རྟོན་པའི་མཛད་པ་བསྟན་པའོ།།
འོག་ནས་འཆད་འགྱུར་ལྟར་སྤྱི་དམངས་ཀྱི་མི་རྟོན་པ་ཞེས་པ་དེར་གོང་གསལ་གོ་
དོན་དེ་དག་ཀྱང་འདུས་ཕྱིར་རྒྱབ་སྟོགས་པ་རྣམས་ཀྱིས་ཁོང་གི་མཛད་སྦྱོང་དེ་སྤྱི་
དམངས་ཀྱི་མི་རྟོན་པའི་སྒོམ་རྒྱུ་གི་མགོ་ཁྲུངས་སུ་སྤྱོ་བ་ཡིན་ནམ་སྟེ་མ་ཞིང་ཁོ་བོས་
ཟུར་བལྟའི་དབྱེད་གཞིར་སྤུལ་པ་ཡིན།

གཞན་ཡང་། སྤྱི་དམངས་ཀྱི་མི་རྟོན་པ་ཞེས་པ་དེ་རྒྱབ་སྟོགས་པའི་ཆོས་ལུགས་
གསུང་རབ་དང་མཚན་ཉིད་རིག་པའི་གཞུང་དག་ལས་ཀྱང་འབྱུང་བར་བཤད་པ་སྟེ།
ཡི་ཤུ་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་《ཞལ་ཆད་གསར་མའི་མདོ》 ལས། “དགོན་མཆོག་ནི་ལས་
དང་། བདེན་པ་ཉིད་དང་། སྤྲེག་དེ་ཡིན་”ཟེས། “རང་གི་གཙོ་བོ་དགོན་མཆོག་ལ་
རང་གི་སྤྱིང་ཉིལ་པོ་དང་། སེམས་ཉིལ་པོ་དང་། ཡིད་ཉིལ་པོ་ནས་གཅིས་པར་བྱངས་
ཤིག་” “རང་གི་དགོན་མཆོག་གཙོ་བོ་ལ་བྱག་འཆའ་ཞིང་། ཁོང་གཅིག་ཕུ་ལ་བསྟེན་
བཀུར་བྱས་ཤིག་”ཅེས་སོགས་ལྟ་དགོན་མཆོག་གཅིག་ཕུ་ལས་གཞན་དང་གཞན་ལ་
བསྟེན་བཀུར་མི་བྱ་བ་སྟེ། རང་ཆོས་སུ་རྟོན་དང་མི་རྟོན་སྤྱོད་བཞི་གསུངས་པར། གང་
ཟག་ལ་མི་རྟོན་ཆོས་ལ་རྟོན་ཞེས་པ་སྟེ། རོ་བོ་ཐ་དད་པ་མ་གཏོགས་རྣམ་པ་ཆ་འདྲ་
བའི་བརྗོད་སྟངས་ལ། མི་རྟོན་པའི་དགོངས་བཞེད་འདུག་པར་བཤད་པ་དང་། ཡང་
དགོན་མཆོག་གིས་ཉེ་གནས་ལ།མི་ངན་ལ་མ་གྲོལ་བར། ཁྱོད་ཀྱི་འགམ་པ་
གཡས་པར་འགམ་སྟེག་རྒྱག་མཁན་ལ་གཡོན་པ་དེའང་སྒྱུར་ཅིག་ངས་ཟེར། ཁྱོད་
དང་རྩྭ་ནས་གོས་ཁྱེར་དུ་འདྲོད་མཁན་དེ་ལ་འོག་འཇུག་ཀྱང་ཐོངས་ཤིག ཁྱོད་ལ་

དཔག་ཚད་གཅིག་ཏུ་དབང་གིས་འབྲིང་མཁན་དང་མཉམ་དུ་དཔག་ཚད་གཉིས་
སོང་ཞིག་ཅེས་སོགས་གསུངས་པ་སྟེ། རང་ཆོས་ཀྱི་ཕྱིན་དུག་ལས་བཟོད་པའི་པ་རྩལ་
ཏུ་ཕྱིན་པ་ལྟ་བུའི་སྦྱོང་བའམ་འཆོ་མེད་ཞི་བ་ཉམས་སུ་ལེན་པའི་གདམས་པ་
གསུངས་པ་དེ་སོགས་ནི་མི་རྟོན་པའི་ཆོས་སུ་སོང་འདུག་ཕྱིར། ཆོས་ལུགས་གསུང་
རབ་ལས་འབྲུང་བའི་མི་རྟོན་པའི་དགོངས་པ་ཡིན་པར་བཤད་པ་དང་།

དེ་བཞིན་དུ། མི་རྟོན་པ་ཞེས་པ་ནི་བཅས་ཁྲིམས་གང་རུང་ལ་མི་རྟོན་པའི་དོན་
ཡིན་པ་སྟེ། མི་རྣམས་སྤྱི་ཚོགས་སུ་འཆོ་བ་རྩལ་སྤང་དུ། མི་རྣམས་ལ་སོ་སོའི་འདྲོད་
མོས་ནང་ལྷར་དུ་ཡི་གེར་གཏན་ལ་ཕབ་པའི་བཅས་ཁྲིམས་སུ་གནས་པའི་སློལ་ཡོད་
པར་མ་ཟད། སོ་སོའི་མི་ཆོས་ཀྱང་སྦྱོང་གི་སྒོའམ་རང་བྱུང་གི་ཁྲིམས་ལ་གནས་པའི་
སློལ་ཀྱང་ཡོད་པར་བཤད། བཅས་ཁྲིམས་དང་རང་བྱུང་གི་ཁྲིམས་གང་ཡིན་ཀྱང་
རུས་པ་ནི་མི་རྣམས་སྤྱིག་སློལ་ཚད་དང་ལྡན་པ་དང་སྦྱོང་བ་ཚུལ་མཐུན་ལུགས་
མཐུན་དུ་གནས་པའི་ཕྱིར་དུ་རེད། དེ་ལས་བཅས་ཁྲིམས་ཀྱི་དགོས་པ་ནི་མི་རྣམས་ཀྱི་
ལྷན་སྐྱེས་སམ་རང་བྱུང་གི་ཐོབ་ཐང་སྤང་སྦྱོབ་བྱེད་པ་དང་རྒྱ་འབྲས་དྲང་བདེན་གྱི་
རྒྱ་མ་ལྟ་བུ་ཡིན་དགོས་པར་བཤད་པས་ན། མ་གཞི་ནས་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ཁྱབ་ཁོངས་
ཡིན་པ་གང་དེར་རྟོག་གཞིག་གནང་མཁན་གྱི་ཆབ་སྲིད་རིག་པ་མཁན་དང་མཚན་
ཉིད་རིག་པ་མཁན་དག་གི་གཞུང་ལས་དེ་ལ་རྟོན་དང་མི་རྟོན་གྱི་དགོངས་བཞེད་ཅི་
རིགས་བྱུང་བ་སྟེ། གནའ་རབས་ཀེ་རི་སའི་མཚན་ཉིད་རིག་པ་མཁན་ཨ་རི་སི་རྟ་
ཏལ་གྱིས། དྲང་བདེན་མ་ཡིན་པའི་བཅའ་ཁྲིམས་ནི་བཅའ་ཁྲིམས་མ་ཡིན་ནོ་ཞེས་
བཅའ་ཁྲིམས་གང་ཡིན་དྲང་བདེན་ལ་གནས་དགོས་པར་གདམས་པ་ནས་གནའ་
རབས་རོ་མའི་མཚན་ཉིད་རིག་པ་མཁན་དང་ཆབ་སྲིད་མཁན་སི་སི་རའོ་ཡིས།
བཅའ་ཁྲིམས་རྣལ་མ་ནི་དགྲོད་ཤེས་ཡང་དག་ཏུ་འཁོད་པ་སྟེ། རང་བྱུང་ཆོས་ཉིད་
དང་མཐུན་ལ། འགྲོ་བ་མའི་རིགས་ལ་ཡོངས་ཁྱབ་ཏུ་སྦྱོང་ཅིང་། ཉག་གཏན་བསྐལ་
པའི་བར་དུ་མི་འགྱུར་བར་གནས་པ་ཞིག་ལའོ། ཞེས་དང་། ང་ཆོ་མཐོ་དམའ་རབ་

འབྲེད་གང་ཡིན་ཀྱང་བཅའ་ཁྲིམས་ཉིད་ལ་རྟོན་པའི་འོས་འགན་ཡོད་ཅིས་སོགས་
གསུངས་པའི་བར་དུ་སྒྲེ། སྤྱི་ལོ་དོན་དུ་བྱེད་པའི་བཅའ་ཁྲིམས་དང་
རང་བྱུང་ལྷན་སྐྱེས་ཐོབ་ཐང་མི་སྲུང་བའི་བཅའ་ཁྲིམས་ལ་མི་བྱ་སོ་སོས་རྟོན་པར་མི་
བྱ་བའི་གསུང་གནང་འདུག་པ་དང་། ཡང་། དཔྱིན་ཟེའི་མཆོན་ཉིད་རིག་པ་མཁན་
ལ་ཁི་ཡིས། ཁྲིམས་བཟོ་མཁན་རྣམས་ཀྱིས་སྤྱི་དམངས་ཀྱི་རྒྱ་ཚོར་འཕྲོག་ལེན་དང་
གཏོར་བཅྱག་བྱེད་པའི་སྒྲོག་རྩས་གཤོམ་པའམ། ཁོ་ཚོའི་གོ་བབ་མར་ཞད་དུ་བཅད་
དེ་དབང་ཡོད་བརྒྱུ་ཁ་གཅིག་གཅོད་འོག་བྲན་གཡོག་གི་རྣམ་པར་བཀོད་པའི་དུས་
སྟུ། ཁྲིམས་བཟོ་མཁན་རྣམས་ཀྱིས་རང་ཉིད་ནི་སྤྱི་དམངས་དང་དམག་འཐབ་རྒྱག་
རྒྱུའི་ཚུལ་དུ་ལངས་པ་ཡིན་ཕྱིར། སྤྱི་དམངས་ཀྱིས་དེ་ལ་རྟོན་དགོས་དོན་མེད་དོ་
ཞེས་མི་རྟོན་པ་གང་ཞིག་ཆོག་ཟེན་དུ་ཐོན་པས་མཆོན། མཆོན་ཉིད་རིག་པ་མཁན་ཏེ་
པི་སི་དང་ཏེ་མེ་སོགས་ཀྱི་ཚུལ་དུ་སྤྱི་དམངས་ཀྱི་རྟོན་དང་མི་རྟོན་གྱི་དོན་དེ་ལ་
དགོངས་བཞེས་ཆེན་པོ་གནང་འདུག་རབས་དང་། དེའི་མཚུངས་སུ་སྟོན་བཅས་ཀྱིས་
རང་མཆོན་དུ་སོང་བའི་མི་བྱ་སྤྱི་ལས་སྤྱི་མཆོན་དུ་སོང་བའི་རྒྱལ་ཁབ་དང་སྲིད་
གཞུང་ཟེར་བ་སོགས་ཀྱི་དགོས་ལུ་རང་བཞིན་ནན་ཏན་དུ་གསུངས་པའི་གནའ་
རབས་ཀྱི་ཀེ་རི་སེའི་མཆོན་ཉིད་རིག་པ་མཁན་པི་ལ་ཐོ་ནས་ཉེ་རབས་འཇར་མན་གྱི་
མཆོན་ཉིད་རིག་པ་མཁན་ཏེ་ཀེ་ལ་དང་མར་ཁེ་སི་སོགས་ཀྱི་མཆོན་ཉིད་རིག་པའི་
གཞུང་ལུགས་སུ་འདུ་སྤྱི་དམངས་ཀྱིས་རྒྱལ་ཁབ་དང་སྲིད་གཞུང་གི་བཅའ་ཁྲིམས་ལ་
རྟོན་དང་མི་རྟོན་སྒྲོར་གྱི་རྩ་བ་གསུངས་ཡོད་རབས་བཤད།

གང་ལྟར། སྤྱི་དམངས་ཀྱི་མི་རྟོན་པ་ཞེས་པ་ནི་ཆབ་སྲིད་རྒྱུད་ཚུལ་ཞིག་ཡིན་པའི་ཆ་
ནས། རུབ་ཕྱོགས་པ་རྣམས་ཀྱིས་གཞུང་ལུགས་དང་ལག་ལེན་ཡེ་མ་བྲལ་བའི་ཆབ་
སྲིད་སྟེལ་རྒྱན་ཞིག་དུ་ངོས་འཛིན་གྱི་འདུག་ལ། ཞིབ་འཇུག་དང་དཔྱད་པ་བརྗོད་
མཁན་ཡང་ཤིན་ཏུ་མང་བའི་ཆོད་རེད། ཁོ་བོས་འདིར་རང་གི་ཐོས་པ་ཆད་ཅན་ལ་

ངོ་མ་གཞོང་བར་སྤྱི་དམངས་ཀྱི་མི་རྒྱུན་པའི་བྱང་བ་གང་དེ་སྤྱི་ཚྭ་ཆགས་ཆབ་སྤྲིད་ཀྱི་
བྱ་སྤྱོད་ལ་ཆགས་ཚུལ་དང་། མི་བྱ་སྤྲོད་ཀྱི་བྱ་སྤྱོད་ལ་ཡོད་ཚུལ། ཁོ་ཚོའི་ཚོས་ལྷགས་
གསུང་རབ་དང་མཚན་ཉིད་རིག་པའི་གཞུང་ལྷགས་དག་ཏུ་ཉ་དགོངས་སྤྱོད་པ་གང་
ཞིག་གཞི་ནས་ཡོད་རབས་བཅས། རྩ་ཕྱི་རིམ་པ་གསུམ་དུ་ཕྱེ་ནས་མཚམས་སྦྱོར་
མདོར་བསྟུས་བྱས་པ་ནི་ཁོ་བོའི་གོ་ཚུལ་དབང་བཅན་པར་བྱས་ཏེ་གོ་བདེར་བཅོས་
བ་ཡིན་ལ་མཚུབ་མོ་རི་སྟོན་གྱི་དཔེ་ལས་མ་འདས་སོ།

བདེན་པའི་ཁྱ་ཚྭ་ཆགས་ཀྱི་ཉ་སྤྱོད།

བདེན་པའི་ཁྱ་ཚྭ་ཆགས་ཀྱི་ཉ་སྤྱོད་ནི་གན་རྟིའི་ཉ་སྤྱོད་རེད། དེ་ནི་དུས་རབས་ཉི་
ཤུ་པའི་དུས་མགོར་རྒྱ་གར་གྱི་མི་རིགས་རིང་ལྷགས་ཀྱི་ལས་འགུལ་བསྐངས་སྐབས་
དབྱེན་རི་དབང་སྐྱུར་པ་དང་ཆབ་སྤྲིད་ཐོབ་ཐང་ཚད་ལེན་བྱེད་སྐབས་དུ་བྱུང་བའི་
སྤྱན་མོང་མ་ཡིན་པའི་ཆབ་སྤྲིད་ཉ་སྤྱོད་ཅིག་རེད། བདེན་པའི་ཁྱ་ཚྭ་ཆགས་ཀྱི་ཉ་སྤྱོད་
དེ་ད་ལྟ་བདེན་པའི་ཁྱ་ཚྭ་ཆགས་རིང་ལྷགས་སུ་འབོད་ཅིང་མིང་གི་རྣམ་གངས་ལ་གན་
རྟི་རིང་ལྷགས་ཞེས་ཀྱང་འབོད་པ་དང་། སྤྱི་ཚྭ་ཆགས་ཆབ་སྤྲིད་མཚན་ཉིད་རིག་པའི་བྱེ་
བྱག་ཅིག་ཏུ་བགང་གི་འདུག་ཅིང་བདེན་པའི་ཁྱ་ཚྭ་ཆགས་ཀྱི་མཚན་ཉིད་རིག་པ་ཞེས་
པའོ།

བདེན་པའི་ཁྱ་ཚྭ་ཆགས་གང་ཞིག་སྤྱི་ཚྭ་ཆགས་ཆབ་སྤྲིད་མཚན་ཉིད་རིག་པའི་བྱེ་བྱག་
ཅིག་ཏུ་བགང་དོན་ནི། གང་དེ་སྤྱི་ཚྭ་ཆགས་ལ་སྤྱོད་སྟོ་ཡོད་པ་དང་། གང་དེས་ཆབ་
སྤྲིད་ལ་ཞིབ་འཇུག་བྱེད་པ། གང་དེར་མཚན་ཉིད་རིག་པའི་ཤེས་བྱ་ཡོད་པ་སྟེ། རིམ་
པ་བཞིན། གང་དེ་མི་བྱ་སྤྲོད་སོ་སོ་ཡུལ་གང་རུང་ལ་ཉ་དག་དུ་འདུས་ཤིང་རིག་གནས་
དང་ཡུལ་སྟོལ་གོམས་འདྲིས་ངེས་ཅན་ལ་སྤྱན་མོང་དུ་འཛོལ་འོས་པ་སྟེ་སྤྱི་ཚྭ་ཆགས་
སམ་མི་བུའི་སྤྱི་ཚྭ་ཆགས་ལ་སྤྱོད་སྟོ་ཡོད་པ་དང་། གང་དེས་སྤྱི་ལ་ཚྭ་ཆགས་པའི་མི་རྣམས་

སྒོལ་དང་ཁྲིམས་ལ་གནས་པར་བྱེད་པའམ་མི་སྒྲེར་དང་ཤོག་ཚྲགས་སོ་སོའི་ཁེ་ཕན་གྱི་ཕྱར་དུ་ཆེད་དམིགས་མཉམ་འབྲེལ་གྱིས་ཐུན་མོང་སློ་རྩས་འཐེན་པ་སྟེ་ཆབ་སྲིད་ལ་ཞིབ་འཇུག་བྱེད་པ་དང་། གང་དེར་མི་རྒྱལ་སྡེ་ལྟར་འཇིག་རྟེན་དུ་འཆོ་བ་རོལ་བ་དང་། བྱ་དངོས་ཀྱི་རང་བཞིན་གྱི་འདྲ་ཡིན་པར་གཏན་ཆོགས་ཀྱིས་དང་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་རྟོག་ཅིང་དཔྱད་པའི་ཤེས་རབ་ཀྱི་ཚན་རིག་དང་ལྡན་པ་སྟེ་མཚན་ཉིད་རིག་པའི་ཤེས་བྱ་ཡོད་པ་བཅས་ཀྱིས་ཡིན་གྱི་རེད།

ཆོས་ལུགས་ལྟ་བུས་རྒྱས་བཏབ་ཅིང་མི་ཆོས་ཀྱན་སྦྱོད་ཀྱི་ཅིས་ཀྱིས་ཟེན་པའི་སྤྱི་ཚོགས་ཆབ་སྲིད་མཚན་ཉིད་རིག་པ་དེ་ནི་མི་བྱ་དང་མི་བྱའི་བར་དང་། ཤོག་ཚྲགས་དང་ཤོག་ཚྲགས་བར་། མི་རིགས་དང་མི་རིགས་བར་གྱི་འགལ་བ་དང་རྩྭ་ཉོག་དང་གཤོང་གཏུག་དང་འབྲུག་འཛིང་གང་ཡང་ཞི་བའི་ལམ་ནས་དང་འཆོ་མེད་ཀྱི་ལམ་ནས་འདུམ་བྱེད་ཀྱི་མན་ངག་ལྟར་ཆགས་ཤིང་། ལྟ་སྦྱོད་གང་དེས་སྐབས་དེའི་རྒྱ་གར་གྱི་མི་རིགས་རང་བཅོན་ལས་འགུལ་ལ་གདམས་པ་ཆོག་ཐུབ་ཀྱི་ཕན་ལུས་རྒྱ་ཆེན་པོ་ཐོན་སྤྱོད་བར་མ་ཟད། དམངས་གཙོའི་སྲིད་གཞུང་ཡིན་མིན་གང་ཡིན་ཀྱང་རུང་གི་ཟྱ་རྩིས་སུ་ཨ་རི་དང་ཆི་ལི་ཡིས་མཚོན་པའི་སྤྱིང་ཆེན་ཨ་མེ་རི་ཁ་ནས་ཅེ་ཁེ་དང་ཕོ་ལན། ལུ་ཁི་རན་སོགས་ཀྱིས་མཚོན་པའི་སྤྱིང་ཆེན་ཨོ་རོ་བ་བར་དང་། ཨ་སྟེ་རི་ཁ་སྟོ་མས་མཚོན་པའི་སྤྱིང་ཆེན་ཨ་སྟེ་རི་ཁ་ནས་འབར་མ་དང་ཁེར་རྩེ་སི་སི་ཐན་གྱིས་མཚོན་པའི་སྤྱིང་ཆེན་ཨ་ཤེ་ཡའི་བར་དུ། ཆབ་སྲིད་ཐོབ་ཐང་རྩྭ་ལེན་བྱེད་པའི་ལས་འགུལ་དང་གསར་བརྗེ་རབ་དང་རིམ་པ་བྱུང་བ་རྒྱལ་ལ་བདེན་པའི་ཨུ་ལྷགས་ཀྱི་ལྟ་སྦྱོད་ཀྱིས་ཤུགས་རྒྱུན་ཟབ་མོ་ཞོག་འདུག་པའི་སྤྱིང་ཆུལ་མཐོང་བར་བཤད་ཅིང་། དེང་རབས་རྒྱལ་སྤྱིའི་ཆབ་སྲིད་འཐབ་རྩྭ་ཀྱི་ཐབས་ལམ་ཉག་གཅིག་དུ་ཆགས་འདུག།

ཁོ་བོས་འདི་ནས་གན་རྟེན་བདེན་པའི་ཤུ་ཚུགས་ཀྱི་ལྷ་སྦྱོང་དེ་ཆོན་པ་བཞི་ཅུ་ཕྱེ་
ནས་མཆོམས་སྦྱར་བྱེད་ཐུ་ཡིན་ཏེ།

1. བདེན་པ་བཤད་པ།

(1)ས་ཏ་ཡ་ག་ར་ཏ། ས་ཏ་ཡ་ག་ར་ཏ་ཞེས་པ་ནི་རྒྱ་གར་གྱི་མི་རིགས་རིང་
ལུགས་ལས་འགལ་གྱི་དབུ་བྲིད་དང་ཀྱང་རེ་སེའམ་རྒྱ་གར་རྒྱལ་དམངས་ཆོགས་ཆེན་
ཆོགས་པའི་དབུ་བྲིད། རྒྱ་གར་པ་རྣམས་ཀྱིས་པ་པོའམ་རྒྱལ་ཡབ་ཏུ་འབོད་ཅིང་བོད་
རྣམས་ཀྱིས་སེམས་དཔའ་ཆེན་པོའམ་བདག་ཉིད་ཆེན་པོར་འབོད་པ་སྟེ། མོན་ན་དུས་
ཀའི་ཅད་ ལྷ་རྒྱེའམ་བརྗོད་བདེ་བའི་མཆོན་ལ་གན་རྟེན་ཞེས་གསལ་བ་གང་དེའི་ཆབ་
སྲིད་ལས་འགལ་གྱི་ལྷ་སྦྱོང་མཆོན་པའི་ཆོག་ལགས་སོ།།

དེ་ནི་གན་རྟེན་པ་ཡུལ་གྱི་སྐད་དེ་གུ་ཇ་རྩ་ཏིའི་སྐད་ཡིན་ལ། གན་རྟེན་ཁོང་གི་ལྷ་
སྦྱོང་ཡང་དག་ཏུ་སྟོན་པ་དང་ཆབ་སྲིད་ཐོབ་ཐང་ཚད་ལེན་གྱི་སྐབས་སུ་སྐོལ་འཛིང་
གི་མཐའ་ལ་ལྷང་བའི་ཉེན་ཁ་འགོག་ཕྱིར། སྐྱེས་བུ་ཤེས་རབ་ཅན་ཞིག་གི་སྒོ་གྲོས་
དང་བཤོས་ཏེ་ཆེད་དམིགས་གསར་བཅོས་མཛད་པ་ཡིན་ཚུལ་མཛོང་།

ས་ཏ་ཡ་ག་ར་ཏ་ནི་དབྱིན་སྐད་ཏུ། བདེན་པའི་སྟོབས་ཤུགས་སམ། སེམས་ཀྱི་སྟོབས་
ཤུགས་སམ། དགའ་བའི་སྟོབས་ཤུགས་སམ། བདེན་པའི་ལམ་མམ། བདེན་པ་འཛོལ་
སྟེག་སོགས་སུ་འགྱུར་ཡོད་རབས་དང་། རྒྱ་ནག་སྐད་ཏུ། 非暴力 ཞེས་ལྷ་སྦྱོང་
གཉིས་ལས་ལྷ་བའི་ཆ་དོར་ཏེ་སྦྱོང་པའི་ཆ་མ་གཏོགས་འགྱུར་མེད་པ་དེ་རེད་ལ།
བོད་སྐད་ཏུ་བདེན་པའི་ཤུ་ཚུགས་ཞེས་བསྒྱུར་འདུག དེ་ཡང་ས་ཏ་ཡ་ནི་བདེན་པ་
དང་ག་ར་ཏ་ནི་འཛིན་པ་དང་། རྒྱན་འཁྱོངས་དང་། ཤུ་ཚུགས་ཀྱི་དོན་ཡིན་སྐད་དེ་
དུག་སྒྱུ་སྒྱར་བྱས་དེ་སྐད་ཏུ་གྲུབ་ཆོད། བདེན་པས་ནི་ལྷ་བ་སྟོན་པ་དང་ཤུ་ཚུགས་
ཀྱིས་ནི་སྦྱོང་པ་སྟོན་པ་སྟེ། གན་རྟེན་ལྷ་བ་དང་སྦྱོང་པ་ཉིས་ཆ་སྟོན་ནས་པ་གང་
ཞིག་འགྱུར་མ་ལེགས་པ་མེད་མོད། བསམ་རྒྱ་མེད་པའང་མ་ཡིན་ཏེ། གཅིག་ན་ཤུ་

ཚུགས་ཞེས་ཆོ་བོད་ཀྱི་ཡུལ་བྱ་ལག་ཅིག་ཏུ་ནི་གནས་ལྷགས་དང་རྒྱ་མཚན་མེད་པ་
གང་ཞིག་མཐེགས་འཛིན་བྱེད་པའི་བྱ་སྤྱོད་ལ་གོ་ཡི་འདུག་ཕྱིར་ནོར་འཛེལ་དུ་སྤྱོད་
པའི་སྤྱོད་པ་འདུག་པ་དང་། གཉིས་ན་བར་གྱི་དྲུག་སྒྲ་སྒྲར་བ་དེའི་རྒྱ་མཚན་ག་རེ་
ཡིན་པ་སྟེ་བདེན་པ་དང་ལྷ་ཚུགས་གཉིས་ཀྱི་འབྲེལ་བ་ཅི་ཡིན་ཁོ་བོས་ཏ་གོ་མ་སོང་
ལ། གན་རྒྱའི་གསུང་རྩིས་དང་རྣམ་ཐར་ལ་མཇལ་བའི་གོ་དོན་ལྟར་ན། བདེན་པ་ལྷ་
ཚུགས་ཞེས་འགྱུར་དགོས་པ་འདྲ་མོད། ད་ནི་དག་མ་དག་གང་ཡིན་ཀྱང་རྒྱན་
འབྲམས་སུ་སོང་འདུག་ཕྱིར་ཟེར་རྗེས་འབྲངས་ཏེ་ཁོ་བོས་ཀྱང་བདེན་པའི་ལྷ་ཚུགས་
ཞེས་སྤྱོད་ཀྱི་ཡིན་ལ། ལྷ་ཚུགས་ཞེས་པ་ནི་ནན་ཏན་དང་། རྒྱན་འཁྲུངས་དང་། ཏུར་
བཙོན་དང་། མཐེགས་འཛིན་དང་། ངན་རེངས་སྐགས་ལ་འཇུག་པ་ལས་སྔ་མ་དག་
གི་དོན་དུ་གོ་དགོས་པའོ།

(2)བདེན་པ། གན་རྒྱའི་དགོངས་པར། རྒྱ་བོ་སོ་སོའི་སེམས་ཀྱི་རང་བཞིན་ནི་
དགེ་བ་ཡིན་ལ། དགེ་བ་གང་དེ་བོད་སྐད་ཀྱིས་བཤད་ན་བྱམས་པ་དང་སྤྱིང་རྗེ་དང་
དགའ་བ་དང་བརྟེན་དང་ཞི་བའི་ངོ་བོར་གནས་པའི་སྣ་ཡིན་ཏེ། ལྷ་དེ་ནི་རྒྱ་འབྲས་
དང་སྤྱོད་བཟང་དང་འོད་གསལ་དང་ཆོ་སྤྱོད་གི་འབྱུང་ཁུངས་ཉག་གཅིག་ལ། རྒྱུག་
པ་དང་འཆོ་བ་སྤངས་པའི་གཞན་པར་གྱི་བདག་ཉིད་ཅིག་ཡིན་ཕྱིར་བདེན་པ་ཉིད་
དེ། རྒྱ་བསམ་བཤོད་དུ་མེད་པའི་སྣ་ནི་བདེན་པ་ཉིད་དོ་ཞེས་བཤོད་པ་བས་རྒྱ་
བསམ་བཤོད་དུ་ཡོད་པའི་བདེན་པ་ཉིད་ལྟེ་ཞེས་རྒྱ་ལུས་ལ། ལྷ་དང་བདེན་པ་དང་
བདག་ཉིད་རྣམས་དོན་གཅིག་མེད་གི་རྣམ་གྲངས་ཡིན་ཏེ། བདེན་པ་གང་སྣ་ཡིན་པ་
དེ་ནི་སྤྱིང་སྤྱོད་ཀྱི་ཆོས་ཐམས་ཅད་འཆོ་བར་བྱེད་པའི་བདག་སྤྱུགས་རྗེ་ཆེན་པོའོ།
རྟག་གཏན་བདག་ཉིད་ཀྱི་སྣ་འམ་བདེན་པ་གང་དེ་ཐམས་ཅད་ལ་བྱུང་ཅིང་གནས་
པས་ན་མི་བྱ་སོ་སོའི་སྤྱིང་ལའང་རང་བཞིན་གྱིས་གནས་ཏེ། མི་བྱ་སོ་སོའི་སྤྱིང་ལ་ནི་
བདེན་པ་ལས་གཞན་པའི་སྣ་མེད་དོ། རྒྱུག་སྤངས་དགེ་བའི་ཆོས་ཅན་གྱི་སྣ་འམ་
བདེན་པ་དེ་དང་འཆོ་མེད་ཞི་བ་གཉིས་གཞི་གཅིག་ལ་རྒྱུག་པ་ཐ་དད་དུ་བྱུང་སྟེ་

བདག་གམ་རང་གི་ཆོས་ཡིན་ཞིང་། བདག་གམ་རང་གི་ངོ་བོ་རྟོགས་པའི་ལམ་དེ་ནི་
རྣམ་པ་ཀུན་ཏུ་ཐར་པ་ཡིན་པར་དགོངས་སོ།། དེ་ནི་བདེན་པ་སྟེ་ལྟ་བུའོ།།

(3) ལྷ་ཚུགས། སྟོད་པ་མས་འཛིག་ནི་ལྷ་བ་ཡས་དབབ་དང་ཡ་མ་བུལ་ཏེ་དེ་ལྷ་
བུའི་བདེན་པའི་ཉམས་ལེན་གྱིས་སྟེ་པོ་རྣམས་ཞི་བའི་ལམ་དུ་བགྱིས་ཤིང་། ལྷ་པར་
དུ་ཐེག་པའི་གཞན་དབང་དུ་སོང་བའི་དབྱིན་ཟིའི་དབང་སྐྱར་པ་དང་རང་དབང་
གི་ཐོབ་ཐང་ཚུངས་ལེན་གྱི་ཆབ་སྲིད་འཐབ་ཚུངས་བྱེད་སྒྲུབ་དུ། རྣམ་ཀུན་འཆོ་མེད་ཞི་
བའི་སྟོད་པ་ལ་གནས་ནས་ཁོ་ཆོའི་བདེན་པའི་དྲན་ཤེས་རྟེན་པར་སྐྱལ་ཞིང་སྟོ་སྟོ་
བསྐྱར་བའི་ཐབས་ལ་བཙོན་པ་སྟེ། འཕྲ་ཁ་གཡུང་གིས་འདུལ་བ་དང་། གཅིན་ལན་
ར་ཡིས་འཇལ་བ་ལྟར། བཟང་ལན་ལ་བཟང་སྟེར་བ་ནི་ཆོང་ལྷ་བུ་སྟེ་སྟེ་ཡི་ངན་ལན་
ལ་བཟང་སྟེན་པ་ནི་དཀའ་བ་སྟེ་དགེ་བའོ་ཞེས་(བོད་ཀྱི་གོ་དོན་དུ)བྱང་ཚུབ་སེམས་
དཔའི་སྟོད་པ་མཇུག་པ་ནང་ལྟར། བདེན་པ་གང་གི་ཕྱིར་དུ་མི་ཆེ་སྦྱིད་སྟུག་གི་གྲོང་
གུང་ཅི་འདྲ་ཆེ་བ་ཞིག་ཐོག་ལ་བབས་ཀྱང་ཁྱར་ཐེག་པ་དང་། ཐར་ན་གཅེས་པའི་ཆོ་
སྟོག་འབུལ་དགོས་ཀྱང་འཛིགས་མེད་སེམས་དཔའི་བརྟུལ་ཁྱགས་ཀྱིས་དཀའ་བ་
སྟོད་པ་དང་སྟུག་བསྐྱལ་བཟོད་པ་དེ་ནི་ལྷ་ཚུགས་ཡིན་ལ། ལྷ་ཚུགས་དེའང་ཐོབ་
ཐང་གི་ཕྱིར་དུ་རྒྱག་པ་སྟེ། གཞན་གྱིས་སྟེ་ཞིག་གི་ལུས་སེམས་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་བཙན་
དག་གིས་ཕྱོགས་ཏེ་སྟུག་ལ་སྐྱར་པའི་དུས་སྟུ། གང་དེས་དྲག་སྟོད་འཁྱུག་འཛིང་
སྒངས་ནས་གཞན་དེ་དང་མཉམ་ལས་མཐུན་འཇུག་མི་བྱེད་ཅིང་། རྟོན་པ་དང་
བསྟན་པ་མེད་པར་རང་ཉིད་སྟོན་གཏོང་བ་དེ་ནི་དོན་ན་ཁྱར་བཙོན་དང་ནན་ཏུར་
རྒྱན་འཁྱོངས་བྱེད་པའི་དོན་ཅན་གྱི་ལྷ་ཚུགས་ཏེ་སྟོད་པ་ཡིན་པའོ།།
གན་རྟེ་ནི་འཛིག་རྟེན་མི་ཡུལ་འདིའི་རང་གཞན་ཀུན་གྱི་སེམས་ཀྱི་དགེ་བའི་རང་
བཞིན་རྩལ་དུ་འདོན་པར་སེམས་དཔའ་ཞིང་། སྟེ་ཆོགས་འདིར་ཉམ་པ་དང་ཐེག་པ་
དང་འཆོ་བ་དང་ཞེ་སྤང་དང་ཁོང་སྟོ་དང་འཁོན་འཛིང་གི་དབང་དུ་སོང་བའི་མི་
སྟེར་དང་ཤོག་ཆོགས་ཀྱི་སྟོ་སྟོ་སྐྱར་བ་ལ་བཙོན་འགྲུས་རྩོམ་མཁན་དང་། དགེ་ཞིང་

ལེགས་པ་ལ་དམིགས་པ་གཏོང་ཅིང་ལུས་སེམས་ཀྱི་གནས་ངན་རྒྱན་གཅོད་པའི་ཤིན་
སྒྲུངས་ལ་རྟག་ཏུ་གནས་པར་མ་ཟད། ཁོང་ནི་བདེན་ཆོག་སྤྱོད་པ་ཅན་མ་ཡིན་པར་
བདེན་སྤྱོད་ཉམས་སྲུབ་ཞེས་མཐན་ཞིག་ཡིན་ཕྱིར། མི་བུའི་སྤྱི་ཆོགས་ཀྱི་དྲང་སྤང་
ཆེན་པོ་ཞིག་ཏུ་ཆགས་སང་ངོ་། ། འཇམ་སྤང་ཞི་བདེ་དང་འགྲོ་བ་མའི་ཐོབ་ཐང་ལ་
མཇེད་རྩིས་ཆེན་པོ་བཞག་སྤྱོད་ཡོད་པའི་གན་རྟེན་དང་གན་རྟེན་ལྟ་བུའི་སྤྱེས་བྱ་ཆེན་པོ་
དག་གི་ལྟ་སྤྱོད་ནི་གོང་གསལ་ཉུང་བསྐྱུས་ཆོག་ལ་འདུ་བ་དཔེ་མི་སྤྱི་མོད། བར་
དོན་གསལ་བཤད་ཀྱི་ཕྱིར་དུ་ཁོ་བོས་སྤྱིང་པོ་བསྐྱུས་དོན་དུ་བཀོད་པ་ཅན་སྟེ་དེ་
ལུགས་སྤྱགས་འཇགས་མཛོད།

2. བདེན་པའི་ཤུ་ཚུགས་ཀྱི་ལྟ་བུའི་སྤྱིང་པོ་ནི་ལྟ་མི་ངོ་བོ་དབྱེར་མེད་དང་མི་
སེམས་དགེ་བའི་རང་བཞིན་གཅིག་མཚུངས་ཡིན་པ།

སྤྱིར་གན་རྟེན་ལྟ་སྤྱོད་དུ་སངས་རྒྱས་ཆོས་ལུགས་པ་རྣམས་ཀྱིས་ཕྱི་རོལ་པར་
འབོད་པའི་བྲམ་ཟེ་ཆོས་ལུགས་དང་ཉིན་རྟེན་ཆོས་ལུགས་ཀྱིས་མཚན་པའི་རྒྱ་གར་གྱི་
སོལ་རྒྱན་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་ལྟ་སྤྱོད་དང་ཡེ་ཤུའི་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་ལྟ་སྤྱོད། ཁ་ཆེའི་ཆོས་
ལུགས་ཀྱི་ལྟ་སྤྱོད་ཀྱི་བྲམ་ཆ་ཡོད་པར་མ་ཟད། ནང་པར་འབོད་པའི་སངས་རྒྱས་ཆོས་
ལུགས་ཀྱི་ལྟ་སྤྱོད་ཀྱི་བྲམ་ཆ་ཡོད་པ་དང་། གཞན་ཡང་རུབ་སྤྱོགས་ཀྱི་ཆབ་སྤེད་
མཚན་ཉིད་རིག་པའི་ལྟ་བ་དང་མི་ཆོས་རིང་ལུགས་ཀྱི་བསམ་སྒྲུབ་ཆུང་ཡོད་
ཕྱིར། དེང་གི་འཇམ་སྤང་ཤར་རུབ་ཀྱི་བསམ་སྒྲུབ་ཆུང་ཆུང་གི་ལྟ་སྤྱོད་ཀྱི་ལྟ་སྤྱོད་
འཛིན་ཀྱི་འདུག།

སྤྱིར་ལྟ་གན་རྟེན་བདེན་པའི་ཤུ་ཚུགས་ཀྱི་མཚན་ཉིད་རིག་པའི་ལྟ་བུའི་སྤྱིང་པོ་
ནི་ལྟ་མི་ངོ་བོ་དབྱེར་མེད་དང་མི་སེམས་དགེ་བའི་རང་བཞིན་གཅིག་མཚུངས་ཡིན་
པ་སྟེ། མགོ་བུངས་གཙོ་བོ་ནི་ཕྱི་རོལ་པ་དང་གཞན་སྤེད་དང་སྤྱོད་ཀྱིས་པར་འབོད་
པའི་བྲམ་ཟེ་ཆོས་ལུགས་ཡིན་ལ། དེ་བྲམ་ལྟ་བུ་འཇུག་སྟེན་པར་ཁས་ལེན་པའི་བྲམ་

མཐའ་བྱུང་འབྲུག་པ་ཡིན་ཞིང་། དེ་ཡང་“གན་རྟིའི་ཡུམ་ནི་ཆོས་ལ་དད་གུས་ཆེ་བ་
ཞིག་བྱུང་ཞིང་། ཉེན་ལྷར་སྤྲོ་ཆེན་བྱུང་འབྲུག་གི་སྤྲུལ་ལ་མཚོད་མཇལ་དུ་འགོ་བ་
དང་བཟའ་བཏུང་གི་སྒྲོན་དུ་སྒྲོན་ལམ་འདེབས་པ། ཅ་ཏུར་མ་ས་ཞེས་པ་སྐྱབ་
བཞིའི་སྐྱུང་གནས་ཆག་མེད་སྤང་བ་ཞིག་ཡོད”པ་དང་། ཡབ་ཀྱང་“སྤྲུལ་ལ་དུ་འགོ་
བ་དང་ཆོས་ཉན་པ། ཉིན་རྟིའི་ཆོས་ཀྱི་གསུང་རབ་གཙོ་བོ་ 《རྟེན་གཤམ་ཏ་གྲི་ཏ་》 རྟེ་
བཅོམ་ལྡན་གྱི་སྐྱབ་ཞེས་པ་ཉེན་ལྷར་སྒྲོགས་སྐྱུངས་མཇུང་བ་ཞིག་ཡོད”པ་སྟེ། གན་
རྟིའི་བྱིས་རྒྱུད་ནི་མ་གཞི་ནས་སྒོལ་རྒྱུན་ཆོས་ལུགས་ལ་དད་པ་ཡོད་པ་དེས་གན་རྟི་
ལ་ཆུང་དུས་ནས་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་བག་ཆགས་ཟབ་མོ་ཞོག་ཡོད་པ་སྟེ། “ཁོ་བོ་ནི་སྐྱེས་
མ་ཐག་ནས་སྤྲུལ་འབྲུག་གི་ཆོས་ལ་དད་པ་ཡོད་ཅེས་གསུངས་པ་ལྟར་དང་། བྱུང་
པར་དུ་བྱུང་འབྲུག་གི་རིག་བྱེད་ཀྱི་གཞུང་དུ་རྟག་གཅིག་རང་དབང་ཅན་གྱི་བདག་
ཁས་ལེན་པའི་རྒྱ་མཚན་གྱིས་ཁོང་གིས་ཀྱང་“སྟོན་བཅུད་ཀྱི་འཇིག་རྟེན་མཐས་ཅད་
འཇིག་རྟེན་བྱེད་པ་པོས་བཀོད་པ་དང་། གང་ཟག་གི་བདག་རྟག་པ་དང་། རང་
དབང་ཅན་ཞིག་ཡོད་པ་ནི། རྩ་མཚན་གི་ངོ་བོ་སྤྱི་གཙོ་བོ་ལས་བྱུང་
ཞིང་.....བདག་དང་སྤྱི་གཙོ་བོ་གཉིས་ངོ་བོ་ཐ་མི་དད་པར་གྱུར་པ་ཞིག་ལ་ཡིད་
ཆས་ཀྱི་འདུག་ཅིང་། ཡང་“མཚན་ཉིད་བརྗོད་པར་དཀའ་བའི་མཐུ་སྟོབས་ཀྱི་རྣམ་
པ་ཞིག་ཡོད་པ་བདག་རང་གི་གདོས་བཅས་ཀྱི་ལུས་ཀྱི་མིག་གིས་མ་མཐོང་ཡང་། དེ་
ཀུན་ལ་བྱུང་བ་ཞིག་ཡིན་པ་བདག་གིས་ཆོར་ཞིང་.....དངོས་པོ་རྣམས་ནི་སྐད་
ཅིག་ཀྱང་མི་རྟག་ཅིང་གཡོ་བ་དང་.....འགྱུར་བའི་དངོས་པོ་དེ་རྣམས་ཀྱི་
དབྱིངས་སུ་རྟག་ཏུ་གནས་པ་འཇམ། འཆོ་བར་བྱེད་པའི་རྣམ་པ་འགྱུར་བ་མེད་པ་ཞིག་
ཡོད་པ་དེས་སྤང་སྟོན་ཀྱི་དངོས་པོ་མ་ལུས་སྤྲོན་ཅིག་ཏུ་བཟུང་བ་དང་། གསར་པ་
སྟོལ་བའམ་སྟོ་བར་བྱེད་ཅིང་། འཇིག་པར་བྱེད་པ་དང་། སྐར་ཡང་སྟོ་བར་བྱེད། དེ་
ལྟར་ནང་དུ་སྟོ་ཞིང་སྟོལ་བའི་ཐུགས་ཀྱི་རྣམ་པ་དེ་ནི་སྤྲོ་མཚན་ཁོ་ན་ཡིན་ནོ”ཞེས་
གསུངས་ཤིང་། ཡང་“བདག་དེ་ནི་སྤྱི་བོ་རེ་རེའི་ནང་དུ་གནས་ཤིང་དེས་མཐར་ཐུག་

གི་བདེན་པ་ཉག་གཅིག་འཆོལ་བར་བྱེད་པ་དང་། “བདག་གམ་རང་གི་ངོ་བོ་
རྟོགས་པའི་ལམ་དེ་ནི་ཐར་པ་ཡིན་པ་དང་། དེ་ལ་བརྟེན་ནས་ལྷ་ཡི་ངོ་བོ་གསལ་
བར་མཐོང་རྒྱས་པ་ཞིག་ཡིན་པ་དང་། དེ་ནི་བཀྲ་ཤིས་པ་དང་། འདོད་པ་དང་། སྤྲིག་
པའི་རང་བཞིན་དང་བྲལ་བའི་གནས་སྐབས་ཤིག་ཡིན་པར་ངས་ཡིད་ཆེས་བྱེད་ཀྱི་
ཡོད། ངས་དམིགས་ལུལ་དེའི་ཆེད་དུ་སྒོ་གསུམ་གྱི་ཀུན་སྦྱོང་ཆོང་མས་ཉམས་ལེན་
བྱེད་བཞིན་ཡོད་དོ་”ཞེས་འབྱུང་ལ། གན་རྟེན་ལྷ་བ་རྩ་ལྷ་བྱུང་འབྲུག་གི་རིག་བྱེད་ཀྱི་
གཞུང་གི་ལྷ་བ་དང་བསམ་སྒྲོའི་མང་གཞིའི་སྟེང་། སངས་རྒྱས་ཆོས་ལུགས་ཀྱང་ཐེ་
བའི་ཉིན་རྟེན་ཆོས་ལུགས་བྱུང་མཐའ་ལྷ་ཆོགས་ཀྱི་ལས་རྒྱ་འབྲས་དང་སྦྱེ་བ་ལྡན།
ཐར་པ་སོགས་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་ལྷ་བ་དང་བསམ་སྒྲོའི་ས་བོན་ཡོད་པར་མ་ཟད། ཁ་
ཆེའི་ཆོས་ལུགས་དང་ཡེ་ཤུའི་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་ལྷ་བ་དང་བསམ་སྒྲོས་ཀྱང་བྱུར་བརྟན་
ཏེ་འདུག་ཅིང་། ཁོང་གིས་“ཆོས་ཞེས་པ་གནས་གཅིག་དུ་སོན་པའི་ལམ་མི་འདྲ་བ་
རྣམས་ལ་ཟེར་”ཞེས་ཆོས་ལུགས་གང་ཡང་འཆོ་བ་མེད་ཅིང་བདེན་པ་སྦྱབ་པའི་ཆ་
ནས་ཐམས་ཅད་རིས་མེད་དུ་གཟིགས་ཤིང་། དངོས་གནས་བརྟན་པ་ཐམས་ཅད་
འགལ་མེད་དུ་རྟོགས་པ་ཞིག་ལྟེ་ཆོས་ལུགས་ལྷ་དགོངས་ཀྱིས་ལྷག་པའོ།

ཁོང་གི་ལྷ་བའི་འབྱུང་ཁུངས་གཞན་ཡང་གོང་དུ་སོང་བའི་ཨ་རིའི་ཚུམ་
མཁན་H.D. སོ་རེའུ་ཡི་སྤྱི་དམངས་ཀྱི་མི་རྟོན་པ་ཞེས་པའི་བསམ་སྒྲོ་དང་། ལྷ་རྩ་
སུའི་ཚུམ་མཁན་ཐོལ་སི་ཏོའི་ཡི་《ལྷ་ཡི་ཁོང་ནི་ཁྱོད་ཆོའི་སེམས་ལ་གནས་》ཞེས་
པར། “.....མི་བྱ་ནི་དཔྱད་ཤིས་དང་ལྡན་པའི་ཆོ་སྤྲིན་རིགས་ཤིག་ཡིན་ཁོང་།
རྟོག་དུ་བདེན་པ་མཐོང་བའི་ཤིས་རྟོགས་ལ་གཞིལ་བ་ཡིན་.....”ཞེས་པ་དང་།
“.....སྦྱེ་བོ་ཀུན་ཀྱང་སྒྲོག་དུ་མེད་པ་དང་། རང་དབང་དང་རང་དབང་མ་ཡིན་
པའི་ངང་ལ་བདེན་པའི་ལམ་དུ་བཟོད་ངེས་པ་ཡིན་.....”ཞེས་པ།
ཡང་“.....མི་བྱའི་ཆོ་སྤྲིན་གི་རིན་ཐང་ནི་ལྷ་ཡི་ཁོང་ཁམས་བཞེངས་པར་གྲོགས་
མཛད་ཕྱིར་འཛམ་གླིང་ལ་སི་ཁྱ་སྦྱབ་པ་དེ་ཡིན། སི་ཁྱ་དེའང་མི་བྱ་རང་རྒྱ་བྱུང་བ་

རེ་རེས་བདེན་པ་ལས་ལེན་ཞིང་བདེན་པ་བཅི་སྤང་ཉམས་བསྟར་བྱས་པས་ད་གཞིང་
གྲུབ་པ་ཡིན་པ་དང་། “ལྷ་ཡི་ཞིང་ནི་མཐོང་བ་གཟུགས་ཀྱི་རྣམ་པར་མེད་དེ། རྒྱང་
ལ་མི་དམིགས་མདུན་ལ་འང་དམིགས་པ་མེད། ལྷ་ཡི་ཞིང་ནི་ཁྱེད་ཆོད་སེམས་ལ་
གནས་པའོ”ཞེས་པའི་ལྷ་ཚུལ་དང་། དབྱིན་ཇིའི་ཚྭ་མཁན་J. རུ་སི་ཁིན་(John
Ruskin, 约翰·鲁斯金)ཀྱི་མི་ཆོས་རིང་ལུགས་ཀྱི་བསམ་སྒྲོ་བརྒྱུད་པའི་དེབ
《ཕྱི་རབས་རྣམས་ལ་གདམས་པ》 ཞེས་པ་ལས། “གང་སོ་སོ་སྤྱི་བོའི་ལེགས་པའི་
རང་བཞིན་དེ་ནི་ཀུན་ལ་ཆང་ཞིང་། ཁྱིམས་གཞུང་མཁས་པའི་ལས་དང་བྲེགས་
མཁན་གྱི་ལས་གཉིས་ཀར་བྱད་ཆོས་དང་རིན་ཐང་འདྲ་མཉམ་དུ་ཡོད་པ་དང་།
ཐམས་ཅད་ལ་རང་རང་གི་འཆོ་གོས་སྤྱབ་རྩེལ་གྱི་ཁེ་དབང་མཉམ་པར་ཡོད་ཅེས་
པ་སོགས་ཀྱིས། “བདག་གི་ཡིད་ཕྱོགས་ཤིང་། མི་ཆོད་བྱ་སྤྱོད་ལ་འགྱུར་བ་བྱུང་བའི་
རྒྱུ་བྱས་སོ་སོགས་གསུངས་པ་ལྟར། ཁོང་གི་བདེན་པའི་ཤུ་ཚུགས་ཀྱི་ལྷ་བ་དེར་
ལུབ་ཕྱོགས་པའི་བསམ་སྒྲོ་དང་ལྷ་ཚུལ། མི་ཆོས་རིང་ལུགས་པའི་བསམ་སྒྲོའི་བག་
ཆགས་སམ་ཤུགས་རྒྱུན་ཡང་ཡོད་འདུག་གོ།

རྒྱ་མཚན་དེའི་ཕྱིར། བདག་ཉིད་ཆེན་པོ་གང་དེས། “བདག་རང་དང་གཞན་གྱི་
ཐོག་དུ་གསར་འཛུལ་གྱི་རྩད་ཞིབ་བྱས་པའི་སྒྲོ་ནས་ལམ་གོང་མར་བགྲོད་ཐུབ་ཅེས་
དང་། “བདག་ནི་གསར་འཛུལ་གྱི་རྩད་ཞིབ་མེད་པར་གནས་མི་ཐུབ་ཅིང་། མི་ཆོད་
གསར་འཛུལ་གྱི་རྩད་ཞིབ་རིམ་ཅན་ཞིག་ལས་གཞན་གང་ཡང་མ་ཡིན་ཞེས་
གསུངས་པ་ལྟར། ཁོང་གིས་རྩད་ཞིབ་དང་གསར་འཛུལ་ཡུན་རིང་མཛད་པའི་རྗེ་དང་
ཐོབ་ལྷ་བ་ནི་ལྷ་མི་ངོ་བོ་དབྱེར་མེད་དང་མི་སེམས་དགེ་བའི་རང་བཞིན་གཅིག་
མཚུངས་ཡིན་པ་སྟེ། ཁོང་གིས་ཀུན་ལ་མ་བྱུང་བ་མེད་པའི་ལྷ་དང་བདེན་པ་དང་
འོད་གསལ་དང་བདག་དང་ཆོ་སྟོན་རྣམས་ནི་གཞི་གཅིག་ལ་ཐོག་པ་ཐ་དད་དུ་
གཟིགས་ཤིང་། གང་ཡང་ངོ་བོ་ནི་འཆོ་བ་སྤངས་པ་དང་ཞི་བ་དང་བྱམས་པ་དང་

སྤྱི་ཇི་དང་དགའ་བ་དང་བཅེ་བ་ཡིན་པར་དགོངས་ཕྱིར། རྣམ་གྲངས་ལ་སྣ་དང་
མི་ཞེས་བརྗོད་ཀྱང་དོན་དམ་དུ་ངོ་བོ་དབྱེར་མེད་པ་ཇི་སྐད་དུ། “སྣ་མཚོག་གི་ངོ་བོ་
ནི་དོན་དམ་ཉག་གཅིག་ཡིན་པ་དང་རྒྱ་མཚོན་དེའི་ཕྱིར་འགོ་བ་མི་ཡི་ངོ་བོ་གཅིག་
གྱུར་ལ་ངས་ཡིད་ཆེས་བྱེད་ཀྱིན་ཡོད། གང་བདག་ཅག་རྣམས་ལ་ཡུང་པོའི་རྣམ་
གྲངས་དུ་མ་ཡོད་པ་མིན་ནམ་སྟམ་ན། དེ་ལྟར་ཡོད་མོད། འོན་ཀྱང་བདག་ནི་གཅིག་
ཉིད་ལས་མེད། ཉི་མའི་དགྲིལ་འཁོར་ལ་འོད་ཟེར་གྱི་ཕུང་པོ་དུ་མ་ཡོད་ནའང་དེ་
དག་གི་འབྱུང་ཁུངས་ནི་གཅིག་ཏུ་ངེས་ཞེས་དང་། ཡང་“བདག་གིས་འཆི་བ་ལས་
ཆོ་སྲོག་དང་། ཀུན་རྫོབ་ལས་དོན་དམ། ལུན་པ་ལས་འོད་སྤང་མཐོང་ཕྱིར། བདག་
གིས་རྗེས་སུ་དཔག་པ་ལས། ལྷ་ནི་ཆོ་སྲོག་དང་བདེན་པ་དང་འོད་གསལ་ཡིན་ལ། ལྷ་
ནི་དགའ་བ་ཆོད་མེད་དང་དགེ་བ་སྤྲོ་ན་མེད་པའོ”ཞེས་དང་། ཡང་“སྐྱེ་བོ་གང་ཞིག་
གི་སེམས་རྒྱུད་ལ་སྤྱི་ཕྱིན་རྒྱབས་ཡང་དག་ཏུ་ཞུགས་པ་ན། གང་དེར་ངན་སེམས་
མེད་དེ་སུ་ལའང་སྤང་བར་མི་འགྱུར་བ་ཡིན་..... གནས་ཚུལ་གྲངས་མེད་ལ་
འཕྲད་པའི་བདག་གི་ཉམས་ཚུང་ལྟར་ན། སེམས་དེ་སྣ་དང་ཞི་བདེས་ཁེངས་པའི་
དུས་སུ། འཁོན་འཛིན་གྱི་སེམས་བྱུང་སྐྱེ་རྒྱུ་ཆད་དེ་ཡོད། འོ་རྒྱས་ཐོག་ འཛམ་གླིང་
གི་དེད་དཔོན་རབ་དང་རིམ་པས་དེ་མཚུངས་ཀྱི་བདེན་དཔང་བྱས་ཡོད་པ་དང་། དེ་
ནི་བདག་གི་བྱས་རྗེས་མ་ཡིན་ཏེ་སྤྱི་དངོས་བྱུང་ཡིན་པ་བདག་གིས་ཤེས་ཞེས་
དང་། ཡང་“བདག་གི་སྣ་ནི་གནམ་ལ་མི་བཞུགས་ཏེ། མི་ཡུལ་འདི་ནས་ཤེས་རྟོགས་
བྱུང་། གང་དེ་ཁྱོད་དང་ངའི་སེམས་ན་བཞུགས་པའོ”དང་། “སྣ་ནི་ཐམས་ཅད་ལ་
བྱུང་པས་ན་མི་བྱ་རེ་རེའི་སེམས་ནང་དུ་འང་གནས་ལ། རྒྱ་མཚོན་དེའི་ཕྱིར་མི་བྱ་རེ་
རེ་ནི་སྣ་ཡི་སྤུལ་པ་ཡིན་ཞོ”ཞེས་སོགས་གསུངས་པའོ།

གན་རྟེན་གསུང་འདི་དག་གོ་བདེར་བྱས་ན། སེམས་ཅན་རྣམས་ནི་སངས་རྒྱས་
ཉིད། འོན་ཀྱང་སྒོ་བྱར་ངི་མས་སྒྲིབ། ངི་མ་དེ་བསལ་སངས་རྒྱས་དངོས། ཞེས་པ་
དང་། མི་ཞེས་བྱ་བ་སངས་རྒྱས་ཡིན། བཙམ་ལྡན་འདས་ནི་གུད་ན་མེད། ཅེས་པ་

དག་གི་འབྱུ་རེ་གཉིས་བཅས་ཏེ། མི་བྱ་སོ་སོ་ལྟ་མཆོག་ཉིད། འོན་ཀྱང་སློབ་ཕྱིན་གྱི་
 པས་སྒྲིབ། སྒྲིག་སེམས་དེ་བས་ལ་ལྟ་མཆོག་དངོས། ཞེས་དང་། མི་ཞེས་བྱ་བ་ལྟ་ཡིན་
 ཏེ། ལྟ་ཡི་ཞིང་མཆོག་གྲུད་ན་མེད། ཅེས་བཅས་པ་ཡིན་ན། གན་རྒྱུ་ལྟ་བ་ཤོད་
 འགྲོ་བར་མ་ཟད། བོད་རྒྱལ་གྱིས་གོ་བ་བདེ་ལྷག་ཏུ་མོན་དེས་ལ། དེ་ལྟར། ལྟ་མི་ངོ་
 བོ་དབྱེར་མེད་ཡིན་པ་དང་མི་སེམས་དག་བའི་རང་བཞིན་གཅིག་མཚུངས་ཡིན་པའི་
 ཁོང་གི་ལྟ་བ་གང་འདི་ཟབ་མོའི་དོན་དང་ལྟན་ཞིང་གཞུང་ལུགས་མ་ལག་ཚང་བ་
 ཞིག་ཡིན་པ་མ་མཐོང་མོད། མི་བྱའི་སྤྱི་ཚོགས་སུ་ནི་རྒྱ་ཆེ་ཞིང་དགྲེལ་ཡངས་པ། མི་
 བྱའི་རང་བཞིན་ཅན་ནམ་མེད་ཐོ་བ་ཞིག་ཡིན་པ་མཐོང་ལྟར་གྱི་རེད། །

གན་རྒྱུ་ལྟ་བའི་ཁྱད་ཆོས་ནི་རྒྱ་ཆེ་ཞིང་དགྲེལ་ཡངས་པ། མི་བྱའི་རང་བཞིན་
 ཅན་ཏེ་མི་དྲི་ཐོ་བ་ཞིག་ཡིན་པར་ཁོ་བོས་འདོད་དེ། ཁོང་གི་ལྟ་བའི་ཡང་སྤྱིང་ནི་མི་
 བྱ་ཞེས་པ་འདི་ཡིན་ལ། རྒྱལ་ཁབ་ལ་གཞན་ལ་ཁོང་གིས་ལྟ་དང་བདག་དང་ཆེ་སྟག་
 དང་བདེན་པ་ཞེས་བརྗོད། དེ་དག་གང་ཡང་རྒྱ་འབྲས་དང་། དྲང་བདེན་དང་།
 དགའ་བ་དང་། མདོར་ན་དག་བའི་ངོ་བོར་གནས་པར་འདོད་པ་དང་། དེས་ཀྱང་
 ཐམས་ཅད་ལ་ཁུབ་སྟེ་ཡོད་པར་འདོད་པའི་ཁོང་གི་ལྟ་བ་ནི་རྒྱ་ཆེ་ཞིང་དགྲེལ་
 ཡངས་ལ། དེ་ལྟར་བྱའི་ལྟ་བ་ལ་ནི་མི་བྱའི་ཀུན་སྤྱོད་ཀྱི་ཆོས་ཀྱིས་སྤྱུག་པ་སྟེ་མི་བྱའི་
 རང་བཞིན་ཅན་ནམ་མེད་ཐོ་བ་མཆོན་པ་དང་། ལྟ་ཞེས་རིང་དུ་མ་དམིགས་ལ་མི་
 ཞེས་ཉེ་བར་མ་དམིགས་པར་“མི་སེམས་ལྟ་དང་ལྟ་སྤྱུལ་མི་ཡིན་”པར་གསུངས་པའི་
 བཀའ་གདམས་ཀྱིས་མི་བྱའི་འཇིག་རྟེན་དུ་“བདེན་པ་”ལས་གཞན་པའི་སྟོག་གྱུར་
 གང་ཡང་མེད་པར་བྱས་སོང་ཞིང་། ལྟ་ཡི་རིག་པ་དང་ལྟ་ཡི་རིག་གཞུང་ཐམས་ཅད་
 སྟོག་གྱུར་ནས་མདོན་གྱུར་དུ་དང་། གསང་བ་ནས་ཡོངས་ཀྱིས་སྤྱུང་དང་། མི་མདོན་
 པ་ནས་མདོན་པ་དང་། མི་གསལ་བ་ནས་གསལ་བ་དང་། བར་སྤང་ནས་ས་ལ་སྤྱོད་
 པར་བྱས་པ་ན། མི་རྒྱལ་སྤྱོད་ཞིང་ཡིད་ཆེས་ཏེ་རྗེས་སུ་འབྲངས་སོང་བ་རེད་

སྒྲུལ་མོ། དེ་ལྟར། གསར་རྟེན་གྱི་བདེན་པའི་ལྟ་བ་གང་རུང་ལྟོ་ལ་འཆར། རྒྱུད་ལ་
འབྱེད་སྟེ། འབྱེད་ས་པ་དེ་བཞིན་རྒྱུད་པར་སྟོན་པ་གང་ཞིག་མི་བྱ་གངས་མེད་ཀྱི་
མཐོང་ཆོས་སུ་བྱུང་བའི་གན་རྟེན་ལྟ་བུ་ནི་མི་བྱའི་སྤྱི་ཆོག་གས་འདིར་ཤིན་ཏུ་ཉུང་ཉུང་
སྟེ། གན་རྟེན་ནི་ཤིན་ཏུ་ཉུང་ཉུང་ལས་ཀྱི་གཅིག་ཡིན་པའོ།

3. བདེན་པའི་ཡུ་ཚུགས་ཀྱི་རྒྱུད་པའི་སྟོང་པོ་ནི་འཆོ་མེད་ཞི་བ་དང་བསྟན་པར་
མི་བྱ་བ་ཡིན་པ།

འདིར་རྒྱུད་པ་བཤད་རྒྱུ་ཡིན་སྟབས། ཐོག་མར་ཁོང་གི་རྒྱུད་བཟང་ནས་བཤད་
པའི་དགོས་པ་ཡོད་པར་འདོད།

སུ་ཞིག་གིས་སྟོན་རྒྱུ་དང་མཐུན་པའི་ལྟ་བ་འཛིན་པའམ་ལྟ་བ་གང་ཞིག་ལ་
གནའ་བོའི་མགོ་ཁྲུངས་ཡོད་པའི་གཏམ་སྒྲུ་ན་ནི་མི་བྱ་པལ་ཆེ་བ་གང་དེ་ཐོས་པ་
དགའ་ཞིང་། གང་ཞིག་ལྟ་བ་དེ་འདྲ་འཛིན་པའི་ཁར་རྒྱུད་པ་ཞི་དུལ་ཚུལ་མཐུན་
ནམ་བཟང་པོའི་རྒྱུད་པར་གནས་ན་ནི་མི་བྱ་པལ་ཆེ་བ་གང་དེར་མོས་གུས་ཆེ་ལ་ཐ་
ན་དད་པར་འཇུག་བ་ད་ལྟ་ལ་ཐུག་གི་འགྲོ་བ་མའི་རིགས་ཀྱི་ཆོས་ཉིད་ཅིག་རེད།
ཚུལ་དེ་ནི་གན་རྟེན་སྟོང་ནས་ཀྱང་གསལ་པོར་མཐོང་སྟེ། ཁོང་གི་ལྟ་བ་ནི་གོང་དུ་
བྲིས་པ་ལྟར་སྟོན་རྒྱུ་ཆོས་ལྷགས་ཀྱི་ལྟ་བ་ཤུགས་ཆེ་བ་སྟེ། ལྟ་མི་ངོ་བོ་དབྱེར་མེད་
དང་མི་སེམས་དགེ་བའི་རང་བཞིན་གཅིག་མཚུངས་ཡིན་པའི་བདེན་པ་བརྗོད་
མཁན་ལ། རྒྱུད་པའང་དེ་ལ་དེ་མཐུན་གྱི་མཛད་པ་ཅན་ཏེ་བདེན་པ་ཆོག་ཏུ་བརྗོད་
པ་ཅམ་མ་ཡིན་པར་རྣམ་ཀུན་ཉམས་སུ་བཞེས་པའི་རྒྱུད་བཟང་གི་བདག་ཉིད་ཅིག་
ཏུ་སྒྲུང་།

སེམས་ཅན་ཉོན་མོངས་པའི་རིགས་ལ་བརྒྱུད་ཁྲི་བཞི་རྟོང་ཡོད་པར་བཤད་པ་དེ་
བཞིན། མི་རྣམས་ལ་རྒྱུད་པ་བཟང་པོ་འང་བརྒྱུད་ཁྲི་བཞི་རྟོང་ཡོད་ཆོག་ཆོག་རེད། ཁོ་
བོས་གངས་མེད་པའི་རྒྱུད་བཟང་རྣམས་སྟོན་སྟབས་བརྟན་བརྩེད་དང་། རང་གཞུན་

རང་སྤོམ། གྲང་པོ་དྲང་གཞག་གཟུབ་ནན་དཔྱིད་ལྷན་བཅས་ཙུ་བའི་ཀུན་སྤྱོད་གཤིས་རྒྱུད་བཞི་ཅུ་བཟུས་ཏེ་དེ་སྤོན་མཆམས་སྤྱོད་བྱས་པ་གཞིར་བཟུང་ནས་གན་རྟི་ཁོང་ལ་ཆུང་དུས་ནས་སྤྱོད་བཟང་དེ་དག་མངའ་ཚུལ་དཔེ་དང་བཅས་བརྟེན་ན།

ནམ་ཞིག་ན་པ་བྱིས་ཀྱི་གྲགས་པ་ཡིན་ལ་སློ་འདོན་པའང་ཡིན་པ་ཞིག་གི་སློབ་སྟོན་ལྟར། གན་རྟིས་དབྱིན་ཇིར་སློབ་གཉེར་དུ་འབྱོན་པར་དམ་བཅས་ཤིང་ལྷ་གོན་བྱེད་སྤང་དུ། ཁོང་ཆོའི་རིགས་རྩས་གཅིག་པའི་མི་རྣམས་ལྟན་དུ་ཆོགས་ཏེ་སྤྲས་པ། ཕྱི་རྒྱལ་ལ་སོང་བ་ཡིན་ན་འུ་ཆོའི་ཆོས་ལུགས་གོམས་སྟོལ་སྤྱང་བྱུ་ནི་དཔེ་མི་སྤིང་པ་ཞིག་རེད་ཅེས་དང་། འུ་ཆོའི་ཆོས་ལུགས་ལས་རྒྱ་མཆོའི་པ་རོལ་དུ་བཤོད་པ་གཏན་འགོག་བྱས་ཡོད་ཅེས་དང་། གང་ཁྱོད་དབྱིན་ཇིར་འགོ་རྒྱུའི་ཁོག་ཅིས་དེ་ཙུ་བ་ནས་ཁོར་འདུག་ཅེས་སོགས་བརྟེན་དེ་ཆོས་ལུགས་དང་གོམས་སྟོལ་གྱིས་བཤོལ་བཅུ་བའི་ཅིང་གཞོན་ལྷགས་སྤྱང་པའི་མཐར། ཉི་མ་དེ་རིང་ནས་བཟུང་བྱིས་པ་བསམ་མེད་འདི་འུ་ཆོའི་རིགས་རྩས་ཀྱི་གས་ནས་ཕྱིར་འབྱུང་བྱས་པ་ཡིན་ཞེས་རིགས་རྩས་ཀྱི་གས་ནས་ཕྱིར་འབྱུང་མཐར་སྟོན་བཅུང་ནའང་། ཁོང་གིས་ང་རང་དབྱིན་ཇིར་སློབ་གཉེར་དུ་འགོ་རྒྱུའི་འདུན་པ་དེ་སྤྲས་ཀྱང་བསྐྱར་མི་རྣམས་ཞེས་སྤྱང་ཤིང་རང་ལོ་བཙེ་བརྒྱད་ལས་མེད་ཀྱང་དམ་བཅའ་བརྟན་པོ་དེ་འདྲ་བཅངས་ནས་དབྱིན་ཇིར་སློབ་གཉེར་དུ་བྱིན་སོང་ངོ་།། དེས་ནི་ཁོང་ཉིད་ཆུང་དུའི་དུས་ནས་སློ་སྟོབས་བརྟན་བརྟེན་ཡིན་པ་མཆོན་པ་དང་།

དབྱིན་ཇིར་སློབ་གཉེར་དུ་འབྱོན་པའི་ཁོང་གི་མོས་པ་དེར་ཐོག་མའི་དུས་སྤྱི་མ་ཡུམ་མོས་མཐུན་མེད་ཅིང་དགག་བྱ་མཛད་པ་སྟེ། གོ་ཐོས་སྤྱི་ཡུལ་དའི་མི་རྣམས་ཀྱིས་ཁམ་ཆེན་པོས་ཤ་ཟ་བ་དང་། ཉིན་བཞིན་དུ་ཆང་ལ་འབྲལ་བ་མེད་པ་དེ་ལྟ་ན། གང་ཁྱོད་དབྱིན་ཇིར་བྱིན་ཆོ་མ་ངའི་སློ་བདེ་བོ་ག་ལ་འོང་། ཡོད་ཆད་བརྟག་འགོ་རྒྱུ་རེད་ཅེས་སོགས་སྤྲས་པར། མ་ཡུམ་གྱིས་གང་ལ་བྱགས་ཁྲལ་གནང་བ་ཁོང་གིས་རྟོགས་ནས། དབྱིན་ཇིར་འབྱོར་ཆོ་ཤ་དང་ཆང་དང་བྱུང་མེད་གསུམ་སྤང་གི་ཡིན་

ཞེས་ཁས་ལེན་དམ་བཅའ་མཛད་པ་ནང་བཞིན་ཕྱིས་ཀྱང་དེ་ལྟའི་སྒྲིམ་པ་ལ་རྟག་ཏུ་
གནས་པ་དེ་ཡིས་ཁོང་ཉིད་ཆུང་དུའི་དུས་ནས་རང་གཙུན་རང་སྒྲིམ་ཅན་ཞིག་ཡིན་
པ་མཚོན་པ་དང་།

སློབ་འབྲིང་གི་སློབ་སྐབས་དང་པོའི་སྐབས། ཉིན་ཞིག་སློབ་སྦྱང་རྟོག་ཞིབ་པ་ཞིག་
སློབ་གྲྭར་འབྱོར་དེ། ཁོ་ཚོའི་འཛིན་གྲུའི་དབྱིན་ཡིག་གི་ཆུ་ཚད་ལ་ལྟ་ཕྱིར་ཐ་སྐད་ཕ་
སྦྱར་འབྲི་བྱེད་བཙུག་པར། གན་རྟིས་“Kettle” (རྩ་སྟོང་)ཅེས་པ་བྲིས་ནིར་བྱུང་
བ་དགོ་ཀན་གྱིས་མཐོང་སྟེ། ལྷམ་མགོས་མདོན་ཆུང་གིས་གན་རྟི་ལ་བར་བསྟན་དེ་
འགམ་གྱི་སློབ་གྲོགས་ལས་དཔེ་བཤུ་བྱ་བར་སྐུལ་ནའང་། གན་རྟིས་དགོ་ཀན་ནི་རྟུ་
འབྲི་འགོག་པའི་ལྟ་རྟོག་པ་ཡིན་སྟེ་ཞིང་བར་དོན་དེའི་ཏ་མ་གོ་ མཚུག་མཐར་
གན་རྟི་མ་གཏོགས་ནིར་འཆུག་བྱུང་བ་མེད་དེ་དགོ་སློབ་ཀྱང་གྱིས་འཕྱས་ནའང་།
ཁོང་གིས་ངས་ག་དུས་ཡིན་ཀྱང་“རྟུ་བཤུས་གྱི་སྦྱ་ཅལ་”དེ་སློབ་བྱུང་མ་སོང་ཞེས་
གསུངས་པ་དེས་ཁོང་ཉིད་དྲང་པོ་དྲང་གཞག་ཡིན་པ་མཚོན་པ་དང་།

(དབྱིན་ཇིར་སློབ་གཉེར་བྱེད་སྐབས་)བདག་ནི་འཚོ་བ་སྦྱེལ་དུས་ཞིབ་ཅིས་རྒྱག་
མཁས་ཤིག་ཡིན་དེ། རྟོང་ཅེ་གཅིག་གོན་པའང་ཅིས་ཐོར་བཀོད་པ་ཡིན། དཔེར་ན་
སྦྱི་སྦྱོད་རྒྱངས་འཁོར་དུ་བཟུང་བ་དང་། འཕྲིན་བསྐྱར་པ། ཚགས་པར་ཉོས་པ་སོགས་
འགོ་སོང་ཆུང་དུ་དེ་རྒྱུས་ཀྱང་རེ་རེ་བཞིན་ཅིས་ཐོར་བཀོད་དེ་མཚན་ལྟར་གཉིད་
མ་ཉལ་སྒྲོན་ལ་བསྒྲུམས་ཅིས་རེ་བརྒྱབ་པ་ཡིན། བདག་གིས་གོམས་སྒྲིལ་དེ་ནམ་ཡང་
མ་དོར་ལ། རྒྱ་མཚན་དེའི་དབང་གིས། དེའི་རྩིས་སུ་སྦྱི་པའི་ཐེབས་རྩའི་དདུལ་
གངས་ཆིག་འབྲུམ་ལོངས་པ་བདག་གི་ལག་བརྒྱད་ནས་འགོ་སོང་བཏང་བ་གང་ཡང་
བསྒྲི་ཚགས་གཟབ་ནན་ཡིན་ཞིང་། བདག་གིས་སྟེ་ཁྱིད་པའི་ལས་འགུལ་ཡོད་རྒྱའི་
གོན་དདུལ་འགོ་སོང་ལ་བུ་ལོན་མེད་པའི་ཁར་ད་དུང་སྟག་འཕྲོ་ཡོད་པ་བྱུང་ཞེས་
གསུངས་པ་འདིས་ཁོང་གི་གཟབ་ནན་དཔྱོད་ལྡན་གྱི་ཀྱང་སྦྱོད་གཤིས་རྒྱུད་མཚན་
པའོ།

གཞན་ཡང་ཁོང་ནི་སྐྱོན་ལ་ངོས་ལེན་ཡོད་པ་དང་འགྱུར་བཤགས་བྱེད་ཤིང་ཤིག་
སྟེ། རྒྱུ་དུས་དུ་བ་འཐེན་པའི་ཉམས་སྒྲུབ་སྟེང་པོ་ཁོ་ན་ལ་བསམས་ནས་གཤམ་པོའི་
ཁྱལ་མ་ལས་སེལ་སྒྲོར་བརྒྱས་ཏེ་དུ་བ་ཉོས་པ་སོགས་ཀྱི་བྱེད་ཅན་ཅིག་ནི་ཐངས་མང་
དུ་བྱས་སྟེང་ལ། དགྲུང་ལོ་བཙུང་སྟེང་ཕུ་བོའི་ལག་གཏུབ་ལས་གསེར་རྟོག་རྒྱུ་དུ་
ཞིག་ཕྱལ་ཏེ་བདག་གིར་བྱས་པ་དེས་སྟོ་ཡིད་ཤིན་དུ་མ་བདེ་བས་བྱིན་ཆད་ཀྱི་བྱེད་
མི་བྱེད་པའི་དམ་བཅའ་དང་བྱས་ཉེས་ལ་འགྱུར་བཤགས་བྱེད་ཟེར། འགྱུར་བཤགས་
ཡི་གེ་ཞིག་བྲིས་ཏེ་ཡབ་ཀྱི་མདུན་དུ་དམ་བཅའ་ཕུལ་བ་ལ། ཡབ་ཀྱིས་ཐུང་སྟེགས་
སྟོན་པ་ལྟ་ཞོག སྟུན་ཆབ་མུ་ཏིག་འཐོར་བ་བཞིན་སྟུང་བས་བྱས་པ་དེའི་ཡིད་སེམས་
བསྐྱར་བར་བྱས་ཤིང་། གཞན་སེམས་བསྐྱར་པའི་རུས་པ་ཆད་མེད་ཅིང་སྟོ་དཀྱུལ་
ཤིན་དུ་ཡངས་པའི་འཆོ་མེད་ཞི་བའི་ཡོན་ཏན་དེ་ཁོང་གིས་དེ་དུས་ནས་བཟུང་
ཉམས་སུ་སྦྱངས་ནས་འོངས་པ་ཡིན་པར་བཞེད་པ་ལྟ་བུས་མཆོན། བདག་ནི་རང་གི་
སྟོང་པ་ལ་ཤིན་དུ་འཛིན་པ་ཞིག་ཡིན་ཞིང་། ཉེས་སྐྱོན་ཕ་མ་ཙམ་གྱི་བྱིར་དུའང་ངོ་
ཆའི་མིག་ཀྱང་གཏོར་སྟེང་བ་ཞིག་ཡིན་ཞེས་གསུངས་པ་བཞིན་ཡ་རབས་སྟོང་བཟང་
ལ་དང་དོད་སྟོ་ནས་མཛད་མཁན་ཞིག་ཡིན་ཟེར། ཀུན་སྟོང་ནི་ཐམས་ཅད་ཀྱི་མང་
གཞི་ཡིན་ལ། བདེན་པ་ནི་ཀུན་སྟོང་གྱི་ངོ་བོ་རེད། དེ་བས་བདེན་པ་འཐོབ་སྟེག་བྱེད་
པ་ནི་བདག་གི་དམིགས་ལུལ་ཉག་གཅིག་ཡིན་ཞེས་བདེན་པ་འཆོལ་བ་ལ་སོ་སོའི་
ཀུན་སྟོང་ནས་འགོ་ཚུམ་དགོས་པར་འདོད་པ་དེ་འདྲ་རེད།

གཞན་ཡང་རང་དབང་མེད་པ་ཡིན་ན་རང་གི་རྒྱལ་པའི་ཆོ་ག་མཛད་པ་བཅས་
རང་དབང་གི་མོས་སྟོ་རྒྱུ་དུས་ནས་འདུག་པ་སོགས་བརྗོད་ཀྱིས་མི་ལང་ངོ་། གན་
རྟེ་ཁོང་སྐུ་ན་རྒྱུང་ཅའི་དུས་ནས་ཡ་རབས་སྟོང་བཟང་ལ་དེ་ལྟར་གནས་ན། ཆེན་
པོར་ཆགས་རྗེས་སུ་སྟོས་མ་དགོས་ཏེ། མི་ལོ་དོན་དགུ་ལ་འཆོ་བཞུགས་རིང་གི་དོན་
བྱ་ཆེ་མ་རྒྱུ་གསུམ་གྱི་ཐོག་མཐའ་བར་གསུམ་ཀུན་ལ་སྟོང་བཟང་དེ་དག་མིག་

མཐོང་ལག་ཟེན་དུ་བསྟན་ཐོང་བ་ཁོང་གི་རྣམ་ཐར་ལ་མཇལ་བས་ཤེས་ཏེ། རྒྱས་པར་
ཤེས་འདོད་དག་གིས་ཁོང་གི་རྣམ་ཐར་ལ་ཞིབ་གཟིགས་མཛོད་ཅེས་སྒྲུལ་བ་ཡིན་ནོ།

གོང་དུ་སོང་བ་ནི་གན་རྟེ་སྐུ་ན་མ་སྒྲིན་པའི་དུས་ཀྱི་སྦྱོང་བ་ཁག་ཅིག་ཁོ་བོའི་
བཤད་སྟངས་ལ་སྒྱུར་ནས་བཤད་བ་ཡིན། གན་རྟེ་ཁོང་བོད་དུ་མ་འབྱུངས་པ་མ་
ལྟགས་ཏེ། གལ་སྲིད་བོད་དུ་འབྱུངས་པར་ཆ་བཞག་ན་ནི་ཁོང་ཉིད་“རྒྱལ་བ་གཉིས་
པ་”མ་ཡིན་ཀྱང་“ཀུན་མཁྱེན་”དང་“སྐུ་བས་མགོན་”དུ་བཏགས་པ་གང་རུང་ཞིག་
གི་“སྒྲུལ་པ་”ནི་ཅེས་ཀྱང་ཡིན་ངེས་ཏེ། རྒྱ་མཚན་ནི། ཁོང་ལ་ཆུང་དུས་ནས་བྱང་
འཕགས་མཆོག་དུ་གྱུར་ཅིང་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་ངོ་མཚར་མཛོད་སྦྱོང་དེ་འདྲ་
མངའ་བས་སོ། གན་རྟེ་ཁོང་བརྒྱལ་བོད་མི་ཞིག་ཡིན་པའི་དབང་དུ་བཏང་ན།
མཛོད་སྦྱོང་དེ་དག་ནི་མི་ལས་འདས་པའི་“སྒྲུལ་སྐུ་”དག་གི་བྱང་རྟགས་མ་ཡིན་ནམ།
བོད་རྣམས་ཀྱིས་སྒྲུལ་པ་གང་རུང་ཞིག་དུ་ངོས་མི་འཛིན་རང་འཛིན་རེད། གན་རྟེ་
ཆུང་དུའི་དུས་སུ་ཉིན་རྒྱུ་ལྔ་ཡི་ཆོས་ཀྱི་གསུང་རབ་གཙུག་པོ་《སྒྲ་ག་མ་གྱི་ཏེ་》 རྟེ་བཙུག་
ཐུན་གྱི་སྒྲ་ཞེས་བ་དང་། “འདི་ནི་བདག་གི་དབེ་བཟླ་ས་ཡིན་”པར་སྒྲམ་ཐོང་བའི་
《ཤ་ར་བ་ཏ་པི་ཏི་རྟ་ཏེ་ན་ཏ་ཀ་》 རྟེ་མཛོད་བརྒྱ་དཔག་བསམ་འཁྲི་ཤིང་ལས་
ཀྱི་སྒྲ་བསང་ཅན་གྱི་རྟགས་བཛོད་དེ་ཡིན་པར་བཤད་པའི་རྒྱུས་གར་གྱི་བསྟན་བཙུག་
དང་། དེ་ལ་བརྟེན་ནས་“བདེན་པའི་ཕྱིར་དུ་དཀའ་བ་སྦྱོང་པའི་མི་འགྱུར་དམ་
བཅའ་བཞག་”ཐོང་བའི་《ཏེ་རི་ཤ་ཅན་ད་ར་》 རྟེ་རྒྱལ་བོ་དྲི་མེད་ཀུན་ཐུན་གྱི་
རྣམ་ཐར་དང་འདྲ་བ་ཞིག་ཡོད་པ་བཅས། ཆོས་ཀྱི་བསྟན་བཙུག་དང་རྒྱུས་གར་དང་
རྣམ་ཐར་སོགས་ཀྱིས་ཁོང་ལ་བག་ཆགས་ཟབ་མོ་ཞོག་ཡོད་ཆོད་འདུག་ནའང་། ཁོང་
གིས་ཁོང་ཉིད་གང་ཞིག་གི་སྒྲུལ་པར་མི་བཞེད་ལ། སུ་དག་གི་མགོན་དུ་མི་བཞུགས་
པར་མ་ཟད། བདག་གིས་དཀའ་བ་སྦྱོང་བ་ནི་ཆོས་ཀྱི་ཕྱིར་དུ་ཡིན་ཞེས་རྣམ་པ་ཀུན་
དུ་མ་གསུངས་ལ། ཐུན་རྟེ་བདག་ལ་ཤུལ་དུ་འཛོག་རྒྱུའི་གྲུབ་མཐའ་དང་བསྟན་བ་

གང་ཡང་མེད་ཅེས་གདམས་ཤིང་། ཡོད་ཚད་འཇིག་རྟེན་འདི་སྤང་གི་ངོས་ནས་ཏེ།
མི་བྱའི་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་ངོས་ནས་དང་། མི་བྱའི་ཐོབ་ཐང་གི་ངོས་ནས་དང་། མི་བྱའི་
རང་བཞིན་གྱི་ངོས་ནས་དང་། མདོར་ན་འགྲོ་བ་མའི་བདེན་པ་ཡོངས་ཁྱབ་ཀྱི་ངོས་
ནས་ཐག་ཚད་དགོས་པར་འདོད་པ་གང་ཞིག་སྤྱོད་པ་ནས་ཀྱང་མཐོང་བ་མཛོན་
གྱུར་དུ་བསྟན་སོང་བ་དེ་འདྲ་ཡིན་པ་རིམ་གྱིས་འཆད་དེ།

ད་ནི་ཁ་ཡིག་གི་དབང་དུ་བྱས་པས་འཆོ་མེད་ཞི་བ་དང་བསྟན་པར་མི་བྱ་བ་སྟེ།
བསྟན་ན་འཆོ་མེད་བསྟན་མེད་ཅེས་བརྗོད་ཆོག འདི་ལ་འཆད་བྱའི་དོན་གཉིས་
ཡོད་པ་ལས།

དང་པོ་འཆོ་མེད་ཞི་བ་ཞེས་པ་ནི་ཆོག་རང་ངོས་ཀྱི་བརྗོད་པ་ལྟར་ན་ཤིན་ཏུ་གོ་
སླ་ཞིང་བརྗོད་བདེ་ལ་ཡོངས་གྲགས་སུ་སོང་བྱུང་འབྲེལ་བཤད་དགོས་ཚད་མི་འདུག་
མོད། ཁོ་བོས་བསམ་ན། འཆོ་མེད་ཞི་བ་ཞེས་པ་ནི་བྱང་སྟོམས་ཀྱི་ཆོག་ཅིག་གམ་
བར་མ་དོའི་ཆོག་ཅིག་རེད་ལ། ཐ་ན་ལས་ལ་འཇུག་སྟེང་མི་འདོད་པའི་སྤྱོད་ལྷན་
གས་ལེ་ལོའི་གོ་དོན་ཞིག་ཆོག་ཤུགས་ལ་ཡོད་པ་འདྲ། མ་མཐར་ཡང་ཆོག་ངོས་ལས་
འཆོ་མེད་ཞི་བ་ཙམ་མ་གཏོགས་གང་ཞིག་ལས་པ་དང་ག་རེ་བྱེད་པའི་དོན་ཞིག་
དངོས་ཤུགས་གང་ལའང་མི་གོ་དེ་ལ་སྟོས་པས་ཆུ་ནག་སྐད་དུ་འགྱུར་བ་ལྟར་ 非暴力
ཞེས་དྲག་ཤུགས་མ་ཡིན་པའམ་དྲག་སྤྱོད་མ་ཡིན་པ་ཞེས་སུ་བརྗོད་ན། གང་ཞིག་
ལས་པ་དང་ག་རེ་བྱེད་པའི་དོན་ཞིག་ཤུགས་ལ་བསྟན་དུ་ཡོད་ཕྱིར་བརྟེན་དོན་གྱི་ཁྱད་
རྒྱས་ཐོན་ངེས་སྟོམ་ཡང་། རྗོད་བྱེད་ཡོངས་གྲགས་ཀྱི་རྗེས་འདེད་པ་ཐབས་དྲགས་
ཤིག་མེན་པ་འདྲ་བས་འདི་ཡང་ཡོངས་གྲགས་དང་བསྟན་པ་ཡིན།

དེའི་མཚུངས་སུ་འདིར་ཐོག་མར་གསལ་བཤད་ཅིག་བྱེད་དགོས་པ་ནི། འཆོ་མེད་
ཞི་བ་ཞེས་པ་ཐོབ་ཐང་གང་རུང་ཚུད་པའི་ལས་དོན་ལ་སྤྱོད་པ་ཡིན་གཤམས། བཤད་
སྟོམ་དང་འཇིག་སྟོམ་ལྟ་བུ་མ་ཡིན་ལ། ག་བྱེད་འདི་བྱེད་མེད་པར་བྱང་སྟོམས་སུ་

དང་བར་མ་དོར་སྔོན་པའང་མ་ཡིན། དེ་བས་ཀྱང་ལས་ལ་འབྲུག་སྤྱིང་མི་འདོད་
པའི་སྤྱིད་ལྷག་དང་ལེ་ལོ་དང་སྟོམས་ལས་སུ་འདྲག་པ་མ་ཡིན་པར། སྟོན་སྟེ་ཐོབ་
ཐང་གི་ཕྱིར་དུ་ལས་ཀ་གང་རུང་ཏུར་བཅོན་ཁྱར་འབྱེད་དང་དཀའ་ཐུབ་སྟུག་
བསམ་གྱིས་སྐྱབ་དགོས་པ་དེ་རེད། དེ་ཡང་སྔོན་གྱི་བཤད་ཚུལ་ལྟར་ན་བཤད་སྐྱབ་
གཉིས་ལས་སྐྱབ་པའི་ལས་ཏེ། སྐྱབ་ཚུལ་བྱེད་སྐར་དུ་གཞན་ལ་འཆོ་བར་མི་བྱེད་པ་
དང་ཞི་བའི་ངང་ནས་སོ་སོ་གང་ལ་མོས་པ་མེད་པ་དང་། འདུན་པ་མེད་པ། ཡི་རང་
མེད་པ། རྗེས་སུ་མི་འབྲང་བའི་ནམ་འགྱུར་སྟོན་པ་ཡིན་ཞིང་། དེ་ལ་ཐབས་དང་
ཐབས་ལམ་ཞེས་སྦྱར་ཏེ་སྦྱོང་པའི་ཆ་ལ་གོ་ མདོར་ན་ལས་གང་ཞིག་བྱེད་དགོས་པར་
ཡོད་ཅིང་དེའང་དཀའ་ཐུབ་དང་བཟོད་པའི་དམ་བཅའ་སྟོན་དུ་སོང་བ་ལས་སྐྱབ་
པའོ།།

དེས་ན། འཆོ་མེད་ཞི་བ་ཞེས་པ་ལ་མ་མཐར་ཡང་དོན་གཉིས་འདྲག་སྟེ། གཅིག་
ནི་སོ་སོའི་རང་དབང་དང་འདྲ་མཉམ་དང་ཐོབ་ཐང་ཚུད་པའི་ལས་བྱེད་སྐར་དུ།
སྤྱིད་གཞུང་དང་ཐུན་མོང་དང་མི་སྐྱེར་བཅས་ཀྱི་མི་ལུས་དང་སྟོན་དབྱགས་དང་རྒྱ་
མོར་གང་རུང་རུང་བ་དང་གཅོག་པ་དང་འཕྲོག་པ་དང་སྟེག་པ་ལྟ་བུས་མཆོན།
གཞོད་པ་དང་འཆོ་བ་དང་གཅོས་པར་མི་བྱ་བ་དེ་རེད། དེ་ལྟར་བྱས་པས་གཞན་
ནམ་པ་རོལ་ཏུ་གྱུར་པ་དེ་དག་གི་རང་དབང་དང་འདྲ་མཉམ་དང་ཐོབ་ཐང་ལ་
གཞོད་ཅིང་འཆོ་བར་བྱས་སོང་ཕྱིར། རང་གི་བདེ་སྤྱིད་ཀྱི་ཆེད་དུ་གཞན་གྱི་བདེ་སྤྱིད་
ལ་དྲོག་བརྗེས་གཏོང་བ་དེ་འདྲ་མི་རུང་བ་སྟེ་སྦྱོང་པ་ཞི་བ་ཡིན་དགོས་པའི་དོན་
དང་། ཅིག་ཤོས་ནི་སོ་སོའི་རང་དབང་དང་འདྲ་མཉམ་དང་ཐོབ་ཐང་ཚུད་པའི་
ལས་བྱེད་སྐར་དུ། གཞན་ནམ་པ་རོལ་པོས་(དབང་སྐྱར་པ་ལྟ་བུ)ཐོབ་ཐང་ཚུད་
མཐའ་གྱི་མི་ལུས་དང་སྟོན་དབྱགས་དང་རྒྱ་མོར་གང་རུང་རུང་བ་དང་གཅོག་པ་
དང་། འཕྲོག་པ་དང་སྟེག་པ་ལྟ་བུས་མཆོན། གཞོད་པ་དང་འཆོ་བ་དང་གཅོས་པར་
བྱས་ཀྱང་ཕྱིར་ཡ་ལན་མི་སྦྱོང་པ། དཔེར་ན། གཤེ་ཡང་སྐར་མི་གཤེ་བ་དང་། ཁྲིས་

ཀྱང་སྐར་མི་ཁྱོ་བ། བརྟེན་ཀྱང་སྐར་མི་བརྟེན་བ། མཚང་བྱས་ཀྱང་སྐར་མཚང་མི་
འབྱ་བ་རྟེ་དགོ་སྤྱོད་གི་ཆོས་བཞི་ལ་གནས་པ་ལྟ་བུ་ཞིག་ཡིན་དགོས་ཆོད། དེ་ནི་
དཀའ་སྤྱད་མཐར་ཕྱིན་ཞིག་དང་བཟོད་པའི་མར་ཕྱིན་ཞིག་རང་སྤྱད་རང་འཁུར་ག་
སྟག་ཅིག་སྟེ། ཐ་ན་སྟག་ལ་བབས་ཀྱང་སྤང་སེམས་མེད་པ་ཞིག་རེད། གཞན་དུ་
ན་“བཙོན་ཁང་འགྲངས་པར་བྱེད་པའི་སྤྱིང་སྟོབས་”ཟུ་འབོད་ཅིང་། རང་དབང་གི་
ཕྱིར་དུ་མི་ཆེད་སྤྱིང་སྤྱད་དང་ཆོ་སྟག་གཏའ་མར་བཞག་ནས་དབང་སྤྱར་པ་ལ་“ཁྱོད་
ཆེད་བཙོན་སྤྱོད་ཕྱིས་དང་། ང་ཆོ་ནང་ལ་འོང་གི་ཡིན་”ཞེས་བཟོད་པའི་གོ་ཆ་བགོས་
ཏེ་དཀའ་སྤྱད་སྤྱོད་པར་བཙོན་པའོ། དམིགས་ལྟལ་ནི་དགའ་བ་དང་བྱམས་བཅེད་
སྤྱིང་སྟོབས་ཀྱིས་ཕ་རོལ་པའི་རྒྱ་འབྲས་དྲང་བདེན་གྱི་བག་ཆགས་སད་པར་བྱ་བའོ།
དཔེར་ན། བདེན་པའི་ཟུ་ཚུགས་ལ་སྤྱོད་ཚུལ་གན་རྟིས་མི་རྟམས་ལ་འདི་ལྟར་
གདམས་པ། བདེན་པའི་ཟུ་ཚུགས་པ་ནི་འཁོན་སེམས་མེད་པ་དང་། སྤང་ལ་བཟོད་
པ། སྟོལ་ལ་ཞི་བ། ཆད་པར་མི་འཇིགས། བཙོན་ལ་མི་སྐྱག་སྟགས་ཀྱང་མི་འཕྲོག་ཁ་
ལག་མི་འཛིང་། སྤང་སྟེགས་མི་སྟོན། ལས་འགལ་གྱི་སྐབས་ཟུ། བདེན་པའི་ཟུ་ཚུགས་
པ་རྟམས་ཀྱིས་ཕ་རོལ་སྟེགས་ཀྱི་དཔོན་ཡིན་ཀྱང་འཕྱ་སྤོད་དང་སྟོལ་དྲུང་གི་ལྟལ་དུ་
མི་དམིགས་ཏེ། ལག་འཛུལ་བྱུང་རིགས་ཀུན་ཀྱང་སྤྱང་སྟོབ་དང་ཆོ་ཐར་དུ་གཏོང་
བར་བྱའོ་ཞེས་གསུངས་སྐད་དོ།

དེ་ལྟར། གན་རྟིས་གསུངས་པ། “འཆོ་མེད་ཞི་བ་དང་བདེན་པ་ནི་དོན་གཅིག་
མིང་གི་རྟམ་གངས་ཡིན་”ཟུར། “ཀུན་ལ་གནས་པ་དང་། ཀུན་ཏུ་བྱུང་བའི་བདེན་པ་
དངོས་ཟུ་རྟོགས་པར་བྱེད་པ་ལ་ཤིན་ཏུ་སྤྱོད་པའི་སྟོག་ཆགས་གཅིག་ཚུན་ཆད་ལ་རང་
དང་འདྲ་བའི་དགའ་བ་བསྐྱེད་སྤྱད་པ་ཞིག་ངེས་པར་དུ་དགོས་”ལ། “འཆོ་མེད་ཞི་
བ་ནི་དགའ་བ་བསྐྱེད་པ་མེད་པ་སྟེ། བདག་གིས་ཉིན་རྒྱུད་ཆོས་ཀྱི་གསུང་རབ་ལས་
དང་། དམ་པའི་གསུང་རབ་ལས་དང་། ཀོ་རན་གསུང་རབ་ལས་བཞགས་སྤྱོད་
ཡོད་”ན། བདག་གིས་ནི་“དགའ་བ་ནི་སྤྱིན་པ་ཉག་གཅིག་ལས་ལན་ལ་རེ་བ་མིན་

ཞིང་། དགའ་བ་ནི་དགོངས་ཡངས་ཉག་གཅིག་ལས་ཞི་སྤང་དང་འཁོན་ལན་སྟོག་པ་
མེན་པར་འདོད་དེ། “དགའ་བའི་ཆད་འཇལ་བྱེད་ནི་དགའ་ཐུབ་སྟོང་པ་སྟེ་དགའ་
ཐུབ་སྟོང་པ་དེའང་ཤེས་བཞིན་དུ་སྟུག་བསྟུལ་བཟོད་པ་དེའོ”ཞེས་སེམས་ཅན་
ཐམས་ཅད་སྟུག་བསྟུལ་མེད་པའི་བདེ་བ་དང་མི་འབྲལ་བའི་དགའ་བ་ཆད་མེད་
ཉམས་སུ་བཞེས་པ་དེ་ནི་འཆོ་མེད་ཞི་བའི་སྟིང་པོ་ཡིན་པར་དགོངས་པ་དེ་བཞིན།
“དྲག་པོ་སྟོང་པ་ནི་དུད་འགྲོའི་ངང་ཚུལ་ཡིན་པ་ལྟར། འཆོ་མེད་ཞི་བར་གནས་པ་
ནི་འགྲོ་བ་མའི་རིགས་ཀྱི་ཀུན་སྟོང་ཅིག་ཡིན”ཟེས། “བདག་གིས་རང་གི་ཕྱིར་དུ་
དྲག་པོ་མི་སྟོང་པའི་དམ་བཅའ་བཞག་ཡོད”པ་དང་། “རང་རིགས་ཀྱི་དོན་དུ་
བཅོན་དུ་བསྟུང་དེ་སྟུག་བསྟུལ་བཟོད་པ་ལའང་ཤིན་ཏུ་མས་ནས་ཡོད།” དེའི་སྟབས་
ཀྱིས་“མི་བུའི་རང་བཞིན་ནི་ཤིན་ཏུ་འདྲ་ཞིང་། བར་ཡིད་ཆེས་དང་བརྟེ་སེམས་ཀྱིས་
འབྲལ་བ་བྱས་ན། ཚུར་དེ་ལས་བཅུ་ལྔ་བ་ཀྱིས་སྟུག་པའི་ཡིད་ཆེས་དང་། སྟོང་ལྔ་བ་
ཀྱིས་མང་བའི་བརྟེ་སེམས་ཡོང་བ་དེ་ལ་བདག་ནི་ངས་ཤེས་བརྟན་པོ་ཡོད”པས་ན།
“ཐབས་ལམ་འདི་ནི་སྟིང་པོའི་ཆ་ནས་འཇམ་སྟིང་སྟེ་ཡི་དོན་དུ་ཡིན་ཞེས་ཁེངས་
དྲིགས་མེད་པར་སྟུ་རུས”པ་འདི་བདག་གི་སྟོང་པ་ཡིན་ནོ།

གང་ཞིག་གིས་ཐབས་དེ་ཉིད་ཟུར་མའི་སྟོང་ཚུལ་ཞིག་དུ་འདོད་ན་ནི་དེ་འདྲ་
གཏན་ནས་མ་ཡིན་དེ། “སེམས་ཀྱི་སྟིང་སྟོབས་ཀྱིས་གདུག་རྩལ་ཅན་གྱི་བསམ་སྟོལ་
དགག་བྱ་གཏོང་བ་ཞིག་ཡིན”ཟེས། “དེ་ནི་ཐེ་ཆོམ་ཅན་དང་། སྟིང་སྟོབས་དམན་
པའི་མའི་སྤང་དུ་མ་ཡིན་པར། སྟོང་སྟོབས་ལྡན་པ་རྣམས་ཀྱི་ཆེད་དུ་ཡིན”ལ། “སྟིང་
སྟོབས་ཅན་གྱི་བྱང་ཆོས་ཡིན་ནོ་ཞེས་བདག་གིས་ཡང་ཡང་གསལ་བར་སྟུས་པ་ཡིན”
ཟུ་མཚན་ནི། “གྲི་དང་མེ་མདའ་ལ་སོགས་པ་ནི་དཔལ་མེད་ཀྱི་ཟུར་མ་དག་གིས་
ལག་ལེན་བྱེད་པ”ལས། “དགའ་བས་སེམས་ཀྱི་སྟིང་སྟོབས་རྒྱས་པའི་འཇིགས་པ་
མེད་པའི་མི་བུ་རྣམས་ཀྱིས་ནི་དེ་སོགས་སྟོབ་བྱེད་དུ་མི་འཆང་བས་སོ། །” གང་ལྟར།
བདག་གིས་“ཁོང་ཁྱོད་ཆོས་ཀྱི་ཆབ་དུ་བརྟེ་བའི་ཆོས་སྟོན་གྱི་ཡོད་པ་དང་། འཆོ་བའི་

ཚབ་ཏུ་རང་ཉིད་སྒྲོས་བཏང་བྱ་དགོས་པ་སྟོན་གྱི་ཡོད་པ། དྲག་པོའི་སྟོབས་ཤུགས་ཀྱི་
གཉེན་པོར་སེམས་ཀྱི་སྟིང་སྟོབས་བསྟེན་དགོས་པ་བསྟན་པ་འདིའམ་“འཆོ་མེད་ཞི་
བ་ནི་གཏུམ་དྲག་མ་རུངས་པ་དང་ངོ་སྟོལ་འཐབ་རྩྱུང་བྱེད་པ་ལས་ལྷ་བློས་རྒྱག་པ་
མ་ཡིན་ལ། རྩྱག་སྟེ་འཁོན་ལན་སྟོག་པ་དང་བསྐྱར་བས་ཏུར་བཙོན་ཆེན་པོ་དང་། ལ་
ཡོད་ལག་ཡོད་ཀྱིས་གཏུམ་དྲག་མ་རུངས་པ་དང་ངོ་སྟོལ་འཐབ་རྩྱུང་བྱེད་པ་དེ་ཡིན།
བདག་གིས་སྟིང་སྟོབས་སུ་ཀུན་སྟོང་གྱི་སྟོབས་ཤུགས་ལ་བརྟེན་ནས་ཀུན་སྟོང་ལས་
ལྷག་པ་ལ་ངོ་སྟོལ་བྱེད་པ་ཡིན་ཞིང་། ཐབས་རྒྱས་ཅི་ཡོད་ཀྱིས་གཏུམ་དྲག་ཅན་གྱི་
རལ་གྱི་རྩལ་བོར་བཟོ་འདོད་ཡོད་པ་མ་གཏོགས། དེ་ལས་རྩི་བའི་རལ་གྱི་བཅངས་
ནས་དེ་དང་འཐབ་མོ་བྱེད་འདོད་མེད། ཁོ་ཆོའི་བསམ་ཡུལ་ལས་འདས་པ་ནི་བདག་
གིས་མཆོན་ཆ་སྟུང་དེ་འགོག་སྟོལ་མི་བྱེད་པ་དེ་ཡིན། བདག་གིས་དྲག་པོས་འགོག་
སྟོལ་གྱི་ཚབ་ལ་སེམས་ཀྱིས་འགོག་སྟོལ་བྱས་པ་དེས་ཁོ་ཆོ་ཅི་དགའ་གང་དགའ་ལ་
སྦྱར་ངེས། ཁོ་ཆོ་ཐོག་མའི་དུས་སུ་ཡ་མཚན་པར་འགྱུར་ནའང་། མཇུག་མཐར་ཁོ་ཆོ་
ཏུ་ཐུག་ནས་ང་ཆོའི་འདོད་མོས་ཁས་ལེན་པར་འགྱུར་རོ།” འཛམ་གླིང་
འདིའི་“ཕྱགས་གཅིག་ནི་བདེན་པ་དང་འཆོ་མེད་ཞི་བ་ཡིན་ལ། ཕྱགས་གཞན་ཞིག་
ནི་རྩྱན་པ་དང་དྲག་ཤུལ་སྟོང་པ་རེད། འདི་གཉིས་བར་ལ་མཐུན་ཐབས་མེད་”པ་
ཁྱར་སྤང་ནའང་། བཅ་ཞིག་ན། “མི་བྱ་སྟེར་གྱི་རང་དབང་ཡིན་ཀྱང་རུང་། མི་
རིགས་ཤིག་གི་རང་དབང་ཡིན་ཀྱང་རུང་། འཛམ་གླིང་གི་པོའི་རང་དབང་གང་
ཡིན་ཀྱང་། མི་བྱ་གང་དེ་དང་མི་རིགས་གང་དེ་དང་འཛམ་གླིང་གང་དེ་རྣམས་ངེས་
པར་དུ་འཆོ་མེད་ཞི་བ་ལ་བརྟེན་ན་གཞི་ནས་གནས་དེར་འབྱོན་པ་གཏོན་མི་
ཟེའོ་ཞེས་སོགས་རྒྱ་ཆེར་གསུངས་འདུག་སྟེ་དངས་པས་མི་ལང་བས་ཤེས་འདོད་
དག་གིས་གཞན་དང་གཞན་ལ་གཟིགས་པར་བྱའོ།

གཉིས་པ་མི་བསྐྱར་པ་ཞེས་པ་ནི་སྤྱི་དབང་དང་དབང་ཆ་དང་དབང་
ཤུགས་གང་རུང་ལ་མི་སྟོས་པ་དང་མཐུན་པར་མི་འཇུག་པ་དང་རྗེས་སུ་འབྲང་བར་

མི་བྱེད་པའི་དོན་ཏེ། གོང་དུ་“མི་རྟོན་པ”་བཤད་སྐབས་སུ། ཡིད་ཆེས་མེད་པ་དང་།
འདོད་པ་མེད་པ་དང་། རྗེས་སུ་མི་འབྲང་བ་དང་། བརྩེ་འཁུར་མི་བྱེད་པ་དང་། དང་
དུ་མི་ལེན་པ་དང་། ཁས་མི་ལེན་པ་དང་། གུས་བཀྱར་མི་བྱེད་པ་དང་། བསྟེ་སྒང་མི་
བྱེད་པ་དང་། བསྟེན་བཀྱར་མི་བྱེད་པའི་དོན་འདུག་པར་བཤད་པ་ནང་བཞིན།
བརྗོད་སྒྲངས་མ་འདྲ་བ་མ་གཏོགས་དེའི་ཚུགས་མཚུངས་རེད། དེ་ནི་རྒྱ་ནག་སྐད་དུ་
不合作 ཞེས་འགྱུར་འདུག་ལ། ཆོག་ཇི་བཞིན་བརྒྱུར་ན་“མཉམ་ལས་མི་བྱེད་
པ”འམ་“མཉམ་འབྲེལ་མི་བྱེད་པ”ཞེས་སུ་འགྱུར། མི་སེར་དྲུག་མའི་གོ་སྟོབས་ལ་
བསམ་ན་ཁ་གསལ་གོ་སླ་དེ་ཉིད་སྒྱུར་བ་འཚམ་མོད། བསྐྱེད་སྐབས་མི་བདེ་བ་དང་
བརྗོད་བདེ་གཞུང་ལུགས་ཀྱི་སྐད་དུ་ཆགས་དཀའ་བར་སྐྱམ་ནས་བོད་ཀྱི་བརྗོད་
སྒྲངས་དབང་བཅོན་པར་བྱས་པ་ཡིན།

མི་བསྐྱེན་པ་ཞེས་པ་ནི་མི་བྱེད་དབང་དང་དབང་ཆ་དང་དབང་གཤམ་གང་ཅུང་ལ་
མི་བསྐྱེན་པ་སྟེ་གཙོ་ཆེར་དབང་སྐྱུར་པ་དང་མི་བྱེད་གཞུང་ལ་རྒྱབ་གཏོད་བྱེད་པ་དེ་
རེད། གན་རྒྱའི་གསུང་གི་གོ་དོན་དུ་འདི་ལྟར་ཡོད་དེ། དབྱིན་ཇིའི་དབང་སྐྱུར་པ་དེ་
ཆོས་དོན་ལ་ལུགས་སུ་འདོད་རུང་དང་མེད་པ་སྤྱད་ཤིང་མིང་ལ་དཔལ་ཡོན་ཡར་
ཐོན་ཞེས་བཏགས་པ་སྟེ། དཔེར་ན་དམིགས་བསལ་འགའ་ཞིག་གི་ཁེ་ཕན་མ་
གཏོགས་མི་མང་པོའི་ལས་ཀ་འཛེར་བྱེད་ཀྱི་འཕྲུལ་ཆས་སྤྱི་ཆོགས་བཟོ་བ་དང་།
འཐབ་མོ་སྤེལ་ཏེ་རང་གི་དབང་སྐྱུར་བཏོན་པོ་བཟོ་བྱེད་དང་མང་ཆོགས་རྣམས་
མངའ་འོག་དུ་འཇུག་བྱེད་ཀྱི་ཁྲིམས་ཁང་དང་ཁྲིམས་རྩོད་པས་ཁེངས་པ། སྤྱན་རླུས་
བཏག་དབྱེད་ཀྱིས་སེམས་ཅན་གྱི་འབྲུམ་མང་པོ་ལོ་ལྟར་གསོད་པ་དང་དབྱུང་ལོར་
གསོག་སྐྱབ་ཀྱི་ཐབས་ལམ་གལ་ཆེན་དུ་གྱུར་པའི་སྤྱན་ཁང་དང་སྤྱན་པ་ལ་སོགས་
པས་རྒྱ་གར་འདི་ཇི་བཞིན་དབྱུང་སྤྱད་གི་གནས་སུ་སྤྱད་འདུག་ཅིང་། ཁོ་ཆོས་ནམ་
ཡང་རང་གི་ལུང་པ་བརྟག་པར་མི་བྱེད་ཀྱང་མངའ་འོག་དུ་བཅུག་པ་རྣམས་ཆོང་གི་
ཆེད་དུ་ཉར་བར་བྱས་པ་གཅིག་པ་གཅིག་མཚུངས་ལ། རྒྱ་གར་གྱི་མས་བོ་དམ་པ་

ནམས་ཀྱིས་སྒྲོལ་བཏོད་པའི་ཡ་རབས་ཚུལ་མཐུན་དང་འདྲི་ཆུང་ཆོག་ཤེས་ཀྱི་སྤྱོད་
 བཟང་དང་ཀྱན་སྤྱོད་དམ་ཆུ་གར་གྱི་དཔལ་ཡོན་ཡར་ཐོན་གང་ཇི་སྟེད་ཅིག་ཁོ་ཆོས་
 ཙ་བཞག་གཏོང་བའི་ཉེན་ཆེ་བར་མ་ཟད། རྒྱ་གར་འདི་སྤོན་མ་ནས་རྒྱལ་ཁབ་གཅིག་
 དང་། བསམ་སྒོ་གཅིག་ འཛོ་བ་སྐྱེལ་སྤངས་གཅིག་ཡིན་མོད་ཀྱང་། ད་ཆ་ཁོ་ཆོས་ཁ་
 སྤལ་དབང་སྒྱུར་རམ་ཁག་བགོས་བདག་སྤྱོད་ཡུན་རིང་དུ་བྱེད་པའི་བཟོ་འདུག་ལ།
 རྒྱ་གར་གྱི་མི་ནམས་སྒྲོ་རེད། མྱོངས་པ་རེད། རྗེས་ལུས་རེད་ཅེས་རོགས་རམ་བྱེད་
 མདོག་ཁ་པོས་བྲན་གཡོག་ལྟར་སྤོམ་འདྲི་ཆེ་བའི་ཁར། ལུ་ཞིག་གིས་ཁོང་ཆོའི་རྒྱལ་
 ཁབ་ལ་མིག་ངན་བརྟམ་པ་ཡིན་ན་ཁོང་ཆོས་དེ་དག་གི་མིག་འདྲོན་པར་བྱེད་པས་ན།
 ད་ནི་ང་ཆོ་དབྱེན་ཡིག་དང་དབྱེན་ཇིའི་ཤེས་ཡོན་སྒོ་བ་མཁན་ཆོའམ་རྒྱ་གར་འདི་
 དབྱེན་ཇིའི་དབང་སྒྱུར་འོག་འཇུག་མཁན་ནམས་ཀྱིས་རྒྱ་གར་རང་སྤྱོད་རང་སྤྱོད་གི་
 ཕྱིར་དུ་དཀའ་ལས་རྒྱག་པའི་དུས་ལ་སྤེབས་འདུག་སྟེ། “བེད་སྤྱོད་བྱེད་བཞིན་པའི་
 དངོས་པོ་དེ་ལ་མི་དགའ་བ་སྐྱེས་པ་ན། འདྲོར་འདྲོད་ཀྱི་སྒོ་ཞིག་ལྷན་སྐྱེས་ལུ་སྐྱེ་
 བ་”ནང་བཞིན། ང་ཆོ་ལ་ཐོབ་ཐང་མ་རག་པ་དང་། “གལ་ཏེ་བྱེད་ཀྱིས་མ་སྤྱད་པ་
 ཡིན་ན། ང་ཆོ་བྱེད་ཀྱི་སྒྲན་ལུ་འབྲལ་མཁན་བྱས་ནས་སྤོང་ཀྱི་མ་རེད། ང་ཆོ་སྒྲན་ལུ་
 འབྲལ་མཁན་རང་དུ་བསྤྱད་པ་ཡིན་ན་བྱེད་རང་དཔོན་པོ་ཆགས་ནས་གནས་ཀྱི་
 རེད། ང་ཆོས་བྱེད་དང་མཉམ་དུ་འབྲལ་བ་གང་ཡང་བྱེད་ཀྱི་མིན་ཞིང་། “གལ་ཏེ་
 ལས་ཀ་གང་ཞིག་ང་ལ་འདྲོད་པ་མེད་པ་དང་། ལས་ཀ་ངས་བྱ་རྒྱུ་མིན་ན་དེར་
 བདེན་པའི་ལྷ་ཆུགས་བེད་སྤྱོད་ཀྱི་ཡིན།” ཡང་“ང་ཆོའི་འདྲོད་པ་མེད་པ་དེ་ཆོ་གལ་
 ཏེ་བྱེད་རང་གིས་གནང་བ་ཡིན་ན་ང་ཆོས་བྱེད་རང་ལ་རོགས་པ་བྱེད་ཀྱི་མིན། ང་
 ཆོའི་རོགས་པ་མེད་པར་བྱེད་རང་གོམ་པ་གང་ཡང་མཐུན་སྤྱོད་བྱེད་ཐུབ་ཀྱི་མ་
 རེད།” རྒྱ་མཚན་དེའི་ཕྱིར། ང་ཆོས་བསྐྱུན་པ་མེད་པའི་ལས་བྱེད་རྒྱ་ཡིན་ལ། གཞན་
 དག་ལྟ་ཞིག་ ཐ་ན་བྱེད་ཆོའི་རྒྱ་འབྲས་དང་བདེན་མ་ཡིན་པའི་བྲིམས་ཀྱང་བརྩི་སྤྱང་
 བྱ་རྒྱུ་མིན། “གལ་ཏེ་བྲིམས་གང་ཞིག་རང་ཉིད་ལ་མ་དང་བ་ཤེས་བཞིན་དུ་བརྩི་

བཀུར་ལྷ་བ་ནི་སྐྱེས་པ་མེན་རྟགས་ཤིག་ཡིན་པ་ལ། “ཇི་སྲིད་དུ་བྲང་བ་དེན་མེན་པའི་
སྐྱིམས་ལ་སྤང་བ་ཅི་བྱ་དགོས་པའི་རྣམ་རྟག་དེ་མ་དོར་བ་དེ་སྲིད་དུ་ང་ཚོ་བྱ་
གཤམ་ལས་ཐར་ཐབས་མེད།” དེ་ཡང་“སྐྱིམས་གང་ཞིག་རང་ལ་འདོད་པ་མེད་ཀྱང་
དེ་གཞིར་འཛིན་དགོས་ཞེས་པའི་སློབ་སྟོན་དེ་ནི་སྐྱེས་པའི་རྣམས་པ་དང་ཐུན་པ་
རྣམས་ཀྱི་འགལ་ལྷན་གྱིས་ཆོས་དང་ཡང་འགལ་ལྷན་གྱིས་དེ་བཞིན་བྲག་གཤམ་གི་
རྟགས་མཚན་ཡང་ཡིན། གཞུང་གིས་ང་ཚོར་དེའི་མདུན་དུ་སྐྱེན་མོར་གར་འབྲབ་
དགོས་ཞེས་ལབ་ན་ཅི། ང་ཚོས་འབྲབ་ཀྱི་རེད་དམ། གལ་ཏེ་ང་བདེན་པའི་ཤུ་ཚུགས་
པ་ཞིག་ཡིན་ན། “སྐྱིམས་འདི་བྱེད་རང་གི་བྱིས་དུ་འཛོག་དགོས། ང་ནི་བྱེད་ཀྱི་
མདུན་དུ་སྐྱེན་མོར་མི་འགྱུར་ལ། དེ་བཞིན་གར་ཡང་འབྲབ་ཀྱི་མེན་ཞེས་
བཤད་དགོས་པ་ལྟ་བུའོ།

དེ་ཡང་། ཇི་ལྟར་མི་བསྐྱུན་པའམ་མཉམ་ལས་མི་བྱེད་པའི་ཚུལ་གན་རྟེན་དོན་
ཚན་19གསུངས་པ་བོད་འགྱུར་《གྲགས་རང་སྲིད་རང་སྲོང་》དུ་ཡོད་པ་འདྲིར་
དཔྱད་གཅིག་ཏུ་འགོད་ན།

.....སློང་བས་ཅི་ཡང་མི་ཐོབ། དེ་ནི་ང་ཚོ་རང་གིས་ལེན་དགོས་པ་ཡིན། དེ་ཚོ་
ལེན་པར་ང་ཚོར་སློབས་ཤུགས་དགོས་པ་ཡིན། སློབས་ཤུགས་དེ་ནི་གཤམ་གསལ་དུ་
འཁོད་པ་རྣམས་ལག་ལེན་བསྟར་མཁན་རྣམས་ལ་ཡོད་པ་ཡིན།

- (1) གང་ཞིག་གིས་དབྱིན་ཇིའི་སྐད་ཡིག་དེ་ལྟ་བུ་གན་ནས་བེད་སྤྱོད་བྱེད་པ།
- (2) སྐྱིམས་རྩོད་པ་གང་ཞིག་ནས་རང་གི་སྐྱིམས་རྩོད་པའི་ལས་ཀ་མཚམས་འཛོག་
བྱས་ནས་རང་བྱིས་དུ་ལག་པས་འཐག་བཏག་སྟེ་གོས་བཟོ་བ།
- (3) སྐྱིམས་རྩོད་པ་གང་ཞིག་ནས་རང་གི་ཡོན་ཏན་དེ་གཞན་ལ་སློབ་སྟོན་དང་
གཞན་གྱི་མིག་ཕྱེ་བ་ལ་བྱེད་པ།

(4) བྲིམས་ཚིང་པ་གང་ཞིག་ནས་ཚོགས་པ་ནང་ལུལ་གྱི་འབྲུག་ཚིང་དབུས་སུ་མ་
འགྲུགས་པ་དང་། དེ་ལས་ཕྱོག་ལྟེ་བྲིམས་ཁང་དུ་མི་འགྲོ་བ་དང་། དེ་བཞིན་རང་གི་
ཉམས་ཐྱིང་ཐོག་ནས་གཞན་རྣམས་བྲིམས་ཁང་དུ་མི་འགྲོ་ཆེད་སློབ་སྟོན་བྱེད་པ། །

(5) བྲིམས་ཚིང་པ་གང་ཞིག་ནས་བྲིམས་ཚིང་གྱི་ལས་ཀ་དོར་བ་བཞིན་དུ་བྲིམས་
དཔོན་གྱི་ལས་ཀ་ཡང་མི་བྱེད་པ། །

(6) སྤན་པ་གང་ཞིག་ནས་རང་གི་འཚོ་ཉེན་གྱི་ལས་དེ་སྤངས་པ་དང་། གཞན་ལ་
ལུས་གྱི་སྤན་བཅོས་ལས་སྟག་པ་སེམས་གྱི་སྤན་བཅོས་བྱ་རྒྱ་ཤེས་ཏེ་དེའི་སྐོར་ཉམས་
ཞིབ་བྱས་ནས་དེ་དག་འཕྲོད་བསྟེན་ཡག་པོ་ཡོང་བར་བྱེད་པ། །

(7) སྤན་པ་གང་ཞིག་ནས་རང་ཉིད་ཚོས་ལྷགས་གང་ཡིན་ལ་མ་སྟོས་པར་དབྱིན་
ཇིའི་སྤན་རྩལ་སྦྱར་སྟེ་ལང་དུ་སྦྱང་རྩེ་ཡ་ང་མེད་པར་སྟོག་ཆགས་ལ་དགའ་ངལ་
སྤང་པ་བརྟུང་བཅོས་པའི་སྤན་ལས་ལུས་པོ་ཐང་པོ་བཅོ་རྒྱའི་ཚབ་དུ་ལུས་པོ་ནད་པ་
རང་གནས་པར་བྱེད་པར་སེམས་པ། །

(8) སྤན་པ་གང་ཞིག་ནས་རང་ཉིད་ལག་པས་འཐག་བཏག་པ་དང་། ནད་པ་གང་
ཞིག་ལ་ནད་དེའི་རྒྱ་ངོ་མ་བཤད་ནས་དེ་ཐག་རིང་དུ་གཏོང་རྒྱར་སློབ་སྟོན་བྱེད་པ།
ཕན་ཐོགས་མེད་པའི་སྤན་སྤྱད་དེ་ངན་པ་ལང་ཤོར་ཆགས་བརྟག་པར་མི་བྱེད་པ།
ཕན་ཐོགས་མེད་པའི་སྤན་དེ་ཚོ་མ་བཟས་པར་གཤམ་ཏེ་ནད་པ་འཆི་བའི་དབང་དུ་
བཏང་ན་ཡང་འཇམ་སྒྲིང་འདི་མགོན་མེད་དུ་མི་འཇུར་བར་སེམས་པ། སྤན་པ་རང་
ཉིད་ནས་ནད་པར་ཤིན་དུ་བརྩེ་བའི་སྟོན་ནས་བྱས་ཡོད་སེམས་པར་བྱེད་པ། །

(9) ལྷག་པོ་གང་ཞིག་རང་གི་ཁོར་ལ་མི་སྟོས་པར་དབང་ཚད་ལྡན་པ་ཇི་ཅན་ཆེ་
ཡང་འཇིགས་སྤང་མེད་པའི་ཐོག་ནས་རང་གི་སེམས་ནང་ཡོད་པ་དེ་བཤད་པར་
བྱེད་པ། །

(10) ཕུག་པོ་གང་ཞིག་རང་གི་རྒྱ་ཚོར་རྣམས་ལག་ཤེས་ཀྱི་འཐག་བེད་སྟོང་བྱ་རྒྱུ་
འགྲོ་གྲོན་གཏོང་བ་དང་། རང་ཉིད་ནས་རང་ཡུལ་གྱི་དངོས་པོ་བེད་སྟོང་བྱེད་དེ་
གཞན་ལ་ཡང་དེ་ལྟར་བྱེད་དགོས་པའི་སྐུལ་མ་གཏོང་བར་བྱེད་པ།

(11) རྒྱ་གར་བ་སྤྱི་ཡོངས་བཞིན་དུ་ད་ལྟོད་པ་དང་། བཤགས་པ། དེ་བཞིན་ཕྱ་
ངན་གྱི་དུས་ཚོད་ཡིན་པར་ངོ་ཤེས་པར་བྱེད་པ།

(12) མི་གང་ཞིག་རྒྱ་གར་བ་གཞན་རྣམས་བཞིན་དུ་དབྱིན་ཇིར་སྟོན་འདོན་བྱ་རྒྱུ་
དེ་དོན་མེད་ཡིན་པར་ཤེས་པ་དང་། ང་རང་ཚོའི་ནོར་འཁྲུལ་ལ་བརྟེན་ནས་དབྱིན་
ཇི་རྣམས་རྒྱ་གར་དུ་ཡོང་བ་རེད། ང་ཚོའི་ནོར་འཁྲུལ་ལ་བརྟེན་ནས་ཁོང་ཚོ་འདྲིར་
སྟོང་གྱི་ཡོད། རྣམ་ཞིག་ང་རང་ཚོའི་ནོར་འཁྲུལ་རྣམས་མེད་པར་ཆགས་པ་ན། ཁོང་
ཚོ་རྒྱ་གར་ནས་འགྲོ་རྒྱུ་ཡིན་པའམ་འགྲུར་འགྲོ་རྒྱུ་ཡིན་པ་ཤེས་པར་བྱེད་པ།

(13) རྒྱ་གར་བ་གཞན་བཞིན་དུ་ཕྱ་ངན་གྱི་དུས་ཚོད་སྐབས་བག་མེད་བྱེད་མི་རུང་
བ་དང་། ཇི་སྲིད་ང་ཚོ་བདེ་བ་མ་ཐོབ་པ་དེ་སྲིད་དུ་ང་ཚོ་བཙོན་ཁང་ནང་ངམ་ཡང་
ན་རྒྱལ་ཁབ་ནས་སྤྱགས་པ་དེ་འབྲིགས་པར་སེམས་པར་བྱེད་པ།

(14) མི་མང་ལ་སློབ་སྟོན་བྱེད་ཁུལ་གྱིས་རང་ཉིད་བཙོན་ཁང་དུ་མི་འགྲོ་བར་སྟེན་
པར་བྱེད་པ་དེ་སློངས་པ་ཁོ་ན་ཡིན་པ་རྒྱ་གར་བ་གཞན་བཞིན་དུ་སེམས་པ།

(15) རྒྱ་གར་བ་གཞན་བཞིན་དུ་སྐད་ཆ་བཤད་པ་ལས་ལག་ལེན་བསྟར་བ་དེ་རྣམས་
པ་ཆེ་བ་ཡོད་པར་ཤེས་པ་དང་། རང་གི་སེམས་སུ་གང་ཡོད་པ་དེ་ཉིད་འཛིགས་སྒྲུང་
མེད་པའི་ཐོག་ནས་བཤད་པ་དང་། དེའི་མཐའ་འབྲས་ཇི་ལྟར་བྱུང་ཡང་བཟོད་པ།
དེ་འདྲའི་ཐོག་ནས་ང་ཚོས་རང་གིས་བཤད་པའི་ཤུགས་སྐྱེན་དེ་གཞན་གྱི་སྤྱིང་དུ་
འཛིག་སྟེན་པར་སེམས་པ།

(16) རྒྱ་གར་བ་གཞན་བཞིན་དུ་ང་ཚོས་སྤྱག་བསྐུལ་བཟོད་པར་བྱེད་པའི་ཐོག་ནས་
རང་ཉིད་སྟོལ་སྟེན་པར་ཤེས་པ།

(17) རྒྱ་གར་བ་གཞན་བཞིན་དུ་དབྱེན་ཇིའི་དཔལ་ཡོན་ཡར་ཐོན་ལ་བསྐྱལ་མ་གཏོང་བའི་ཉེས་པར་རང་ཉིད་མ་འཆི་བར་དུ་ཨན་དྲ་ལྷན་(Andamans) དུ་མི་ཆོ་སྒྲེལ་དགོས་བྱུང་ཡང་ཉེས་པ་དེ་ཆེན་པོ་མ་ཡིན་པར་སེམས་པ།

(18) རྒྱ་གར་བ་གཞན་བཞིན་དུ་རྒྱལ་ཁབ་སྲ་གང་ཡང་སྲུག་བསྐལ་བཟོད་བསྐན་མ་བྱས་པར་ཡར་རྒྱས་ཕྱིན་མེད་པར་ཤེས་པ་དང་། གཡུལ་ས་ལ་ཡང་སྲུག་བསྐལ་དེ་ནི་ཆོད་བཟླ་བྱེད་རྒྱ་དེ་ཡིན་པ་ལས་གཞན་གསོད་པར་བྱེད་པ་དེ་མིན། བདེན་པའི་ཧཱ་ཚྭ་གས་ལ་མཆོན་ན་ཡང་དེ་ལྟར་ཡིན་པ་རེད།

(19) རྒྱ་གར་བ་གཞན་བཞིན་དུ་“ནམ་ཞིག་ཁོང་ཆོས་བྱེད་པ་ན་ང་ཆོས་ཀྱང་བྱེད་ཀྱི་ཡིན།”ཞེས་པ་དེ་ནི་ལས་ཀ་བྱེད་འདོད་མེད་པའི་གཡོ་ཐོལ་ཞིག་ཡིན་པར་ཤེས་པ་དང་། ང་ཆོས་འབྲིགས་པར་ཆོར་གྱི་ཡོད། དེར་བརྟེན་བྱེད་དགོས་པ་ཡིན། ནམ་ཞིག་གཞན་ལ་འབྲིགས་པར་ཆོར་བ་ན་གཞན་གྱིས་བྱེད་ཀྱི་རེད་ཟེར་བ་འདི་ནི་བདེན་པའི་ལམ་ཞིག་ཡིན་པ་རེད། གལ་ཏེ་ངས་ཟས་བཅུད་ཆེན་ཞིག་མཐོང་ན་བསྐྱགས་ནས་ཐོང་གི་མེད། གོང་དུ་བཤད་པ་གཞིར་བཟུང་འབད་ཚུལ་དང་སྲུག་བསྐལ་ལ་བཟོད་བསྐན་བྱེད་པ་གཉིས་ཟས་བཅུད་ཆེན་པོ་དེ་རེད། ཉོབ་ལྷོ་འུ་ཐུག་ནས་བྱེད་པའམ་སྲུག་བསྐལ་བཟོད་པ་དེ་བཙན་དབང་གིས་བསྐྱལ་བའི་ངལ་ཚུལ་ཞིག་ཡིན་པར་སེམས་པ་བཅས། ཞེས་པ་དག་ལས་གན་རྒྱའི་མི་བསྐྱར་པའི་ཐབས་ཤེས་ག་འདྲ་ཡིན་པ་ཤེས་རྟོགས་བྱུང་བའོ།

དེ་ལྟར། གན་རྒྱུས་རྒྱུ་དེ་པའི་ཐབས་མཆོག་སྟེ། རྗེས་ཀྱི་མིང་ལ་མི་བསྐྱར་པའམ་ཞི་བའི་ངོ་རྒྱལ་དུ་བཅགས་པའི་བདེན་པའི་ཧཱ་ཚྭ་གས་ཀྱི་ཡན་ལག་དེར་མང་ཆོགས་ཁྲི་འབྲུམ་མང་པོ་གཅིག་རྗེས་གཉིས་མཐུད་དུ་ཞུགས་ཤིང་། གན་རྒྱུས་“.....གལ་ཏེ་དབྱེན་ཇིས་ཚུ་ཁྲལ་མེད་པར་བཟོས་པ་དང་། དདུལ་སྐྱངས་པ་རྣམས་མར་སྒོག་པ་དང་། རྒྱ་གར་པ་ཆོར་གོ་གནས་མཐོན་པོ་སྤྲད་པ། དབྱེན་ཇིའི་

དམག་མི་ཕྱིར་འཐེན་བྱས་པ་ཇི་ལྟར་ཡང་། ང་ཚོས་ཁོང་ཚོའི་འཕྲུལ་ཆས་ཀྱིས་བཞོས་
པའི་ཅ་ལག་རྣམས་བེད་སྤྱོད་བྱེད་ཀྱི་མིན་ལ། དབྱིན་ཇིའི་སྐད་ཡིག་ཀྱང་བེད་སྤྱོད་
བྱེད་ཀྱི་མིན། དེ་བཞིན་བཞོ་གྲ་དེ་ཚོ་ཡང་བེད་སྤྱོད་བྱེད་ཀྱི་མིན་.....”ཞེས་ཏེ། མི་
སེར་སྤེལ་མཁན་སྲིད་གཞུང་གིས་ཕུལ་པའི་གོ་ཐོབ་དང་གཞིངས་རྟགས་རྣམས་ཕྱིར་
སྤྱད་ཅིང་། “རང་གི་ཉེས་སྦྱོད་ལ་སྤྱད་སྦྱོབ་ཀྱི་སྤྱད་དུ་ཚུལ་མིན་རྒྱུ་འཁྱོངས་བྱེད་
པའི་སྲིད་གཞུང་དེ་ལ་ཁོ་བོས་གུས་བརྟུན་དང་། བརྟེ་ཞེན་གང་ཡང་བྱེད་པ་
མིན་”ཞེས་ཕྱག་བྲིས་ཀྱང་གནང་བ་ན། རང་དབང་ལ་དགའ་བའི་རྒྱ་གར་པ་ཀྱན་
ཀྱིས་ཀྱང་དབྱིན་ཇིས་ཕུལ་པའི་གོ་ཐོབ་དང་གཞིངས་རྟགས་རྣམས་སྒྲོས་བཏང་ཞིང་།
དབྱིན་ཇིའི་སྒོ་བ་གྲ་དང་ཁྲིམས་ཁང་སྤངས། དབྱིན་ཇིའི་དངོས་རྩིས་ཉི་ལྟ་བུ་བཀག
སྒྲིམ་སྐྱོར་དང་འདྲ་འཛོམས་རྒྱ་ཆེར་བྱས། ལས་མཆོམས་དང་ཆོང་མཆོམས་དང་སྒོ་བ་
མཆོམས་བཞག་རྒྱ་འབྲས་མ་ཡིན་པའི་ཁྲུལ་མ་ཁྲུལ་ཁྲིམས་མ་བཅིས། ཐ་ན་སོ་སོའི་
འཛོ་རྟེན་རྒྱབ་པའི་ལས་བསྐྱར་ཏེ་སྲིད་གཞུང་དང་མ་བསྟུན་པ་ལས། དབྱིན་ཇིའི་མི་
སེར་སྤེལ་མཁན་གྱི་དཔལ་འབྱོར་ལ་གྱོད་གུང་ཆེན་པོ་བཞོས་པ་དཔེར་ན།

1922ལོའི་མི་བསྟུན་པའི་ལས་འགུལ་ཐེངས་དང་པོའི་ནང་། གན་རྟིས་རང་ལུལ་
གྱི་ལག་ཤེས་ཐོན་སྐྱེད་གོང་དུ་སྤེལ་ཕྱིར་དབྱིན་ཇིའི་རས་གོས་མི་ཉི་ལྟ་བུ་དམ་བཅའ་
མཛད་དེ། ལག་འཁོར་ལ་འཁལ་འཐག་བྱ་བའི་ལས་འགུལ་སྤེལ་བ་ན། དབྱིན་ཇིའི་
ནང་འབྲེན་འཁལ་འཐག་དངོས་རྩིས་28%མར་ཆག་སོང་ལ། རྒྱ་གར་རང་སའི་
འཁལ་འཐག་དངོས་རྩིས་27%ཡར་འཕར་སོང་ཞེས་པ་ལྟ་བུའོ།

འདི་ལྟར་ཁོ་བོས་གསལ་ཁ་བཏོད་པའི་བདེན་པའི་ཞུ་ཚུགས་ཀྱི་སྦྱོད་པའི་སྤྱིང་པོ་
སྟེ། འཛོ་མེད་ཞི་བ་དང་མི་བསྟུན་པ་དེ་དག་ནི། ཇི་ལྟར་ལུས་སྒྲོ་བས་ཀྱི་བཟང་ངན་
ལ་མ་སྟོས་པའི་སྐྱེས་པ་དང་བྱད་མེད་ཀྱན་གྱིས་རྒྱབ་ཅུས་ལ། ཐ་ན་ལོ་བཅུ་བཞི་ཅན་
གྱི་བྱིས་པ་དང་ནད་པ་ཡིན་ཀྱང་ལས་སྒོ་བོ་ཡིན་པ་དང་། ལས་དེ་ཆེན་རྒྱལ་ཁམས་
ཡོངས་ཀྱི་མི་བྱ་འབྲུམ་ཕྱག་མང་པོ་ཚོགས་ཏེ་རྒྱབ་ཆོག་ལ་རྒྱུད་ན་མི་བྱ་གཅིག་ཁེར་

ཀྱང་ངམ་བྱིས་ཚང་ནས་ཀྱང་སྐྱབ་བྱབ་པ་དེ་འདྲ་ཡིན་པ་གན་རྟེན་གསུངས་པའི་ལོ་
རྒྱུས་ཡོད་པ་མང་དྲགས་པར་དོགས་པས་མ་བཞོད་པ་དེ་བཞིན། ལས་དེ་ནི་སྐད་ཅིག་
ཐེངས་གཅིག་མ་ཡིན་པར་མི་ལོ་སྤྱི་ཚུ་ཡས་མས་སམ་དེ་ལས་རིང་བའི་དུས་ཚོད་དུ་
ཡང་དང་བསྐྱར་དུ་རབ་དང་རིམ་པར་བྱས་བྱས་པ་དང་། སྤེལ་སྤེལ་བ་དང་།
བསྐངས་བསྐངས་པ་ཞིག་སྟེ། དེ་ལྟ་དེ་ལྟའི་མཐའ་མ་ལ་དབྱིན་ཇིའི་མི་སེར་སྤེལ་
མཁན་རྣམས་ཕྱིར་རང་ལྷལ་དུ་བསྐྱད་ཅིང་རྒྱ་གར་ལ་རང་དབང་རང་བཙན་ཐོབ་
པའོ།

4. གན་རྟེན་མི་ཚའི་རིན་ཐང་།

ཁོ་བོའི་གོ་ཚུལ་ལྟར། གན་རྟེན་མི་ཚའི་རིན་ཐང་དེ་ཕྱོགས་གཉིས་ནས་བཤད་རྒྱ་
ཡིན། གཅིག་ཏུ་གན་རྟེན་མི་ཚས་དོན་ཉམས་སུ་བཞེས་པའི་སྤྱིད་དོན་པ་ཡིན་པའི་
ངོས་ནས་དང་། གཉིས་སུ་གན་རྟེན་མི་ཐོབ་ཐང་ཞི་བས་ཚུད་པའི་དེད་དཔོན་ཡིན་
པའི་ངོས་ནས་སོ།

(1) ཚས་དོན་ཉམས་སུ་བཞེས་པའི་སྤྱིད་དོན་པ་ཡིན་པ།

གན་རྟེན་ཁོང་ཚས་ལྷགས་ཀྱི་ཆོ་སྦྱང་ཟབ་མོ་ཡོད་སྐད་མཐོང་ཐོས་མ་བྱུང་ཡང་།
ཚས་དོན་ཉམས་སུ་བཞེས་མཁན་དག་སྦྱང་ལྟ་བུ་ཞིག་ནི་ཡིན་ཚད་སྣང་། ཚས་དོན་
གང་ཞིག་སྤྱིད་དོན་དང་སྤེལ་མཁས་དང་ཚས་དོན་གང་ཞིག་སྤྱིད་དོན་དང་ཁུ་ལ་ཁུ་
བཞག་ལྟར་མཛད་པ་ནི་ཁོང་གི་དགེ་མཚན་དང་མཛད་རྗེས་དང་རིན་ཐང་རེད་
སྟེ། ལྟ་མི་ངོ་བོ་དབྱེར་མེད་ཀྱི་ལྟ་བས་ཕྱག་ཅིང་འཆོ་མེད་བསྟན་མེད་ཀྱི་སྦྱོང་པས་
མཛོས་པའི་གསར་རྟོགས་བདེན་པའི་ཤུ་ཚུགས་དེ་ཁ་ལ་བཤད་པ་ཅན་དང་སེམས་
ལ་སྒྲིམ་པ་ཅན་མ་ཡིན་པར། མི་ཚའི་ངོས་ནས་དང་། སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་ངོས་ནས་དང་།
བྱུང་པར་དུ་ཆབ་སྤྱིད་ཀྱི་ངོས་ནས་འཇིག་རྟེན་ཐམས་ཅད་ལ་མིག་སྟོན་དཔེ་སྟོན་
བཞག་སོང་བ་ནི་བྱུང་མཚར་པོ་སྟེ། བོད་མིའི་སེམས་ཁམས་ལྟར་ན། ཇི་ལྟར་སངས་

ཀྱས་བྱང་སེམས་མ་ཡིན་ཀྱང་སངས་ཀྱས་བྱང་སེམས་ཀྱི་མཛད་པ་གང་ཞིག་ཆབ་
 སིད་ཐོབ་ཐང་ཚྣང་པའི་ངོས་ནས་བསྟན་སོང་བ་དང་། སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་ཀྱི་
 བདེ་དོན་གང་ཞིག་སྤྱི་ཚོགས་འཆོ་བའི་ངོས་ནས་རྒྱགས་སོང་བ་ནི་སྤྱི་མཐུན་པའི་
 རྒྱ་ལོ་ཅི་ལྟར་ཤོད་། དེ་དུས་ཀྱི་གར་དུ་ཆོས་ལུགས་བྱུང་མཐའ་རྟ་མོག་མོག་གི་སྤྱི་
 བཞིན་འདུག་ཀྱང་། གན་རྒྱེ་ཁོང་(བོད་སྐད་དུ)ལྷ་མ་མ་ཡིན། སྤུལ་སྤུལ་མ་ཡིན། དག་
 བའི་བཤེས་ཀྱང་མ་ཡིན་མོད། མི་སེམས་དག་གི་བའི་རང་བཞིན་ལ་ཀྱན་གྱིས་གོ་བདེ་
 བའི་བདེན་པ་རུ་བཏགས་ཏེ། ཆོས་དོན་སིད་དོན་ལ་སྦྱར། སིད་དོན་ཆོས་དོན་ལ་
 སྦྱར། སྦྱར་ཏེ་འབྱོར་བ་གང་དེའི་ཕྱིར་དུ་ཧཱ་ཚུགས་མཐར་སྐྱེལ་མཛད་པ་ལ་སྐྱེས་པུ་
 ཁྱི་འབྱུང་མང་པོ་རྗེས་སུ་འབྱངས་ཏེ་སིད་དོན་ལྡན་ཆེན་གྲུབ་པ་དེར་བོད་མི་
 རྣམས་ཡིད་ཆེས་དཀའ་བའི་ཆོད་རེད། འོན་ཀྱང་། བྱང་བ་ནི་བྱང་བ་རང་ཡིན་ཏེ།
 སྤྱི་མོ་ནས་འགོ་མའི་དཔལ་ཡོན་གྱི་མགོ་ཁྲུངས་ཡིན་ཅུང་བའི་ཀྱི་གར་གྱི་ཁིང་ས་
 ལས་གན་རྒྱའི་འཆོ་མེད་ཞི་བའི་ཆབ་སིད་འཐབ་ཚྣང་བྱེད་སྟངས་ཀྱི་སྤྱུག་འབྲས་དེ་
 འདྲ་བྱང་བ་ལ་རྒྱ་རྒྱུན་མེད་པ་ག་ལ་ཡིན། རྒྱ་དང་འབྲས་བུའི་རྒྱལ་དུ་ལྟོ།།

ཆོད་གཅིག་ནས་བཤད་ན། གན་རྒྱའི་བདེན་པའི་ཧཱ་ཚུགས་ནི་ཆབ་སིད་འཐབ་
 ཚྣང་གྱི་ཐབས་ཤིག་ཏུ་མཐོང་མོད། ཁོང་གིས་དེ་ལྟར་མི་ལྟ་སྟེ་གང་དེ་ཉམས་བཞེས་
 དང་ལག་ལེན་དང་སྦྱབ་པ་ཉམས་ལེན་ཞིག་ཏུ་གཟིགས་ཀྱི་འདུག བདེན་པའི་ཧཱ་
 ཚུགས་སུ་སྤྱི་ཏེ་སྟེ་ལེགས་སྦྱར་གྱི་བརྒྱ་ལས་དྲངས་པའི་ས་ཏ་སྟེ་དག་གི་བ་དང་ལེགས་
 པ་དང་བཀྲ་ཤིས་པའི་དོན་འཁྱུར་བས་བདེན་པ་ཞེས་པའི་གོ་དོན་འདུས་པར་མ་
 ཟད། ཨ་ཏིམ་སྤྱི་འཆོ་བ་མེད་པའི་དོན་ཡང་འདུས། བོད་ཀྱི་བཤད་སྟངས་ལྟར་ན།
 སྤྱི་ག་པ་ཅི་ཡང་མི་བྱ་བ་དང་དག་གི་བ་ལུན་སུམ་ཚོགས་པར་སྦྱད་པའི་ཆོས་དོན་དེ་
 གན་རྒྱའི་འགོ་མའི་རང་དབང་དང་ཐོབ་ཐང་ཚྣང་པའི་ཆབ་སིད་འཐབ་ཚྣང་གྱི་
 སྐང་ལ་སྦྱབ་པ་ཉམས་ལེན་བྱས་སོང་བ་དང་། ཡང་བོད་ཀྱི་བཤད་སྟངས་ལྟར་སེམས་
 ཅན་ཐམས་ཅད་མ་རུ་སྒྲོམ་དགོས་པ་དེ་འདྲའི་རྒྱ་ལུ་ཏུ་མི་ཤོད་པ་མ་གསུངས་

ཀྱང་། འགྲོ་བ་མི་རྣམས་ནི་ཕན་ཚུན་གཅིག་ལ་གཅིག་མ་སྟོས་པར་འཆོ་བ་དཀའ་
ཁིང་། གཅིག་ལ་གཅིག་སྟོས་པའི་མི་ཆོའི་ནང་ལ་ཕན་ཚུན་མཇོའ་འབྲེལ་གྱིས་གནས་
པ་བདེན་པར་སོང་ཕྱིར་ཁོང་ཉིད་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ལས་ལ་ཞུགས་པའི་རྒྱ་མཚན་ཡོད་པ་
དེ་བཞིན། མི་རྣམས་ནི་སྤུ་རུ་དང་གཉེན་ཉེ་ནང་ལྷན་རང་དབང་དང་འདྲ་མཉམ་
དང་དཀའ་བས་འཆོ་བ་ཆོས་ཉིད་ལགས་ན། ཕན་ཚུན་གཞོད་པ་དང་འཆོ་བར་བྱེད་
པ་འོས་མ་ཡིན་པར་དགོངས་པ་གང་ཞིག་སྟོད་ལམ་ནས་བསྟན་པ་དཔེར་ན། བདེན་
པའི་ཤུ་ཚུགས་སྟོད་སྐབས། མི་རྣམས་དྲག་པོའི་ལས་ལ་འཇུག་པ་མཐོང་ཐེངས་རེ།
ཁོང་གིས་“དཔའ་བོའི་མཚོན་ཆ”་རྩ་བསམ་པའི་སྤྱི་དགནས་སམ་ཟས་བཅད་ཀྱི་
མཇོད་པས་སེམས་ཅན་གྱི་དྲག་པོའི་ལས་སྒོ་བཀག་ཅིང་། སྐྱ་ཆོ་གང་པོར་དེ་ལྟ་བུའི་
ཟས་བཅད་ཀྱི་མཇོད་པ་ཐེངས་16ལ་བསྟན་པ་དང་། དཔྱིན་ཇིའི་དབང་སྒྱུར་པ་དང་
ཐོབ་ཐང་ཚོད་སྐང་དུ། འཆོ་མེད་བདེན་པའི་ཕྱིར་དུ་བཅོན་ཁང་དུ་འགྲོ་བ་ནི་
དཀའ་བའི་མཚོག་ཏུ་གྱུར་ཞེས་སྐྱ་ཆོ་གང་ལ་ཐེངས་18དུ་བཅོན་ལ་བཞུགས་པ་
དང་། ཐེངས་5ལ་སྒོག་གསོད་ཀྱི་ཉེན་ཁ་བྱུང་ནའང་། བདེན་པའི་གྱིས་མ་ཡིན་པར་
གོགས་བྱ་སྟུན་ཞིག་གི་ལག་ཏུ་འཆི་དགོས་ན་ནི་བདག་ལ་ཁོང་ཁྱོད་འབྱུང་བ་ལྟ་ཞིག་
བདག་གི་གཞན་དོན་གྱི་བསམ་པ་དེ་ནས་རྫོགས་པ་ཡིན་ཞེས་ཆོས་ཀྱི་ཉམས་ལེན་སྐྱ་
ཆོ་གཅིག་ལ་མཇོད་པས་ན། འཇོམ་སྤྱིང་འབྲུག་ཆེན་གཉིས་པའི་སྐབས་དེ་ཐེ་ལེར་
གྱིས་གཙོས་པའི་འཇར་མན་ན་ཙེ་བས་པོ་ལན་དང་ཅེ་ཁེ་རྒྱལ་ཁབ་སོགས་བཙོམ་ཏེ་
ཨ་རུ་དུ་པ་རྣམས་དམར་གསོད་བཏང་དུས་ལ། ཁོང་གིས་དེ་དག་ལ་འཆོ་མེད་
བསྟན་མེད་ཀྱིས་ངོ་ཚྏ་ལ་བྱས་འབྲས་ཀྱི་བདེན་བསྟན་ཅིང་། ཇི་ལྟར་ཆུར་ཆེལ་གྱིས་
དཔྱིན་ཇི་པ་རྣམས་དང་དཔྱིན་ཇིའི་དབང་ཁོངས་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱང་གྱིས་འཇར་མན་ན་
ཙེ་པ་ལ་དམག་རྒྱག་རྒྱུའི་འབོད་སྐྱལ་བཏང་དུས། ཁོང་གིས་དམག་རྒྱག་པ་ནི་བདེན་
པ་ལས་ལོག་པ་སྟེ། ཏེ་ཐེ་ལེར་དང་ཐུ་སོ་ལི་ཏེ། (B·Mussolini, 墨

索里尼,1883-1945)དབྱི་ཐ་ལའི་རྒྱལ་པོའི་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་སྤྱི་ཚོན་ཁྲི་ཐོག་
ཨང40པ། སྒྲེར་གཙོང་པ། སྤྱི་ཤི་སི་རིང་ལུགས་གསར་གཏོང་པ།)སོགས་ཉམ་པ་
ཅན་དག་གིས་དབང་འདུལ་བྱེད་སྤྱིང་འདོད་ན་ནི་བཙན་བཟུང་བྱེད་ཚུགས་དང་།
འོན་ཀྱང་ཁྱོད་ཚོའི་བདེན་པའི་ཤུ་ཚུགས་ནི་མ་ཉམས་པ་དགོས་ཞེས་གསུངས་པ་ལྟ་
བྱ་དང་། ཡང་ལུ་སོ་ལི་ཉིས་སྤྱིང་ཆེན་ཨ་སྤྱི་རི་ཁའི་རྒྱལ་ཁབ་ཨེ་ཙོ་ཨོ་སི་ཡ་ལ་
བཙན་འཛུལ་བྱས་སྐབས་ཁོང་གིས། གཞན་གྱི་གསོད་གཏུབ་ལ་བཟོད་པ་སྒྲིམ་པའི་
ཡན་འབྲས་ནི་འབྲུག་འཛིང་བྱས་པའི་འབྲས་བྱ་ལས་ཆེ་བ་ཡོད་པའི་དོན་བཞུན་
ཅིང་། རྒྱལ་ཁབ་དེའི་སྤྱི་གཞུང་གིས་བཙན་འཛུལ་པ་ལ་མགོ་སྐྱར་པ་ཐོས་པ་ན།
སྒྲིག་ཏུ་མེད་པའི་མཆུག་འབྲས་དང་དུ་ལེན་རིགས་པ་ཡིན། སྤྱི་རྒྱལ་ཆ་བོའི་
དམར་གསོད་ཐེངས་ཤིག་གི་ལས་རོགས་སུ་མ་སོང་བ་དེ་བཞུགས་པར་འོས་སོགས་
གསུངས་ཤིང་དགེ་བ་ལ་རྟག་ཏུ་གཞོལ་བའི་བརྒྱལ་ཞུགས་འཆང་ཞིང་བདེན་པའི་ཤུ་
ཚུགས་ལ་གནས་སོ།

དེ་ཡང་ཁོང་གིས། གཏུག་རྒྱུབ་ཅན་གྱི་དབང་སྐྱར་པ་ཐེ་བའི་མི་རྣམས་ལ་བདེན་
པ་དང་དགའ་བའི་བག་ཆགས་མ་སང་པ་མ་གཏོགས། རྣམ་ཞིག་བག་ཆགས་དེ་ངས་
པར་སང་ངས་སུ་འདོད་ཅིང་། ཁོང་གིས། བདག་རེ་བ་ཟད་དུས་སུ་འང་འདི་ལྟར་
བྱན་ཏེ། ལོ་རྒྱུས་གཏུག་ཡིན་ཀྱང་བདེན་པ་དང་དགའ་བ་ཉག་གཅིག་རྒྱལ་བ་ཡིན།
ལོ་རྒྱུས་སུ་བཀོད་པའི་རྗེ་དན་བྱལ་ཅན་དང་ལག་དམར་པ་རྣམས་རེ་ཞིག་
འབྲན་གྱི་དོ་མེད་པ་ལྟར་སྤང་ནའང་། མཐའ་མའི་ཆོན་པམ་པར་འབྱུང་བ་ཆོས་
ཉིད་ཡིན་པ་དེ་རྟག་ཏུ་བྱན་གྱི་ཡོད་ཅེས་དང་། འཛམ་སྤྱིང་འདིའི་རྒྱལ་ཁབ་ཡོད་དོ་
ཙོག་གི་འཐབ་རྩིང་བྱེད་སྤྱངས་ནི་དཔུ་མོད་ཀྱི་ལས་ཏེ། རང་གིས་དག་བོར་སྒྲིམ་པ་
ལ་འཁོན་ལན་སྒྲིག་པ་ལས་མ་འདས། འཛམ་སྤྱིང་ཀུན་འཁོན་འཛིན་ཞེ་ནད་ལ་ཞེན་
པ་ལོག་སྟེ་ཐར་ལམ་འཆོལ་གྱི་འདུག་ན། གནའ་བོའི་རྒྱལ་ཁབ་སྟེ་རྒྱ་གར་གྱི་བདེན་
པའི་ཤུ་ཚུགས་སམ་བླངས་ཁྲག་མི་གཏོར་བའི་གསར་བརྗེ་འདིས་འཛམ་སྤྱིང་ལ་ཐར་

ལམ་བསྟན་པ་ཡིན་ཞེས་བདག་གིས་ཁ་ཚཱ་བཅད་དེ་སྟེ། བདག་ལ་མཚན་ན་དུས་
ཡུན་རིང་པོར་སྟག་དགོས་ནའང་། བྲག་གི་རྒྱ་མཚོ་བསྐྱེད་ཏེ་ཡོན་པའི་རང་དབང་
ནི་བདག་གི་རྒྱལ་ཁབ་ལ་དགོས་པ་མེད་དོ་ཞེས་འཐབ་ཚིང་སྒྲུང་ལ་ནམ་ཡང་འཆོ་
མེད་ཞི་བ་ཉམས་སུ་བཞེས་པ་སྟེ། དངོས་གནས་མཚས་སྲིད་བྱུང་འབྲེལ་ལམ་སྲིད་
ཚེས་བྱུང་འབྲེལ་གྱི་ལམ་བསྟན་ཅིང་སྟབ་པ་ཉམས་ལེན་ལ་གཞིལ་བའོ།

དེ་ལྟ་མོད་ཀྱི། གན་རྟེན་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་རིག་པའམ་བསམ་སྒྲོ་མ་རྟོགས་པ་དང་།
དབང་ཆ་འཕྲོག་ལེན་དང་ཚོད་འཛིན་བྱེད་པ་ནི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་སྟོན་སྟེང་བཟོད་གཞི་
ཡིན་པར་སྟམ་པ་དང་། སྟབས་བསྟུན་དོན་བྱེད་ཀྱི་དངོས་པན་རིང་ལུགས་ནི་ཆབ་
སྲིད་ཀྱི་ཆེས་མཐོའི་ཚད་དོན་ཡིན་པར་སྟམ་པ་སྟེ། གཡོ་སྦྱང་དང་གསང་སྟུབ། སར་
འབྲིད་ཚུར་སྟུ་ཤས་ཆེ་བའི་ཆབ་སྲིད་པ་དག་གིས་“དང་པོ་བྲིམས་ཚིང་པ་ཡིན་ཞིང་
ད་ལྟ་བར་པའི་རྒྱབ་ཅར་གྱུར་པ་དགོ་སྦྱང་གཅེར་བྱ་བ་ཞིག་དབྱིན་ཇི་བཅོན་རྒྱལ་
གོང་མ་ཆེན་མོའི་སྐུ་ཚབ་དང་ལྷན་དུ་ཞི་མཐུན་གྱི་གོས་མོལ་བྱེད་པ་ནི་ང་ཚོར་
དམའ་པབ་པ་ཁོ་ན་རེད” (ཚུར་ཆིལ་གྱི་སྐད་ཆ་དོན་བསྟུར།) ཅེས་དང་།

“..... བཟུང་ཚིང་དུ་ཅི་འདྲའི་ཐ་མལ་སྟོན་གྲིས་མ་གོས་པ་ལྟ་བུ་ཞིག་དུ་སྦྱང་
ནའང་། དོན་ལ་ཁོ་ནི་གཡོ་ཐོལ་དང་འཕྱལ་ཅན་ཞིག་འདུག” (《གན་རྟེན་ཞེས་
པའི་སྟོན་བརྟན་གྱི་འབྲལ་ཆོག》 ཅེས་བྱུར་བ་དང་དམའ་འབེབས་བྱས་སྟུང་ལ།

“གན་རྟེན་ལྟ་བུའི་བྱང་བསྟུན་བྱེད་མཁན་དེ་འདྲ་སྟོན་ཆད་ཀྱང་བྱུང་བྱུང་བྱས་ནས་
བྱུང་མོད། མཐུག་མཐར་བཟོ་ལྟ་ཤོར་བའི་འབྲས་བྱ་མ་གཏོགས་མ་ཡོན་པ་དེ་ཅུ་
རེད། དེ་དག་ནི་མི་དམངས་ལས་སྒོ་ཡོག་པ་དང་། བཅོན་རྒྱལ་རིང་ལུགས་ཀྱི་ངན་
རོགས་པ་རེད” (སི་ཏ་ཡིན་གྱི་སྐད་ཆ་དོན་བསྟུར།) ཅེས་མ་ཉེས་ཁག་གཡོགས་ཐེབས་
སྟུང་བ་དང་། “ཆབ་སྲིད་ཐད་གན་རྟེན་ལ་ཅི་འདྲའི་གསར་བརྗེ་ཆེན་འདྲེད་པ་ཁོ་
ཚོས་ལུགས་དང་རིག་གནས་རྟེང་པ་སྤར་གསོ་བྱ་འདོད་མཁན་ཞིག་ཡིན་ཕྱིར། རྩེ་
ཚོགས་ཐད་ཡོག་སྟུང་པ་ངས་ཅན་ཞིག་རེད” M·N རོའི་ཡི་སྐད་ཆ།

(M·N·Roy, 罗易, 1887-1954) རྒྱ་གར་གྱི་གསར་བཞེ་བ་དང་། མཚན་
ཉིད་རིག་པ་མཁན། ཆབ་སྲིད་གཞུང་ལུགས་མཁན། སྤྱི་ཚོགས་དོན་གཉེར་མཁན་ནོ།
ཅེས་དགག་གཞག་བྱེད་མཁན་ཡང་བྱུང་སྤྱོད་ཡོད་པ་རེད།

ཡིན་ནའང་། བྱི་བྱིར་གདེང་འཛིག་མ་ཐོབ་རང་ཐོབ་སྟེ། “གན་རྟི་ཁོང་ད་ནི་
བཅན་རྒྱལ་རིང་ལུགས་པའི་ངན་རོགས་པ་མ་ཡིན། ཁོང་ནི་མི་དམངས་མང་ཚོགས་
ལ་སློབ་སྦྱོང་གནང་མཁས་དང་། དུས་རྟག་དུ་རང་ཉིད་ཀྱི་ནོར་འཁྲལ་ཡོ་བསྐང་
བྱེད་ཐབས་མཁན། འོ་རྒྱུས་འཕེལ་རྒྱས་ཀྱི་དགོས་མཁོ་དང་བསྟུན་ཤིང་མཁན་ཞིག་
ཡིན་ཕྱིར། མི་དམངས་མང་ཚོགས་ཀྱི་གཙོ་འཛིན་ཞིག་ཡིན་” (S·A·ཏན་ཅི་ཡི་སྐད་
ཆ། རྒྱ་གར་ཐུན་མོང་ཐོན་སྐྱེད་ཚོགས་པའི་གཙོ་འཛིན།) ཞེས་1969ལོར་གན་རྟི་
འཁྲལ་ནས་མི་ལོ་བརྒྱ་འཁོར་བར་རྗེས་དྲན་བྱས་པས། ཁོང་དང་ལྷ་གྲུབ་མི་མཐུན་
པའི་རྒྱ་གར་གྱི་དམར་ཕྱོགས་ཚོགས་པ་དག་གི་ཚོགས་གཙོས་ཀྱང་དེ་ལྟར་གདེང་
འཛིག་བྱས་འདུག་ཅིང་། དེ་བས་ཀྱང་། “འཕགས་པ་གན་རྟིས་རང་གི་སྤྱན་རླབས་དུང་
ཕུར་གསུམ་པོ་གཉིད་ལས་བསྐངས་ཤིང་། དབྱིན་ཇི་བཅན་རྒྱལ་ཆེན་མོ་གཡོ་འགྲལ་
བཅོས་སོང་” (རའོ་མན་རའོ་ལན་གྱི་སྐད་ཆ། (Romain Rolland, 罗
曼·罗兰, 1866-1944) ལྷ་རན་སིའི་ཚོམ་མཁན་གྲགས་ཅན། 1915ལོར་
ནའོ་པེལ་ཚོམ་རིག་གནེངས་རྟགས་ཐོབ་པ། བཅུ་མས་ཚོས་《སྤྱི་ཆེན་དམ་པ་གསུམ་
གྱི་རྣམ་ཐར་》 སོགས་འདུག) ཞེས་པ་ལྟར། གན་རྟིའི་ཆབ་སྲིད་འཐབ་རྩེད་ཀྱི་རིག་
པའས་འཆོ་མེད་ཞི་བའི་ཐབས་ལམ་དེས་རྒྱ་གར་མི་རིགས་རང་བཅན་ལས་འགྲལ་
ལ་ཡར་སྐལ་གྱི་དགོ་མཚན་ནུས་པ་ཆེན་པོ་ཐོན་པ་དང་། ཀྱང་རེ་སི་ལྟེ་རྒྱ་གར་རྒྱལ་
དམངས་ཚོགས་ཆེན་ཚོགས་པ་དེ་ཚོགས་པ་ཉམ་ཆུང་ཞིག་ནས་མི་དམངས་ཀྱི་མོས་
གུས་དགའ་བསུ་ཐོབ་པའི་ཚོགས་པ་ཆེན་པོ་ཞིག་དུ་ཆགས་པའི་རྒྱ་རྟིན་བྱས་པ།
དབྱིན་ཇིའི་དབང་སྐུར་པ་ལ་ཆབ་སྲིད་གཞོན་ཤུགས་སྤྱིད་པོ་སྤྱད་མཐར་རྒྱ་གར་མི་

རིགས་རང་བཅན་ལ་མཐུན་ཀྱིན་གང་ལེགས་བསྐྱེད་ཚུང་བ་བཅས་འཛམ་གླིང་ཤར་
རུབ་ཀྱན་གྱིས་ཁས་མི་ལེན་རང་ལེན་ཆགས་འདུག་གོ།

(2) ཐོབ་ཐང་ཞི་བས་ཚྱོད་པའི་དེད་དཔོན་དུ་གྱུར་པ།

འཛམ་གླིང་གི་ཆབ་སྲིད་འཐབ་ཚྱོད་ཀྱི་རྣམ་པའི་ཆ་ནས་བཤད་ན། ཞི་བས་འཐབ་
ཚྱོད་བྱེད་པའི་སློལ་གྱི་མགོ་ཁྲུངས་ནི་གན་རྟིས་ཁོང་རང་གི་ལྷ་སྤྱོད་མཆོན་ཕྱིར་
བདེན་པའི་ལྷ་ཚུགས་སུ་བཏགས་པའམ། ཡོངས་གྲགས་སུ་འཆོ་མེད་བསྐྱེད་མེད་དུ་
འབོད་པ་འདི་ལ་ཐུག་འདུག ཟྱེ་སྒྲེར་ཀྱན་ལ་ཐོབ་ཐང་ཚྱོད་པའི་ཐབས་ཚུལ་ཐུན་
མོང་མ་ཡིན་པ་ཞིག་སློལ་བཏོད་པར་མཛད་པ་དེས་སྐྱེ་བོ་གང་ཇི་སྟེད་ཅིག་སློག་ཐར་
བྱང་བར་བྱས་ཤིང་། དུས་དེ་ཤེད་ནས་བཟུང་འཛམ་གླིང་གི་མི་བུའི་ཐོབ་ཐང་ཚྱོད་
པའི་འཐབ་ཚྱོད་ཀྱི་ལས་གཞི་ལ་ཤུགས་ཀྱིན་ཟབ་མོ་ཞིག་ཡོད་ཚུལ་སྣང་།

འདི་ལྟར་གན་རྟིའི་གསུང་དོན་དུ། འགྲོ་བ་མིའི་རིགས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་ལ་
བལྟས་ན། མི་རྣམས་ཐོག་མ་ཉིད་ནས་ཕན་ཚུན་འཁོན་འཛིན་དང་། གསོད་གཏུབ།
འཐབ་རེས་འཛིང་རེས་བྱས་པའི་གནས་ཚུལ་མཐོང་དུ་ཡོད་པ་མ་གཏོགས། འདི་
ལྟར་འཆོ་བ་མེད་པ་དང་ཞི་བ་ལ་གནས་པའི་ཚུལ་ནི་མཐོང་དུ་མེད། གལ་སྲིད་ལོ་
རྒྱུས་ལ་ཡོད་པ་དེ་ལྟར་དེ་ཁོ་ན་ཡིན་ན་ནི་འགྲོ་བ་མི་རྣམས་ཟུ་མོ་ནས་རྒྱུད་ཆད་དེ་
ཕྱི་མ་ཡོད་སྲིད་ཀྱི་མ་རེད། བདེན་པ་ཞིག་ལ། མི་རྣམས་ནི་ཕན་ཚུན་ཞི་བདེ་དང་།
མཛའ་མཐུན། བྱམས་བརྩེའི་སེམས་ཀྱི་སྟིང་སྟོབས་ལ་བརྟེན་ནས་འཆོ་ཐུབ་པ་བྱུང་
ཡོད། ཁོ་བོའི་བདེན་པའི་སྟོབས་ཤུགས་སེམས་ཀྱི་སྟིང་སྟོབས། ཡང་ན་སེམས་ཀྱི་
རང་སྟོང་འདི་ནི་ཏག་ཏག་ལོ་རྒྱུས་སུ་བཅའ་ཀྱང་མཐོང་དུ་མེད་པའི་བདེན་པ་དེ་
ཡིན་ཏེ། འཆོ་མེད་ཞི་བའི་རང་བཞིན་ཅན་ཡིན་ནོ། ཞེས་བདེན་པ་བསྐྱེད་འདུག་
ནའང་། “མེ་མདའི་ཁ་ལས་སྲིད་དབང་ཐོན་”པར་སྐྱབ་དང་། དམར་པོ་ཁྲག་གིས་
རྒྱལ་ཁ་ལེན་པར་འདོད་པ། མི་བུའི་ཐོབ་ཐང་དམ་དྲག་གིས་གཞོན་པར་བྱེད་པ།

ཅེས་ཀྱང་དྲག་པོའི་ལས་ལ་རམ་རམ་གྱིས་འབྱུག་པར་བྱེད་པའི་རིགས་ཀྱིས་ནི་ཞི་
བའི་འཐབ་ཚྱོད་གང་དེར་སྒྲུང་འཛིག་མི་བྱེད་ལས་ཆེ་མོད། འོན་ཀྱང་། གན་རྟི་དང་
གན་རྟི་ལ་སོགས་པའི་སྐྱེས་བྱ་ཆེན་པོ་ནམས་ཀྱིས་ནི་ཏག་ཏག་ཉམས་ལེན་དེ་དང་།
ཐབས་ལམ་དེ་དང་། གཏན་ཚིགས་དེ་དང་། ལྷ་ཚུགས་དེ་ལ་བརྟེན་ནས་ཞི་བའི་རྒྱལ་
སར་འཁོད་ཅིང་འཛམ་གླིང་ཡོངས་ལ་བདེན་པའི་མཉམ་པའི་བསྟན་སོང་ངོ་།

ཇི་སྐད་དུ་གན་རྟིས་གསུངས་པ། བདག་གིས་ཤེས་པ་ལྟར་ན། ང་ཚོའི་འཐབ་ཚྱོད་
ལ་འཛམ་གླིང་ཡོངས་ཀྱིས་འདི་ལྟར་དོ་སྒྲུང་བྱེད་དོན་ནི། རྒྱ་གར་གྱིས་རང་ཉིད་
བཅིངས་འགོལ་གྱི་ཕྱིར་དུ་འཐབ་བཞིན་པ་ལ་མ་ཡིན་ཏེ། ང་ཚོས་བཅིངས་འགོལ་
ཚྱོད་ལེན་གྱི་བྱེད་ཐབས་གང་དེ་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པ་ཞིག་དང་། ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ཟེན་ཐོར་
བཀོད་པའི་མི་རིགས་གང་གིས་ཀྱང་མ་བསྟེན་པའི་ཐབས་ཤེས་ཤིག་ཡིན་པའི་རྒྱ་
མཚན་གྱིས་རེད་ཅེས་པ་ལྟར་ལགས་ཏེ། འཆོ་མེད་ཞི་བའི་ཐབས་ཤེས་དེས་གནའ་
པོའི་ཤེས་རིག་གི་མགོ་ཁྲུངས་སུ་ཆགས་པ་དང་། པོད་ཀྱི་ཁྱིམ་མཆོས་སུ་གནས་པའི་
རྒྱ་གར་གང་དེ་བྱུངས་ཁྲག་ཆེན་པོ་གཏོར་མ་དགོས་པ་དང་ཆོ་སྟོག་མང་པོ་ཤོར་མ་
དགོས་པའི་ངང་ལ། མི་ལོ་ཉིས་བརྒྱ་མ་ལོངས་ཙམ་ལ་དབང་སྐྱུར་པའི་དབྱིན་ཇིའི་
དབང་འོག་ལས་ཐར་བར་བྱས་པ་སྟེ་འཛམ་གླིང་འདི་ལ་ངོ་མཚར་ལྡབས་པོ་ཆེ་
བསྟན་སོང་ངོ་།

སྒྱིར་བཤད་ན། གན་རྟིས་བདེན་པའི་ལྷ་ཚུགས་སམ་འཆོ་མེད་ཞི་བས་ཐོབ་ཐང་
ཚྱོད་པའི་དུས་དེ་ནི་ཏག་ཏག་རྒྱ་ནག་པས་གུང་ཁྲན་ཏང་ངམ་ཐུན་མོང་ཐོན་སྐྱེད་
ཚོགས་པར་འབོད་པའི་དམར་ཕྱོགས་ཚོགས་པའི་ལྷ་གྲུབ་ཀྱི་རྒྱང་རྟ་འཛམ་གླིང་
ཡོངས་ལ་རྒྱས་པའི་ལོ་རབས་སུ་སྐབས་ཁེལ་འདུག དམར་པོའི་ལྷ་གྲུབ་ཏུ་མར་ཁེ་སི་
དང་ཨེན་གེ་སིའི་འཛིག་རྟེན་ལྷ་ཚུལ་དང་རིག་གཞུང་རྒྱལ་མཚན་དུ་འཕྱར་བ་སྟེ།
སྐར་ལ་དབང་བའི་ཐོན་སྐྱེད་དབང་ཆ་ཅ་སྟོངས་སུ་གྱུར་ཏེ། གལ་རིམ་ལམ་ལུགས་
མེད་པ་དང་། སྤྱང་གཞུང་མེད་པ་དེ་བཞིན་ཐུན་མོང་ཐོན་སྐྱེད་ཀྱི་སྤྱི་ཚོགས་ཤིག་

བཟོ་བ་དང་། མ་འོངས་མཐའ་མའི་དུས་སུ་གྲལ་རིམ་སྤྱི་ཚོགས་ཡོད་ཀྱི་གྲང་ཁན་
 རིང་ལུགས་སམ་ཐུན་མོང་ཐོན་སྐྱེད་རིང་ལུགས་ཀྱི་གྲལ་རིམ་མེད་པའི་སྤྱི་ཚོགས་སུ་
 སླེབས་ཀྱི་ཡིན་པ་སྒྲོས་བསྐངས་བྱས་ཤིང་། འགོ་བ་མའི་རིགས་ཀྱི་འབྱོར་མེད་པ་
 རྣམས་གཉའ་གཞོན་དང་དབུལ་ཕོངས་ཀྱི་བཅེངས་པ་ལས་དགོལ་དགོས་པའི་
 བསམ་སྒྲོ་བཟུན་པ་གང་ཞིག ཕྱི་ཕྱིར་ཆབ་སྲིད་པ་རྣམས་ཀྱིས་རིག་གཞུང་གང་དེ་
 བཟོ་བཅོས་བེད་སྤྱོད་དང་བཅས། འབྱོར་མེད་གྲལ་རིམ་མམ་བཟོ་བ་གྲལ་རིམ་གྱིས་
 སྲིད་དབང་སྒྲེར་འཛིན་བྱེད་པ་ཡིན་ལ་དེ་ནི་སྤྱི་ཚོགས་རིང་ལུགས་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ལམ་
 ལུགས་ཡིན་ཟེར་རྟེ། སྲིད་དབང་གི་བདག་པོ་ནི་འབྱོར་མེད་གྲལ་རིམ་ཡིན་ལ་དེའང་
 ཐུན་མོང་ཐོན་སྐྱེད་ཚོགས་པས་འགོ་ཁྲིད་བྱེད་པ་དང་། འབྱོར་མེད་གྲལ་རིམ་གྱིས་
 དྲག་པོའི་གསར་བརྗེ་ལ་བརྟེན་ནས་འབྱོར་ལྡན་གྲལ་རིམ་གྱི་དབང་སྒྱུར་ལམ་ལུགས་
 ཙ་བསྐྱེད་བཏང་ནས་རང་ཉིད་ཀྱི་དབང་སྒྱུར་ལམ་ལུགས་འཛུགས་ཀྱི་ཡིན་པ་དང་།
 འབྱོར་མེད་པ་རྣམས་བཅེངས་པ་ལས་བཀོལ་པ་དང་ཆབས་ཅིག་སྤྱི་ཚོགས་རིང་
 ལུགས་ཀྱི་གསར་བརྗེ་ལ་ངོ་ཚྏ་ལ་དང་། སྤྱི་ཚོགས་རིང་ལུགས་ཀྱི་འཛུགས་སྐྱུན་ལ་
 གཏོར་བསྐྱེད་བྱེད་མཁན་གྱི་དབང་ཕྱོགས་གྲལ་རིམ་ཚར་བཅད་དེ། སྤྱི་ཚོགས་རིང་
 ལུགས་ཀྱི་སྤྱི་ལ་དབང་བའི་ལམ་ལུགས་བཅུགས་ནས་རིམ་བཞིན་ཐུན་མོང་ཐོན་སྐྱེད་
 རིང་ལུགས་མངོན་དུ་འགྱུར་བར་མཐུན་ཀྱིན་བསྐྱུན་པ་ཡིན་སྟགས་ཟེར་ནས། འཛམ་
 སྐྱིང་ཡོ་རོབ་ནས་ཨེ་ཤ་ཡ་བར་དང་། ཨ་ཧྲེ་རི་ཁ་ནས་ཨ་མེ་རི་ཁ་ལྷོ་བར་བར་དུ་
 དམར་པོའི་ལྷ་གྲུབ་ཀྱིས་ལུགས་གཅིག་དུ་ཁེབས་པ། དངོས་གནས་མཚོ་བཞི་འབྲུམ་
 ཞིང་སྤྱིང་ལྷ་གཡོ་བར་བྱས་ཏེ་སྲིད་དབང་སྒྲེར་འཛིན་གཅིག་གི་ཁ་དྲག་དབང་
 ཤེད་ཀྱིས་མ་ཁུབ་པ་མེད་པའི་བཟོ་ལྷ་མངོན་མྱོང་བ་དེ་བཞིན། རྒྱ་གར་དུའང་དྲག་
 པོའི་ལས་སྒྲུབ་ལ་མོས་པའི་དམར་པོའི་ལྷ་གྲུབ་ཀྱི་དབང་ཕྱོགས་རྒྱས་མོད། གན་རྟེན་
 མང་ཚོགས་དང་ལྷན་ཐོག་གཅིག་དུ་བཞུགས་ཏེ། འབྱོར་ལྡན་འབྱོར་མེད་དང་མཐོ་
 དམའ་རབ་འབྱིང་ཐམས་ཅད་མཉམ་ཉིད་དུ་གཟིགས་ཤིང་། སྲིད་ན་མཉམ་སྲིད་

དང་སྤྱག་ན་མཉམ་སྤྱག་གི་ཁྱར་བཅོད་བདེན་པའི་ཤུ་ཚྭགས་ཀྱི་འཆོ་མེད་ཞི་བས་
ཐོབ་ཐང་རྩྭ་ཅིང་“རྒྱལ་སྤྱིའི་ཐུབ་སེམས་དཔའི་སྤྱོད་པ་”སྤྱད་པ་དེ་ལྟར་ན། མང་
ཚོགས་ཀྱི་རྒྱབ་སྐྱོར་ཡོད་པའི་དབང་གིས་ཁོང་ཉིད་ཁོངས་ཁྱུགས་གནང་ཞིང་དབུ་
ཁྲིད་མཛད་པའི་ཀྱང་རེ་སེའམ་རྒྱལ་དམངས་ཚོགས་ཆེན་ཚོགས་པས་རྒྱ་གར་ཡོངས་
ལ་དབུ་མཛད་སྒྲ་འདྲན་གྱི་ལུས་པ་ཐོན་ཏེ། ཆོས་ལུགས་ཐུབ་མཐའ་སྤྱོད་ཚོགས་ཚྱོགས་
འགལ་དུ་མ་སོང་བ་དང་། རྒྱ་གར་མི་གངས་མང་ཡང་(སྐབས་དེར་དུང་ཕྱུར་གསུམ་
དང་བྱེ་བ་ལྔ་ལྷག)ནང་འཐབ་དུ་མ་འབྱུག་པ། དབང་སྐྱར་མི་གངས་ཉུང་
ཡང་(སྐབས་དེར་ཆེག་འབུམ་ལྷག)གསོད་གཏུབ་དུ་མ་སྐྱར་པ། གཏུག་རྩལ་དྲག་པོ་
སྤྱོད་པའི་གཞན་དབང་དུ་མ་ཚུད་པ། དཔེར་ན། རྒྱ་ནག་ནང་ལྟར་“འབྱོར་མེད་གལ་
རིམ་གྱི་དྲག་པོའི་གསར་བརྗེ་”བསྐྱངས་ཏེ་རྩ་ལྷོ་རི་རབ་བརྟེན། ཐུག་གི་རྒྱ་མཚོ་
བསྐྱེལ། དམར་འཛིང་གིས་མི་འབོར་ས་ཡ་མང་པོའི་སྲོག་སྲོགས་པ་དེ་འདྲ་མ་བྱུང་བ་
ནི་“སེམས་དཔའ་ཆེན་པོ་”གན་རྟེན་སྐྱེད་མ་ཡིན་ཞེས་སུས་ཀྱང་བཟོད་མི་ལུས་པ་
དེ་འདྲ་རེད།

དེ་ལྟ་མོད་ཀྱི། ཁོང་གི་བདེན་པའི་ཤུ་ཚྭགས་སམ་འཆོ་མེད་བསྐྱེད་མེད་ཀྱི་ལས་
འགལ་ལ་བྱར་ཕྱོགས་ནས་དང་། རྩོག་ཕྱོགས་ནས་དང་། དམའ་ཕྱོགས་ནས་ལྟ་བུ་ནི་
ཡོད་དང་ཡོད་ཀྱི། ཁྱད་པར་དུ་ཤ་དང་ཐུག་དང་ཤི་བའི་རོ་དང་། བཅན་ཚྭགས་དང་
གཏུམ་དྲག་དང་སྐར་གཙོད་ལ་མོས་པའི་ཚོགས་ཀྱིས་གན་རྟེན་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ལས་
འགལ་དེ་ནི་འབྱོར་མེད་གལ་རིམ་གྱི་དྲག་པོའི་གསར་བརྗེ་ཡི་ཆོས་ཉིད་དང་ཅ་དོན།
རང་བཞིན་བཅས་དང་འགལ་བ་སྟེ། རྒྱ་ཆེའི་མང་ཚོགས་སྐལ་སྤོང་ཐེབ་ལངས་ཀྱིས་
གསར་བརྗེ་བྱེད་སྐྱད་དུ། ཐལ་དྲགས་སོང་བ་བསྐྱད་དེ་འཆོ་མེད་ཞི་བ་ཉམས་སུ་ལེན་
པ་ཟེར་བ་ནི་གཞིམ་རྒྱུད་ཅུང་བསྐྱེད་ཆེ་བའི་རྟགས་ཡིན་ལ། དེས་མང་ཚོགས་ཀྱི་དུར་
བརྩོན་སེམས་ཤུགས་གཙོག་པར་བྱེད་པ་དང་། གསར་བརྗེའི་གོ་སྐབས་འཆར་བར་

བྱེད་པ། གསར་བརྗེའི་དུས་ཡུན་འགོར་འགྲངས་བྱེད་པ་སྟེ་འབྲུར་མགོ་ཐོ་བ་དང་མེ་
ནང་ཚུ་སྒྲགས་ལྟར་འགོ་བར་མ་ཟད། བ་རོལ་དག་པོའི་རྩིག་ཉམས་བསྐྱེད་པ་ལ་
གོགས་བྱེད་པར་འགྱུར་ཕྱིར། འཆོ་མེད་ཞི་བའི་རྩ་དོན་དེས་མང་ཚོགས་རང་བཞིན་
གྱི་ལས་འགུལ་སྦྱིད་ལྷག་པར་བྱེད་ཅེས་སོགས་དགག་པ་དང་སྤྲིགས་དམིགས་བྱེད་
མཁན་ཡང་བྱུང་བ་དེ་ལྟ་བུའོ།

ཡིན་ནའང་། གན་རྟེན་གཞུགས་སྐྱེའི་བཀོད་པ་བསྐྱས་པ་ན་སྟོ་གཞུ་བོར་གནས་
མཁན་དག་གིས་ནི་དང་གཏམ་རེ་བཤད་འདུག་སྟེ། “ཁོང(འཕགས་པ་གན་རྟེན་)ནི་
འགོ་བ་མའི་རིགས་ཀྱི་རྒྱ་འབྲས་སྟོ་མིག་གི་མགིན་ཆབ་པའོ” (མར་ཞེལ་གྱི་སྐད་ཆ།

(G·C·Marshall, 马歇尔, 1880-1959)ཨ་རིའི་དམག་དོན་མཁན་
དང་ཆབ་སྲིད་མཁན། ཕྱི་འབྲེལ་མཁན། འབྲུག་ཆེན་གཉིས་པའི་རྩེས་སུ་“མར་ཞེལ་
ཡོ་རོབ་ཉམས་གསོ་འཆར་གཞི་བཟོས་པས་1953ལོར་ནའོ་པེལ་ཞི་བདེའི་གཟེངས་
རྟགས་ཐོབ་པ།)ཞེས་དང་། “འགོ་བ་མའི་རིགས་ཀྱི་བརྩེ་ཆེན་ལ་ཡིད་ཆེས་མཁན་
ཞིག་ཡིན་ཕྱིར། གན་རྟེན་སྐྱ་གཤེགས་པ་དེར་ནམ་ཡང་སྟོ་གཞུ་དང་གིས་ནོན་ཏེ་ཅུ་
བཤུམ་པར་འགྱུར་རོ” (G·པི་ཏུལ་གྱི་སྐད་ཆ། (G·Bidault, 皮杜尔)ཟླ་རན་
སའི་ཆབ་སྲིད་མཁན་དང་། 1946.6-1946.12བར་གྱི་སྲིད་འཛིན།)ཞེས་དང་།
“ང་ཆོའི་ཕྱི་རབས་པ་རྣམས་ནི། འདི་ལྟ་བུའི་སྐྱེས་བུ་དངོས་སུ་བྱོན་པར་དན་པ་
ཅམ་ཡང་མེད་ལས་ཆེ།ངས་བསམ་ན་གན་རྟེན་ལྟ་བུ་ནི་ད་ལྟོའི་དུས་སྐབས་
འདིའི་ཆབ་སྲིད་པ་ཡོད་ཚད་ཀྱི་ལྟ་བུ་ལས་ཁྱད་པར་དུ་འཕགས་འདུག ང་ཚོས་ཁོང་
གི་སེམས་ཤུགས་ནང་བཞིན་དུར་བཞོན་བསྐྱེད་རིགས་པ་སྟེ། དམིགས་ཡུལ་དུ་སྐྱེབས་
ཕྱིར་དུག་སྦྱོད་བརྟེན་པ་མ་ཡིན་པར། ཁྱོད་ཀྱིས་སྤྲུག་ཆགས་སུ་ལྟ་བུའི་སྟོབས་ཤུགས་
དང་མནའ་འབྲེལ་མི་བྱེད་པ་དེ་ཡིན་འོས” (ཨན་སི་ཏེན་གྱི་སྐད་ཆ།)ཞེས་བསྒྲགས་
བརྗེད་ཆེན་པོ་གནང་མཁན་ཡོད་ཐུང་ཞིང་། ཁྱད་པར་དུ་ཁོང་གི་མཛད་རྣམས་སྦྱོང་

མཁན་དག་གིས་“མི་ལོ་སྟོང་གི་རྗེས་ནས་ཀྱང་། གང་དེས་ནམ་ཡང་ལྟ་ན་སྟག་པའི་
འོད་གསལ་སྟོ་བར་བྱེད་པ་དང་། མི་རྒྱལ་གྱིས་འོད་ཟེར་སྟོང་དང་ལྡན་པ་འདི་
སྤར་བཞིན་མཐོང་ངེས་པ་ཡིན། རྒྱ་མཚན་ནི་གང་དེས་འགོ་བ་མི་རྒྱལ་གྱི་སེམས་
ངལ་གསོ་བས་སོ། འོད་གསལ་འདི་ཡི་དོན་སྟོང་ནི་ད་ལྟའི་བྱུང་ཁོངས་ལས་རབ་རྩ་
བཞུལ་ཞིང་ཤིན་ཏུ་འགོངས་ལ། གང་དེས་ཆོ་སྟག་དང་རྟག་བརྟན་གྱི་བདེན་པའི་
ཚབ་མཛད་དེ། ང་ཚོར་ཡང་དག་འབྱུལ་མེད་ཀྱི་ལམ་སྟོན་པ་དང་། ང་ཚོ་ལོག་ལམ་
དུ་འབྱུན་པ་ལས་བསྐྱོད་པའི་མགོན་སྐུ་བས་གནང་སྟེ། ང་ཚོའི་གནའ་ལྔ་མོའི་རྒྱལ་
ཁབ་འདི་རང་དབང་དུ་བསྟོན་པར་དབྱ་འདྲེན་པ་ཡིན་ནོ། །”(རྒྱ་གར་རང་བཅན་
བྱུང་རྗེས་ཀྱི་སྤིང་སྟོན་དང་པོ་J.ཞེ་ཅུའི་སྐད་ཆ།)ཞེས་གོང་བཀྱར་དང་རྗེས་སུ་ཡི་
རང་ཚད་མེད་པ་བྱས་པར་མ་ཟད། 1947ལོའི་ཟླ8པའི་ཚེས15ཉིན་ཏེ་རྒྱ་གར་
རང་བཅན་གྱི་ཉིན་མོར། བྱིས་ས་བཟོ་ལྷན་ཁང་གིས་ཀྱང་དམིགས་བསལ་རྒྱ་
བཅུགས་ཀྱིས་“འདས་སོང་མི་ལོ་30འི་གི་ལམ་འབྲིང་མཁན་དང་མཚན་ཉིད་རིག་
པ་མཁན། རྒྱ་གར་རང་དབང་གི་ལམ་སྟོན་སྟོན་མེ”ཞེས་ཁོང་ལ་སྐྱ་མེད་གྲུས་སྟོན་
ཞུས་པའོ།

དེ་ལྟ་དེ་ལྟར། གན་རྒྱའི་བདེན་པའི་ཤུ་ཚུགས་སམ་འཆོ་མེད་བསྟན་མེད་ཀྱི་ཆབ་
སྤྱིད་འཐབ་ཚྩོད་བྱེད་ལྷངས་ནི་སྤྱི་ཚོགས་ཆབ་སྤྱིད་མཚན་ཉིད་རིག་པའི་བཙུན་གཞི་
ཞིག་རྩ་ཆགས་འདུག་པར་མ་ཟད། གན་རྒྱའི་རིང་ལུགས་ཞེས་པ་ནི་ཞི་བདེ་རིང་ལུགས་
སུ་གོ་ཡི་འདུག་པ་དང་། གང་དེ་འཛམ་གླིང་ཡོངས་ཀྱི་ཆབ་སྤྱིད་ཐོབ་ཐང་ཚྩོད་པའི་
མན་ངག་སྤྱི་མ་ཞིག་རྩ་ཆགས་ཡོད་པ་སྤང་ལ་ཡོངས་བྱུང་ལྟ་བུ་ཞིག་རྩ་ཆགས་
ཡོད་པ་སྤང་། དེའང་རྗེ་སྐད་དུ་རྒྱ་གར་གྱི་ལྷན་ངག་པ་ཆེན་པོ་ཐེ་ཀོར་གྱིས། མི་བྱའི་
རྟག་གཏན་གྱི་བདེ་སྤྱིད་ནི་དངོས་པོ་ཅི་ཙམ་ཐོབ་པ་དེ་མ་ཡིན་པར། རང་གི་ཆོ་སྟག་
ལས་ལྷབས་ཆེ་བའི་ལྟ་བུའི་བྱིར་དུ་རང་ཉིད་བསྟོ་བ་གནང་རྒྱ་དེ་ཡིན་པ་སྟེ། མེས་
རྒྱལ་གྱི་ལྟ་བ་དང་། མི་རིགས་ཀྱི་ལྟ་བ། ལྟ་ཡི་ལྟ་བ་བཅས་སོ། ལྟ་བ་འདི་དག་གིས་

མིའི་རིགས་ལ་རང་གི་བདོག་པ་ཡོད་ཀྱི་འདྲོར་སྒྲ་བར་བྱེད་ཅིང་དེ་ཡི་ཆེ་སྟག་ཀྱང་
ངོ། མིའི་རིགས་ཀྱིས་རྒྱལ་ཆེན་གྱི་ལྷ་བ་གང་ཅུང་མ་རྟེན་པའི་ཐུན་ལ། ཁོ་ཆོ་ནི་སྒོ་
ཡིད་པམ་པ་དང་སྤྱང་རྩེ་སྒྱོ་པོ་ཞིག་ཡིན་ལས་ཆེ། རྒྱལ་ཆེན་གྱི་ལྷ་བ་དེ་དག་གིས་
གང་དེ་གང་ལ་རྒྱབ་རྟེན་བཅོལ་བའི་དངོས་ཚོག་གི་བཅིངས་པ་ལས་ཐར་བར་བྱེད་
པའོ། ཞེས་གསུངས་པ་བཞིན་རྒྱལ་ཆེན་གྱི་ལྷ་བ་དེ་ནི་གན་རྟེན་སྒྱུ་ཆོ་ལས་ཚྱོད་
མེད་དུ་རྟོགས་ཤིང་། ཕྱི་ཕྱིར་འགྲོ་བ་མིའི་རིགས་ཀྱི་ཡོངས་ཁྲབ་ལྷ་བ་ཞིག་དུ་ཆགས་
ནས་འདུག་ལ། ད་ལྟ་གན་རྟེན་ཞེས་ཆོ་ཞི་བའི་ལྷ་བ་ཞིག་དང་ཞི་བའི་རིང་ལྷགས་ཤིག་
ལ་ངོས་འཛིན་གྱི་འདུག་ཕྱིར། ཁོང་ནི་ཐོབ་ཐང་ཞི་བས་ཚྱོད་པའི་དེད་དཔོན་དུ་
གྱུར་འདུག་ཅེས་སྒྲུས་པ་ཡིན་ནོ།

(གསལ་བཤད། གོང་གསལ་གན་རྟེན་སྒྲོར་གྱི་ལུང་དག་ནི་《གན་རྟེན་རང་རྣམ་》
རྒྱ་འགྱུར་མ་དང་། བ་ག་སངས་རྒྱས་བཞུན་དར་གྱིས་བསྐྱར་པའི་《རྒྱ་གར་རང་
མིད་རང་སྒྱིང་》 ལྷ་ལུང་སློ་བཟང་ལུན་ཆོགས་ཀྱིས་བསྐྱར་པའི་《བདག་ཉིད་ཆེན་
པོ་གན་རྟེན་རྣམ་ཐར་དང་གསུང་ཚོམ་གཅེས་བསྐྱས་》 《གན་རྟེན་》 ཞེས་པའི་སྟོག་
བརྟན་བཅས་དང་འབྲེལ་ཡོད་ཀྱི་ཡིག་ཆ་ཁག་ལས་དྲངས་པའོ།)

འཆོ་མེད་བསྐྱུན་མེད་ཀྱི་ལས་འགུལ།

འཆོ་མེད་བསྐྱུན་མེད་དེ་ལས་འགུལ་གྱི་དབང་དུ་བཏང་ན། གན་རྟེན་དབྱ་མིད་དེ་
ཐ་རྩེས་ཐངས་བཞི་ལ་བྱུང་ཐུང་བར་གྲགས། འདྲིར་སྟོག་སྒྱུར་མཆོམས་སྒྱུར་མདོར་
བསྐྱས་རེ་བྱེད་ན།

འཆོ་མེད་བསྐྱུན་མེད་ཀྱི་ལས་རེབ་དང་པོ། (1920ལོའི་ཟླ9པ-1922ལོའི་
ཟླ2པ) འཛམ་གླིང་འཕགས་ཆེན་ཐངས་དང་པོའི་ཤུགས་རྒྱུན་ལས། རྒྱ་གར་ལ་མི་

རིགས་བཅིངས་འགྲོལ་ལས་འགྲུལ་གྱི་མཚོའི་རྒྱབས་བཞིན་བསྐྱད་མར་ལངས། དབྱིན་
ཇིས་མི་སེར་སྟེལ་བའི་དབང་རྒྱུར་བརྟན་པོ་བཟོ་བྱེད། ཟླ་གས་གཅིག་ནས་སྤྲིམས་སྤྱིད་
བཅོས་རྒྱུར་གྱི་ལྷ་གོན་བྱེད་ཅིང་། རྒྱ་གར་གྱི་རྒྱ་དྲག་ཐེ་བའི་མཐོ་རིམ་མི་ལྷ་རྒྱ་མས་
ལ་སེམས་གསོ་དང་བསྐྱེད་གཏོང་བ་དང་། ཟླ་གས་གཞན་ཞིག་ནས་རའོ་ལ་
ཐི(Rowlatt)བཅའ་སྤྲིམས(རའོ་ལ་ཐི་བཅའ་སྤྲིམས་ཞེས་པ་ནི་དབྱིན་ཇི་མི་སེར་
སྟེལ་མཐན་དབང་འཛིན་ལས་ཁྲུངས་ཀྱིས་1919ལོའི་ཟླ2པར་རྒྱ་གར་མི་རིགས་
བཅིངས་འགྲོལ་ལས་འགྲུལ་ལ་དྲག་གཞོན་བྱ་བྱེད་ཁྲུབ་བསྐྱགས་བྱས་པའི་སྤྲིམས་
ཤིག་ལྟེ། དེ་དུས་རྒྱ་གར་དུ་སྤྲིམས་ཀྱི་ལས་བྱེད་མཐན་དབྱིན་ཇིའི་སྤྲིམས་
དཔོན S . A .རའོ་ལ་ཐི་ཞེས་པ་གཙོ་འགན་གྱིས་འཆར་ཟེན་བཟོས་པས་མིང་དེ་ལྟར་
ཐོགས། སྤྲིམས་དེར་བཀོད་པའི་དོན་ཚན་གཙོ་བོ་ལ། འཛིན་བཟུང་འཁྲུལ་མཆན་
མེད་པའི་གནས་ཚུལ་གྱི་སྐར་ལ། སྤྱིད་གཞུང་ཙམ་ལྷོག་གཏོང་བའི་དོགས་གཞི་ཡོད་
པར་བསམ་པའི་རྒྱ་གར་གྱི་མི་སྲུ་ཡིན་ཅུང་སྤྲིམས་གཏུག་མ་བྱས་ཀྱང་“སྟོན་འགོག་
རང་བཞིན”ཀྱི་འཛིན་བཟུང་དང་སྟོན་བཤེར་བྱ་ཆོག་པ་དང་། འཛིན་བཟུང་བྱས་
པའི་རྒྱ་གར་གྱི་མི་སྲུ་ཡིན་ཅུང་འདྲི་ཞིབ་མ་བྱས་ཀྱང་དུས་ཚད་མེད་དུ་བཀག་ཉར་
བྱ་ཆོག་པ་དང་། འཛིན་བཟུང་ངམ་བཀག་ཉར་བྱས་པའི་རྒྱ་གར་གྱི་མི་ཡིས་སྤྲིམས་
ཚོད་པ་དང་དཔང་མི། དག་འབྱུང་པ་གདན་ཁྱེད་བྱས་མི་ཆོག་པ་དང་། སྤྱིད་གཞུང་ཙམ་
ལྷོག་གི་དོགས་གཞིའི་ཁྱོད་དོན་ལ་འདྲི་ཞིབ་བྱེད་སྐར་དུ། གཟུང་པར་ལྷན་ཆོགས་
ལས་ལུགས་དགོས་མེད་བཟོས་ཏེ། དབང་འཛིན་ལས་ཁྲུངས་ཀྱི་སྤྲིམས་དཔོན་གསུམ་
ལྷན་གྲོས་ཀྱིས་དབྱུང་མཚམས་བཏང་བ་དེ་མཐའ་མའི་འདྲི་གཙོད་དབྱུང་མཚམས་
ཡིན་ལ། དབྱུང་མཚམས་བཏང་བའི་རྒྱ་གར་གྱི་མི་ཡིས་གོང་གཏུག་བྱེད་མི་ཆོག་པ་
དང་། དབང་འཛིན་ལས་ཁྲུངས་ཀྱིས་མང་ཆོགས་འདུ་འཛོམས་ཀྱི་གཞི་ཁྱོད་ལ་ཆོད་
འཛིན་བྱེད་ཆོག་ལ། སྤྱི་ཆོགས་བདེ་སྤང་གི་གོགས་སྲུ་ལྟར་པའི་“ཉེས་ཅན་མི་ལྷ”ཡི་
རིགས་དམིགས་བཅུགས་སྟོད་གནས་སྲུ་གནས་བཅའ་བར་བཀའ་འབེབས་པའི་

དབང་ཆ་ཡོད་པ་དང་། གྲོང་ཁྱིམ་གྱི་བདེ་འཇགས་མཁོ་ཆས་ཁ་སྤོན་ཀླག་པ་དང་།
 ཉེན་རྟོག་པ་ལ་མང་ཚོགས་འདྲུ་འཛུགས་དང་རམ་སྤོན་སྤོམ་སྤོར་བྱེད་པ་ཁ་ཐོར་
 གཏོང་བའི་དབང་ཆ་ཡོད་པ་བཀོད་པ་སོགས་སོ། ། རྩལ་བསྐྱུགས་ཀྱིས་དྲག་གཞོན་
 བྱས། 1919ལོའི་ཟླ4པའི་ཆོས་13ཉིན། ཨམ་རིད་སར་(Amritsar)དམར་གསོད་
 འོན་རྒྱུ་(དབྱིན་ཇི་མི་སེར་སྤེལ་མཁན་དབང་འཛིན་ལས་ཁུངས་ཀྱིས་རའོ་ལ་ཐི་
 བཅའ་བྲིམས་རྩལ་བསྐྱུགས་བྱས་ཆེས། གཞུང་ཕྱོགས་ཀྱིས་དོགས་གཞི་ཅན་གྱི་མི་སྣ་
 རེད་སྣམ་པ་རྣམས་གང་ས་གང་ལ་འཛིན་བཟུང་བཀག་ཉར་བྱས་པ་ན། རྒྱ་གར་མི་
 དམངས་ཀྱིས་ཆབ་སྲིད་རང་དབང་མེད་པ་ཆགས་པ་ལ་དམིགས་ནས་ངོ་རྒོལ་བྱེད་
 འགོ་བརྩམས། 1919ལོའི་ཟླ4པའི་ཆོས་10ཉིན་ཨམ་རིད་སར་གྲོང་ཁྱིམ་
 འཕོར་ཁྲི3ལྟག་གྲོང་ཁྱིམ་གྱི་གཞུང་གི་སྤྱོད་ཏུ་འདྲུ་འཛུགས་བྱས་པ་ཉེན་རྟོག་
 པ་དང་སྐྱེད་པ་དམག་གིས་དྲག་གཞོན་བྱས་ཤིང་། ཟླ4པའི་ཆོས་13ཉིན་མི་འཕོར་དེ་
 ལས་ཀྱང་མང་སྟེ་ཁྲི5ལྟག་ཨམ་རིད་སར་དུ་ཐང་ཆེན་ཞིག་ཡོད་པ་དེར་འདྲུ་
 འཛུགས་ཀྱིས་ཞི་བའི་ངོ་རྒོལ་བྱས་པ་ན། དབྱིན་ཇིའི་དམག་དཔུང་གི་དམག་
 སྡེ་R. E. H. ཏར་ཟེར་བ་དེས་དམག་མི149ཞིང་དེ་མི་ཚོགས་འདུས་པ་ཆེན་པོ་
 དེར་མི་མདའ་ཆར་པ་འབབ་པ་བཞིན་འཕངས། བསད་ཆས་ཀྱི་གངས་ཀ་ལ་བཤད་
 སྤངས་མི་འདྲ་སྟེ། དབྱིན་ཇི་གཞུང་ཕྱོགས་ཀྱི་སྤྱི་བསྐྱུགས་གངས་ཀ་ལྟར་ན། བསད་པ་
 མི་འཕོར་379དང་། ཆས་པ་མི་འཕོར་1200ཡོད་ཅེས་དང་། གཤེན་དུར་པ་རྣམས་
 ཀྱིས་བམ་པོ་500འདུག་ཅེས་དང་། ཏར་གྱིས་200-300བར་བསད་བཞག་ཅེས་
 དང་། ཡང་མི་ཉིས་སྟོང་བསད་པ་དང་། ལུས་སྟོང་ལ་ཆས་སྟོན་བཏང་ཞེས་བཤད་
 པའང་མཐོང་། རྩལ་ཆེས། རྒྱ་གར་མི་དམངས་འཛིགས་ཏེ་ལུས་པ་ལྟ་ཞོག དབྱིན་
 རྒྱལ་འཐབ་རྩོད་ཐུང་བས་ཀྱང་རྩོད་ཀྱི་ཕྱིན། གན་རྟོག་དོན་རྒྱུ་དེ་ལ་རྒྱུ་བྱས་
 ཏེ། 1920ལོའི་ཟླ9པར། འཆོ་མེད་བསྐྱུན་མེད་ཀྱི་འཆར་གཞི་བཙུགས། ཁོང་གིས་
 གསུངས་དོན། འཐབ་རྩོད་ཀྱི་དམིགས་ལུལ་ནི་རྒྱ་གར་རང་སྲྀང་བྱེད་རྒྱུ་དེ་ཡིན།

“གལ་ཏེ་མིང་པ་ཡོད་ཆོ། བཅན་རྒྱལ་གྱི་ནང་ཁོངས་ནས་རང་སྤྱོད་བྱ་རྒྱུ་ཡིན་པ་
དང་། གལ་ཏེ་དགོས་པ་ཡོད་ཆོ། བཅན་རྒྱལ་དང་འབྲེལ་ཐག་བཅད་པའི་རྒྱ་གར་
རང་མིང་རང་སྤྱོད་བྱ་རྒྱུ་དེ་ཡིན་ཞེས་གན་ནིའི་དབུ་ཁྲིད་ལས་རྒྱ་གར་མི་དམངས་
ཀྲིས་ལས་མཆོམས་བཞག་སློབ་མཆོམས་བཞག་ཆོང་མཆོམས་བཞག་འདྲ་འཛོམས་
ཁྲིམ་སྒྲོར་རྒྱ་ཆེར་བྱས་ཤིང་དབྱིན་ཁོལ་འཐབ་ཚྩོད་ཤ་འོད་བདོལ་བ་བཞིན་འཕྱར།
1922ལོའི་ཟླ2པའི་ཆོས5ཉིན། རྒྱ་གར་བྱང་ཕྱོགས་ཀྱི་ཅ་རེ་ཅ་རེ་ཞེས་འབོད་པའི་
ཕྱེ་གོང་དུ་ཞིང་པ་2000ཟླག་གིས་ཉེན་རྟོག་པ་22དང་བཅས་པའི་ཉེན་རྟོག་ཁང་
ཞིག་མེར་སྲིག་བཏང་བ་དེ། འཆོ་བ་མེད་པའི་འཐབ་ཚྩོད་ཀྱི་ལས་དང་འགལ་བྱིར།
གན་ནིས་གསན་ཏེ་ཁ་ཞེ་གཉིས་མེད་ཀྲིས་བཀག་འགོག་བྱས། ཟླ2པའི་ཆོས12ཉིན།
རྒྱལ་དམངས་ཆོགས་ཆེན་ཆོགས་པས་གོས་ཆོད་བཞག་ཅིང་མང་ཆོགས་ཀྱི་“སྲོལ་
འགལ་”བྱ་སྤྱོད་ལ་སྲུན་འབྲེན་མཇུག་ཀྱང་། ཟླ3པའི་ཆོས10ཉིན། གན་ནི་བཅོན་དུ་
བཅུག་ཅིང་ལས་འགལ་ལ་ཡ་ང་བའི་དྲག་གཞོན་བྱས།

འཆོ་མེད་བསྐྱར་མེད་ཀྱི་ལས་རེབ་གཉིས་པ། (1930ལོའི་ཟླ3པ-1934ལོའི་
ཟླ4པ)དུས་རབས20པའི་ལོ་རབས20པའི་མཇུག་དང་ལོ་རབས30པའི་མགོ་ལ།
མ་རྩ་རིང་ལྷགས་ཀྱི་འཇིག་རྟེན་ལ་དཔལ་འབྱོར་ཉམས་རྒྱུད་ཐེབས་པའི་ཤུགས་རྒྱུན་
དེ་རྒྱ་གར་ལ་ཡང་བྱུང་། རྒྱལ་དམངས་ཆོགས་ཆེན་ཆོགས་པས་གན་ནིས་གོས་འགོ་
བཏོན་པའི་མང་ཆོགས་རང་བཞིན་གྱི་མི་བསྐྱར་པའི་ལས་འགལ་སྤོང་རྒྱུའི་ཐག་
བཅད། རྒྱ་གར་རང་བཅན་བྱེད་རྒྱུའི་རེ་བ་བཏོན། ལས་འགལ་དབུ་ཁྲིད་ཀྱི་དབང་
ཆ་གན་ནི་ལ་སྤྱད། དབང་རྒྱུར་པས་རྒྱ་གར་གྱི་མིས་ཟས་ཆ་གསོག་འདོན་ཆོང་སྒྲུབ་
མི་ཆོག་པའི་ཁྲིམས་ཤིག་བཙོས་ཡོད་པ་ལ་ངོ་སྟོན་བྱ་རྒྱུ་དེ་གན་ནིས་ལས་འགལ་གྱི་
འགོ་རྩམ་བྱེད་དུ་གཟིགས། 1930ལོའི་ཟླ3པའི་ཆོས12ཉིན། གན་ནིས་འཆོ་མེད་
བསྐྱར་མེད་ཀྱི་ལས་འགལ་ལ་ཞུགས་མི་དོ་བཙོན་ཅན་78ཀྱི་ཕྱེ་ཁྲིད་དེ་ཨཀ་མེ་ཏ་པ་
ཏི་ཞེས་པའི་ས་ཆ་ནས་བརྩམས་ཏེ་གུ་ཇ་རྩ་ཏིའི་རྩོམ་ཕྱོགས་ཀྱི་མཆོ་ཁའི་གོང་ཁྲིར་

ཏན་ཏི་ཞེས་པའི་བར་ལ་ཞབས་ཐང་དུ་བསྐྱོད། ལམ་ཐག་སྟེ་ལེ388བཞུད། ལམ་
རྒྱུད་མང་ཚོགས་སྟོང་ཕྲག་མང་པོ་ཞབས་ཕྱིར་འབྲངས། ཞབས་ཐང་ངོ་རྟོག་
ཉིན25འི་ལ་མཚམས་མ་ཆད་པར་ཕྱིན། ལྷ4པའི་ཆོས5ཉིན། ཏན་ཏི་མཚོ་ངོགས་
སུ་འབྱོར་པ་ན་སྐུ་ཕྱག་དངོས་ཀྱིས་ཚ་ལ་སྤར་མོ་བརྒྱབ་སྟེ་བཏོན། གང་དེར་ལོ་རྒྱུས་
སུ་ཟས་ཚ་དཔུང་སྟོད་དུ་འབོད། དབང་འཛིན་པས་ཐོས་པ་ན་དྲག་གཞོན་ཆད་མེད་
བྱས་ལྷ5པའི་ཆོས5ཉིན། གན་རྟི་འཛིན་བཟུང་བྱས་དེར་བཏེན་གྱ་གར་རྒྱལ་ཡོངས་
ཀྱི་ངོ་རྟོག་འཐབ་ཚུད་དེ་གསར་བཟུང་འཛིན་ལ་པར་ཆགས་གཤེད་ས་གནས་སོ་སོར་
དབྱིན་རྟོག་གི་འོས་ལངས་བསྐྱངས། མཇུག་མཐར་མི་འཕོར་ཁྱི3འཛིན་བཟུང་ཐེབས།
1931ལོའི་ལྷ3པའི་ཆོས5ཉིན། གན་རྟི་——ཨེར་མེན་གྱི་གོས་དམ་ཆད་ཡིག་བཞག་
འདི་ལ་རྟི་ལའི་ཆད་ཡིག་ཀྱང་ཟེར། ཕྱགས་གཉིས་ཀྱིས་རུང་བསྟུན་བྱས་པ་སྟེ། དབྱིན་
ཇི་མི་སེར་སྟེལ་མཁན་དབང་རྒྱུར་པས་ཟས་ཚ་གསོག་འདོན་ཆོད་རྒྱབ་མི་ཆོག་པའི་
ཁྲིམས་དེ་ཆོས་མེད་བཟོ་རྒྱུ་དང་། རྒྱལ་དམངས་ཚོགས་ཆེན་ཚོགས་པས་ལས་འགུལ་
མཚམས་འཛོག་རྒྱལ་གོས་འཆམ་བྱང་། ཞབས་ཐང་ངོ་རྟོག་གི་ལས་འགུལ་དེ་ནི་ཞི་
བ་དང་བདེན་གྱིས་བཅན་པོ་དབང་ཡོད་ལས་རྒྱལ་ཁ་སྐྱངས་པའི་མིག་ལྟོས་དཔེ་
གཞི་ཞིག་དུ་གྲགས།

འཆོ་མེད་བསྟུན་མེད་ཀྱི་ལས་རེབ་གསུམ་པ། (1940ལོའི་ལྷ10པ-1941ལོའི་
ལྷ12པ)འཛམ་གླིང་འཕུག་ཆེན་གཉིས་པ་བྱུང་རྗེས། དབྱིན་ཇིའི་རྒྱ་གར་གྱི་རྒྱལ་
ཆབ་ཀྱིས་རྒྱ་གར་ཡང་དམག་འཕུག་ལ་གཞུག་རྒྱུ་ཡིན་པ་རང་འདོད་ཀྱིས་བྱུང་
བསྐྱགས་བྱས་རྒྱ་གར་གྱི་ལས་རིགས་ཁག་ཡི་མ་རང་སྟེ་ཞིང་ཆེན་བདུན་གྱི་རྒྱལ་
དམངས་ཚོགས་ཆེན་ཚོགས་པའི་བྲིད་གཞུང་ནུས་ཀྱིས་ལྷ་རྗེས་སུ་ཅ་དགོངས་ཞུས་
ཏི་ངོ་རྟོག་བྱས། 1940ལོའི་ལྷ10པའི་ཆོས13ཉིན། གན་རྟིས་མི་སྐྱེར་གྱིས་མི་བསྟུན་
པའི་ལས་འགུལ་སྟོང་བའི་གོས་གཞི་བཏོན། ཉེ་གནས་J.ཞེ་རུ་ལ་སོགས་པར་

དམིགས་བཅུགས་ཏེ་མི་སྒྲིལ་གྱི་ངོས་ནས་དམག་རྒྱལ་འདོད་མེད་པའི་གཏམ་བཤད་
ཁྲིམ་བསྒྲགས་གནང་བར་སྐྱལ། 11པའི་ནང་ལ། རྒྱ་གར་གྱི་ལས་རིགས་ཁག་གི་མི་
ཁྲི3འཛིན་བཟུང་བྱས།འཐབ་ཚུད་གྱི་ལས་རིམ་ལ་ཡང་བསྐྱར་བར་ཆད་བཅོས།

འཛེ་མེད་བསྐྱུན་མེད་གྱི་ལས་རབ་བཞི་པ། (1942ལོའི་ཟླ8པ-1944ལོའི་
ཟླ5པ)ཞི་བདེ་རྒྱ་མཚོའི་དམག་འཁྲུག་བྱུང་རྗེས། དམག་འཁྲུག་གི་མེ་མྱེ་རྒྱ་གར་དུ་
མཆེད། རྒྱ་གར་མི་དམངས་ཀྱི་རང་བཅོན་གྱི་འཕྲོད་སྐད་མཐོ་རུ་ཕྱིན། ཆབ་སྲིད་ཇ་
དྲག་གནས་སྤངས་ལས་བསྒྲགས་པ་དང་དབང་སྒྱུར་པ་བརྟན་བཅོ་ཕྱིར། 1942ལོར་
དབྱིན་ཇི་དབང་སྒྱུར་པས་གོས་འཆམ་འཆར་བེན་ཞིག་སྤེལ་ཀྱང་། རྒྱལ་དམངས་
སྲིད་གཞུང་འཇུགས་དགོས་རྒྱ་དང་རྒྱ་གར་པས་རྒྱལ་སྤྱང་བདག་སྲོང་གནང་དགོས་
རྒྱ་ཞེས་པའི་རྒྱལ་དམངས་ཚོགས་ཆེན་ཚོགས་པའི་འདོད་པ་མ་བསྐངས་ཕྱིར། དབྱིན་
ཇི་རྒྱ་གར་ལས་ཕྱིར་འཐེན་བྱེད་དགོས་ཞེས་གན་རྟོན་པའི་གོས་ཆོད་འཆར་
བེན་དེ་ལ་རྒྱ་གར་རྒྱལ་དམངས་ཚོགས་ཆེན་ཚོགས་པ་ལས་གོས་འཆམ་བྱུང་།
11པའི་ཆོས9ཉིན་གྱི་ཞོགས་པར། དབྱིན་ཇི་མི་སེར་སྤེལ་མཁན་དབང་སྒྱུར་པས་
གན་རྟོན་དང་རྒྱ་གར་རྒྱལ་དམངས་ཚོགས་ཆེན་ཚོགས་པའི་འགོ་བྲིད་རྣམས་སློ་བུར་
དུ་འཛིན་བཟུང་བྱས།མི་འཕོར་བྱི6ལྷག་བཅོན་དུ་ཚུད། རྒྱལ་དམངས་ཚོགས་ཆེན་
ཚོགས་པ་བཀག། 1944ལོའི་ཟླ5པའི་ཆོས6ཉིན། སྐུན་གཞིའི་རྒྱུན་ལས་གན་རྟོན་
བཅོན་གྲོལ་བཏང་། ཆོས 24ཉིན། གན་རྟོན་དབྱིན་ཇི་མཐར་སྐྱོད་གཏོང་བའི་ལས་
འགུལ་མཚམས་འཇོག་དགོས་པ་བྱུང་བས་བསྒྲགས་བྱས།དེ་རྗེ་དྲན། གན་རྟོན་དབྱིན་
ཇི་དེ་འཛེ་མེད་བསྐྱུན་མེད་གྱི་ལས་འགུལ་རབ་དང་རིམ་པ་སྤེལ་བ་ལས། མཇུག་
མཐར་རྒྱ་གར་རང་བཅོན་ཐོབ་ཅིང་དམངས་གཙོའི་ལམ་ལ་བསྐྱོད་པར་བྱས་པའོ།
གང་ལྟར། གན་རྟོན་འཛེ་མེད་བསྐྱུན་མེད་གྱི་ལས་འགུལ་གྱིས་རྒྱ་གར་དུ་ཆབས་ཆེན་
གྱི་རྒྱལ་ཁ་སྐངས་པ་དེ་བཞིན་འཛམ་གླིང་ཡོངས་ལ་ཤུགས་རྒྱུན་ཆེན་པོ་ཐེབས་ཡོད་
པར་བཤད་དེ། དུས་རབས་སྔོན་མའི་ནང་དུ་ཨ་རི་པ་མར་ཐེན་ལུ་སིར་ཞེན་གྱིས་སྒྲེ་

བྲིད་པའི་སྤྱི་དམངས་ཐོབ་ཐང་ལས་འགུལ་དང་། རྩོམ་སྒྲིལ་གྱི་ཁོ་ཚོས་དཔོན་
ཆེན་མོ་རྩོ་རྩོ་སོགས་ཀྱིས་དབུ་བརྩམས་པའི་“རིགས་རྒྱུད་དབྱེ་འབྲེད་དོ་རྒྱལ་”ཀྱི་
ལས་འགུལ། དེ་བཞིན་ཅེ་ཁེ་སི་ལོ་ལྷ་ཁེ་ཏཱ་ལེ་སོགས་ཀྱིས་སྤྱི་བྲིད་པའི་“བདུན་
བདུན་རྩ་འཛིན་ལས་འགུལ་” ལོ་ལན་གྱི་སྤྱི་ལེ་སའ་སོགས་ཀྱིས་སྤྱི་བྲིད་པའི་“མཐུན་
སྤྱི་ལ་བཟོ་ཆོགས་ལས་འགུལ་” གཞན་ཡང་། ངང་ཁུལ་གསར་བཟེ་དང་མདོག་ལྷན་
གསར་བཟེ་རུ་བཏགས་པའི་གསར་བཟེ་རབ་དང་རིམ་པར་བྱུང་བ་རྣམས་དང་། ཐ་
ན་འབར་མའི་དམག་གཞུང་ལ་དོ་རྒྱལ་དང་དམངས་གཙོ་དོན་གཉེར་མཁན་ལྷན་
ཨང་སན་སྤྱུ་ཁེ་སོགས་ལའང་འཆོ་མེད་བསྟན་མེད་ཀྱི་ལས་འགུལ་དང་གན་རྒྱུ་
ལྷ་སྤྱི་དཀྱིས་དངོས་བརྒྱུད་ལྷགས་རྒྱུན་ཞོག་ཡོད་པ་ཡོངས་ལ་གྲགས་ཕྱིར། དཔྱད་
འདོད་དག་གིས་གཞན་དང་གཞན་ལས་མཁྱེན་པར་མཛོད་ཅིག་ཅེས། མཚམས་སྦྱར་
རེ་ཞིག་མཐུག་རྒྱུགས་པར་བྱས་པའོ།

གནམ་ས་གོ་འབྱེད།

མཐའ་དོན་གསལ་བཤད།

ཡོད་ཚད་ཡོངས་ཁྱབ་རིན་ཐང་གི་ངོས་ནས་བསམ་སྒྲོག་གཏོང་དགོས་སྟུགས།

དུས་བབ་ཀྱི་དབང་དུ་བཟང་ན། ཡོད་ཚད་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ངོས་ནས་བསམ་སྒྲོག་གཏོང་དགོས་ཞེས་བཤད་ཀྱང་ཆོག དེ་ཡང་མི་བྱ་གཞི་རྒྱུ་བའི་མི་ཚུལ་བསམ་སྒྲོག་དང་མི་ཚོས་དགོངས་བཞེས་ལས། མི་བྱའི་རང་དབང་དང་། འདྲ་མཉམ། དྲང་སྟོན་མཉམ། ཐོབ་ཐང་། དམངས་གཙོ་ ཚིས་ཐང་། ཆོ་སྲོག་གང་ཡིན་དེ་རྒྱལ་ཁབ་དང་མི་རིགས། ཆོས་ལུགས། ས་ཁུལ་གྱི་དབྱེ་བ་མེད་པར་དཔལ་ཡོན་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་འགོ་བ་མིའི་རྒྱ་འབྲས་དང་དཔྱོད་ཤེས་ཀྱིས་བརྩི་སྲུང་འོས་པ་དང་ངོས་འཛིན་གཅིག་པ་དང་ཡོངས་ལ་ཁྱབ་པའི་རིན་ཐང་གི་ངོས་ནས་བསམ་སྒྲོག་གཏོང་དགོས་ཞེས་པ་དེ་ཡིན།

བསམ་སྒྲོག་དེ་ལྟར་བཟང་བ་ཡིན་ན། ཡོད་ཚད་ཆབ་སྲིད་དང་མ་འབྲེལ་བ་མེད་འདུག ཡོད་ཚད་ཆབ་སྲིད་དང་འབྲེལ་བ་དེ་ལྟར་ན། དེ་ལ་ཐབས་ཤེས་ཤིག་དང་། ཁྱེད་ལྟར་ཞིག་དང་། རྟེན་གཞི་ཞིག་ཅིས་ཀྱང་དགོས་འདུག དེ་ནི་རྒྱ་གར་གྱི་གན་རྒྱུ་བའི་བདེན་པའི་ཤུ་ཚུགས་ཡིན་པ་ཁོ་བོས་མ་ཤེས་གོང་ལ་ཀུན་གྱིས་རྟོགས་ཡོད་ཀྱང་སྲིད།

ས་བཅད་འདྲིར་བཤད་པའི་མི་རྟོན་པའི་ཐོབ་ཐང་དང་། བདེན་པའི་ཤུ་ཚུགས་ཀྱི་ལྟ་བུ། འཆོ་མེད་བསྟན་མེད་ཀྱི་ལས་འགུལ་བཅས་ནི་གཞི་གཅིག་ལ་ཐོག་པ་ཐ་དད་དམ། དོན་གཅིག་ལ་མིང་གི་རྣམ་གྲངས་ཡིན་པའི་བཤད་སྐྱར་དེ་འདྲ་ད་ལྔ་མ་མཐོང་མོད། དོན་ལ་བསམ་ནས་ཁོ་བོས་དེ་ལྟར་སྒྲུབ་པ་ཡིན། གཟུ་ལུས་བྱས་པ་མ་ཡིན་པར་འདོད་ཅིང་རང་གི་ཐོས་བསམ་གྱི་འབྲས་བུ་རང་ཡིན་སྟུག་མོ། འདི་ལྟར་ཆབ་བོ་ཆོབ་བོ་རིང་པོ་ཞིག་བྲིས་པ་ལ་བསམ་རྒྱ་གཅིག་ལས་མེད་དེ། ཤིན་ཏུ་གོ་བདེ་

བར་བཤད་ན་འཛེ་མེད་ཞི་བ་དང་དངོས་མིང་ཆ་ཆང་ལ་འཛེ་མེད་བསྟུན་མེད་ཅེས་
བ་དེད། རྒྱ་མཚན་ནི་ཐལ་མཐའ་གཡང་ལྷུང་གི་ཉེན་ཆ་བས་ཆེན་པོ་ཞིག་མཐོང་
བས་ཡིན།

མཁྱེན་རྒྱ་ཡངས་ཟེར་བའི་རིགས་ཀྱིས། ཁོ་པོ་“ལྷ་ལོག་པ”ཞིག་གི་“ལབ་
བརྟེན”འབྱེན་ཆོད་ལ་ཐོས་འཛིན་གསེར་གྱི་བྱ་ག་མ་གཡུར་ཀྱང་རྩུང་གི་ ཡོངས་
ཁྱབ་རིན་ཐང་རྩྭ་པའི་ཐབས་དང་ཤེས་རབ་ལ་ནི་བདེན་པའི་ཤུ་ཚུགས་ལས་
མཆོག་ཏུ་ཐུར་བ་མེད་ཕྱིར། གན་རྟེན་ལྷ་སྟོད་ལ་ནི་ཅེས་ཀྱང་ཐུགས་སྣང་དགོངས་
བཞེས་ཡོད་པ་མཛོད་ཅིག་ཀྱི། རྒྱ་མཚན་ནི། གན་རྟེན་ཁོང་རྒྱ་གར་གྱི་ “ལམ་སྟོན་སྟོན་
མེ”ཡིན་པར་མ་ཟད། འཇམ་སྒྲིང་ཡོངས་ཀྱི་“རྒྱ་འབྲས་སྟོ་མིག”ཏུ་བཞུགས་པས་སོ།

གལ་ཏེ། མི་ལོ་སྟོང་ཕྱག་གི་རིང་ལ་རྒྱ་གར་གྱི་ཆོས་ལུགས་རིག་གནས་སྒྲངས་པའི་
འབྲས་བུར། བོད་རྒྱལ་མཚན་གྱི་ས་ལམ་མཐོན་པོར་གཤེགས་ཡོད་པར་ཆ་བཞག་ན།
ད་ནི་ཡང་བསྐྱར་རྒྱ་གར་(གན་རྟེན)ཀྱི་སྤྱི་ལུགས་རིག་གནས་དྲངས་པའི་འབྲས་བུར།
བོད་རྒྱལ་སྤྱི་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་རྩྭ་པའི་དུས་ལ་བབས་འདུག ཡོད་ཆོད་ཡོངས་ཁྱབ་
རིན་ཐང་གི་དོན་ནས་སོ།

དེ་མ་ལ་ཡ་མེད་ཆོ་རྒྱ་གར་དེ་ཚུ་རོལ་ཚུ་རོལ་གྱི་སྤུ་རུ་མིང་སྤྱིང་ཡིན་གྱི་རེད་དེ་
ཆོས་ལུགས་མགོ་ཁྱད་ས་གཅིག་པས་དང་། དེ་མ་ལ་ཡ་ཡོད་པས་རྒྱ་གར་དེ་པ་རོལ་པ་
རོལ་གྱི་“ལྷ་སྟེགས”ཟེར་ཏེ་སྤྱི་ལུགས་ཐ་དད་ཆགས་པ་རེད། ཡོད་ཆོད་ཆོས་ལུགས་
ལྷ་གྲུབ་ཀྱིས་སོ།

གན་འདུས་བཞེན་རི་བོ་དེ་མ་ལ་ཡ་དེ་སེམས་ཀྱི་སྟིང་སྟོབས་ཀྱིས་བདེ་མོར་
བསྟུམ་རུས་ན་ནི། བདེན་པའི་ཤུ་ཚུགས་ནི་ཉེ་ས་ཉེ་ས་ན་ཡོད་དེ་སྤྱི་ཀྱི་ལམ་སྟོན་
ལག་སྟོབ་གཅིག་གིས་ལོན། ཡོད་ཆོད་ཉེ་བ་ཉེ་བ་དང་ལེན་ཕྱེད་བདེ་བ་ལ་ཨང་།

ཆོས་མགོ་རྒྱ་གར་ཡིན་པ་དེ་བཞིན་སྲིད་མགོ་ཡང་རྒྱ་གར་ལ་གཏུག་དགོས་པ་
འདི་བོད་མིའི་“ལས་དབང་”གིས་བཀའ་ན་ཅི་དགའ། ཡོད་ཆད་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ངོས་
ནས་སོ།།

ཡང་འདི་ལྟར་ཏེ། གན་རྒྱའི་དུས་སྐབས་སུ་ནི་རྒྱ་གར་དུ་ལྷུ་བཞིན་ཆོས་ལུགས་
བྱུང་མཐའ་མང་ཚུལ་དང་། དབང་རྒྱུར་པས་རྒྱ་གར་པ་ནམས་“ལྷ་ལྷོ་དང་། རྫོང་ས་
རྩལ། ལུན་ནག་རྩེས་ལུས་”ཡིན་པར་འདོད་ཚུལ་དང་། དེ་དག་གི་འཆིར་གཞན་དང་
དམ་དུག་གཏུམ་སྦྱོད་ནམ་ཡང་གོད་ཚུལ་བཅས་ནི་སྤྱིའི་ཆ་ནས་ད་ལྟའི་བོད་དང་
གཅིག་པ་གཅིག་མཚུངས་རེད། མི་འདྲ་ས་ནི། ལྷོས་ས་ལྷོས་འཛོག་ཏུ་རྒྱ་གར་ལ་ཆབ་
སྲིད་ཆོགས་པ་ལུགས་ཆེན་ཆགས་སོང་བ་དེ་འདྲ་བོད་དུ་མ་ཆགས་པ་དང་། ལྷོས་ས་
ལྷོས་འཛོག་ཏུ་རྒྱ་གར་གྱི་དབང་རྒྱུར་པ་ནི་གནས་ལུགས་རྒྱ་འབྲས་ཅུང་ཟད་ཡོད་
པའི་དབྱིན་ཇི་པ་དེ་འདྲ་བོད་དུ་མ་ཡིན་པ་དང་། ཡང་ལྷོས་ས་ལྷོས་འཛོག་ཏུ་རྒྱ་
གར་ལུལ་གཞིས་སུ་རང་དབང་སྲིད་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་ཚོད་ཤེས་ཀྱི་གན་རྒྱུ་ཕྱོག་པ་དེ་འདྲ་
བོད་ཀྱི་ལུལ་གཞིས་སུ་མ་ཕྱོན་པ་དེ་སོགས་རེད། དེ་ལའང་རྒྱ་མཚན་མེད་པ་མ་ཡིན་
ཏེ། རྒྱལ་སྤྱིའི་ཁོར་ལུག་མི་འདྲ་བ་དང་། དུས་བབ་འགྱུར་ཞོག་མི་འདྲ་བ། ཕྱི་ནང་རྒྱ་
རྒྱུ་མི་འདྲ་བ་སོགས་དབྱེད་དུ་ཡོད་པ་ཤིན་ཏུ་མང་བའི་དབང་གིས་ཡིན་པ་དེ་
བཞིན་ལ། གཙོ་ཆེ་བ་ནི་ཆབ་སྲིད་ལས་འགུལ་གྱི་བྱེད་པོ་ཡིན་བཞིན་གན་རྒྱུ་ཇི་
ལྟར་སྲིད་དོན་བཤད་ཀྱང་ཇི་ལྟར་སྲིད་གཞུང་དགག་ཀྱང་། ཐ་ན་བཙོན་དུ་བཟུགས་
ནའང་ཤོག་དབྱགས་འཕྲོག་པ་ལྷ་ཞོག་གསུང་དང་ཕྱག་རྩོམ་གང་ཡིན་དུས་ཐོག་
གསར་ལམ་དུ་འགོད་པའི་ཐོབ་ཐང་མི་རྩི་བར་བཤད་དེ། མ་མཐའི་རྒྱ་འབྲས་བཙེ་
བའི་ཆབ་སྲིད་ཁོར་ལུག་ཅིག་ཡོད་པས་སོ།།

མི་འདྲ་ས་ལ་ཁ་གཡུར་ལེ་བདའ་མེད་པར། འདྲ་ས་ཆོས་ལུགས་རིག་གནས་ཀྱི་
ཞིང་ས་ལེབ་ཞིང་གཅིག་པར་ཐུགས་གཞིགས་དང་། བྱུང་པར་དུ་ཡོད་ཆད་ཡོངས་
བྱབ་རིན་ཐང་གི་ངོས་སམ་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ངོས་ནས་བསམ་སྒྲོ་བཏང་སྟེ། རྒྱ་རིག་ཐབས་

ཤེས་བསྐྱར་བ་ཡིན་ན། རྣམ་པ་ཀུན་ཏུ་དེ་དང་གཅིག་མཚུངས་ཀྱི་འབྲས་བུ་ལོས་ལོན།
རྒྱ་མཚན་ནི། མི་འདྲ་ས་དེ་འདྲ་ས་ལས་ཐོན་པས་སོ།།

བོད་དུ་གན་རྟི་འབྱོན་མིན་དང་། བདེན་པའི་ཤུ་ཚུགས་ལ་རྟེན་གཞི་ཡོད་མེད།
འཆེ་མེད་བསྟན་མེད་ལ་འབྲས་བུ་འབྱུང་མིན་སོགས་ནི་མ་འོངས་ལུང་བསྟན་ལ་
ཐོགས་རྒྱགས་མེད་པ་ཞིག་མིན་ན་ཅི་ལྟར་ཤེས། ཡིན་རྒྱ་ནི། ལུང་བསྟན་དེ་བོད་མི་སོ་
སའི་སེམས་ལ་ཡོད་དགོས་ངེས་ཏེ། ཁོ་བོ་ནི་དེ་ལ་ཡིད་ཆེས་སོ།།

ཁོ་བོ་སློ་མི་བདེ་བ་ཞིག་ཡོད་དེ། གན་རྟིའི་རྩ་རྒྱུད་ནི་སྤྱི་ཚུགས་ཆབ་སྲིད་མཚན་
ཉིད་རིག་པའི་ཁོངས་གཏོགས་ཀྱི་གཞུང་ལུགས་ཆེན་པོ་ཞིག་རེད། གཞུང་ལུགས་ཆེན་
པོ་དང་གནས་ལུགས་ཆེན་པོ། རྒྱུད་སློ་ཆེན་པོ་ཡོད་པའི་ཐབས་ཤེས་བྱུང་འབྲེལ་ཆེན་
པོ་འདི་ཁོ་བོས་རྒྱ་ནག་ནང་བཞིན་ཐབས་ཀྱི་ཆ་མ་གཏོགས་ཤེས་རབ་ཀྱི་ཆ་དོར་བ།
གསལ་པོར་བཤད་ན། འཆེ་མེད་བསྟན་མེད་དེ་རྒྱུད་པའི་ཆ་མ་གཏོགས་རྩ་མི་ངོ་བོ་
དབྱེར་མེད་དང་མི་སེམས་དགེ་པའི་རང་བཞིན་གཅིག་མཚུངས་ཀྱི་རྩ་པའི་ཆ་
དབྱུགས་པ། མདོར་ན་གན་རྟི་དུམ་བུ་གཉིས་སུ་གཏུབས་ཏེ་ཡ་གཅིག་མ་གཏོགས་མ་
ལོན་པ། (ལོན་ཡང་བེད་རྒྱུད་གཏོང་བྱེད་མེད་པ)དེ་འདྲ་མ་ཡིན་པར། གན་རྟིའི་
བསམ་སློའི་འབྱུང་ཁུངས་དང་། རྩ་བ། རྒྱུད་པ། ལས་འགུལ། སྤྱི་ཚུའི་རིན་ཐང་བཅས་
བྱུར་སོ་སོ་ནས་ཤིན་ཏུ་གཟབ་གཟབ་ཀྱིས་མཚམས་སྦྱར་བྱེད་ཁུལ་བྱས་པ་ཡིན་མོད།
འོན་ཀྱང་། ཆོས་ལུགས་རྩ་གྲུབ་ཀྱིས་རིངས་པའི་ཁ་བཤད་ཆོས་པ་ཆོས་གང་འདི་ཕྱི་
རོལ་པ་ལ་བཞེད་དེ་རྩ་བ་དན་པའི་ཐུ་ལ་སྟེགས་འཆང་བར་སྦྱང་ན་ཅི་བྱ། འགྲོ་མིའི་
ཐོབ་ཐང་གང་ཡང་ཐུན་མོང་ཐོན་སྐྱེད་ལ་རེ་བའི་ཁེ་ཕན་རིང་ལུགས་པ་ཆོས་གང་
འདི་སློ་ལོག་དང་ལོག་རྒྱུད་དུ་དབྱེད་མཚམས་བཅད་དེ་ཁྱི་མོན་དུ་བརྒྱུངས་ན་
ཅི་བྱ། རྟིང་རྟོགས་རྟག་ལ་ཞོན་པའི་དཔའ་བོ་ཆོས་གང་འདི་གཉིས་ཀྱང་དང་འཐེན་
ལྷོ་དང་ཞན་པ་ཞེས་བསྟེན་ན་ཅི་བྱ། ཁོ་བོར་འཇིགས་དོགས་སྤོའོ།།

ཁོ་བོ་ཞི་འཛེར་བ་ནི། མཚམས་སྤྱིར་སྤྱོད་ཡང་ཉམས་ལེན་དཀའ་བའི་ཆབ་སྲིད་
མཚན་ཉིད་རིག་པ་འདི་ཁོ་བོས་དབྱིས་མ་ཕྱིན། གཏིང་མ་ལོན། མགོ་མ་ཚོས་པར་ཤོ་
ངན་ཚོག་ལ་འོར་བཤད་དང་མོངན་རྩམ་པ་ཉིས་འཐག་བྱ་དགོས་བྱུང་ན་ནི་ཞི་
འཛེར་བའི་གཞི་ཡིན་ལ། བོད་ལ་མཚན་ན། ཤེས་རབ་ཀྱི་ཆ་ལ་བསྐབ་དུ་མེད་ཀྱང་
ཐབས་ཀྱི་ཆ་ལ་རྣམ་དག་དུར་བཙོན་གྱིས་བསྐབ་དུ་ཡོད་པའི་རིག་པ་གསར་པ་འདི་
ཁོ་བོའི་བསམ་སར་མ་སོང་གསེག་སར་འགོ་བ་དང་། ཐ་ན་ཁོ་བོ་“ངན་པ་གཏི་
ཐུག་”གི་དབང་གིས་ཐོག་ཕྱོགས་ཀྱི་རུས་པ་དེ་འདྲ་ཙོན་ན་ནི་དེ་བས་ཀྱང་ཞི་འཛེར་
བའི་གཞི་རེད་དོ།

དཀའ་འོས་པ་ཞིག་ལ། འཆོ་མེད་བསྟན་མེད་ཀྱི་ཐབས་ལ་སྦྱོད་པའི་རྟགས་ནི་ལོ་
འདི་འགར་མཐོང་རྒྱ་ཡོད་འདུག དེ་ནི་2006ལོའི་ཟླ་དང་པོ་ནས་བཟུང་བྱུང་བ་ལྟེ་
ཁོ་བོའི་སྐད་ཀྱིས་བཤད་ན་རྒྱན་ཐགས་ཐེག་སྤྱོད་ཀྱི་ལས་འགུལ་ནས་འགོ་བརྩམས་
པ་ཡིན་པར་འདོད། བྱད་པར་དུ་ས་བྱི་ཞི་བའི་གསར་བརྗེ་ནས་བཟུང་། བོད་མདོ་
དབུས་ཁམས་གསུམ་ལ་རྣམ་པ་ཞི་བ་ཡིན་པའི་སྐད་འབོད་དང་། ཁྲིམ་སྒྲོལ་རེ་ལྷ་
མོ་འདེབས་མཚམས་འཛིག་མར་མེ་ཁྲོམ་སྒྲོལ་ལོ་གསར་དུས་སྟོན་མི་རོལ་བ། སྤྱིང་
གནས་སྤྱང་བ་སོགས་ཀྱི་གནས་ཚུལ་དོན་ཤིན་ཀྱང་ག་ས་གར་བྱུང་ཞིང་། ཐ་ན་འུ་ཐུག་ངོ་
རྒྱལ་གྱི་རྟགས་སྟོན་ཕྱིར་རང་ལུས་གནམ་ཐག་རྒྱུ་ལྷེབ་དང་རང་སྟེག་བྱས་པའི་སྦྱི་
གཡའ་བ་དེ་འདྲའང་རྣ་ལ་ཐོས་རྒྱ་འདུག དེ་དག་མི་བྱ་སྤྱོད་ཀྱི་རྣམ་པས་དང་།
འདུས་ཚོགས་ཀྱི་རྣམ་པས་དང་། ཁྲོན་ཡོངས་ཀྱི་རྣམ་པ་གང་རུང་གིས་འབྱུང་གི་
ཡོད་མོད། དམིགས་ལྷལ་ཡོད་པ་དང་། འཆར་གཞི་ཡོད་པ། རྩ་འཛུགས་ཡོད་པའི་
ལས་འགུལ་མཚན་ཉིད་ཚང་བ་ཞིག་དུ་ནི་ཆགས་བཟོ་མི་འདུག ཡིན་ནའང་། ཐལ་
མཐའི་རྣམ་འགྱུར་སྟོན་སྤངས་ལ་ཤས་མ་གཏོགས་གཞན་པལ་ཆེ་བ་ནི་བདེན་པའི་
ཡུ་ཚུགས་སམ་འཆོ་མེད་བསྟན་མེད་ཀྱི་སྦྱོད་པ་ཡིན་དང་ཡིན་ཏེ་བསྟོན་དུ་མེད་དོ།
ཕངས་ཆེ་བ་ནི། གན་རྟེན་སྤྱོད་སྤྱོད་མ་ཕྱིན་པ་དེའོ།

གང་ལྟར་ཀྱང་། ང་རྒྱལ་དང་བཅས་ཏེ། ཁེངས་དྲེགས་དང་བཅས་ཏེ། གཟི་བཙུན་
དང་བཅས་ཏེ་སྤྱི་རྒྱུས་པ་ཞིག་ནི། ཞིབ་དུ་བཙུན་པར་ངལ་བའི་རྒྱ་རྒྱུན་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་
དབང་གིས་ནི་ད་ལྟ་བོད་མི་པལ་ཆེ་བར་རང་དབང་དང་། དམངས་གཙོ་དང་། ཐོབ་
ཐང་གིས་མཚོན་པའི་ཆབ་སྲིད་ཐོབ་ཐང་གི་བག་ཆགས་གང་དེ་ཟར་ཟེར་དུ་སང་
འགོ་ཚུགས་བྱུང་བའི་ཚུལ་དེ་རེད། དེའི་ཕྱིར། དུས་ཐོག་ཆར་པའི་ཚུལ་གྱིས་ཡོངས་
ཁྱབ་རིན་ཐང་གི་རྒྱན་ཤེས་ངོ་སྤྲོད་དང་། དེ་ལ་དེ་འཚམ་གྱི་ཐབས་ཤེས་མན་ངག་གྱི་
མ་རྒྱུས་སྤྱོད་རྒྱ་བྱུང་ན་ནི། ཡོངས་ཁྱབ་རིན་ཐང་ཐམས་ཅད་དེ་ལ་དེ་ལྟར་དུ་བཙུན་
བའི་བསྐྱལ་པ་ཞིག་ངེས་པར་དུ་ཤར་བ་གཏོན་མི་ཟེའོ། རྒྱ་མཚན་ལ་གཉིས་ཏེ།
གཅིག་ནི་འཇིག་རྟེན་པའི་མི་རྒྱལ་གྱི་མོས་འདུན་མཐོ་ཤོས་ནི་ཡོངས་ཁྱབ་རིན་
ཐང་དེ་དག་ཡིན་པ་དང་། ཅིག་ཤོས་ནི་འགོ་མའི་ཆབ་སྲིད་ལམ་ལུགས་གང་ཡང་མི་
བྱའི་ཡོངས་ཁྱབ་རིན་ཐང་དེ་དེ་བཞིན་དུ་བཙུན་འཛོག་ལ་འཕེལ་འགྱུར་བྱུང་དང་
འབྱུང་བཞིན། མ་འོངས་པ་ན་འང་འབྱུང་བར་འགྱུར་བས་སོ།

མཐུག་བསྟུ་བ།

ཕྱི་ལ་བལྟས་ཏེ་བཤད་ན། དེང་དུས་ཡོངས་ཁྱབ་རིན་ཐང་གི་ཕྱིར་དུ་འཐབ་ཚྱོད་
བྱེད་པ་གང་ཡང་ས་གནས་དེ་ཙམ་མ་ཡིན་པར་འཛམ་གླིང་གྱི་ཡི་གན་དོན་ཞིག་
དུ་ཆགས་འདུག། བོད་ཀྱི་གནད་དོན་ཡང་དེ་བཞིན་འཛམ་གླིང་ཀུན་གྱིས་ཤེས་པའི་
གནད་དོན་ཞིག་དུ་ཆགས་བཟོ་འདུག། བོད་ཀྱི་གནད་དོན་ཞེས་ཀྱང་རུང་། བོད་ཀྱི་
དཀའ་ཉལ་ཅེས་ཀྱང་སྒྲ། ལྷ་སའི་དོན་རྒྱུན་ཟེར་ཡང་འདྲ། གང་ལྟར་བོད་དུ་ལྷགས་
པའི་གནད་དོན་འདི་ནི། དབང་ལྷེམ་སྒྲེར་གཙོད་པས་བོད་དུ་གནད་དོན་མེད་
མདོག་གིས་བོད་རྒྱལ་ས་ལེགས་པོ་ཆེན་པོའི་དུས་སྐབས་སུ་གནས་ཡོད་ཅེས་དང་།
བོད་རྒྱལ་བརྟན་འཇགས་སྤྱིང་ཆགས་སུ་ཡོད་ཅེས་བཤད་པ་ལྟ་བུ་གཏན་ནས་མ་
ཡིན་པར། གནད་དོན་ལྷགས་འདུག་པ་གཞིར་བཞག་དང་། གནད་དོན་དེ་ཡང་ཤིན་
དུ་རབ་དུ་ཚབས་ཆེན་གྱི་ངང་ལ་ཡོད་པ་བྱི་གསལ་ནང་གསལ་རེད། ཡོངས་གྲགས་
བོད་ཀྱི་གནད་དོན་འདི། འཛམ་གླིང་དུ་མི་བསད་ཁྲག་སྐྱོར་གྱི་འཐབ་ར་གསར་པ་
ཞིག་དུ་མ་ཆགས་སྟོན་ལ། གནད་དོན་ཆེན་པོ་ཞིག་གི་ཚད་ནས་ངོས་འཛིན་བྱེད་
མིན་ནི་འཛམ་གླིང་ཆབ་སྲིད་པ་རྒྱལ་སྤྱིའི་གཤེག་ཆེ་མིན་ལ་རག་ལས་འདུག་ལ།
བོད་ཀྱི་གནད་དོན་འདི་ལྟ་བུ་དང་གནས་བབ། དོན་དངོས་ཀྱི་ཆ་སོགས་ནས་གྲོས་
མོལ་བྱེད་རྒྱ་ཡོད་པར་མ་ཟད། བོད་མིའི་མང་མོས་སྤང་གཞིའི་སྟེང་ནས་ཐག་གཙོད་
བྱེད་རྒྱ་ཡོད་པ་བཤད་མ་དགོས། གང་ལྟར་གནད་དོན་ནི་ཐག་གཙོད་མི་བྱེད་རང་
བྱེད་ཆགས་འདུག།

ཡང་བོད་ཀྱི་གནད་དོན་འདི་མི་མངོན་པ་ནས་མངོན་པ་དང་། མི་གསལ་བ་ནས་
གསལ་བ། མི་སྲིད་པ་ནས་སྲིད་པར་སོང་བྱིས། གྱོད་དོན་མ་བཟོས་པ་ལ་སྤྱང་འཛིག་
མི་བྱེད་པའི་རྒྱལ་སྤྱིའི་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱིས་བལྟས་ནའང་། ད་ནི་བཤད་རྒྱ་དང་གཏམ་རྒྱ་

གཉིས་ཀ་ཡོད་པའི་རྒྱུད་དོན་ཆེན་པོ་བཅོས་ཆར་འདུག་ཅིང་། ཡོངས་ཁྱབ་རིན་ཐང་
བཤད་མཁན་དག་གི་བདེན་རྒྱབ་དྲང་གཟུགས་ལ་ཉམས་སད་ཆོད་བགམ་ཆེན་པོ་
བྱས་ཡོད།

བོད་རྒྱལ་སྤྱི་མཐུན་གནད་དོན་འདི་མི་བྱའི་རང་དབང་སྲུང་ཤིང་ཡིན་པའི་ཡོངས་
ཁྱབ་རིན་ཐང་གི་རྩ་དོན་དང་། གཉིས་པན་ཞི་བདེའི་ལམ་ནས་ཐག་ཆོད་པའི་སློན་
འདུན་འཆང་གི་ཡོད་པ་མ་གཏོགས། རང་གཞན་གཉིས་འཕུང་གི་ལམ་དུ་འཇུག་
པའི་ཞི་གནག་བསམ་གྱི་ཡོད་པ་མ་རེད། ཡིན་ནའང་། རྒྱེད་གཙོད་སྤྱི་གཞུང་ནི་
ནམ་ཡང་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ནོར་འཁྲུལ་གྱི་ཕྱོགས་སུ་ལངས་འདུག་” (ཨ་རིའི་སྤྱི་འཛོན་
ལས་ཐོག་ཨའོ་སྤ་མ་ཡི་གསུང་)ཕྱིར། གོས་མོལ་དང་གཟུ་བཤད་གང་ཡང་སྤང་ལ་མ་
ངས་པའི་ཚུལ་དུ་བསྐྱར་འགོ་བས། རེ་བ་ཆེན་པོ་རྒྱག་རྒྱ་ཡོད་པ་མ་རེད། དེས་ན།
རང་གིས་རང་ལ་ཡིད་ཆེས་ཀྱིས་ཁ་ནང་ལ་འཁོར་ཏེ་ཐབས་ཤེས་བསྐྱར་བ་ནི་གཙོ་བོ་
ལས་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་རེད་འདོད།

ནང་ལ་བཞུགས་ཏེ་བཤད་ན། བོད་རྒྱལ་སྤྱི་མཐུན་གྱི་དཀྱོགས་མཆོམས་ཆེན་
པོ་ཞིག་ཏུ་གནས་འདུག དཀྱོགས་མཆོམས་ཆེན་པོའི་སྤང་ལ་ལམ་གྱི་འདམ་ག་ཤེས་
རྒྱ་ནི་ཤིན་ཏུ་གལ་ཆེན་པོ་རེད། བོད་རྒྱལ་སྤྱི་མཐུན་གྱི་དཀྱོགས་མཆོམས་ཀྱི་འདམ་
ག་མ་ཤེས་པར་ནོར་འཁྲུལ་གང་མང་བཅོས་འདུག་པ་འདས་སོང་ཕྱིར་དྲན་བྱས་པས་
འབྲས། བོད་དུ་སྤོང་ཆད་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་མཐོ་ས་ནས་ཆབ་སྲིད་རྒྱས་འགོད་བྱེད་མཁན་
བྱོན་ཕྱོང་མེད། བྱོན་མ་བྱོན་དེའང་ཕྱགས་དེད་ན་མང་མང་གི་བསམ་སྒྲིའི་རྒྱ་ཆད་
དང་མི་སྒྲིལ་གྱི་གོ་རྟོགས་སད་མིན་ལ་རག་ལས་འདུག ད་ཆོད་དུ། བོད་དུ་ཡོངས་
ཁྱབ་རིན་ཐང་གི་ས་བོན་དེ་སྤེང་ནས་འོག་ཏུ་གསོལ་རས་གནང་བྱུང་བ་ནི་ངོ་མཆར་
ཆེ་ལ། དེ་བཞིན་འོག་གི་འབྲས་བུ་ལ་དུས་ཐོག་གི་རྒྱ་ལུང་དོད་གསུམ་འཛོམས་པ་

ཆོས་ཉིད་ཀྱི་བདེན་པ་ཡིན་ཕྱིར། ཅིས་ཀྱང་ཐལ་མཐའ་ལ་མི་སྤྱང་བའི་འཛིན་གཏོང་
ཁ་སྐྱར་བྱང་ཚུབ་པ་གནད་དུ་ཆེ།

བོད་ནང་དུ་མི་སེར་མཁས་པ་བརྒྱ་ཡི་གསུང་བཤད་ལས་སྒྲ་སྒྲུལ་སྒྲུན་པོ་གཅིག་གི་
སྒྲིན་གཏམ་བྲིན་ཆེ(མ་མཐར་ཡང་ཨ་མདོ་རུ་དེ་འདྲ་རེད)བ་དངོས་ཡོད་གནས་
ཚུལ་དང་། ཐབས་ཉི་ཆེ་བའི་ངོས་ནས་བཤད་ན། འགལ་འདུའི་གདོང་གཏུག་གི་
དུས་སུ་བོད་ཀྱི་“མི་ཡི་སྒྲ་”བཞུགས་ཆད་ལ་ཅིས་ཀྱང་ཤེས་རབ་དང་སྒྲོ་གྲོས་འབྲུངས་
པ་ཁ་ཆད་གོས་གཏུག་གི་འགན་འཁུར་སྤང་འདུག་ལ། གང་ཡང་གནད་ཆེན་དང་
གཉན་འཕྲང་གི་སྐབས་སུ་ལྷག་དུ་དཔྱད་ཤེས་དང་རིགས་ཤེས་སྟལ་དུ་འདོན་པ་
གལ་འགངས་ཆེ་ཞེས་ཁོ་བོས་སྒྲ།

རང་ལ་བཞུས་ཏེ་བཤད་ན། འཇིགས་སྐྱག་གི་ཆོར་པས་གསར་བརྗེ་ལ་ཞུགས་པའི་
དཔའ་སྣང་མེད་སྤང་བ་ལས། རྒྱ་འབྲས་སྒྲོ་མིག་གིས་ཀུན་ནས་མནར་བ་བཟོད་པ་
དཀའ། རྒྱ་འབྲས་སྒྲོ་མིག་གིས་འཇིགས་སྐྱག་གི་མགོ་གཞོན་པ་ནི་འཕག་འཆག་གི་
བརྒྱད་རིམ་རིང་པོ་ཞིག་རེད། དེ་ལྟར། དམིགས་ས་རང་དབང་གི་རྒྱལ་ས་དང་།
ཐབས་ལམ་འཆོ་མེད་བསྐྱེད་མེད་ཡིན་པ་ལ། ས་ཆོད་འཕར་སྤྲང་གཅིག་གིས་རི་ཆེ་
མི་སྟོགས་པས་ན་དོན་སྤྲན་ཆོགས་ཅག་ཅིག་ནས་ཚུམ་པ་དང་། སྐད་ཅིག་དཀྱོང་
བསྐྱེད་གཅིག་གིས་སངས་རྒྱས་མི་འབྱུང་པས་ན་དུས་ག་ལེ་ག་ལེར་འཕྱོན་པ་ནི་
ཐབས་སྟལ་དུ་མཐོང་ཡོད་པ་སྟེ། དཔྱད་ཤེས་ཡིན་པ་སྒྲམ་སྟེ་སྒྲ་བ་འདི་སོགས་ནི་ཡི་
གོ་ཚམ་ལས། ལག་ལེན་དང་བསྐྱར་པས་འུད་ཤོབ་རྒྱང་རྒྱང་དང་། ཡི་གེ་ལ་སྒྲ་སྒྲུན་
རྒྱང་ལེན་གཅིག་གི་པན་ཐོགས་ཀྱང་མེད་པ་འདྲ་བས། བསམ་ཞིང་བསམ་ན་རྒྱ་
འབྲས་སྒྲོ་མིག་གི་ཐུག་གཟེར་གཅིག་ཐབས་ཅིམ་རེད།

ཡིན་ནའང་། སར་བཞུས་ཆོད་ལ། གསར་བརྗེ་ཐུ་ཡོད་པ་ཞིག་བྱེད་ཏུགས་མཐོང་
ན། དེང་དུས་ཀྱི་གསར་བརྗེ་བྱེད་སྤངས་ནི་དང་པོ་ཞི་བ་དང་། གཉིས་པ་ཞི་བ་ཡིན་

ལ་གསུམ་པའང་ཞི་བ་རེད། དཔེར་ན་མེ་ཏྲག་རྒྱ་སེའི་གསར་བརྗེ་དང་། མེ་ཏྲག་ཨ་
འབྲུམ་གྱི་གསར་བརྗེ་དང་། མེ་ཏྲག་ཡུལ་རྒྱན་གྱི་གསར་བརྗེ་སྟེ་མེ་ཏྲག་འཆང་
བཞིན་གསར་བརྗེ་ལ་ཞུགས་པའི་རྣམ་པ་ལྟ་བུ་རེད། གཞན་དག་གི་དབྱེད་འབྲས་སྒྲ།
འཛམ་གླིང་མི་ལོ་ཉིས་བརྒྱའི་རིང་གི་ཆབ་སྲིད་འཐབ་ཚྩད་མི་འདྲ་བ་སུམ་བརྒྱ་ལྷག་
ལས། སྒྲག་པོའི་འཐབ་ཚྩད་ལས་ཀྱི་རྒྱལ་ཁ་ལོན་ཚད་ནི23%དང་། ཞི་བའི་འཐབ་
ཚྩད་ལས་ཀྱི་རྒྱལ་ཁ་ལོན་ཚད་ནི56%རེད་ཅེས་བཞུགས་ཆོག་དུ་བཀོད་པ་ཐོས། བྱེ་
བྲག་ཞིབ་འཇུག་གི་དོན་ལ་ཅེས་ཀྱང་ཡིད་ཆེས་དགོས་ངེས་རེད། རྒྱ་མཚན་དེའི་ཕྱིར།
ཁ་བཏགས་སམ་ཐེང་བའམ་མར་མེ་གང་རུང་ཞིག་གིས་མཚན་ཏེ་འཆོ་མེད་ཞི་བས་
གསར་བརྗེ་བྱེད་ཀྱས་ན་ནི། བོད་དུ་མིང་དོན་མཚུངས་པའི་ཞི་བའི་གསར་བརྗེ་ཞིག་
ལོས་འབྱོངས་སྟུང་བ་སྟེ། གང་ལྟར། ལོག་ལམ་སྒྲག་ཐལ་ལ་མི་འཕུན་པ་གནད་དུ་ཆེ་
ཞེས་པ་ནི་ཁོ་བོས་ཡང་བསྐྱར་བཤད་འདོད་པ་དོག་དོག་དེ་ཡིན་ཞིང་། རང་དབང་
རྒྱས་པ་ལ་གོ་རུང་ཟད་ཆོད་པར་སྟོན་ནོ།

ཟུར་བཀོད་དང་པོ།

ཡོངས་ཁྱབ་རིན་ཐང་།

མཚན་ཉིད་རིག་པ་དང་མི་ཚུལ་ཚན་རིག་ལས། ཡོངས་ཁྱབ་རིན་ཐང་ནི་ས་
ཁོངས་དང་། ཚེས་ལྷགས། རྒྱལ་ཁབ། མི་རིགས་ཀྱི་དབྱེ་བ་མེད་པར་དཔལ་ཡོན་སྤྱི་
ཚོགས་ཀྱི་འགོ་བ་མི་ཡོངས་ཀྱིས་རྒྱ་འབྲས་སྒོ་མིག་དང་དཔྱེད་ཤེས་ཀྱི་ངོས་ནས་ངོས་
འཛིན་གཅིག་པ་བྱུང་བའི་རིན་ཐང་དང་ལྷ་སྤུབ་དེ་དག་ལ་གོ་བ་ཡིན།

ཡོངས་ཁྱབ་རིན་ཐང་གི་གོ་དོན་ནི།

1. མི་ཚེས་དགོངས་བཞེས་ཏེ། འཛམ་གླིང་མི་བྱིས་གཅིག་ཏུ་སྤུབ་ཅིང་། མི་བྱ་རེ་
རེ་བཞིན་འགོ་མའི་ཕུ་བྱ་ཡིན་པར་ལྟ་བཤོ།

2. མི་ཚུལ་བསམ་སྒོམ་མི་བྱ་གཞི་རྒྱུ་ཡིན་པའི་བསམ་སྒོ་སྤྱོད། མི་བྱ་ནི་
དམིགས་ལུལ་དུ་ལྟ་བ་མ་གཏོགས་ཐབས་སུ་མི་ལྟ་བཤོ།

3. རྒྱ་འབྲས་དང་སྒྲོམས་ཏེ། མི་བྱ་སོ་སོར་སོ་སོའི་ཤོག་ཟེའི་ཁྲོད་དུ་རྒྱ་འབྲས་དང་
གཞག་དང་སྤྱི་སྒྲོམས་རིས་མེད་ཀྱི་བགོ་སྐལ་འཛོལ་སྟེག་བྱེད་པའི་ཐོབ་ཐང་ཡོད་
པའོ།

4. འདྲ་མཉམ་དང་རང་དབང་སྟེ། མི་བྱ་སོ་སོ་ལྷན་སྐྱེས་སུ་འདྲ་མཉམ་དང་
རང་དབང་ཡིན། འདྲ་མཉམ་དང་རང་དབང་གང་ཡང་མི་བྱ་སོ་སོར་ལྷན་སྐྱེས་སུ་
ཡོད་པའི་ཐོབ་ཐང་ཡིན་པ་མ་གཏོགས། རྒྱལ་ཁབ་དང་། གཙུག་པོ་དག་རྗེ་པོ། ཚེས་
དཔོན་སྐྱེལ་གང་རུང་གིས་གནང་སྤྱིན་བསྐྱེད་བ་ལས་བྱུང་བ་མིན། མི་བྱ་ཞིག་ཡིན་
ཆོ། རིགས་རྒྱུད་དང་། ཤ་མདོག་དབྱུག་ཕྱག་པོ་མོ། ཚེས་ལྷགས། རྒྱལ་ཁབ། མི་རིགས་
ཀྱི་དབྱེ་བ་མེད་པར། ཀུན་ལ་མི་བྱའི་རྩིས་ཐང་གཅིག་མཚུངས་སུ་ཡོད་པ་ཡིན་ནོ།

5. མི་བྱའི་ཐོབ་ཐང་གནམ་གྱིས་གནང་བ་སྟེ། མི་བྱའི་གོ་ཐང་ནི་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་
སྡེང་ལ་ཡོད། རྒྱལ་ཁབ་ཆགས་གནས་ཀྱི་དམིགས་ཡུལ་ནི་མི་བྱ་ཡིན་པ་མ་གཏོགས།
མི་བྱ་ནི་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཕྱིར་དུ་འཆོ་བ་མ་ཡིན། རྒྱལ་ཁབ་ལ་མི་བྱ་སོ་སོའི་ལྷན་སྐྱེས་ཀྱི་
ཐོབ་ཐང་སྤངས་སྤྱོད་བྱེད་པའི་འོས་འགན་ཡོད་པ་སྟེ། དཔེར་ན་འཆོ་གནས་ཀྱི་ཐོབ་
ཐང་དང་། འཛིགས་སྐྱེག་མྱོང་མི་དགོས་པའི་ཐོབ་ཐང་། ལུ་གུ་སྐྱེ་བའི་ཐོབ་ཐང་།
གནས་ཚུལ་ཤེས་རྟོགས་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་། དབུལ་ཕོངས་མྱོང་མི་དགོས་པའི་ཐོབ་ཐང་།
བསམ་སྒྲོ་གཏོང་བའི་རང་དབང་། འདོད་མོས་སྟོན་པའི་རང་དབང་། འདུ་འཛོམས་
ཁྲིམ་སྒྲོར་གྱི་རང་དབང་ལྟ་བུའོ། འདི་ནི་རྒྱལ་ཁབ་ཆགས་གནས་ཀྱི་དམིགས་ཡུལ་
ཡིན། གལ་ཏེ་སྲིད་གཞུང་གིས་དེ་དག་མི་འབྱུང་བ་ཡིན་ན། མི་དམངས་ཀྱིས་དུས་
ཐོག་དུ་སྲིད་གཞུང་གང་དེ་བརྗེ་སྐྱར་དང་མགོ་དྲིང་བསྐྱོག་རིགས་པ་ཡིན་འོ།

6. མི་བྱ་ཀུན་ལ་ཅིས་མཛོང་ཡོད་པ་སྟེ། རང་གིས་གང་ཞིག་མི་འདོད་པ་དེ་
གཞན་ལ་བཅའ་བུ་སྤྱོད་པ་མིན། རང་དབང་འཐོབ་སྟེག་བྱེད་པ་ནི་ངེས་པར་དུ་
གཞན་ལ་བཅའ་གཞོད་མི་བྱེད་པའི་སོ་མཚམས་ལས་བརྒལ་བ་མིན་པའོ།

7. དམངས་གཙོ་ཁྲིམས་སྤྱིང་ཡིན་པ་སྟེ། “མི་དམངས་”ནི་ད་གཟོད་རྒྱལ་ཁབ་
ཀྱི་“བདག་པོ་”ལོ་མ་ཡིན་ལ་སྲིད་གཞུང་ནི་ཞབས་ཁུ་པ་ལས་མ་འདས། སྲིད་འཛིན་
པ་ལ་ནི་མི་དམངས་ཀྱིས་མངག་བཅོལ་གནང་བའི་དབང་ཆ་ཉི་ཆེ་བའམ་གནས་
སྐབས་ཀྱི་དབང་ཆ་ཡོད་པ་མ་གཏོགས། རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་བདག་པོ་ལོ་མ་མ་ཡིན། དབང་
འཛིན་པས་ངེས་པར་དུ་ཀུན་གྱིས་ཁས་ལེན་པའི་ཁྲིམས་ལྷགས་ཆོད་གཞིར་བྱས་ཏེ་
རྒྱལ་ཁབ་སྤྱིང་བ་ལས། མི་སྤྱིར་གྱི་འདོད་མིན་དབང་བཅའ་པར་བྱས་ཏེ་ཆོད་གཞི་
གང་ཅུང་ཅི་འདོད་སྐྱར་བཅོས་ཀྱིས་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་བདག་པོ་སྟེ། མི་དམངས་མཉམས་ཅི་
བྱ་གཏོལ་མེད་བཟོ་མི་ཅུང་བའོ།

8. ལྷ་མང་ལ་བཙུ་འཛོག་ཡོད་པ་སྟེ། མི་བྱ་རེ་རེ་དང་། གཤུང་རྒྱུད་རེ་རེ་རིག་
གནས་རེ་རེ་དེ་བཞིན་གྱི་ཁྱད་གཤིས་ཡོད་པ་ཡིན། གང་གང་ལས་ཡང་དག་ཡིན་

རྒྱ་མེད་ཅིང་། གང་གང་ལས་བྱུང་དུ་འཕགས་པ་འདྲ་མེད། རེ་ཞིག་གང་སུ་དག་གཙུག་
རྒྱགས་སུ་གྱུར་པ་ཡོད་ནའང་། མི་མཐུན་པ་གཞན་དག་གི་འཆོ་གནས་དང་སྐད་སྒྲ་
ལ་བརྩེ་འཇོག་དང་གྲུ་ཡངས་ཡོད་འོས་པ་ཡིན་ནོ།

9. རང་བྱུང་ལ་བརྩེ་འཇོག་ཡོད་པ་སྟེ། སའི་གོ་ལ་ནི་གཅིག་ལས་མེད། འགྲོ་བ་
མིའི་རིགས་ནི་སའི་གོ་ལའི་བྱ་སྤྱན་ཉམ་ཆུང་སྐོར་ཞིག་དང་འགྲོན་པོ་ཁག་ཅིག་ལས་
མ་འདས། དེའི་ཕྱིར། རྒྱུ་མེད་སེམས་དང་སྤྱད་པ་བཞེས་པོ་ཁོ་ན་ཙམ་གྱི་སྐད་དུ་རང་བྱུང་
ཁོར་ལུག་ལ་གཏོར་བསྐྱབ་ཆད་མེད་བཞོས་ཏེ། མི་བྱ་གཞན་དག་དང་། རྒྱེ་དངོས་
གཞན་དག་ མ་འོངས་བྱ་རབས་ཆ་རྒྱུད་ཀྱི་འཆོ་གནས་ལུལ་གཞིས་སྒྲིག་མེད་གཏོང་
མི་རིགས་པ་ཡིན་ནོ།

10. ཆོ་སྤྱོད་ལ་བརྩེ་འཇོག་ཡོད་པ་སྟེ། ཆོ་སྤྱོད་ཐམས་ཅད་ཀྱི་འཆོ་གཞིས་རིན་
ཐང་ལ་བརྩེ་འཇོག་ཡོད་པ་དང་། འཆོ་གནས་ཀྱི་མཐོ་གལ་བུད། སྤྱོད་ལྡན་གཞན་
དག་གི་འཆོ་གནས་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་ལ་བརྩེ་འཇོག་ཡོད་འོས་ལ། མི་བྱེད་བྱ་མེད་བྱུང་
ནའང་སྤྱོད་ལྡན་གང་དེའི་འཆོ་བའི་སྤྱོད་བསྐྱེད་དང་འཇིགས་སྐྱོག་ཆུང་དུ་གཏོང་
དགོས་པ་ཡིན་ནོ།

11. “ཁེ་ཕན་རིང་ལུགས་”པ་ལ་ནི་ཕན་ཚུན་གྲུ་ཡངས་སྒྲོམ་པ་སྟེ། གཞན་གྱི་ཁེ་
དབང་ལ་དོག་བརྩིས་མི་གཏོང་བ་ཚུན་དུ་སོང་བ་ལས། མི་བྱ་སོ་སོར་ཆེ་འདོད་ཆེ་
འཆོངས་དང་ཆེ་ཉམ་ཆེ་ཁེངས་ཀྱི་སེམས་པ་ཡོད་ཅུང་བའི་ཁོག་རྒྱ་དགོས་པ་འོ།

12. “རང་ཕན་རིང་ལུགས་”པ་ལ་འདྲ་ཕན་ཚུན་གྲུ་ཡངས་སྒྲོམ་པ་སྟེ། རང་གིས་
གང་ཞིག་འདོད་པ་དེ་གཞན་དག་གིས་ཀྱང་འདོད་པ་ཡིན་ཕྱིར། ཀྱན་ཀྱང་ཚུལ་
མཐུན་ལུགས་མཐུན་གྱི་སྐོར་སེམས་སོར་ཉར་ཅུང་བའི་ཁོག་རྒྱ་དགོས་པ་འོ།
གོང་གསལ་ཡོངས་བྱུང་རིན་ཐང་ནི་ཚོད་སྐྱོང་ཅན་ཞིག་ཡིན་འདུག་ནའང་། ཕན་
ཚུན་ཚོད་སྐྱོབ་དང་དཔལ་ཡོན་མཐུན་སྦྱོད་ཀྱི་འགྲོས་དང་བསྐྱེད་ནས། གཞི་རྒྱའི་
སྤྱོད་ཤིང་རྒྱམས་ཉིན་བཞིན་རེ་གསལ་དང་རེ་བརྟན་ཡིན་པར་སྤྲོ་ཡི་འདུག

བྱར་བཀོད་གཉིས་པ།

ཡོངས་ཁྱབ་གསལ་བསྐྱགས་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་།

༡༩༥༤ལོའི་ཟླ༡༢ཆོས་༡༠ཉིན།

སྟོན་བརྗོད།

འགྲོ་བ་མིའི་བྱིས་ཚང་ཁག་གི་ནང་མི་ཡོངས་ལ་རང་བཞིན་ཉིད་ནས་ཡོད་པའི་
ཆེ་མཐོངས་དང་འདྲ་མཉམ། སུས་ཀྱང་འཕྲིག་ཏུ་མི་རུང་བའི་ཐོབ་ཐང་བཅས་ཀྱི་
གནད་དོན་རྟོགས་པར་བྱེད་པ་ནི། འཛམ་གླིང་ནང་གི་རང་དབང་དང་། དྲང་
བདེན། ཞི་བདེ་བཅས་ཀྱི་མང་གཞི་ལྗོངས་ལོན་པ་ཡིན།

འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ལ་སྤང་ཆུང་བྱུང་གསོད་དང་། དམའ་འབབས་བྱས་པ་ལ་
བརྟེན་ནས་སྐྱོའི་བྱེད་སྤངས་ཤིག་བྱུང་ཡོད་པ་སྟེ། དེ་ནི་མིའི་རིགས་ཀྱི་བསམ་ཚུལ་
བཟང་པོ་དང་མི་མཐུན་པའི་གནས་ཚུལ་ཞིག་བྱུང་བ་རེད། འགྲོ་བ་མིའི་རིགས་ལ་
གཏམ་བརྗོད་དང་། དད་མོས་ཀྱི་རང་དབང་སྤང་སྦྱོབ། དགོས་མཁོ་སྤྱབ་པའི་རང་
དབང་བཅས་ལ་ཡོངས་སུ་སྤུང་ཆོག་པའི་འཛམ་གླིང་ཞིག་འབྱུང་ཐབས་དེ་ནི་སྤྱིར་
བཏང་མི་མང་ཡོངས་ཀྱི་རེ་འདོད་ཆེ་ཤོས་ཤིག་ཏུ་ངེས་པ་རྒྱ་ཁྱབ་ཡོངས་སུ་གྲགས་པ་
ཡིན།

སྤྱི་བོ་དག་གིས་འུ་ཐུག་ཐབས་ཟད་ཀྱིས་ཀྱེན་པས་བཅོན་དབང་དང་། གཉའ་
གཞི་ལ་ངོ་སྟོན་སྤེལ་ཡངས་བྱེད་པའི་མཐའ་མའི་བྱ་ཐབས་ལག་བསྟར་མི་དགོས་
པ་ཞིག་བྱེད་ན། དེ་ནི་བྱིས་སྐྱུ་གསུམ་དྲང་འཛིན་གྱི་སློན་ནས་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ལ་
སྤང་བརྗོད་པ་དེ་རང་གལ་གནད་ཆེ་བ་ཡིན།

རྒྱལ་ཁབ་ཁག་གི་དབར་མཇའ་མཐུན་གྱི་འབྲེལ་བ་ཡར་རྒྱས་གོང་འཕེལ་གཏོང་རྒྱུ་
འབད་བཅོན་ཆེ་བསྐྱེད་དགོས་པ་དེ་ནི་ཉ་ཅང་གལ་གནད་ཆེ་བ་ཞིག་ཡིན།

མཉམ་སྤྲེལ་རྒྱལ་ཚོགས་ཀྱི་མི་མང་རྒྱམས་ཀྱི་རང་དབང་རྒྱ་ཆེའི་ཐོག་ནས་སྤྲིག་
ཡིག་གི་གཞི་ཚུའི་རང་དབང་དང་། འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་། འགྲོ་བ་མིའི་ཆེ་མཐོངས་
དང་འོས་མཐོངས། སོ་མོ་འདྲ་མཉམ་བཅས་ལ་སློ་མོས་གདེངས་འཁེལ་གྱིས་སྤྱི་
ཚོགས་ཡར་རྒྱས་གོང་འཕེལ་ལ་རྒྱས་ཤུགས་འདོན་པ་དང་། འཚོ་བའི་གནས་ཚད་
ལེགས་སུ་གཏོང་རྒྱུ་སེམས་ཐག་གཅང་མར་བཅད་ཡོད།

འཐུས་མིའི་རྒྱལ་ཁབ་ཚོས་མཉམ་སྤྲེལ་རྒྱལ་ཚོགས་དང་མཉམ་མཐུན་གྱི་ཐོག་
ནས་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་དང་། གཞི་ཚུའི་རང་དབང་ལ་སྤྱི་ཡོངས་ནས་མོས་བརྟུར་
དང་བརྩེ་འཛོག་ཤུགས་ཆེ་བྱེད་པའི་ལས་དོན་དེ་དག་ཁོང་ཚོ་རང་ཉིད་ནས་ལག་
ལེན་ལེགས་པར་བསྟར་རྒྱུའི་ཁས་ལེན་བྱས་ཡོད།

གོང་གསལ་ཐོབ་ཐང་དང་། རང་དབང་འདི་རྒྱམས་ཚང་མས་ཤེས་པར་བྱེད་པ་
དེ་ནི། ཁས་ལེན་བྱས་པའི་དོན་སྙིང་ལག་ལེན་མཐེལ་བྱིན་བསྟར་བའི་ཐབས་ཚུལ་
གལ་གནད་ཆེ་ཤོས་ཤིག་ཡིན།

གནས་ལུགས་འདི་ལྟར་ལ་སོང་ད་ཆ་ཚོགས་ཆེན་ནས་བྱབ་བསྐྱགས་བྱ་རྒྱུ། མི་
མང་ཐམས་ཅད་དང་། རྒྱལ་ཁབ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་དོན་དུ་ཡོངས་བྱབ་གསལ་བསྐྱགས་
འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་འདི་དག་ཀྱན་གྱི་མིག་དཔེ་ལྟ་བུར་ཡོངས་སུ་འགྲུབ་པར་བྱེད་
པའི་མཐའ་དོན་སྙིང་པོ་ནི་སྤྱི་བོ་རེ་རེ་དང་། སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་སྤེལ་རེ་རེ་ནས་གསལ་
བསྐྱགས་འདི་དོན་ཡིད་ལ་བརྟན་པོར་རྒྱན་དུ་བཟུང་སྟེ་མྱོང་འཁྲིད་དང་། སློབ་སྟོན་
ལ་བརྟེན་ནས་ཐོབ་ཐང་དང་། རང་དབང་འདི་དག་ལ་བརྩེ་བརྟུར་རྒྱ་ཆེར་བྱེད་པ་
དང་འབྲེལ་རྒྱལ་ཁབ་ཁག་དང་། རྒྱལ་སྤྱིའི་ཐོག་དུ་དེའི་གནས་ཚད་གོང་མཐོར་
གཏོང་བ་དང་། དེ་དག་ཡོངས་སུ་བྱབ་པ་དང་། ཤེས་རྟོགས་དང་བརྩེ་བརྟུར་དངོས་

སུ་འབྱུང་ཐབས་སུ་འབྱས་མིའི་རྒྱལ་ཁབ་ཁག་གི་མི་མང་ཚོ་དང་། ཁོང་ཚོའི་ཁྲིམས་
དབང་འོག་ཏུ་ཡོད་པའི་མངའ་ཁུལ་གྱི་མི་མང་བཅས་ཚང་མས་འདི་དོན་ལག་ལེན་
བསྟར་རྒྱར་འབད་བཅོམ་བྱེད་དགོས་པ་ཡིན།

དོན་ཚན་དང་པོ།

འགོ་བ་མིའི་རིགས་རྒྱུད་ཡོངས་ལ་སྐྱེས་ཅའ་ཉིད་ནས་ཆེ་མཐོངས་དང་། ཐོབ་
ཐང་གི་རང་དབང་འདྲ་མཉམ་དུ་ཡོད་ལ། ཁོང་ཚོར་རང་བྱུང་གི་ཁྲི་རྩལ་དང་
བསམ་ཚུལ་བཟང་པོ་འདོན་པའི་འོས་བབས་ཀྱང་ཡོད། དེ་བཞིན་པན་ཚུན་གཅིག་
གིས་གཅིག་ལ་བྱ་སྤྱོད་གྱི་འདུ་ཤེས་འཛིན་པའི་བྱ་སྤྱོད་ཀྱང་ལག་ལེན་བསྟར་དགོས་
པ་ཡིན།

དོན་ཚན་གཉིས་པ།

སྤྱི་པོ་རེ་རེར་གསལ་བསྒྲགས་འདི་ནང་བཀོད་པའི་ཐོབ་ཐང་དང་རང་དབང་སྟེ།
མི་རིགས་དང་། ཤ་མདོག་པོ་མོ། རྐང་ཡིག་ཚོས་ལྷགས། སྤྱི་དོན་བཅས་སམ།
འདོད་ཚུལ་གཞན་དག་དང་། རྒྱལ་ཁབ་དང་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་འབྱུང་ཁུངས། མཁར་
དབང་། རིགས་རྒྱུད། དེ་མིན་གནས་ཚུལ་འདི་རིགས་གང་ཡང་རུང་བར་དབྱེ་འབྱེད་
མེད་པའི་ཐོབ་དབང་ཡོད། ད་དུང་རྒྱལ་ཁབ་བམ། ས་གནས་གང་ཞིག་རང་བཙན་
ཡིན་པ་དང་། ལྷ་རྟོག་འོག་ཏུ་གནས་པ། རང་སྤྱི་རང་སྤྱོད་མ་ཡིན་པ། གཞན་དག་
བདག་དབང་ཚད་འཛིན་ཡོད་པ་བཅས་ཇི་ལྟར་ཡང་དེ་དག་གི་སྤྱི་པོ་གང་ཞིག་སྤྱི་
དོན་དང་། ཁྲིམས་དབང་། རྒྱལ་སྤྱིའི་གནས་སྐངས་བཅས་ཀྱི་ཐོག་ཏུ་བྱུང་པར་མི་
དབྱེ་བ་ཡིན།

དོན་ཚན་གསུམ་པ།

སྤྱི་པོ་རེ་རེར་སྤྱི་གཞི་འཆོ་བ་དང་། རང་དབང་ལ་སྤྱོད་པ། ལུས་པོ་བདེ་སྤང་བཅས་
ཀྱི་ཐོབ་ཐང་ཡོད།

དོན་ཚན་བཞི་པ།

སྤྱི་ཡོན་རྩལ་ཆོ་གཡོག་དང་། བློན་གཡོག་ཏུ་བཀོལ་བ་དང་། ཆོ་གཡོག་དང་བློན་གཡོག་ཉི་ཆོང་བཅས་ཀྱི་རིགས་རྣམས་ལག་ལེན་མི་ཆོག་པའི་བཀག་བསྡོམས་བྱས་ཡོད།

དོན་ཚན་ལྔ་པ།

སྤྱི་ཡོན་རྩལ་མནར་གཅོད་གཏོང་བ་དང་། ཡང་སྤྱི་ཆེ་བྱེད་ཁེ་མི་སྤྱོད་པ་ལས་འདས་པའམ། མ་རབས་ཀྱི་སྤྱོད་ཚུལ་བཅས་ཏེ། ཟླ་ཉེས་ཅན་གྱི་བྱ་སྤྱོད་འཛིན་པའི་རིགས་མི་ཆོག།

དོན་ཚན་དྲུག་པ།

སྤྱི་བོ་རེ་རེར་བྲིམས་ཀྱི་མདུན་ས་གང་འདྲ་ཞིག་ཏུ་འདྲ་འགོ་བ་མི་ཞིག་ལ་ངོས་འཛིན་ཆ་འཛིག་དགོས་པའི་ཐོབ་ཐང་ཡོད།

དོན་ཚན་བདུན་པ།

སྤྱི་བོ་ཐམས་ཅད་བྲིམས་ཀྱི་མདུན་སར་འདྲ་མཉམ་ཡོན་པ་དང་། བྲིམས་ཀྱི་ཐོག་ནས་དབྱེ་འབྲེད་མེད་པར་འདྲ་མཉམ་གྱི་རྒྱབ་གཉེར་སྤྱད་སྤྱོད་བྱེད་དགོས་པའི་ཐོབ་ཐང་ཡོད། ཆང་མས་གསལ་བསྒྲགས་ཀྱི་སྤྱི་དོན་འདི་ལས་འགལ་བའི་དབྱེ་འབྲེད་ཀྱི་གནས་ཚུལ་ལ་ངོ་ཚྏ་གང་ཡང་བྱེད་པ་དང་། འདི་ལྟ་བུའི་དབྱེ་འབྲེད་ཀྱི་ངན་འགྲུལ་ལའང་ངོ་ཚྏ་གང་ཡང་བྱེད་པ་བཅས་ལ་རྒྱབ་གཉེར་བྱེད་དགོས་པའི་ཐོབ་ཐང་འདྲ་མཉམ་དུ་ཡོད།

དོན་ཚན་བརྒྱད་པ།

སྤྱི་བོ་རེ་རེར་ཅུ་བྲིམས་སམ། བྲིམས་ཀྱི་ཐོག་ནས་སྤྱད་པའི་གཞི་རྒྱུ་ཐོབ་ཐང་རྣམས་དང་། རྩོགས་འགལ་གྱི་བྱ་སྤྱོད་རིགས་བྱུང་ཆོ་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་བྲིམས་ཁང་ཆད་ལྔ་ཞིག་ནས་ཕན་ལུས་ལྔ་པའི་གུན་གསལ་ཡོང་དགོས་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་ཡོད།

དོན་ཚན་དགུ་པ།

སུ་ཡིན་ཡང་བཅན་ཤུགས་ཀྱིས་འཛིན་བཟུང་དང་། དོད་པ། ཡང་ན་ཕྱིར་འབྱུང་བྱེད་པ་བཅས་ཀྱི་མནར་གཅོད་ཚུངས་ཏུ་བཅུག་མི་ཚོགས།

དོན་ཚན་བཅུ་པ།

སྐྱེ་བོ་རེ་རེར་རང་དབང་ལྡན་ལ་དྲང་ཚུགས་ཆེ་བའི་བྲིམས་ཁང་ཞིག་ནས་གང་ལ་གཞན་གྱིས་བྲིམས་འགལ་ཉེས་སྦྱོན་གང་ཡང་བཅུགས་པ་དེ་དང་། གང་གི་ཐོབ་ཐང་དང་འོས་འགན་སྐོར་ཐག་གཅོད་བྱེད་པ། དེ་ཡང་ཚུགས་སྤྱང་བྲལ་ཁོང་གྲུན་གྱིས་གསལ་ཤེས་བྱུང་བ་བཟོ་དགོས་བཅས་ཀྱི་ཐོབ་དབང་འདྲ་མཉམ་དུ་ཡོད།

དོན་ཚན་བཅུ་གཅིག་པ།

༡ སྐྱེ་བོ་རེ་རེར་བྲིམས་འགལ་ཉེས་སྦྱོན་བཅུགས་རིགས་ལ་གང་གི་བདེན་པ་དག་སྐྱེལ་གྱི་འགན་ལེན་དང་འབྲེལ་ཡོངས་གྲགས་བྲིམས་ཞིབ་ཐོག་ནས་འགལ་འཛིལ་བྱས་ཉེས་ར་འཕྲོད་མ་བྱུང་བར་ཉེས་མེད་དུ་ཕྱོད་པའི་ཐོབ་ཐང་ཡོད།

༢ སུ་ཡིན་ཡང་བྱ་ངན་ལག་ལེན་བསྟར་བའི་དུས་སྐབས་སུ་རྒྱལ་ཁབ་བཅ། རྒྱལ་སྤྱིའི་བྲིམས་ལུགས་ཐོག་མ་གསལ་བའི་འགལ་ཉེས་སམ། ཡང་ན་བྱ་སྦྱོད་གང་ཡང་རུང་བ་ཞིག་སྟེ། སྤྱིང་པོ་བྲིམས་འགལ་དོན་རྩེ་མ་གཏོགས་པའི་བྲིམས་འགལ་གྱི་གནས་ཚུལ་ཅི་འདྲ་ཞིག་བྱུང་རུང་ཉེས་ཅན་དུ་ངོས་འཛིན་མི་བྱེད་པའི་ཁར། དེ་འབྲེལ་བྲིམས་འགལ་གྱི་བྱ་ངན་ལག་ལེན་བསྟར་བའི་སྐབས་དེར་ཉེས་ཆད་ཇི་བཏང་དེ་ལས་སྡེ་རུ་གཏོང་བའི་རིགས་ཀྱང་མི་ཚོགས།

དོན་ཚན་བཅུ་གཉིས་པ།

སུ་ཡིན་རུང་དབང་ཤེད་ཀྱིས་སྐར་དོན་དང་། རང་ཚང་། ཁང་བྲིམ། ཡིག་འབྲུལ་འབྲེལ་གཏུགས་བཅས་ལ་ཐེ་བྱས་མི་ཚོགས་པ་དང་། གཟེ་མཐོངས་དང་མིང་དོན་ལ་

གཞོན་སྐྱོན་གཏོང་བའི་རིགས་ཀྱང་མི་ཚོགས། སྐྱེ་བོ་རེ་རེར་དེ་འདྲའི་ཐེ་བྱས་སམ།
གཞོན་སྐྱོན་བྱུང་རིགས་ལ་ཁྲིམས་ཐོག་ནས་བདེན་སྒྲུབ་བྱེད་པའི་ཐོབ་ཐང་ཡོད། །

དོན་ཚན་བརྩ་གསུམ་པ།

༡ སྐྱེ་བོ་རེ་རེར་རྒྱལ་ཁབ་སོ་སོའི་ས་མཚམས་ནང་ཁོངས་སུ་འགྲིམས་འབྲུལ་བྱེད་
པ་དང་། གནས་སྡོད་ཀྱི་རང་དབང་ཐོབ་ཐང་ཡོད། །

༢ སྐྱེ་བོ་རེ་རེར་རང་ཡུལ་ཐེ་བས་ཡུལ་ལྷང་གང་འདྲ་ཞིག་ནས་ཕྱིར་ཐོན་བྱེད་
པའམ། ཡང་ན་རང་ཡུལ་དུ་ཕྱིར་ལོག་བྱེད་པའི་ཐོབ་ཐང་ཡོད། །

དོན་ཚན་བརྩ་བཞི་པ།

༡ སྐྱེ་བོ་རེ་རེར་རང་ཉིད་གཞོན་འཆོལ་ས་གཡོལ་ཆེད་རྒྱལ་ཁབ་གཞན་དག་གི་
མངའ་ཁོངས་སུ་སྐྱབས་འཆོལ་གྱི་འཆོལ་བར་ལོངས་སུ་སྦྱོད་པའི་ཐོབ་ཐང་ཡོད།

༢ ཐོབ་ཐང་འདི་ལ་བརྟེན་ནས་སྤྱི་དོན་མ་ཡིན་པའི་ཁྲིམས་འགལ་ལམ།
མཉམ་སྦྲེལ་རྒྱལ་ཚོགས་ཀྱི་ཅ་དོན་དང་། བསྐྱབ་བྱ་ཕྱོགས་འགལ་གྱི་བྱ་སྦྱོད་ལས་
དངོས་སུ་བྱུང་བའི་ཚེད་གཞིའི་རིགས་ལྷ་གཏུགས་མི་ཚོགས།

དོན་ཚན་བཅུ་ལྔ་པ།

༡ སྐྱེ་བོ་རེ་རེར་རྒྱལ་ཁབ་ཅིག་ཡོད་དགོས་པའི་ཐོབ་ཐང་ཡོད། །

༢ སུ་གང་གིས་གང་ཞིག་གི་རྒྱལ་ཁབ་ཐོབ་ཐང་བཅན་ཤེད་ཀྱིས་འཕྲོག་པ་དང་།
ཡང་ན་དེའི་རྒྱལ་ཁབ་བརྗེ་བསྐྱར་གྱི་ཐོབ་ཐང་བཀག་འགོག་བྱེད་པའི་རིགས་མི་ཚོགས།

དོན་ཚན་བརྩ་དྲུག་པ།

༡ སྐྱེ་བོ་སོ་སོ་ན་ཆོད་ལོན་པ་རྣམས་ལ་རིགས་རྩས་དང་། རྒྱལ་ཁབ། ཆོས་ལུགས་
བཅས་ཀྱི་ཆོད་འགོག་གང་ཡང་མེད་པར་ཆང་ས་རྒྱག་པ་དང་། ཁྲིམ་ཆང་འཇུགས་
པའི་ཐོབ་ཐང་ཡོད། ཁོང་ཆོར་ཆང་སའི་སྐྱོར་དང་། བཟའ་ཆང་བྱེད་པའི་རིང་། ཁ་
བལ་དུ་འགྲོ་སྐབས་བཅས་སུ་འདྲ་མཉམ་གྱི་ཐོབ་ཐང་སྦྱོད་པའི་ཐོབ་དབང་ཡོད། །

༢ བཟའ་མི་གཉིས་ཀས་རང་དབང་ཁས་ལེན་ཆ་ཚང་བྱེད་པ་ཁོ་ནའི་སྒོ་ནས་
ཆང་ས་རྒྱལ་དགོས་པ་ཡིན།

༣ བྱིས་ཆང་ནི་རང་བཞིན་གྱི་གཞི་རྩ་ལྡན་པའི་སྡེ་ཚན་གཅིག་སྤྱིལ་གྱི་ཚྭ་གས་པ་
ཞིག་ཡིན་ཞིང་། དེ་ལ་ཚྭ་གས་སྡེ་དང་། རྒྱལ་ཁབ་གཞུང་ནས་སྤྱད་སྤྱོད་བྱེད་དགོས་ཀྱི་
ཐོབ་དབང་ཡོད།

དོན་ཚན་བཅུ་བདུན་པ།

༡ ལྷ་ཡིན་ཅུང་རང་གི་མཁར་དབང་ཇི་ཡོད་རང་ཉིད་ཁེར་རྒྱུ་ནས་བདག་
གཉེས་བྱེད་པ་དང་། གཞན་དག་དང་སྤྱིད་སྤྱུག་འདོད་སྤྱིལ་ཇི་བྱེད་བཅས་ཀྱི་ཐོབ་
ཐང་ཡོད།

༢ ལྷ་གང་གིས་གང་ཞིག་གི་མཁར་དབང་བཙན་འཕྲོག་བྱེད་པའི་རིགས་མི་ཚོགས་།

དོན་ཚན་བཙུ་བརྒྱད་པ།

ལྷ་ཡིན་ཡང་ཅུང་བསམ་སྒོ་དང་། དབྱེད་ཤིས། ཆོས་ལྷགས་བཅས་ལ་རང་དབང་
གི་ཐོབ་ཐང་ཡོད། ཐོབ་ཐང་དེའི་ནང་ཆོས་ལྷགས་སམ། དད་མོས་བསྐྱར་ཆོག་པ་
དང་། རང་ཉིད་ཁེར་རྒྱུ་ངམ། གཞན་དག་མཉམ་སྤྱོད་དང་སྤྱོད་ཡོངས་སམ། ཡང་ན་
སྒྲེར་ཁག་བཅས་ནས་ཆོས་དང་དད་མོས་སྒོ་བ་སྟོན་བྱེད་པ་དང་། ཉམས་སྤྱོད་ལེན་པ།
ཆོས་སྤྱོད་པ། ལྷ་ཡིན་སྤྱོད་པ་བཅས་མངོན་གསལ་དུ་ལག་ལེན་ཆོག་པའི་རང་
དབང་བཅས་ཀྱང་ཚུད་ཡོད།

དོན་ཚན་བཅུ་དགུ་པ།

སྤྱི་པོ་རེ་རེར་བསམ་སྒོ་གཏོང་བ་དང་། བསམ་ལྷལ་ཐད་བརྗོད་ཀྱི་རང་དབང་ལ་
སྤྱོད་པའི་ཐོབ་ཐང་ཡོད། ཐོབ་ཐང་དེའི་ནང་གཞན་གྱིས་ཐེ་བྱུས་བྲལ་བའི་མན་
བསམ་གཏོང་བ་དང་། ས་མཚམས་ཀྱི་དབྱེ་འགོག་མེད་པར་གནད་དོན་གང་ཡང་

རུང་བའི་སློ་ནས་གནས་ཚུལ་དང་བསམ་གཞི་སྤེལ་བའམ། འཚོལ་བ། ལེན་པ་བཅས་
ཀྱི་རང་དབང་རྣམས་ཀྱང་ཚུད་ཡོད། །

དོན་ཚན་ཉི་ཤུ་པ།

༡ ཚང་མར་གཞི་མཐུན་གྱི་སློ་ནས་འདུ་འཛུམས་བྱེད་པ་དང་། སྤྱིད་སྤྱུག་གསར་
འཛུགས་ཀྱི་རང་དབང་ལ་སྤྱོད་པའི་ཐོབ་ཐང་ཡོད། །

༢ སུ་ཡིན་ཡང་སྤྱིད་སྤྱུག་གཅིག་དུ་ཟུ་ཚུགས་མཐའ་ནན་གྱིས་བདག་ཉར་བྱེད་
པའི་རིགས་མི་ཚོ། །

དོན་ཚན་ཉེར་གཅིག་པ།

༡ ཚང་མར་རང་ཉིད་ནས་ཐད་ཀར་རམ། ཡང་ན་རང་དབང་གིས་འདེམས་
བསྐྱོས་འཐུས་མི་བརྒྱད་དེ་རང་ཡུལ་གྱི་གཞུང་གི་ལས་དོན་ལ་དོ་འཁུར་བྱེད་པའི་
ཐོབ་ཐང་ཡོད། །

༢ ཚང་མར་རང་གི་ཡུལ་ཁྱུང་ནང་དུ་མི་མང་ལ་ཞབས་འདེགས་ཁྱེད་པའི་ཐོབ་
ཐང་འདྲ་མཉམ་དུ་ཡོད། །

༣ མི་མང་གི་འདོད་པ་ནི་གཞུང་གི་དབང་ཆའི་གཞི་རྒྱ་རྒྱ་ལྡན་དགོས་པ་ཡིན་
ཞིང་། འདོད་པ་དེ་ནི་དུས་སྐབས་སོ་སོར་འདེམས་བསྐྱོད་པའི་ཐོག་གསལ་བར་
འདོན་དགོས་པ་དང་། དེ་ཡང་ཡོངས་ཁྱབ་དང་འདྲ་མཉམ་གྱི་འོས་བསྟུའམ། གསང་
བ་དང་། རང་དབང་ཅན་གྱི་འོས་བསྟུ་བྱེད་པ་ལ་བརྟེན་ནས་ལག་ལེན་བསྟར་དགོས་
པ་ཡིན།

དོན་ཚན་ཉེར་གཉིས་པ།

སྤྱི་བོ་སུ་ཡིན་རུང་རང་ཉིད་འཇིག་རྟེན་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་ཆ་ཤས་ཤིག་ཡིན་པར་སོང་
རང་ལ་སྤྱི་ཚོགས་བདེ་སྤང་གི་བྱ་བ་སྦྱབ་པའི་ཐོབ་ཐང་ཡོད་ཅིང་། དེ་ནི་རྒྱལ་ཁབ་
རེ་རེ་སྤྱིག་འཛུགས་དང་། ཐོན་རྫས་འབྱུང་ཁུངས་ལ་བསྟུན་ཏེ་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་འབད་

བཙུན་ནམ། ཡང་ན་རྒྱལ་སྤྱིའི་མཉམ་འབྲེལ་ལ་བརྟེན་པའི་སློ་ནས་རང་གི་གཤེས་
སྤྱོད་འགོག་མེད་རྒྱས་ཐབས་དང་། རང་གི་ཆེ་མཐོངས་ཀྱི་སྤྲད་དུ་ངེས་པར་དགོས་
པའི་དབལ་འབྱོར་དང་། སྤྱི་ཚོགས། རིག་གཞུང་བཅས་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་དོན་འཁེལ་ཡོང་
བའི་ཐོབ་དབང་ཡོད་པ་དེ་ཡིན།

དོན་ཚན་ཉེར་གསུམ་པ།

༡ རྒྱ་བོ་རེ་རེར་ལས་ཀ་བྱེད་པ་དང་། ལས་རིགས་འདོད་འདེམས་བྱེད་པ། དེ་
ཡང་དྲང་ལ་འོས་ཤིང་འཆམས་པའི་གནས་སྤངས་དང་འབྲེལ་བའི་ལས་ཀ་བྱེད་པ།
ལས་ཀ་མ་ཐོབ་པའི་གནས་ལས་སྐྱོབ་པ་བཅས་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་ཡོད།

༢ ཆང་མར་དབྱེ་འབྱེད་གང་ཡང་མེད་པའི་སློ་ནས་ལས་དོན་འདྲ་མཚུངས་ལ་སླ་
ཕྱགས་འདྲ་མཉམ་དགོས་པའི་ཐོབ་ཐང་ཡོད།

༣ ལས་དོན་བྱེད་པ་ཆང་མར་འགོ་བ་མེད་ཆེ་མཐོངས་ཀྱི་དངོས་དོན་དང་
འཆམས་པར་རང་ཉིད་དང་། རང་གི་ནང་མིར་འོས་ཤིང་འདོད་མཐུན་གྱི་སླ་ཕྱགས་
འགན་ལེན་ཡོང་བའི་ཐོབ་ཐང་ཡོད་པ་དང་། གལ་ཏེ་དགོས་ངེས་བྱུང་ན་སྤྱི་ཚོགས་
སྤྱང་སྐྱོབ་ཀྱི་དོན་གནད་གཞན་དག་ཐོག་ནས་ཀྱང་འཆོ་སློན་བྱེད་དགོས་པ་ཡིན།

༤ ལྷ་ཡིན་ཅུང་རང་གི་ཁེ་ཕན་སྤྱང་སྐྱོབ་ཆེད་ཆོང་སྤྱེལ་མཉམ་ཚོགས་འཇུགས་
པ་དང་། ཆོང་སྤྱེལ་ཚོགས་པའི་ཁོངས་སུ་གཞུག་པའི་ཐོབ་ཐང་ཡོད།

དོན་ཚན་ཉེར་བཞི་པ།

ལྷ་ཡིན་ཅུང་ལས་ཀ་འདི་དུས་ཆོད་ལྷགས་དང་མཐུན་ཞིང་། དུས་སྐབས་སོ་སོར་སླ་
ཕྱགས་ཅན་གྱི་དགྲང་སེང་ཡོད་པས་མཚོན་ངལ་གསོ་རྒྱག་པ་དང་། རྫོད་དལ་དུ་
སྤྱོད་པའི་ཐོབ་ཐང་ཡོད།

དོན་ཚན་ཉེར་ལྔ་པ།

༡ ལྷ་ཡིན་ཅུང་རང་ཉིད་དང་། རང་གི་ནང་མི་བཅས་པར་ཟས་གོས་དང་། རྩོད་ཁང་། ལྷན་བཅོས། དེ་མིན་སྤྱི་ཚོགས་ཞབས་འདེགས་ཀྱི་མཐུན་སྦྲེན་དགོས་ངེས་བཅས་ལ་བརྟེན་ནས་ལྷ་པོ་ཐང་ཞིང་། བདེ་ཐབས་འགྲིགས་ངེས་ཀྱི་འཚོ་བའི་གནས་སྤངས་ཤིག་དགོས་པའི་ཐོབ་ཐང་ཡོད་པ་དང་། དེ་འབྲེལ་ལས་ཀ་མ་ཐོབ་པ་དང་། ཉན་གྱིས་མནར་བ། དབང་པོ་ཡན་ལག་ཉམས་ཤིང་ལྷ་པོ་རྩལ་སྟོབས་ཤོར་བ། བཟའ་ལྷ་ཤོངས་པའི་ཕོ་སྤེང་དང་མོ་སྤེང་། སྐས་འཁོགས་བཅས་ཀྱི་སྐབས་སམ། གཞན་དག་རང་གི་རྩལ་པས་ལྷང་མིན་གྱིས་སྦྲེན་པའི་འཚོ་ཐབས་ཐོག་དཀའ་ངལ་བྱུང་སྐབས་དེ་ལ་འཚོ་སྦྱོར་བྱ་དགོས་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་ཡོད།

༢ ལ་མ་དང་། ལུ་སྤྲུག་གི་གནས་སྤངས་ལ་དམིགས་བསལ་གྱི་ཏྲ་རྟོག་དང་། རོགས་རམ་དགོས་པའི་ཐོབ་ཐང་ཡོད་ཅིང་། ཆང་ས་བརྒྱབ་ནས་སམ། དེ་མིན་འབྲེལ་བ་བྱུང་བ་ལས་བཅས་པ་གང་ལྟར་ཡང་ལུ་སྤྲུག་ཡོངས་ལ་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་སྤང་སྦྱོར་འདྲ་མཚུངས་དགོས་པའི་ཐོབ་ཐང་ཡོད།

དོན་ཚན་ཉེར་དྲུག་པ།

༡ སྤྱི་བོ་རེ་རེར་ཤེས་ཡོན་སྒྲོབ་སྦྱོང་གི་ཐོབ་ཐང་ཡོད། མ་མཐའ་ལའང་སྔོན་འགྲོ་དང་གཞི་རིམ་ཤེས་ཡོན་སྒྲོབ་སྦྱོང་ཐོག་འགྲོ་སོང་གཏོང་མི་དགོས་པ་ཞིག་དགོས་པ་ཡིན་ལ། ལྷག་པར་སྔོན་འགྲོའི་ཤེས་ཡོན་སྒྲོབ་སྦྱོང་མེད་ན་གཏན་ནས་མི་འགྲིགས། མང་ཆེ་བར་བཟོ་ལས་དང་། འཚོ་ཐབས་ལས་རིགས་ཀྱི་ཤེས་ཡོན་སྒྲོབ་སྦྱོང་ཐོབ་པ་བྱ་རྒྱུ་དང་། འོས་བབས་ཀྱི་གཞི་རྒྱུ་ཐོག་ནས་ཆང་མར་མཐོ་རིམ་ཤེས་ཡོན་སྒྲོབ་སྦྱོང་འདྲ་མཉམ་དུ་ཐོབ་དགོས་པ་ཡིན།

༢ ཤེས་ཡོན་སྒྲོབ་སྦྱོང་ནི་འགྲོ་བ་མི་ཡི་གཤིས་སྦྱོང་ཆ་གང་ས་ནས་ཡར་རྒྱས་གཏོང་བ་དང་། འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་དང་གཞི་རྒྱུ་ཆའི་རང་དབང་ལ་བརྟེན་བཀྲར་གྱི་ཤུགས་རྩལ་ཀྱང་ཆེ་བསྦྱེད་བྱེད་དགོས་པ་བཅས་སུ་དམིགས་པ་ཡིན། དེས་རྒྱལ་ཁབ་

ཁག་དང་། རིགས་རྩམ། ཚེས་ཀྱི་ཚྲིགས་སྡེ་བཅས་ཚང་མའི་དབར་ལ་པན་ཚུན་ཤེས་
རྟོགས་དང་། སློ་ཡངས་བརྗོད་འཁུར། མཇེའ་གྲོགས་མཐུན་འབྲེལ་བཅས་པ་གོང་
འཕེལ་གཏོང་དགོས་པ་དང་། ཞི་བདེ་ཡུན་གནས་ཀྱི་དོན་དུ་མཉམ་སྦྲེལ་རྒྱལ་ཚྲིགས་
ཀྱི་ལས་དོན་རྒྱ་བསྐྱེད་བྱེད་དགོས་པ་ཡིན།

༣ བ་མ་ཚེས་རང་གི་བྱ་ཐུག་ནུས་ལ་ཤེས་ཡོན་སློབ་སྦྱོང་གང་འདྲ་ཞིག་སྦྱོང་
དགོས་འདོད་འདེམས་བྱེད་པའི་གཙུག་པོའི་ཐོབ་ཐང་དེ་ཡིད།

དོན་ཚན་ཉེར་བདུན་པ།

༡ སྤྱི་བོ་རེ་རེས་སྡེ་ཚྲིགས་ཀྱི་རིག་གཞུང་འཚོ་བའི་ནང་རང་དབང་གིས་གཞུག་པ་
དང་། ཚུམ་རིག་ལ་སྦྱོང་བ། ཚན་རིག་ཡར་ཐོན་དང་། དེའི་ཁེ་ཕན་མཉམ་སྦྱོང་བྱེད་
པ་བཅས་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་ཡིད།

༢ སྤྱི་བོ་རེ་རེས་ཚན་རིག་དང་། ཡི་གའི་རིག་གནས། ཚུམ་རིག་བཅས་གང་ཡང་
རུང་བ་སྟེ། ཚུམ་པ་པོ་གང་གི་ཐོན་སྐྱེལ་ལས་བྱུང་བའི་སེམས་སྟོབས་དང་། དངོས་
པོའི་ཁེ་ཕན་སྤྱི་བྱེད་བྱེད་པའི་ཐོབ་ཐང་ཡིད།

དོན་ཚན་ཉེར་བརྒྱད་པ།

སྤྱི་བོ་རེ་རེས་གསལ་བསྐྱགས་འདི་ནང་ཇི་བཀོད་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་དང་། རང་དབང་
ཁག་ཡོངས་སུ་སྤྱི་བྱེད་ཐུབ་པའི་སྤྱི་ཚྲིགས་དང་། རྒྱལ་སྤྱིའི་སྤྱི་གཞུང་འཇུགས་ནང་གཞུག་
སྤྱིའི་ཐོབ་དབང་ཡིད།

དོན་ཚན་ཉེར་དགུ་པ།

༡ སྤྱི་བོ་རེ་རེས་སྡེ་ཚྲིགས་ཀྱི་ལས་འགན་འཁུར་དགོས་པ་ཡིན་ཏེ། དེ་ཁོ་ནའི་ནང་
དུ་རང་གི་གཤིས་སྦྱོང་ཆ་གང་ས་ནས་འགོག་མེད་ཡར་རྒྱས་འགོ་བྱེད་པ་ཡིན།

༢ རང་གི་ཐོབ་ཐང་དང་། རང་དབང་ནམས་ལོངས་སུ་སྤྱོད་སྐབས་སུ་སྐྱེ་བོ་རེ་
རེས་མི་མང་དབང་གཙོའི་ཚྭས་སྡེ་ཞིག་ནང་མི་མང་གི་སྒྲིག་ལམ་དང་། སྤྱོད་
བཟང་། སྦྱར་བཏང་བདེ་ཐབས་བཅས་སུ་དགོས་ངེས་དང་། དེ་མིན་ཐོབ་ཐང་དང་།
རང་དབང་ནམས་ཁས་ལེན་དང་བཅུ་བཅུ་ཕྱེད་པར་སྤྱད་འདོམས་ཆེད་དུ་ཁྲིམས་
ལྷགས་ཁོ་ནའི་ཐོག་ནས་རྩིས་ཀྱི་འབྲུག་ལྟར་འབྲུག་སྤྱད་ཟེན་རིགས་དེ་རང་ལག་
ལེན་བཟུང་དགོས་པ་ཡིན།

༣ ཐོབ་ཐང་དང་། རང་དབང་འདི་དག་མཉམ་སྦྲེལ་སྒྲུབ་ཚྭས་ཀྱི་རྩ་དོན་དང་
དམིགས་ཡུལ་སྤྱོད་འགལ་གྱིས་ལོངས་སུ་སྤྱོད་པའི་རིགས་གཏན་ནས་མི་ཚྭ།

དོན་ཚན་སུམ་ཅུ་པ།

སྒྲུབ་ཁབ་བཟ། ཚྭས་པ། མི་སྒྲེར་གང་འདྲ་ཞིག་གི་ཆེད་དུ་འང་འདི་ནང་ཞིབ་
བཏོད་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་དང་རང་དབང་བསྟོར་བཤིག་གཏོང་བའི་དམིགས་ཡུལ་བཟུང་
སྟེ་ལས་དོན་གང་ཡང་ལག་ལེན་བཟུང་བ་དང་། ལས་འགུལ་གང་ཅུང་ལ་གཞུག་
སྤྱོད་ཐོབ་ཐང་ཅི་རིགས་ཡོད་པའི་གོ་དོན་བརྗོད་བྱ་གང་ཡང་གསལ་བསྒྲགས་འདིའི་
ནང་བཏོད་མེད་པ་བཅས་སོ།

【སྒྲགས་དབྱེད་མཆིད་གསལ། ཁོ་བོ་སྐད་ཡིག་རིགས་གཞན་ལ་སློ་མིག་ཐོངས་
ཕྱིར། འགྱུར་གྱི་བུ་ཡིག་གང་ཡང་སྒྲ་ནག་གི་ཡི་གེ་དང་པ་ངོ་མ་ངོ་སྤྱད་དེ་ལྟ། དེ་ནི་
ཐབས་རྟགས་པའི་ལས་ཤིག་དང་ཐ་ན་སྦྱོར་མཚང་ཆེན་པོ་ཞིག་ཀྱང་ཡིན་ལས་ཆེ་
མོད། ད་ནི་སྒྲགས་པ་བརྗོད་འདོད་ཁོག་བཙོས་ཀྱི་རྩིས་སུ་སོང་བས་ཐབས་ཡོད་པ་མ་
རེད། འདིར་《ཡོངས་ཁབ་གསལ་བསྒྲགས་འགྲོ་བ་མའི་ཐོབ་ཐང་》 ཞེས་འགྱུར་བ་
དང་། གཞན་དུ་《འགྲོ་བ་མའི་ཐོབ་ཐང་ཡོངས་ཁབ་གསལ་བསྒྲགས་》 ལྟ་བུར་བ།
ཁོ་བོས་《འཛམ་གླིང་མི་བུའི་ཐོབ་ཐང་གསལ་བསྒྲགས་》 ལྟ་བུར་བ་འདིའང་སྒྲ་

ཡིག་དང་མིང་བསྐྱར་ཆོག་གཤེབ་ཀྱིས་བརྟག་དགོས་བྱུང་ཞིང་། དེ་ལྟར་དབྱ་ཞབས་
 ཡན་ལག་སྤྱི་རིས་བཅད་དེ་བརྟགས་པ་ན། བོད་འཇུག་མ་འདི་གང་དེའི་སྤྱི་ཚད་
 དང་། དོན་སྟོང་། ལྷག་ཆུ་རང་བཞིན་ལ་གཞིགས་པའི་རྫོད་ཆོག་ཚད་ལྡན་ཞིག་ཏུ་
 མཐོང་མ་སོང་སྟེ། དཔེར་ན། ཡོངས་གྲགས་སུ་རྒྱ་ཁོར་དང་རིན་ཐང་དང་། མཚན་
 སྟན་དང་དམངས་གཙོ་དང་གནས་སྤོང་གུ་འཇུག་པ་རིམ་བཞིན་མཁར་དབང་
 དང་འོས་མཐོངས་དང་གཟེ་མཐོངས་དང་མི་མང་དབང་གཙོའི་ཆོགས་སྡེ་དང་
 འབྲེམས་འབྲུལ་དུ་བསྐྱར་འདུག་པ་དང་། ང་ཚོའི་བརྟ་ཅེས་ཐང་དང་རྒྱ་འབྲས་
 དང་འདྲོད་མོས་དང་སྐར་གཤིས་དང་སྤྱི་གྲོལ་དག་ཏུ་འཇུག་པ་རིམ་བཞིན་ཆེ་
 མཐོངས་དང་དབྱུད་ཤས་དང་འདྲོད་པ་དང་གཤིས་སྤྱོད་དང་སྤྱི་གྲོལ་འཇུགས་སུ་
 བསྐྱར་འདུག་པ་དང་། གཞན་ཡང་མི་བྱ་སོ་སོའམ་སྤྱོ་བོ་རེ་རེ་ཞེས་པའི་མིང་ངེས་པ་
 ཅན་དེ་ཁོ་ན་སྤྱོ་བོ་རེ་རེ་དང་། སྤྱོ་བོ་ཐམས་ཅད་དང་སུ་ཡིན་ཡང་དང་སུ་ཡིན་རུང་
 དང་། ཚང་མ་ཞེས་ཡིད་ལ་གང་བྱན་བྱན་དུ་བསྐྱར་འདུག ལྷག་པར་དུ་གོ་དགའ་བ་
 དང་ཆོག་གིས་གནད་མ་ཐོན་པའང་ཅི་རིགས་ཡོད་པར་འདྲོད་དེ། དཔེར་ན། དོན་
 ཚན་དང་པོའི་ཆོག་དང་པོ་དེ་“འགྲོ་བ་མི་རྣམས་ལྷན་སྐྱེས་སུ་རང་དབང་ཡིན། ཅེས་
 ཐང་དང་ཐོབ་ཐང་གང་ཡང་འདྲ་མཉམ་ཡིན་”ཞེས་སམ་“མི་བྱ་སོ་སོ་ལྷན་སྐྱེས་སུ་
 རང་དབང་ཡིན། ཅེས་ཐང་དང་ཐོབ་ཐང་ཐོག་ཚང་མ་འདྲ་མཉམ་ཡིན་”ཞེས་འཇུག་
 དགོས་པ་གང་དེ་འདྲིར་“འགྲོ་བ་མིའི་རིགས་རྒྱུད་ཡོངས་ལ་སྤྱི་ཙམ་ཉིད་ནས་ཆེ་
 མཐོངས་དང་། ཐོབ་ཐང་གི་རང་དབང་འདྲ་མཉམ་དུ་ཡོད་ལ་”ཞེས་གོ་དགའ་བ་
 ཙམ་དུ་མ་ཟད་འཇུག་ཁོར་དུ་སོང་བ་ཡོད་འདུག་པ་ལྟ་བུས་མཚོན་ཞིང་། ཡི་གེ་མ་
 དག་པ་དང་སྤྱད་ཁོར་དུ་སོང་བ་འགའ་རེ་འདུག་པའང་བཤད་མ་དགོས།

མ་གཞི་ནས་འཛམ་གླིང་དམངས་གཙོའི་སྤྱི་གཞུང་དག་གི་བྲིམས་ཀྱི་གཞི་
 འཛིན་སའམ་བྲིམས་རྩ་འཇུག་འདུག་པར་མ་ཟད། གལ་འགངས་ཆེ་ལ་སྤྱོད་སྟོ་

ཡངས་པ། མི་བྱ་སོ་སོར་ངས་གསལ་ཡོད་དགོས་པའི་གསལ་བསྐྱགས་འདི་ཉིད་ཀྱང་
དེ་ལྟར་ར་མགོ་ལྷག་སྤྱར་དང་། བྲལ་མངོན་སྲ་བཅས། འགྲོ་ཐབས་འདྲག་ཐབས་བྱས་
ཡོད་ན། གཞན་དག་ནི་ཉ་སྒོས་ཀྱང་ཅི་དགོས་ཏེ། ལས་ལ་ས་ཆོད་ཡོད་མེད་འདི་ཡིས་
ཀྱང་མི་རྟོགས་སམ། བོད་གཞིས་པ་ནམས་ལ་ནི་《མཉམ་འབྲེལ་རྒྱལ་ཚོགས་ཀྱི་ཙུ་
འཛིན་》 བྱ་བསྐྱགས་བྱས་པ་ནས་བཅིས་པའི་མི་ལོ་64ཡི་དུས་ཡུན་དང་།

《འཛམ་གླིང་མི་བྱའི་ཐོབ་ཐང་གསལ་བསྐྱགས་》 འདི་བྱ་བསྐྱགས་བྱས་པ་ནས་
བཅིས་པའི་མི་ལོ་61ཀྱི་དུས་ཡུན་དང་། 《མི་སེར་སྤེལ་ཡུལ་རྒྱལ་ཁབ་དང་མི་
དམངས་ལ་འབོགས་པའི་རང་བཅོན་གསལ་བསྐྱགས་》 བྱ་བསྐྱགས་བྱས་པ་ནས་
བཅིས་པའི་མི་ལོ་49ཡི་དུས་ཡུན་དང་། 《རྒྱལ་སྤྱིའི་ཁྲིམས་ལྷགས་ཙུ་དོན་གསལ་
བསྐྱགས་》 བྱ་བསྐྱགས་བྱས་པ་ནས་བཅིས་པའི་མི་ལོ་39ཡི་དུས་ཡུན་དང་།

《རང་བྱུང་ཐོན་ཁུངས་ཡུན་གཏན་མངའ་དབང་ཐད་ཀྱི་གསལ་བསྐྱགས་》 བྱ་བསྐྱགས་བྱས་པ་ནས་བཅིས་པའི་མི་ལོ་47ཀྱི་དུས་ཡུན་དང་། 《སྤྱི་དམངས་ཀྱི་ཐོབ་
ཐང་དང་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་ཐད་ཀྱི་རྒྱལ་སྤྱིའི་སྤྱི་ཆེངས་》 བྱ་བསྐྱགས་བྱས་པ་
ནས་བཅིས་པའི་མི་ལོ་43ཀྱི་དུས་ཡུན་དང་། 《དཔལ་འབྱོར་དང་སྤྱི་ཚོགས། རིག་
གནས་བཅས་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་ཐད་ཀྱི་རྒྱལ་སྤྱིའི་སྤྱི་ཆེངས་》 བྱ་བསྐྱགས་བྱས་པ་ནས་
བཅིས་པའི་མི་ལོ་43ཀྱི་དུས་ཡུན་དང་། 《མི་དམངས་དང་མི་རིགས་ཀྱི་རང་ཐག་
རང་གཅོད་ཐད་ཀྱི་གོས་ཆོད་》 བྱ་བསྐྱགས་བྱས་པ་ནས་བཅིས་པའི་མི་ལོ་57ཀྱི་
དུས་ཡུན་ནང་ལ། ཡིག་ཆ་གལ་ཆེན་དེ་དག་གི་འབྲེལ་བཟྃ་ཉ་ཞོག་ མ་ཡིག་རི་
བཞིན་འགྱུར་བའང་མཐོང་ཆོས་སུ་གྱུར་ཆུང་མེད་ལ། ཁོ་བོས་གསལ་བསྐྱགས་འདི་
ཉིད་ཀྱི་བོད་འགྱུར་མ་མེད་ལ་མཐོང་བའང་ན་ནིང་དོ་ཆོགས་སུ་ཡིན། རྒྱལ་འདི་
ལས་ནི། བོད་ཀྱི་སྤྱི་དོན་པ་དང་མཁས་པ། ཡོན་ཏན་པ་བཅས་ཀྱི་སྤྱི་བཞེངས་པ་

ནམས་ཀྱིས་མདོ་དོན་ཤུགས་རྒྱག་ས་དེ་གང་ཡིན་པའང་ངོས་ཟིན་གྱི་མེད་ཚད་དུ་
སྤང་། ཆོས་ལ་དགའ་བས་ཡིན་ནམ། ཆོས་ཀྱི་གནོན་ཤུགས་ཆེ་བས་ཡིན་ནམ།

ཁོ་བོས་རང་ལ་ཐོས་བསམ་ཚུང་བ་དང་དུས་ཚོད་ཐུང་བ་རྒྱ་མཚན་དུ་བྱས་པ་
དང་། ལྷག་དོན་གསལ་བསྒྲགས་གང་འདི་སྦྱར་མཐན་གྱི་དབང་ཤུགས་ཆེ་བ་རྒྱ་
མཚན་དུ་བྱས་ཏེ། ད་ཐེངས་སྒྲུག་ཅིས་མ་རེག་པར་བརྒྱད་འགོད་བྱས་པ་ཡིན་ལ།
འདི་སོགས་ཁུངས་ཐུབ་ཚད་ཟུན་གཞུང་ཡིག་ལྟར་བསྒྱུར་ནས་“ཞལ་འདོན་”དུ་
བརྒྱུ་མས་ཏེ་ཀུན་ཁྱབ་སྒྲོག་སྒྲེལ་གྱི་རེ་བ་མི་ཚུང་ཕྱིར། མཐུན་སྦྱར་ཡངས་པ་ཀུན་ལ་
ཡང་ཡང་སྒྲུལ་བ་ཡིན་ཏེ། རྒྱ་མཚན་ནི། འཛམ་གླིང་གྱི་ཁྱབ་ཡིག་ཆའི་དགོངས་དོན་
ཅིས་ཀྱང་ཤེས་དགོས་རྒྱུ་དང་། ས་བོན་ལ་དུས་ཐོག་གི་རྒྱ་ལྷད་དོད་གསུམ་འཛམས་
དགོས་པས་སོ།

བསྐྱར་པར་གསལ་བཤད།

བོད་མི་རིགས་ཆགས་འཛིག་གི་སོ་མཚམས་ནས་མི་རབས་གསར་བར་རྟོག་སུང་གི་ཀི་རིང་འདབས་མཁན་དང་། གསར་སྤེང་གཞིས་ཀྱི་སྒྲུབ་མཚམས་ནས་བོད་པའི་རིག་གནས་སྣང་ཚུལ་ལ་དོགས་སྤོང་གི་སྤྲོད་སྟོབས་སྟེལ་མཁན། ཤར་ལུབ་གཞིས་ཀྱི་སོ་མཚམས་ནས་བོད་པའི་བསམ་སྒྲུབ་འཛིན་ཐང་ལ་དཔྱད་ཤེས་ཀྱི་རྒྱུ་འབྲེད་གཏོང་མཁན། ལྷ་མི་གཞིས་ཀྱི་དབྱེ་མཚམས་ཀྱི་བོད་པའི་མི་ཚོས་ཀུན་སྦྱོང་ལ་གསར་བརྗེ་ཡི་བསྐྱགས་གཏམ་སྟེལ་མཁན་དང་སྤྲོད་སྟོབས་ཆེན་པོས་མི་ཚོས་རིགས་གནས་ཀྱི་དྲུང་མི་ཆེ་འབྱུང་མཁན་རྩོམ་པ་པོ་སྐྱེ་ཞབས་ཞིགས་དྲུང་དམ། མིང་དངོས་ལ་བཀྲ་རྒྱལ་ལགས་ཀྱིས་ ༢༠༠༥ ལོའི་བོད་མིའི་ཞི་བའི་འོས་ལངས་ཆེན་མོར་བསྐྱར་དུ་བསམ་གཞིགས་གཏིང་ཟབ་བྱས་ཏེ། དོན་ཆུན་དེ་ལ་ས་བྱི་ཞི་བའི་གསར་བརྗེ་ཞིས་པའི་དོས་འཛིན་ཐོག་ཁ་བྱང་ལ་༼ གནམ་ས་གོ་འབྲེད་༽ ཞེས་པའི་དཔེ་དེབ་འདི་གསར་དུ་བརྩམས་པར་༢༠༡༠ ཟླ་༩་ཆེས་༢༩་ཉིན་རྒྱ་ནག་གི་ཉིན་རྟོག་པས་འཛིན་བཟུང་བྱས་ཡོད། ཁོ་ནི་བོད་ཨ་མ་དོ་མ་སྟོ་གཅན་ཆ་རྒྱུ་རྒྱ་སྟེ་བ་ནས་ཡིན་པ་དང་། སྤྱི་ལོ་༡༩༥༢ལོར་མ་སྟོ་བོད་རིགས་དགེ་ཐོན་སློབ་གྲྭ་ནས་མཐར་ཕྱིན་པའི་རྗེས་གཅན་ཆ་མི་རིགས་སློབ་འབྲིང་དུ་དགེ་རྒན་བྱས་ཡོད་ལ། སྤྱི་ལོ་༡༩༥༩ལོ་ནས་ལུབ་བྱང་སློབ་གྲྭ་ཆེན་མོའི་ནང་བོད་ཡིག་ཆེད་སྦྱོང་བྱས་ཏེ་༡༩༦༠ལོར་དངོས་གཞིའི་སློབ་གཉེར་མཐར་ཕྱིན་ཡོད། དེའི་རྗེས་ཟླ་ལིང་གྲོང་ཁྱེར་ནང་ཡོད་པའི་མཆོ་སྟོན་ཞིང་ཆེན་མི་རིགས་དཔེ་བསྐྱར་ཁང་དུ་བོད་ཡིག་རྩོམ་སྒྲིག་པའི་ལས་ཀ་བྱས་པ་སོགས་ད་བར་བོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་ཐོག་ཕྱག་ལས་གནང་ཡོད་ལ་ཁོང་གིས་ད་བར་དུ་དཔྱད་ཤེས་རྒྱུ་འབྲེད་དང་། བག་ཆགས་དོང་སྒྲུགས། དོགས་སྤོང་སྤྲོད་སྟོབས། རིགས་ཤེས་ཀུན་གྲོལ། གནམ་ས་གོ་འབྲེད་ལ་སོགས་བརྩམས་ཆོས་དཔེ་དེབ་མི་ཉུང་བ་ཡོད་པ་རེད།

ཁོང་གིས་ལོ་འདི་འགར་བརྩམས་ཆོས་མི་ཉུང་བའི་ཞིག་སྟེལ་བའི་ཁ་གཏང་ས་ནི་མི་རིགས་ཀྱི་བདེ་སྐྱེད་དང་འབྲེལ་ཞིང་། ལྷག་པར་དུ་མི་བྱ་རང་ཉིད་

ནས་མགོ་ཚུམ་པ་དང་བྱ་བ་ཕྱན་ཚགས་ནས་མགོ་ཚུམ་དགོས་པའི་བསམ་ཚུལ་
བཏོན་པར་བསྟན། ན་གཞིན་མི་ཉུང་བ་ཞིག་ལ་རིགས་ཀྱི་འདུ་ཤེས་གཙང་བོ་བཞིན་
དུ་སྐྱེམས་སུ་བརྟུག་ཡོད་པ་དང་། དེ་མིན་དང་ཐྱུག་ཅི་རིགས་ཀྱི་ཤེས་ཐུན་པ་མང་
པོར་ཡང་བསམ་སྒྲུབ་དོན་གཞི་སྣ་མང་བསྐྱངས་ཏེ་སྐུལ་བསྐྱོད་བཟོས་པ་ནི་ཁོང་གི་
ཕྱག་རྒྱེས་སུ་བརྩི་རིགས་པ་རེད། དེ་ལས་གཞན་ཁོང་གིས་རང་གི་ཁ་ནས་བཤད་པ་
ལག་དུ་ལེན་དགོས་པའི་དམ་བཅའ་རིང་མོ་ཐོད་དུ་བབྱང་ནས། ཉིས་སྟོང་བརྒྱད་
ཀྱི་དངོས་ཡོད་གནས་ཚུལ་གྱིས་བྱར་བྱུན། མི་རིགས་ཀྱི་འཐབ་ཚྩ་བྱེད་ཕྱོགས་
གནད་བབྱང་། འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ལ་རྒྱབ་བསྐྱེས་ཏེ་གནམ་ས་གོ་འབྱེད་འདི་ཉིད་
བཅུམས་པ་ནི་ཚུམ་པ་པོ་རང་ཉིད་ལ་ཉེ་ས་ནས་བཟུས་ན། འཕྲལ་དུ་སྒྲེར་གཙང་
པའི་ལག་འོག་ནས་སྟུག་གྱིང་གཏམ་ངན་གྱི་བྱུས་ཤིག་གི་ལམ་སྐྱེ་ལྟ་བུར་སོང་ཡང་།
ཐོད་དང་ཁོང་གི་མི་ཚོ་ཐད་ནས་གཞལ་ན་རྒྱབས་ཆེ་བའི་རྒྱལ་གཅེས་དཔལ་བོ་ཞིག་
གི་རང་གཟུགས་འབྱར་དུ་ཐོན་ཡོད་པར་རྟོགས་པས་ན། དེད་ཅག་ཐོད་མི་བྱེས་གྱུར་
བ་དག་གིས་ཀྱང་མ་སྐུལ་དང་སྤངས་ཀྱིས་ཚུམ་པ་པོ་ཁོང་གིས་བྱས་པ་ལ་རྗེས་དང་
བྲིས་པ་ལ་ཤུལ་ཡོད་པ་ཞིག་དུ་མཐོང་བ་འཇུག། གཏོང་བའི་སྤང་དང་། ལྷག་དོན་སྐྱེ་
ཞབས་ཞིགས་དུང་ལགས་ཀྱི་གནམ་ས་གོ་འབྱེད་ཅེས་པའི་དེབ་འདི་ཀུན་པོར་ཤིན་
དུ་སྤྲོད་ཡང་། ལག་དུ་རིག་དཀའ་བ་དང་། ཐོད་ནང་ནས་ཁབ་སྤིང་གྱི་གནས་བབ་
སྟུག་པོ་དེའི་རྒྱན་པས་མང་དུ་བགྲམ་མ་ཐུབ་པ་སོགས་ཀྱི་གནས་སྤངས་འོག་ཀུན་གྱི་
སྟུན་ལམ་དུ་བགྲམ་ཐུབ་ན་སྣང་པའི་འདུན་པ་བྱུང་། འོན་ཀྱང་ཡུལ་དང་གནས་
ཚུལ་གྱིས་བསྐྱལ་བས་དབང་གིས་ཚུམ་པ་པོར་ཐད་གར་འབྲེལ་བ་བཅའ་རྒྱར་སྟུར་
མ་བདེ་བ་དང་། ཡང་གལ་ཏེ་འབྲེལ་བ་བྱས་ནས་བསྐྱར་པར་བྱས་པ་ཡིན་ན་ཁོང་
ཅག་ལ་ཉེས་པ་བཟོ་སྤྱད་པར་བསམ་མཐར་གནས་བབ་དང་མཐུན་པའི་འགྲོ་སྤངས་
ལྟར་དེའི་སྒྲོར་ཁོང་གི་འབྲེལ་ཡོད་མི་སྣར་འབྲེལ་བ་བྱས་ཐོག། ཡང་བསྐྱར་བྱི་ནང་
གི་དོ་ཤེས་མི་ཉུང་བས་རེ་འདོད་ལྷ་ཞོར་སེམས་ཤུགས་སྤར་བ་ལ་བརྟེན་དངོས་སུ་
བསྐྱར་པར་བྱེད་རྒྱ་ཐག་བཅད་པ་ཡིན།

གོ་སྐབས་འདི་བབྱང་བསྐྱར་པར་ཆེད་ཐོད་ནས་སྟོག་རྩལ་དཔེ་ཡིག་བསྐྱར་
མཁན་དང་མ་དེབ་དང་བསྐྱར་ཞིབ་བཤེར་ལྷ་དག་སོགས་ཀྱི་རོགས་པ་བྱེད་མཁན་

ཟུར་བྲ། དེ་ལས་གཞན་གཏོང་བོད་ཅན་གྱིས་སྐྱོན་པའི་རམ་
འདགས་མེད་ན། བོད་ཕྱི་ནང་གི་སློག་པ་པོ་དག་གི་རེ་བ་དོན་མེད་དུ་འཛེལ་
དང་། འདི་ལྷ་ཁུའི་དཔེ་དཔ་རིན་ཐང་ཅན་གྱི་འཕྱིན་ལས་ཀྱང་ནམ་མཁའི་མཐར་
གཏུགས་པའི་སློག་པ་པོའི་སྦྱགས་སུ་སྒེལ་ག་ལ་སྤུབ། དེའི་སྤྱིར་དབ་འདིའི་རྩ་སྐྱོན་
པའི་བདག་པོ་ས་དཀར་བསྟན་འཛིན་དང་། ཙོང་རྩམ། བལ་ཡུལ་བོད་ཀྱི་ལྗེ་གནས་
ཁང་གི་གཙོ་འཛིན་ཆོ་བརྟན་ཨོར་བུ་ཁོང་ནམ་པར་བོད་ཕྱི་ནང་གི་སློག་པ་པོ་ཁྱི་
འབྲམ་གྱི་ཚབ་བྱས་ཏེ་སྤྱགས་རྩི་ཆེ་བྲ།

གནམ་ས་གོ་འབྱེད།

གནམ་ས་གོ་འབྱེད།

གནམ་ས་གོ་འབྱེད།

ཚུམ་པ་པོ། རོགས་དུང་།
དཔར་ཐངས། ༢༠༡༠ལོར་བལ་ཡུལ་ནས་བསྐྱར་པར་བྱས།
དཔར་གྲངས། ༡༠༠༠

Publication sponsor: Tseten Norbu, Director,
Tibet Institute, Kathmandu.
Sakar Tenzin, chunggyam

གནམ་ས་གོ་འབྱེད།
